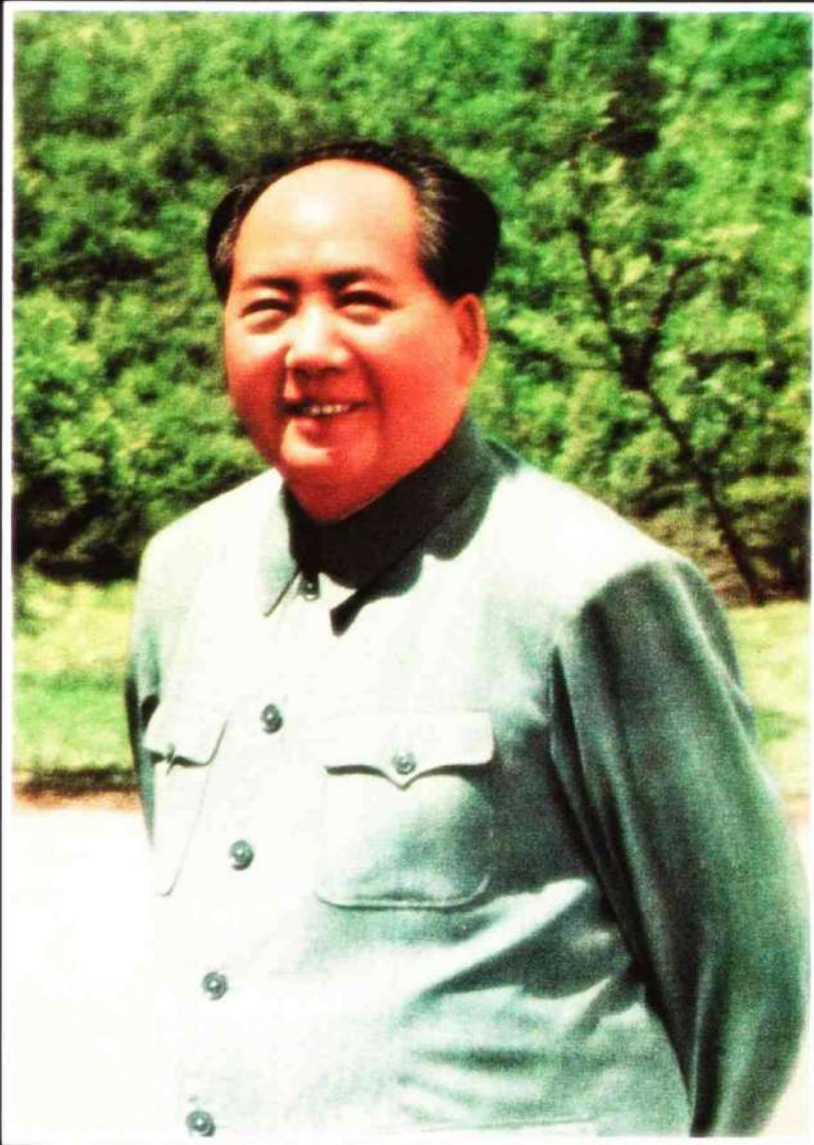

Mao Zedung

secme eserler

VI

Mao
Zedung

314

seçme eserler

VVI

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİN!

Mao Zedung
SEÇME ESERLER
Cilt VI

Bu kitabın yayın hakları
Analiz Basım Yayın Tasarım Uygulama Ltd. Şti.nindir.

Birinci Basım: Eylül 2000
Kapak: Mao Zedung, Cingang Dağları, 1965.
Teknik Hazırlık: Analiz Basım Yayın
Baskı: Sistem Ofset

ISBN: 975-343-307-7

KAYNAK YAYINLARI: 314

ANALİZ BASIM YAYIN TASARIM UYGULAMA LTD. ŞTİ.
İstiklal Cad. 184/4 80070 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 252 21 56 - 252 21 99 Faks: (0212) 249 28 92

Mao
Zedung
seçme eserler
VI

İÇİNDEKİLER

ON BÜYÜK İLİŞKİ ÜZERİNE (25 Nisan 1956)	13
1. Sanayi ile Tarım ve Ağır Sanayi ile Hafif Sanayi Arasındaki İlişki	14
2. Kıyı Bölgelerdeki Sanayi ile İç Bölgelerdeki Sanayi Arasındaki İlişki	17
3. İktisadi İnşa ile Savunmanın İnşası Arasındaki İlişki	19
4. Devlet, Üretim Birimleri ve Tek Tek Üreticiler Arasındaki İlişki	21
5. Merkez ile Bölgeler Arasındaki İlişki	24
6. Han Milliyeti ve Milli Azınlıklar Arasındaki İlişki	26
7. Parti ile Partili Olmayanlar Arasındaki İlişki	27
8. Devrimci ile Karşıdevrimci Arasındaki İlişki	28
9. Doğru ile Yanlış Arasındaki İlişki	31
10. Çin ile Diğer Ülkeler Arasındaki İlişki	33
BAŞKAN MAO'NUN MÜZİK İŞÇİLERİNE YAPTIĞI KONUŞMA (24 Ağustos 1956)	37
SOVYET ÖNDERLİĞİNE TEŞEKKÜR TELGRAFI (21 Kasım 1957)	44

YUGOSLAV ULUSAL BAYRAMINA KUTLAMA TELGRAFI (27 Kasım 1957)	45
ENDONEZYA DEVLET BAŞKANI SUKARNO'YA SUIKAST DOLAYISIYLA GEÇMİŞ OLSUN TELGRAFI (4 Aralık 1957)	46
YÜKSEK DEVLET KONFERANSI'NDA KONUŞMA (28 Ocak 1958)	47
ÇENGTU KONFERANSI'NDA KONUŞMALAR (Mart 1958)	52
a. 10 Mart Konuşması	52
b. 20 Mart Konuşması	62
c. 22 Mart Konuşması	75
ASKERİ İŞLER KOMİTESİ GENİŞLETİLMİŞ TOPLANTISININ GRUP BAŞKANLARI AÇIK OTURUMUNDA KONUŞMA (28 Haziran 1958)	89
SSCB'DE SOSYALİZMİN İKTİSADİ SORUNLARI ÜZERİNE (Kasım/1958)	97
<i>STALİN'İN "SSCB'DE SOSYALİZMİN İKTİSADİ SORUNLARI" NİN ELEŞTİRİSİ</i>	103
LUŞAN TOPLANTISI'NDAKİ KONUŞMA (23 Temmuz 1959)	117
ASKERİ İŞLER KOMİTESİ'NİN VE DIŞİŞLERİ KONFERANSI'NIN GENİŞLETİLMİŞ OTURUMUNDA KONUŞMA (11 Eylül 1959)	136

SOVYET DERS KİTABI

"SİYASAL İKTİSAT" ÜZERİNE NOTLAR (1961-1962) 148

BİR GENİŞLETİLMİŞ MERKEZİ ÇALIŞMA

KONFERANSINDA KONUŞMA (30 Ocak 1962) 250

1. Bu Konferansın İzlediği Yol 250
2. Demokratik Merkezizetçilik Meselesi 252
3. Hangi Sınıflarla Birleşmeliyiz? 263
4. Objektif Dünya Hakkında Belli Bir Kavrayış Kazanmak 264
5. Uluslararası Komünist Hareket 274
6. Bütün Parti'yi ve Bütün Halkı Birleştirmeliyiz 276

SEKİZİNCİ MERKEZ KOMİTESİ'NİN

ONUNCU GENEL TOPLANTISI'NDA KONUŞMA 282

BAHAR FESTİVALİ'NDE KONUŞMALAR

(13 Şubat 1964) 292

FELSEFE MESELELERİ ÜZERİNE KONUŞMA

(18 Ağustos 1964) 310

ÇİN'İN BÜYÜK İLERİ ATILIMI (Aralık 1964) 333

KAMU SAĞLIĞI ÜZERİNE TALİMAT (26 Haziran 1965) 335

HANGÇOV KONUŞMASI (21 Aralık 1965) 337

MAO YUAN-SİN İLE KONUŞMALAR (1964-1966) 346

ÇİANG ÇİNG'E MEKTUP (8 Temmuz 1966)	359
MERKEZ'İN ÖNDERLERİNE HİTABEN KONUŞMA (21 Temmuz 1966)	364
BÖLGE SEKRETERLERİ VE MERKEZ KOMİTESİ'NİN KÜLTÜR DEVRİMİ GRUBU ÜYELERİYLE YAPILAN BİR TOPLANTIDA KONUŞMA (22 Temmuz 1966)	367
ZİNGHUA ÜNİVERSİTESİ ORTAOKULU KIZIL MUHAFIZLARINA BİR MEKTUP (1 Ağustos 1966)	373
SEKİZİNCİ MERKEZ KOMİTESİ ON BİRİNCİ GENEL TOPLANTISI'NIN KAPANIŞ TÖRENİNDE YAPILAN KONUŞMA (12 Ağustos 1966)	375
RAPOR TOPLANTISI'NDA KONUŞMA (24 Ekim 1966)	377
MERKEZİ ÇALIŞMA TOPLANTISI'NDA YAPILAN KONUŞMA (25 Ekim 1966)	385
MERKEZİ KÜLTÜR DEVRİMİ GRUBU'NUN BİR TOPLANTISINDAKİ KONUŞMA (9 Ocak 1967)	390
ÇANG ÇUN-ÇİAO VE YAO VEN-YUAN YOLDAŞLARLA YAPILAN ÜÇ TOPLANTIDAKİ KONUŞMALAR (Şubat 1967)	393
ÇİN KOMÜNİST PARTİSİ DOKUZUNCU MİLLİ KONGRESİ'NİN AÇILIŞ KONUŞMASI (1 Nisan 1969)	398

ÇİN KOMÜNİST PARTİSİ DOKUZUNCU MERKEZ
KOMİTESİ'NİN BİRİNCİ GENEL TOPLANTISI'NDAKİ
KONUŞMA (28 Nisan 1969)

400

TAŞRA GEZİSİ SIRASINDA, BAŞKAN MAO'NUN
ÇEŞİTLİ YERLERDE SORUMLU YOLDAŞLARLA
YAPTIĞI KONUŞMALARIN ÖZETİ
(Ağustos ortasından 12 Eylül 1971'e kadar)

409

ON BÜYÜK İLİŞKİ ÜZERİNE

(25 NİSAN 1956)

Siyasi Büro, son iki ay içinde Merkezin¹ 34 iktisadi ve mali şubesinin çalışma raporlarını tek tek dinledi ve kabul etti. Bu şubelerle birçok mesele üzerine görüş alışverişinde bulundu ve meseleleri daha da tartıştıktan sonra 10 meseleyi, 10 çelişmeyi içeren bir sentez yaptı.

Bu meseleleri ele almanın bir tek amacı vardır: Sosyalizmi daha fazla, daha hızlı, daha iyi ve daha iktisadi bir şekilde inşa etmek için bütün olumlu unsurları ve mevcut güçleri harekete geçirmek.

Bütün olumlu unsurları ve mevcut güçleri harekete geçirmek daima bizim siyasetimiz olmuştur. Geçmişte bu siyaseti, Demokratik Halk Devrimi'ni zafere ulaştırmak, feodalizmin ve bürokrat-kapitalizmin iktidarına son vermek için uyguladık. Şimdi bunu yeni bir devrimde, Sosyalist Devrim'de ve sosyalist devletin inşasında uyguluyoruz. İster devrim için, isterse inşa için olsun daima bu siyaset uygulanmalıdır. Bu nokta herkes için açıktır. Fakat, yine de

1 "Merkez" olarak çevrilen "çung yang" terimi, Çin Komünist Partisi'nin metinlerinde yerine göre değişik anlamlar taşıyabiliyor. Çoğu zaman "Merkez Komitesi"nin bir kısaltması oluyor, ama Siyasi Büro ya da Siyasi Büro Daimi Komitesi veya Başkan gibi, merkezi Parti teşkilatı adına hareket eden bir organı anlatmak için de kullanılıyor. Bazen de merkezi devlet ve Parti organlarını içine alan Pekin'deki bütün karar alma merkezlerini belirtmek için kullanılıyor. Belli bir metinde ne anlamda kullanıldığını kestirmek okuyucuya kalıyor.

tartışılması gereken bazı meseleler, bunların arasında bazı yeni noktalar vardır. Çalışmamızda hâlâ hatalar ve eksiklikler vardır. Bu meseleleri tartışır, düşünür ve bu çelişmeleri doğru olarak ele alırsak, bir kısım gereksiz zaman kaybını önleyebiliriz.

On meseleyi okuyorum:

1. Sanayi ile tarım ve ağır sanayi ile hafif sanayi arasındaki ilişki.
2. Kıyı bölgelerindeki sanayi ile iç bölgelerdeki sanayi arasındaki ilişki.
3. İktisadi inşaa ile savunmanın inşası arasındaki ilişki.
4. Devlet, üretim birimleri ve tek tek üreticiler arasındaki ilişki.
5. Merkez ile bölgeler arasındaki ilişki.
6. Han milliyeti ile milli azınlıklar arasındaki ilişki.
7. Parti ile partili olmayanlar arasındaki ilişki.
8. Devrimci ile karşıdevrimci arasındaki ilişki.
9. Doğru ile yanlış arasındaki ilişki.
10. Ç in ile diğer ülkeler arasındaki ilişki.

Bu ilişkilerin hepsi birer çelişmedir. Dünyada her yerde çelişme vardır. Çelişmeler olmasaydı dünya olmazdı.

Şimdi yukarıdaki 10 çelişmeyi tartışacağım.

1. Sanayi ile Tarım ve Ağır Sanayi ile Hafif Sanayi Arasındaki İlişki

Herkes, ağır sanayinin, öncelik verilmesi gereken kilit sektör olduğunu kabul ediyor. Ağır sanayi ile hafif sanayi ve sanayi ile tarım arasındaki ilişkiyi ele alırken, ilke hataları yapmadık. Ağır sanayiye gereğinden fazla ağırlık veren ve hafif sanayi ile tarımı ihmal eden bazı sosyalist ülkelerin hatalarını işlemedik. Bunun sonucu, bu ülkelerin pazarlarında yeteri kadar mal yoktur, günlük ihtiyaç maddeleri kıttır ve paraları istikrarsızdır.

Biz hafif sanayi ile tarıma nispeten daha fazla ağırlık verdik. Pazarımızda tüketim malları nispeten boldur. Bu, devrimden sonra bazı ülkelerin pazarlarının durumundan farklıdır. Aşırı bolluk içinde olduğumuzu söylemek doğru değildir, fakat halkın her gün kullandığı maddeler oldukça boldur. Fiyatlarımız da sabittir ve halkın parası istikrarlıdır. Bu, artık başka meselemiz yok demek değildir. Hâlâ meseleler vardır. Ağır sanayi ile hafif sanayi ve hafif sanayi ile tarım yatırımları oranında uygun düzenlemeler yapmalıyız. Toplam sanayi ve tarım yatırımları içinde hafif sanayi ile tarım yatırımlarının oranında uygun artırımlar yapmalıyız.

Bu, ağır sanayinin artık öncü sektör olmadığı anlamına mı gelir? Hayır, ağır sanayi hâlâ öncü sektördür. Artık sanayiye ağırlık tanımayacak mıyız? Soru bu şekilde sorulursa, cevap, yatırımlarda ağırlığın hâlâ ağır sanayinin üzerinde olduğudur.

Gelecekte onlara ayrılan yatırım oranının yükselmesi için, hafif sanayiye ve tarıma daha çok yatırım yapmalıyız. Oranı yükselttiğimiz zaman, bu, kilit sektörü değiştirdiğimiz anlamına mı gelir? Hayır, kilit sektör değişmemiştir. Kilit sektör hâlâ ağır sanayidir, ama şimdi hafif sanayiye ve tarıma daha çok ağırlık tanınacaktır.

Ağırlıktaki bu artışın sonucu ne olacaktır? Sonuç, ağır sanayinin ve üretim araçları üretimini daha fazla ve daha hızlı gelişmesi olacaktır. Ağır sanayinin gelişmesi, sermaye birikimi ister. Bu birikim nereden sağlanacaktır? Bizzat ağır sanayiden sağlanabilir. Ayrıca hafif sanayi ve tarımdan da sağlanabilir. Ama hafif sanayi ile tarım daha fazla ve daha hızlı birikim sağlayabilir.

Burada bir soru ortaya çıkıyor. Ağır sanayiye geliştirmeyi gerçekten istiyor musunuz? Ya kuvvetle istiyorsunuz ya da o kadar hevesli değilsiniz. Eğer ağır sanayiye geliştirmeyi hiç istemiyorsanız, hafif sanayiye ve tarıma saldırırsınız. Fazla hevesli değilseniz, hafif sanayi ile tarıma bu kadar yatırım yapmazsınız. Ama ağır sanayiye geliştirmeyi kuvvetle istiyorsanız, hafif sanayinin ve tarımın gelişmesine önem verirsiniz. Böylece daha çok gündelik ihtiyaç

maddesi yaratılacaktır. Bu da daha fazla birikime yol açar ve birkaç yıl sonra ağır sanayiye daha çok sermaye yatırılır. Dolayısıyla mesele, sizin ağır sanayiye geliştirme isteğinizin gerçek mi, yoksa sadece bir gösterişten mi ibaret olduğu meselesidir.

Tabii ağır sanayiye geliştirme isteğinin gerçek olup olmadığı meselesi bizimle ilgili değildir. Kim gerçekten böyle bir şeyi istemez? Bizim için mesele, sadece isteğimizin güçlü mü, yoksa zayıf mı olduğu meselesidir. İsteğiniz gerçekten güçlü ise, o zaman hafif sanayiye daha çok yatırım yapmalısınız. Aksi halde isteğiniz yüzde yüz değil, sadece yüzde doksan gerçektir. Güçlü değildir. Bu, ağır sanayiye bütün kalbinizle önem vermemek demektir. Bütün kalbinizle önem verseniz, hafif sanayinin gelişmesine önem verirsiniz; çünkü, bu birinci olarak halkın ihtiyaçlarını karşılar, ikinci olarak daha fazla ve daha hızlı birikim sağlar.

Tarım meselesi konusunda bazı sosyalist ülkelerin tecrübesi, tarımın kolektifleştirdiği yerlerde bile, kolektifleştirilmenin iyi yönetilmediği yerlerde üretimi artırmanın mümkün olmadığını ispat etmiştir. Bazı ülkelerde tarım üretimini artırmadaki başarısızlığın temel sebebi, devletin köylülere karşı izlediği siyasetin doğru olmasıdır. Köylülerin vergi yükü çok ağır, tarım ürünlerinin fiyatı çok düşük ve sanayi mamullerinin fiyatı çok yüksektir. Sanayiye, özellikle ağır sanayiye geliştirirken, aynı zamanda tarım vergisi ve sanayi ile tarım ürünlerinin fiyatları için doğru siyasetler uygulayarak, tarıma belli bir statü tanınmalıdır. Bütün olarak milli ekonomide tarımın önemi, bizim tecrübemizin gösterdiği gibi çok açıktır. Kurtuluştan itibaren geçen yılların pratiği, bize iyi mahsul olduğu her zaman, o yıl için, her yönüyle hayatın daha iyi olduğunu ispatlamıştır. Bu genel bir kanundur.

Vardığımız sonuç şudur: Ağır sanayiye geliştirmenin bir yolu, hafif sanayi ve tarımı biraz daha geliştirmektir. Hafif sanayi ve tarımı bir dereceye kadar daha fazla geliştiren bir yol daha vardır. Birinci yolun, yani halkın yaşamına dikkat etmeden ağır sanayiye tek yanlı

geliştirmenin sonucu, halkın hoşnutsuz olmasıdır. Böylece, ağır sanayi bile gerçekten iyi işlemez. Uzun vadede, bu yol ağır sanayinin biraz daha yavaş ve daha kötü gelişmesine yol açar. 20-30 yıl sonra genel bilanço yapıldığında, sonuç elverişli olmayacaktır. İkinci yol, yani ağır sanayiye halkın günlük ihtiyaçlarını karşılama temeli üzerinde geliştirmek, ağır sanayinin gelişmesi için daha sağlam bir temel sağlar ve sonuç olarak ağır sanayi daha çok ve daha iyi gelişir.

2. Kıyı Bölgelerdeki Sanayi ile İç Bölgelerdeki Sanayi Arasındaki İlişki

İç bölgelerdeki sanayiye geliştirmek doğrudur. Bu birinci derecede önemlidir, ama kıyı bölgelerini de kollamak gerekir.

Bu konuda, büyük veya temel hatalar yapmadık, ama bazı zayıflıklarımız vardır. Geçen birkaç yıl içinde, kıyı bölgelerindeki sanayiye gereken önemi vermedik. Bazı değişiklikler yapmamız gerektiğini düşünüyorum.

Başlangıçta sahip olduğumuz ağır ve hafif sanayinin ne kadarı, Liaoning, Hopey, Pekin, Doğu Honan, Şantung, Anvey, Kiangsi, Şangay, Çekiang, Fukien, Kvantung ve Kvangsi de dahil olmak üzere kıyı bölgelerindeydi? Bütün sanayimizin yüzde 70'i ve ağır sanayimizin yüzde 70'i bu kıyı bölgelerindedir. Sadece yüzde 30'u içeridedir. Bu faktörü göz önüne almamak, kıyı sanayisine gereken ağırlığı vermemek ve onun üretim kapasitesini sonuna kadar kullanmamak çok yanlış olur.

Kıyı bölgeleri sanayisinin gelişmesini sağlamak için, elimizden geleni yapmalı ve olan vaktimizi kullanmalıyız. Bütün yeni fabrikalar kıyı bölgelerinde kurulmalıdır demiyorum. Yüzde 90'ından fazlası iç bölgelerde kurulmalıdır. Ama bazıları da kıyı bölgelerinde kurulabilir. Mesela, Anşan Çelik Tesisleri ve Fuşun Kömür Madenleri kıyı bölgelerindedir; Dairen'de tersane, Tangşan'da demir-

çelik ve inşaat malzemesi sanayileri, Tangku'da kimya sanayi, Tien-zin'de demir-çelik ve makine sanayi vardır. Şanghay'da makine ve gemi yapımı sanayi, Nanking'de kimya sanayi ve diğer birçok yerde sanayi vardır. Petrol yataklarının bulunduğu Kvangtung eyaletindeki Maoming'de sentetik petrol üretmeyi planlıyoruz. Bu da ağır sanayidir.

Gelecekte bütün ülkede sanayinin daha eşit bir şekilde dağılması ve daha rasyonel bir şekilde yerleşmesi için, ağır sanayinin büyük bir kısmı –yüzde 90'ı, hatta daha fazlası– iç bölgelerde kurulmalıdır. Bu konuda herhangi bir şüphe yoktur. Ama ağır sanayinin bir kısmı da mutlaka kıyı bölgelerinde kurulmalı ya da genişletilmelidir.

Eski sanayi temelimiz, esas olarak kıyı bölgelerindedir. Kıyı bölgelerindeki sanayiye önem vermezsek, bu aleyhimize olur. Diğer yandan, kıyı bölgelerindeki işletme ve teknoloji kapasitesini tamamen kullanırsak, doğru bir şekilde geliştirirsek, iç bölgelerdeki sanayiye sürdürmek ve geliştirmek için daha fazla güce sahip oluruz. Kıyı sanayisine karşı olumsuz bir tavır takınmak yanlıştır. Bu, hem kıyı sanayisinin tam olarak kullanılmasını hem de iç bölgelerdeki sanayinin hızlı gelişmesini engeller.

Hepimiz iç bölgelerdeki sanayinin gelişmesini istiyoruz. Mesele, sadece isteğimizin samimi olup olmadığı meselesidir. İsteğiniz samimiye ve gösterişten ibaret değilse, o zaman kıyı bölgelerindeki sanayiye daha fazla kullanmalı ve kıyı bölgelerinde daha fazla sanayi, özellikle hafif sanayi kurmalısınız.

Elimizdeki bilgilere göre, bazı hafif sanayilerde, sanayi işletmesi çok çabuk inşa edilebilir. Üretime geçtikten ve üretim kapasitesini artırdıktan sonra bir yıl içinde sermaye masraflarını karşılayabilirler. Böylece beş yıl içinde ilk kurulana ek olarak, üç dört yeni fabrika kurabilirler. Bazı durumlarda iki üç yeni fabrika, diğer bazı durumlarda ise bir yeni fabrika kurabilirler. En azından yarım yeni fabrika kurabilirler. Bu da kıyı sanayisinden yararlanmanın önemini ortaya koymaktadır.

Uzun vadeli planlarımızda, 400 bin teknik kadro eksikliğimiz var. Bunlar kıyı sanayilerindeki işçilerin ve teknisyenlerin eğitilmesiyle sağlanabilir. Teknik kadroların okuryazar ailelerden gelmesine gerek yoktur. Gorki sadece iki yıl ilköğrenim görmüştü. Lu Sün üniversite mezunu değildi. Eski toplumda profesör değil, sadece bir okutman olabilirdi. Siya Çu-nü Yoldaş hiç okula gitmedi.² Vasıflı işçilerin pratik tecrübeyle öğrendiklerini ve çok iyi teknik kadro olabileceklerini anlamalısınız.

Kıyı sanayisinin teknik düzeyi yüksek, mamul maddelerinin kalitesi iyi, maliyeti düşüktür ve birçok yeni madde üretmektedir. Kıyı sanayisinin gelişmesi bütün olarak milli sanayinin teknik düzeyi ve kalitesi üzerinde olumlu bir etki yapmaktadır. Bu meselenin önemini tam olarak kavramalıyız.

Kısacası, hafif sanayiye geliştirmesek, ağır sanayiye geliştiremeyiz. Kıyı bölgelerindeki sanayiden yararlanmazsak, iç bölgelerdeki sanayiye kuramayız. Kıyı sanayisini sadece sürdürmekle kalmamalıyız, aynı zamanda uygun olan her yerde onu geliştirmeliyiz.

3. İktisadi İnşa ile Savunmanın İnşası Arasındaki İlişki

Savunmasız yapamayız. Bütün birliklerimizi terhis etmek iyi bir fikir midir? Hayır değildir, çünkü hâlâ düşmanlarımız var. Bu düşmanlar bizi "sınırlandırıyorlar" Bizi kuşatmış bulunmuyorlar mı?

Savunma güçlerimiz daha şimdiden oldukça büyüktür. Amerika'ya Karşı Direnme ve Kore'yi Destekleme savaşından sonra ordularımız daha da güçlendi. Savunma sanayimiz kurulma yolundadır.

² Siya Çu-nü, daha önce öğrenim görmemiş olmasına rağmen, Vuhan Üniversitesi'ndeki konferansları takip etmiş, Vuhan'da bir okulda öğretmenlik yapmış ve bir gazete çıkarmıştı. 1924-1927'deki birinci birleşik cephe döneminde Vampo Askeri Akademisi'nde siyasi eğitimlik yapmış ve 1926 yazında Mao Zedung'la birlikte Köylü Hareketi Eğitim Enstitüsü'nde çalışmıştı. 1927 Nisan'ında Şanghay'da *Guomindang* tarafından öldürüldü.

Pan Ku yerle göğü birbirinden ayıralı beri³ ne otomobil ne de uçak imal edememiştik. Şimdi ikisini de yapmaya başlıyoruz. Bizim motor sanayimiz otomobil değil, kamyon imal ederek başladı. Onun için her gün toplantılarımıza yabancı arabalarla gelmek zorunda kalıyoruz. Yurtsever olmak istiyoruz, ama sabırlı olmamız gerekiyor. Toplantılarımıza kendi arabalarımızla geleceğimiz gün beklesin bakalım.

Atom bombalarımız hâlâ yok, ama geçmişte de uçaklarımız veya ağır toplarımız yoktu. Japon istilacılarını ve Çan Kayşek'i tüfek ve akdarıyla yendik. Halen oldukça kuvvetliyiz ve gelecekte daha da kuvvetli olacağız. Bunu sağlamanın güvenilir bir yolu, askeri harcamalar için uygun oranlar tespit etmektir: Askeri harcamalar devlet bütçesinin yüzde 20'sini meydana getirecek şekilde adım adım azaltılırken, iktisadi inşa harcamaları, iktisadi inşanın daha fazla ve daha hızlı gelişmesini sağlayacak şekilde artırılmalıdır. Böyle bir temel üzerinde savunma inşası daha hızlı gelişebilir ve yakın bir gelecekte yalnız birçok uçağımız ve topumuz değil, kendi atom bombamız da olur.

Atom bombasını gerçekten istiyor musunuz? Öyleyse askeri harcamaların oranını azaltıp, iktisadi inşayı artırmalısınız. Yoksa sadece istiyor gibi mi görünüyorsunuz? O zaman askeri harcamaların oranını düşürmeyin, iktisadi inşayı düşürün. Hangi plan daha iyidir? Herkes lütfen bu meseleyi incelesin. Bu bir stratejik siyaset meselesidir.

1950'de, 7. Merkez Komitesi'nin 3. genel toplantısında, devlet organlarını basitleştirmek ve askeri harcamaları kısıtlamak meselesi ortaya atılmıştı. Üstelik, bu mali ve iktisadi durumumuzda köklü bir iyiye gidiş sağlamanın üç ön şartından biri olarak nitelendirilmişti. Ama birinci beş yıllık plan döneminde, askeri harcamalar devlet bütçesinin yüzde 32'sini oluşturuyordu. Yani harcamaların üçte biri üretken olmayan amaçlar için kullanılıyordu. Bu oran çok yüksektir. İkinci beş yıllık planda iktisadi ve kültürel inşaya daha fazla fon sağlayabilmek için bu oranı azaltmanın yollarını bulmalıyız.

3 Geleneksel Çin inancına göre, dünyanın başlangıcından beri.

4. Devlet, Üretim Birimleri ve Tek Tek Üreticiler Arasındaki İlişki

Çeşitli eyatlerden yoldaşlarla yaptığımız son tartışmalarda, bu mesele üzerine pek çok şey söylediler. İşçilerin, emeklerinin üretkenliği ve her iş günü için ürettikleri değer de arttı, onun için ücretlerinde de buna göre düzenlemeler yapılmalıdır. Bu noktayı ihmal etmek yanlış olur.

Kurtuluştan bu yana, işçilerin yaşama şartlarında büyük ilerlemeler olmuştur. Bunu herkes biliyor. Geçmişte bazı ailelerin tek bir çalışan ferdi bile yoktu, şimdi bu ailelerin çalışan fertleri var. Bazı ailelerde sadece tek kişi çalışıyordu, şimdi iki üç kişi çalışıyor. Geçmişte hiç çalışan kimseleri olmayan ailelerle karşılaştım... Şimdi hem karıkoca hem de kızları çalışıyordu. Ücretleri toplanırsa, tabii ki yaşam düzeyleri iyi olur. Genel olarak, ücret düzeyimizin yüksek olmadığını, ama istihdam oranımızın yüksek olduğu söyleyebiliriz. Fiyatlar hem düşük hem de istikrarlı ve hayat emin olduğu için, yaşama şartları Kurtuluş öncesiyle karşılaştırılamayacak kadar iyidir. İşçi kitlesi büyük bir coşku göstermeye devam etmektedir.

İşçilerin inisiyatif ve coşkularını artırmaya önem vermemiz gerektiğini söylemek istiyorum. Tam bir üretim birimi olarak, fabrikanın da inisiyatif ve coşku sorunu vardır.

Her şey diğer şeylerle hem birlik içindedir hem de kendi bağımsızlığı vardır. Her şeyin hem diğer şeylerle ortak nitelikleri hem de kendine has ayrı özellikleri vardır. Şeyler bağımsız ve kendine has özelliklere sahip olmaksızın sadece birliğe ve ortak niteliklere sahip olamazlar. Mesela, bu toplantı, birliğin bir örneğidir. Toplantı bittikten sonra bağımsızlık başlar. Bazılarımız yürüyüşe çıkacağız, bazılarımız çalışacağız, bazılarımız da yemek yiyeceğiz. Herkesin kendi bağımsızlığı vardır. Bu toplantıyı ara vermeden devamlı sürdürmek olmaz. Bu bizim sonumuz olur. Bu nedenle her üretim birimi, her birey, inisiyatif ve bir ölçüde bağımsızlık sahibi olmalıdır. Herkes, birlikle iç içe olan bir bağımsızlığa sahip olmalıdır.

Tek tek üreticilere hak ettikleri karşılığı ve üretim birimlerine bir ölçüde bağımsızlık vermek, bütün ülkenin sanayileşmesinin yararına mı olur? Bunun bazı ilerlemeler sağlaması gerekir. İşleri kötüleşirse yapılmamalıdır. Her şey merkezileşirse, fabrikaların amortisman fonları ellerinden alınır, o zaman üretim birimleri inisiyatif sahibi olamaz; bu da iyi olmaz. Bu meselede fazla tecrübemiz yok. Burada bulunan yoldaşların da fazla tecrübesi olduğunu sanmıyorum. Bu meseleyi inceliyoruz. Çok sayıda fabrikamız var ve ileride daha da çok olacak. Eğer şevklerini sonuna kadar harekete geçirebilirsek, bu, şüphesiz ülkemizin sanayileşmesine çok yararlı olur.

Köylülere gelince, onlarla ilişkimiz her zaman iyi olmuştur. Ama tahıl meselesinde bir hata yaptık. 1954'te, seller bütün ülkede üretim kaybına yol açtı, ama buna rağmen biz, 3,5 milyon ton fazla tahıl satın aldık. Üretimdeki düşüş ile devlet alımlarındaki artış arasındaki bu tezat, köylüler arasında eleştiriye yol açtı. Hiçbir zaman hata yapmadığımızı iddia edemeyiz. 3,5 milyon ton fazla aldık; çünkü, hiç tecrübemiz ve bu meselede doğru bir anlayışımız yoktu. Bu bir hataydı. 1955'te, bu hatayı anladığımız için, 3,5 milyon ton daha az satın aldık ve "3 dengelemeyi"⁴ yürürlüğe koyduk. O yıl çok bol mahsul oldu. Böylece üretimde artışla, satın alımdaki azalma yan yana geldi ve sonuç olarak köylülerin elinde fazladan 10 milyon ton tahıl kaldı. Geçmişte bizi eleştiren bütün köylüler, o zaman artık bizi eleştirmediler. Hepsi "Komünist Partisi iyidir" dediler. Bütün Parti bu dersi hatırlamalıdır.

Köylülerin kolektif iktisadi örgütleri, tıpkı fabrikalar gibidir. Onlar da üretim birimleridir. Bu kolektif iktisadi birimler içinde, kolektifle birey arasındaki ilişki iyi düzenlenmeli ve doğru bir şekilde idare edilmelidir. Bu ilişkiyi doğru bir şekilde idare etmezsek ve köylülerin refahına önem vermezsek, kolektif ekonomi doğru bir

4 "Üç dengeleme" kavramını ifade eden Çince terim (san ding) "üç sabit" şeklinde de çevrilebilir. Bu tedbir, tahıl üretimi, tahıl üreticilerinin devlete mecburi satışları ve tahılsız köylüye devlet tarafından tahıl sağlanması için kotalar tespitini ve bunların üç yıl boyunca mümkün olduğu kadar değiştirilmeden muhafazasını içeriyordu.

şekilde yürümez. Bazı sosyalist ülkeler bu yönde hata yapmış olabilirler. Onların kolektif iktisadi örgütlerinin bazıları genellikle iyi çalışır, diğerleri ise o kadar iyi çalışmaz. İyi çalışmayanlarda tarım üretimi de fazla gelişmemiştir. Kolektifin birikime ihtiyacı vardır, ama köylülerden çok fazla talepte bulunmamaya dikkat etmeliyiz. Onları çok sıkıştırmamalıyız. Kaçınılmaz doğal afetlerin dışında, her yıl artan tarım üretimi temelinde, köylülerin gelirinin de yıldan yıla artmasını sağlamalıyız.

İlkbahar ve sonbahar hasatlarının bölüşümü meselelerini çeşitli eyaletlerden yoldaşlarla tartıştık. Bölüşüm meseleleriyle (1) ne kadarının devlet, (2) ne kadarının kolektif, (3) ne kadarının köylüler tarafından ve ne şekilde alındığını kastediyoruz. Devlet, vergi; kolektif iktisadi örgütler birikim ve idare masrafları; tek tek köylüler de para ve tahıl payları olarak alıyorlar.

Kolektif ekonomide her şey köylülerin hizmetindedir. Sadece üretim masrafları değil, yönetim masrafları da zorunludur. Birikim fonu, üretimi genişletmek için, refah fonu ise köylülerin refahı içindir. Bütün bunlar için, köylülerle birlikte uygun oranlar bulmalıyız.

Devlet de, kolektif de birikime sahip olmalıdır, ama ikisi de çok yüksek olmamalıdır. Devlet birikimi, esas olarak fiyat politikasıyla değil, vergilendirme yoluyla sağlanır. Ülkemizde tarım ve sanayi ürünlerinin değişiminde, bu ürünlerin fiyatları arasındaki uçurumu kapatmak, eşit veya eşite yakın değerlerin değişimini sağlamak, sanayi ürünlerinin kârını düşük ve satışını yüksek tutmak ve fiyat istikrarını sağlamak siyasetlerini izliyoruz.

Kısacası, devlet ile fabrika, devlet ile işçi, fabrika ile işçi, devlet ile kolektif iktisadi örgüt, devlet ile köylü, kolektif iktisadi örgüt ile köylü arasındaki ilişkilerin tümü, yalnız tek yönlü değil, her iki yönden ele alınmalıdır. Burada bazı yeni noktalar var. Bu 600 milyon kişiyi ilgilendiren ve bütün Partinin dikkatini isteyen büyük bir meseledir.

5. Merkez ile Bölgeler Arasındaki İlişki

Merkez ile bölgeler arasındaki ilişki de bir çelişmedir. Bu çelişmeyi çözmek için Şimdi ele almamız gereken Şey, Merkez'in birleşik planı altında bölgelerin daha fazla projeler iŐletmelerine izin vererek, Şevklerini nasıl artıracadıımız meselesidir.

Şu andaki duruma göre, bölgelerin iktidarını genişletmemiz gerektiğini düşünüyorum. Şimdi fazla kısıtlanmıŐ bulunuyor ve bu sosyalizmin inşası için elverişli değildir. Anayasamızda, bölgelerin yasama yetkisi olmadığı ve bu yetkinin Milli Halk Meclisi'nde toplandığı yazılıdır. Ama durum ve işler gerektirdiğinde, bölgeler de, Merkez'in siyasetleriyle çatıŐmaması ve kanunun koyduğu sınırların dışına çıkmaması Şartıyla kural ve yönetmelikler koyabilirler. Anayasa bunu yasaklamıyor.

Eğer ağır ve hafif sanayiler geliŐecekse, o zaman pazarlara ve hammaddeye ihtiyaç vardır; bunu sağlamak için de bölgeleri Őevke getirmelisiniz. Merkez'in önderliğini pekiştirmek istiyorsak, bölgelerin çıkarlarını korumalıyız.

Şu anda, bölgesel işlere karıŐan ve işlerin yürütülmesini güçleŐtiren düzinelerce el var. Her gün çeşitli bakanlıklar, eyalet dairelerine ve belediye idarelerine çeşitli emirler yolluyorlar. Bu emirlerin Merkez'den gelmesi gerekirken, ne Merkez'in ne de Devlet Konseyi'nin bunlardan hiç haberi yoktur. Bunlar, bölgelere ağır bir yük yüklüyorlar. Sel gibi istatistik ve rapor geliyor. Bu deđiŐmelidir. Bunu düzeltme yollarını tartıŐmalıyız.

Merkez'de, mahalli işlerle ilgilenen iki çeşit daire vardır. Birincisi, önderliğini iŐletmelere kadar uzandırmaktadır. Bölgelerde kurdukları yönetim organları ve işletmeler, bölgeler tarafından mahalli olarak denetlenir. Diğerinin görevi ise bölgeler tarafından uygulamaya konulan ve yürütülmesinden bölgelerin sorumlu olduğu siyasetler ve çalışma planları tespit etmektir.

Biz, işlerin bölgelere danışarak yürütülmesinden yanayız. Parti Merkez Komitesi ne zaman herhangi bir şey yapacaksa, daima bölgelere danışır. Böyle yapmadan, hiçbir zaman kör emirler yayımlamamıştır. Merkez'deki çeşitli bakanlıkların buna dikkat edeceğini ve bölgeleri ilgilendiren her meselede onlara danışacağını, danışmadan emirler yayımlamayacağını umuyoruz. Birlikte kişiliği birlikte istiyoruz. Mahalli şevk gerçekten artırılacaksa, her yer, şartlarına uygun bir kişiliğe sahip olmalıdır. Bu kişilik, bağımsız bir krallık kurmak için çabalamaya varan Kao Kang'ınki gibi bir kişilik değildir. Bütün ülkenin yararına ve milli birliği güçlendirmek için gerekli olan bir kişiliktir.

Eyaletlerin ve belediyelerin, Merkez'in çeşitli daireleri hakkında ortaya konması gereken çeşitli görüşleri var. Bölgelerin, illerin, ilçelerin ve kasabaların da, eyalet ve belediyelikler hakkında birçok görüşleri olması mümkündür. Belediye ve eyaletler onların şevkini artırmak için bunları dikkatle dinlemelidir.

Hem doğru coşku hem doğru bağımsızlık olmalıdır. Eyaletler, belediyeler, bölgeler, il, ilçe ve kasabalar, ikisine de sahip olmalıdır. Eyalet ve belediyeler, bölgeleri, il, ilçe ve kasabaları demir cendere içine sokmamalıdır.

Tabii ki, aynı zamanda, daha aşağı kademelerdeki yoldaşlara başıboş davranmamalarını, ihtiyatlı olmalarını da söylemeliyiz. Uyabilecekleri yerde uymalıdır, uymaları gereken yerde uymalıdır. Uyamayacakları, uymamaları gereken yerde, ne pahasına olursa olsun uymalarını sağlamaya çalışılmamalıdır.

İki coşku bir coşkudan çok daha iyidir. Bölgeler meselesi üzerine mücadelemizde başlangıç noktası olarak, ne bölgeciliği ne de tek tek birimlerin çıkarlarını değil, aksine bütün devletin çıkarlarını alıyoruz. Bu mücadeleyi her fırsatta veriyoruz.

Merkez tarafından onaylanan bağımsızlık, doğru ölçüde bir bağımsızlık olmalıdır. Buna "ayrılıkçılık" denemez.

Kısacası, bölgeler uygun bir iktidar derecesine sahip olmalıdırlar. Bu, güçlü bir sosyalist devlet inşa etmenin yararınadır. Mahalli yetki-

leri çok dar bir şekilde kısıtlamanın, o kadar yararlı olmadığını düşünüyorum. Devletin, Merkez ve bölgeler arasındaki ilişkiyi ele alışı hakkında hâlâ çok az tecrübeye ve olgunluğa sahibiz. Herkesin bu meseleyi doğru bir şekilde inceleyeceğini ve tartışacağını umuyorum.

6. Han Milliyeti ve Milli Azınlıklar Arasındaki İlişki⁵

Bu meseledeki siyasetimiz istikrarlıdır. Milli azınlıkların onayını kazanmıştır. Biz esas Han şovenizmine karşı çıkmaya önem veriyoruz. Mahalli milliyetçilik vardır, ama esas mesele bu değildir. Esas mesele, Han şovenizmine karşı çıkmaktır. Hanlar, nüfusun büyük çoğunluğunu meydana getiriyor. Han şovenizmi uygularlarsa ve milli azınlıkları dışarda tutarlarsa, çok kötü olur. Onun için Han milliyeti arasında proletaryanın milliyetler siyaseti konusunda geniş bir eğitim sürdürmeli ve Hanlarla milli azınlıklar arasındaki ilişki üzerine bir araştırma yapmalıyız. İki yıl önce böyle bir araştırma yaptık. Şimdi bir tane daha yapmanın zamanıdır. İlişkinin anormal olduğu yerler varsa, düzeltilmelidir. Bir mesele hakkında sadece konuşmak yetmez. Şimdi Han şovenizmini istemediğini söyleyen bir sürü insan var. Onların sözleri güzel, ama pratikte hiçbir şey yapmıyorlar.

Milli azınlık bölgelerine hangi iktisadi yönetim ve maliye sistemlerinin uygun olduğunu anlamak için, doğru bir inceleme yapmalıyız.

Milli azınlık bölgeleri geniştir ve zengin kaynaklara sahiptir. Han milliyetinin nüfusu kalabalıktır; milli azınlık bölgeleri ise, sosyalizmin inşası için gerekli yeraltı zenginliklerine sahiptir. Han milliyeti, sosyalist iktisadi ve kültürel inşayı gerçekleştirmedi, milli azınlıklara aktif bir şekilde yardım etmeli ve milliyetler arasındaki ilişkileri düzelterek sosyalist inşanın yararına olan bütün unsurları, hem maddi hem de insan gücünü harekete geçirmelidir.

⁵ Kaynaklardan birinde bu noktayla bundan sonraki nokta yer değiştirmiş bulunuyor.

7. Parti ile Partili Olmayanlar Arasındaki İlişki

Bununla, Çin Komünist Partisi ile demokratik partiler ve partili olmayan demokratlar arasındaki ilişkiyi kastediyoruz. Bunda yeni bir şey yok, ama sırası gelmişken bu ilişkiyi de konuşalım. Bir partinin mi, yoksa birkaç partinin mi olması daha iyidir? Şu anda birçok partinin olması daha iyi gözüküyor. Bu sadece geçmişte değil, gelecekte, bütün partiler ortadan kalkana kadar da pekâlâ böyle olabilir. Komünist Partisi ile çeşitli demokratik partilerin uzun vadede bir arada yaşamasının ve birbirlerini denetlemesinin belli yararları vardır.

Partiler, tarihin ürünüdür. Bu dünyada tarihin ürünü olmayan hiçbir şey yoktur. Bu birinci noktadır. İkinci nokta, tarih tarafından yaratılan her şeyin yine tarih tarafından ortadan kaldırılacağıdır. Komünist Partisi de tarih tarafından yaratıldı ve bu nedenle ortadan kaldırılacağı gün kaçınılmaz olarak gelecektir. Demokratik partilerin kaderi de aynı olacaktır.

Proletaryanın siyasi partileri ve proletarya diktatörlüğü gelecekte ortadan kalkacaktır. Ama şu anda bunlar vazgeçilmezdir. Bunlar olmadan ne karşıdevrimi bastırabilir ne de emperyalizme direnebilir veya sosyalizmi inşa edebiliriz. Bu görevleri yerine getirebilmek için, proletarya diktatörlüğünün büyük bir baskı gücüne sahip olması gerekir. Ama bürokrasiye karşı çıkmalı ve aşırı derecede şişkin bir yönetim örgütüne sahip olmamalıdır. Parti ve hükümet organlarının basitleştirilmesini ve mevcutlarının üçte ikisinin budanmasını öneriyorum.

Bu bizi önceki konuya getiriyor. Parti ve hükümet organlarını basitleştireceksek, bu demokratik partilerden vazgeçebileceğimiz anlamına gelmez mi? Ülkemizde birçok demokratik parti yan yana yaşamaktadır.⁶ Onların arasında hâlâ bize birçok eleştirisi olan kim-

⁶ Hem 1949'da kabul edilen geçici kurallar, hem de 1954 Anayasası, en önemlileri Çin Guomintang'ının Devrimci Komitesi ve Çin Demokratik Birliği olan birkaç küçük partinin ÇKP ile yan yana yaşamasına imkân veriyordu. Kesinlikle Çin Komünist Partisi'ne tabi olmalarına rağmen, bu teşkilatlar, komünist olmayan aydınlar, 1949 öncesi siyasi görevliler ve askeri kişiler, milli burjuvazi vs. gibi grupların siyasi sisteme katılmasına imkân sağladılar.

seler var. Bu kimselere karşı, onları sosyalizm davası uğruna harekete geçirmek için mücadele içinde birlik siyaseti uyguluyoruz.

Çin'de resmi muhalefet yoktur. Bütün demokratik partiler Komünist Partisi'nin önderliğini kabul ediyorlar. Ama demokratik partilerin içinde gerçekten muhalefette olan bazı kimseler vardır.

Devrimin sonuna kadar sürdürülmesi konusunda, dış siyasette bir tarafa dayanmak konusunda, "Amerika'ya Karşı Direnme ve Kore'ye Yardım Etme" kampanyası, toprak reformu ve diğer konularda, hem bize muhalefet etme hem de etmeme şeklinde kaypak bir tavır aldılar. Karşıdevrimi bastırmamızı da eleştirdiler. 1949 Ortak Programı'nın iyi olduğunu ve anayasa istemediklerini söylediler. Ama Anayasa Taslağı ortaya çıktığında, hepsi ellerini lehte kaldırdılar.⁷ Şeyler çoğu zaman zıddına dönüşür. Demokratik partilere mensup bazı kimselerin birçok konudaki tavrı böyle oldu. Hem muhalefet ediyorlar hem de aynı zamanda muhalefet etmiyorlar. Yurtsever olmak istedikleri için, çoğu zaman muhalefet etmekten, muhalefet etmemeye geçiyorlar.

Komünist Partisi ile demokratik partiler arasındaki ilişki bazı ilerlemeler göstermiştir. Demokratik partilere mensup kimselerin eleştirilerini söylemelerine izin vermek istiyoruz. Akla yakın gelen bir fikri, kim söylerse söylesin kabul ederiz. Bu, partinin, devletin, halkın ve sosyalizmin yararınadır.

Dolayısıyla, yoldaşlarımızın, birleşik cephe görevine sarılacaklarını umuyorum. Eyalet Parti sekreterleri durumu araştırmak için zaman ayırmalı ve bu çalışmayı ilerletecek önlemler getirmelidir.

8. Devrimci ile Karşıdevrimci Arasındaki İlişki

Karşıdevrimci bir unsur nasıl bir unsurdur? Olumsuz bir unsurdur, yıkıcı bir unsurdur. Olumlu bir unsur değildir. Olumlu unsurlara karşı olan bir güçtür.

7 20 Eylül 1954'te anayasayı kabul eden Milli Halk Meclisi'nin birinci oturumunda.

Olumsuz bir unsur, olumlu bir unsura dönüşebilir mi? Yıkıcı bir unsur, faydalı bir unsura dönüşebilir mi? Bir karşıdevrimcinin değişmesi mümkün müdür? Bu, toplumsal şartlara bağlıdır. Tamamen inatçı, gerçek karşıdevrimcilik ruhlarına işlemiş olanlar hiç şüphesiz vardır. Ama bizim toplumsal şartlarımızda çoğunun değişebileceği gün gelebilir. Tabii ki, Cehennem Kralı tarafından çağrılmadan önce değişmeye zaman bulamayacak bazıları da vardır. Bazılarının da ne zaman değişeceğini kim bilebilir?

Halkımızın gücünün ve karşıdevrimcilere karşı uyguladığımız, çalışma yoluyla düzelmelerine ve yeni insanlar olmalarına imkân verme siyasetimizin sonucu birçok karşıdevrimci, karşıdevrimciliği bırakmıştır. Bunlar tarım ve sanayi emekçilerine katılmışlar, bazıları çok faal hale gelmiş ve faydalı işler yapmışlardır.

Karşıdevrimi bastırma çalışması hakkında, üzerinde ısrarla durulması gereken birkaç nokta var. Örneğin, 1951-1952'deki karşıdevrimi bastırma hareketini yürütmeli miydik? Bazılarının bu hareketi yürütmemizin yanlış olduğunu düşündükleri anlaşılıyor. Bu görüş yanlıştır. Bu kampanyanın gerekli olduğu kabul edilmelidir.

Karşıdevrimcilere muamele yolları, idam, hapis, gözetim ve serbest bırakmadır. İdamın ne olduğu malum. Hapis, insanları kilit altına almak ve çalışma yoluyla düzelmelerine imkân vermektir. Gözetim, onları toplum içinde denetim altında tutmak ve kitleler tarafından yeniden şekillendirmektir. Serbest bırakmak, tutuklanabilecek veya tutuklanmayabilecek olanları tutuklamamak ya da tutuklandıktan sonra iyi davrananları serbest bırakmaktır. Değişik karşıdevrimci unsurlara, şartlara göre, değişik muamelede bulunmak tamamen doğrudur. Bütün bu yöntemlerin sıradan halka dikkatli bir şekilde anlatılması gerekir.

Kimleri idam ettik? Ne çeşit insanları? Kitlelerin büyük bir nefret duyduğu ve suçları ağır olan unsurları, 600 milyonluk bir halkı kapsayan büyük bir ihtilalde, bazı zalimleri öldürmeseydik ya da onlara yumuşak davransaydık, kitleler bunu kabul etmezdi. Bu insan-

ları idam etmenin doğru olduğunda ısrar etmenin bugün hâlâ pratik önemi vardır. Bu noktayı belirtmemek kötü olur. Birinci nokta budur.

Üzerinde ısrarla durulması gereken ikinci nokta, sayılarının çok azalmasına rağmen bugün hâlâ toplumumuzda karşıdevrimci unsurların bulunduğu. Toplumsal disiplinimiz çok iyidir, ama yine de uyanıklığımızı gevşetmemeliyiz. Tek bir karşıdevrimcinin bile kalmadığını söylemek ve rahatlayarak işlerin kolayına kaçmak yanlış olur. Hâlâ sabotaj yapan, örneğin davalarını öldüren, ekinleri yakan, fabrikalara zarar veren, haber sızdıran, karşıdevrimci sloganlar atan az sayıda karşıdevrimci vardır.

Gelecekte, toplumumuzda karşıdevrimi bastırırken daha az insanı tutuklamalı ve daha az insanı idam etmeliyiz. Karşıdevrimcilerin çoğunu gözetim altında üretim faaliyetinde bulunmaları ve çalışma yoluyla düzelmeleri için tarım kooperatiflerine yollamalıyız. Ama artık hiç kimseyi idam etmeyeceğimizi asla ilan etmemeliyiz. Ölüm cezasını kaldıramayız. Bir karşıdevrimci cinayet işlerse ya da bir fabrikayı havaya uçurursa, idam edilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz? Hiç şüphesiz idam edilmelidir.

Üzerinde ısrarla durulması gereken üçüncü nokta, hükümet dairelerindeki, okullardaki ve ordudaki karşıdevrimcilerin bastırılması çalışmasıyla ilgilidir. Yenan'da başlattığımız "idam yok, tutuklamalar ise daha az" siyasetimizi devam ettirmeliyiz. Ölümü hak etmedikleri için değil, sadece bunları öldürmek faydasız, hayatta bırakmak ise faydalı olacağı için idam etmediğimiz kimseler var. İnsanları idam etmemenin ne zararı var? Çalışma yoluyla düzelebilecek olanlar, gidip çalışma yoluyla düzelmeli; öyle ki, süprüntüler faydalı bir şeye dönüşebilsin. Ayrıca, insanların kafası pırasaya benzemez. Bir kere kesildiği zaman yerine yenisi büyümez. Bir kafayı yanlışlıkla keserseniz, istesenez de hatayı düzeltmenin imkânı yoktur. Hükümet daireleri, karşıdevrimcileri bastırma çalışmalarında idam etmeme siyasetini izleseler bile, bu bizim karşıdevrimi ciddiye almamızı önlemez. Üstelik hata yapmamızı önler ya da hata yapsak bile

düzeltebiliriz. Bu, bir sürü insanı da teskin eder. İnsanları idam etmeyeceksek, onları doyurmalıyız. Onun için bütün karşıdevrimcilere, içinde buldukları çıkmazdan bir çıkış yolu göstermeliyiz. Bu, hem halkın davasına hem de dışarda iyi tanınmamıza yardımcı olur.

Karşıdevrimi bastırmak hâlâ uzun süreli zor bir çalışma gerekiyor. Hiçbirimiz çabalarımızı gevşetmemeliyiz.

9. Doğru ile Yanlış Arasındaki İlişki

Gerek Parti içinde gerekse Parti dışında doğru ile yanlış arasında kesin bir ayırım yapmalıyız. Hata yapmış kişilere nasıl davranılacağı önemli bir meseledir. Doğru tavır, bu kişilerin devrime katılmasına izin vermektir. Eğer hata yapmış olan kimseler varsa, "geleceğe ibret olsun diye geçmişte hata yapanları cezalandırmak ve hastayı kurtarmak için hastalığı tedavi etmek" siyasetini uygulayarak düzelmelerine yardım etmeliyiz.

*Ah Ku'nun Gerçek Hikâyesi*⁸ güzel bir eserdir. Okumuş olan yoldaşlara, tekrar okumalarını ve okumamış olan yoldaşlara dikkatle okumalarını tavsiye ederim. Lu Sün, bu hikâyede esas olarak geri ve cahil bir köylüyü ve onun eleştirilmekten ne kadar korktuğunu anlatmaktadır. Birisi onu eleştirecek olursa derhal kavgaya girer. Kafasında kendisinin hiç söz etmediği ve başkalarının söz etmesinden son derece ürktüğü kellik hastalığı izleri vardır. O bu tavra girdikçe, diğerleri onu daha çok alaya alırlar. Böylece tamamen savunmaya itilir. Lu Sün, hikâyede, "Devrime Katılması Yasak" başlıklı özel bir bölüm yazmıştır. Bu bölümde sahte yabancı şeytanın Ah Ku'nun devrime katılmasına nasıl izin vermediğini anlatır. Gerçekte Ah Ku'nun devrimden anladığı sadece birkaç şey çalmaktır, ama bu çeşit devrime bile izin verilmez.

8 20. yüzyılın en büyük Çinli yazarı Lu Sün'ün en tanınmış eseri olan uzun bir hikâyeye. İngilizce çevirisi için bkz. Lu Sün'ün Seçme Hikâyeleri, Foreign Languages Press, Pekin, 1960, yeni basım 1972, s.65-112.

Geçmişte, Parti'de bu konuda hatalar yaptık. Bu, başında Vang Ming'in bulunduğu dogmatiklerin duruma hâkim oldukları dönem-deydi. Hoşlarına gitmeyen kimseleri daima şu veya bu hatayı yap-makla suçluyorlardı. Onların devrime katılmalarına izin vermiyor-lardı. Bir sürü insana saldırarak Parti'ye ağır kayıplar verdirdiler. Bu dersi hatırlamalıyız.

Toplumumuzdaki insanların devrime katılmalarına izin vermez-sek, bu kötü bir şey olur. Parti'ye katılmış ve hata yapmış kimselerin hatalarını düzeltmelerine izin verilmezse, bu da kötü bir şey olur.

İnsanların devrime katılmalarına izin vermeliyiz. Bazıları, hata yapan kimselerin durumunun, hatalarını düzeltip düzeltmemelerine bağlı olduğunu söyleyebilirler. Bu doğrudur, ama gerçeğin sadece yarısıdır. Bir diğer yarısı daha var: Şöyle ki, hatalarını düzeltmele-rine yardım etmek için onların üzerlerinde çalışılmalıdır. Hatalarını düzeltmeleri için fırsat tanınmalıdır.

Hata yapan kişileri önce "gözlemeli" ve sonra da "yardım" et-meliyiz. Onlara iş verilmeli ve yardım edilmelidir. Onların hatala-rından zevk almamalıyız, yardım etmeyi ve iş vermeyi reddetme-meliyiz. Bu, işleri sekter bir şekilde ele almak olur.

Ne kadar çok insan devrime katılırsa, o kadar iyidir. Hata yapan kimselerin arasından sadece küçük bir azınlık hatalarına sarılır ve on-ları tekrarlayıp dururlar, ama çoğunluk düzelebilir. Tifo geçiren kim-seler, sonradan ona karşı bağışıklık kazanırlar. Aynı şekilde, hata ya-pan kimseler hatalarından dersler çıkardıkları takdirde, gelecekte dik-katli olurlarsa daha az hata yaparlar. Biz hata yapan herkesin bu ba-ğışıklığı kazanacağını umuyoruz. Esas tehlikede olan ve dikkatli ol-maları gerekenler hata yapmamış kişilerdir; çünkü, bu bağışıklığa sa-hip değildirler ve kendilerini kolaylıkla aşırı güvene kaptırabilirler.

Hata yapan kimseleri düzeltmede aşırı davranırsak, bunun kaçın-ılmaz olarak geri tepeceğini anlamalıyız. Bu, bir taşı kaldırıp ken-di ayağınıza düşürmek gibidir. Düşeriz ve kalkamayız. Hata yapan kimselere iyilikle davranırsak, onların kalplerini kazanabiliriz. Yol-

daşlar, hata yapmış kişilere karşı düşmanca mı, yoksa dostça bir tavır mı alıyorlar? Bu, onların iyiliğini mi, kötülüğünü mü istediğimizi gösteren ölçüdür.

Doğru, yanlıştan ayırt edilmelidir. Doğru ile yanlış arasındaki ilişkide berraklık, insanları eğitmemizi ve bütün Parti'yi birleştirmemizi sağlayacaktır. Parti içinde, ihtilaf, eleştiri ve mücadele vardır. Bunlar gereklidir. Uygun miktarda eleştiri ve hatta şartlar gerektirdiği zaman mücadele etmek, insanlara hatalarını düzeltmede yardım etme yollarıdır ve onlar için yararlıdır.

10. Çin ile Diğer Ülkeler Arasındaki İlişki

Diğer ülkelerden öğrenmek sloganını ortaya attık. Bu sloganın doğru olduğunu düşünüyorum. Bu sloganı ortaya atmaya ne cesaret eden ne de isteyen bir milli lider türü vardır. Böyle bir tepeden bakma tavrını reddetme cesaretini göstermeliyiz.

Bütün ülkelerin ve milliyetlerin iyi yanlarını öğrenmeliyiz. Her milliyetin iyi yanları vardır; aksi halde nasıl var olabilir ve nasıl gelişebilirdi? Her milliyetin iyi yanları olduğunu kabul etmek, zayıflıklarının ve eksikliklerinin olduğunu reddetmek değildir. Güçlü ve zayıf yanlar, iyi ve kötü noktalar, her ikisi de olacaktır. Parti Kolu sekreterlerimizin ve bölük ve takım komutanlarımızın hepsi, tecrübeleri özetlemede daima iki yan olduğunu, birinin güçlü noktalarımız, diğerinin ise zayıf noktalarımız olduğunu bilirler. Bu küçük cep defterlerinde yazılıdır. Bugünkü toplantı da buna istisna teşkil etmez. Hepimiz, şeylerin iki yanı olduğunu biliyoruz. Öyleyse niçin sadece bir yanından, güçlü noktalardan bahsedelim de, zayıf noktaları atlayalım? İşler sadece bir yanıyla var olamaz. Bundan 10 000 yıl sonra da daima iki yan olacaktır. Her çağın iki yanı vardır. Her kişinin iki yanı vardır. Kısacası, daima bir değil, iki yan vardır. Eğer sadece bir yan vardır dersek, bu sadece biz bir yanını biliyoruz ve diğer yanını bilmiyoruz demektir.

Biz, diğerk ülkelerin kötü şeylerini değil, iyi şeylerini öğrenmeyi öneriyoruz. Geçmişte bazılarımız bu konuda açık bir düşünceye sahip değildi ve kötü şeyleri de öğrendiler. Bu faydasız şeyleri öğrendikleri kimseler bunları bir yana atmışken, onlar öğrendiklerinden pek memnundular. Dolayısıyla Sun Vu K'ung⁹ gibi hep nal topladılar.

Bazı kimseler hiçbir zaman hiçbir şeyi tahlil etmezler. Sadece esen yele kapılırlar. Bugün kuzey rüzgârı eserse, kuzey rüzgârı okuluna katılırlar. Yarın batı rüzgârı eserse, batı rüzgârı okuluna katılırlar. Yarından sonra yeniden kuzey rüzgârı eserse, o zaman yeniden kuzey rüzgârı okuluna geri dönerler. Kendilerine ait bir tek görüşleri yoktur. Bir aşırı uçtan bir diğerine giden mutlakçılardır. Biz böyle olmamalıyız, şeyleri körü körüne kopya etmemeliyiz; tahlilci ve eleştirici bir şekilde öğrenmeliyiz. Tek yönlü olmamalı ve dışardan gelen her şeyi kopya edip mekanik bir şekilde ileri sürmemeliyiz.

Geçmişte bu meselede sekter davranmıştık ve bu sekterliğe karşı uzun bir mücadele yürüttük. Ama hem akademik alanda hem de iktisadi alanda hâlâ sekterlik vardır. Bunu eleştirmeye devam etmeliyiz.

Meseleyi şu şekilde koyuyoruz: Evrensel gerçeğin incelenmesi mutlaka Çin gerçeğiyle kaynaştırılmalıdır. Bizim teorimiz, Marksizm-Leninizmin evrensel gerçeğinin, somut Çin gerçeğiyle kaynaştırılmasından oluşmuştur. Bağımsız bir şekilde düşünebilmeliyiz.

Biz, yabancı ülkelere öğrenmek, onların bütün ileri ve üstün şeylerini öğrenmek ve onları sonsuza kadar öğrenmeye devam etmek sloganını açıkça ortaya atıyoruz. Kendi ulusumuzun zayıflıklarının ve başkalarının güçlü noktalarını açıkça kabul ediyoruz.

Eğer yabancı ülkelere öğreneceksek, ciddi bir şekilde yabancı dil, hatta mümkünse birkaç tane yabancı dil öğrenmeliyiz.

Çin'in iki zayıflığı ve aynı zamanda iki güçlü yanı olduğunu düşünüyorum.

Birincisi, geçmişte bir sömürge ve yarisömürgeydik. Emperyalizmin zulmü altındaydık. Sanayimiz gelişmemişti ve bilimsel-tek-9 Ünlü *Batıya Seyahat* romanının kahramanı, Penguin, 1961.

nik düzeyimiz düşüktü. Geniş toprağımız, zengin kaynaklarımız. kalabalık nüfusumuz ve uzun tarihimiz dışında, birçok yönden başkalarından geriydik. Onun için kibirli ve azametli değildik. Aksine çok uzun müddet köle gibi yaşamıştık ve her yönden kendimizi diğerlerinden daha aşağı hissediyorduk; hem de çok fazla. Yabancıların önünde başımızı dik tutamıyorduk. Fa-Men Tapınağı operasındaki Chia Kuey gibiydik. Chia Kuey, oturmasını söyledikleri zaman, ayakta durmaya alışık olduğunu söyler ve oturmazdı. Halkımızın kendine güvenini geliştirmek için bu konuda gerçekten gayret sarfetmek gerekiyor. Mençius'un dediği gibi "Kudretliyle konuşurken, ona aşağılamayla bakmalıyız" "Amerika'ya Karşı Direnme ve Kore'ye Yardım" kampanyası sırasındaki, emperyalistlere aşağılamayla bakma ruhumuzu geliştirmeliyiz. Bizim siyasetimiz, yabancı ülkelerin bütün iyi yönlerini, siyasetlerini, iktisatlarını, bilim ve teknolojilerini, edebiyat ve sanatlarını incelemektir.

İkincisi, bizim devrimimiz geç kaldı. İmparatoru alaşağı eden 1911 Devrimi, Rus Devrimi'nden önce olmasına rağmen, o sırada henüz proletarya partimiz yoktu ve devrim yenilgiye uğradı. Halk ihtilali, Sovyet Ekim Devrimi'nden 30 yıl sonra, 1949'da zafere ulaştı. Onun için gururlu olmak bize düşmez. Devrimimiz birçok sömürge ülkenin devriminden bir adım ileri olmasına rağmen, bundan gururlanma eğilimine de karşı çıkmalıyız.

Bu iki nokta zayıf yönlerimiz, ama aynı zamanda güçlü yönlerimizdir de. Dediğim gibi çok yoksuluz ve fazla bilgimiz de yok. Birincisi "yoksuluz" ve ikincisi "boşuz" "Yoksuluz" demekle pek bir sanayimiz olmadığını ve tarımımızın da çok fazla ileri olmadığını kastediyorum. "Boşuz" demekle, bilimsel ve kültürel düzeyimiz yüksek olmadığından boş bir kâğıt gibi olduğumuzu kastediyorum. Yoksul olanlar değişmek ister; sadece onlar devrimi isterler, zincirlerini kırmak isterler ve güçlü olmaya çalışırlar. Boş bir kâğıt üzerine iyi yazı yazılır. Tabii genel olarak söylüyorum. Ülkemizin emekçi halkı akıllıdır ve aynı zamanda oldukça iyi bir bilim adamları grubumuz da var. Hiçbir bilgimiz olmadığını söylemiyorum.

Birincisi "yoksul" ve ikincisi "boş" olmak kibirlenmemizi önüyor. Gelecekte sanayi ve tarımımız hızla gelişse, bilimsel ve kültürel düzeyimiz çok yükselse bile, mütevazı ve ihtiyatlı tavrımızı sürdürmeli ve kibirlenmemeliyiz. Hâlâ başkalarından öğrenmeliyiz. 10 000 yıl boyunca çalışmalıyız. Bunda kötü olan ne var?

Toplam olarak on noktayı ele aldım. Özetlersek bütün olumlu unsurları –dolaylı ve dolaysız unsurları, dolaylı ve dolaysız olumlu unsurları– harekete geçirmeli ve büyük bir sosyalist devlet inşa etmeye çalışmalıyız. Sosyalist kampın daha güçlenmesi ve pekişmesi için, uluslararası komünist hareketin zafer kazanması için çalışmalıyız!

BAŞKAN MAO'NUN MÜZİK İŞÇİLERİNE YAPTIĞI KONUŞMA*

(24 AĞUSTOS 1956)

Dünyanın bütün milletlerinin sanatı, temel ilkeler açısından birbirine benzer, fakat biçim ve üslup açısından farklıdır. Çeşitli sosyalist ülkelerin sanatı içerik olarak sosyalizmi kullanır. Fakat, her biri kendi milli karakterini taşır. Hem benzerliklere hem de farklılıklara, hem ortak hem de özel niteliklere sahiptirler. Bu tabii bir kanundur. İster tabiata, ister topluma ya da zihin alanına ait olsunlar, bütün şeyler bunun gibidir. Bir ağacın yapraklarını ele alın: İlk bakışta hepsi birbirine benzer. Fakat sonra yakından inceleyince her biri farklıdır. Birbirinin tamı tamına aynı olan iki yaprağa rastlamak imkânsızdır.

Sınıf mücadelesinin, sosyal devrimin, kapitalizmden sosyalizme geçişin temel ilkeleri bütün ülkelerde aynıdır. Fakat önemli ilkelere dayanan bazı küçük ilke ve tezahürlere gelince, her ülke farklıdır. Ekim Devrimi ve Çin Devrimi böyledir. Temel ilkeler açısından iki devrim benzerdir, fakat bu ilkelerin ortaya çıkış şekilleri açısından birçok farklar vardır. Örneğin, Rusya'da devrim, şehirlerden köylük bölgelere doğru gelişmiştir. Bizim ülkemizde ise, köylük bölgelerden şehirlere doğru. Bu, iki devrim arasındaki birçok farklılardan biridir.

* Bu, Başkan Mao'nun Müzik İşçileri Milli Birliği'nin sorumlu kadrolarına ve diğer bazı yoldaşlara yaptığı konuşmadır.

Bu parça, Başkan tarafından yeniden gözden geçirilmemiştir ve incelenmeye ve gözden geçirilmeye ihtiyacı olduğu söylenmektedir.

Dünyanın çeşitli ülkelerinin sanatı, kendi özel biçim ve milli üslubuna sahiptir. Bazı kimseler bu noktayı anlamıyorlar. Kendi milli özelliklerini reddediyor ve Batı'nın her konuda üstün olduğunu düşünerek Batı'ya körü körüne tapıyorlar. Hatta "Tamamıyla Batılaşma"yı savunacak kadar ileri gidiyorlar. Bu hatalıdır. "Tamamıyla Batılılaşma", geçersizdir. Bu, Çin'in sıradan halkı tarafından kabul edilmeyecektir. Sanatlar ve doğa bilimleri bu açıdan farklıdır. Örneğin, apandisti almanın ya da aspirin içmenin hiçbir milli şekli yoktur. Sanatlarda durum aynı değildir. Onda milli biçim meselesi ortaya çıkar. Çünkü, sanat, halkın hayat, düşünce ve duygularının ifadesidir ve bir milletin gelenekleri ve diliyle çok yakından ilişkilidir. Tarihi olarak sanat mirası, millet çerçevesi içinde gelişmiştir.

Çin sanatı, Çin müziği, resim, tiyatro, şarkı, dans ve edebiyatının her biri kendi öz tarihi gelişmelerine sahiptir. Tamamıyla Batılılaşmayı savunanlar, Çin şeylerini reddederken, Çin şeylerinin kendi öz kanunlarına sahip olmadığını, bu yüzden onları incelemek ve geliştirmek konusunda gönülsüz olduklarını söylüyorlar. Bu, Çin sanatına karşı milli nihilizm (inkârcılık) tavrı takınmaktır.

Dünyadaki her milletin kendi tarihi, kendi güçlü ve zayıf yanları vardır. En eski zamanlardan beri mükemmel şeylerle berbat şeyler birbirine karışmış ve uzun dönemler boyunca birikmişlerdir. Onları ayıklamak ve tortular içinden özü seçmek çok zor bir görevdir. Fakat, bu güçlük yüzünden tarihi reddetmemeliyiz. Kendimizi tarihten koparmak ve tarihi mirasımızı bir yana itmek doğru değildir. Sıradan halk bunu kabul etmeyecektir.

Tabii ki, bu bizim yabancı ülkelere öğrenmeye ihtiyacımız olmadığı anlamına gelmiyor. Yabancı ülkelere birçok şey öğrenmeli ve onları ustalıkla kullanmalıyız. Biz özellikle temel teoride ustalaşmalıyız. Bazı kişiler "öz için Çin öğretisi, pratik uygulama için Batı öğretisi"ni esas almayı savunuyorlar. Bu fikir doğru mudur, yanlış mıdır? Yanlıştır. "Öğreti" kelimesiyle kastedilen aslında temel teoridir. Temel teori yabancı ülkelerde ne ise Çin'de de öyle olmalıdır. Temel teoride Çinli ve Batılı şeyler arasında hiçbir fark olmamalıdır.

Marksizm, Batı'da yaratılmış bir temel teoridir. Oyleyse biz bu açıdan Batılı olanla Çinli olan arasında nasıl bir ayrım yapabiliriz? Marksizmi ret mi edeceğiz? Çin Devrimi'nin tecrübesi, Marksizmi kabul etmemenin bizim için çok kötü olacağını göstermiştir. Onu kabul etmemek mantıksızlık olacaktır. Geçmişte İkinci Enternasyonal, Marksizmin temel teorilerini inkâr etmeye ve değiştirmeye kalkışmıştı ve bunun için bazı tezler ileri sürmüştü. Fakat, onlar Lenin tarafından tamamen çürütüldü. Marksizm, evrensel geçerliliği olan genel bir doğrudur. Bunu kabul etmeliyiz. Fakat, bu genel doğru, her ülkenin devriminin somut pratiğiyle birleştirilmelidir. Çin halkının Çin Devrimi'nde zafer kazanmasının tek nedeni, onun Marksizmi kabul etmesi ve Çin Devrimi'nin pratiğiyle birleştirmesidir.

Biz Çin şeylerini incelemek ve geliştirmek istediğimiz için yabancı şeyleri öğreniyoruz. Bu açıdan tabii ve sosyal bilimler benzerdir. Biz yabancı ülkelerden bütün iyi şeyleri almalı, onları uygulamalı ve bu süreç içinde onları geliştirmeliyiz. Doğa bilimleri alanında biz kendi bağımsız yaratıcı çalışmamızı yapmalı ve kendi düşünce okullarımızı kuruncaya kadar yabancı modern bilimsel bilgi ve yöntemleri Çin'in bilimsel mirasını ayıklamak için kullanmalıyız. Örneğin, Batı tıp ilmini ve fizyoloji, patoloji, biyokimya, bakteriyoloji ve anatomi gibi diğer ilgili modern bilimleri ele alın. Onları incelemek istemediğinizi söyleyebilir misiniz? Bütün bu modern bilimleri incelemeliyiz. Fakat, Batı tıbbını incelemiş olanların bazıları, Çin tıbbını da incelemeli ve modern-bilimsel bilgi ve yöntemleri, bizim eski Çin tıp yöntem ve bilgilerini düzenlemek ve incelemek için kullanmalıdırlar. Onlar, aynı zamanda, Çin ve Batı tıp eczacılığını birleştirerek, yeni birleşik Çin tıp ve eczacılık bilimlerini yaratmalıdırlar.

Bu, tabii ve sosyal bilimler için geçerli ise, sanatlar için çok daha fazla geçerli olmalıdır. Yabancı ülkelerden öğrenmeli ve onlardan iyi şeyleri almalıyız. Fakat, onlardan öğrendiklerimizi Çin'in çeşitli halklarının sanatlarını araştırmak ve geliştirmek için kullan-

malıyız. Aksi takdirde çalışmamız hiç kimsenin işine yaramaz. Yabancı sanatları, onların temel teori ve tekniklerini araştırmadaki amacımız, Çin'in çeşitli halklarının kendi özel milli biçim ve üsluplarına sahip olacakları yeni sosyalist sanatlarını yaratmaktır.

Modern kültür açısından, Batı'nın standartlarının bizden yüksek olduğunu kabul etmeliyiz. Biz, geride kalmış bulunuyoruz. Sanat açısından da durum bu mudur? Sanatta bizim kendi güçlü ve zayıf yanlarımız vardır. Biz kendi kusurlarımızı düzeltmek için, yabancı ülkelerden iyi şeyleri almada ustalaşmalıyız. Eğer biz, kendi eski usullerimize yapışıp kalırsak ve yabancı edebiyatı incelemesek, onu Çin'e tanıtmazsak, yabancı müziği dinlemeyi ya da çalmayı bilmezsek bu iyi değildir. Biz, bütün yabancı şeyleri körü körüne reddeden Ana İmparatoriçe Zu-si¹ gibi olmamalıyız. Yabancı şeyleri körü körüne reddetmek, onlara körü körüne tapmaya benzer. İkisi de yanlış ve zararlıdır.

Yabancı ülkelerden öğrenirken, tutuculuğa ve dogmatizme karşı çıkmalıyız. Biz zaten siyasette dogmatizmden çok zarar gördük. Dışarıdan aldığımız her şey dar bir şekilde taklit edildi ve bu büyük bir yenilgiyle sonuçlandı. Beyaz bölgelerdeki Parti teşkilatları, kuvvetlerinin yüzde yüzünü; devrimci üsler ve Kızıl Ordu ise kuvvetlerinin yüzde doksanını kaybetti. Ve devrimin zaferi pek çok yıl geri kaldı.² Bunun sebebi başlangıç noktaları olarak gerçeği değil de, dogmatizmi alan bazı yoldaşların olmasıdır. Onlar, Marksizm-Leninizmin temel teorisiyle, Çin Devrimi'nin somut pratiğini birleştir-

1 Ana İmparatoriçe Zu-Si (1835-1908), 1889'da yeğeni İmparator Kuang Sü'ye teslim ettiği yönetim yetkilerini 1898'de tekrar elde etti ve "Reform Hareketi"ni ezdi. Bokserleri, yabancılara karşı hücumlarında destekledi.

2 Burada özellikle Çin komünistlerinin 1933-1934'te uğradığı yenilgiler kastedilmektedir. Bu yenilgiler, onların Kiangsi ve komşu eyaletlerdeki üslerini terk etmelerine ve Uzun Yürüyüş'e çıkmalarına yol açtı. Mao, bu yenilgilerin nedeninin Çin Komünist Partisi'ndeki Moskova'da yetiştirilmiş "Geri Gelmiş Öğrenciler Hizbi"nin ve Komintern'in Askeri Danışmanı Otto Braun (Li Te)'un zorla kabul ettirdiği yanlış taktiklerle Çin ve Sovyet şartları arasındaki farkları göz önünde bulundurmamaları olduğunu belirtti. Burada Stalin'in kabul ettirdiği siyasetlerin, 1927'de yol açtığı kanlı felaketin anısı da geri planda hissedilmektedir.

mediler. Biz, bu çeşit bir dogmatizme karşı çıkmasaydık, Çin Devrimi bugünkü zaferini kazanamayacaktı.

Sanatlar alanında da bu dersi iyi öğrenmeli ve dogmatizmin bizi alt etmesine izin vermemeliyiz. Yabancı şeyleri incelemek, her şeyi tepeden tırnağa kadar ithal etmek demek değildir. Her şeyi eleştirerek kabul etmeliyiz. Biz, bugünün insanlarını yararlandırmak için, eskilerden ve Çin halkını yararlandırmak için de yabancılardan öğreniyoruz.

Yabancı ülkelerden iyi şeyler öğrenmeliyiz. Aynı zamanda Çin'den de iyi şeyler öğrenmeliyiz. Yarım sirke şişeleri bir işe yaramaz. Biz, iki yarım şişeyi iki dolu şişeye dönüştürmeliyiz.³ Hem Çinli hem de yabancı şeylerde ustalaşmalı ve onları organik bir bütünde birleştirmeliyiz. Lu Sün böyle yaptı. O hem Çin eserlerini hem de yabancı eserleri çok iyi biliyordu. Fakat, onun esas başarısı tercümelerinden çok, yaratıcı çalışmasındadır. Onun yaratıcı çalışması ne yabancı şeylere ne de eski biçimdeki Çin şeylerine benziyordu. Fakat, yine de Çinliydi. Biz, Lu Sün'ün ruhundan öğrenmeli, hem Çinli hem de yabancı şeylerde ustalaşmalı, Çin ve yabancı sanatının iyi noktalarını almalı, onları kaynaştırmalı ve kendine özgü milli biçim ve üsluba sahip yeni bir sanat yaratmalıyız.

Çinli ve yabancı şeyleri başarılı bir şekilde birleştirmek elbette kolay değildir. Bu, zaman alan bir süreçtir. İçine yabancı şeyleri karıştırmanın mümkün olduğu bazı Çinli şeyler vardır. Örneğin, roman yazarken, dil, kişiler ve ortam Çinli olmalıdır; fakat Çinli "tefrika" biçiminde⁴ yazılması şart değildir. Ne Çinli ne de Batılı olmayan bazı şeyler yaratabilirsiniz. Eğer ortaya ne eşek ne de at değil, bir katır

3 "Yarım sirke şişesi akmaz, dolu şişe akar" diyen bir Çin atasözü vardır. Burada Mao, bu benzetmeyi, Çin'in, farklı fikir ve üslupların yan yana getirilmesine değil, Çin ve Avrupa unsurlarının gerçek bir sentezine ihtiyacı olduğunu belirtmek için kullanıyor.

4 *Suyun Kıyısı, Üç Krallığın Öyküsü veya Kırmızı Odanın Rüyası* gibi geleneksel Çin romanları, halk hikâyeciliğinin uzantısıdır. Dolayısıyla, tam olayların yüksek bir noktada anlatıma ara verilir ve bölüm "kahramanın bu durumdan nasıl kurtulduğunu bilmek istiyorsanız, gelecek sayıyı okuyun veya dinleyin" gibi bir cümleyle son bulur.

çıkarsa, yaptığınız hiç de kötü olmayacaktır. İki şey birleştiğinde, biçimleri değişir. Değişmeden kalmaları imkânsızdır. Çinli şeyler değişecektir. Siyasi, iktisadi ve kültürel bakımdan Çin'in çehresi büyük değişiklikler geçirmektedir. Fakat, ne kadar değişirlerse değişsinler, Çinli şeyler her zaman kendi özelliklerine sahip olacaklardır. Yabancı şeyler de değişiyor. Ekim Devrimi'nden sonra dünyanın çehresi temel bir değişiklik geçirdi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bu değişiklik yeni bir yönde gelişti. Biz dikkatimizi, yabancı şeylerin eleştireci gözle kabulüne ve özellikle sosyalist dünyadan ve kapitalist dünyanın ilerici halkından gelen şeylerin tanıtılmasına vermeliyiz.

Kısacası, sanat, bağımsız yaratıcı özelliklere sahip olmalıdır. Gerek zamanın özelliklerini ve gerekse milli karakteri belirgin bir şekilde taşımalıdır. Çin sanatı, gittikçe daha fazla geçmişe dönük olmamalı ya da gittikçe Batılılaşmamalıdır. Çin sanatı, çağımızın ve milletimizin özelliklerini gittikçe daha fazla yansıtmalıdır. Bunu sağlamaya çalışırken, deneyden kaçınmamalıyız. Özellikle, Çin gibi uzun bir tarihe ve büyük bir nüfusa sahip bir ülkede, çeşitli milliyetlerin ihtiyaçlarına daha iyi hizmet edecek olan böyle deneyleri yürütmek büsbütün gereklidir. Biz tamamen tek tip eser yaratılmasını istemiyoruz. Tek tip eser yaratılması reçeteye göre yazmaya götürür.⁵ İster yabancı ister yerli olsun, bütün reçeteler cansızdır. Ve Çin'in sıradan halkı tarafından iyi karşılanmaz.

Burada Batı eğitimi görmüş burjuva aydınlarını nasıl ele alacağımız meselesi var. Bu meseleyi doğru bir şekilde ele almazsak, bu, sadece sanat üzerinde değil, bütün devrim davası üzerinde de ters etki yaratacaktır. Çin milli burjuvazisi ve onun aydınları, birkaç milyon insanı kapsıyor. Bunlar, sayıları büyük olmamakla birlikte modern kültüre sahiptirler. Biz onlarla birleşmeli, onları eğitmeli ve

5 Burada, aslında, tek tip eser yaratılması sekiz ayaklı denemelere götürür deniyor. İmparatorluk memuriyet imtihanlarındaki adayların 15. yüzyıldan itibaren kompozisyonlarını yazmak zorunda bırakıldıkları bu son derece suni ve ağdalı biçim, genel olarak basmakalıplılık ve şekilciliği anlatan bir benzetme haline gelmiştir. Mao'nun kötülüğe yönelttiği en geniş hücum için 8 Şubat 1942 tarihli "Basmakalıp Parti Yazılarına Karşı Çıkalım" konuşmasına bkz. *Seçme Eserler*, c.3.

onlara yeniden biçim vermeliyiz. Komprador sınıfının kendi kültürü vardır: Esaret kültürü. Toprak ağası sınıfının kendi kültürü vardır: Feodal kültür. Çinli işçiler ve köylüler uzun zamandır ezildikleri için, onların hâlâ fazla kültürel bilgileri yoktur. Kültürel ve teknik devrimlerin görevleri tamamlanıncaya kadar, burjuva aydınları nispeten daha fazla bilgiye ve ustalığa sahip olacaklardır. Siyasetimiz doğruysa ve onları eğitir ve yeniden biçimlendirirsek, onların sosyalizm davasına hizmet etmelerini sağlayabiliriz. Onları eğitebilir ve yeniden biçimlendirebilir miyiz? Evet. Burada hazır bulunanların birçoğu, geçmişte burjuvaziden proletaryaya geçen burjuva aydınlarıydı. Öyleyse neden onlar da geçmesinler? Gerçekte şimdi-den birçok geçen var. Biz onlarla birleşmeyi, onları eğitmeyi ve yeniden biçimlendirmeyi ihmal etmemeliyiz. Ancak, bu şekilde onlar, işçi sınıfının devrimci davasına, sosyalist devrime ve sosyalist inşaya yararlı olacaklardır.

Siz burada bulunanlar, hepiniz müzisyensiniz. Batı müziğini incelemede birçok önemli sorumluluğunuz var. Nasıl Çin tıbbının düzenlenmesi ve gelişmesi Batı türü doktorlara dayanıyorsa, Çin müziğinin düzenlenmesi ve gelişmesi de siz, Batı türü müziği inceleyenlere dayanmalıdır. İncelediğiniz Batılı şeyler yararlıdır, fakat siz hem Batılı hem de Çinli şeylerde ustalaşmalısınız. Ve "tamamen Batılılaşma"malısınız. Dikkatinizi Çinli şeylere vermeli ve onları inceleyip, geliştirmek için, bütün gücünüzle çalışmalısınız. Bunu yaparken amacınız, kendine özgü milli biçim ve üsluba sahip, kendi Çinli şeylerimizi yaratmak olmalıdır. Bu temel siyaseti kavrarsanız, çalışmanızın büyük bir geleceği olacaktır.

SOVYET ÖNDERLİĞİNE TEŞEKKÜR TELGRAFI

(21 KASIM 1957)

Sevgili Yoldaş Kruşçev, Yoldaş Voroşilov, Yoldaş Bulganin!

Büyük Sovyetler Birliği topraklarını terk etmeden hemen önceki şu anlarda, Çin heyetinin bütün üyeleri adına size ve sizin aracılığınızla Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne, Sovyet Hükümeti'ne ve Sovyet halkına içten teşekkürlerimizi sunmak istiyorum. Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 40. Yıldönümü kutlamalarına katılmamız ve muhteşem ülkenizi ziyaret etmemiz için yapmış olduğunuz davete teşekkür ederiz. Aynı şekilde, bizim için hazırladığınız olağanüstü içten karşılamaya ve bize ve bütün Çin halkına gösterdiğiniz derin ve kardeşçe dostluğa da teşekkür ederiz.

Çin heyeti ve bütün Çin halkı adına ve kendi adıma, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin ve Sovyet Hükümeti'nin önder yoldaşlarına sağlık dileklerinde bulunmama ve ayrıca, Sovyet halkının, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi önderliğinde, komünizmin inşası ve dünya barışının korunmasında daha parlak başarılar kazanması ve Çin ve Sovyet halkları arasındaki büyük dostluğun istikrarlı bir biçimde sağlamlaşması ve kesintisiz gelişmesi dileğini ifade etmeme lütfen izin veriniz.

Mao Zedung
İrkutsk

YUGOSLAV ULUSAL BAYRAMINA KUTLAMA TELGRAFI

(27 KASIM 1957)

Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti Devlet ve Hükümet Başkanı Yoldaş Josip Broz Tito, Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti Ulusal Meclis Başkanı Yoldaş Petar Stamboliç ve Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Yoldaş Koja Popoviç'e!

Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti Ulusal Bayramı nedeniyle, Çin halkı ve Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti adına, sizi ve sizin aracılığınızla kardeş Yugoslav halkını yürekten kutlamak isteriz.

Çin ve Yugoslav halkları arasındaki dostluk, birkaç yıldır kesintisiz bir gelişme yaşadı. Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Halk Kongresi'nin Yoldaş Peng Zhen başkanlığındaki heyetinin bu yılki Yugoslavya ziyareti gibi, önce Yugoslavya Federal Hükümet Başkan Yardımcısı Yoldaş Vukmanoviç'in ve daha sonra Yoldaş Stamboliç başkanlığındaki Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti Ulusal Meclis heyetinin ülkemize yaptıkları dostluk ziyaretleri, Çin ve Yugoslavya arasındaki kardeşçe dostluğu ve dostça işbirliğini daha da sağlamlaştırdı ve güçlendirdi.

Sosyalizmin inşasında, sosyalist ülkeler arasındaki dayanışmayı güçlendirmede ve Avrupa ve dünyada barışı korumada Yugoslav halkına yeni başarılar dileriz.

Mao Zedung, Çin Halk Cumhuriyeti Başkanı; Liu Şaoşi, Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesi Başkanı; Çu Enlay, Çin Halk Cumhuriyeti Başbakanı ve Dışişleri Bakanı
Pekin

ENDONEZYA DEVLET BAŞKANI SUKARNO'YA SUİKAST DOLAYISIYLA GEÇMİŞ OLSUN TELGRAFI

(4 ARALIK 1957)

Endonezya Cumhuriyeti Başkanı Ekselansları Sukarno!
Ekselanslarının 30 Kasım'da canilerin saldırısına hedef olduğu-
nu öğrenmiş bulunuyoruz. Ekselanslarına yürekten duygularımızı
ve ayrıca, bu olayın talihsiz kurbanı için derinden duyduğumuz
üzüntüyü bildirmek isteriz.

Çin halkı, Endonezya'nın Batı İrian'ı yeniden fethetmek için yü-
rüttiğü haklı mücadeleyi kararlı bir biçimde destekler ve ayrıca,
Endonezya'nın ulusal çıkarlarını tehdit eden bütün komploların bo-
Şa çıkarılacağı kanısındadır.

Mao Zedung
Çin Halk Cumhuriyeti Başkanı

YÜKSEK DEVLET KONFERANSI'NDA KONUŞMA

(28 OCAK 1958)

ALINTILAR

Bugün daha genel meseleler hakkında konuşacağız.

Son yedi sekiz yılı gözden geçirince, ulusumuzun büyük bir geleceğe sahip olduğunu görüyorum. Özellikle geçtiğimiz yılda, 600 milyonluk halkımızın milli ruhunun, daha önceki sekiz yıla oranla nasıl yükseldiğini görebilirsiniz. Görüşlerin *büyük ölçüde yayılmasından, gelişmesinden* ve tartışmalardan sonra, meselelerimiz ve görevlerimiz açıklığa kavuştu: Aşağı yukarı 15 yıl içinde İngiltere'nin düzeyine ulaşacağız; tarımsal gelişme için Kırk Maddelik Program'ın yayımlanması, kitlelere büyük cesaret verdi. Daha önce yapamadığımız birçok şeyi şimdi yapabiliyoruz ve bunları yapabileceğimize güveniyoruz. Örneğin, dört afetin¹ kökünün kazınması için, kitlelerde büyük bir şevk vardı. Bana gelince, belki fare yakalamayı beceremem, ama sinek ve sivrisinekleri yakalamayı denerim.

Zaten bize hücum edenler genellikle sinek ve sivrisinekler değil mi?.. Gerçekten eski zamanlarda bir adam, farelerin kökünün kazınmasını öneren bir yazı yazmıştı. Biz ise şimdi dört afetin kökünü kazıyacağız. Dört bin yıl boyunca –Konfüçyüs de dahil– hiç kimse dört afetin kökünün kazınmasıyla ilgilenmedi. Hangçov Be-

¹ Daha önce olduğu gibi o sırada da bütün halkın, kökünü kazımak için seferber olduğu "dört afet", sıçanlar, karasinekler, sivrisinekler ve serçelerdi. Ertesi yıl serçelerin böceklerle karşı yararlı bir rolü olduğu anlaşılınca, listede onların yerini tah-takuruları aldı.

lediyesi, dört afetin kökünü dört yılda kazımayı planlıyor; diğer bazı yerler bunu, iki, üç ya da beş yıl içinde yapmayı planlıyor. O halde ulusumuzun gelecekteki gelişmesi çok umut vericidir. Karamsarlığa kapılmak için hiçbir neden yok. Karamsarlık yanlıştır. Karamsarları eleştirirken onlara hücum etmemeli, onları ikna etmeye çalışmalıyız. Onlara küçük değil, gerçekten büyük bir umuda sahip olduğumuzu söylemeliyiz. Burada "büyük" kelimesi vurgulanmalıdır. Ya da Japonların (Çince konuşurken) söyledikleri gibi "büyük, büyük umut" taşıyoruz (gülüşmeler).²

Tıpkı bir kimsenin gece uykusundan uyanışı gibi, ulusumuz da uyanıyor. Binlerce yıllık feodal sistemi yıktık ve uyandık. Mülkiyet sistemini değiştirdik; şimdi Sağcılara Karşı Kampanya'da olduğu gibi, Düzeltme Hareketi'nde de zaferler kazanmış bulunuyoruz. Ülkemiz, hem yoksul hem de cahildir. Yoksulların kendilerine ait hiçbir şeyleri yoktur. Cahil olanlar beyaz bir kâğıda benzerler. Yoksul olmak iyidir, çünkü sizi devrimci olmaya yöneltir. Boş bir kâğıtla birçok şey yapılabilir. Onun üzerine yazabilir ya da şekiller çizebilirsiniz. Yazmak için en iyisi boş kâğıttır.

Hamle yapmamız, Batı dünyasını geride bırakmamız gerekiyorsa, kendimizi burjuva ideolojisinden kurtarmak zorunda değil miyiz? Batı kendisini burjuva ideolojisinden kurtarmak isteseydi, bu, kim bilir ne kadar uzun bir zaman alırdı; Dulles, burjuva tutumlarından kurtulmak isteseydi, bizden onun öğretmeni olmamız için ricada bulunmak zorunda kalırdı (gülüşmeler).

Ülkemizden söz açtığımız zaman, muazzam bir nüfusa, geniş topraklara, zengin kaynaklara, çok sayıda insana, dört bin yıllık bir tarihe ve kültüre sahip olduğunu söylüyoruz. Bunlarla çok övündük, ancak yine de Belçika gibi bir ülkeyle bile kıyaslanamayız. Kısacası, çok uzun bir tarihe sahip, önde gelen bir halkız, fakat çelik üretimimiz çok düşüktür. Mu³ başına kuzeyde sadece 133 kg. ve

2 "Ta-ta yu" Mao burada, Japonların Çince konuşmasında sıfatın ya da zarfın tekrarı şeklinde ortaya çıkan belirgin bir özelliğe değiniyor.

3 Mu ya da Mou, geleneksel bir Çin alan ölçüsü birimidir (0,15 akr civarında).

güneyde 400 kg. tahıl elde ediyoruz; okuryazar oranımız çok düşüktür. Bu saydıklarımın hiçbirinde Belçika ile boy ölçüşemeyiz. Fakat, büyük bir hamle içindeyiz. Ve mutlaka aynı düzeye ulaşmamız gereklidir. 15 yıl içinde İngiltere ile aynı düzeye geleceğiz.

Bu 15 yıl, ilk beş yıla bağlıdır. İlk beş yıl, iki üç yıla bağlıdır. İlk üç yıl, birinci yıla bağlıdır ve birinci yıl da birinci aya bağlıdır.

Şimdi şevkimiz artmıştır. Biz şimdi şevkle yanan ateşli bir ulusuz. Bunun için iyi bir benzetme var: Ulusumuz bir atom gibidir. Bu atomun çekirdeği parçalandığı zaman, çıkan ısı enerjisinin gerçekten müthiş bir gücü olacaktır. Daha önce yapamadığımız şeyleri yapmayı başarabileceğiz. Ulusumuz bu büyük enerjiye sahip olduğu zaman, 15 yıl içinde İngiltere'ye yetişeceğiz; yılda 40 milyon ton çelik üreteceğiz –şimdi sadece beş milyon tonun biraz üstünde üretiyoruz–. 450 milyar kilovat saat elektrik üretme kapasitesine ulaşacağız –şimdi sadece 40 milyar kilovat saat elektrik üretiyoruz–. Bu, kapasitemizi on misline çıkarmak demektir. Bunun için sadece termoelektrik üretimini değil, hidroelektrik üretimini de artırmalıyız. Tarımsal Gelişme İçin Kırk Maddelik Program'ı⁴ gerçekleştirmek üzere daha on yılımız var. Fakat on yıla pek ihtiyacımız olmayacak gibi görünüyor. Bazıları beş, bazıları ise üç yıl diyorlar. Sekiz yılda tamamlanabilecek gibi görünüyor.

Şimdiki durumda bu hedeflere ulaşmak için büyük hamleler yapmalıyız. Şanghai'dayken bir profesör benimle *Halkın Günlüğü*'nde çıkan "Rüzgârla Kanatlan ve Dalgaları Aşarak İlerle" başlıklı başyazıyı tartıştı. Akıntıya karşı yüzmek için, enerjimizi toplamamız gerektiğini söyledi. Şanghai'dan Seçuan'a kadar yüzmeyi kastediyordu. Bu, zorlu çalışmayı gerektirir; akıntıya kapılıp yüzmeye benzemez. Çok haklıydı. Bu adamı gerçekten takdir ediyorum, neyin doğru olduğunu hisseden iyi bir adam. Bazı insanlar⁵ diğerlerini, "Büyüklik

4 Mao tarafından 1956 yılında ileri sürüldü. O zamanki konuşması için bkz. H. Carrère d'encausse and S. Schram, *Marxism and Asia*, Allen Lane, 1969, s.291-293.

5 "Çengtu Konferansı'nda Konuşmalar" metninde Mao bunların kim olduğunu açıklıyor. Bkz. s.52 vd.

ve başarı kazanmak istedikleri, çabuk sonuçlar elde etmek için sabırsızlandıkları, geçmişten nefret edip geleceğe körü körüne inandıkları" için eleştirirler. Ne tür bir büyüklük ve başarı kazanmak isteği? Bu, devrimcilerin mi, yoksa karşıdevrimcilerin mi büyüklük ve başarı kazanma isteğidir? Bu, büyüklük ve başarı için duyulan subjektif ve biçimsel bir özlem mi, yoksa gerçekçi bir özlem midir? Eski zamanlarda insanlar "Doğu Okyanusu kadar engin bir talih ve Güney Sıradağları kadar uzun bir hayat"tan söz ettikleri zaman, büyüklük ve başarıya olan özlemlerini dile getirirlerdi. Bunun neresi kötüdür? Çabuk sonuçlar için sabırsızlanmak da o kadar kötü bir şey değildir!..

Geçmişten nefret etmeye gelince, bu, geçmişte iyi olan hiçbir şey yoktu demek değildir. Gerçekten geçmişte iyi şeyler vardı. Fakat, her gün Yü, Tang, Ven Vang, Vu, Vang'ı, Çu Dükünü ve Konfüçyüs'ü düşünerek, sürekli olarak geçmişin üzerinde çok fazla durmak iyi değildir. Tarihe bu şekilde bakmaya inanmıyorum. İnsanlık tarihi ilerliyor. Bir kuşak, diğeri kadar iyi değil; daha önce yaşayanlar onlardan sonra gelenler kadar iyi değil...

Geleceğe körü körüne inanç meselesine gelince, hedeflerimiz geleceğe ilişkindir. Geleceğe güvenmenin çok doğru olduğuna inanıyoruz. Ancak, bu güven körü körüne olmamalıdır.

Önderlik etmenin iki yolu vardır: Biri iyidir, diğeri pek iyi değildir. Bununla, birinin Dulles'un yolu, diğerinin bizimki; ya da birinin sağcı yol, diğerinin ise bizimki olduğunu kastetmek istemiyorum. Sosyalizmin inşasında iki önderlik yöntemi, iki çalışma tarzı olduğunu söylemek istiyorum. Kooperatifleşme meselesi hakkında bazı kimseler daha hızlı olmayı, diğeri ise daha yavaş bir yaklaşımı öneriyorlar. İlk yöntemin doğru olduğuna inanıyorum. Demiri tavında dövmek ve sonuca oyalanmadan bir hamlede ulaşmak daha iyidir. Örneğin, bir düzeltme hareketinin olması doğru mudur, yoksa yanlış mıdır? Doğrudur. Bunun uygun bir şekilde yürütülmesi için, görüşlerin geniş ölçüde yayılması ve olgunlaşması gerekir.

Ben sürekli devrim teorisinden yanayım. Bunu, Troçki'nin sürekli devrim teorisiyle karıştırmayın. Devrim yaparken, demiri tavında dövmek gerekir; bir devrimi diğeri izlemeli ve devrim sürekli olarak ilerlemelidir. Hunanlılar sık sık şöyle derler: "Samandan sandalların belli bir biçimi yoktur, yapana göre değişir." Troçki, sosyalist devrimin, demokratik devrim tamamlanmadan başlatılması gerektiği inancındaydı. Biz öyle düşünmüyoruz. Örneğin, 1949'daki Kurtuluş'u Toprak Reformu izledi; bu tamamlanır tamamlanmaz, karşılıklı yardımlaşma ekipleri kuruldu. Daha sonra da alt düzeydeki kooperatiflerden üst düzeydeki kooperatiflere geçildi. Kooperatifleşme yedi yıl içinde tamamlandı ve üretim ilişkileri değiştirildi. Ondan sonra Düzeltme Hareketi geldi. Düzeltme Hareketi tamamlandıktan sonra, arası soğumadan, Teknik Devrim başladı. Polonya ve Yugoslavya'nın durumunda demokratik düzen yedi sekiz yılda kurulmuştu, ondan sonra bir zengin köylülük ortaya çıktı. Yeni demokratik bir hükümet kurmak gerekli olmayabilir. Fakat, o zaman bile yine de birleştirilebilecek bütün güçler birleştirilmelidir.

15 yıl içinde İngiltere'nin düzeyine gelmek mümkündür. Gücümüzü toplamalı ve şevkle akıntıya karşı yüzmeliyiz.

Gücümüzü boşuna harcamamalı, daha da artırmalıyız. Eksiklerimiz ve hatalarımız varsa, bunları, görüşlerin geniş ölçüde yayılması ve olgunlaşması yöntemiyle düzeltebiliriz. Bunları örtbas etmemeliyiz. Büyüklük ve başarı *istediğimiz* için eleştiriliyoruz. O halde, küçüklük ve başarısızlık mı isteyelim? Geçmişe değer verip gelecekte nefret mi edelim? Büyüklüğü ve başarıyı istemeliyiz. Böyle söyleyen insanlar, iyi insanlardır. Gerçekten de, savaşçı ruhumuzu korumalıyız.

"Devrim henüz tamamlanmamıştır. Yoldaşlar bütün güçleriyle çalışmaya devam etmelidirler."⁶

6 Bu, Sun Yatsen'in Guomindang'daki arkadaşlarına bıraktığı siyasi vasiyetnameden bir alıntıdır.

ÇENGTU KONFERANSI'NDA KONUŞMALAR

(MART 1958)

a. 10 Mart Konuşması

Kurallar ve gelenekler bir mesele teşkil ediyor. Bu meseleyi, ideolojik yöntem konusunu, ilkelere bağlı kalırken yaratıcı olmak konusunu tartışmak için bir örnek olarak kullanacağım.

Uluslararası alanda, Sovyetler Birliği'yle, bütün halk demokrasi-leriyle ve bütün ulusların komünist partileriyle ve işçi sınıflarıyla dostça ilişkiler içinde olmalıyız; enternasyonalizme gerekli dikkati göstermeli ve Sovyetler Birliği'nin ve diğer yabancı ülkelerin iyi yanlarından dersler çıkarmalıyız. Bu bir ilkedir. Ancak, iki öğrenme yöntemi vardır: Biri sadece taklit etmek, diğeri ise yaratıcı bir ruh uygulamak. Öğrenme, yaratıcılıkla birleştirilmelidir. Sovyetler'in kural ve geleneklerini katı bir şekilde ithal etmek, yaratıcı ruh eksikliğidir.

Kuruluşundan Kuzey Seferi'ne (1921'den 1927'ye) kadar Partimiz, nispeten canlıydı, hatta Cen Du-siyu'nun Marksizm kılığına bürünmüş burjuva ideolojisine bile izin veriyordu.¹ Partimizi, Ekim Devrimi'nin zafere ulaşmasından üç yıl sonra kurduk. Parti'yi ku-

1 Cen Du-siyu (1879-1942) 1921'de kuruluşundan 1927 Ağustos'una kadar Çin Komünist Partisi'nin genel sekreteriydi. Komünist olmadan önce, Batı demokratik ve bilimsel düşüncesinin, Çin'in dertlerine derman olacağını düşünüyordu ve bunların usta bir savunucuydu. Son 20-30 yıl içinde, Çinli komünist yetkililer, onun, 4 Mayıs Aydın Devrimi'ne katkısını kabul ediyorlar, ama herhangi bir zamanda Marksizmi gerçekten kabul ettiğini ya da kavradığını reddediyorlar. Onu, 1920'le-

ranların hepsi, Dört Mayıs Hareketi'ne katılan ve ondan etkilenen genç insanlardı. Ekim Devrimi'nden sonra, Lenin henüz hayattayken, sınıf mücadelesinin çok keskin olduğu ve Stalin'in henüz iktidara gelmediği dönemde, onlar da hayat doluydular. Cen Du-siyuculuğun kökeni, yabancı sosyal demokrasi ve bizim yerli burjuvazide yatar. Bu dönemde, bazı Cen Du-siyucu hatalar ortaya çıktıysa da, genel olarak dogmatizm yoktu.

İç savaşın başlamasından Zunyi Konferansı'na kadar (1927'den 1935'e kadar) Çin Partisi içinde üç ayrı "Solcu" çizgi ortaya çıktı, 1934-1935 arasında ortaya çıkanı, bunların en kötüsüydü.² O dönemde Sovyetler Birliği, Troçkistlere karşı bir zafer kazanmış, ancak teorik alanda sadece Deborin Okulu'nu yenilgiye uğratmışlardı.³ Çinli "sol" oportünistlerin hemen hepsi Sovyetler Birliği'ndeyken bu etkinin altında kalmışlardı. Tabii, bu Moskova'ya gidenlerin hepsinin dogmatik olduğu anlamına gelmez. O dönemde Sovyetler Birliği'nde olan pek çok kişiden bazıları dogmatikti, diğerleri değil; bazıları gerçekte temas halindeydi, diğerlerinin gerçekte hiçbir ilişkisi yoktu, sadece dış şartları görüyorlardı. Üstelik, Stalin'in hâ-

rin başlarında Parti'de süregelen ideolojik karışıklıktan faydalanarak, Parti'ye sızmış bir burjuva radikali olarak nitelendiriyorlar. Mao, 1936'da Edgar Snow ile konuşurken, onun sadece fikirleri yönünden değil, içgüdüsel tepkileri bakımından da bir burjuva olduğunu söylemiştir; "Cen, işçilerinden ve özellikle silahlı köylülerden gerçekten korkuyordu. Sonunda silahlı ayaklanma gerçeğiyle yüz yüze gelince, tamamen akli başından gitti. Artık, ne olduğunu berraklıkla göremiyordu ve küçük burjuva içgüdüleri onu paniğe ve yenilgiye götürdü" *Çin Üzerinde Kızıl Yıldız*, genişletilmiş basım, Penguen, 1972, s.190-191.

2 Mao'nun rakipleri tarafından 1927-1935 döneminde işlenen hatalarla ilgili resmi görüş, Nisan 1945'te Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi tarafından kabul edilen "Partimizin Tarihindeki Bazı Meseleler Üzerine Karar"da vardır. Metin, *Seçme Eserler*'in 3. cildinin, 206-255. sayfalarında yer almaktadır. Kültür Devrimi'nin başlamasından itibaren 1945 kararı tam doğru sayılmamaktadır ve artık *Seçme Eserler*'de de yer almamaktadır. Bununla beraber üç "sol" çizgi hakkında Mao tarafından en son Eylül 1971'de ortaya konan görüş, esas olarak aynı kalmıştır (bkz. 409 vd.). Bu mesele hakkında, "Büyük İleri Atılım" dönemiyle ilgili diğer cümleler için bkz. s.97 vd. ve 116 vd.

3 Abraham Deborin (1881-1963); 1930 Aralık'ında Stalin tarafından "Menşevik idealizmi" yüzünden mahkûm edilen bir Sovyet filozofu.

kimiyeti sağlamlaşmaya başlamıştı (karşıdevrimcilerin temizlenmesiyle iyice sağlamlaştı). O zamanlar Komintern, Buharin, Pikov⁴ ve Zinovyev tarafından yönetiliyordu. Öte yandan Doğu Bürosu'nun başı Kuusinen'di ve Uzakdoğu Dairesi'nin başı olan Mif. XXX,⁵ iyi bir yoldaş, insancıl ve yaratıcı, ancak biraz fazla iyi bir insandı. Mif'in etkinliği daha fazlaydı. Dogmatizmin gelişmesine imkân veren şartlar bunlardı ve bazı Çinli yoldaşlar da bundan etkilendi. Genç aydınlar arasında "sol sapma" da vardı. O dönemde, Vang Ming'ye⁶ diğerleri kendilerini sözüm ona "28 1/2 Bolşevikleri" olarak gösteriyorlardı. Sovyetler Birliği'nde yüzlerce kişi eğitim görürken, nasıl oluyor da sadece 28 1/2 kişi olabiliyorlardı? Çünkü, öylesine berbat bir şekilde "sol"dular ki, kendi kendilerini kısıtlamış ve tecrit olmuşlar, böylece Parti'nin bağlarını azaltmışlardı.

4 "Pi ko fu" olarak yazılan bu isim, Rykov'un hatalı yazılan şekli olabilir. Ama Rykov Komintern'de değil Sovyet devlet organında önemli bir yere sahipti. 1930'ların başında Enternasyonal'in Yürütme Komitesi Sekreterliğinin üyeleri olan Pieck ya da Piatnitsky de olabilir. Her durumda Komintern önderliği konusunda Mao'nun yaptığı tanımlama doğrudur. Buharin Enternasyonal'deki bütün görevlerinden 1929 ortalarında alınmıştı. Zinovyev ondan önce ortadan kaybolmuştu. Çin'le doğrudan ilgili kadrolar arasında, Zinovyev daha fazla bilgiye sahipti. Yürütme Komitesinin ve Sekreterliğin bir üyesi olan Kuusinen Çin'le ve genel olarak Avrupalı olmayan ülkelerle ilgili birçok Komintern kararının alınmasında etkiliydi. Pavel Mif Doğu Sekreterliğinin Başkan Yardımcısıydı. Mao bu büroyu Doğu Bürosu olarak adlandırıyor (dung-fang bu) ama esas sorumluluk alanı Çin'di.

5 Burada değinilen "iyi yoldaşın" kim olduğunu anlamak zordur. Mao, onu şahsen tanıyormuş gibi konuşmaktadır, ama Mao 1949'a kadar yurtdışına gitmemiştir ve 1920 ve 1930'larda Çin'i ziyaret eden Komintern temsilcilerinden çok azıyla doğrudan temas etmiştir. XXX'in Mif'le karşılaştırılma şekli, onun 1964'te Mao ve Çin'e çok kaba bir şekilde saldıran Kuusinen olabileceğini gösteriyor. (Bkz. *Marksizm ve Asya*, s.330-335.) Herhangi bir Komintern mensubu hatta sadece ikinci ya da üçüncü elden tanınan birisi dahi, Mao'ya, 1930'ların sonunda Çin'e gelen ve Çin Komünist Partisi'nin liderleri olarak, Mao'nun burada şikâyet ettiği "dogmatikleri" yerleştiren Pavel Miften daha sevimli gözükecekti.

6 Vang Ming (Çen Şao-yü'nün takma adı), Moskova'da eğitim gören "Geri dönen öğrenciler" grubunun önderlerinden biriydi. 1930 ve 1940'larda Mao onunla ÇKP'nin önderliği için mücadele etmiştir. 1957'den itibaren ölümüne kadar Sovyetler Birliği'nde oturmuştur. Kültür Devrimi sırasında Mao hakkında iki yıkıcı saldırı yazısı yayımlamıştır. (Bkz. s.400, 1. dipnot.)

Çin dogmatizminin kendine has Çinli özellikleri vardı. Bunlar savaşta ve zengin köylüler meselesinde ifadesini buluyordu. Zengin köylüler sayıca çok az oldukları için ilke olarak onları kendi hallerine bırakmayı ve onlara taviz vermeyi kararlaştırdık. Ama "solcular" buna razı olmadı. "Zengin köylülere kötü toprak verilmesini, toprak ağalarına ise hiç toprak verilmemesini" savundular. Sonuç olarak toprak ağaları aç kaldı, bazıları dağlara çıkarak haydut-gerilla çeteleri oluşturdular. Onlar, burjuvazi meselesinde burjuvazinin toptan alaşağı edilmesini, sadece siyasi olarak değil, ekonomik olarak da yıkılmaları gerektiğini savunarak demokratik devrimi sosyalist devrimle karıştırdılar. Hiçbir tahlilini yapmaksızın, emperyalizmi, Guomindang'ı destekleyen yekpare ve bölünmez bir blok olarak kabul ettiler.

Bütün ülkenin kurtarılmasından sonraki dönemde (1950'den 1957'ye kadar) dogmatizm hem ekonomi, hem de kültür ve eğitim alanında kendini gösterdi. Askeri çalışma içine de belli ölçüde dogmatizm girmişti, ama temel ilkelere bağlı kalındığından askeri çalışmamızın dogmatik olduğu söylenemezdi. Ekonomik çalışmada, dogmatizm en başta ağır sanayi, planlama, bankacılık, istatistik, ama özellikle ağır sanayi ve planlamada kendini gösterdi. Bunlardan anlamadığımız ve hiçbir tecrübeye sahip olmadığımız için cehaletimiz içinde yapabildiğimiz tek şey, yabancı yöntemleri kopya etmektir. İstatistik çalışmamız Sovyet çalışmasının gerçek bir kopyasıydı. Eğitim alanında kopyacılık da oldukça kötüydü, örneğin, beş üzerinden not verme sistemi, aynı tip beş yıllık ilkokullar vb.⁷ Eğitim alanında kurtarılmış bölgelerde edindiğimiz tecrübeyi bile incelemedik. Aynı şey halk sağlığı çalışmasında da görüldü; sonuç olarak, Sovyetler Birliği'nde yayımlanan bir makalede, yenmemesi söylendiği için, üç yıl süreyle yumurta ve tavuk çorbası yiyemedim. Daha sonra yeni-

⁷ Mao burada, 1950'lerde, 5 yıl olması şart olmayan ilköğrenimin kesin süresinden çok, Çin'in köylük bölgeler gerçeğine uygun olmayan bir eğitim sisteminin aynı şekilde yerleştirilmesiyle ilgili görünmektedir. Eğitim sisteminin müfredat ve eğitim süresi de dahil olmak üzere, daha ayrıntılı bir eleştirisi için bkz. bu kitapta "Bahar Festivalinde Konuşmalar (13 Şubat 1964)", s.292 vd.

lebileceğini söylediler. Makalenin doğru ya da yanlış olması önemli değildi, Çinliler hepsine aynı şekilde kulak verip, saygılı bir şekilde itaat ederlerdi. Kısacası Sovyetler Birliği her şeyin üstündeydi. Ticarette bu daha az geçerliydi, çünkü merkezle daha fazla ilişki ve belge alışverişi vardı. Hafif sanayide de daha az dogmatizm vardı. Sosyalist devrim ve tarımın kooperatifleştirilmesi, dogmatizmin etkisi altında kalmamıştı; çünkü, Merkez'in doğrudan kontrolü altındaydı. Son birkaç yıl içinde Merkez, devrimi ve tarımı büyük ölçüde, ticareti de belli ölçülerde denetimi altında tutmuştur.

Dogmatizm, değişik şartlarda ortaya çıkmaktadır. Bu şartlar tahlil edilmeli ve karşılaştırılmalı, dogmatizmin ortaya çıkış nedenleri bulunmalıdır.

1. Ağır sanayi fabrikalarının planlanmasını, inşasını ve birleştirilmesini beceremedik. Hiç tecrübemiz yoktu. Çin'in hiç uzmanları yoktu, bizzat bakan yabancıydı. Bu durumda yabancı ülkeleri kopya etmek zorunda kalıyorduk. Kopya ettiğimiz için de iyiyi kötüden ayıramıyorduk. Aynı zamanda, eski Çin uzmanlarının burjuva ideolojisini kırmak için, Sovyet tecrübesinden ve Sovyet uzmanlarından yararlanmak zorundaydık. Sovyet planlamasının büyük bir bölümü, Çin'e doğru bir şekilde uygulandı, ama bir bölümü hatalı bir şekilde uygulandı, eleştirilmeden ithal edildi.

2. Ekonomik durumun bütünü anlamada yetersizdik ve Sovyetler Birliği ile Çin arasındaki ekonomik farklılıkları daha da az kavriyorduk. Bütün yapabildiğimiz, körü körüne izlemektir. Artık, durum değişmiştir. Genel anlamda, büyük işletmelerin, planlama ve inşasını yüklenebilecek durumdayız. Beş yıl içinde de makineleri imal edebilecek duruma geleceğiz. Aynı zamanda Sovyet ve Çin şartlarını belli ölçüde kavriyoruz.

3. Körü körüne inançtan kurtulduktan sonra, artık hiçbir manevi yükümüz kalmadı. İnsanları korkutmak için birkaç adam boyunda Buda'lar yapılmıştır. Kahramanlar ve savaşçılar sahneye çıktıklarında, sıradan insana benzememeleri sağlanmıştır. Stalin de bunlardan biriydi. Çin halkı köleliğe öylesine alışmıştı ki, sanki bu yolda devam

etmek istiyordu. Çinli ressamlar benim Stalin'le birlikte resmimi yaptıklarında, her defasında beni biraz daha kısa yaparlar, Sovyetler Birliği tarafından o dönemde yapılan manevi baskıya körü körüne teslim olurlardı. Marksizm-Leninizm herkesi eşit olarak görür, bütün insanlara eşit muamele yapılmalıdır. Kruşçev'in Stalin'i bir kalemde silip atması da bir çeşit baskıydı, ama Çin Partisindeki insanların çoğunluğu bunu kabul etmedi. Diğerleri bu baskıya boyun eğmek ve kişiye tapmaktan kurtulmak istedi. Kişiye tapmanın iki türü vardır: Biri doğrudur. Marx, Engels, Lenin ve Stalin'in doğru yanı için olanı doğrudur. Bunlara saygı göstermeli ve her zaman saygı göstermeye devam etmeliyiz. Onlara saygı göstermemek olmaz. Gerçeği ellerinde tuttuklarına göre, onlara neden saygı göstermeyelim. Gerçeğe inanıyoruz; gerçek objektif varlığın bir yansımasıdır. Manga, manga liderine saygı göstermelidir; saygı göstermemek oldukça hatalı olurdu. Kişiye tapmanın yanlış türü ise, hiç tahlil yapmaksızın sadece gözü kapalı itaat etmektir. Bu doğru değildir. Kişiye tapmaya karşı çıkmamanın da iki amacı olabilir: biri, doğru olmayan bir putlaştırmaya karşı çıkmak; diğeri ise, başkalarına saygı gösterilmesine karşı çıkarak kendine saygı gösterilmesini istemek. Gündemdeki mesele, kişileri putlaştırıp putlaştırmama değil, daha çok, söz konusu kişinin gerçeği temsil edip etmemesidir. Eğer gerçeği temsil ediyorsa, o zaman saygı gösterilmelidir. Ortada gerçek yoksa, kolektif önderlik bile işe yaramayacaktır. Tarih boyunca Partimiz bireyin rolüyle kolektif önderliği birleştirmeye ağırlık vermiştir. Stalin karalandığında, bazıları buna kendi kişisel amaçları yüzünden alkış tuttular; çünkü, kendileri yüceltilsin istiyorlardı. Bazıları diktatör olduğunu söyleyerek Lenin'e karşı çıkmışlardı. Lenin'in cevabı açıktı: "Sizin diktatör olmanızdan- sa, benim olmam daha iyidir." Stalin, Kao Kang'ı⁸ çok severdi. Ken-

8 Kao Kang (1902-1954): Uzun Yürüyüş'ten sonra, Mao Zedung ve yoldaşlarının çekildiği Şensi'deki üssü kuran önderlerden birisidir. 1940'ların sonunda Kuzeydoğu bölgesinde, yüksek Parti, hükümet ve ordu görevlerini yapmış, önemli bir kişi olarak ortaya çıkmıştı. Çin'in en fazla sanayileşmiş bölgesinin önderi olarak, Pekin'de de önemli bir rol oynamıştır. 1952'de Devlet Planlama Komisyonu'nun birinci başkanı olmuştur. 1955'te halk tarafından açıkça mahkûm edildi ve o zaman Şubat 1954'te intihar ettiği söylendi. Genel olarak, Sovyetler'e çok yakın olduğu bilinirdi.

disine özel bir otomobil yaptırıp hediye etmişti. Kao Kang, Stalin'e her yıl 15 Ağustos'ta tebrik telgrafı gönderirdi. Her eyalette buna benzer örneklere rastlanır. Çiyang Hua ya da Şa Ven-han diktatör müdür?⁹ Böyle problemler Kvangtung, İç Moğolistan, Sinkiyang, Çin-hay, Kansu, Anvey ve Şan-tung'da da ortaya çıkmıştır. Dünyanın barış içinde olduğu düşüncesiyle rahatlamayın. Durum istikrarsızdır. "Sağlam yere bastığınızı" düşünebilirsiniz, ama bastığınız yer sağlam kalmayacaktır. Bir gün kıtalar batacak, Büyük Okyanus kuruyacak ve bizler de yer değiştirmek zorunda kalacağız. Küçük zelzeleler de sık sık oluyor, Kao-Cao olayı¹⁰ sekizinci dereceden bir zelzeleydi...

4. Tarihi tecrübenin derslerini unutmuş bulunuyoruz ve ne karşılaştırma yöntemini anlıyoruz ne de zıtların düzenini kavriyoruz. Dün de söylediğim gibi, yoldaşlarımızın birçoğu, çok sayıda kural ve geleneklerle karşılaştığında, bunların yerine konabilecek başka formler olup olmadığını, bunlardan Çin şartlarına en uygun olanını seçip, diğerini atabileceklerini düşünmüyorlar. Hiç tahlil yapmıyorlar, kafalarını da kullanmıyorlar. Karşılaştırma yapmıyorlar. Geç-

9 1950'lerin ortalarında, Çang Hua, ÇKP'nin Çekiang birinci sekreteriydi ve Şa Ven-han da aynı eyaletin valisiydi. Aralık 1957'de, o yaz yürütülmeye başlanan "Sağcılara Karşı Kampanya" sırasında yozluk, ahlaksızlık ve Parti'ye karşı yürüttüğü faaliyetler ve eyaletçi ve sekter görüş açısı yüzünden de saldırılara uğradı ve görevden alındı. Şa ve diğer önde gelen Çekiang yöneticilerini mahkûm etmek için yapılan toplantıda, esas raporu Çang Hua okudu, sanayi ve tarımın daha hızlı gelişmesi için çağrıda bulundu. Üretimde "atılım"a değindi. Dolayısıyla, siyaset meseleleri karşısındaki tavrı Mao'nun gözünde hiç şüphesiz doğrudur. Mao, burada iki şeyden bahsetmektedir: Önderliğin doğruluğu ve yanlılığı ve bir kimsenin kendi eyaletine ya da bölgesine ya da Sovyetler Birliği'ne değil, bütün olarak ülkeye bağlılığı. İktisadi gelişmenin hızı, karar alma gücünün hangi şekilde ve ölçüde âdemi merkezileştirileceği 1958 ilkbaharında, mayıstaki Sekizinci Parti Kongresi'nin İkinci Oturumu'nda, Büyük İleri Atılım'ın resmen ilanının arifesinde siyaset üzerine sürdürülen tartışmaların merkezini teşkil ediyordu. Mao'nun açıkça ortaya koyduğu gibi, bunlar için her eyalette ve aynı şekilde ülke çapında mücadele edilmesi gerekiyordu.

10 1955'te Kao Kang, ÇKP Doğu Çin Bürosu Birinci Sekreteri Yao Şu-şih (1901-) ve başka 7 kişinin daha, iktidarı ele geçirmek amacıyla Parti'ye karşı bir hizip kurmakla suçlanarak tasfiye edilmeleri, gerçekten bir sarsıntı yaratmıştı. Bu, 1942-1943'teki Düzeltme Kampanyası'ndan, 1959'da Peng Dehuay'ın düşüşüne kadar ÇKP içindeki en ciddi karışıklıktı.

mişte dogmatizme karşı çıktığımız sırada, onların gazetesi *Bolşevik* övünerek yüzde yüz doğru olduklarını söylüyordu. Onların yöntemi, bir ya da birkaç noktaya saldırarak, diğerlerinin sözünü etmemektir. Gazeteleri *Doğru Sözler*, Merkezi Sovyet Bölgesi'ndeki iyi tek bir noktanın sözünü etmeksizin beş büyük hataya saldırıyordu.¹¹

1956 Nisan'ında, ülkenin inşasında kendi çizgimizin ortaya konmasında bir başlangıç olarak "On Büyük İlişki"yi öne sürdüm.¹² Bu, ilke bakımından Sovyetler Birliği'ndekine benziyordu, ama içeriği bize aittir. "On Büyük İlişki"den beşi önde gelir: Sanayi ve tarım; kıyılar ve iç kısımlar; merkez ve bölgeler; devlet, kolektif ve birey; savunmanın inşası ve ekonominin inşası. Milli savunma masrafları barış döneminde az tutulmalıdır. İdari masraflar her zaman az olmalıdır.

1956'da, Stalin eleştirildiğinde bir yandan memnun olmuştuk, diğer yandan da endişelenmiştik. Kapağı kaldırmak, körü körüne inancı kırmak, baskıyı kaldırmak ve düşüncüyü serbest bırakmak tamamen gerekliydi. Ama onun bir kalemde silinip atılmasına katılmıyorduk. Onlar Stalin'in resmini asmıyorlar, ama biz asıyoruz. 1950'de, Moskova'da Stalin'le iki ay tartıştım. Karşılıklı Yardım Anlaşması, Çin Doğu Demiryolu ve sınır meselelerinde¹³ iki tavır aldık: Biri katılmadığımız teklifleri karşı tarafla tartışmak, diğeri de

11 *Bolşevik ve Doğru Sözler* (Şih-Hua), sık sık Mao'nun gerilla taktiklerini eleştiren ve ÇKP'nin Moskova'da eğitim görmüş önderleri tarafından, 1930'ların başında yayımlanan teorik yayın organları. Şih-Hua'nın tamamı elde bulunmadığı için, burada hangi "beş büyük hatadan" bahsedildiğini söylemek imkânsızdır.

12 1962'de Mao, Çin Halk Cumhuriyeti'nin tarihinin dönemlerini ortaya koydu ve sosyalizmin inşası için bağımsız ve yaratıcı bir çizginin ortaya konması tarihini 1958, yani Büyük İleri Atılım'ın başlangıcı olarak tespit etti.

Bu, buradaki cümleyle çelişkili değil, onun tamamlayıcısıdır; Mao, 1956'da yeni siyasetin taslağını çizmeye başlamış ve 1958 yılında bunun sonucu alınmıştır.

13 Mao burada, 14 Şubat 1950'de imzalanan Dostluk, İttifak ve Karşılıklı Yardımlaşma Anlaşması'nın şartlarının ve Çin-Sovyet sınırı meselesinin dışında, kendi durumuyla Stalin'inin çatıştığı iki ana konunun; Çin Doğu Demiryolu'nun denetimi ve bazı kilit sanayilerde ortak Çin-Sovyet şirketleri olduğuna değiniyor. Bunların her ikisi de Moskova'ya, eski sömürgelik günlerinin kalıntısı olarak Çin'de iktisadi ve siyasi etkinlik imkânı vermektedir.

kesinlikle ısrar ettikleri teklifleri kabul etmek. Sosyalizmin çıkarları açısından böyle bir şey düşünülemezdi. Sonradan üçüncü bir ülke halkına yerleşme izni verilmeyen iki "koloni" Kuzeydoğu ve Sinkiyang meselesi çıktı.¹⁴ Bu uygulama artık kaldırılmıştır. Stalin'in eleştirilmesinden sonra körü körüne inanç kurbanlarının gözleri bir parça açılmıştır. Yoldaşlarımızın eski atalarının¹⁵ da hataları olduğunu anlamaları için, onu da tahlil etmeli ve körü körüne inanmamalıyız. Sovyet tecrübesinde iyi olan her şeyi kabul etmeli, kötü olanı ise reddetmeliyiz. Şimdi bunu yapmada biraz ustalaştık. Sovyetler Birliği'ni ve kendimizi biraz daha iyi anlıyoruz.

1957'de, "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine"de sanayi ve tarımın aynı anda gelişmesi meselesini, sanayileşme, kooperatifleşme ve doğum kontrolü vb. yolu meselesini ortaya attım. O yıl büyük bir şey oldu. Bu, ulus çapında Düzeltme Hareketi, Sağcılara Karşı Kampanya, çalışmamızın kitleler tarafından eleştirilmesiydi. Bu, halkın düşünmesini büyük ölçüde teşvik etti.

1958'de Hangçov, Nanning ve Çengtu'da üç toplantı yaptık.¹⁶ Herkes bu toplantılarda pek çok görüş ileri sürdü, biraz kafamızı zorladık ve geçmiş 8 yılın tecrübesini özetledik. Bu da düşünce için teşvik edici oldu. Nanning Konferansı'nda ortaya çıkan bir mesele de Devlet Konseyi'nin çeşiti dairelerindeki kural ve geleneklerdi. Bunlar değiştirilebilir ve esastan değiştirilmelidir. Bir yolu kitlelerle ilişki kurmak olabilir. Diğeri, büyük duvar afişlerini geliştirmektir. İktidarın bölgelere devredilmesi de, diğeri bir meseleydi. Bunu gerçekleştirmeye başlamış bulunuyoruz. Artık Merkezi iktidar ve böl-

14 27 Mart 1950'de Çin ve Sovyetler Birliği arasında yapılan ek anlaşma, ortak şirketlerin Sinkiyang'da petrol ve demir dışındaki metallerin geliştirilmesini sağlıyordu.

15 Burada Mao, bilerek kendi gençliğinde dul imparatoriçe Zu-si'yi belirtmek için kullanılan "eski Ata" (lao zu-sung) terimini Stalin için kullanıyor.

16 Ocak 1958 başındaki Hangçov Konferansı'na ve Ocak sonundaki Nanning Konferansı'na, Mao'nun bu konuşmayı yaptığı Çengtu Konferansı'na olduğu gibi, eyalet parti sekreterleri ve bazı siyasi büro üyeleri katılmıştı; bu iki Ocak toplantısında, Büyük İleri Atılım'ın esaslarını meydana getiren Çalışma Yöntemleri Üzerine Altmış Madde Taslağı hazırlandı.

gelere devredilen iktidar bir arada yaşıyor. Geçen yıl Üçüncü Genişletilmiş Toplantı'da merkezi iktidarla, devredilen iktidarın bir arada yaşaması gerektiğine, iktidarın gerektiği yerde merkezileştirilmesine, gerektiği yerde de devredilmesine karar verilmişti. İktidarın devredilmesi elbette burjuva demokrasisi biçimini izlememelidir. Sosyalizmin ortaya çıkmasından önce, burjuva demokrasisi ileridir. Ama bir kere sosyalizm geldikten sonra artık geridir. Sovyetler Birliği'nde Rus milliyeti nüfusun yüzde 50'sini, azınlık milliyetler diğer yüzde 50'sini meydana getirir. Çin'de ise, Han milliyeti nüfusun yüzde 94'ünü, azınlık milliyetler yüzde 6'sını meydana getirir. Bu durumda cumhuriyetler birliği bizim için söz konusu değildir. Çin Devrimi, Stalin'in iradesine karşı gelerek zafer kazandı. Lu Sün'ün *Ah Ku'nun Gerçek Hikâyesi*'nde anlatılan sahte yabancı şeytan, halkın devrim yapmasına izin vermiyordu. Ama Yedinci Kongremiz kitleleri seferber etmek için bütün olarak harekete geçmeyi ve Yeni Çin'i kurmak için kazanabilecek bütün devrimci güçleri bir araya getirmeyi savundu.¹⁷ Vang Ming ile 1937'den 1938 Ağustos'una kadar süren tartışma sırasında, biz on büyük siyaseti ortaya koyduk. Buna karşılık Vang Ming altmış siyaset ortaya koydu.¹⁸ Eğer Vang Ming'in ya da başka bir deyişle Stalin'in yöntemlerini izleseydik, Çin Devrimi başarıya ulaşamazdı. Devrimimiz başarıya ulaştığında,

17 Nisan 1945'te ÇKP'nin Yedinci Kongresi, gerçekte, bu vesileyle verilen Mao Zedung'un kendi raporunun başlığının da gösterdiği gibi, Guomintang'la bir koalisyon hükümetinin kurulmasını savunuyordu. ("Koalisyon Hükümeti Üzerine", *Seçme Eserler*, c.3, s.259-332.) Bununla beraber, Yedinci Kongre komünistlerin kendilerini, Japonya'nın mağlubiyetinden sonra doğacak yeni durumda hesaba katılması gereken bir siyasi (aynı zamanda askeri) güç olarak ortaya koymalarının temellerini attı. Özel olarak da Mao Zedung Düşüncesi'nin bütün Parti çalışmalarında rehber kabul edilmesiyle, ÇKP'nin ideolojik bağımsızlığının ve olgunluğunun resmen tanınmasını belirledi.

18 ÇKP'nin 15 Ağustos 1937'de Japonya'ya Karşı Direnme ve Milli Kurtuluş için ileri sürdüğü On Maddelik Program veya On Büyük Siyaset, aşırı sekreterlik ve Guomintang'a alçakça teslimiyet olan aşırı uçların ortasında bir siyasi çizgiyi ortaya koyuyordu. 1930'ların başlarında sol eğilimler gösteren Vang Ming, 1945'ten itibaren, 1937'de Moskova'dan Çin'e dönüşünden sonra sağcı ve teslimiyetçi hatalar işlemekle suçlanmaktadır.

Stalin bunun sahte bir şey olduğunu söylemişti. Onunla tartışmaya girmedik; Amerika'ya karşı direnme ve Kore'ye yardım etme savaşını verdiğimizde, devrimimiz (onun gözünde) gerçeklik kazandı. Ne var ki, "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine"yi ortaya koyduğumuzda biz meselenin üzerine gittik, ama onlar bunun sözünü bile etmediler, üstelik bizim liberalizme yöneldiğimizi söylediler. Anlayacağınız, gene devrimimizin gerçek olmadığı düşünülüyordu. Bu raporumuz yayımlandığında *New York Times* tamamına yer verdi ve bir de Çin'in "liberalleştiğini" iddia eden bir makale yayımladı. Burjuvazinin boğulurken saman çöplerine sarılması çok doğaldır. Ancak, burjuva politikacıları tamamen akılsız değillerdir. Örneğin, Dulles, bizim raporu duyar duymaz görmek istediğini söylemişti. Birkaç hafta içinde şu sonuca vardı: Çin tepeden tırnağa kötüydü; Sovyetler Birliği ise biraz daha iyiydi.¹⁹ Ama Sovyetler Birliği bunu göremedi ve sağa kaymamızdan korktukları için bize bir muhtıra gönderdiler. Sağcılara Karşı Kampanya başladığında, doğal olarak "liberalleşmemiz" de ortadan kalktı.

Özetlersek, temel çizgimiz evrensel gerçektir, ama ayrıntılarda farklılık gösterir. Bu, her ülke ve her eyalet için geçerlidir. Hem birlik vardır hem de çelişmeler vardır. Sovyetler Birliği, birliğe ağırlık veriyor ve çelişmelerden söz etmiyor; özellikle liderlerle, onları izleyenler arasındaki çelişmelerden söz etmiyor.

b. 20 Mart Konuşması

Dört mesele hakkında konuşacağım.

1. Tarım uygulamalarının gelişmesi için kitle hareketi tek tek her bölgeye yayılmalıdır.²⁰ Bunun önemi çok büyüktür. Teknik devrimin

¹⁹ Mao'nun Şubat Konuşması hakkında *New York Times*'in 13 Haziran tarihli raporundan iki hafta sonra, 28 Haziran 1957'de, Dulles'in konuşmasına atıf yapmaktadır.

²⁰ Mao'nun bu paragrafta yaptığı bazı açıklamalar için bkz. Jack Grey, *Çin'de Otorite, Katılma ve Kültürel Değişim*, s.139-143.

bir filizidir, büyük bir devrimci harekettir. Yüz milyonlarca köylü, omuzda sılıkla eşya taşımanın olumsuz görüntüsünü güçlü bir şekilde ortadan kaldırmaya çalışıyor.²¹ Bunu başardıklarında daha önce gerekli olan işgücünü belli oranda azaltıyorlar; sılıkla omuzda eşya taşımanın yerini makineleşmenin alması, emeğin üretkenliğini büyük ölçüde artırıyor. Bu da makineleşmede daha ileri adımlar atılmasına imkân veriyor. Büyük bir ülke olan Çin tamamen makineleştirilemez; makineleşmenin kullanışlı olmayacağı alanlar her zaman olacaktır. Önümüzdeki 1 000 yıl, 500 yıl, 100 yıl, 50 yıl boyunca daima ancak kısmen makineleşmiş şeyler olacaktır. Örneğin, ahşap gemi yapmak gibi. Yemek hazırlamak gibi bazı el işleri sonsuza kadar el zanaatı olarak kalacaktır. Bu faaliyetler, makineleşmeyle bir zıtlar birliği oluştururlar: Doğaları farklıdır, ama birleştirilmelidirler.

2. Honan (Tahıl üretim hedeflerini) dört (yüz) beş (yüz) ve sekiz (yüz) katti'ye²² çıkarmayı, sulama, dört afeti yok etmeyi ve cehalete son vermeyi hedef olarak tespit etmiş ve bu işler için bir yıllık süre kabul etmiştir. Bunlardan bazılarının başarılması mümkündür, ancak bunların hepsi bir yıl içinde gerçekleştirilebilse bile, yayımladığımız

21 "Çien tiayo", yani "sırtta sırik taşımak" deyimini burada hem kelime anlamında yoğun işgücü kullanarak barajlar inşa etmeyi göstermek için, hem de genel olarak işleri geleneksel Çin usulü yapmanın bir sembolü olarak kullanılmıştır. Paragrafın geri kalan kısmında Mao, Büyük İleri Atılım'ın ve kendi iktisadi düşüncesinin özelliği olan "iki ayak üzerinde yürümek", yani modern ve geleneksel yöntemleri kaynaştırmak şeklindeki yaklaşımının ana hatlarını çiziyor.

22 Mao'nun, 13 Ekim 1957 konuşmasına göre (Van-suyi 1969, s.141), "Dört, beş ve sekiz", 12 Yıllık Tarım Gelişmesi Programı'nın aslen 6. maddesinde ortaya konan tarım üretimi hedeflerinin kısa bir şekilde ifade edilmesidir. Bu, 1967'nin sonuna kadar Sarı Nehir'in kuzeyindeki bölgelerde her mu için 400 katti, Sarı Nehir ve Huay Nehri arasındaki bölgelerde her mu için 500 katti ve Huay Nehri'nin güneyinde her mu için 800 katti tahıl elde edilmesi için çağrıda bulundu. Ekim 1957'de Mao, hâlâ bu hedef tarihini kabul ediyordu. Burada ise Honan önderliğinin aşırı iyimserliğini göstermiyorsa da, "Büyük Atılım"ın bu amaçları önceden kararlaştırılan dönemin üçte birinden yarısına kadar bir zaman süresi içinde elde edilebilmesinin mümkün olabileceğini gösterecek şekilde ilerlemesi, ona çok büyük coşku veriyor. Bununla beraber esas programa uyulsa bile, yine Çin'in Sovyetler Birliği'nden çok daha başarılı olacağını ekliyor. 1956'da konulan hedefler o günkü mahsulün iki, üç katına varıyordu.

raporlarda bunu söylememeliyiz. Bu hedeflerin iki yıl içinde başarılabileceğini söyleyen raporlar bile yayımlamamalıyız. Ama böyle raporlar aramızda kullanılmak üzere elden ele dolaştırılabilir. Bu da toprak reformu gibidir: Başlangıçta rapor yayımlamadık. Raporları, ancak reformun kısmen uygulandığını açıklayabileceğimiz zaman yayımladık. Eğer herkes birbirini geçmeye çalışırsa ülke bunun sonucunda bir kargaşalığın –kao-te Tien-hsio ta luan– içine düşebilir. Me-selemiz ileri gitmek ve bunu enerjik bir şekilde yapmaktır. Her eyalet aynı rüzgârın peşine takılmamalı, yani Honan'da bir yılda yapıldığı söyleniyorsa, herkes de bir yıl içinde yapacak veya Honan'ın başta geldiği söyleniyorsa, diğer bütün eyaletler de birinci olmaya çalışacak diye bir şey olmamalı. Bu iyi bir şey olmaz. Her zaman bir birinci olmalıdır: Her üç yılda bir, bir çuang yüan vardır; bir güzellik bin yılda bir bulunur."²³ Bırakalım Honan bir yıl denesin ve eğer Honan mucizeler elde ederse, gelecek yıl her eyalet ileriye doğru büyük atılım için yeni bir hamle yapabilir, bu daha iyi olmaz mı?

Eğer bir yıl içinde dört, beş ve sekizi ve cehaleti yok etme hareketini yürütmeye kalkarlarsa doğal olarak pek çok eksikleri olabilir. En azından yaptıkları iş üstünkörü olacak ve kitleler aşırı gergin olacaktır. İşimizi cesaretle ve şevkle yapmalıyız, tereddütle ve kayıtsızlıkla değil.

Gerekli olan, çizginin doğru olmasıdır. Hep birlikte ve daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlara varmayı amaçlıyoruz²⁴ (bu cümlecikler herkesçe daha iyi anlaşılacak bir şekilde

23 Çuang-yüan ya da "bir numaralı saray mezunu", (çin-şi derecesi için bkz. s.301, 18. dipnot) üç senelik imtihanların en başarılı adayıydı. Bu atasözüne göre gerçek güzelliğe daha da az rastlanır.

24 To, Kuay, hao ve şeng (daha büyük, daha hızlı, daha iyi, daha ekonomik) harfleriyle sembolleştiren sosyalizmi inşa etmek için "Genel Çizgi", 1956'da Mao tarafından ortaya atılmıştır ve o zamandan beri gerek Mao ve gerekse de muhalifleri tarafından, onun iktisadi gelişmeye yaklaşımının özünün özetlenmesi olarak nitelendirilmiştir. Açıkça reddedilmemekle birlikte, 1956 ortasından 1957 ortalarına kadar bundan çok seyrek bahsedilmiştir. Mao'nun bu yüzden duyduğu hoşnutsuzluk için 22 Mart 1958 konuşmasına bakınız. 1958'de tekrar gelişmiş ve Büyük Atılım'ın "Üç Kızıl Bayrağından" biri haline gelmiştir.

de ifade edilebilir). Ve o zaman önümüzdeki yıl, iki yıl ya da üç beş yıl içinde Kırk Madde'yi gerçekleştireceğiz. O zaman yüz­süz olarak nitelendirilemeyiz, yaptıklarımız şerefsizlik olarak kabul edilemez. Belki de bundan biraz daha iyi olabilirdi denilebilir. Karşılaştırmalar yılda dört defa yapılmalıdır. Kooperatifleşme Çu Siao-çu'yu aşırı bir şekilde gerginleştirmiştir.²⁵ Seçuan'da bir üst düzeydeki kooperatifleşmeye geçişte²⁶ rahat davrandı, işleri aceleye getirmede, işi ancak 1957'de bitirdi ve oradaki şartlar hiç de fena değildi. Bir yıl daha uzun sürse ne ziyarı var? Hatta daha iyi bile olabilir. Öte yandan bu işleri tamamlamak mutlaka dört beş yıl alır demek de doğru değildir. Mesele, şartları incelemek ve kitlelerin bilinç düzeyinin yükselip yükselmediğini görmektir. Kaç yıla ihtiyaç olduğu objektif olarak mevcut şartlara bağlı olacaktır. Sosyalizmi inşa etmek için iki çizgi vardır: Soğuk ve ölçülü bir şekilde mi, yoksa cesaret ve şevkle mi ilerlemek daha iyidir? Kırk Madde'yi sekiz ya da on yıl içinde gerçekleştirirsek, sosyalizmin inşası, kimsenin Parti'nin dışında bırakılmasını gerektirmeyecektir. Sovyetler Birliği, kırk yıl içinde çok az miktarda yiyecek ve başka maddeler üretebilmiştir. Şayet önümüz-

25 Çu Siao-çu (1912-): O sırada ÇKP Hunan Eyaleti Birinci Sekreteri ve aynı zamanda Hunan Askeri Bölgesi Siyasi Komiseriydi. Eylül 1956'da Sekizinci Parti Kongresi'nde tarım kooperatiflerinin güçlendirilmesi için yazılı bir konuşma vermişti. 1958 yılı içinde Parti faaliyetlerinde aktif bir rol oynamıştır, ama Aralık 1958'de Sekizinci Genişletilmiş Oturumdan sonra gözden düşmüş ve 1959'da eyalet sekreteri görevinden alınmıştır. Peng De-huay'ın (bkz. 23 Temmuz 1959 ve 11 Eylül 1959 tarihli metinler, s.117 vd., 136 vd.) yönettiği Parti düşmanı hizbin bir üyesi olmakla suçlanmıştı. Bu onun da Peng gibi komünler hakkında şüphe beslediğini göstermektedir.

26 Bu, büyük bir ihtimalle, 1952'den 1965'e kadar Seçuan eyaletinin (Çengtu şehri buradadır) Parti Sekreteri ve 1958'de de bütün Güneybatı Çin'deki Parti teşkilatının en önemli kişisi olan Li Çing-çüan'dır (1905-). Mao, bu konuşmayı yaptığı sırada onun yıldızı parlamaya başlamaktaydı ve gerçekten de iki gün sonra Mao'nun eyaletlerden Merkez'e gelen (22 Mart Konuşması, s.114) canlı unsurların bir örneği olarak Kruşçev'den söz etmesi, rahatlıkla Mayıs 1958'de Sekizinci Parti Kongresi İkinci Oturumunda Siyasi Büro'ya seçilen Li için bir kompliman anlamına gelebilir. Li Çing-çüan'ın adı –kastedilenin o olduğunu farz edersek– 1969 basımından yayıncılar tarafından çıkarılmış olabilir. Çünkü, Kültür Devrimi sırasında saldırıya uğramış ve görevden alınmıştır. 1973'teki Onuncu Kongre'de yeniden ortaya çıkmıştır.

deki 18 yıl içinde onların son 40 yılda gerçekleştirdiklerine ulaşabilirsek, doğal olarak her şey yolunda demektir. İşte tam da bunu yapmalıyız. Çünkü, biz sayıca daha çoğuz, siyasi şartlar da farklıdır. Bizler daha canlıyız, ülkemizde daha fazla Leninizm var. Diğer yanda, onlar, Leninizmin kısmen yok olmasına izin vermişlerdir. Donuk ve cansızdırlar. Lenin'in ihtilalci dönemle ilgili yazıları kişilere sert bir şekilde saldırır, ama onun saldırıları haklı çıkmıştır. Lenin'in nabzı kitlelerle birlikte atardı, kalbini kitlelere vermiştir.

İnşa hızı, objektif olarak var olan bir şeydir. Tamamen seferber olarak, daha da yükseğe yönelerek, daha ekonomik sonuçlarla, daha büyük, daha hızlı, daha iyi üretimde bulunarak objektif ya da subjektif olarak başarıya ulaşabilecek her şeyi gerçekleştirmeye çalışmalıyız. Ama başarılamayacak bir şey için de kendimizi zorlamamalıyız. Şu anda on tayfun gücünde şiddetli bir rüzgâr var. Bunu kamuoyunda engellemeye çalışmamalı, ama kendi aramızda (nei-pu) açık konuşmalı ve havayı biraz yumuşatmalıyız. Boş raporlardan ve aptalca böbürlenmelerden kurtulmalıyız. Şöhret kazanmak için yarışmamalı, tersine gerçeğe hizmet etmeliyiz. Bazı hedefler yüksektir ve bunlara ulaşmak için hiçbir tedbir alınmamıştır; bu iyi değildir. Kısacası somut tedbirlerimiz olmalı, gerçeğe uğraşmalıyız. Soyut şeylerle de uğraşmalıyız –devrimci romantizm iyi bir şeydir–, ama buna pratik geçerlilik kazandıracak tedbirler yoksa bu iyi olmaz.

3. Her eyalet, şehir ve özerk bölge, iki ayda bir soruşturma yapmak ve sonuçları özetlemek için toplanmalı, beş on kişinin katıldığı küçük toplantılar yapılmalıdır. Bağlantılı bölgeler²⁷ de iki üç ayda bir toplantı yapılmalıdır. Hareketin gidişindeki değişiklikler çok büyük olduğundan, bilgi alışverişi yapılmalıdır. Toplantıların amacı, üretimin hızında eşitlik sağlamaktır. Dalganın biri çekilmeden diğeri yükselir; bu, hızlı ve yavaş, zıtların birliğidir. Vargücümüzle

27 Parti'nin ve devlet idaresinin bölgesel bir temel üzerine teşkilatlanması 1954'te kaldırılmıştır. Bölge Parti büroları yeniden, ancak 1960 başlarında kurulmuştur. Ama Mao burada, "Büyük Atılım'ın" âdemi merkezileştirme siyasetlerinin anlayışı içinde daha 1958'de kurulmuş olduklarını onaylamaktadır.

yüksek hedeflere yönelerek daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlar elde etmek genel çizgisi altında dalgalar halinde ilerleme zıtların birliğidir; temkinlilik ve acelecilik, çalışma ve hayal, zıtların birliğini oluşturur. Eğer sadece hızlı ve çalışkan olursak tek yanlı olur, sadece emeğin yoğunluğuyla ilgileniyorsak, bu yeterli olmaz değil mi? Bütün çalışmamızda hem temkinli hem de aceleci olmalıyız (örneğin, Wucang Siyen'deki Parti sekreteri köylülerin duygularını hesaba katmadı ve onlardan her zaman 12. ayın 29. günü de su depolarında çalışmaya devam etmelerini istedi, sonuç olarak sivil işçilerden yarısı işi bırakıp gitti). Bu, sıkı mücadelenin dinlenme ve toparlanma ile birleştirilmesi demektir. Geçmişte, savaşımız sırasında, iki kampanya arasında dinlenme ve toparlanma molası verilmesi şarttı. Bunun amacı, kuvvetlerimize güç kazandırmak ve askerlerimizi eğitmektir. Art arda savaş veremedik; savaşın da bir düzeni vardır. Merkezi Sovyet bölgesinde ortaya çıkan yüzde yüz "Bolşevikleşme" akımı, dinlenme ve toparlanmaya karşı çıkarak şunu tavsiye ediyordu: "Cüretli ve kararlı olun, zaferden zaferine koşun ve düşmanın derhal peşine düşün. Nançang'ı yerle bir edin." Bunu gerçekleştirmeye imkân var mıydı?²⁸ Zıtların birliği, yani sıkı savaşma, dinlenme ve toparlanma bir kanundur; üstelik, bunlar birbirine dönüşür. Böyle dönüşüme uğramayan hiçbir şey mevcut değildir. "Acelecilik" "temkinliliğe", "temkinlilik" de "aceleciliğe" dönüşür. "Çalışma" "hayallere" dönüşür, "hayaller" de "çalışmaya" Dinlenme ve toparlanma ile sıkı savaşma arasında da aynı ilişki vardır. Çalışma ve hayaller, temkinlilik ve acelecilik özdeş bir unsura sahiptir; dinlenme ve toparlanma ile sıkı savaşma da özdeş bir unsura sahiptir. Yatmak ve kalkmak da zıtların birliğidir. Örneğin, size soruyorum, kim yatağından kalktıktan sonra yeniden yatmayacağını garanti edebilir? Tam tersine, "uzun süre ya-

28 Burada gösterildiği gibi, Mao, 1930 başlarında ÇKP'nin Moskova'da eğitim görmüş önderleriyle sadece siyasi konularda değil, askeri taktikler konusunda da çatışmıştır. Bu alandaki önceki hatalara yaptığı eleştiriler için bkz. "Çin Devrimci Savaşında Strateji Meseleleri", *Seçme Eserler*, c.1.

tan. kalkmayı düşünür" Yatmak kalkmaya dönüşür, kalkmak da yatmaya. Toplantı düzenlemek zıddına yönelir ve toplantıyı sona erdirmeye dönüşür. Bir toplantı için çağrı yapılır yapılmaz, bu, kendi içinde toplantının dağıtılmasına yönelen unsurları da taşır. Çeng-tu'da 10 bin yıl toplantıya devam edecek halimiz yok. Vang Si-feng şöyle der: "Ziyafet ne kadar muhteşem olursa olsun, mutlaka sona erecektir."²⁹ Gerçek budur. Bir söze, onu söyleyen yüzünden karşı çıkılmaz; sözün doğru ya da yanlış oluşuna bakarak karar vermemeliyiz. Bir toplantı dağıldıktan sonra yeni bir toplantı düzenlenene kadar sorunlar yeniden birikir. Birleşiriz, bir süre çalıştıktan sonra fikirler ayrılır ve bu mücadeleye dönüşür, ayrılıklar ortaya çıkar, bir kere daha bölünmeler olur. Her geçen gün ve her geçen yıl birleşmeye devam edemeyiz. Birlikten söz ettiğimiz anda ayrılık da mevcuttur; ayrılık mutlaklıdır. Birlikten söz ettiğimiz anda ayrılık devam etmektedir; yapacak işimiz olmasının nedeni işte budur. Durmadan bölünmez birlikten söz etmek ve mücadeleyi ağzımıza almamak, Marksist-Leninist bir tutum değildir. Birlik, mücadeleden geçer ve sadece bu yolla sağlanabilir. Parti içinde, sınıflar konusunda ve halk içinde de bu geçerlidir. Birlik mücadeleye dönüşür ve yeniden birlik sağlanır. Sadece bölünmez birlikten söz edip mücadeleden ve çelişmelerden söz etmeden olmaz. Sovyetler Birliği, yönetenler ve yönetilenler arasındaki çelişmeden söz etmiyor. Çelişmeler ve mücadele olmasaydı, dünya olmazdı, ilerleme olmazdı, hayat olmazdı, hiçbir şey olmazdı. Durmadan birlikten söz etmek "durgun bir göl"e benzer; cansızlığa yol açabilir. Birliğin eski temelini yıkmalı, bir mücadeleden geçmeli ve yeni bir temel üzerinde birleşmeliyiz. Hangisi daha iyidir, durgun bir göl mü, yoksa coşup kükreyerek akan bitmez, tükenmez Yangze mi?³⁰ Parti için de aynı şey geçerlidir, sınıflar ve halk için de. Birlik-mücadele-birlik: Bu, görevimizi

29 Bu cümle esas olarak *Kırmızı Odanın Rüyası*'nın 26. bölümünde küçük bir kahraman tarafından söylenmiştir. Vang Si-feng, 13. bölümde aynı şeyi başka cümlelerle söylemiştir. Bkz. *Taşın Hikâyesi*, s.257-509.

30 Bu sözün kaynağı bulunamadı.

yerine getirmiş olduğumuzu gösterir. Üretim tüketime, tüketim üretime dönüşmektedir. Üretim, tüketim için yapılmaktadır; üretim sadece diğer çalışanlar için yapılmamaktadır. Üreticilerin kendileri de tüketicidirler. Yemek yemeyen kimsenin hiç enerjisi olmaz ve üretimde bulunamaz. Ama sıcak yemek yerse, daha çok iş yapabilir. Marx şöyle der: Üretim tüketimi de içerir. Üretim ve tüketim, yapıcılık ve yıkıcılık, zıtların birliğidir ve birbirine dönüşür. Anşan Demir ve Çelik İşletmesi'nde üretim tüketim için yapılır. 20-30 yıl içinde bu tesislerin yerini yenileri alacaktır. Ekin ekme ekin biçmeye dönüşür, ekin biçme ekin ekme dönüşür. Ekin ekme tohum tüketimini içinde taşır; tohumlar ekildikten sonra zıtlarına dönüşürler ve artık onlara tohum denilmez, pirinç bitkisi ya da ürün denir; ürünlerin hasatından sonra, bir kere daha yeni tohumlar elde edilmiştir.

Zıtların birliği kavramını ve zıtların birbirine dönüştüğünü anlatmak için sayısız örnek vermeli, onlarca, yüzlerce örnek vermeliyiz. Ancak, böylece ideolojimizdeki hataları düzeltebilir, kavrayış düzeyimizi yükseltebiliriz. İlkbahar, yaz, sonbahar ve kış da birbirine dönüşür. İlkbahar ve yazın unsurları, sonbahar ve kışın içinde mevcuttur. Doğum ve ölüm de birbirine dönüşmektedir. Yaşamak ölüme, cansız madde yaşayan varlıklara dönüşmektedir. Elli yaşının üstündeki insanlar öldüklerinde, bu olayı kutlamak için bir toplantı düzenlenmesini öneriyorum; çünkü, insanlar için ölüm kaçınılmazdır, bu doğal bir kanundur.³¹ Tahıl, yıllık bir bitkidir. Her yıl bir kere doğar ve bir kere ölür; üstelik ne kadar fazla tahıl ölürse, o kadar çok tahıl yeşerir. Bir başka örnek alırsak, domuzlar kesilmeseydi, sürekli olarak sayıları azalır; işe yaramayan domuzları kim beslerdi?

Kısa Felsefe Sözlüğü bana karşı çıkmada uzmanlaşmıştır. Bu sözlük, doğumun ölüme dönüşmesine metafizik der, savaşın barışa dö-

31 Yaşlı insanların ölümünün neden bir sevinç vesilesi olduğu konusunda daha fazla açıklama için bkz. s.328-329 ve 37. dipnot.

32 Bu sözlük (Çien-ming Ce-süel zu-tien), gerçekten Çin tercümesidir. İlk kez 1940'ta basılmıştır.

nüşmesinin ise yanlış olduğunu söyler.³² Son tahlilde kim haklıdır? Şöyle sorayım: Yaşayan varlıklar, cansız maddenin dönüşümünden ortaya çıkmıyorlarsa, nereden geliyorlar? Başlangıçta dünya üzerinde sadece organik olmayan madde vardı; organik madde daha sonra ortaya çıktı. Yaşayan bütün maddeler nitrojen, hidrojen gibi 12 elemandan meydana gelen değişiklikler sonucu ortaya çıktılar.³³ Bütün yaşayan varlıklar cansız maddenin dönüşümü sonucunda ortaya çıkarlar.

Oğullar babalara dönüşür, babalar oğullara dönüşür; kadınlar erkeklere, erkekler kadınlara dönüşür. Böylesi dönüşümler doğrudan gerçekleşmez, ama evlilikten sonra oğullar ve kızlar doğar; bu dönüşüm değil midir?

Burjuvazi ve toprak ağaları ile işçilerle köylülerin ilişkilerinde görüldüğü gibi, ezenler ve ezilenler de birbirine dönüşür. Tabii, ezenlerden söz ederken eski hâkim sınıfları kastediyoruz. Bu tek ezenler değil, bir sınıf diktatörlüğü meselesidir.

Savaş barışa dönüşür, barış savaşın zıddıdır. Savaş olmadığı zamanlarda barış vardır; 38. Paralel aşıldığında, savaş başladı, ateşkes yapıldığında gene barış geldi. Askeri faaliyet, özel şartların siyaseti, siyasetin bir devamıdır; siyaset de bir çeşit savaştır.

Özetlersek, nicel değişiklikler nitel değişikliklere dönüşür ve nitel değişiklikler nicel değişikliklere dönüşür. Avrupa'da dogmatizm büyük ölçüde varlığını sürdürmektedir; Sovyetler Birliği'nin de bazı eksikleri vardır, ama bütün bunlar değişmek zorundadır. İşimizi iyi yapmazsak yeniden katı bir hal alırız. Böyle bir durumdayken, sanayimiz dünyada birinci de olsa biz kibirli kişiler haline gelebiliriz, düşüncemiz de kemikleşebilir.

Sonu olan sonsuza, sonsuz ise sonu olana dönüşür. Antikçağın diyalektiği ortaçağların metafiziğine ve ortaçağların metafiziği de modern zamanın diyalektiğine dönüşmüştür. Evren de dönüşüme uğrar, ebedi değildir. Kapitalizm sosyalizme yol açar, sosyalizm komüniz-

33 Çin dilinde rakamların yazılması şekli yüzünden bu cümledeki "12" rakamı "92" de olabilir.

me yol açar ve komünist toplum da dönüşecek, başlangıcı ve sonu olacak, mutlaka aşamalara bölünecektir³⁴ ya da başka bir isim olacaktır, olduğu gibi kalamaz. Sadece nicel değişiklikler olsaydı ve nitelik değişiklikleri olmasaydı, bu, diyalektiğe aykırı olurdu. Dünyada, doğup gelişmeyen ve yok olmayan hiçbir şey yoktur. Maymunlar insana dönüştü ve insanlık ortaya çıktı; sonuçta bütün insanlık yok olacak ya da başka bir şeye dönüşecektir, dünya da yok olacaktır. Dünya mutlaka sönecektir, güneş de soğuyacaktır, eski zamanlara oranla bugün zaten daha soğuktur. Buzullar çağında iki milyon yıl boyunca bir tek değişiklik meydana geldi. Dünyayı buzlar kapladığında yaşayan varlıkların büyük bir kısmı öldü. Güney Kutbu'nda bol miktarda kömür vardır. Eskiden o bölgenin sıcak olduğunu bundan da anlayabilirsiniz. Yeng-çang Sien'de kömürleşmiş bambu bulundu. (Sung Hanedanı'nın bir yazarı, eski zamanlarda Yeng-çang'da bambu yetiştirildiğini söylüyor, ama şimdi yetiştirilemiyor.)

Her şeyin bir başı ve sonu olmalıdır. Sonsuz olan sadece iki şey vardır: Zaman ve mekân. Sonsuz, sonu olanlardan oluşmuştur. Türü ne olursa olsun, her şey adım adım gelişir ve değişir.

Bunları, düşüncemizin ufkunu genişletmek ve canlandırmak için anlattım. Düşünce katılaşırsa, bu çok tehlikeli olur. Kadrolarımızı eğitmeliyiz. Merkez, eyalet, bölge ve Sien düzeyindeki kadrolar çok önemlidir. Değişik sistemleri de³⁵ sayarsak yüz binlerce kadro var.

Kısacası, daha fazla düşünmeliyiz, sürekli olarak klasik eserlerden³⁶ hareket etmemeliyiz, aksine kafamızı çalıştırmalı ve düşüncemizi canlandırmalıyız.

34 Van suyi'de burada "dönemler" (creh-duan) yerine "sınırlar" (einen-ci) vardır, ama bu daktilo hatası gibi gözüküyor. Çünkü, Ven-süan'da da "dönemler" şeklindedir. Bu daha akla yakındır. Mao'nun bazı başka yayınlarındaki aynı çeşit cümlelere de daha fazla uymaktadır. Örneğin bkz. s.329.

35 Burada "sistem" (si-tung) olarak çevrilen terim, Çin komünist terminolojisinde birçoğunun içinde bir teşkilatı ya da bir organı belirtmek için kullanılmaktadır; "bütün çeşitli sistemler" derken Mao, Parti'yi, devlet bürokrasisini, Halk Kurtuluş Ordusu'nu vb. kastetmektedir.

36 Burada tabii ki Marksist-Leninist klasiklerden söz etmektedir. Konfüçyüs'ün kitaplarından değil.

4. Sosyalizmi inşa çizgisi şu anda yaratılma sürecinde, fakat şimdiden temel fikirlere sahip bulunuyoruz. Ülkenin 600 milyon halkından ve 12 milyon Parti üyesinden sadece bir azınlık –korkarım ki, sadece birkaç milyon kişi– bu çizginin doğru olduğunun farkında. Çok sayıda kimsenin halen şüpheleri olabilir ya da farkında olmayabilirler. Örneğin, köylüler sulama işini yürütürken bundan şüpheli oldukları söylenemez, ama iş Parti çizgisine geldiğinde, bunun farkında olmuyorlar. Ya da başka bir örnek alırsak, dört afetten kurtulma kampanyasına gerçekten inananların sayısı yavaş yavaş artmıştır. Benim de bu konuda şüphelerim vardı. Rastladıklarım şöyle sorardım: "Dört afetten gerçekten kurtulabilecek miyiz?" Kooperatifleşmede de aynı şey oldu; uygulanabilirliği ortaya çıkmadıkça şüpheler olması kaçınılmazdır. Buna temelden güvenmeyenler de vardı. Bu, 30-40 milyon kişinin arasında toprak ağaları, zengin köylüler, burjuvazi, aydınlar, demokratik kişiler, hatta bir kısım emekçi halk ve bazı kadrolar da vardır. Bugün için, azınlığı bu çizginin doğruluğuna ikna etmiş bulunuyoruz. Kendimize gelince, teoride olduğu ve pratikte çalışmalarımızın bir kısmında ortaya çıktığı gibi, bu çizginin doğruluğunu görüyoruz. Örneğin, üretimde önemli bir artış olmuştur; çalışmalarımızda da bazı başarılar elde etmiş bulunuyoruz, halkın çoğunluğu rahatlamış durumda. Ne var ki, Kırk Madde ve İngiltere'yi 15 yılda geçme, halen teoride kalmıştır. Dört, beş ve sekiz büyük kısmıyla henüz gerçekleştirilmemiştir. İngiltere'yi 15 yılda geçme halen bir slogandır ve 156 ana proje³⁷ henüz inşa edilmemiştir. Üretimle ilgili olarak, İkinci Beş Yıllık Plan döneminde, 20 milyon ton çelik üretimi kafamda bir soru olmaya devam ediyor. Bu iyi bir şey midir, yoksa her şeyi karışıklığa mı sürükleyecek? Bundan şu anda emin olmadığımından, toplantılar düzenlemek istiyorum. Yılda dört kere toplanacağız, sorunlar çıkarsa düzenlemeler yapacağız. İnşanın gerçekleştirilmeye başlanmasından sonraki durum aşağıdakilerden biri olmalı: fevkalade, olduk-

37 1953-1957 Birinci Beş Yıllık Plan süresinde Sovyet yardımıyla kurulması planlanan 156 kilit sanayi projesi.

ça iyi. pek iyi değil. kötü ya da büyük düzensizlik (taluan). Düzensizlik. ortaya çıkarsa da pek büyük çapta olmayacağı benziyor, bir düzensizlik döneminden sonra her şey pekâlâ "düzenliliğe" (cih) doğru gelsecektir. Düzensizliğin ortaya çıkışı, içinde bazı olumlu unsurları da taşır, düzensizlikten korkmamalıyız. Macaristan'da sanayinin inşası sürecinde düzensizlikler ortaya çıktı, ama şimdi işler gene yoluna girdi.

Çizgi şekillenmeye başlamıştır. Kitlelerin mücadeleleri, içindeki yaratıcılıklarını yansıtmaktadır. Bu bir kanundur. Yönetici organlar bu yaratıcılıkları yansıtan bazı talimatlar öne sürmüşlerdir. Bunların pek çoğunu önceden görmemiştik. Kanunlar objektif olarak mevcuttur, insan iradesiyle değiştirilemezler. Örneğin, 1955'te kooperatifleşme hız kazanmışken. Stalin meselesinin, Macaristan durumunun ve "maceracılığa karşı çıkın" sloganının³⁸ ortaya çıkacağını önceden görmemiştik. Önümüzdeki yıl nasıl olacak? Başka neler olacak? Hangi "izm"e karşı çıkacaklar? Bunu kim önceden görebilir? Somut meseleler önceden bilinemez.³⁹

Halen insanlar arasındaki ilişkiler, üç büyük sınıf arasındaki ilişkiler tarafından tayin edilmektedir:

İlki, emperyalizm, feodalizm ve bürokrat kapitalizmden oluşan sağcılar ve onların ajanlarıdır. Bunları hedef alan bir devrim yürütmezsek, üretici güçlerimizin elini ayağını bağlamış oluruz. Sağcılar, burjuvazinin yüzde 2'sini oluşturur. Büyük çoğunluğu gelecekte değiştirilebilir ve dönüştürülebilir, ancak bu başka bir meseledir.

İkincisi, milli burjuvazidir; milli burjuvazi derken, bu sınıfın sağcılar dışındaki bütün mensuplarını kast ediyorum. Yeni Çin hakkında kafaları karışıktır. Kendilerine rağmen bize yaklaşmaktadırlar, aynı

38 Mao, "Stalin meselesinin ortaya çıkması" derken, tabii ki, Kruşçev'in Şubat 1956'da yaptığı gizli konuşmaya atıf yapmaktadır. "Maceracılığa karşı çıkın" sloganı. Sovyetlerin milli kurtuluş savaşlarının kesin bir şekilde desteklenmesine karşı çıkmasını ve Çin'in Hindistan ve Tayvan ile olan ilişkilerinde Çin'i desteklememesini sembolize etmektedir.

39 Bunun anlamı şudur: Marksizm kesin olayları değil, genel tarihi eğilimleri ortaya koyar.

zamanda da kapitalizme geçmek istemektedirler. Düzeltmeden geçtikleri için, bazı değişiklikler meydana gelmiştir; üçte ikisinin desteğine sahip olabiliriz sanıyorum. Kısa süre önce, Pekin'deki demokratik partiler ve gruplar, özeleştirici, reform ve ant içmek⁴⁰ için büyük bir toplantı düzenlediler; böylesi toplantılar bütün ülkeye yayılmalıdır.

Üçüncüsü soldur, yani emekçi halk, işçiler ve köylülerdir. (Aslında dört sınıf vardır. Köylüler ayrı bir sınıftır.)

Çizgi şekillenmeye başlamış bulunuyor, ancak mükemmelleşmesi ve pratik içinde doğrulanması gerekiyor. Bu yüzden de nihai olarak tamamlandığını söyleyemeyiz. İşçiler köylülere karşı kibirli bir hava takınıyor ve bazı kadrolar şöhret ve mevki peşinde koşuyorlar; bütün bunlar burjuva düşüncesidir. Bu meseleleri çözmezsek, üretimde başarılı olamayız; bu karşılıklı ilişkileri çözmezsek, işimizi nasıl başarıyla yürütebiliriz? Geçmişte, inşa üzerinde çok az kafa yorduk; enerjimizin çoğunu devrim yapmaya adadık. Kaçınılmaz olarak hatalar yapılacaktır. Hata yapmamak imkânsızdır. Hata yapmak, doğru bir çizginin oluşmasında gerekli bir şarttır. Doğru çizgi, hatalı çizgiyle mukayese içinde oluşturulur. İki zıtların birliğini meydana getirir. Doğru çizgi, hatalı çizgiyle mücadele içinde oluşur. Hatalardan tamamen kaçınılabilir demek, sadece doğru şeyler olduğunu, hataların olmadığını söylemektir ki, bu da Marksist olmayan bir önermedir. Mesele, daha az hata yapmak ve önemsiz hatalar yapmaktır. Doğru ve yanlış, zıtların birliğidir; kaçınılmazlık teorisi doğrudur. Sadece doğru şeylerin olmasını, hiç hatalı bir şeyin olmamasını istemek, zıtların birliği kanununu reddetmeye götürür ve bunun tarihte bir örneği yoktur. Metafizik bir şeydir. Yalnız erkekler olsa ve kadınlar olmasaydı, kadınlar reddedilseydi, o zaman ne yapacaktık? Çok az hatanın yapıldığı bir durumu sağlamak için çabalamak mümkündür. Yapılan hataların sayısı, devle cüce arasındaki ilişki kadar olmalıdır. Az hata yapmak mümkündür. Biz de bunu başarmalıyız. Marx ve Lenin bunu başardı.

40 1957 sonbaharında, sağcılara karşı yürütülen kampanya sırasında, okullarda ve her yerde, katılanların Parti'ye bağlılık andı içtikleri törenler düzenleniyordu.

c. 22 Mart Konuşması

"Kimse sêbepsiz yere Buda tapınağına gitmez."⁴¹ Benim de sizlerle görüşmek istediğim pek çok mesele var.

"Batı Odasının Hikâyesi"⁴² adlı oyunda, Çang Şeng ve Huy Ming adlı iki kişi arasında bir olay geçer. Kaplan Sung, Pu ciu Tapınağı'nı kuşatmıştır. Bilgin Çang Şeng, arkadaşı Beyaz Atlı General'e yardımına koşması için haber yollamak ister. Haberi götürecektir kimse yoktur. Bunun üzerine bir kitle toplantısı yaparlar. Huy Ming, gönüllü olarak öne çıkar. Huy Ming, cesur, kendinden emin, kararlı bir kişi olarak tanıtılır. Çin'de il (sien) komitesi ya da daha yukarı düzeydeki yüz binlerce insan arasında, önderliği eleştirmek amacıyla, büyük bir "görüşlerin geniş ölçüde yayılması, olgunlaşması ve duvar afişleri"⁴³ hareketini geliştirecek daha çok Huy Ming'ler çıkmasını dilerim. Bu proleter bir ortam, komünist bir ortam yaratacaktır. Kitleler içlerini dökerek sizi iyice azarlarlarsa, bu kafanızı kesecekler ya da sizi görevden azledecekler anlamına gelmez. Sadece, canlı militan bir ruh içinde olduklarını, çok iyi bir komünist tutuma sahip olduklarını gösterir. Kitlelerin şimdi bu mücadelelerde izledikleri yol mükemmeldir. Biz de yoldaşlar arasında bu yolu teşvik etmeliyiz.

Cen Bo-da'dan⁴⁴ yeni haber aldım. Bundan önce kimse onu gazete çıkarmaya ikna edemezdi. Şimdi 180 derecelik bir dönüş yaptı ve bu yıl bir tane çıkarmaya karar verdi. Bu iyi bir şey. Partimizin çok

41 Yani bir kimsenin alışkanlıkla her pazar sabahı gittiği bazı başka ibadet yerleri gibi değil.

42 Meşhur bir 13. yüzyıl piyesi.

43 *Ta ming, ta fang, ta-zu-pao*. İlk iki cümle (bazen büyük çiçek açma ve mücadele olarak çevriliyor) 1956-1957'deki "Yüz çiçek" kampanyasının sloganını özetliyor; "100 düşünce okulu yarışsın, yüz çiçek açsın." Kültür Devrimi sırasında çok büyük yaygınlık kazanan büyük afişler ya da duvar gazeteleri, Çin'de, eskiden beri alışılmış bir şeydi. 1911 Devrimi sırasında öğrenciyken Mao da bir tane yazmıştır.

44 Cen Bo-da (1904-): Bir zamanlar Mao Zedung Düşüncesi'nin önde gelen yorumcusu ve Mao'nun eski siyasi sekreteri olan Cen, 1966'da Merkez Komitesi'ne bağlı, "Kültür Devrimi Grubu'nun" yöneticisi olduğu zaman çok yüksek bir mevkiye geldi. 1970'te "aşırı solcuların" mahkûm edilmeleri sırasında siyaset sahnesinden silindi.

sayıda gazetesi olmuştur. *Kılavuz, Mücadele, Gerçek* vb. Şimdi *Hal-kin Gazetesi* olmasına rağmen, teorik bir dergimiz yok. Başlangıçta karşıt görüşlerin açık olarak tartışmasını sağlamak amacıyla, Merkez'de ve Şanghay'da birer tane yayımlanmasına karar vermiştik, ama şimdi her eyaletin ayrı bir tane yayımlaması teklif ediliyor. Bu çok iyi; böylece teorik düzeyimiz yükseltilebilir ve düşünüşümüz canlandırılabilir. Her eyalet gazetesinin kendine özgü nitelikleri olması gerekir; her biri tartışmalarını kendi bölgelerinin somut şartlarına dayandırmanın yanı sıra, bütün olarak Çin'den, bütün dünyadan, hatta isterlerse evrenden, güneşten ve samanyolundan bile bahsedebilirler.

Eyaletlerde çalışan yoldaşlar er ya da geç Merkez'e geleceklerdir. Merkez'deki yoldaşlar er ya da geç ölecekler veya sahneden çekileceklerdir. Kruşçev, bir taşra bölgeden geldi. Taşrada sınıf mücadelesi daha keskin, doğal mücadeleye, yığınlara daha yakındır. Bu, taşradaki yoldaşları, Merkez'dekilere oranla daha avantajlı kılar. Ch'in, imparatorluk olmadan önce bir krallıktı.

Çalışma tarzımızı düzeltmeli, samimiyetle konuşmalı, kendimize çekidüzen vermeli, önümüzdeki her engeli yıkmaya ve en yükseğe tırmanma ruhuna sahip olmalıyız. Bunu yapabilmek için, Marksist teoriyi ve çalışmalarımızdaki temel çelişmeleri derin bir şekilde kavramalıyız. Fakat, şu anda yoldaşlarımızın yenilmez olma yolunda hiçbir gayretleri yok, tersine hepsi de çok gevşek bir hava içindeler. Bu kötüdür. Ayakta durmaya çok alıştığı için oturmaya korkan Chia Kuey'in⁴⁵ gibi bir köle zihniyetini temsil eder. Klasiklere saygı göstermeliyiz, ama onları körü körüne izlememeliyiz. Bizzat Marksizm yaratılmıştır, ne kopya çekilmiş ne de kitaplardan doğrudan aktarılmıştır. Stalin bu noktada nispeten iyiydi. *SBKP Tarihi* sonunda şöyle der: "Sosyalizmin bir tek ülkede zafere ulaşamayacağı gibi, Marksist ilkelerin mantıkla bağdaşmayan belli bazı noktaları⁴⁵ değiştirilebilir." Konfüçyüsçü bilginler Konfüçyüs'e öyle körü körüne tapı-

45 Bu pasaj "eskimiş" ya da artık "tarihi şartlara uymayan" sonuçların terk edilmesinden söz etmektedir. Bkz. *Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Tarihi*, Kaynak Yayınları, Mayıs 1997, s.391-392.

yorlardı ki. asıl adı olan Kung Çiu'yu dahi kullanmaya cesaret edemiyorlardı. Oysa, T'ang Hanedanı'ndan Li Ho oldukça farklıydı. Han İmparatoru Vu'ya küçük adı Liu Şe ile hitap ediyor ya da imparatora efendimiz Liu. imparatoriçeye de Vey Hanım⁴⁶ diyordu.

Bir kere körü körüne inanmaya başladık mı beynimiz sıkışır kalır. Düşüncelerimiz de hapsoldüğü yerden çıkamaz. Enginleri fethetme ruhuna sahip değilseniz. Marksizm-Leninizmi öğrenmeye kalkmak çok tehlikelidir. Zamanla kısmen körelmekle beraber, Stalin'in bu ruha sahip olduğu söylenebilir. Dilbilimi ve ekonomi üzerine yazdıklarının Leninist temeli nispeten doğrudur –esas olarak doğrudur–; ancak, araştırılması gereken bazı noktalar vardır. Örneğin, sosyalist dönemde değer teorisinin rolü gibi. Ücretlerin tespitiinde, bir insanı çalışmaya hazırlamada sarf edilen zamanı mı ölçü almalıyız? Sosyalizmde özel mülkiyet hâlâ vardır, küçük grup hâlâ vardır, aile hâlâ vardır. İlkel komünizmin son döneminde ortaya çıkan aile, ileride ortadan kalkacaktır. Bir başlangıcı vardı ve bir sonu da olacak. Kang Yuy-vey, *Evrensel Uyum*⁴⁷ kitabında bunu kavramıştı. Tarihi olarak aile bir üretim birimi, tüketim birimi, gelecek neslin işgücünün üretilmesi birimi, çocukların eğitilmesi birimiydi. Şimdi ise, işçiler aileyi bir üretim birimi olarak görmüyor. Kooperatiflerdeki köylüler de büyük ölçüde değiştiler ve köylü aileleri genellikle üretim birimleri değildirler. Ancak, bir ölçüde ek üretim yapmaktadırlar. Devlet memuru ve asker ailelerine gelince, onlar daha da az üretim yapıyorlar. Artık sadece tüketim birimleri ve işgücü yedeklerinin yenilenmesi birimleridirler. Temel eğitim birimi ise, okuldur. Kısacası aile, gelecekte üretimin gelişmesine zararlı bir hale gelebilir. "Herkesine emeğine göre" esasına dayanan bölü-

46 Eski Çin'de imparatorlardan hanedan isimleriyle söz edilirdi. Onların isimleri birer tabuydu. Hatta o isimleri oluşturan harfler, başka hiçbir metinde kullanılmazdı.

47 Ta tung veya "büyük uyum" bugüne kadar birçok Çinli düşünürü ilham vermeye devam etmiş çok eski bir hayalci görüştü (bkz. Mao Zedung, "Demokratik Halk Diktatörlüğü Üzerine", *Seçme Eserler*, c.4, s.387.)

şüm sisteminin geçerli olduğu günümüzde, aile hâlâ işlerliğini korumaktadır. "Herkes ihtiyacına göre" ilkesinin geçerli olduğu komünist bölüşüm ilişkileri dönemine ulaştığımızda, kavramlarımızın pek çoğu değişecektir. Belki birkaç bin yıl ya da en azından birkaç yüz yıl sonra aile yok olacaktır. Pek çok yoldaşımız bunları düşünmeye cesaret edemiyor. Bunlar, çok dar kafalıdır. Oysa, sınıfların ve partilerin ortadan kalkması gibi sorunlar klasiklerde tartışılmıştır bile. Bu da Marx ve Lenin'in konuya yaklaşımının yüceliğini, bizimkinin ise basitliğini gösterir.

Profesörler ki, şehirlere geldiğimizden beri onlardan korkar olduk. Onları küçümsemiyorduk, onlardan ürküyorduk. Yığınlarla bilgiye sahip olan insanlarla karşılaştığımızda bir işe yaramadığımız hissine kapıldık. Marksistlerin burjuva aydınlarından korkmaları, emperyalizmden korkmazken profesörlerden korkmaları gerçekten çok garip. Bu tutumun da köle zihniyetinin bir başka örneği "majestelerine minnettar olma" döneminin bir kalıntısı olduğuna inanıyorum. Bunu artık hoş görmemeliyiz. Elbette, yarın gidip onları dövelim demiyorum. Onlarla ilişki kurmamız, onları eğitmemiz ve onlarla arkadaş olmamız gerekir. Tabii, bizden daha fazla doğa bilimi öğrenmiş olabilirler, ama bu sosyal bilimleri de mutlaka daha fazla biliyorlar demek değildir. Marksist-Leninist eserleri daha fazla okumuş olabilirler, ama onun ruhuna nüfuz etmeleri, gerçekten kavramaları mümkün değildir. Vu Çing çao⁴⁸ çok okurdu, ama her fırsatta Marksizme karşı çıkardı.

Kendimizden utanmayalım. Bernstein, Kautsky, son dönemlerinde Plehanov Marksizm-Leninizmi bizden daha fazla incelemişlerdi, ama yine de pek işe yaramıyorlardı. II. Enternasyonal'i burjuvazinin hizmetine soktular.

Çen Bo-da yoldaşın "Düne Değil Bugüne Önem Verin" adlı konuşmasında, "Başkan'a" başlıklı mektubunda ve "Aşağı Kademelere Kavratmaya Hazırlıklı Olmak" adlı yazısında belirttiği gibi, durum

48 Hu Şih'in takipçisi ve onun dergisi *Tu-li ping-lun*'un destekleyicisi olan Vu Çing-çao, 1930 ve 1940'larda Guomintang'ın bir memuruydu.

değişmiştir. Yazı ve konuşmaların hepsi de çok güçlüdür. Buna rağmen pek çok yoldaş ideolojik cephedeki mücadeleye, örneğin, Hu Feng'in, Liang Şu-ming'in, "Vu Sün'ün Hayatı"nın, *Kırmızı Odanın Rüyası*'nin ve Ting Ling⁴⁹ vb. eleştirilmesine karşı kayıtsız kalıyor. Burjuvazinin tasfiyesi konusunda temel görüşlerimiz Yedinci Merkez Komitesi 2. genel toplantısı kararında belirtilmişti. Demokratik devrim sırasında devrimin iki aşaması olduğunu ve birinci aşamanın ikincisi için hazırlık olduğunu söylüyorduk.⁵⁰ Biz kesintisiz devrime inanıyoruz, oysa pek çok yoldaş sosyalist devrimin zamanı ya da toprak reformundan sonra ne yapılması gerektiği konusunda hiç düşünmediler. Sosyalizmin filizleri⁵¹ ortaya çıktıktan sonra bile bunlara gözlerini kapadılar. Cuy-çin'deki⁵² ve Japon aleyhtarı üslerdeki karşılıklı yardımlaşma ekipleri bu tür filizlenmelere örnektir.

Vang Ming ve Çen Du-Siu aynı soydandır. Çen Du-Siu, burjuva devrimi başarıya ulaştıktan sonra, burjuvazinin siyasi iktidara sahip olması gerektiğini, proletarya gelişip güçlenene kadar sosyalist devrimin başlatılmaması gerektiğini savunuyordu. Bu nedenle Çen Du-siu Marksist-Leninist değil, burjuva-demokrat bir devrimci radikaldi. 30 yıl sonra da hâlâ onun gibi insanlar var. Ting Ling ve Feng Süeh-feng gibi kötü insanlar ve XXX gibi iyi insanlar burju-

49 Edebiyat eleştirmeni Hu Feng, filozof Liang Şu-ming, *Kırmızı Odanın Rüyası*'nin Yü Ping tarafından yorumlanması ve yazar Ding Ling hepsi, 1953-1955 döneminde saldırıya uğradılar. Mao bu kampanyaların çoğuna, özellikle Hu Feng'e karşı yürütülene bizzat katılmıştır; ayrıca 1951'de "Vu Sün'ün Hayatı" adlı filmi eleştiren imzasız bir yazı da yazmıştır. 1967'de Kültür Devrimi sırasında, Mao'nun bu konularla ilgili iki görüşü, *Pekin Review*'de çevrilen (1967, sayı 23, s.5-8). "Sanat ve Edebiyat Üzerine Beş Militan Belge" içinde yayımlanmıştır.

50 Bkz. Mao'nun 7 Mayıs 1937 tarihi konuşmasından alıntı. S. Schram, *Mao Zedung'un Siyasi Düşüncesi*, Penguen, 1969, s.226-228.

51 "Filiz verme" (meng-ya) teriminin burada kullanılması, 1950'lerde ortaya çıkan "Ming Hanedanı sırasında kapitalizmin filizlenmesi" hakkındaki tartışmayı hatırlatmaktadır. Tartışma batı Çin'e nüfuz etmeden önce, Çin'in "feodal" toplumunda yeni bir sosyal sistemin unsurlarının gelişip gelişmediği hakkındaydı.

52 1931-1934 yıllarında Çin Sovyet Cumhuriyeti'nin başkenti. Hem o sırada, hem Yanan döneminde ve aynı zamanda 1950'lerin başlarında kurulan "karşılıklı yardımlaşma ekipleri" tarım kooperatiflerinin gelişmesinde en geri dönemi temsil ediyordu.

va demokratlarından başka bir şey değildir. "Dört Büyük Özgürlük"⁵³ öne sürüp, köylülerin gösteriştan korktuğunu iddia ederek bize kesinlikle karşı çıkarlar. Hunan'daki zengin orta halli köylüler kadroların, değerli eşyalarını görmelerini ve yoksulluklarının sahte olduğunu anlamalarını istemezlerdi: Tüccarlardan kimseye göstermeden kumaş satın alırlardı. Bu çok iyi bir şeydi. Yoksul ve aşağı-orta halli köylülerin gücü karşısında, zengin-orta halli köylülerin gösteriş yapmaya cesaret edemediğini gösteriyordu. Sosyalizmin büyük bir geleceği olduğunu gösteriyordu. Fakat, bazıları bundan pek memnun kalmadılar ve bu tür korkuların yok edilmesi gerektiği düşüncesine kapıldılar. Talimat beklemeden, hatta hiç kimseye danışmadan "Dört Büyük özgürlüğü" ilan eden duyurular yayımladılar. Bu, ikinci genel toplantıda koyulan ilkelere açıkça karşı çıkmaktı. Manen sosyalizme hazır değillerdi, ama şimdi ikna oldular ve aktif olarak çalışıyorlar.

Eski çağlardan beri, yeni bir düşünce akımı yaratanlar fazla bilgileri olmayan genç insanlardır. Konfüçyüs, 23 yaşında işe koyuldu; İsa'nın bilgisi ne kadardı? Sakıyamuni 19 yaşındayken Budizmi yarattı, bilgisi ancak zamanla gelişti. Sun Yatsen gençliğinde ne biliyordu? Sadece liseye gitmişti. Marx da ilk defa diyalektik materyalizmi ortaya attığında çok gençti. O da bilgilerini zamanla geliştirdi. Komünist Manifesto'yu yazdığında 30 yaşlarındaydı ve o sıralarda kurduğu düşünce okulu artık yerleşmişti. Kitap yazmaya başladığında ise sadece 20 yaşlarındaydı. Eleştirdiği insanların hepsi de Ricardo, Adam Smith, Hegel gibi zamanın çok bilgili burjuva bilginleriydi. Tarihte, her zaman az okumuşlar çok okumuşları alaşağı etmiştir. Çang Tay-yen'in⁵⁴ gençliğinde yazdıkları çok canlı ve demokratik devrim ruhuyla doluydu. Amacı Mançuları devirmektir.

53 Mao bunları s.316'da tarif ediyor. Metinden anlaşılacağı gibi, bunlar kolektif ekonominin zararına, kişisel ekonomik çıkarlar peşinde koşulmasını teşvik eden siyasetlerle ilgilidir.

54 Çang Tay-yen (Çang Ping-lin olarak da bilinir) 20. yüzyılın başlarında siyasi konularda radikal, ama kültürel ve edebi konularda tutucu olan etkili bir aydıdı.

Kang Yu-vey de öyleydi. Liu Şih-péy'in⁵⁵ adı duyulduğunda sadece yirmi yaşındaydı, otuzunda da öldü. Vang Pi,⁵⁶ Lao Zu'yu yorumladığında yirmisinde yoktu ve otuz yaşına varmadı. Zihin yorgunluğundan öldü. İkinci dereceden bir bilgin olan Yen Yuan⁵⁷ öldüğünde henüz otuz iki yaşındaydı. Li Şih-min⁵⁸ isyan edip başkomutan olduğunda henüz yirmisinde yoktu. 24 yaşındayken imparatorluk tahtına çıktı. Ne fazla okumuşluğu vardı ne de yaşlıydı. Mesele izlediğin yönün doğru olup olmamasıdır. Çin Su-pao'da⁵⁹ çok gençti. Gençler gerçeği bir kere kavradılar mı artık yenilmez olurlar ve yaşlılar onlarla baş edemez. Lo Çeng ve Vang Po-tang⁶⁰ sadece yirmi yaşlarındaydılar. Liang Çi çao da⁶¹ çok genç ve yenilmezdi. Böyleyken bizler profesörlerle karşılaştığımızda, onların bilgisi bizi mat edecek diye korkuyoruz, dizlerimiz titriyor.

Gazetelerimiz yayımlandığında, izledikleri yön doğru olduğu sürece, çok yararlı olacaklar. Ley Hay-zung Marksizm-Leninizmi okumuştur. Fakat, bizim kadar usta değildi. Çünkü, bizim Marksizm-Leninizme inanmamıza karşın, o okudukça sağa yöneliyordu. Şimdi gazete çıkarmak ve burjuva aydınlarına üstün gelmek istiyorum.

55 Liu Şih-péy (1884-1919) 1911'den önceki devrimci harekette aktif rol oynamış bir bilgindi. Ondan sonra tutucu olmuş ve geri dönüşü savunmuştur.

56 Vang Pi (MS 226-249) gerçekten Lao-Zu ve "Değişmeler Hakkındaki Kitap" üzerine yorumlarını yazdıktan sonra, erken ölmüştür.

57 Yen Yuan (Yen Si-ça) 17. yüzyılın başında Mançular Çin'i istila ettikleri zaman onlara boyun eğmeyi reddetmiş olan Ming'e sadık filozoflardan birisi. Mao'nun nesli ve özellikle Mao üzerinde büyük etki yapmıştır. Mao'nun 1917'de basılan ilk makalesinde Yen'den bahsedilmektedir. *Mao Zedung'un Siyasi Düşüncesi*, s.24-155.

58 Li Şih-min (597-649): Suy Hanedanı'nı devirmiş ve 618'de birinci Tang imparatoru olarak babasını tahta geçirmiştir. Gerçekte 626'da kendisi Tay-zung Hanedanı adıyla imparator olduğu zaman, Mao'nun belirttiğinden biraz daha yaşlıydı.

59 Çin Çung, Çin Şu-pao adıyla da bilinir (MS 6. ve 7. yüzyıl). Gerek Suy ve gerekse Tang Hanedanı sırasında tanınmış bir askeri komutandı.

60 Lo Çeng ve Vang Pa-tang, son Suy Hanedanı sırasında (7. yüzyıl başları) çok genç yaşta "etkinlik gösteren" siyasi maceracıları.

61 Kang Yu-vey'in takipçisi, belki de 1898 Reformcuları arasında en etkili polemikçiydi. Mao, onu yeni yetişirken okumuştur.

ruz; bunun için de bir düzine kadar kitap okumak yeter. Gazetelerimizi yayımlamaya başlayınca, klasikleri incelemek, sorunlar üzerinde düşünmek ve yazı yazmaya başlamak zorunda kalacağız. Bütün bunlar ideolojik düzeyimizi yükseltecek. Şimdi bir yığın yayın önümüze gelmiş bulunuyor. Eğer biz yayın çıkarmazsak, kimse kitap okumayacaktır; sadece soyut meseleleri tartışacak ve nasıl kızıl olunabileceğini söz konusu etmeyeceklerdir.

Her eyalet bir gazete çıkarabilir ve böylece çatışmaları ortaya dökülebilir. Merkezi yayına yazı göndermekten de sorumlu olabilirler. Her eyaletten yılda 6 makale yeter. Her halde, 10'dan az olmalıdır. Sizler gidip bunu örgütleyin. Kahramanlar yetiştirmenin yolu budur.

Eski çağlardan beri, yeni düşünce okulları yaratanlar, fazla bilgisi olmayan genç insanlardı. Onların bir bakışta yenilikleri fark etme yetenekleri vardı ve bir kere kavradılar mı eski kafalılara hücum ediyorlardı. Bu okumuş eski kafalılar her zaman onlara karşı çıktılar. Martin Luther, reformasyon hareketini başlattığında, Darwin'in teorileri ortaya çıktığında pek çok kişi bunlara karşı çıktı. Uyku ilaçlarının mucidi, tanınmış bir doktor olmak bir yana, doktor bile değil, sadece eczacıydı. Önceleri Almanlar onu ciddiye almadılar, fakat Fransızlar ona kucaklarını açtılar. Böylece uyku hapları ortaya çıkmış oldu. Penisilin bir kuru temizleyicide çamaşırcılık yapan biri tarafından icat edilmiş. Elektriği bulan Amerikalı Franklin, önceleri gazete satıcılığı yapıyordu. Daha sonra yazar, politikacı ve bilim adamı oldu. Gorki, sadece 2 yıl ilkokula gitti. Elbette bazı şeyler okulda öğrenilebilir, bütün okulların kapatılmasını önermiyorum. Demek istediğim, okula gitmenin mutlaka zorunlu olmadığıdır. Temel mesele, yönünüzün doğru olup olmaması ve çalışmalarınıza dört elle sarılıp sarılmamaktır. Öğrenmeye sıkı sıkıya sarılmak gerekir. Yeni okulların genç kurucuları gerçeği kavramaz, eski kafalıları hiçe sayarak, yeni keşiflerde bulundular. Bunun üzerine de okumuşlar bunları ezmeye kalktılar. Tarih böyle de-

ğil midir? Bizler devrim yapmaya başladığımızda 20 yaşlarında çocuklardık. Oysa Yüan Şih-kay ve Tuan Çi-cuy⁶² gibi zamanın yöneticileri yaşlı ve tecrübeliydiler. Onların bilgisi fazlaydı, ama gerçek bizden yanaydı.

Son zamanlarda duvar afişlerinin bu kadar canlı olmasından çok memnunum. Sert eleştirileri ve canlı üslupları bayat havayı dağıtmıştır. Ama bizler hâlâ ölçülü adımlarla ağır ağır yürüyoruz. "Tanıştığımız insanlara söylemek istediklerimizin onda üçünü söylüyor, tam olarak açılmaktan çekiniyoruz." Samimi davranmıyoruz.

Vang He-şu'nun ikinci makalesi, dogmatizmi eleştirmeye cesaret ediyor. Peng Tao'nun makalesi de iyi;⁶³ yeteri kadar keskin olmadığı halde ikna gücü var. "Başkalarına saldırıp, kendini yüceltme" yöntemini uyguluyor, ama bireyci bir şekilde değil. Yanlış fikirlere saldırarak doğru fikirleri yüceltiyor ki, bu mutlaka zorunludur. (Elbette kendi hatalarını da ele alıyor.) Teng Tay-yüan'ın makalesi de iyi, ama ikna gücü eksik. O kadar çok demiryolu yapılmasının nedenlerini açıklaması gerekir. Yoksa herkesi ürkütecektir. Çang Si-co,⁶⁴ bizi, "büyüklik ve başarı peşinde koşmak, çabuk sonuçlar elde etmek için sabırsızlanmak, geçmişini hor görmek ve geleceğe körü körüne inanmakla" eleştirdi.

62 Yüan Şih-kay, Zu-si'ye 1898 Reform Hareketi'ni bastırmasında yardım etmiş yüksek bir görevli. 1912'de Cumhuriyet'in başkanı olmak için, imparator efendilerine ihanet etmiştir. 1916'da kendisinin imparator olduğu bir monarşiyi geri getirmek için giriştiği boş bir çabadan sonra ölmüştür. Tuan Çi-cuy onun sadık adamlarından biridir. Yüan'ın ölümüyle başlayan "savaş ağaları dönemi"nin ilk yıllarında önemli bir rol oynamıştır.

63 Vang He-şu (1908-) ve Peng Tao (1913-1961) o sırada Metalurji Sanayi Bakanı ve Kimya Sanayi bakanıydılar. Mao'nun hangi makalelerden söz ettiği belli değildir.

64 Çang Si-co (1889-). New York'ta Kolombiya Üniversitesi'nde ve Londra İktisat Okulu'nda Harold Laski tarafından eğitilmiş siyaset bilimcisi. 1958'e kadar Eğitim Bakanıydı, o sırada Dış Ülkelerle Kültürel İlişkiler Komisyonu Başkanı oldu. Komünist değildi. Birleşik Cephe Dairesi tarafından toplanan forumda, 15 Mayıs 1957'de Mao'nun sözünü ettiği eleştirileri yaptı.

İşte proletarya tam da böyledir. Her sınıf "büyüklük ve başarı" peşinde koşar. Küçüklük ve başarısızlık peşinde mi koşsaydık yani? Kral Yü, zamanının her anını değerlendirdi. Biz de her dakikamızın kıymetini bilmeliyiz. Konfüçyüs, "Efendimi görmeden geçen üç gün beni çok huzursuz eder" derdi. Yine o, "hiçbir zaman minderimi ısıtacak kadar uzun süre oturmam" derdi. Mozu'nun "sobası ısılacak kadar uzun süre kullanılmazdı" Her ikisi de başarı ve çabuk sonuç peşinde koşan insanlardı. Biz de bu kuralı izliyoruz. Sulama, hataların düzeltilmesi, sağcılığa karşı mücadele, 600 milyon insanın büyük bir harekete katılması... Bu, büyüklük ve başarı peşinde koşmak istemek değil de nedir? "İşçiler için ortalama üretim normlarını yüksek tutalım." "Çabuk sonuçlar için sabırsızlanmakta" değil miyiz? Eski sistemden ve eski gerici üretim ilişkilerinden nefret etmezsek, ne yaptığımızı sanıyoruz? Sosyalizm ve komünizme inanmıyorsak, ne yaptığımızı sanıyoruz?

Hatalar yaptık ve subjektif davrandık, fakat, "büyüklük ve başarı peşinde koşmak, çabuk sonuçlar için sabırsızlanmak, geçmişten nefret etmek ve geleceğe körü körüne inanmak" doğrudur. Bana karşı çıkmalarına rağmen, Tienzin ve Nanking'den gelen mektupların havası övgüye değerdi. Kanımca bunlar iyidir. Tienzin'den gelen iyi. Nanking'den gelen silik ve zayıf. Sağcı olan Çen-yi dışında Çen Çi-tung ve öteki üçüne gelince,⁶⁵ bunların konuşmadaki cesaretleri övgüye değer. İnsanların arkasından dedikodu yapmak ve yüzüne karşı konuşmamak çok kötü bir şeydir. En azından ilkede, genel bir anlaşmaya varmamız gerekir. Ya daha sert ya da daha usulüne uygun konuşmalıyız, ama mutlaka konuşmalıyız. Bazen sert ve kesin olmalıyız. Fakat, her halükârda eğer birleşme isteğini baş-

65 Çen Çi-tung. Halk Kurtuluş Ordusu Genel Siyasi Şubesinin Kültür Bölümü Müdür Yardımcısı. Üç diğer yüksek ordu siyasi görevlisi ile birlikte, 7 Ocak 1957'de *Halkın Günü*'nde bir makale yayımlamışlardır. O sırada "Yüz Çiçek" kampanyasının amacı önderlik içinde tartışma konusuydu; bazı üyeler Mao'nun, Parti dışından eleştirilere kapıları "sonuna kadar açma" siyasetine karşı çıkıyorlardı. (Çen-yi eski Dışişleri Bakanının adamıydı.)

langıç noktası kabul eder. yapıcı bir tavrı benimserseniz, sert eleştiriler partiyi bölemez, sadece partiyi birleştirir. Söylemek istediklerimizi söylemeden bırakmak çok tehlikelidir. Elbette konuşmak için zamanımızı iyi seçmeliyiz. Stratejiyi hiçe saymak olmaz. Örneğin, Ming Hanedanı'nın üç büyük olayını ele alalım. Vey Çung-sien'e karşı çıkanlar stratejiyi önemsemediler ve kendileri tasfiye oldular.⁶⁶ O zaman imparatorun gözünden düşenler arasında Yüan'a sürgün edilen Seçuanlı Şen⁶⁷ vardı. Pi Kan,⁶⁸ Çü Yüan,⁶⁹ Çu Yün⁷⁰ ve Çiya Yi⁷¹ gibi tarihte doğruları savunanlar amaçlarında başarılı olamadılar, ama hepsi de bir ilke uğruna mücadele ettiler. Konuşmaktan korkanlar oportünist olarak damgalanmaktan, işlerinden atılmaktan, Parti'den ihraç edilmekten, karılarından boşanmaktan ve böylece küçük düşmekten, hücreye atılmaktan, kellelerinin kesilmesinden korkanlardır. Bütün bunlara hazır olduğunuz ve bu dünyanın boş değerlerine aldırmadığınız sürece, hiçbir şeyden korkmanıza gerek olmadığını düşünüyorum. Kendinizi ruhen hazırlamazsanız, konuşmaya cesaret edemezsiniz. Şehit olma korkusu mu ağzımıza kilit vuracak? Herkesin cesaretle ve rahatça konuşabi-

66 Vey-Çung-sien (1627): İmparator Si Zung'un gözde harem ağasıydı; koruyucusunun ölümüne kadar Çin'in gerçek hâkimiydi. Muhaliflerini ortadan kaldırırken yaptığı zulümle meşhurdur.

67 Yang Şen (1488-1529): 1511'de saray imtihanında birinci gelmişti. Han-lin Akademisi'ne önerilen iki atamaya karşı çıktığını belirtmek için, bütün saraydan duyulacak şekilde ağladığından dolayı 1524 yılında sürgüne gönderilmişti.

68 Pi Kan (MÖ 12. yüzyıl): Şang Hanedanı'nın son zalim kralının yaptığı aşırılıkları protesto etmiştir; bunun sonucu imparatorun önünde bağırsakları sökülerek öldürülmüştür.

69 Çü Yüan (MÖ 340-278): Çin'in en büyük şairlerinden biridir. Sadece edebi yetenekleri yüzünden değil, tavsiyesi reddedilip, eskiden önde gelen bakanlarından biri olduğu Çu devleti mahvolunca, ümitsizlikten kendini boğduğu için de ünlüdür.

70 Çu Yün'ün (MS 1. yüzyıl) hem iyi hem de kötü günler görmüş bir hayatı vardır. Nitekim en meşhur macerasında hayatı imparator tarafından kurtarılmıştır.

71 Çiya Yi (MÖ 2. yüzyıl) çok genç yaşta imparatorluk akademisinin bir üyesi oldu. Bu yüzden kıskanıldı ve sonunda sürgüne gönderildi. Mao, 1917'de beden eğitimi üzerine yazdığı bir makalede, genç yaşta çok çalışmanın sağlığa zararlı olduğunu göstermek için onun örneğini vermiştir.

leceği bir ortam yaratmalıyız. SBKP 19. Kongresi raporunda böyle bir ortam yaratılması gerektiği belirtiliyor. Kitleler açısından bu doğrudur ve ileri unsurlar böyle şeylerden korkmamalıdır. "Bin bıçak darbesiyle ölmekten korkmayan, imparatoru tahtından alaşağı eder" diyen Vang Si-feng'in ruhuna sahip olmalıdırlar.

Biz kitlelere önderlik ediyor olmalıyız. Oysa şimdilerde kitleler bizden daha ileride. Bizi eleştiren duvar afişleri asma cesaretini gösteriyorlar. Elbette bu, Çu An-ping'den⁷² farklıdır. O durumda düşman bize lanet okuyordu, bugün ise yoldaşlar arasında eleştiri söz konusudur. Bazı yoldaşlarımızın çalışma tarzı iyi değil. Söylemeye cesaret edemedikleri bazı şeyler var. Söylemek istediklerinin ancak onda üçünü söylüyorlar. Bunun birinci nedeni sevilmeyen insan haline gelme korkusu, ikincisi de oy kaybetme korkusudur. Bu mutlaka değiştirilmesi gereken kaba bir çalışma tarzıdır ve şimdi bunu değiştirme imkânına sahibiz.

1956'da şu üç şey uçup gitti: Daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlar elde etmek şeklindeki genel çizgi, ilerici-liğin savunucuları ve Kırk Madde. Üç çeşit insan üç çeşit tepki gösterdi: Kaygı, kayıtsızlık ve memnuniyet. Sanki sırtlarından bir yük kalkmıştı ve dünyada barış olacaktı. Bu tepkileri gösterenlerden kayıtsızlar çok sayıdaydı. İki uçtakiler azdı. 1956'da da birçok meseleye karşı aynı üç tavır takınılıyordu. Japonya'ya ve Çan Kayşek'e karşı çıkma ve toprak devrimi konusunda herkes nispeten birleşiyordu. Fakat, kooperatifleşme konusunda bu üç tavır vardı. Bu değerlendirme doğru mudur?

Bu toplantı birçok sorunu çözmüş, görüş birliğine varmış ve Siyasi Büro için bazı belgeler hazırlamıştır. Zayıf yanı, çok az ideolojik tartışma yapılmış olmasındadır. İki üç günü ideoloji hakkında konuşmaya ayırıp kafamızdakileri söylesek mi dersiniz?

72 Çu An-ping, Çin Demokratik Birliği'nin organı olan *Kuang-ming cih-pao*'nun yayıncısı. Nisan 1957'de "Çiçek açma ve mücadele"nin en geliştiği zamanlarda Parti'ye yöneltilen eleştirilerde başı çekiyordu. Haziran 1957'de ciddi bir şekilde eleştirildi.

Yoldaşlar bu toplantının bir düzeltme toplantısı olduğunu söylüyorlar. Fakat, ideolojik tartışma yapmıyor veya sözümüzü yerine getirmiyoruz. Burada çelişki yok mu? Ne mücadele yürütüyoruz ne de sağcılarımızı açığa çıkarıyoruz; herkes aklındakini söyleyebilsin diye hafif meltem ya da ilkbahar yağmuru gibi yumuşak tonlarda konuşuyoruz. Benim amacım, canlılık ve yenilmez bir güçle herkesin Marx ya da Lu Sün gibi kendilerini her türlü kısıtlamadan kurtararak konuşmaya cesaret edebilmelerini sağlamaktır.

Mahalli Parti sekreterliğini düzeyinde ortalama üç kişilik gruplar içinde hamle yapmalıyız. Bu yeni bir hava yaratacaktır. Zua-Çung 18 ya da 19 yaşındayken imparatoru açıkça itham eden *Devrimci Ordu* adlı bir kitap yazdı.⁷³ Çang Tay-Yen de, Kang Yu-vey'i çürüten makalesini yazdığı hâlâ şevk doluydu. Yaşlandıkça işe yaramaz olursunuz. Kendinizi küçük görmeyin, fakat olanca enerjinizi harekete geçirin. Elbette, hâlâ yaşlı insanlara ihtiyacımız var, onlar da dümene geçmeli. Üç Krallar döneminde Liu Bey işe yaramıyordu; bu da yaşlı bir adamın yönetimi elde tuttuğu başka bir durumdur. Parti'deki durgun havayı dağıtmalıyız.

Yayımlanan bütün şiirler geçmişten kalmadır. Niçin halk şiirleri yaratılmıyor? Her yoldaş dönüşünde halk şiirleri toplama sorumluluğunu yüklensin, lütfen. Gençler ve çocuklar da dahil, her toplum kesiminde pek çok halk şiiri vardır. Bunu bir denememiz gerekir. Herkese üzerine halk şiirleri yazacakları birkaç sayfa kâğıt verilebilir. Emekçilerden yazı yazamayanlar başkalarından yazmalarını isteyebilirler. 10 günlük bir süre koyabiliriz. Çok sayıda eski halk şarkıları toplayabilir ve bunları yayımlayabiliriz.

Çin şiirinin geleceğinde halk şarkıları birinci, klasik şarkılar ikinci gelir. Bu temel üzerinde yeni bir şiir yaratabiliriz. Şekil olarak halk şarkıları üslubunda olmalı, içerik olarak da iki zıddı realizm ve romantizmi birleştirmelidir. Eğer aşırı gerçekçiyse, şiir

73 Bkz. John Lust'un çevirisi: *Zu Yung: Devrimci Ordu: 1903 Çin Milliyetçi Yolu*, Paris, Morton 1968. Bu broşür zamanında çok etkiliydi. Mao da şüphesiz yeni yetişirken onu okumuştur.

yazamazsınız Günümüzün yeni şiiri şekilsizdir. Bunu kimse okumuyor. Bana da ancak 100 dolar verirseniz okurum. Şiir toplama alanında Pekin Üniversitesi epey çalıştı. Eğer biz bu işi yaparsak, milyonlarca halk şiiri bulmamız mümkündür. Bu büyük bir çaba gerektirmeyecektir ve bulunan şiirler, Tu fu ve Li Po⁷⁴ şiirlerinden çok daha kolay okunacaktır.

74 Tang Hanedanı sırasında Çin edebiyatının altın çağının en meşhur iki şairi. Eserlerinin son zamanlardaki değerlendirilmesi için bkz. Ko Mo-Co'nun *Çin Edebiyatı* adlı kitabından alıntılar. No.4, 1972, s.61-94.

ASKERİ İŞLER KOMİTESİ GENİŞLETİLMİŞ
TOPLANTISININ GRUP BAŞKANLARI
AÇIK OTURUMUNDA KONUŞMA

(28 HAZİRAN 1958)
ALINTILAR

Bu iyi bir toplantı oldu. Bazı yoldaşların konuşmaları çok iyiydi.* Çang Zung-Sün¹ yoldaşın konuşması çok iyiydi. Tamamen katılıyorum. Kendisi bu konuşmayı, Askeri Eğitim Karargâhı 4. sınıf Kadroları Konferansı'nın ısrarı üzerine yazdı. Bu, insanları zorlarsanız, iyi şeyler yazabileceklerini gösterir. Ancak, konuşmada katılmadığım bir husus var: Çang Zung-Sün yaptığı hataların nedeni olarak, Mao Zedung'un yazılarını yeterince incelememiş olmasını gösterdi. Bu doğru değildir. Halbuki, hatasının başlıca nedeni olarak, Marksist-Leninist düzeyinin yeterince yüksek olmadığını göstermesi gerekirdi. Ya-lu Yoldaş'ın konuşması da oldukça iyiydi. Bu da asker yoldaşların düzeylerinin yüksek olduğunu ve yazı yazabildiklerini gösteriyor. Yapılacak en iyi şey ordu ve tümen düzeyindeki yoldaşlardan bazılarını, konuşmalar yapmak ve yazılar yazmak üzere örgütlemektir. Çünkü, pratik çalışma yapanlar onlardır ve alt kademelerle onların teması vardır. Yazacakları şeyler, teori ile pra-

* XX, Başkan'dan özellikle dokuz yoldaşın konuşmalarını okumasını istedi. Başkan, Çang Zung-sün ve Liu Ya-lu yoldaşların konuşmalarını okudu.

¹ Çang Zung-sün (1898-): 1927'de Mao Zedung tarafından örgütlenen Güz Hasatı Ayaklanması'na katıldı ve onunla birlikte Çinkangşan'daki ilk üsse gitti. 1958'de Halk Kurtuluş Ordusu'nun Genelkurmay Başkan yardımcılarındandı. Liu Ya-lu (1910-1965), o sırada Halk Kurtuluş Ordusu'nun Hava Kuvvetleri Komutanıydı.

tiğin birliğini gerçekleştirebilir. Konferansların içeriği zengin ve çeşitli olmalı ve çalışmalarından edinilen ileri tecrübeler ortaya konmalıdır. Yazı ve konuşmalarımızda Sovyetler Birliği'nden aktarmalar yapmamalıyız. Bizim incelememizde dogmatizm vardır; mesele yalnızca Sovyetler Birliği'nin ileri olup olmaması değildir.

Başından beri ordumuzda askeri inşa konusunda, iki çizgi arasında bir mücadele var olagelmiştir. Kutyen Konferansı'nda² bir mücadele vermiş, fakat yanlış fikirler taşıyan yoldaşları ikna etmeyi başaramamıştık. Bazı yoldaşlar yanlış çizgiye bağlılıklarını bugün dahi sürdürüyorlar. Siao Ke Yoldaş'ın³ suçu yalnız dogmatizm değil, aynı zamanda burjuva ideolojisi, dogmatizm ve feodal ideolojiyle belirlenen bir savaş ağası zihniyetine sahip olmasıydı.

Savaş sırasında emirleri, Sovyet ordu kurallarına göre uygulamak bir yarar sağlamaz. Kendi kurallarımızın olması daha iyidir. Askeri Akademi'de ve Askeri Eğitim Komutanlığı'nda Marksizm-Leninizm ne ölçüde uygulanıyor, biliyorum. Marksizm-Leninizm bir eylem kılavuzu olması gerekirken, onlar, bunu ezberlenecek bir dogma olarak kullanıyorlar. Eğer Marx ve Lenin sağ olsalardı, hiç şüphesiz bu yoldaşları dogmatik olmakla eleştirirlerdi. Bugün dogmatikler, Sovyetler Birliği'nin taklit edilmesini savunuyorlar. Bana söyler misiniz, geçmişte Sovyetler Birliği kimi taklit etmişti? Sekizinci Kongre'nin kararları arasında teknolojik reform sorunuyla ilgili bir bölüm de vardır. Günümüz şartları açısından bu uygun değildir, çünkü Sovyet yardımına gereğinden fazla önem vermektedir. Sovyet yardımını alabilmek gereklidir, fakat en önemli şey, kendi

2 Aralık 1929'da Fukien eyaletinde bulunan Kutyen'de yapılan, Kızıl Ordu Komünist Parti örgütlerinin konferansında, Mao, ordudaki siyasi ve örgütsel meseleler üzerine, bir karar sundu. Bu, o gün bugündür bu konulardaki görüşlerinin klasik ifadesi sayılagelmiştir. Bkz. "Parti İçindeki Yanlış Fikirlerin Düzeltilmesi Üzerine", *Seçme Eserler*, c.1. s.136-151.

3 Nançang Ayaklanması'nda ve Çinkangşan'da çarpışmış eski bir asker olan Siao Ke (1909-), 1958 başlarında Halk Kurtuluş Ordusu Genel Talim Dairesi'nin yöneticisiydi. Bundan kısa bir süre sonra, Devlet Çiftlikleri ve Toprak Islahı Başkanlığı'nda bakan yardımcısı olarak önemsiz bir göreve getirildi ve 30 yıllık askeri hayatı sona erdi.

gücümüze güvenmektir. Sovyet yardımına gereğinden fazla önem vereceksek şunu sormak isterim: Sovyetler Birliği geçmişte yardım için kime güvenmişti?

Sanayi ve tarımda Büyük İleri Atılım, körü körüne inanç felsefesini yıktı. (...) yıl içinde İngiltere, ..., ila... yıl içinde Amerika'ya yetişebiliriz. Gelecek yıl çelik üretimimiz (...) tondan (...) tona ulaşacaktır. Kuzey Bölgesi'nde 1962'ye kadar (...) ton üretileceği bildiriliyor. Bütün bunlar düzeltme hareketinin sonuçlarıdır. Nanning ve Çengtu konferansları körü körüne inancı kırdı, düşüncümüzü kısıtlamalardan kurtardı ve sanayide Büyük İleri Atılım'a yol açtı. Buna karşılık 8 küsur yıldır ordular yetiştirmemize rağmen, savaş kuralları üzerine bir tek kitap bile ortaya koyabilmiş değiliz. Artık, zengin çalışma ve savaş tecrübeleri olan bazı yoldaşları bir araya getirerek, kendimize ait bir savaş kuralları kitabı meydana getirmeliyiz. Bazı kimseler, Sovyet danışmanı yoldaşların, kendi usullerini taklit etmediğimizi gördüklerinde kızdıklarından ve ters sözler söylediklerinden bahsediyorlar. Bu Sovyet yoldaşlara şunu sorabiliriz: Sizler Çin kurallarını taklit ediyor musunuz? Etmediklerini söylerlerse biz de o zaman şöyle deriz: Mademki, siz bizimkileri taklit etmiyorsunuz, biz de sizinkileri taklit etmeyiz.

Devrimin zafere ulaşmasından beri XX'in başarılı olamamasının nedeni nedir? Önceki döneme ait tecrübelerini yeterince derin bir şekilde değerlendirememesinin ve tarihi dersleri kavramamasının yanı sıra, birinci olarak eski şeyleri ve eskimiş dogmaları körü körüne kabul etmesi; ikinci olarak, yabancı dogmalara ve Sovyetler Birliği'ne körü körüne bir inanç beslemesi; üçüncü olarak da, kendisine körü körüne güvenmesidir. Çok aktif, çalışkan ve düşünceli olmasına karşılık, yönü belirsizdi ve siyasi kavrayışı yeterince güçlü değildi. Bu konferansın başlıca amacı, kölelik zihniyetini yıkmak ve dogmatizmi gömmektir; aynı zamanda düzeltme yöntemlerini kullanmak, görüşlerin geniş çapta ortaya dökülmesi ve yeşermesi yoluyla körü körüne inanç felsefesini yıkmak, ideolojik düzeyimizi yükseltmek, tecrübelerden çıkan dersleri özümlemek ve hepsinin

üzerinde Parti'nin ve Ordu'nun tümünü eğitmek ve birleştirmektir. Dolayısıyla, konferans sırasında kişileri isimleriyle eleştirebiliriz. Fakat, kararları kaleme alırken yalnız doğruyu ve yanlış ayırt etmemiz ve sorunlara açıklık getirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Hatalar yapmış yoldaşların isimlerini zikretmek zorunda değiliz. Nitekim, Kutuyen Konferansı kararlarında da isim zikredilmemişti.

X'e gelince, onun meselesi, esas olarak yabancılara körü körüne güven beslemesidir. Onda aşağılık kompleksleri var. Kendisini bu kör inancıdan kurtarmayı başaramamıştır. Esas önemli olanın kendi tecrübemiz olduğuna inanmıyor. Bugünlerde, artık bir kooperatifin bile geride kalmamak için tecrübelerini özetlemesi gerekiyor. Hupey eyaletinde Sinçu'daki beş kooperatif oldukça iyi sonuçlar aldılar. Maçeng ise, o kadar parlak değildi. Ama Sinçu, tecrübelerini özetlemeye gerek duymadı. Maçeng ise kendi çalışmasını özetlemek ve geliştirmek amacıyla Sinçu'nun tecrübesini incelemek için adam yolladı. Sonunda da Maçeng çalışmada öne geçti. Eskiden ordu savaşa girdiğinde çeşitli birliklerinin tecrübelerini gözden geçirip, onları yeniden eğitir ve yeniden savaşa sokmaz mıydı? Bütün çalışmamızda, her yana yayılması için değerli tecrübelerimizi özetlemeye önem vermeliyiz.

Sovyetler Birliği, 14 emperyalist ülkenin müdahalesini yenilgiye uğrattı. Bu oldukça uzun bir süre önce oldu. Sovyetler Birliği, İkinci Dünya Savaşı tecrübesini kazandı. Biz ise Çan Kayşek'i, Japon emperyalizmini ve Amerikan emperyalizmini yendik. Biz zengin bir tecrübeye sahibiz, belki de Sovyetler Birliği'nden daha zengin bir tecrübeye. Kendi tecrübemizi değersiz görmemeliyiz. Bu yanlıştır. (Komutan Lin⁴ söze karıştı: "Tecrübemiz çok zengindir. Altını sarı kummuş gibi çöpe atmamalıyız.") Diğer halkların değerli tecrübele-

4 Burada Lin Biao'ya verilen "komutan" unvanı (zung), başkomutanın (zung su-ling'in) kısaltılmasıdır. Lin Biao, 1959 Eylül'üne kadar Savunma Bakanı olarak Peng De-huay'ın yerine geçmediğine göre, bu komutan unvanı belli bir görevin karşılığı değildir. Bu terim, Çin yazılarında yüksek rütbeli subayları göstermek için sık sık kullanılmıştır; bu konuşmada bu unvanla anılan Lin Biao ve Cen Yi'nin ikisi de, 1954'ten önce 4. ve 3. Sahra Orduları'nın komutanlarıydılar.

rini incelemekle beraber. kendi tecrübemize en büyük önemi vermemeliyiz. Aynı zamanda düşman ve dost ülkelerin şartlarını da incelemeliyiz. Geçmişte kendi ülkemizdekilerin yanı sıra, düşman ve dost ülkelerdeki şartları da inceledik. Amerikan ve Japon metinlerini tercüme ettik. Gelecekte. Doğu'da çıkacak savaşlarda Amerika, Japonya olmadan bir şey yapamayacağına göre, Japonya'nın şartlarını tepeden tırnağa incelemeliyiz. Sovyet Ordusu'nun tecrübelerini incelemeliyiz. Silah teknolojisi durmadan gelişiyor ve ilerliyor. Dolayısıyla, Sovyet Ordusu'nun teknik tecrübelerini incelerken, bunu gelişme açısından yapmalıyız. Geçmişte Ruslar. ordusunu Moskova'ya getirdiği için Napolyon'dan çok korkuyorlardı. Sonunda Ruslar onu yenilgiye uğrattılar ve bundan sonra sık sık Napolyon'dan güçlü olmalarıyla övünmeye başladılar. Şimdilerde Sovyet askeri danışmanlarının ortaya koyduğu şeylerin (savaş planlarının ve düşünce biçimlerinin) tümü, taarruz üzerine kurulmuştur ve sadece zaferi öngörmektedir. Savunma gerekleri ve yenilgi ihtimali bunlarda yer almıyor. Bu ise gerçek durumlarla bağdaşmamaktadır. Bazı kimseler, Amerika'ya Karşı Direnme ve Kore'ye Yardım Savaşı'nın tecrübelerinin özetlenmesinin dar deneycilik olduğunu söylüyorlar. Oysa biz biliyoruz ki, Kore Savaşı, Amerika'yı yendiğimiz ve değerli tecrübeler kazandığımız büyük bir savaştı. Bu tecrübe özetlenmelidir. Bize dar deneyci demelerine gelince, eh biz de onlara şöyle diyebiliriz, sizin de Sovyetler Birliği'nin İkinci Dünya Savaşı'ndaki tecrübeleri için söyledikleriniz dar deneyciliktir.

Siao Ke Yoldaş'ın işlediği hatalar, ciddi hatalardır. Geçmişte böyle büyük bir konferans toplama imkânımız olmadı. Şimdi bu imkânı bulduğumuza göre dogmatizmin kökünü kazıyabiliriz.

Sovyetler Birliği'nden öğrenme meselesine gelince, kendi aramızda buna "eleştirici gözle inceleme" diyoruz. Kamu önünde konuşurken ise, yanlış anlamalara meydan vermemek üzere, bunu "Sovyetler Birliği'nin ileri tecrübelerini tahlilci bir şekilde ve seçerek incelemek" şeklinde koymamız daha doğru olur. Sovyetler Bir-

liği'nin ileri tecrübelerini incelerken, bunu kendi bağımsız ve yaratıcı başarılarımızla birleştirmemiz son derece önemlidir. Marksizmin evrensel gerçeği Çin'in pratiğiyle kaynaştırılmalıdır. Hazır yememeliyiz. Öyle yaparsak yenilgiye uğrarız. Bu noktayı, Sovyet yoldaşlarımızla açıklığa kavuşturmalıyız. Sovyetler Birliği'nden geçmişte birçok şey öğrendik, bugün hâlâ öğreniyoruz ve ileride de öğreneceklerimiz olacak. Yine de incelemelerimiz bizim kendi somut şartlarımızla birleştirilmelidir. Onlara şöyle demeliyiz. Biz sizden öğreniyoruz. Peki siz kimden öğrenmiştiniz? Neden biz de kendimize ait bir şey yaratmayalım? Üstelik son zamanlarda Sovyet uzmanları arasında değişiklikler oldu. Bu değişiklikler, 20. Kongre'den ve Jukov olayından sonra yapıldı. [Komutan Çen (Başbakan yardımcısı Çin Yi) söze karıştı: "Memleketlerine dönen Sovyet yoldaşlar geldiklerinde kendi tecrübelerini birlikte getirdiklerini, şimdi ise memleketlerine dönerken bizim tecrübelerimizi götürdüklerini söylediler."] Bu, Büyük İleri Atılım'ın yarattığı durumun sadece biz Çinlilere değil, aynı zamanda Sovyet yoldaşlarımıza da ilham verdiğini gösteriyor. (Komutan Lin şöyle dedi: "Parti önderliği gibi siyasi meselelerde ve siyasi çalışmada ordumuzun kendine özgü güzel bir geleneği vardır. Başkanınki bir yana, Partimizin Marksist-Leninist düzeyi çok yüksektir. Başkan, bizim makalelerimizin Pravda'dakinden daha yüksek bir düzeyde olduğunu belirtti. Üst yapıya gelince, askerlik biliminde, strateji meselelerinde kendimize ait tamamen gelişmiş bir sistemimiz var. Lenin çok erken öldü. Bu meseleye eğilecek zaman bulamadı. Stalin'in ise gelişmiş bir sistemi yoktu. Sovyetler Birliği'nden öğrenmek zorunda değiliz. Taktikler bakımından ise, yarısını öğrenebilir, diğer yarısını atabiliriz. Onların taktikleri, gerek ideolojik bakımdan ve gerekse kitlelere karşı tavırları bakımından şüphe götürür niteliktedir. Öğrenebileceğimiz yarısı, hava ve deniz kuvvetlerinin kullanılması ve askeri hizmet sınıflarının koordinasyonundan ibarettir. Öğrenemeyeceğimiz yarısına, örneğin, taktik düşünceye gelince, bu konuda Başkan Mao'nun

düşünceleri vardır ve dolayısıyla, onlarınkileri öğrenmemize gerek yoktur. Teknoloji ve bilimin ve ayrıca çağdaş savaşın örgütlenmesini incelemeliyiz. Ama bunu yaparken kitle çizgisi yöntemlerini uygulamalıyız. Kendi kuşağımızın hâlâ sağ olmasından yararlanıp, kendi sistemimizi doğru bir şekilde toparlayıp, onu gelecek kuşaklara aktaracak bir kadro grubu örgütlemeliyiz." Hah işte yapılması gereken budur.

Li Şih-min, Zao Zao⁵ ve diğerlerinin hepsi savaşmayı biliyorlardı. Çin'in geçmişi çok zengindir. Kay Feng yoldaş,⁶ Sun-Zu Ping-fa'da⁷ Marksizm olmadığını söyledi; fakat kendisine bu kitabı okuyup okumadığını sorduğumuzda cevap veremedi. Onu okumadan böyle kesin yargılarda bulunmanın yanlışlığı açıktır. (Komutan Lin söze karıştı: "Sun-Zu Ping-fa'da hem materyalizm, hem de diyalektik vardır. Bu kitap kolektif bir eserdir. Yazarlar arasında Sun-Zu, Sun Pin, Zao Zao, Tu-yü vb. vardı.")

Körü körüne inançtan kurtulmak meselesi, Çengtu Konferansı'nda ortaya atıldı. Bu mücadele son dört ayda hızlı bir gelişme gösterdi. Sekizinci Kongre'nin ikinci oturumundan beri ülkenin her yerinde, her alanda daha da gelişti. Örneğin, önceleri bin ton çelik üretmeyi planlayan Anşan, şimdi hedefini yeniden gözden geçirmiştir ve gelecek yıl (...) ila (...) ton arasında bir üretime ulaşacaktır. Yine, burada büyük, orta ve küçük fabrikaların ve yerli ve yabancı yöntemlerin birleştirilmesine başlandı. Kuzeydoğu'da bulunan yoldaş XXX'ten aldığımız bir mektuba göre, İkinci Beş Yıllık

5 Ölümünden sonra Vey Hanedanı'nın İmparatoru Vu olarak tanınan Zao Zao (115-220), Üç Krallık Döneminin önemli bir devlet adamı ve askeri önderiydi.

6 Ho Kay-feng olarak da bilinen Kay Feng (1907-1955), 1930'lardaki "Geri Dönen Öğrenciler Hizbinin" bir üyesiydi. Bu nedenle, Mao'nun onu Çin kültürü hakkında bilgi ve Çinli şeylere karşı saygı eksikliğiyle suçlaması doğaldır.

7 MÖ 500 civarında yaşayan Sun Zu, Clausewitz ile birlikte şüphesiz dünya tarihinin en ünlü iki askeri yazarından biridir. Onun *Savaş Sanatı* adlı kitabı, son zamanlarda General Samuel Griffith tarafından çevrilmiştir. Bütün diğer klasik Çin yazıları gibi bu metin de, Zao Zao, Tu-yü vb. gibi diğer yazarların yorumlarının eklenmesiyle zenginleşmiş ve genişlemiştir. Lin Biao, bu kitaba "kolektif" bir eser derken bunları kastediyor.

Plan döneminde Kuzeydoğu (...) bin ton üretebilecekmiş. Eğer çeliğimiz ve maden sanayimiz olursa, modern bir savunma sanayiini kolaylıkla geliştirebiliriz. Bir kitle milisini silahlandırabilmek amacıyla, daha fazla hafif silah üretilmesinden yanayım. (Komutan Lin söze karıştı: "Milis örgütü çok önemlidir.") Geçmişte başkaları bizi hor görürlerdi. Bunun başlıca nedeni, yeterince yiyecek, çelik ve makinemizin olmamasıydı. Şimdi ise, herkesin görebileceği bazı şeyler yaratmış bulunuyoruz.

SSCB'DE SOSYALİZMİN İKTİSADİ SORUNLARI ÜZERİNE (KASIM/1958)¹

Eyalet ve bölgelerdeki komiteler bu kitabı incelemelidir. Geçmişte herkes bu kitabı derin bir izlenim edinmeden okudu. Kitap, Çin'deki gerçek koşullar bağlamında incelenmelidir. İlk üç bölümde, belki Stalin'in kendisinin yeterince açık bir şekilde ortaya koymadığı yerler olmasına rağmen, doğru ve önem verilmeye değer birçok şey var. Örneğin; birinci bölümde, nesnel yasalar ve ekonominin nasıl planlanacağı hakkında Stalin çok az şey söylüyor; veya belki de ona göre Sovyet ekonomisinin planlaması nesnel egemen ilkeleri gerçekten yansıtıyordu. Ağır sanayi, hafif sanayi ve tarım sorununa gelince, Sovyetler Birliği son ikisine yeterince önem vermedi ve sonuç olarak kayıplara uğradı. Bundan başka, halkın kısa ve uzun vadeli çıkarlarını birleştirmede başarılı olamadılar. Esas olarak, tek ayak üstünde yürüdüler. Planlamayı karşılaştıralım: Sonunda "planlı oranlı gelişme"yi hangimiz daha iyi uyguladı? Bir başka nokta daha: Stalin sadece teknoloji ve teknik kadroyu vurguladı. Teknoloji ve kadrodan başka bir şey istemedi; siyaset yok, kitleler yok. Bu da tek ayak üstünde yürümektir! Ayrıca sanayide, hafif sanayiye değil de, ağır sanayiye önem verirken de tek ayak üstünde yürüyorlar. Bundan da öte, ağır sanayi kesimleri arasındaki çelişkilerin esas yönlerini de belirlemediler. Çeliğin temel, makinenin de yürek ve ruh olduğunu iddia ederek, ağır sanayinin önemini

¹ Bu belgenin 1967 basımındaki tarih "1959"dur. 1969 basımındaki ise "1958"dir. 1959 Kasım'ında Çengçov Konferansı olmamıştır, fakat 1958'de bir tane vardır. Belge büyük bir ihtimalle bu önceki tarihe aittir.

büyüttüler. Bizim tavrımız ise şöyledir: Tarımın kilit sektörü tahıl, sanayinininki ise çeliktir; ve eğer çelik kilit sektör olarak kabul edilirse, o zaman hammadde bir kez elde edilince, makine sanayisi de ardından gelecektir. Stalin, birinci bölümde sorular soruyor; nesnel egemen ilkeleri öneriyor, ancak yeterli cevaplar bulamıyor.

Stalin, 2. bölümde metaları, 3. bölümde ise değer yasasını tartışıyor. İfade edilen görüşlerin birçoğuna nispeten katılıyorum. Üretimi iki esas kesime bölmek ve üretim araçlarının meta olmadığını söylemek incelemeye değer noktalardır. Çin tarımında henüz meta olması gereken birçok üretim aracı var. Ekteki üç mektuptan sonuncusunun* tümüyle yanlış olduğu görüşündeyim. Tarımsal makineleri köylülüğe vermede bunlara güvenilemeyeceği, bunların makineleri geri vermeyeceği inancı ifade ediliyor. Stalin, bir yandan üretim araçlarının devletin mülkiyetinde olduğunu söylüyor. Diğer yandan ise, köylülerin onu satın alacak güçleri olmadığını söylüyor. Aslında, Stalin kendisini aldatmaktadır. Devlet, köylülüğü çok sıkı, hiç esnek olmayan bir şekilde kontrol etti. Stalin iki geçiş için uygun olan yol ve araçları bulamadı, bu onu sıkan bir mesele.

Kapitalizmden kalan meta biçimini hâlâ korumamız gerekir. Değeri yöneten meta değişimi yasalarının, üretimimizde düzenleyici bir rolü yoktur. Bu rol, planlama, planlamanın izindeki büyük ileri atılım ve siyasetin önceliğiyle yerine getirilir. Stalin sadece üretim ilişkilerinden söz ediyor; üstyapıdan ve üstyapı ile iktisadi temel arasındaki ilişkiden söz etmiyor. Çin'de kadrolar üretime katılır; işçiler yönetime katılır. Eski kanun ve düzenlemeleri bir yana bırakarak, kadroları ıslah olmaları için daha aşağı düzeylere göndermek; tüm bunlar üstyapı ve ideolojiyle ilgilidir. Stalin siyasete değil, sadece ekonomiye değiniyor. Çıkar gözetmeyen emekten söz edilebilir, fakat aslında bir saatlik fazla emek bile çok görülmektedir. Kendi çıkarını düşünmemek yoktur. Halkın rolü, emekçinin rolü; bunlara değinilmiyor. Komünist hareket olmasaydı, komünizme geçişi düşle-

* *İktisadi Sorunlar* içinde "A.V. Sanina ve V.G. Venzher Yoldaşlara Cevap"

mek zor olurdu. "Herkes benim için, ben herkes için." Bu olmaz. Sonuçta her şey bireye bağlanıyor. Kimileri, bunu Marx'ın söylediğini söylüyor. Eğer söylemiş ise, bunun propagandasını yapmayalım. "Herkes benim için", her bir kimse benim için, birey için anlamına gelir. "Ben herkes için." İyi, ama kaç kişi için olabilirsin ki?

Burjuva hukuku, kendini burjuva yasası ve eğitimi şeklinde gösterir. Biz, burjuva hukuku ideolojisinin bir parçasını, Lordvari pozları, üç tarzı (bürokratik, sekter ve öznel) ve beş havayı (işgüzar, kibirli, soğuk, müsrif ve aşırı) yok etmek istiyoruz. Fakat meta dolaşımı ve meta biçimi, değer yasası, burjuva kategorileri olmalarına rağmen, aceleyle yıkılamazlar. Unutmayın, burjuva hukuku ideolojisini tümünden yok etmek için propaganda yürütseydik, bu, akılcı bir tavır olmazdı.

Sosyalist toplumda, kapitalizmin tarafını tutan ve bunu savunan bir azınlık –toprak ağaları, zengin köylüler ve sağcılar– vardır. Ancak büyük çoğunluk komünizme geçmeyi düşünmektedir. Ama bu adım adım yapılmalıdır. Cennete bir adımda varamazsınız. Halk komünlerini ele alalım; bunlar, bir taraftan kendine yeterli üretimi, diğer taraftan meta değişimini geliştirmelidirler. Meta değişimini ve değer yasasını, üretimi geliştirmenin ve geçişi kolaylaştırmanın yararına araçlar olarak kullanıyoruz. Meta üretiminin çok az gelişmiş olduğu bir ülkeyiz. Geçen yıl 3,7 trilyon kattilik besin tahılı ürettik. Bu sayının yaklaşık 800 veya 900 milyar kattisi meta şeklinde tahıldı. Tahıldan başka, pamuk ve kenevir gibi sınai ürünler de az gelişmiştir. Bu yüzden, gelişme sürecinin bir (meta) aşaması olmalıdır. Bu durumda, hâlâ yemek için para alınmayan birçok il vardır, ama bunlar ücretleri ödeyememektedirler. Hopey'de böyle üç il vardır; bir tane de ücret ödeyebilen il vardır, ama fazla değil; üç ya da beş Yuan. Yani besin tahılından başka satılabilecek şeyleri geliştirmek için üretimi hâlâ geliştirmemiz gerekmektedir. Sian Tarım Konferansı'nda bu konuyla yeterince ilgilenilmemiştir. Toparlarsak, ticaretin az gelişmiş olduğu bir ulusuz, fakat birçok yönden de sosyalizme gir-

miş bulunuyoruz. Burjuva hukukunun bir kısmını yok etmeliyiz, fakat meta üretimi ve değişim henüz kalmalıdır. Şimdi "komünizm ne kadar çabuk gelirse o kadar iyi olur" şeklinde bir duyguya eğilim var. Geçiş sadece üç veya beş yıl içinde yapabileceğimizi önerenler var. Fan'ın ili Şangtung'da, dört yılın biraz yavaş olacağı söylenmişti.

Bugün iktisattan hoşlanmayan bazı iktisatçılar vardır; biri Yaroşenko.* Şimdi ve gelecekte bir zamana kadar komünler için tahsisat ve taşımayı genişletmemiz gerekecektir. Meta üretimini de genişletmemiz gerekecektir. Yoksa ne ücretleri ödeyebileceğiz, ne de yaşamı üstün bir düzeye ulaştırabileceğiz. Kimi yoldaşlarımız, meta ve meta üretimiyle karşılaştıkları zaman, her gün burjuva kurallarını yıkmak istiyorlar; örneğin ücretlerin, derecelerin vb.nin hür arz sistemine zararlı olduğunu söylüyorlar. Bunlar bir yanlış anlayış içindedirler. 1953'te hür arz sistemini, bir ücret sistemine dönüştürdük.² Bu yaklaşım temelde doğrudur. Geriye bir adım atmamız gerekiyordu. Ancak bir sorun vardı: Derecelendirme sorununda da geriye bir adım attık. Sonunda, bu mesele hakkında bir öfke doğdu. Bir düzeltme döneminden sonra, dereceler arasındaki farklar azaltıldı. Derece sistemi, bir baba-oğul, bir kedi-fare ilişkisidir. Buna günbegün saldırılmalıdır. Kadroları daha aşağı düzeylere göndermek, deneysel alanları yürütmek;³ derece sistemini değiştirmek için yollar bunlardır; yoksa büyük atılımlar olmaz!

* *İktisadi Sorunlar* içinde, Stalin'in ikinci mektubunu yazdığı kimse.

2 1953'te kurulan ücret sistemi, özellikle kısa vadeli bireysel teşvikleri vurguladı. Aylık ücret 139'dan 390'a kadar değişen sekiz derecede ücret baremi sistemi kuruldu. (Değişik bölgelerde yapılan benzer iş, eşit sayıda iş baremi elde edecekti, fakat iş baremlerinin değeri, bölgesel yaşam maliyetlerine göre değişecekti.) 1956'da, ücret baremi sistemi kaldırıldı, yerine ücret sistemi getirildi, fakat sekiz derece yapısı değiştirilmedi.

3 Deneysel alanlarda, açık tohumlama, erken tohumlama, derin saban sürümü vb. gibi yeni ve ileri tekniklerin geliştirilmesine çalışıldı. Eğer üretimi artırmada başarılı olurlarsa, bu teknikler tüm Çin'de yaygınlaştırılacaktı. Üretimi ve böylece toplam ücret fonunu artırarak, deneysel alan kavramı, uzmanların kövülülerden öğrenebileceklerini göstererek, dereceli ücret sisteminin ideolojik temelini zayıflamasına yardım edebilecekti.

Kapitalistler, kentsel halk komünlerine girip, personel olarak hizmet edebilirler. Fakat kapitalist etiketi üstlerinde kalmalıdır. Sosyalizm ve komünizm açısından, sosyalizmin inşası ne demektir? İki noktayı ortaya koyuyoruz:

1. Sosyalizmin inşasının yoğun belirtisi, sosyalist, tam kapsamlı kamu mülkiyetini* gerçekleştirmektir.

2. Sosyalizmi inşa etmek, kolektif komün mülkiyetini kamu mülkiyetine çevirmek demektir.

Kimi yoldaşlar, sanki komünler tümüyle kamu mülkiyetindeymiş gibi, iki mülkiyet tarzı arasında çizgi çekmeyi kabul etmiyor. Bu tarzlardan biri, Anşen Demir ve Çelik İşleri'nde olduğu gibi, kamu mülkiyetidir; diğeri ise, büyük kolektif komün mülkiyetidir. Bunu dönüştürmezsek sosyalist inşanın yararı ne olurdu? Stalin üç şarttan bahsederek, aradaki çizgiyi çizdi. Bu üç temel şart akla uygundur ve şöyle özetlenebilir: Toplumsal üretimi artırmak; metallerin değişiminden ürünlerin değişimine, değişim değerinden kullanım değerine geçmek.

Yukarıda değinilen bu iki nokta hakkında biz Çinliler:

1. Üretimi genişletip artırmaya çalışıyoruz; bunun için ağır sanayinin gelişmesine öncelik tanıyarak, sanayi ve tarımı birlikte destekliyoruz.

2. Küçük kolektif mülkiyeti kamu mülkiyetine, bunu da tam kapsamlı kamu mülkiyetine dönüştürüyoruz.

Mülkiyet tarzları arasındaki bu farkları görmeyenler, kamu mülkiyetine şimdiden ulaştığımızı savunacaklardır. Bu yanlıştır. Stalin bu üç şartı önerdiğinde, kültürden söz ediyordu; tüm halkın bedensel gelişimi ve eğitimi. Bunun için dört şart önerdi:

- a. Gün başına altı saat iş;
- b. Teknik eğitimi iş ile birleştirmek;
- c. Konut şartlarını düzeltmek;
- d. Ücretleri yükseltmek.

* Bu, Çin'deki tüm halkın mülkiyetiyle özdeştir.

Özellikle, ücretleri yükseltmek ve fiyatları düşürmek, burada yardımcı olur; fakat siyasi şartlar önerilmemiş.

Tüm bu şartlar, temelde, üretimi artırmak içindir. Üretim bir kez bollaşınca, kolektif mülkiyeti kamu mülkiyetine dönüştürmek sorunu çözmek daha kolay olacaktır. Üretimi artırmak için, "Daha fazla! Daha hızlı! Daha iyi! Daha ekonomik!"e ihtiyacımız var. Ve bunun için, siyasetin önceliğine, dört birlikte teşviğe, düzeltme kampanyalarına yönelmemiz ve burjuva hukuku ideolojisini yıkmamız gerekir. Bunlara halk komünlerini eklediğinizde "Daha fazla! Daha hızlı! Daha iyi! Daha ekonomik!"e ulaşmak daha da kolaylaşacaktır.

Tam kapsamlı kamu mülkiyetinin sonuçları nelerdir? İki tane:

1. Toplumun üretim araçları tüm halka ait olur;
2. Toplumun ürettikleri tüm halka ait olur.

Halk komününün özelliği; sanayi, tarım, ordu, eğitim ve ticaretin toplumsal yapımızla bütünleşeceği temel düzey oluşudur. Şu anda komünler, temel düzeydeki yönetim örgütleridir. Ordu, özellikle emperyalistlerden gelecek yabancı tehlikelerle uğraşır. Komün, sosyalist mülkiyetten (şimdiki) tam kapsamlı kamu mülkiyetine ve tam kapsamlı kamu mülkiyetinden komünist mülkiyete geçişler için en iyi örgütsel biçimdir. Gelecekte, geçişler tamamlandığı zaman, komün, komünist toplumun temel mekanizması olacaktır.

STALİN'İN "SSCB'DE SOSYALİZMİN İKTİSADİ SORUNLARI" NİN ELEŞTİRİSİ

Stalin'in kitabı, başından sonuna kadar, üstyapı hakkında hiçbir şey söylemiyor. Kitap insanlar ile ilgili değil; insanları değil, eşyaları göz önünde bulunduruyor. Tüketim malları için önerilen arz sistemi, iktisadi gelişmeyi hızlandırır mı? En azından buna değinmiş olmalıydı. Meta üretiminin var olması mı daha iyi, yoksa olmaması mı? Herkes bunu incelemeli. Stalin'in son mektubundaki* görüş açısı hemen hemen tümüyle yanlıştır. Temel yanlış, köylülüğe karşı duyulan güvensizliktir.

Birinci, ikinci ve üçüncü bölümlerin bazı kısımları doğru; diğer kısımları ise daha açık olabilirdi. Örneğin, planlı ekonomi hakkındaki tartışma eksik. Sovyet ekonomisinin gelişme haddi, kapitalistlerinkinden daha yüksek değildir. Ne hafif sanayi ve ağır sanayi, ne de tarım ile sanayi arasındaki ilişkiler yeterince açıklanmış.

Ciddi kayıplara uğramışa benziyorlar. Uzun ve kısa vadeli çıkarlar arasındaki ilişki, üstün bir gelişme göstermedi. Onlar tek ayak, biz ise iki ayak üstünde yürüyoruz. Onlar, teknolojinin, kadroların, her şeyi belirlediğine inanıyorlar; her zaman "kızıl"dan değil "uzmanlar"dan, kitlelerden değil, kadrolardan söz ediyorlar. Ağır endüstri konusunda, çeliği temel, makineyi kalp ve iç organlar, kömürü de besin şeklinde niteleyerek, başçelişkiyi göremediler... Bizim için, çelik kilit sektördür, başçelişkidir. Tarımdaki kilit sektör ise, besin tahıllarıdır. Diğerleri orantılı olarak gelişir.

* "A.V. Sanina ve V.G. Venzher Yoldaşlara Cevap."

Birinci bölümde yasaları kavramaktan söz ediliyor, fakat bir yöntem önerilmiyor. Meta üretimi ve değer yasası üzerine, bizim de katıldığımız birkaç görüş var. Fakat aynı zamanda birkaç sorun da var. Meta üretimini sadece geçim araçlarıyla sınırlandırmak biraz şüphe uyandırıyor. Üçüncü mektubun temel bakış açısı köylüye duyulan güvensizlik. Aslında, Stalin kolektif mülkiyetten kamu mülkiyetine geçiş için bir yol bulmamıştır. Biz meta üretimi ve değişim biçimlerini sürdürüyoruz; bu arada değer yasasının yanında planlama ve siyasetin önceliğinden de söz etmeliyiz. Üstyapıdan, siyasetten, halkın rolünden değil de, sadece üretim ilişkilerinden bahsediyorlar! Komünist bir hareket olmadan komünizme ulaşılamaz.*

1. "Bu yoldaşlar... doğada, ya da toplumdaki süreçleri yansıtan ve insan iradesinden bağımsız olarak oluşan bilimsel yasalarla; hükümetler tarafından yapılan, insan iradesinin ürünü olan ve yalnızca hukuksal bir güce sahip bulunan yasaları gözle görülür bir biçimde karıştırıyorlar. Ancak, bunları karıştırmaya hakkımız yoktur." (s.62.)

1. Bu ilke temelde doğru, fakat iki tane hata var: Birincisi, parti- nin ve kitlelerin bilinçli faaliyeti yeterince açığa çıkarılmamış; ikincisi, hükümetin kararlarının doğru olmalarının nedeninin, sadece bunların işçi sınıfının iradesinden çıkmış olmaları değil, aynı zamanda nesnel iktisadi yasaların zorunluluklarını bağlılıkla yansıtmaları olduğunu açıklayamamış. Bu yüzden, metin yeterince anlaşılır değil.

2. "Eğer gelişme yasalarını bilseler bile, insanların üzerinde etkide bulunmakta gerçekten güçsüz oldukları astronomik, jeolojik ve bunlara benzer daha bazı dallardaki süreçler bir yana bırakılırsa..."(s.62.)

* Bu ilk dört paragraf eleştirel bir şekilde yazının tümü hakkında yorum yapıyor. Şimdi ise belirli kısımları eleştiren bir yorum dizisi gelmekte. Her yorumdan önce, Stalin'in özgün metni verilmekte. Metinler, J. Stalin, *Son Yazılar*, Sol Yayınları'ndan alınmıştır.

2. Bu tartışma yanlıştır. İnsan bilgisinin ve doğayı dönüştürme yeteneğinin sınırı yoktur. Stalin bu sorunları bir gelişim süreci içinde düşünemedi. Bugün yapılamayan, gelecekte yapılabilecektir.

3. "Ekonomik gelişmenin yasaları, ekonomi politik yasaları için –ister kapitalist dönem, ister sosyalist dönem söz konusu olsun– aynı şeyi söylemek gerekir. Burada da, doğa bilimlerinde olduğu gibi, ekonomik gelişmenin yasaları, insan iradesinden bağımsız olarak etkilerini sürdüren ve ekonomik gelişme sürecini yansıtan nesnel yasalardır." (s.64.)

3. Ekonomiyi nasıl planlayacağız? Hafif sanayi ve tarıma gereğinden az önem veriliyor.

4. "Engels bunun için diyor ki: 'Kendi öz toplumsal pratiklerinin şimdiye değin, karşılarında doğal, yabancı ve egemenlik altına alıcı yasaları olarak dikilen yasaları, bundan böyle insanlar tarafından ama bir bilinçle uygulanan ve bu yoldan egemenlik altına alınmış yasalardır.'" (s.64-65.)

4. Özgürlük, halk tarafından kavranan gerekli bir nesnel yasadır. Böyle bir yasa halka karşı durur, ondan özgürdür. Fakat, halk onu kavradığı andan itibaren, onu kontrol edebilir.

5. "Sovyet iktidarının özel rolü iki olguyla açıklanabilir: Birincisi, Sovyet iktidarı, eski devrimlerde olduğu gibi, bir sömürü biçimi yerine bir başka sömürü biçimini koymak değil, her sömürüyü tasfiye etmek görevindeydi; ikinci olarak da, ülkede sosyalist ekonominin hazır filizleri olmadığı için, ekonominin yeni sosyalist biçimlerini, denebilir ki, 'çıplak bir alan' üzerinde yaratmak zorundaydı." (s.65.)

5. Sosyalizmin iktisadi yasalarının kaçınılmazlığı; bunun incelenmesi gerekir. Çengtu Konferansı'nda genel programımızın (Daha fazla! Daha hızlı! Daha iyi! Daha ekonomik! Üç birlikte teşvik ve

kitle çizgisi) başarılı olup olamayacağını görmemiz gerektiğini söylemişim.¹ Bu, birkaç, hatta on yıl geçmeden görülemez. Bir zamanlar kimilerinin kuşkuyla baktığı devrim yasalarının doğruluğu artık kanıtlanmıştır, çünkü düşman yenilmiştir. Sosyalist inşa başarılı olabilir mi? Halkın hâlâ bu konuda kuşkuları vardır. Bizim pratiğimiz Çin'in iktisadi yasalarına uygun mudur? Bu incelenmeli. Benim görüşüme göre, pratiğimiz uygun ise, iyi sonuçlar alacağız.

6. "Bu (yeni sosyalist ekonomik biçimlerin 'çıplak bir alan' üzerinde yaratılması) güç ve karmaşık bir görevdi. (s.65.)

6. Sosyalist ekonomik biçimlerini yaratmayla ilgili olarak elimizde Sovyetler Birliği örneği var. Ve bu onlardan biraz daha başarılı olmamız için bir neden olmalıdır. Eğer her şey yıkılırsa, bu Çin Marksizminin yürümeyeceğini gösterecektir. Görevlerin güçlüğüne ve karmaşıklığına gelince, durum Sovyetler Birliği'nin karşılaştığı durumlardan farklı değildir.

7. "Deniyor ki, ulusal ekonomimizin uyumlu (orantılı) gelişmesi zorunluluğu, Sovyet iktidarına, var olan ekonomik yasaları kaldırıp yerine yenilerini koyma yetkisini vermektedir. Bu tamamen yanlıştır. Bizim yıllık planlarımızı ve beş yıllık planlarımızı, ulusal ekonominin uyumlu (orantılı) gelişmesi nesnel ekonomik yasasıyla karıştırmamalıdır."

7. Meselenin özü burada yatıyor.

8. "Bu demektir ki, ulusal ekonominin uyumlu gelişmesi yasası, bizim planlama kurumlarımıza toplumsal üretimi doğru bir biçimde planlama *olanaklarını* sağlamaktadır. Ancak *olanak* ile *gerçeklik* birbirine karıştırılmamalıdır. Bunlar birbirin-

¹ Mao, burada, 1954 sonundaki aşırı tahıl alımından ve bunun sonucu, tahıl açıklarından söz ediyor. Daha sonraları, devlet satın alımları için konulan kotada, 7 milyon kattılık bir azaltma yapıldı ve kırsal kesimin gerilimi hafifletildi. Tüm bunlar, 1955 ilkbaharında oldu, Çin'in kırsal kesimindeki kolektifleşme derecesinin sürekli yükseldiği 1955 sonunda değil.

den ayrı şeylerdir. Bu olanağı gerçeklik haline dönüştürmek için, bu ekonomi yasasını incelemek, ona egemen olmak gerekmektedir; onu tümüyle bilerek uygulamayı öğrenmek gerekmektedir; bu yasanın gereksinmelerini tam olarak yansıtan planlar düzenlemek gerekmektedir. Bizim yıllık planlarımızın ve beş yıllık planlarımızın bu ekonomik yasanın gereklerini tam olarak yansıttığını söyleyemeyiz. (s.67.)

8. Bu bölümün en önemli noktası, nesnel planlı oranlı gelişim yasası ile planlamayı birbirine karıştırmamamız gerektiğidir. Geçmişte biz de planlar uyguladık, fakat bunlar sık sık fırtınalara sebep oldu. Çok fazla! Çok az! En iyi yolun hangisi olduğuna emin olmadan, körler gibi bir sürü yere çarptık. Ancak dolambaçlı derslerden, eğri büğrü yollardan geçtikten, herkesin cevaplar bulmak için kafasını patlatmasından sonradır ki, şimdi yürürlüğe koyacağımız kırk maddelik tarım programımıza ulaşabildik. Şimdi de yeni bir kırk maddelik program daha hazırlamaya çalışıyoruz. Üç yıllık çetin mücadeleden sonra daha da geliştireceğiz; derinlemesine ve yeterince tartıştıktan sonra tekrar devam edeceğiz. Sanayi ile sekiz yıl uğraşmamıza rağmen, çeliğin kilit sektör olması gerektiğini kavrayamadık. Bu, sanayideki çelişkinin esas yönüydü. Bir bircilik (monizm) idi. Büyük, orta ve küçük arasında temel dayanak olarak kabul ettiğimiz büyük, merkez ve bölgeler arasında ise merkezdir. Bir çelişkinin iki yönünün bir tanesi esastır. Sekiz yılda önemli şeyler başardık. Bununla beraber, üretim planlamamızın tümüyle doğru olduğu, nesnel yasaları tam olarak yansıttığı söylenemez. Planlama, parti-nin tümü tarafından sadece planlama komitesi veya iktisat komitesi tarafından değil, tüm düzeyler tarafından yapılmaktadır; herkes katılmaktadır. Bu bölümde, Stalin teorik olarak haklıdır. Fakat henüz ne iyice ayrıntılı bir analiz var, ne de net bir açıklamanın başlangıcı. Sovyetler ne büyük, orta ve küçük veya merkez ve bölgeler arasında bir ayırım yaptılar; ne de tarım ve sanayiye birlikte desteklediler. Onlar hiçbir zaman iki ayak üstünde yürümediler. Onların

kural ve yönetmelikleri halkı topallaştırdı. Fakat biz de kendi durumumuzu yeterince inceleyip kavramadık, dolayısıyla bizim planlarımız da nesnel yasaları tümüyle yansıtmadı.

9. "Engels'in formülünü tahlil edelim. Bu formül, toplum tarafından bütün üretim araçlarının mı, ya da yalnızca bir kısmının mı ele geçirilmiş olduğunu; yani *bütün* üretim araçlarının mı, ya da yalnızca bir kısmının mı halkın mülkiyeti altına girdiğini belirtmediğinden, onu tümüyle açık ve belirgin saymıyoruz. Demek ki, Engels'in *bu* formülünü iki biçimde anlamak mümkündür." (s.70.)

9. Bu analiz önemli noktalara değinmekte! Sorun, üretim araçlarını ikiye bölmektir. Üretim araçlarının meta olmadığı söyleniyor, bu incelemeye değer.

10. "Sosyalist Rejimde Meta Üretimi Üzerine" adlı bölümde, Stalin metaların varlığının şartlarını anlaşılır bir biçimde sergilememiştir. İki tür mülkiyetin varlığı, meta üretiminin öncülüdür. Fakat, meta üretimi önünde sonunda üretim güçleriyle de ilgilidir. Bu yüzden meta üretiminin, tümüyle toplumsallaştırılmış kamu mülkiyetinde bile, bazı bölgelerde işlerliği olacaktır.

11. "Sonuç olarak, Engels, kapitalizmin ve üretimin yoğunlaşmasının yalnızca sanayide değil, aynı zamanda tarımda da, ülkenin *bütün* üretim araçlarının kamulaştırılmasına ve bunların halkın mülkiyetine geçmesine olanak sağlayacak ölçüde gelişmiş bulunduğu ülkelerden söz etmektedir. Böylece Engels, bu ülkelerde *bütün* üretim araçlarının toplumsallaştırılmasına paralel olarak meta üretiminin de kaldırılması gerektiği kanısındadır. Bu, kuşkusuz, tamamen doğrudur." (s.70.)

11. Stalin, Engels'in formülünü doğru bir şekilde tahlil etmiştir. Şimdiki halde meta üretimini tasfiye etme yönünde güçlü bir eğilim var. İnsanlar meta üretimini gördükleri an –bunu kapitalizmle özdeş-

leştirecek– endişelenmektedirler. Ancak görülüyor ki, yüzlerce milyon köylünün dayanışmasını sağlamak için, hem meta üretiminin büyük bir ölçüde gelişmesi, hem de para arzının artırılması gerekmektedir. Bu, yüzlerce milyon köylünün dayanışması için olduğu kadar, yüz binlerce kadronun ideolojisi için de bir sorun doğurmaktadır. Şimdi, üretim araçlarının sadece bir kısmına sahibiz. Fakat öyle görünüyor ki, küçük ve orta üreticileri tecrit ederek tüm halkın mülkiyetini hemen ilan etmek isteyenler var. Fakat bu mülkiyetin kategorisini belirtmeyi ihmal ediyorlar! Komün mülkiyeti mi, yoksa il mülkiyeti mi olacak? Metayı ve meta üretimini bu şekilde, sadece kamu mülkiyeti ilan ederek yok etmek, köylülüğü soymak demektir, 1955'in sonunda, istihsal ve satın alma ile 90 milyar kattılık tahılımız oldu, bize de az dert çıkmadı. Herkes besinden, aileler hep birleşik satın almadan söz ediyordu. Fakat önünde sonunda bu, bir satın almaydı; tahsisat değil. Ancak bunu 83 milyar kattılık tahıla indirmeye karar verdikten sonradır ki, bunalım azaldı. İnsanların tüm bunları neden bu kadar çabuk unuttuklarını anlayamıyorum.

12. "Burada, Büyük Britanya'nın ulusal ekonomisinde dış ticaretin dev payının İngiltere için önemini bir yana bırakıyorum. Bence bu, ancak dış ticaret konusunu inceledikten sonradır ki, proletaryanın iktidara gelmesinin ve *bütün* üretim araçlarının ulusallaştırılmasının ertesi gününde, Büyük Britanya'nın meta üretiminin yazgısı konusunda karara varılabilir." (s.70-71.)

12. Yazgı, meta üretiminin tasfiye edilip edilmemesine bağlıdır.

13. "Ama karşımıza şu soru çıkmaktadır: Şu ya da bu ülkede ve özellikle bizim ülkemizde, koşullar proletaryanın iktidara geçmesine ve kapitalizmin devrilmesine elverişli ise; eğer kapitalizm, sanayide, üretim araçlarını, bunlara el konulmasının ve topluma devredilmesinin mümkün olduğu noktaya kadar yoğunlaştırmışsa, ancak, kapitalizmin hızlı gelişmesine karşın, tarım, hâlâ tarım üreticilerinin mülkten tecridinin müm-

kün görünmediği ölçüde küçük ve orta mülk sahibi üreticiler arasında parçalanmış durumdaysa, proletarya ve onun partisi ne yapmalıdır?.. (Bu) köylülüğü uzun bir süre proletaryanın düşmanları safına iter." (s.71-72.)

13. Özetle, meta üretimini yöneten ilke kavranmamıştır. Çinli iktisatçılar ancak kitap okuyacak kadar Marksist-Leninist'tirler. İktisadi pratikle karşılaştıklarında, Marksizm-Leninizm tekliyor. Düşünceleri karışıyor. Eğer hatalar yaparsak köylülüğü düşman saflarına iteceğiz.

14. "Lenin'in yanıtı kısaca şöyle özetlenebilir:

"a) İktidarı ele geçirmeye elverişli koşullar kaçırılmamalı, proletarya, kapitalizmin milyonlarca küçük ve orta bireysel üreticiyi iflasa sürükleyeceği günü beklemeden iktidarı almalıdır;

15. "b) Sanayide üretim araçlarını kamulaştırmalı ve onları bütün halka vermeli;

16. "c) Küçük ve orta bireysel üreticilere gelince, onları tedricen üretim kooperatiflerinde, yani büyük tarımsal işletmeler olan kolхозlarda toplamalı;

17. "d) Bütün olanaklarla sanayi geliştirilmeli ve kolхозlara modern bir teknik temel, bütün üretimin teknik temeli sağlanmalı, yani onları bol sayıda traktör ve birinci sınıf makinelerle donatmalı;

18. "e) Kent ile kırsal, sanayi ile tarımın ekonomik ittifakını sağlamak amacıyla, bir süre için meta üretimini (satın alma ve satış yoluyla değişimi) sürdürmeli, bunu, –köylüler için– kent ile ekonomik ilişkilerin *tek kabul edilebilir* biçimi olarak saymalı ve Sovyet ticaretini, devlet ticaretini ve kooperatif ve kolhozcu ticareti sonuna kadar geliştirmeli, ticari dolaşımdan her türden kapitalisti tasfiye etmeli.

"Sosyalist kuruluşumuzun tarihi. Lenin'in çizdiği bu gelişme yolunun tamamen doğru olduğunu ortaya çıkarmıştır. " (s.72-73.)

19. "Kuşkusuz, az çok kalabalık küçük ve orta üreticilerden oluşan bir sınıfı olan bütün kapitalist ülkeler için bu gelişme yolu, sosyalizmin zaferi için tek olabilir ve akla uygun yoldur." (s.73.)

14. Bu bölümdeki analiz doğru. Çin'deki şartları ele alalım. Gelişme var. Buradaki beş nokta da doğru.

15. Ulusal burjuvaziye karşı politikamız; mülklerini, bedelini ödeyerek geri almak oldu.

16. Halk komünlerini hep daha büyük ölçekte geliştiriyoruz.

17 Bizim şimdi yaptığımız da tamamıyla bu.

18. Meta üretimini hiç istemeyenler var, fakat bunlar yanlış düşünüyorlar. Meta üretimini, kendisi Lenin'den öğrenmiş olan Stalin'den öğrenmeliyiz. Lenin, en yoğun faaliyetin, ticaretin gelişmesine ayrılmasını söylemişti. Biz, en yoğun faaliyetin sanayi, tarım ve ticarete ayrılmasını söylemeyi tercih ediyoruz. Sorunun özü köylülük meselesinde yatmaktadır. Köylülüğü işçilerden daha bilinçli gören kişiler var. Biz, bu beş maddeyi ya gerçekleştirdik, ya da gerçekleştirme sürecindeyiz. Komünler tarafından işletilen sanayi ve ya sanayi ve tarımın birlikte desteklenmesi gibi alanların daha da geliştirilmeleri gerekir.

19. Lenin de aynı şeyi söyledi.

20. "Meta üretimini kendi kendine yeterli, ekonomik çevreden bağımsız sayamayız. Meta üretimi, kapitalist üretimden daha eskidir. Kölelik düzeninde de vardı ve ona hizmet ediyordu; kapitalist üretimin gelişiminin bazı koşullarını hazırlamakla birlikte, kapitalizme götürmedi.

21. "Eğer meta üretiminin bizde, kapitalist koşullar altında sahip olduğu sınırsız ve dünya ölçüsündeki gelişmesi yoksa;

22. "Bizde, üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti, ücretliliğin ve sömürü sisteminin tasfiyesi kadar kesin ekonomik koşullar sayesinde sıkı bir çerçeve içine alınmışsa;

23. "Neden meta üretimi, aynı şekilde, bir süre için bizim sosyalist toplumumuza, kapitalizme götürmeksizin hizmet edemesin?" (s.74.)

20. Bu cümle biraz abartılmış. Fakat meta üretiminin yalnızca kapitalist bir kurum olmadığı doğru.

21. Merkez Komitesi'nin ikinci oturumu, meta üretiminin kullanımını, sınırlandırılması ve dönüşümü hakkında politikalar önerdi.

22. Bu koşul Çin'de tam anlamıyla yürürlükte.

23. Bu nokta tamamıyla doğrudur. Bizde artık böyle durum ve şartlar yok. Metalden korkanlar var. İstisnasız olarak hepsi, kapitalistlerin tasfiyesinden sonra meta üretimini büyük ölçüde genişletmenin meşru olduğunu anlamadan, kapitalizmden korkuyorlar. Meta üretiminde hâlâ geriyiz; Brezilya ve Hindistan'ın arkasından geliyoruz. Meta üretimi tek başına bir olgu değildir. Meta üretiminin yer aldığı şartlara bakın: Kapitalizm veya sosyalizm. Meta üretimi kapitalist şartlar içinde kapitalist, sosyalist şartlar içinde ise sosyalisttir. Meta üretimi eski çağlardan beri vardır. Alım ve satım, tarihin Şang ("ticaret") diye adlandırdığı hanedanın zamanında başladı. Şang hanedanının son kralı olan Ço sivil ve askeri konularda çok yetenekliydi; Çin'in² ilk imparatoru ve Zao Zao³ ile birlikte bir alçağa dönüştü. Bu yanlıştır. "Kitaba körü körüne inanacağımıza, hiç kitabımız olmasın." Kapitalist toplumda, toplumsal kurum sayı-

2 İlk imparator Çin Şih Huangti, MÖ 230 ve 231 arasında komşu devletleri zapt eden ve Çin'i birleştiren Çin devletinin kralıydı. Onun başkanlığı altında, feodal sistem kuruldu, ağırlık, ölçü ve madeni para standartlaştırıldı. Legalist felsefe Çin'in felsefi temeliydi. İlk imparator MÖ 213'te, tüm faydacı olmayan, "yıkıcı" edebiyatı yakmasıyla hatırlanır.

3 Zao Zao ünlü bir general ve Han hanedanlığının son elçisiydi (MS 25-220), Han'ın düşmesiyle sonuçlanan ve üç krallık diye adlandırılan bölünmüş imparatorluk dönemini açan savaşlarda önemli rol oynadı.

labilecek hiçbir kurum yoktur; yine de kapitalist toplumda işçi sınıfı ve sosyalist ideoloji vardır. Sorun, meta üretiminin sosyalist üretimin ilerlemesi için faydalı bir araç olup olmadığıdır. Bu, kadrolar arasında tartışılabilir.

24. "Diyorlar ki, ülkemizde üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti kurulduktan sonra ve ücretlilik ile sömürünün tasfiye olunmasından sonra, meta üretimin artık anlamı yoktur ve bu yüzden tasfiye edilmesi gerekmektedir." (s.74.)

24. "Ülkemiz" yerine "Çin" dersek, daha da merak uyandırıcı oluyor.

25. "Bugünkü durumda, bizde, sosyalist üretimin başlıca iki biçimi bulunmaktadır; devletin (yani tüm halkın) ve kolhozların; ki kolhozlara bütün halkın ortak olduğu söylenemez." (s.74.)

25. "Bugünkü" kelimesi 1952 yılını ima ediyor, yani devrimden otuz yıl sonrası. Bizim devrimimizden sonra ise yalnız dokuz yıl geçti.

Başlıca iki biçimden söz ediliyor. Komünlerde yalnızca toprak ve makineler değil; aynı zamanda emek, tohumlar ve diğer üretim araçları da komünün mülkiyetindedir; ürün de öyle. Fakat Çinli köylülerin öyle harikulade ilerlemiş olduğunu sanmayınız. Honan'daki Hsiuvu ilinde parti sekreteri, kamu mülkiyetinin ilan edilmesinden ve özgür arz sisteminin kurumlaşmasından sonra, sel veya kıtlık dönemlerinde devletin ücret ödeyip ödemeyeceğiyle ilgileniyordu. Ayrıca, zengin hasat zamanlarında devletin hem ücret ödememesi, hem de kamuya ait tahıla el koymasını da istiyordu. Böylece hasat ister başarılı olsun, ister başarısız, köylüler zararlı çıkacaktı. Bu, köylülere duyulan ilgiyi gösteriyor. Marksistler bu sorunlara eğilmelidir. Meta üretimi tam olarak geliştirilmeli, fakat bu en azından on beş yıl ve sabır gerektirecek. Onlarca yıl savaştık. Şimdi, Tayvan'ın kurtuluşunu ve sosyalist düzenin iyi gitmesini beklemek için yine sabırlı olmamız gerekiyor. Erken zaferler beklemeyiniz!

26. "(İki temel mülkiyet biçiminin sonunda bir biçimde nasıl dönüşeceği) başka bir sorundur ve ayrı olarak incelenmesi gerekir." (s.76.)

26. Stalin (kolektif mülkiyetten kamu mülkiyetine nasıl geçileceği hakkında) bir yöntem veya uygun bir formülasyon bulamadığından sorundan kaçınıyor.

27. "Sonuç olarak, bizim meta üretimimiz gelişigüzel bir meta üretimi değildir: kapitalisti bulunmayan, esasta (devlet, kolhoz, kooperatifler gibi) ortak sosyalist üreticilerin malı olan metalarla ilgilenen ve etki alanı kişisel tüketim maddeleriyle sınırlı bulunan, kuşkusuz hiçbir şekilde kapitalist bir üretime dönüşemeyecek olan ve kredi 'para ekonomisi' ile birlikte sosyalist üretimin gelişmesine ve pekişmesine yardımcı olmak için kurulan özel türden bir meta üretimidir." (s.76.)

27. Bu "etki alanı" kişisel tüketimle sınırlı değildir. Bazı üretim araçları da meta şeklinde sınıflandırılmalıdır. Eğer tarım ürünleri metalden oluşmuşken, sanayi ürünleri de metalden oluşmazsa değişim nasıl yapılacaktır? "Ülkemiz" kelimesinin yerini "Çin" aldığı anda, paragrafı okumak daha da ilginç oluyor. Çin'de sadece tüketim malları değil, aynı zamanda tarımsal üretim araçları da arz edilmeli. Stalin köylülere hiçbir zaman üretim araçları satmadı. Kruşçev bunu değiştirdi.

28. (Başkan Mao, kitabın orijinalinin 13. sayfasını şöyle yorumladı): Sosyalizm ve komünizm arasındaki çizgi ile kolektif ve kamu mülkiyeti arasındaki çizgiyi belirleme işlerini birbirlerine karıştırmayalım. Kolektif mülkiyet, hedefleri işçi-köylü ittifakını pekiştirmek ve üretimi geliştirmek olan meta üretimi sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bugün köylülerin komünizminin şanlı olduğunu söyleyenler var. Kırlara yaptıkları bir geziden sonra, köylülüğün muhteşem, işçilerden daha ileride ve cennete girmek üzere olduklarını düşünüyorlar. Bu, yüzeydeki olgudur. Köylülerin gerçekten

komünist bir ruha sahip olup olmadıklarını görmemiz gerekecek; ayrıca komün mülkiyetini ve bununla birlikte tüketim ve geçim araçlarının ne dereceye kadar komünal-kolektif mülkiyete ait olduğunu incelememiz gerekecek.

29. "Dahası var; Marx'ın kapitalizmin tahlilini yaptığı *Kapital*'den aktarılan –ve yapay olarak bizim sosyalist işçilerimize yakıştırılan– başka bazı kavramlardan da vazgeçmek gerektiği kanısındayım... Marx'ın burada tamamen kapitalist ilişkilere uygun gelen kavramlar (kategoriler) kullanması doğaldır."* (s.76-77.)

30. "Ancak, işçi sınıfının iktidardan ve üretim araçlarından yoksun olması şöyle kalsın, tersine, iktidarı elinde bulundurduğu ve üretim araçlarına sahip olduğu günümüzde bu kavramları kullanmak gariplikten de fazla olur." (s.77.)

31. "Meta olarak emek-gücü ve işçilerin 'ücretliliği' üzerine sözler, bizim rejimimizde epeyce anlamsız görülmektedir; sanki üretim araçlarına sahip olan işçi sınıfı, kendi kendini güçlendiriyor ve kendi kendine emek-gücünü satıyormuş gibi." (s.77.)

29. Özellikle, sanayi sektöründeki üretim araçları;

30. Meta üretimi –kârlılık için değil, köylülük, tarım-sanayi ittifakı ve üretimin gelişmesi için– büyük ölçüde geliştirilmelidir.

31. Özellikle düzeltme (ıslah) hareketinden sonra. Düzeltme ve antisığcı kampanyalardan sonra emek gücü artık meta olmaktan çıkmıştır. Artık doların değil, halkın hizmetindedir. Emek gücü sorunu, emek gücünün meta olması sona ermedikçe çözülemeyecektir.

32. "Değer yasasının bizde, sosyalist rejimde var olup olmadığı ve etkide bulunup bulunmadığı bazen sorulmaktadır." (s.78.)

* Bu cümle, Stalin'in eserinin "Sol Yayınları"ndan çıkan çevirisinde ...(kategoriler) kullandığı anlaşılır" şeklinde Türkçeye çevrilmiştir. Metnin İngilizcesiyle karşılaştığımızda bu çevirinin yanlış olduğunu gördük. (Ç.N.)

32. Değer yasanın dñzenleyici bir rolñ yoktur. Bu rolñ, planlama ve siyasetin önceliği yerine getirir.

33. "Değer yasanın sosyalist üretimimizde dñzenleyici bir rol oynamadığı doğrudur." (s.78.)

33. Toplumumuzda, değer yasanın dñzenleyici yani belirleyici bir rolñ yoktur. Üretimi plan belirler; örneğin, domuzculuk ve çelikte değer kanununu kullanmayız, planlamaya güveniriz.

LUŞAN TOPLANTISI'NDAKİ KONUŞMA

(23 TEMMUZ 1959)

Madem siz bu kadar konuştunuz, bırakın ben de bir şeyler söyleyeyim, olmaz mı? Üç defa uyku hapi aldım, yine de uyuyamıyorum.

Sözünü etmek istediğim konular şunlar: Yoldaşların raporlarını, konuşmalarını ve belgelerini okudum, bir kısmıyla da konuştum. Anladığım kadarıyla iki eğilim var ve burada bunlar hakkında birkaç söz söylemek istiyorum. Bir eğilim alınganlık; bu insanlar "dokununca yerlerinden hoplayan" cinsten. Vu Çih-huy, Sun Fo'nun dokunulunca yerinden hopladığını söylerdi.¹

Bazı insanlar üzerlerinde baskı olduğunu hissederler, yani başkalarının kendileri hakkında kötü söz söylemesini istemezler. Kötü şeyler değil, yalnızca iyi şeyler duymak isterler. Bu yoldaşlara dinlemelerini tavsiye ederim. Üç çeşit laf vardır ve ağzın iki görevi vardır. Bir insanın yalnızca bir ağzı vardır ve bunun birinci görevi yemek, ikinci görevi de konuşmaktır. Kulaklar da dinlemek içindir. Eğer birisi konuşmak isterse ne yaparsınız? Bazı yoldaşların meselesi, kötü şeyleri dinlemekten hoşlanmamalarıdır. Ama iyi sözlerin de, kötü sözlerin de hepsi sözdür ve yoldaşlar her ikisini de dinlemelidirler. Üç çeşit söz vardır; birisi doğru, ikincisi esas olarak doğru veya pek doğru değil ve üçüncüsü esas olarak hatalı veya tamamen hatalı. İki aşırı uç birbirine zıttır; doğru ve yanlış birbirine zıttır.

¹ Vu Çih-huy (1864-1954) bu yüzyılın başındaki anarşist hareketin önde gelen bir kişisiydi. Sun Fo, Sun Ko olarak da bilinir. Su Yatsen'in oğlu ve önemsiz bir politikacıydı.

Parti içinden ve dışından birleşik bir saldırı karşısındayız. Sağcılar şöyle diyor: "Çin Şih Huang neden devrildi? Çünkü, o Çin Seddi'ni inşa etmişti. Şimdi biz Tien An Men'i² inşa ettik, biz de çökeceğiz." Parti içinden gelen eleştirileri okumayı tamamen bitirmiş değilim. Bu eleştiriler Kiangsi Parti Okulu tarafından en yoğun biçimde ifade edilmişti, fakat bunlara her yerde rastlanmaktadır. Sağcılarının bütün konuşmaları yayımlanmıştır ve Kiangsi Parti Okulu sağcılarının Parti içindeki temsilcisidir. Bazıları sağcı, bazıları da yalpalayan unsurlardır. Bütünü görememektedirler, ama eğer biz onlar üzerinde biraz çalışırsak, yola gelirler. Bazılarının geçmişte de meseleleri olmuştu ve eleştirilmişlerdi. Dahası, onlar bizim bataklık içinde olduğumuzu düşünüyorlar. Buna örnek, Kvangtung Askeri Bölgesi'nden gelen bilgilerdir. Bütün bunlar toplantı dışında dile getirilmişti. Şimdi biz toplantı içi ve dışı eleştirileri birleştireceğiz. Ne yazık ki, Luşan Zirvesi çok küçük, Kiangsi Parti Okulu'nu, Lo Ling-çi'yi, Çen Mingsu'yu vb.³ davet edemiyoruz. Bu, Kiangsililerin sorumluluğudur. Bina çok küçük!

Ne zaman ağızlarını açsalar, bizim bataklık içinde olduğumuzu söylüyorlar. Bu iyidir. Bataklık içinde olduğumuzu ne kadar fazla söylerlerse o kadar iyidir ve biz de daha fazla dinleriz. Düzeltme Hareketi sırasında bir deyiş yarattık: "Sıkı duralım ve dayanalım" Bazı yoldaşlara da bunu söylüyorum: "Sıkı durun ve dayanın." Ama ne kadar dayanmak zorundayız? Bir ay, üç ay, altı ay, bir yıl, üç yıl, beş yıl, sekiz yıl, on yıl? Bazı yoldaşlar "uzun süreli savaş"tan söz ediyorlar. Hak veriyorum. Bu yoldaşlar çoğunluktadır.

2 Mao burada, Ming zamanından kalan ve 1651'de şimdi ilk şeklinde yeniden inşa edilen Tien An Men'in (Kutsal Huzur Kapısı'nın) kendisini değil, kapının önündeki meydanın yan tarafındaki "Büyük Halk Sarayı"nı ve Büyük İleri Atılım hareketi sırasında inşa edilen diğer binaları kastediyor.

3 Londra Ekonomi Okulu'nda ve Kolombiya Üniversitesi'nde öğrenim görmüş bir siyasi bilimci olan Lo Lung-çi (1896-1965), Çin Demokratik Birliği'nin önde gelen bir üyesiydi. 1956'dan 1958'e kadar Orman Bakanı'ydı. 1957 Yüz Çiçek hareketi sırasında Parti'ye yönelttiği aşırı gayretkeş eleştiriler yüzünden mahkûm edilip, görevden uzaklaştırıldı. Çen Ming-şu (1890-1965) 1949'dan sonra komünistlerle işbirliğini seçen Guomintang hizbinin bir üyesiydi; 1957'de de eleştirildi.

Baylar, hepinizin kulağı var, dinleyin. Herkes bizim batacak içinde olduğumuzu söylüyor. Bunu dinlemek zor olsa bile, dinlemeli ve hoş karşılamalıyız. Bu şekilde düşündüğümüz takdirde, bu sözler artık kulağa kötü gelmeyecektir. Başkalarının konuşmalarına neden izin vermeliyiz? Çünkü, konuşurlarsa ne Çin batar, ne de gökyüzü çöker. İyi şeyler yaptık, belkemiğimiz de sağlamdır. Yoldaşların çoğunluğu belkemiklerini sağlamlaştırmak ihtiyacındadırlar. Hepsini neden güçlü değiller? Sırf bir süre sebze ve saç tokası az bulundu. Sabun yoktu, ekonomide dengesizlik ve piyasada gerginlik vardı diye, herkes huzursuz oldu. İnsanlar psikolojik olarak huzursuz oldu. Gergin olmak için hiçbir neden göremiyordum, fakat ben de huzursuzdum. Huzursuz olmadığımı söylemek doğru olmaz. Gecenin bir kısmında huzursuz olabilirsiniz, ancak, uyku hapı alınca, gecenin geri kalan kısmında huzursuzluk kaybolur.

Bazıları kitlelerden tecrit olduğumuzu söylüyorlar, buna rağmen kitleler hâlâ bizi destekliyor. Bunun, Bahar Bayramı'ndan sadece iki üç ay öncesi ve sonrası için var olan geçici bir durum olduğunu düşünüyorum. Şimdi kitlelerle iyi kaynaştığımızı düşünüyorum. Çok fazla olmamakla birlikte, bir miktar küçük burjuva fanatizmi var. Meselenin Komün hareketiyle ilgili olduğunu söyleyen yoldaşların görüşlerine katılıyorum. Suyping'e gittim ve meseleyi iki saatten fazla ayrıntılarıyla tartıştım. Ça-ya-şan Komünü'ndeki Parti Komitesi Sekreteri, temmuz, ağustos ve eylül ayları boyunca, her gün ortalama 3 000 kişinin ziyarete geldiğini söyledi. Bu 10 günde 30 bin ve üç ayda 300 bin kişi demektir. Sü-şuy ve Çi-li-ying'de⁴ de aynı şekilde, çok sayıda ziyaretçilerin olduğunu duydum. Tibet dışında her

4 Honan eyaletinde Suyping Sien'indeki Ça-ya-şan Komünü (Vey-sing veya "Sputnik" Komünü olarak da bilinir). 1958 yazı başlarında deneme mahiyetinde kurulan ilk komünlerden biriydi. 7 Ağustos 1958'de kabul edilen yönetmelik taslağı, 29 Ağustos 1958'de Peytayho'daki bir toplantıda alınan Merkez Komitesi kararından sonra bütün ülkede incelenen bir belge oldu. Honan'ın Sinsiang sien'indeki Çi-li-ying Komünü ve Hopen'in Sü-şuy sien'indeki komünler de, 1958 yazında kurulan en eski örneklerdendi.

yerden görmeye geliyorlar. Bu Tang Hanedanı keşişlerinin kutsal yazıları⁵ aramaya gitmelerine benziyordu. Bunların hepsi, Sien, Komün ve Üretim tugayı kadrolarıydı. Aynı zamanda eyalet kadroları ve mahalli kadrolar da vardı. Şöyle diyorlardı: "Hunan ve Hopey halkı gerçeğe deney yoluyla ulaştılar; Roosevelt'in 'mahrumiyetten kurtuluşu'nu yerle bir ettiler. "Komünizme karşı duyulan bu coşku-yu nasıl karşılamalıyız? Küçük burjuva fanatizmi olarak mı niteleyeceğiz?" Meseleyi böyle koymanın yanlış olduğu kanısındayım. Bu biraz daha fazla şey yapmayı istemek meselesidir, biraz daha fazla ve hızlı yapma isteğinden başka bir şey değildir. Bu tahlil uygun mudur? Bu üç ay içinde 300 binin üç katı insan dağlara günlük⁶ yakmaya gitti. Bu tür büyük kitle hareketlerinin üzerine soğuk su dökmemeliyiz. Yalnızca ikna yolunu kullanabilir ve şöyle diyebiliriz! Yoldaşlar, yürekleriniz doğru yolda. İşler güçleşince sabırsız olmayın. İşleri adım adım yapın. Et yerken lokma lokma yemek zorundasınız, bir lokma sizi şişmanlatmaz. Lin X her gün yarım kilo et yiyor, ama 10 yıl sonra bile şişman değil. Benim ve Başkomutan'ın⁷ kocaman gövdelerimiz de bir günde meydana gelmedi.

Bu kadrolar birkaç yüz milyonluk bir kitleye önderlik etmektedirler. En az yüzde 30'u eylemci; toprak ağalarını, zengin köylüleri, gericileri iyi olmayan unsurları, bürokratları, orta köylüleri ve biraz da yoksul köylüleri kapsayan yüzde 30'u da pasif unsurlardır. Yüzde 40'ı da cereyana kapılmaktadır. Yüzde 30 kaç kişi etmektedir? 150 milyon kişi. Bunlar, komünleri, komün kantinlerini, büyük kooperatif işletmelerini yürütmeye heveslidirler. Bu işleri yürütmekte çok aktif, çok heveslidirler. Bunun küçük burjuva fanatizmi mi olduğunu düşünüyorsunuz? Onlar küçük burjuva değildirler,

5 7. yüzyılda, Hindistan'dan Budist kutsal yazılarını getiren Çinli rahip.

6 Mao biraz ileride, 1958 yazında kendisinin de, Ça-ya-Şan Komünü'nün yönetmeliğinde, "bir hazine bulduğunu" hissettiğini söylüyor. Burada, ziyaretçilerin üç örnek komüne, şafakta dağlarda günlük yakan Budistler gibi aynı iman ruhu içinde geldiklerini anlatıyor.

7 1928'de kuvvetlerinin Mao'nunkilerle birleşmesinden sonra 1954'e kadar bu mevkide kalan Çu Teh kastediliyor.

yoksul köylü, aşağı-orta köylü, proleter ve yarıproleterlerdir. Cereyana kapılanlar da bu işleri yapmaya hazırdırlar. Yapmak istemeyen yalnızca yüzde 30'udur. Yüzde 30 ve yüzde 40, yüzde 70 eder, böylece belli bir anda 350 milyon fanatik vardı demektir. Bu işi yapmak isteyen bu kadar adam vardı.

Fakat, Bahar Bayramı'ndan iki ay önceki ve sonraki dönemde durumdan memnun olmamaya başladılar ve değiştiler. Kadrolar köylük bölgelere gittiğinde, artık onlarla konuşmuyorlardı; onlara yalnızca tatlı patates lapası verdiler ve yüzleri de gülmüyordu. (Kadroların buna yol açan tutumuna-Ç.N.) "Komünist havası attırmak" adı verildi. Bunu tahlil etmeliyiz. Bu insanlar arasında küçük burjuva fanatizmine yakalananlar vardır. Kimdir bunlar? "Komünist havası attıranlar" öncelikle sien ve komün kademesindeki, özellikle komün kademesindeki kadrolardı; bunlar üretim tugaylarının ve takımlarının mallarına zorla el koyuyorlardı. Bu kötüdür. Kitleler bundan hoşlanmadı. Bu kadrolar azimle düzeltildi ve ikna edildi. Bu rüzgârın durulması mart ve nisan ayları boyunca bir ay sürdü. Kaldırılması gereken tedbirler kaldırıldı ve komünler ve tugaylar arasındaki hesaplar temizlendi.

Bu bir aylık hesapların temizlenmesinin ve eğitim döneminin olumlu etkileri oldu. Kısa zamanda eşitlikçiliğin doğru olmadığını anlamaya başladılar. "Önce eşitlemek, ikinci olarak düzeltmek, üçüncü olarak da fonları geri çekmek"⁸ geçerli olmayacaktı. Duyduğuma göre çoğunluk doğru yola gelmiştir ve yalnızca bir azınlık hâlâ "komünizmi" özlemekte ve bundan vazgeçmemektedir. Birkaç milyon kadroyu olduğu kadar birkaç yüz milyonluk bir nüfusu eğitecek böyle bir okul veya yoğun bir eğitim kursu başka nerede bulunabilir?

Eşyalar geri verilmelidir. Senin neyin varsa benimdir deyip, eşyaları toplayıp çekip gidemezsiniz. Eski zamanlardan beri böyle bir kural var olmamıştır. Daha on bin yıl sonra da insanlar hâlâ eşyala-

8 1958 yazında köylüler arasında hâkim olan ve onların komünizmi üretimin kolektif örgütlenmesi olarak değil, zenginliğin paylaşılması olarak anladıklarını yansıtan bir slogan.

rı istedikleri gibi alıp, çekip gidemeyeceklerdir. Kırmızı ve Yeşil Çeteler⁹ böyle davranırlardı: güpegündüz çalıp çırparak, başkalarının emeğinin ürünlerinin karşılığını vermeden gasp ederler ve eşit değerlerin değişimi ilkesini çiğnerlerdi. Sung Çiang'ın hükümeti "sadakat ve doğruluk sarayı" diye anılırdı. Yoksula yardım etmek için zengini soyardı ve adalet onun yanında olduğu sürece her isteğini alırdı. Aldıkları, mahalli zorbalara ve zalim eşrafa aitti ve bu nedenle onun davranışı makul karşılanabilir. Sung Çiang'ın aldığı "doğum günü vergisiydi" Onun hareketleri bizim mahalli zorbalara saldırıma benziyordu. Onların gayrimeşru mülklerine el koyuyordu.¹⁰ "Gayrimeşru kazançlara el konması cezayı gerektirmez." Köylülerden gasp edilen her şey köylülere iade edilmelidir. Mahallizorbalara saldırdığımızdan bu yana çok zaman geçti. Onlara saldırdığımızda, onların topraklarını bölmek ve halka iade etmek doğrudur. Çünkü, o topraklar da gayrimeşru mülkiyetti. Eğer "komünist havası atarsak" ve üretim tugaylarının ve çalışma takımlarının şişman domuzlarını ve beyaz lahanalarını yiyerek mülklerine el koyarsak, bu oldukça yanlış olur. Emperyalist ülkelerin servetleri söz konusu olduğunda da yöntemlerimiz bu değildir; resmen el koyma, kullanma hakkı talep etme ve ekonomik baskı gibi başka yöntemlerimiz vardır. Öyleyse, nasıl olur da emekçi halkın mülkünü gasp edebiliriz? Bu rüzgârı bir ay içinde bastırmayı nasıl başardık? Bu, Partimizin büyük, haklı ve doğru olduğunu kanıtlar. Eğer inanmıyorsanız, bunu kanıtlayacak tarihi malzemem var. Mart, nisan ve mayıs aylarında birkaç milyon kadro ve birkaç yüz milyon köylü bir eğitim gördü. Durum onlara açıklandı ve bunun üzerinde düşündüler. Burada esas mesele, bu tür servetin haksız olmadığını¹¹ anla-

9 1920'lerde Şanghai yeraltı dünyasına, bu gibi isimler taşıyan gizli cemiyetlerden meydana gelen çeteler hâkimdi.

10 Sung Çiang, *Suyun Kıyısı* adlı romanın kanundışı kahramanlarının önderiydi. Doğum günü hediyesi olayı 14-16. bölümlerde yer alır. Komünist Partisi'nin idealleri ile ezilenlerin geleneksel koruyucularının idealleri arasında yine buna benzer bir diğer karşılaştırma, Mao'nun 1936'da Ko Lao Huy adlı gizli cemiyete yaptığı çağrıda mevcuttur.

mayan kadrolardı. İki tür arasında ayırım yapamıyorlardı. Doğru dü-
rüst ekonomi politik öğrenmemişlerdi. Değer, eşit değerlerin değişi-
mi ve yapılan işe göre ücret kanunlarını tam olarak kavramamışlardı.
Birkaç ay içinde ikna oldular ve hatalarını sürdürmediler.

Bunu tam olarak anlayan hiç kimse olmayabilir. Bazıları bir kıs-
mını, belki yüzde 70'ini veya 80'ini kavramışlardır. Ders kitaplarını
anlamadıysa daha fazla çalışmaları gerekir. Komünlerde üst düzey-
deki kadrolar bir parça ekonomi politik bilmiyorlarsa, bu iş olmaz.
Eğer halk okuyamıyorsa, onlara anlatabilirsiniz ve belirli bir oranda
kavrayacaklardır. Kitap okumaları gerekmez; gerçeklerle eğitilebilir-
ler. Liang İmparatoru Vu-ti'nin Çen Fa-çih adında bir başveziri vardı.
Tek kelime okuyamazdı. Şiir yazması gerektiğinde, şiirleri ezberler-
di ve "Siz bilginler kulaktan öğrenen benim kadar bile bilmiyorusu-
nuz" diyerek başkalarına yazdırırdı. Tabii ki, okuma yazma öğrenme
kampanyasına karşı değilim. İhtiyar Ko¹² herkesin üniversiteye git-
mesini savunuyor. Katılıyorum. Fakat, bu, eğitim süresini 15 yıla çı-
karacaktır.

Kuzey ve Güney Sülaleleri zamanında Zao¹³ adlı bir general bir
savaştan sonra şu şiiri yazmıştı.

Savaşa gittiğimde,
Çocuklarım üzüldü.
Dönüşümde,
Davul zurnayla karşılandım.
Geçen birine sordum.
"Huo Çü-ping'i bilir misin?"

11 Aslında Çince metni, burada, "bir tür servetin haksız olduğu" şeklindedir. Mao
el konulmaması gereken şeylere elkoyma sol hatalarını eleştirdiği ve kadroları
bu aşırılıklardan sorumlu tuttuğuna göre bu bir baskı hatası olmalıdır.

12 Ko Çing-şih (1902-1965) Siyasi Büro üyesi, o sırada Şanghai Belediye Başkanı,
Şanghai Parti teşkilatı başı ve aynı zamanda Doğu Bürosu Birinci Sekreteriydi.

13 Güney Liang Sülalesi'nden Zao Çingsung. Aslında usta bir avcı olarak kendini
gösteren Zao (457-508) 502'de Liang hanedanının kurulmasına yardım etti. Şiir-
de, kendisini Han Vu Ti'nin Hunlara karşı kendini gösteren generali Huo Çü-
ping'le bir tutuyor.

Yine Kuzey sülalelerinden Hu-lü-çin tarafından yazılan Çi-lo'nun şarkısı vardı:

Çi-lo Irmağı yanında, Yin Dağları'nın eteğinde
Büyük bir kubbeye benzer
Ovaları kucaklayan gök.
Gök mavi, kır engindir.
Rüzgâr estiğinde,
Otlar eğilir ve koyunlar, sürüler görünür.

Bu şairlerden hiçbiri okuma yazma bilmezdi.

Eğer okuma yazma bilmeyen birisi başvezir olabiliyorsa, neden bizim komün kadroları ve köylülerimiz biraz ekonomi politik öğrenmesinler? Öğrenebileceklerini düşünüyorum. Okuyamasalar bile, eğer anlatılırsa biraz ekonomi politik öğrenebilirler. Anlatın, mutlaka kavrayacaklardır. Gerçekte meseleleri aydınlardan daha iyi kavrarlar. Ben kendim, ders kitaplarını okumuş değilim ve okuyana kadar tartışmaya hiçbir hakkım yok. Zaman ayırmalıyız; bütün Parti bir çalışma kampanyası başlatmalıdır.

Kaç teftiş yaptıklarını Allah bilir. Geçen yılki Çengçov Toplantısı'ndan bu yana, bu işe adamakıllı sarıldılar. Altıncı dereceden bir toplantı, beşinci dereceden bir toplantıyı etkilediği zaman dahi bir rapor hazırlanmalıydı. Pekin'den gelenler onlarla konuştular. Konuştular, ama onları etkileyemediler. Birçok rapor hazırladık, ama bunların hiçbirinden haberdar olmadınız. Yoldaşlara bir tavsiyem var; insanların ağızları olduğuna göre, bırakın konuşsunlar, başka insanların görüşlerini dinlemelisiniz. Bu toplantıda çözümlenemeyecek bazı meseleler olduğunu düşünüyorum ve bazı insanlar görüşlerinden vazgeçmeyeceklerdir. Böylece bir yıl, iki yıl, üç yıl, beş yıl oyalayacaklardır. Acayip fikirleri dinlemezsensiz, bu iş olmaz. İnsan dinleme alışkanlığı edinmelidir. Sıkı durmalı ve dinlemeliyiz derim. En kötü ihtimalle yedi sülalenize söveceklerdir. Biliyorum

bu kolay değil. Çocukken, ortaokula gittiğimde, hakkımda hoş olmayan şeyler işitince hiddetlenirdim. Eğer insanlar bana saldırmazlarsa, ben de onlara saldırmam. Eğer saldırırlarsa, elbette ben de onlara saldırırım. İlk olarak onlar saldırırlar, ben daha sonra. Bugüne kadar bu ilkeyi terk etmiş değilim. Şimdi dinlemeyi, sıkı durmayı ve bir-iki hafta dinlemeyi, daha sonra karşısaldırıya geçmeyi öğrendim. Yoldaşlara dinlemelerini tavsiye ederim. Kabul edip etmemek sizin bileceğiniz şeydir. Katılmazsanız ve eğer ben hatalıysam o zaman özcleştiri yaparım.

İkinci olarak, bazı başka yoldaşlara da böyle hayati bir zamanda bocalamamalarını tavsiye ederim. Bir kısım yoldaşların bocaladığını gözlüyorum. Onlar da Büyük İleri Atılım'ın, Genel Çizgi'nin ve halk komünlerinin doğru olduğunu söylüyorlar. Ancak, konuştuklarında, ideolojik eğilimleri açısından kimin safında yer aldıklarını ve sözlerinin yönelimini tespit etmeliyiz. Bu grup ikinci kategoridedir; esas olarak doğru, fakat kısmen hatalı ve bir miktar yalpalayanlardır. Bazı insanlar buhran dönemlerinde bocalarlar ve tarihin büyük fırtınalarında cesaretsizlik gösterirler. Tarihimizde dört çizgi vardır: Li Li-san Çizgisi, Vang Ming Çizgisi, Kao-lao Çizgisi ve şimdi Genel Çizgi.¹⁴ Bu insanlar istikrarsızdırlar. Yan-ko dansı yapmaktadırlar.¹⁵ (Guomintang bizim Yang-ko Hanedanı olduğumuzu söylerdi.) Ülkelerin durumunu iyileştirmek arzularında çok samimidirler. Bu iyidir. Bunun sınıf temeli nedir? Burjuvazi mi, küçük burjuvazi mi? Bunu burada tartışmayacağım. Bu konu üzerine Nanning Toplantısı'nda, Çengtu Toplantısı'nda ve Parti Kongre-

14 Bu konuşmanın yapıldığı sırada, 1930'lardaki çeşitli çizgilere ilişkin resmi görüş 20 Nisan 1945'te kabul edilen "Partimizin Tarihindeki Bazı Meseleler Üzerine Karar"da anlatılan görüştü. (*Seçme Eserler*, c.III, s.206-255.) 1930'daki Li Li-san çizgisi ve 1931-1935 yıllarında Vang Ming ve "Geri Dönen Öğrenciler Hizbi"nin diğer temsilcileri tarafından geliştirilen "Sol" Oportünist Çizgi burada etraflı olarak anlatılmaktadır. Kao-lao çizgisi ise Mao'nun 10 Mart 1958 tarihli konuşmasında anlatılmaktadır. (Bkz. Çengtu Konferansı'ndaki konuşmalar.)

15 Siyasi bir mesaj taşıyacak şekilde adapte edilen halk şarkıları ve dansları. Bunlar 1942 başlarında Yen-an üs bölgesinde geniş bir şekilde geliştirildi.

si'nde konuştum. 1956-1957'de bocalayan unsurlara gelince, onlara ceza külâhı giydirmedik,¹⁶ bir ideolojik yöntem meselesi olarak değerlendirirdik. Küçük burjuva fanatizminden söz edeceksek, bunun zıddı –o dönemin maceracılık aleyhtarlığı– burjuvazinin hazin ve kasvetli yavanlığı, karamsarlığıdır. Bu yoldaşlara ceza külâhı giydirmeyeceğiz. Onlar sağcılardan farklıdır, çünkü hepsi sosyalizmin inşasına katılmaktadırlar. Ama tecrübe eksiklikleri vardır. Rüzgâr esmeye ve otlar dalgalanmaya başlar başlamaz, yerlerinde sallanmaya ve maceracılık aleyhtarı kesilmeye başlarlar. Ama o dönemde maceracılığa karşı olanlardan bazıları, şimdi sağlam durmaktadırlar. Buna örnek En-lay yoldaştır. Enerjiyle doludur. Bu dersten sonra Çen Yün yoldaşın da sağlam duracağına inanıyorum. Gariptir ki, o dönemde En-lay'ı eleştiren insanlar, bu defa kendilerini onun yerinde bulmaktadırlar. Artık maceracı değillerdir; hatta maceracılığa karşı oldukları izlenimini vermektedirler. Örneğin, "kayıplar olmakla birlikte, kazanç da vardır" diyorlar. "Kazanç"tan ikinci olarak söz etmeleri, hesaplı bir düşüncenin ürünüdür. Örneğin, ceza külâhları dağıtacaksak, bu burjuvazinin bocalaması, hatta bir adım daha aşağısı, küçük burjuvazinin bocalamasıdır. Çünkü, sağcılar sürekli olarak burjuvaziden etkilenmektedirler. Emperyalistlerin ve burjuvazinin baskıları altında sağa kaymışlardır.

Aşağı yukarı 700 bin üretim tugayı vardır; eğer her tugay bir hafta yaparsa ve 700 bin hatanın tümünü bir yıl içinde yayımlamak isterseniz, bu nasıl yapılır? Dahası, bazı makaleler uzun, bazısı kısadır; hepsini yayımlamak en az bir yıl alır. Hepsini yayımlasaydık sonuç ne olurdu? Devletimiz çöker ve emperyalistler gelmese bile, halk isyan edip, bizi devirirdi. Eğer yayımladığımız gazete her gün kötü haber verirse, halkta çalışma şevki kalmaz. Yıkılmamız bir yıl

16 İnsanları aşağılamak için başlarına eşek külâhı geçirerek dolaştırma geleneğinin Çin'de uzun bir tarihi vardır. Bunun çağdaş örnekleri 1927'de Mao tarafından nakledilen Hunan köylülerinin hareketlerinden, Kültür Devrimi'ne kadar uzanmaktadır.

bile sürmez; bir hafta içinde yok oluruz. Hepsi de kötü şeyler hakkında olan 700 bin haber basmak proleterce bir davranış değildir. Daha çok, bir burjuva ülkesi ve partisine veya Çang Po-çün'ün¹⁷ siyasi planlama dairesine yakışır. Tabii burada kimse bunu savunmuyor. Abartıyorum. Fakat, eğer yaptığımız on işten dokuzu kötü olur ve bütün bunları basında yayımlarsak, mutlaka yok oluruz ve yok olmayı da hak ederiz. Bu durumda, hükümeti devirmek için köylük bölgelere gidip köylülere önderlik ederim. Kurtuluş Ordusu'nda bulunanlar benimle birlikte gelmezlerse, bir Kızıl Ordu bulurum ve başka bir Kurtuluş Ordusu örgütlerim. Fakat, Kurtuluş Ordusu'nun beni izleyeceğini sanıyorum.

Bazı yoldaşlara, sözlerindeki eğilime dikkat etmelerini tavsiye ederim. Konuşmanızın içeriği esas olarak doğru olabilir, ancak parçalar uygun olmayabilir.

Başkalarının sağlam durmalarını istiyorsanız, her şeyden önce kendiniz sağlam durmalısınız. Başkalarının bocalamasını istemiyorsanız, siz kendiniz bocalamamalısınız. Diğer bir ders de budur. Gördüğüm kadarıyla bu yoldaşlar sağcı değil, orta yolculardır. Solcu degillerdir. Eğilimlerden söz ediyorum, çünkü zorluklarla karşılaşanlar var. Kafalarını kırdılar ve endişelidirler. Sağlam duramadılar ve sallana sallana yolun ortasına düştüler. Mesele onların ortanın soluna mı, yoksa sağına mı daha eğilimli olduklarıdır. Bunu tahlil etmeliyiz. 1956'nın ikinci yarısında 1957'nin ilk yarısında hata yapan yoldaşların yolundan gitmişlerdir. Sağcı degillerdir, ancak sağcı olmanın eşiğindedirler. Sağcılardan hâlâ 30 km. uzaktadırlar. Sağcılar onların söylediklerinden çok hoşlandılar, hoşlanmasalar şaşkırtıcı olurdu. Bu yoldaşların cambazlıkları hayli tehlikelidir. Eğer bana inanmıyorsanız, bekleyin ve görün. Bunları büyük bir topluluk önünde söylüyorum. Bazı sözlerim insanları incitebilir. Fakat, eğer şimdi sussaydım, bu yoldaşların yararına olmayacaktı.

17 Çang Po-çün, Ulaştırma Bakanı ve Çin Demokratik Birliği'nin önderiydi. 1957 baharında Çin Komünist Partisi'ni şiddetle eleştirdi ve sonra Temmuz'da geri aldı. 1958 başında bakanlıktan uzaklaştırıldı.

Ortaya attığım konulara bir yenisi daha eklenebilir; birlik meselesi. Ama bu mesele üzerine ayrı bir yazı yazacağım! "Birlik; halkın, ulusun ve Parti'nin Birlik Bayrağını yükseltin!" Bunun bu yoldaşlar için iyi mi, yoksa kötü mü olduğundan söz etmiyorum. Zararlı olsa bile üzerinde durmak zorundayım. Partimiz, Marksist bir siyasi partidir. Bir tarafta olanlar dinlemelidirler, diğer tarafta olanlar da. Her iki taraf da dinlemelidir. Konuşmak istediğimi söylemedim mi? İnsan yalnızca konuşmamalı, başkalarını da dinlemelidir. Konuşmak için acele etmedim; tahammül etmek için sıkı durdum. Böyle yapmaya neden devam etmeyeyim? Daha şimdiden yirmi gündür beklemiş bulunuyorum ve toplantının bitmesine az kaldı. Ay sonuna kadar da sürdürebiliriz. Marshall, Luşan'a sekiz kere geldi.¹⁸ Çu En-lay üç kere geldi. Biz neden bir kere gelmeyelim? Buna hakkımız vardır.

Şimdi kantin meselesine gelem. Kantinler iyi şeylerdir ve çok sert eleştirilmemelidirler. Gönüllü üyelik temelinde canlı ve başarılı gelişmelerini destekliyorum. Tahıl tek tek evlere verilmelidir ve tasarruf edilen miktar bireylerce alıkonmalıdır. Bütün ülkede eğer kantinlerin üçte biri muhafaza edilirse, çok memnun olurum. Bunu söyler söylemez, Vu Çih-pu¹⁹ hayli sinirlendi. Korkmayın. Honan eyaletinde kantinlerin yüzde 90'ı hâlâ işlemektedir. Onları ortadan kaldırmamalı, denemeli, nasıl çalıştıklarını görmeliyiz. Ülke çapında konuşuyorum. Dansta dört aşama yok mudur? "Bir tarafta dur, dene, dans edebildiğin kadar et, dans et veya öl!" Böyle bir değiş gerçekten var mı? Eğer köylülerin 150 milyona varan üçte biri sebat ederse bu harikulade bir şey olur. Bundan sonraki ümidim, 250 milyona varan yarısının da sebat etmesidir. Honan, Seçuan, Hunan,

18 General George C. Marshall 1946-1947 yıllarında Çin'de ABD arabulucusuyken Luşan'da birtakım toplantılar düzenlemiştir.

19 Vu Çih-pu (1906-) o sırada Çin Komünist Partisi'nin Honan eyaleti Birinci Sekreteriydi. 1958 yazında komünlerin kurulmasında öncülük etti. Mao'nun buradaki sözlerinin geçmişi için, 20 Mart 1958 tarihli konuşmasında toplumsal değişimin başını çekmede Honan'ın oynadığı rol konusunda söylediklerine bakınız. (Çengtu Konferansı'ndaki konuşmalar) Vu Çih-pu 1961'de maceracılık yüzünden görevden alındı.

Yünnan, Şanghay gibi örneklerin tecrübelerinden yararlanırsak, başarabiliriz ve dağıtılan kantinlerin bazıları yeniden kurulabilir. Kantinleri biz icat etmedik, kitleler yarattı. Komünlerin kurulmasından önce, 1956'da Hopey eyaletinde kantinler vardı. 1958'de çok hızlı bir şekilde kuruldu.

Zeng Si-şeng²⁰ kantinlerin, işgücünü serbest bıraktığını söyledi. Başka bir noktayı daha düşünüyorum. O da kantinlerin malzemeden tasarruf etmeleridir. Bunun yararı olmasaydı uzun süre devam edemezlerdi. Yapabilir miyiz? Yapabiliriz. Benim önerim, Honanlı yoldaşların biraz makineleşme sağlamaları. Örneğin, suyun taşınmasını ortadan kaldırmak için su tesisatı yapmalarıdır. Bu şekilde hem emekten hem de malzemeden tasarruf edilebilir. Kantinlerin yarısının dağılması iyi olmuştur. Başkomutan, senin meseleyi koşuna katılıyorum, ama aynı zamanda senden ayrılıyorum. Ne kantinleri dağıtmaktan toptan vazgeçelim ne de çok fazlasını kapatalım. Ben bir orta yolcuym. Honan, Seçuan, Hupey hepsi solcudurlar. Fakat, bir sağ kanat ortaya çıkmıştır. Çin Bilimler Akademisi'nin Çangli araştırma komitesi diğer noktaları zikretmeden, belirli bir noktadan saldırıp, kantinlerin hiçbir değeri olmadığını söylüyor. Teng Tu-zu'nun "Seks Düşkünlüğü Üzerine Methiye"sini taklit etmektedirler. Teng Tu-zu, Sung Yü'ye üç noktada saldırmıştı; yakışıklılık, seks düşkünlüğü ve belagat.²¹ Karısını da sevmezdi ve çok tehlikeliydi. Sun Yü şöyle cevap verdi: "İyi görünüşümü ana-babama borçluyum, güzel konuşmamı da öğretmenlerime, seks delisi olduğum da doğru değildir. Çu devletindeki kadar güzel kadın hiçbir yerde yoktur. Çu'nun güzel kadınları arasında en güzelle-

20 Zeng Si-şeng (1905-) Vampo Akademisi mezunudur. Uzun Yürüyüş'e katıldı ve 1956'da Merkez Komitesi'ne seçildi. Aynı zamanda 1952'den 1960'a kadar ÇKP'nin Anvey Eyaleti Birinci Sekreteriydi ve bu görevdeyken Büyük İleri Atılım'ın güçlü bir destekleyicisi olarak kendini gösterdi. 1960'ların başında siyaset sahnesinden silindi.

21 Teng Tu-zu, Çu devletinin yüksek bir görevlisiydi. Meşhur Şair Çü Yuan'ın yeğeni Sung-yü'ye bu şekilde saldırdı. O da karşılık olarak ona saldırdı (MÖ 4. yüzyıl).

ri de benim bölgemde bulunur. Benim bölgemin en güzel kadını da Doğu yakasındaki komşumun kızıdır. Boyunu 1 santim uzatırsan çok uzun, 1 santim kısaltırsan da çok kısa olur..." Teng Tu-zu bugünün bakanına karşılık olan bir tay-fu idi. "Bakanlığı", Metalurji Bakanlığı, Kömür Sanayi Bakanlığı veya Tarım Bakanlığı gibi büyük bir bakanlıktı. Bilim Akademisi'nin araştırma grubu bir noktaya hücum etti ve gerisini görmezlikten geldi. Hücum tarzları, domuz eti, saç tokası vb. şeyler üzerinde yoğunlaşmaktı.

Herkes hata yapar. Konfüçyüs'ün kendisi de hata yaptı. Lenin'in birçok defa değiştirildikten sonra karmakarışık gözükten el yazmalarını da gördüm. Eğer hatalar yapmamış olsaydı, neden düzeltme gereğini duydu? Daha fazla kantinimiz olabilir; kantinleri bir veya iki yıl denedikten sonra onları sürdürebileceğimizi düşünüyorum.

Halk komünleri çökebilir mi? Bugüne kadar hiçbiri çökmedi. Yarısının çökmesine karşı hazırlıklıydık ve yüzde 70'i bile çökseydi, yine de yüzde 30'u kalacaktı. Çökeceklerse çöksünler. Eğer iyi yönetilmezlerse mutlaka çökeceklerdir. Komünist Partisi komünleri, bütün işletmeleri, tarımı, sanayii, ticareti, haberleşmeleri, ulaşımı, kültür ve eğitimi, her şeyi iyi yönetmeyi amaçlar.

Önceden görmemiz mümkün olmayan birçok şey oldu. Parti'nin Parti işleriyle ilgilenmediği söylenmemiş midir? Şimdi planlama organları planlamayla ilgilenmiyorlar; bir süredir bununla ilgilenmemektedirler. Planlama organları, Planlama Komisyonu'ndan ibaret değildir; mahalli hükümetleri olduğu kadar başka bakanlıkları da içeriyorlar. Mahalli organların bir süre ekonominin genel dengesiyle ilgilenmemesi hoş görülebilir. Ama Planlama Komisyonu ve merkezi bakanlıklar on yıldır mevcuttur ve Peytayho'da birdenbire planlamayla ilgilenmemeye karar verdiler. Bunu, planlama konusunda bir talimat olarak nitelediler, ancak bu, planlamadan tamıyla vazgeçmek anlamına geliyordu. Planlamadan vazgeçtiler derken, bütünü dengelemekten vazgeçtiler ve ne kadar kömür, demir ve ulaşım ihtiyacı duyulduğunu hiç, ama hiç hesaplamadılar demek istiyorum. Kömür ve demir kendi başlarına yürüyemezler;

onları taşıyacak araca ihtiyaç duyarlar. İşte bunu önceden göremedim. Ben XX ve Başbakan bu noktayla ilgilenmiyorduk. Bizim bundan tamamen habersiz olduğumuz söylenebilir. Mazeret göstermemem gerekir, ama ben de göstereceğim. Çünkü, ben Planlama Komisyonu başkanı değilim. Geçen yılın Ağustos'undan önce bütün enerjimi devrim üzerinde yoğunlaşmıştı. Ekonomik inşaa meselesine gelince, buna tamamen yabancıyım ve sanayi planlamasından hiçbir şey anlamam. Batı Kulesi'nde* şöyle dedim: "Benim akıllı önderliğimden dem vurmayın. Ben hiçbir şeyi denetlemiyorum, öyleyse nasıl olur da benim akıllılığımın söz edersiniz?" Fakat yoldaşlar, 1958 ve 1959'da esas sorumluluk bana aitti ve beni suçlayabilirsiniz. Geçmişte sorumluluk başkalarınınındı; En-lay'ın, XX'indi, ama şimdi beni suçlamalısınız; çünkü, üzerinde durmadığım bir yığın şey var. Mezara kukla gömmeyi icat eden kişinin haleflerden mahrum bırakılması mı gerekir?²² Bende mi halefsiz bırakılacağım? (Bir oğlum öldü, birisi delirdi.)²³ Çelik üretimini yaygınlaştırma hareketinden kim sorumluydu? Ko Çing-sih mi, yoksa ben mi? Ben sorumluyum. Ko Çing-sih'le bir konuştum ve altı milyon tondan söz ettim. Daha sonra başkalarını da bulup konuştum. XXX de bunun mümkün olduğunu söyledi. Haziran'da 10 700 000 tondan söz ettim. Sonra karar verdik ve açıkladık. Peytayho tebliğinde yayımlandı; XX, birtakım düşünceler önerdi ve her şeyin iyi gideceğini düşündü. Böylece büyük bir felakete sürüklendik ve 90 milyon kişi savaşa girdi. Daha önce de söylediğim gibi, mezara kukla gömmeyi icat edenler, ne çocuk ne de torun sahibi olmalıdırlar. Küçük, basit izabe fırınları inşa edildi... Birçok tartışma raporu okudum; herkes yapılabileceğini söylüyordu. Meseleyi sıkı bir şekilde kavradığımızda ve gerçekten çok çalıştığımızda, kaliteyi yük-

* Pekin'de Çung-han-hay.

22 "Mezara kukla gömmeyi icat etmek" şeklindeki Çin deyimini, şeytani bir şey icat eden ya da daha genel olarak felaket getiren bir kimseyi anlatmak için kullanılır.

23 Burada işaret edilen iki kişi, Mao'nun birinci karısı, Yang Kay-huy'dan olan iki oğludur. 1922'de doğan büyüğü Mao An-ying, 1950'de Kore'de öldürüldü. Küçüğü Mao An-çin 1930'da annesinin idamından sonra, bir "burjuva" ailenin yanında bırakıldı ve o kadar kötü muamele gördü ki, akli dengesini kaybetti.

seltebilir, maliyeti düşürebilir, kükürt miktarını düşürebilir ve gerçekten iyi demir üretebilirdik. Komünist Partisi'nin bir şeyi "sıkı sıkıya kavramak" adını verdiği bir yöntemi vardır. Komünist Partisi'nin de, Çan Kayşek'in de iki eli vardır. Komünist Partisi'nin elleri komünist elleridir. Tuttuklarını koparırlar. Temel tarım ürünleri, pamuk, petrol, kenevir, ipek, çay, şeker, sebzeler kadar demir ve çelik meselesini aynı zamanda tütün, meyve ve baharatı da ele almıyoruz. Tarım, ormancılık, hayvancılık, yan ürünler ve balıkçılık alanlarında ele alınması ve genel dengeyi sağlaması gereken 12 kalem var. Şartlar çeşitli yerlere göre değişir. Her il için geçerli tek bir model olamaz. Hupey'de, Çiyukungşan'da dağlarda bambu yetiştirirler. Sadece tahıl yetiştirmeleri ve bambuyu ihmal etmeleri çok yanlış olurdu. Çay ve şekerin yetişmediği yerler vardır. Ürünler mahalli şartlara göre yetiştirilmeli. Sovyetler Birliği, Müslümanların yaşadığı bölgelerde domuz yetiştirmede mi? Gülünç!

Sanayi planlaması hakkında çok iyi yazılmış bir makale var. Parti'nin parti işleriyle ilgilenmeyişi ve Planlama Komisyonu'nun da planlama ve genel dengenin sağlanmasıyla ilgilenmeyişi gelince, ne yapıyorlar? Gidişattan hiç, ama hiç endişelenmediler bile. Başbakan endişelendi, fakat onlar endişelenmediler. Eğer bir kimse endişelenmiyorsa ve enerji ya da coşkusu yoksa hiçbir şeyi doğru biçimde yapamaz. Bazı kimseler, Planlama Komisyonu'nun başı Li Fuçun yoldaşı "ayakları hareket etmek ister, fakat o tereddüt eder; ağzı konuşmak ister, ama o kekeler" diye eleştiriyorlar. Fakat, Li Kuey²⁴ gibi de olmayın. Acelecilik de işe yaramaz. Lenin, coşkuyla doluydu ve kitleler bunu beğeniyordu. Eğer bir kimse konuşmak istiyor, ama sadece kekeliyorsa bu onun birtakım sıkıntıları yüzündendir. Ayın ilk yarısında insanların birçok sıkıntısı vardı. Şimdi bu sıkıntıların hepsi açığa çıkmış bulunuyor. Eğer bir şey söyleyecekse- nize hemen söyleyin, hepsi tutanaklara yazılacaktır. Sözlü kanıtlar yazılmalıdır. Eğer söyleyecek şeyleriniz varsa, söyleyin. Eğer bende

24 *Suyun Kıyısı* romanında, kişiliği, "Kara Kasırğa" takma adıyla ortaya konan, iyi kalpli ama çok sinirli bir kişi.

hatalar buluyorsanız, beni düzetmelisiniz. Papuçlarınız vurursa korkmayın. Çengtu Toplantısı'nda kimsenin ceza görmekten korkmaması gerektiğini söylemiştim. Hatta kimse idamdan veya Parti'den atılmaktan korkmamalıdır. Eğer bir komünist, kıdemli bir kadro bu kadar tutukluk çekiyorsa, bu onun yanlış şeyler söylemekten ve düzeltilmekten korkmasındandır. "Akıllı adam en baştakini kollar" denilen şey budur. Hastalık ağız yoluyla girer ve bela da ağız yoluyla çıkar. Bugün bela çıkarırsam iki tür insan bundan hoşlanmayacaktır; birisi alingan olanlar. diğeri de hangi yönde oldukları tartışma konusu olanlardır. Eğer bana katılmıyorsanız benimle tartışın. Başkana karşı çıkılmayacağı düşüncesine katılmıyorum. Zaten, ismen olmasa bile, gerçekte arka arkaya bana karşı çıkmaktasınız. Hem Kiangsi Parti Okulu'nun ve hem de Orta Dereceli Parti Okulu'nun görüşleri benimkilere karşıdır. Mezara kukla gömmeyi icat edenin halefsiz kalması gerektiğini söylediğimde, ilk olarak 10 700 000 ton çelik üretme hedefini kastediyordum. Bu, 90 milyon kişinin savaşa girmesiyle ve (...) dolar halk parası harcanmasıyla sonuçlandı. "Kazanç, kaybı karşılamadı. Bu benim önerim ve karar tasarımıdır. İkinci olarak halk komünlerini kastediyordum. Halk komünlerini yarattığımı iddia etmiyorum, yalnızca önerdiğimi söylüyorum. Peytayho kararı benim önerim üzerine alındı. O zaman, Ça-ya-şan Komünü'nün tüzüğünde hazine bulmuş gibiydim. Şang-tung'dayken bir gazeteci bana "Halk Komünleri iyi mi?" diye sordu. Ben "iyidir" dedim ve o bunu bir gazetede yayımladı. Orada da biraz küçük burjuva fanatizmi vardı. Gelecekte gazeteciler uzak durmalıdırlar.

Ben iki suç işledim. Bunlardan biri 10 700 00 ton çelik üretilmesini ve çeliğin yaygın olarak üretilmesini istemektir. Bunu onayladıysanız suçun bir kısmını paylaşmalısınız. Ama mezara kukla gömmeyi icat eden ben olduğuma göre, suçu başkalarının sırtına yıkamam. Esas sorumluluk benimdir. Halk komünlerine gelince, onlara bütün dünya karşıydı; Sovyetler Birliği karşıydı. Bir de Genel Çizgi var. Aslı olsun olmasın, bu meselede sorumluluğun bir kısmını paylaşabilirsiniz. Kanıtı, sanayide ve tarımda görülen uygulamaları

dır. Diğer ağır toplara gelince, onlar da biraz sorumluluk almalıdırlar. Tan Reis,²⁵ birçok büyük atış yaptın, ama atışın hatalıydı. Beynine kan hücum etti ve yeteri kadar dikkat göstermedin. Çok hızlı komünleştirdin. İlkönce Honan'da konuşulmuştu, sonra bunun hikâyesi Kiangsi ve Çekyang'da hızla yayıldı. Eğer konuşmada dikkatsizsen, hiçbir şeyi kontrol edemezsin. Daha ihtiyatlı olmalısın. Gücün, enerjik olmandan ve sorumluluk yüklenmeye istekli olmandan geliyor; bu şevksiz ve kayıtsız olmaktan çok daha iyidir. Ama önemli meseleler üzerine büyük atışlar yaptığında dikkatli olmasın. Ben de üç büyük atış yapmış bulunuyorum; halk komünleri, çelik üretimi ve Genel Çizgi. Penk De-huay incelikten uzak, kaba bir insan olduğunu söyledi. Ben Çang-fey gibi, kaba olmasına rağmen belirli bir inceliği olan bir insanım.²⁶ Halk komünleri hakkında bunların bir kolektif mülkiyet sistemi olduğunu söyledim. Bütün halk için kolektif mülkiyetten komünist mülkiyete geçişin tamamlanması için iki beş yıllık plan döneminin çok kısa olduğunu söyledim. Belki 25 yıllık plan gerekecektir.

Aceleciliğe gelince, Marx bile birçok hata yaptı. Her gün bir Avrupa devriminin olacağını ümit etti, ama olmadı. Birçok inişler ve çıkışlar oldu ve Marx öldüğünde devrim hâlâ gerçekleşmemişti. Yalnızca Lenin döneminde gerçekleşti. Bu da bir sabırsızlık değil miydi? Bu küçük burjuva fanatizmi değil miydi? (XX şöyle dedi: "Lenin şartların dünya devrimi için olgun olduğunu söylüyordu, fakat gerçekleşmedi.") Marx, başlangıçta Paris Komünü'ne karşı çıktı. Zinovyev ise Ekim Devrimi'ne karşı çıktı. Zinovyev daha sonra

25 Tan Çen-lin (1902-), 1958'deki Siyasi Büro üyesi ve Partinin en yüksek tarım sözcüsüyüdü. Büyük İleri Atılım sırasında köylük bölgelerdeki radikal siyasetleri savunmuştu. Nisan 1959'da Devlet Konseyinde Başbakan yardımcılarında biri oldu ve Mao Zedung'un sözcüsü sayılıyordu. Büyük Kültür Devrimi sırasında eleştirildi. 10. Kongre'de tekrar göreve döndü.

26 Peng De-huay (1898-) Luşan Toplantısı'nda Büyük Atılım siyasetlerine şiddetli saldırılarda bulunan Savunma Bakanıydı. 14 Temmuz 1959 tarihli "Görüş Mektubunda" Peng sert konuşmasına mazeret olarak, *Üç Krallığın Romansı'nın* kahramanlarından biri olan Çang Fey gibi basit bir kişi olduğunu, ama Çang'ın inceliğini değil sadece sertliğini paylaştığını ileri sürüyordu.

idam edildi. Marx da öldürülmeli miydi? Paris Komünü ayaklanınca, başarısızlıkla sonuçlanacağını gördüğü halde destekledi. İlk proletarya diktatörlüğü olduğunu anladığı zaman üç ay dayansa bile çok iyi olacağını düşündü. Ekonomist bir bakış açısıyla değerlendirsek değmezdi. Bizim de Kanton Komünümüz²⁷ vardı, ama Büyük Devrim başarısızlığa uğradı. Şimdiki çalışmamız da 1927'deki gibi başarısız mı olacak? Veya üslerimizin birçoğunun kaybedildiği ve Sovyet topraklarının daha önceki genişliğinin onda birine düştüğü, 25 bin Li'lik Uzun Yürüyüş gibi mi olacak? Hayır, onlar gibi olmayacak! Bu sefer başarısızlığa mı uğradık? Burada bulunan bütün yoldaşlar kazançlar olduğunu, tam bir başarısızlık olmadığını söylüyorlar. Esas olarak bir başarısızlık mıdır? Hayır, sadece kısmi bir başarısızlıktır. Yüksek bir bedel ödedik. Çok fazla "komünist rüzgârı" esti, ama bütün ülke halkı bir ders aldı.

Çengçov'da Stalin'in "Sosyalizmin Ekonomik Meseleleri" üzerine iki kez konuştum. Ama bunlar yalnızca konuşmadı. Şimdi onu derinlemesine incelemeliyiz. Aksi takdirde davamızı geliştiremez ve sağlamlaştıramayız.²⁸

Sorumluluktan söz ederken, Tarım Bakanlığı'ndan XXX'in sorumluluğu olduğu gibi, 30 ve 30'un da sorumlulukları vardır. Ama en fazla sorumlu olan benim. İhtiyar Ko, senin kendi icadından ötürü sorumluluğun var mı? (İhtiyar Ko "Evet" dedi.) Benimkinden daha mı hafifti? Seninki ideolojik bir mesele, benimki 10 700 000 ton ve 90 milyon insanın savaşa girmesi meselesiydi. Yaratılan kargaşa büyük çaptaydı ve ben sorumluluğu üstleniyorum. Yoldaşlar, hepimiz kendi sorumluluğunuzu tahlil etmelisiniz. Sıçacaksanız sıçın! Osuracaksanız osurun! Kendinizi çok daha iyi hissedeceksiniz.

27 Stalin'in emrettiği ve derhal büyük can kaybıyla bastırılan Aralık 1927'deki başarısız Kanton ayaklanması.

28 Mao, kendisi, bu konuşmadan az sonra, Stalin'in bu son eseri hakkında bir yorum yazdı. Aynı zamanda Stalin'in ölümünden sonra yayımlanan *Sovyet Ekonomi Politik El Kitabı*'nın da çok daha etraflı bir tahlilini kaleme aldı.

ASKERİ İŞLER KOMİTESİ'NİN VE DIŞİŞLERİ
KONFERANSI'NIN GENİŞLETİLMİŞ
OTURUMUNDA KONUŞMA

(11 EYLÜL 1959)

Yoldaşlar! Bu çok iyi bir toplantı oldu. Yüreklerinde fesat besleyenlerin kendi zıtlarına dönüşeceğine inanıyorum. Dünya işçi sınıfına, dünyadaki partilere, Parti'nin davasına, işçi sınıfının davasına ve halkın davasına karşı yüreklerinde fesat besleyenler, kendi zıtlarına doğru ilerleyeceklerdir. Yani amaçları gerçekleşemeyecektir. Örneğin, bir kimse bir amaca erişmek isteyip de sonunda amaç gerçekleşmezse, manevi bir yenilgiye uğrar ve kitlelerden tecrit olur. Örneğin, benim gözümde Marksist olmayan ve hiçbir zaman da Marksist olmamış olan yoldaşlar vardır. Peki bunlar nedir? Bunlar Marksizmin yol arkadaşlarıdır. Bu noktayı daha etraflı bir şekilde tartışmak istersek, elimizde hayli malzeme vardır. Örneğin, son zamanlarda hayli malzeme yayımlandı. Bunlar arasında Japonya'ya karşı savaş zamanında, Uzun Yürüyüş sırasında ayrılık tohumları ekme faaliyetleriyle ilgili malzeme de vardır. Japonya'ya karşı savaş döneminin malzemesinde "hürriyet, eşitlik, kardeşlik"; "Japonya'ya karşı cephe sol, merkez ve sağ olarak bölünemez"; "sol, merkez ve sağ halinde bölünmeler yanlıştır"; "kendine yapılmasını istemediğin şeyleri, sen de başkasına yapma" gibisinden şeyler bulunuyordu. Sınıf ilişkilerinin hâkim olduğu, proletaryayla burjuvazinin, ezenle ezilenlerin bulunduğu yerlerde bu gibi ilkeler öne sürmeye, "Hükümdarın suçu halka

da bulaşır" kabilinden sözler sarf etmeye Marksist bir bakış açısı denemez. Buna hiçbir şekilde Marksist bir görüş denemez. Böyle bir görüş, halkı aldatan, Marksizme aykırı bir burjuva görüşüdür. Daha sonraları Kao, Lao, Peng ve Huang'ın¹ "Ordu-Parti" teorileri gibi Parti aleyhtarı görüşleri, Parti içinde ayrı ayrı alanlar varmış gibi göstererek, Parti içindeki doğru ilişkileri baltaladı. Bunların görüş ve tavırları Marksist değildi. Bunların yalnız Luşan Programı hakkında değil, Luşan Konferansı'ndan yıllarca önceki bölücü faaliyetleri hakkındaki birçok belge bu kez aydınlığa çıkmış bulunuyor. Ayrıca Li Li-san çizgisi dönemine ait de birçok malzeme mevcuttur. Bunların çoğu yazıya dökülmüş bulunuyor. Burada sözünü ettiğim, herkesin açığa çıkarmakta olduğu şeylerdir. Bu nedenle, bunların hiçbir zaman Marksist olmadıklarını, ancak yol arkadaşları olduklarını ve gene bunların sadece Partimize sızmayı başarabilmiş burjuva ve oportünist unsurlar olduklarını tartışmak istiyorsak, bu noktayı ispat etmek ve bir sonuca bağlamak istiyorsak, elimizde çok bol malzeme vardır. Şu sırada böyle bir şey yapmaya şahsen niyetli değilim. Çünkü, bu birçok makale yazılmasını gerektirecek, birçok yoldaşın başına iş çıkaracaktır. Onun için bu konuyu ortaya atmakla yetiniyorum. Burjuva devrimcilerinin Komünist Partisi'ne girmeleri ve bunların burjuva dünya görüşlerinin ve tutumlarının değişmemiş olması pekâlâ anlaşılabilir bir şeydir. Bunlar hata yapmaktan kaçınamazlar. Kritik zamanlarda böyle yol arkadaşlarının hata yapmamaları imkânsızdır.

Luşan Konferansı, bu toplantı ve bütün ülkedeki Parti örgütünün çeşitli kademeleri, hep Sekizinci Genel Toplantı'nın kararlarını tartıştılar ve bu olaydan, geniş kitleleri eğitmek ve onların düzeylerini

¹ Huang Ko-çeng (1902-) Ekim 1958'den Eylül 1959'a kadar Halk Kurtuluş Ordusu Genelkurmay Başkanıydı; Peng De-huay'ın baş suç ortağı sayıldı ve görevden onunla aynı zamanda azledildi. "Peng-Huang" (veya "Peng Huang-çang"), "(Ven-tien)-Çu" (Siao-çu) grubu ile Kao-cao grubu arasındaki bağ, Kültür Devrimi sırasında daha da açığa çıkarıldı.

yükseltebilmelerine ve daha bilinçli olmalarına yardımcı olmak için yararlandık. Bu, halkın büyük bir çoğunluğunun, Parti kadrolarının büyük çoğunluğunun, diyelim yüzde 95'inin, bunlarla aynı görüşte olmadığını tamamen ispatlamıştır. Bu aynı zamanda, bunların tutumuna karşı yoldaşların tepkisinin de gösterdiği gibi, Parti'nin olgun olduğunu ispatlamaktadır.

Komünist Partimize burjuva unsurlar sızmıştır. Parti üyelerimiz arasında birçok burjuva ve küçük burjuva unsur vardır. Bunlar tahlil edilip iki gruba ayrılmalıdır. Büyük çoğunluk iyi insanlardır. Bunlar Marksizmi kabul etmeye istekli olduğundan, komünizme kazanılabilirler. Azınlık ise muhtemelen yüzde 1, 2, 3, 4 veya 5'tir; belki yüzde 3'tür, belki yüzde 4'tür, belki de yüzde 5'tir. Sonra birkaç hafta boyunca eyalet seviyesindeki toplantılarda, birçok yüksek kadro, tek endişeleri dünyada kargaşalık olmaması olan sağ oportünist unsurlar ve fesatçılar olarak teşhir edildi. Ne zaman bir kargaşalık çıksa bunlar sevinir. Bunların ilkeleri şudur: Bir yanda sükûnet hüküm sürüyorsa ve işler iyi gidiyorsa bunlar rahatsız olur. Fakat, rüzgâr çıkıp da otlar dalgalanmaya başlar başlamaz mutlu olurlar. Örneğin, yeterince et, yeterince sebze, yeterince sabun, yeterince saç tokası yoksa bunu "işleri berbat ettiniz!" demek için fırsat bilirler. Bunun, kendilerini değil, sizi ilgilendirdiğini söylerler. Örgütler toplanıp kararlar alınırken çıt çıkarmazlar. Örneğin, Peytayho Konferansı'nda çıt yok, Çengçor Konferansı'nda çıt yok, Vuçang Konferansı'nda gene çıt yok. Şanghay Konferansı'nda gerçi bir şeyler gevelediler, ama kendilerini pek işitemedik. Sonra işler aksadığı zaman (daha doğrusu işlerin aksadığını sandıklarında), o zaman gördüğünüz gibi, sebze, et, bazı bölgelerde tahıl, sabun ve hatta şemsiye kelimeleri dillerinden düşmez oldu. Örneğin, Çekyang'da bir şemsiye sıkıntısı olduğu zaman, buna tutup, "oranların yanlış ayarlanması", "küçük burjuva fanatizm" vb. dediler. Bu küçük azınlığı oluşturan insanların komünizme girmeleri, gerçek birer Marksist olmaları son derece güç olacaktır. Güç olacaktır derken,

imkânsızdır demek istemiyorum. Liu Po-çeng'in dediği gibi, "tamamen yeniden doğmak gerekir." Eskiden savaş ağası olanlar, nihayet savaş ağalarıydı. Fakat, yoldaş XXX gibi eskiden savaş ağası olmayanlara ne demeli? Kendisi nasıl olur da bir savaş ağası sayılabilir? O edebi bir ağa, akademik bir ağaydı. Eğer tamamen yeniden doğmazsanız, komünizmin kapısından giremezsiniz.

Beş çizgi hatası olmuştur. Li Li-San çizgisi, birinci ve ikinci Vang Ming çizgileri,² Kao-Cao çizgisi ve şimdi malum Peng-Huang-Çang-Çu çizgisi. Bazı kimseler beş seferinde de hata yapmışlar, bazıları ise yapmamıştır. Örneğin, Yoldaş XXX, Li Li-San çizgisi sırasında henüz bize katılmamıştı. Peng ve Huang'a gelince, onlar Li Li-San çizgisi döneminde de saldırıya uğradılar. Bu tesadüf değildir. Beş hatalı çizginin ciddiyetini göstermesi bakımından, son iki seferinde, yani Kao-Cao ve Peng Huang çizgileri döneminde Parti'yi bölmek için komploların tezgâhlandığını belirtmeliyiz. Bu, parti disiplinine aykırıdır. Marksist bir parti disiplinli olmalıdır. Bunlar, Lenin'in, "proletarya partisi disipline, demir disipline sahip olmalıdır" dediğini bilmiyorlar. Bu yoldaşlara gelince, nasıl bir disipline sahiptirler? Demir disiplin mi, çelik disiplin mi, yoksa maden, ağaç, su, ateş ve toprak disiplin mi? Ya da tahtadan bir disiplin mi, yoksa fasulye lapasından disiplin mi? Sudan disiplin demek, hiç disiplin yok demektir. O halde nasıl demir disiplinden söz edebiliriz? Bölücü faaliyetleri sürdürmek, disiplini bozmak demektir ki, bunun amacı ve sonucu da zorunlu olarak proletarya diktatörlüğünün yıkılması ve yerine başka türden bir diktatörlüğün kurulmasıdır.

Birlik bayrağı, son derece önemlidir. Marksist birlik sloganı, "dünya proletaryası, birleşin"dir. Fakat bu onlara göre değil! Onlara bakılırsa, ne kadar az olursak o kadar iyidir! Onlar kendi klikleri olmasını ve geniş kitlelerin isteklerinin aksine kendi bildiklerini

2 Rusya'dan geri dönen öğrenciler hizbinin "sol" çizgisi ve Vang Ming'in Yenan dönemindeki, Guomintang'a karşı Çin Komünist Partisi'nin bağımsızlığına yeteri kadar önem vermeyen, sağ oportünist, teslimiyetçi çizgisi burada 1. ve 2. Vang Ming çizgileri olarak anılıyor.

okumayı isterler. Luşan Konferansı'nda, bunların birlik sloganını ağızlarına almadıklarını, çünkü bu slogan ortaya atılacak olursa, faaliyetlerini sürdüremeyeceklerini gözledim. Bu slogan çıkarlarına uygun olmadığından, ağızlarına almaya cesaret edemiyorlar. Söz konusu edilen birlik, hata yapmayanlar şöyle dursun, hatta hata yapanları, kendileriyle bir kez daha birleşebilmek için hatalarını düzeltmede onlara yardımcı olacağımız kimseleri de kapsamaktadır. Fakat, bu kimseler, onları yıkmak istiyor. Siyasetleri birlik siyaseti değil, yıkıcı bir siyasettir. Salladıkları bayrak yıkıcılık bayrağıdır. kendi görüşlerine aykırı görüşler taşıyanların yıkılması bayrağıdır. Böyle kimseleri kötü gösteriyorlar. Halbuki bu sözüm ona kötü kimseler, aslında yüzde 95'in üzerindeki büyük çoğunluktur.

Eğer birlik istiyorsanız, disiplinli olmalısınız ki, ulusumuzun tümü birkaç beş yıllık plan süresi içinde kudretli bir ülke kurabilsin. Önümüzdeki görev bütün ülke halkının, bütün partiyle birlikte birkaç beş yıllık plan süresi içinde güçlü bir ülke kurmasıdır. Bunun için demirden bir disiplin gereklidir. Bunsuz yapılamaz; öyleyse birleşmeliyiz. Sorarım sizlere, bu hedefe başka türlü nasıl ulaşabiliriz? Birkaç beş yıllık plan süresinde büyük bir sosyalist ülke kurmak mümkün müdür? Geçmişte devrim yapmamız gerekiyordu. Şimdi inşayı sürdürmemiz gerekiyor. Bu mümkün müdür, değil midir? Disiplin olmadan hiçbir şey mümkün değildir. Birlik, disiplin gerektirir. Peng De-huay'ın Tayhang Dağları'ndaki³ tutumuyla ilgili birçok belgeye gelince, yoldaşlar lütfen Sun Yatsen'in hazırladığı Guomindang 1. Milli Kongresi Bildirisi ile Peng De-huay'ın, Japonya'ya Karşı Direnme Savaşı sırasında Tayhang Dağları'nda ileri sürdüğü görüşleri karşılaştırınlar. Bunların biri Guomindang üyesi, öteki ise Komünist Partisi üyesiydi. Zaman bakımından ise, biri 1924'te, öteki 1938-1939 ve 1940'ta yazılmıştı. Komünist, Guomindang üyesinden daha geri bir noktaya gitmişti. Guomindang

3 Peng'in 1940'lardaki çizgisine karşı Mao'nun eleştirisi için "Peng De-huay"ın Demokratik Eğitim Üzerine Konuşmasını Eleştiren Mektup'una bakınız, 6 Haziran 1943, *Çin Hukuku ve Hükümeti*'nde, c.I, no: 4, Kış, 1968-1969, s.7-9.

üyesinin adı Sun Yatsen'di ve ilerlemek istiyordu. Sun Yatsen, Komünist Partisi'nden etkileniyordu. O parçayı neden yazdı? Geçenlerde metni buldum ve bir göz attım. Sun Yatsen'in Guomindang Milli Kongresi Bildirisi, sınıf tahlili fikrini içeriyordu. Komünistlerin demir disiplinine nasıl sahip olabilirdi? Proletarya disiplinini benimsemesi nasıl mümkün olabilirdi? Komünistlerin dilini konuşmadan, ortak bir bakış açısı ve ortak görüşlere sahip olmadan disiplin kurulamaz. Ben, Peng De-huay'ın, Sun Yatsen kadar olmadığını söylüyorum. Çan Ven-tien'e⁴ gelince, o da Sun Yatsen kadar olamamıştır. Sun Yatsen o sıralar devrimciydi, bu yoldaşlar ise geriliyorlardı. Kurulmuş olan örgütü yok etmek istiyorlardı. Ortaya attıkları sloganlar, düşmana yaradı, işçi sınıfına ve halka zararlıydı. Bu türden daha başka görüşler de vardı. Örneğin...

Anavatanımızın sırtından yabancı bir ülkeyle işbirliği yapılmasına asla izin verilemez. Yoldaşlar bu olayı eleştirmek amacıyla toplantılar düzenlediler. Çünkü, hepsi Komünist Partisi'nin örgütlerindedirler; hepsi Marksisttirler. Bir grubun diğerini sabote etmesine izin veremeyiz. Çin Komünist Partisi üyelerinin, yabancı ülkelerin parti örgütlerini sabote etmesine ve bir grup insanı diğer bir gruba karşı kışkırtmasına göz yumamayız. Aynı zamanda bazı kimse-lerin Merkez'in arkasından yabancı kışkırtmasına alet olmasına da izin veremeyiz.

Şimdi hata yapmış olan bazı yoldaşlara nasihat edeceğim. Kendinizi bazı dobra sözler dinlemeye hazırlayın. Geçmişte de başkalarına, örneğin o dönemde hatalar işlemiş olan Lo Ping-huy Yoldaş'a nasihat etmiştim.⁵ Kendisi çok sinirlenmişti ve bunun üzerine onu yeniden uyarmış ve şöyle demiştim: "Kızma. Hatalar yaptın; o

4 Çang Ven-tien (1898-) takma adı Lo Fu, "Geri Dönen Öğrenciler Hizbinin" bir üyesi. Ocak 1935'deki Zunyi Konferansı'nda Genel Sekreter olarak Çen Pang-sien'in yerine geçti. 1951'den 1955'e kadar Çin'in Moskova elçisiydi ve ondan sonra da Eylül 1959'daki düşüşüne kadar Dışişleri Bakan yardımcılarında biriydi.

5 Lo Ping-huy (1897-1946) Çin Komünist Partisi'ne katıldığı 1929 yılından ölümüne kadar önemli bir askeri önderdi. Mao'nun kendisini hangi nedenle eleştirdiği bilinmiyor.

halde bırak herkes konuşsun, bırak söyleyecekleri bir şey kalmayana dek konuşsunlar. Söyleyecekleri bir şey kalmamasının sebebi, senin hatalarını düzeltmiş olacağıdır. Sen insanlara karşı dostça bir tutum takınır ve kendi hatalarına karşı bir özeleştiri tavrını benimersen, başkaları senin hakkında konuşmaya neden devam etsin? O zaman artık konuşmayacaklardır." Bugün de hatalar yapmış olan yoldaşlar, bazı dobra sözler dinlemeye hazırlanmanızı tavsiye ederim. Hatalarınızdan söz edilir edilmez, sanki herkes yıllar boyu sizden söz edecekmiş gibi ödünüz kopmasın. O kadar uzun süremez. Ben bile o kadar uzun konuşamam. Bu, hatalarınızı nasıl düzelteceğinize bağlıdır. Onları çabucak düzeltirseniz birkaç ay sonra artık sizden söz edilmeyecektir. Eğer onları daha yavaş düzeltirseniz, o zaman birkaç yıl sonra sizden söz edilmeyecektir. Önemli olan, er veya geç, hatalarımızı düzeltmemizdir. İnsanlara karşı samimi olmalı ve kıvırtmamalısınız. Dürüst olmalı ve dürüst konuşmalısınız. Hata yapmış yoldaşlara sesleniyorum; ezici çoğunluğun safında yer almalısınız, ezici çoğunlukla işbirliği yapmalısınız. Yalnızca kendi görüşünüzde olan azınlıkla işbirliği yapmamalısınız. Şu iki noktayı bir uygulayabilseniz! Birincisi, hakkınızda edilecek sözleri dinleyebilmeli, kendinizi dinlemeye hazırlamalı, sınırlarınıza hâkim olmalısınız. Siz konuşurken ben dinledim; söylediklerinizin doğru olduğunu kabul ettim! O hatayı gerçekten de işlemiştim! Ah Ku adlı birinin bazı fiziki kusurları vardı; kafası pek de bakılacak gibi değildi, yer yer yaralarla kaplıydı. Kendisi hastalığından söz etmeye dayanamadığından, başkaları inadına bundan bahsederler ve o da çileden çıkardı. Öyle ki, yaralari kıpkırmızı kesildiğinde bile bundan söz etmez, başkaları kırmızı kelimesini ağzına aldığında da küplere binerdi. Burada yazar, henüz bilinçlenmemiş saf bir köylüyü anlatmaktadır. Ah Ku iyi bir adamdır, kesinlikle bir hizip örgütleme kalkmamıştır. Bununla beraber bilinçsiz bir kimsedir. Hatalardan söz etmeyi kendisine yedirememektedir. Kendisi inisiyatifi ele almaz ve kendisi inisiyatifi ele almadığı için de başkaları bundan söz

etmek ister, konu açılır açılmaz cinleri tepesine çıkar, cinleri tepesine çıkar çıkmaz kavgaya girer. Girdiği her kavgada dayak yer ve sonra da tutup bunu babanın oğlu tarafından dövülmesine benzetir. Kavga ettiği kimseler ona şöyle derler: "Ah Ku, seni dövmemi istemiyorsan, bunun bir babanın evladını dövmesi olduğunu söyle, artık dövmeyeyim." "Pekâlâ" der. "Babanın evladını dövmesi olsun." Ama kendisine dayak atan kimse uzaklaşır uzaklaşmaz, bunun oğulun babasını dövmesi olduğunu söyler ve bir kere daha kendinden hoşnut olur.

Hata işleyen yoldaşlar, birkaç söz dinlemeye hazırlanmalıdırlar. Pek çok şey dinlemeye hazırlanmalıdırlar. İnsanlara karşı açık yürekli ve dürüst olmalı, insanlara yalan söylememelidirler. Diğer bir nokta da, çoğunluğun yanında yer almalarıdır. Sadece bu birkaç noktaya uymaları halinde kesinlikle düzeleceklerine inanıyorum. Aksi takdirde kendilerini düzeltemezler. Laf işitmeye kendilerini hazırlamazlar, insanlara karşı samimi davranmazlar, yalan söylerler, üstelik çoğunluğun safında da yer almazlarsa, o zaman işler çok güçleşir. "Bilgelere başka kim hatalardan kaçınabilir ki?" Aslında bu atasözü de doğru değildir, çünkü bilgeler bile hata yapmışlardır. "Üstün insanın hataları, güneş ve ay tutulmasına benzer. Hata yaptığında bunu herkes fark eder. Hatalarını düzelttiğinde ise herkes yine ona hürmet eder."⁶ Biz Konfüçyüs değiliz. Fakat, Konfüçyüs'ün de hata yaptığını gördüğümüze göre, istisnasız her kimsenin, ama az ama çok, ama büyük ama küçük bazı hataları olabileceği sonucuna varmalıyız. Hata yapmamız önemli değildir. Ancak, hataların bize yük olmasına izin vermemeli, onları olağanüstü şeyler olarak görmemeli, üzerlerine gidip düzeltmeliyiz. "Üstün insanın kusurları güneş ve ay tutulmaları gibidir." Göklerin köpeğinin, güneşi ve ayı yuttuğu⁷ zaman gibi, bir hata yaptığı zaman bunu herkes görür, hatasını düzelttiğinde, "herkes ona saygı gösterir."

6 Alıntılar. XIX. Kitap, bölüm 21.

7 Çin mitolojisine göre güneş ve ay tutulmaları kutsal köpeğin güneşi veya ayı yemesi yüzünden olur.

Bazı şeyleri öğrenmeli, Marksizm-Leninizmi incelemeliyiz. XXX'in inceleme alanındaki görevlerimizle ilgili önerilerini tamamen destekliyorum. İstisnasız hepimiz çalışmalıyız. Peki zaman yetmiyorsa ne yapmalıyız? Zaman yetmiyorsa zaman yaratmalıyız. Mesele, çalışma alışkanlığını kazanmaktır; bir kere bunu başardıktan sonra çalışmaya devam edebiliriz. Bunları öncelikle hata yapmış yoldaşlara söylüyorum; ancak sözlerim, kendim de dahil bütün yoldaşlara yönelmektedir. Benim de incelemediğim birçok şey var. Benim de birçok eksiklerim var. Hiçbir şekilde mükemmel bir insan değilim. Kendimden hoşnut olmadığım çok olur. Marksist öğretinin çeşitli alanlarının tümünde ustalaşmış değilim. Ve örneğin yabancı dilleri de iyi bilmiyorum. İktisadi konuları incelemeye ancak yeni yeni başladım. Ama yoldaşlar, azimle çalışıyorum ve ölüncüye kadar çalışacağım; çalışmamı ancak ölüm sona erdirecek! Kısacası, hayatta olduğum süre her gün çalışacağım. Hep beraber bir çalışma ortamı yaratalım. Benim de öğrenmem gereken bazı şeyler var, aksi halde Marx'la buluşma vakti geldiğinde durumum pek iç açıcı olmaz. Bana birkaç soru sorar da, ben cevaplayamazsam halim nice olur? Hiç şüphe yok ki, kendisi Çin Devrimi'nin her yönüyle yakından ilgileniyordur. Doğa bilimleri ve mühendislik gibi alanlarda da durumum pek parlak değil.

İncelenmesi gereken bunca şey olduğuna göre bunu nasıl başatabileceğiz? Bir parça öğrenme, sebat etme ve biraz daha derine inme yolunda yürümeye devam etmek yeter. Azmederseniz ister genç, ister yaşlı olun mutlaka öğrenirsiniz diyorum. Size bir örnek vereyim. Ben doğru dürüst yüzmeyi ancak 1954'te öğrendim. Daha önceleri ustası değildim. 1954 yılında Zinghua Üniversitesi'nde kapalı bir yüzme havuzu vardı. Her akşam elimde çantamla oraya gittim, üstümü değiştirdim ve kesintisiz üç ay boyunca suyun tabiatını inceledim. Su insanı boğmaz! İnsan sudan değil, su insandan korkar. Tabii istisnalar vardır, ama her çeşit suda yüzmek mümkündür. Temel önerime budur. Örneğin, Vuhan'daki Yangze Irmağı sudur. O

halde orada. Yangze'de yüzmek mümkündür. Yangze'de yüzmeme karşı çıkan yoldaşların mantığını böyle çürüttüm. "Formel mantığı bilmiyorsunuz" dedim. Eğer suysa, içinde yüzebilirsiniz. Bazı'hal-ler hariç tabii: Örneğin, su ancak bir iki santim derinliğindeyse yü-zemezsiniz. Eğer donmuş durumdaysa, gene yüzemezsiniz. Köpek-balıklarının kaynaştığı veya Yangze'nin üç boğazında olduğu gibi anaforu yerlerde de yüzemezsiniz. Belirli durumlar hariç, su olan her yerde yüzebilirsiniz. Temel önerme, pratikten çıkan temel öner-me budur. Böylece örneğin, Vuhan'daki Yangze sudur. O halde bun-dan orada. Yangze'de yüzmenin mümkün olduğu sonucu çıkar. Mi-lo ve İnci ırmakları sudur, yüzebilirsiniz. Peytayho'da denizde yü-zebilirsiniz. O da su değil midir? Su olan her yerde yüzülebilir. Te-mel önerme budur; bir iki santim derinliğinde bir suda yüzülemeye-ceği, 100 derecenin üzerinde ya da soğuktan donmuş bir suda, kö-pekbalıklarının bulunduğu veya anaforu sularda yüzülemeyeceği bir yana, bu gibi şartlar bir yana, bütün sularda yüzülebilir. Bu bir gerçektir. Buna inanıyor musunuz? Kararlıysanız azmederseniz, her şeyin başarıyla üstesinden gelinebileceğine inanıyorum. Yoldaşlar size çalışmanızı öğütlerim.

Geçenlerde Tien An Men'deki büyük tören salonunu gördük. Gerçekten muhteşem bir şey. Hepiniz gidip bir görmek ister misi-niz? (Herkes bir ağızdan "evet!" diye bağırdı.) Van Li Yoldaş'ı bu-lun. Size anlatsın. Bu çocuğun adı Van'dı değil mi? Günde 10 bin li koşabiliyordur sanırım.⁸ Topu topu 10 ay oldu; bir yığın insan (ya-pılabileceğine) inanmadıklarını söylemişti; çağırdığımız Sovyet uz-manları inanmadıklarını söylemişlerdi. Bu yılın Haziran ayından itibaren Sovyet uzmanları mümkün olabileceğini söylüyorlardı ve Eylül ayı geldiğinde Çin'in gerçekten de Büyük Bir İleri Atılım içinde olduğunu söyleyerek hayranlıklarını belirttiler. Ülkenin her

⁸ Van Li, Mayıs 1956'dan Şubat 1958'e kadar Şehir İmar Bakanıydı ve böyle pro-jelerden o sorumluydu. Sonradan Pekin Parti Komitesinin sekreterlerinden biri ve Pekin Belediye Başkan yardımcısı oldu. Adı "On bin li" anlamına gelir; Mao, konuşmasında, bu anlam üzerine kelime oyunu yapıyor.

yanından gelen, ülkedeki bütün eyaletlerin gücünü, kapasitesini, insan kapasitesini temsil eden 12 bin kişi, pazar tatili yapmadan, günde 3 vardiya ve herhangi bir götürü ücret sistemine dayanmadan çalıştı. Çoğu günde 8 saatle başladı, günde aralıksız 12 saat çalışmaya kadar vardı. Fazladan çalıştıkları 4 saat için bir ücret talep ettiler mi? Hayır! Belli bir proje tamamlanana kadar işlerinin başından ayrılmayan, tam 48 saat işbaşından ayrılmayan kimseler de vardı. Maddi müşevviklere* ihtiyaç duyuyorlar mıydı? Fazladan birkaç *yuan*, diyelim fazla çalıştıkları her saat başına bir *yuan* istiyorlar mıydı? İstemiyorlardı. Bu insanlar bunu istemiyorlardı. Maddi müşevvik nihayet maddi müşevviktir. 50 *yuan* aylıktan başka bir şey değildir. Sırf o kadarcık işte. Ama onlar ortak bir dava için çaba gösteriyorlardı. 12 bin kişilik yönetici ve işçi kitlesi, bu koskoca projeyi 10 ay içinde tamamladı. Bu, "herkese çalışmasına göre" ilkesinin de ötesinde, Lenin'in "Komünist Cumartesi" denilen büyük katkısını da kapsıyordu. Karşılıksız emeği de kapsıyordu.

Yoldaşlar, gidip bir bakın... Bir de Miyün'deki suni göl var... Siyasetin kumanda etmesiyle maddi müşevviklerin, siyasi çalışmayla yapılan işe göre karşılığın birleştirilmesinin iyi bir şey olduğu kanısındayım. Hepimiz kararlı ve azimliyiz. Bazılarının bitirilemez dediği şey, tamamlanmış durumdadır. Birçok kimsenin tamamlanabileceğini sanmadığı bu büyük toplantı salonundan bahsediyorum. Pek çok kimse Büyük İleri Atılım'ımıza ve halk komünlerimize hakaretler yağdırıyor. Fakat, bunlar her şeye rağmen başarıya ulaşacaktır ve gerçekten daha şimdiden başarıya ulaşmışlardır ya da başarılı sonuçlar alınmaya devam edecektir. Örneğin, demir ve çelik üretiminde, sanayide ve ayrıca tarımda hızla ilerleyeceğiz. Çalışmak da bunun gibidir. Yeter ki azmedelim, iyi çalışabileceğimize inanıyorum. Yapacak çok şey olması ve zamanın kıt olması bizi ürkütmesin; sığdırabiliriz! Bu alışkanlığı edinelim. Bu dünyayı fethetmeliyiz. Hedefimiz bu dünyadır. Güneşteki çalışmamızın nasıl yürütüleceğinden ise şimdilik söz etmeyeceğiz. Ay'a, Merkür'e, Ve-

* Müşevvik: Teşvik eden; arzusunu, isteğini artıran. (Y.N.)

nüs'e ve Dünya dışındaki diğer sekiz gezegenin herhangi birine gelince, gelecekte bunları araştırabilir ve oraya kadar gidebilirsek ziyaret edebiliriz. Çalışmalarımıza, mücadelelerimize gelince, bunların yeryüzünde olmaya devam edeceğini düşünüyorum. Eğer güçlü bir ülke kuracaksak, şimdi olduğumuz gibi, bu büyük çabamızda onca barajı, fabrikayı inşa ederken olmamız gerektiği gibi kararlı olmalıyız. Doğru olanın kesinlikle bu olduğuna inanıyorum.

Bütün Parti ve bütün halk birleşin! Dünya proleterleri birleşin! Hedefimize mutlaka ulaşacağız!

SOVYET DERS KİTABI
"SİYASAL İKTİSAT" ÜZERİNE NOTLAR (1961-1962)

I. KISIM

20.-23. BÖLÜMLER

1) Kapitalizmden Sosyalizme

Kitabın 327.-328. sayfalarında sosyalizmin kapitalizmi "kaçınılmaz olarak" aşacağı ve bunu "devrimci yoldan" yapacağı söyleniyor. Emperyalist dönemde üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çatışma her zamankinden daha fazla keskinleşmiştir. Proleter-sosyalist devrim bir "nesnel ihtiyaçtır". Böyle cümleler yeterlidir ve bu şekilde yapılmalıdır. "Nesnel ihtiyaç." Çok iyi ve halk tarafından kabul edilebilir. Devrimi nesnel bir ihtiyaç şeklinde adlandırmak, basitçe, devrimin alacağı yönün bireylerin niyetlerine bağlı olmadığı anlamına gelir. İster beğen, ister beğenme, gelecektir.

Proletarya, "kapitalizmi yok etmek için tüm çalışanları çevresinde örgütleyecektir" (s.327). Doğru, fakat bu noktada iktidarın ele geçirilmesi sorunu da ortaya konmalıdır. "Proleter devrim, hazır iktisadi biçimler bulmayı ümit edemez." "Sosyalist iktisadın öğeleri, özel mülkiyete dayalı kapitalist bir ekonomi içinde olgunlaşamaz" (s.328). Gerçekten, yalnız "olgunlaşamaz" değil, doğamazlar bile. Kapitalist toplumlarda, kooperatif veya devletçi bir ekonomi, olgunlaşmak bir yana, oluşturulamaz bile. Bu, bizimle, kapitalist toplumlardaki beledi kamu girişimleri gibi şeylerin sosyalist olduğunu iddia eden ve kapitalizmin barışçıl yoldan sosyalizme doğru gelişeceğini iddia eden revizyonistler arasındaki esas farktır. Bunu iddia etmek, Marksizmi ciddi bir şekilde çarpıtmak demektir.

2) Geçiş Dönemi

Kitapta şöyle deniyor: "Geçiş dönemi, proletaryanın siyasi iktidarının kurulmasıyla başlar ve sosyalist devrimin sorumluluğunun yerine getirilmesiyle biter: Yani, komünizmin ilk aşaması olan sosyalizmin kurulması" (s.328). Geçiş döneminin, son tahlilde, hangi dönemleri içerdiği çok dikkatli incelenmelidir. Sadece kapitalizmden sosyalizme geçiş mi, yoksa aynı zamanda sosyalizmden komünizme geçiş de mi içerilmektedir?

Burada Marx anılıyor: Kapitalizmden sosyalizme "devrimci bir dönüşüm" dönemi vardır. Biz şimdi böyle bir dönemdeyiz. Birkaç yıl içinde halk komünlerimiz, temel ekip mülkiyetinden temel komün mülkiyetine;¹ sonra da tüm halk mülkiyetine² doğru bir dönüşüm gerçekleştirmek zorundadır. Halk komünlerinin temel komün mülkiyetine doğru şimdiden yaptığı dönüşüm kolektif mülkiyet olarak kalmıştır (ve henüz tüm halkın mülkiyeti değildir).*

1 Çin'in kırsal kesiminde, üç tane kolektif mülkiyet düzeyi vardır. En küçük birim, üretim ekibi, genellikle on beş ile otuz beş arası aileden meydana gelir. Ekip, temel mülkiyet ve üretim birimidir. Üzerinde çalıştığı toprağa, birkaç yük hayvanına, dövme ve kırma makineleri gibi küçük tarım araçlarına sahiptir. Bir sonraki birim, üretim tugayı, beş ile on beş ekipten oluşur. Tugaylar, traktör ve sulama teçhizatı gibi, ekiplerin satın alamayacağı kadar pahalı ve etkin bir şekilde kullanamayacağı kadar büyük üretim araçlarına sahiptir. Tugay, (ekilen-Ç.N.) tepeleri taraçalama gibi işleri de üstlenir; ekip bunları yapamayacak kadar küçüktür. Nüfusu birkaç binden elli bine kadar olan komün ise on ile otuz tugaydan meydana gelir. Komünler, tugayların arasında koordinasyonu sağlamaktan başka, tugayların idare edemeyeceği kadar büyük olan sınai teşebbüslere ve projelere –büyük sulama projeleri gibi– sahiptirler ve bunları işletirler.

2 Çeşitli kolektif mülkiyet biçimleri, bütün olarak ele alınınca, tüm halkın mülkiyetinden farklıdır. Kolektif mülkiyet, üretim araçlarının, toplam nüfusun bir kesiminin mülkiyetinde olduğunu ifade eder. İster ekip, ister tugay, ister komün olsun, bu kesim temelde üretimi yönetir ve işletir. Kolektif bir şekilde sahip olunan birimin ürünü, vergiler hariç olmak üzere, onu üreten birime aittir. Birim, ürünün bir bölümünü yeniden üretim ve yatırım için, kalanını da işçi gelirleri için kullanır. Diğer taraftan, tüm halkın mülkiyeti ise, toplumun bir kesiminin değil, tümünün mülkiyetini ifade eder. Bu çeşit teşebbüsler, dolaysız olarak merkezi planlama ve örgütlenmeye tabidirler. Ürünler tüm topluma aittir ve tüm halkın mülkiyeti altındaki birimler sisteminde ihtiyaca göre dağıtılabılır. Bu çeşitli üretim birimleri

Geçiş döneminde "tüm toplumsal ilişkiler temelden dönüşmüş olmalıdır". Bu önerme ilke olarak doğrudur. "Tüm toplumsal ilişkiler"in anlamı, üretim ilişkilerini ve üstyapıyı (iktisat, siyaset ve ideoloji) içerir.

Geçiş döneminde, "üretim güçlerinin, sosyalizmin zaferini garantilemek için gerekli olan gelişmeye ulaşmalarını" sağlamalıyız. Diyebilirim ki, Çin'de yılda en az 100-200 milyon ton çeliğe ihtiyacımız vardır. Bu yıla kadar esas başarımız üretim güçlerinin gelişmesini önleyen engelleri kaldırmak oldu. Çin'in sosyalizminin üretim güçlerinin gelişmesi ancak başlamıştır. 1958-1959'un Büyük İleri Atılım'ından geçmiş durumdayız; 1960'a üretimde büyük gelişmeler vaat eden bir yıl olarak bakabiliriz.

3) Proleter Devrimin Çeşitli Ülkelerdeki Evrensel ve Özel Nitelikleri

Kitapta, Ekim Devrimi'nin "bir standart oluşturduğu" ve her ülkenin "sosyalizmi kurmak için kendine özgü biçim ve somut yöntemleri olduğu" söyleniyor. Bu doğru bir önermedir. 1848'de bir Komünist Manifesto vardı. Yüz on yıl sonra bir Komünist Manifesto daha vardı: 1957'de çeşitli komünist partiler tarafından yapılan Moskova duyurusu. Bu duyuru evrensel yasalarla somut özelliklerin bütünleşmesine sesleniyordu.

birleşik bir muhasebe birimi gibi ele alındığından, tekil üretim biriminin kâr veya zararları ne birimdeki yatırımı etkiler ne de işçilerin gelirini.

1973'te, tüm halkın mülkiyetindeki sanayi, toplam sabit servetin yüzde 97'sine, sanayi ile uğraşan halkın yüzde 63'üne ve toplam sınıai çıktının yüzde 86'sına ulaşıyordu. Kolektif mülkiyet altındaki sanayi, sabit servetin yüzde 3'ünü, sınıai işgücünün yüzde 36,2'sini ve toplam üretimin yüzde 14'ünü kaplıyordu. Bireysel el zenaatları ise, diğer yüzde 8'i oluşturuyordu. Ticarete, perakende satışların yüzde 92,5'i tüm halkın mülkiyetindeydi; kolektif bir şekilde sahip olunan birimler, toplam perakende satışların yüzde 7,3'ünü oluşturuyordu. Diğer taraftan, tarımda üretim araçlarının yüzde 80 ile 90'ı hâlâ kolektif mülkiyet altındaydı.

* Parantezin içindekiler, açıklık getirmek amacıyla İngilizceye çeviren tarafından konulmuştur.

Ekim Devrimi'nin standart yönlerini göstermek, proleter devrimin temel içeriğinin her ülkede aynı olduğunu göstermektir. Özellikle bu noktada revizyonistlerden ayrılıyoruz.

Devrim kapitalist üretkenlik düzeyinin yüksek ve proletaryanın çok olduğu Batı ülkelerinde değil de, kapitalist üretkenlik düzeyinin görece düşük ve proletaryanın görece küçük olduğu Doğu ülkelerinde (örneğin Rusya ve Çin'de) başarıldı. Bunun nedeni neydi? Bu sorunun incelenmesi gerekir.

Proletarya ilk zaferini niye Rusya'da kazandı? Kitap bunun nedeninin "emperyalizmin tüm çelişkilerinin Rusya'da toplanması" olduğunu söylüyor. Devrim tarihi, devrimin odak noktasının Batı'dan Doğu'ya kaymakta olduğunu göstermektedir. 18. yüzyılın sonunda odak noktası, dünya siyaset hayatının merkezi haline gelen Fransa'ydı. 19. yüzyılın ortalarında ise, odak noktası, proletaryanın siyasi sahneye çıkıp Marksizmi doğurduğu Almanya'ya kaydı. 20. yüzyılın başlarında odak noktası Rusya'ya kaydı ve Leninizmi doğurdu. Marksizmin bu gelişmesi olmasaydı, Rus Devrimi için bir zafer söz konusu olamazdı. 20. yüzyılın ortalarında ise dünya devriminin odak noktası Çin'e kaymıştı. Söylemeye gerek yok, odak noktasının gelecekte yine yer değiştirmesi kaçınılmazdır.

Rus Devrimi'nin başarıya ulaşmasının bir başka nedeni ise, geniş köylü kitlelerinin devrimde müttefik bir güç rolü oynamasıydı. Kitapta "Rus proletaryasının yoksul* köylüler ile ittifak kurduğu" söyleniyor (s.328-29, 1967 basımı). Köylülük arasında çeşitli katmanlar bulunur. Proletarya bunların arasında yoksul köylülüğe güvendi. Devrim başlayınca, orta köylülük her zaman kararsızlık içinde olur; durumu gözden geçirip devrimin bir güce sahip olup olmadığını, ayakta kalıp kalamayacağını, bir yarar sağlayıp sağlamayacağını görmek ister. Ancak, orta köylülük, durumu görece açık bir biçimde görünceye kadar proletarya saflarına geçmeyecektir.

* Sadece 1969 basımında.

Ekim Devrimi'nde böyle oldu. Toprak reformumuz, kooperatifler ve halk komünlerimizde de böyle oldu.³

Bolşevik-Menşevik ayrışması, ideolojik, politik ve örgütsel olarak Ekim Devrimi'nin zafer yolunu hazırladı. Bolşevikler, Menşeviklere ve İkinci Enternasyonal revizyonizmine karşı mücadele etmeseydi, Ekim Devrimi hiçbir zaman başarılı olamazdı. Leninizm her türlü revizyonizm ve oportünizme karşı mücadele içinde doğdu. Ve Leninizm olmadan, Rus Devrimi zafere ulaşamazdı.

Kitapta deniyor ki, "Proleter devrimi ilk defa Rusya'da gerçekleşti ve devrim öncesi Rusya'da kapitalizm, devrimin başarıya ulaşmasını sağlayacak kadar gelişmişti." Proleter devrimin zaferinin, kapitalist gelişme düzeyi yüksek olan bir ülkede gerçekleşmesi gerekmez. Kitap Lenin'i aktarmakta haklıdır. Bugüne kadar sosyalist devrimin başarıya ulaştığı ülkelerden yalnız Doğu Almanya ve Çekoslovakya'da kapitalizmin gelişme düzeyi yüksekti; diğer ülkelerde görece daha düşüktü. Ayrıca devrim, gelişme düzeyinin yüksek olduğu Batı devletlerinde de patlak vermedi. Lenin şöyle demiştir: "Devrim, ilkönce emperyalist dünyanın zayıf halkasında patlak verir." Ekim Devrimi sırasında Rusya böyle bir zayıf halkaydı. Aynı şey, Ekim Devrimi'nden sonra Çin için de geçerliydi. Hem Rusya, hem de Çin'de görece kalabalık bir işçi sınıfı ve ezilen, acı çeken geniş bir köylülük vardı. Ve ülkelerin ikisi de büyüktü... Ancak, bu yönlerden Hindistan da hemen hemen aynı durumdaydı. Sorun, niye Hindistan'ın Lenin ve Stalin'in gösterdiği şekilde emperyalizmin zayıf halkasını kırıp, bir devrim gerçekleştiremediğidir. Çünkü, Hindistan bir İngiliz sömürgesiydi, tek bir emperyalist devlete ait olan bir sömürgeydi. Hindistan ile Çin arasındaki fark burada yatmaktadır. Çin, birçok emperyalist hükümetin boyunduru-

3 Toprak reformu hareketi özellikle, 1949 ile 1952 arasındaki Kurtuluş sonrası toprak reformu kampanyasını ima etmektedir. Tarımsal üretici kooperatiflerinin büyük bir kısmı 1955'te ve 1956'nın başlarında, kolektifleştirmenin doruğa eriştiği zamanlarda kuruldu. Halk komünleri Çin'in tümünde 1958 güzünde, Büyük İleri Atılım'ın ilk aşamalarında örgütlendi.

ğü altında olan bir yarisömürgeydi. Hindistan Komünist Partisi ülkenin burjuva-demokratik devriminde aktif bir rol oynayamadı ve Hindistan proletaryasının demokratik devrimde liderliği ele almasını mümkün kılmadı. Ayrıca, Hindistan Komünist Partisi bağımsızlıktan sonra da Hindistan proletaryasının bağımsızlık davasında diremedi.

Çin ve Rusya'nın tarihi tecrübesi, olgun bir partinin varlığının devrimi kazanmada çok önemli bir şart olduğunu ispatlamaktadır. Rusya'da Bolşevikler demokratik devrimde etkin bir rol oynayarak, 1905 Devrimi için burjuvazinininkinden değişik bir program önerdiler. Program sadece Çar'ı düşürme sorununa değil, aynı zamanda önderliğin Meşrutî Demokratik Parti'den (Constitutional Democratic Parti) kapılması sorununa da çözüm getirmeyi hedefliyordu.

1911 Devrimi sırasında Çin'de hâlâ bir komünist parti yoktu. Çin Komünist Partisi 1921'de kurulduktan sonra, hemen ve büyük bir faaliyetle demokratik devrime katıldı ve ön saflarda savaştı. Çin burjuvazisinin altın çağı, devrimlerinin canlı olduğu dönem 1905-1917 yılları arasındaydı. 1911 Devrimi'nden sonra Milliyetçi Parti düşüş göstermekteydi bile. 1924'te daha ileriye yönelmek için Komünist Parti'ye yanaşmaktan başka alternatifleri yoktu. Proletarya, burjuvaziye aşmıştı. Demokratik devrimin önderliğinde, proleter siyasi partisi burjuva siyasi partisini aşmıştı. 1927'de Çin Komünist Partisi'nin henüz olgunluğa erişmemiş olduğunu sık sık söyledik. Esas olarak bunun anlamı, burjuvaziyle ittifak yaptığı yıllar sırasında, Parti'nin, burjuvazinin devrime ihanet etme ihtimalini görmediği ve gerçekten buna tümüyle hazırlıksız olduğudur.

Kitabın burasında (s.331), kapitalizm öncesi iktisadi biçimlerin egemen olduğu ülkelerde sosyalist devrimin tamamlanabilmesinin nedeninin, ileri sosyalist ülkelerin yardımı olduğu görüşü ifade ediyor. Sorun, eksik bir şekilde ortaya konmuştur. Demokratik devrimden sonra sosyalizm yolunda yürüyebilmemizin temel nedeni,

emperyalizm, feodalizm ve bürokrat kapitalizminin iktidarını yıkmamızdır. Esas olan etmenler, iç etmenlerdi. Başarılı sosyalist ülkelerden aldığımız yardımlar da önemli bir şarttı. Ancak, bu, sosyalist yolu seçip seçmeyeceğimiz sorununu çözebilecek bir şart değil, sosyalist yolu seçtikten sonra ilerleme haddini etkileyebilecek bir şarttı. Yardımla daha hızlı ilerleyebilirdik, onsuz ise daha yavaş. Yardımla anlatmak istediğimiz, ekonomik yardımla beraber, yardım eden ülkelerin hem başarılı hem de başarısızlıklarının olumlu ve olumsuz tecrübelerini yılmadan uygulamamız.

4) "Barışçıl Geçiş" Sorunu

Kitabın 330. sayfasında şöyle deniyor: "Belirli kapitalist ülkelerde ve eski sömürgelerde, işçi sınıfının siyasi iktidarı barışçıl parlamenter yoldan ele geçirmesi pratik bir ihtimaldir." Söyleyiniz, bu "belirli ülkeler" hangileridir? Avrupa ve Kuzey Amerika'daki başlıca ülkeler tepeden tırnağa silahlandırılmıştır. İktidarı barışçıl yoldan ele geçirmenize bunların izin vereceğini mi bekliyorsunuz?

Her ülkenin komünist partisi ve devrimci güçleri her iki elini de hazır tutmalıdır: Biri zafere barışçıl yoldan ulaşmak, diğeri de iktidarı şiddet ile ele geçirmek için. Bunların ikisinden de vazgeçilemez. Olayların genel eğilimini düşünürsek, burjuvazinin siyasi iktidardan vazgeçme niyetinin olmadığını kavramak elzemdir. Bunun için savaşırlardır; ve eğer hayatları tehlikeye düşerse niye şiddete başvurmasınlar? Ekim Devrimi'nde, bizim devrimimizde de olduğu gibi, her iki el de hazırды. Lenin, 1917 Temmuz'undan önce zaferi kazanmak için barışçıl yöntemler kullanmayı düşündü, ancak Temmuz olayı, iktidarın proletaryaya barışçıl yoldan geçebilmesinin artık mümkün olmadığını gösterdi. Ayrıca Ekim Devrimi zafelerini de, ilkönce geri çekilip, üç aylık askeri hazırlık yaptıktan sonra kazandı. Lenin, proletaryanın Ekim Devrimi sırasında siyasi iktida-

rı ele geçirmesinden sonra, kapitalizmi tasfiye etmek ve sosyalist dönüşümü uygulamaya koymak için "doğru yola getirme" yöntemini kullanarak barışçıl yöntemler yönündeki eğilimini sürdürdü. Ancak burjuvazi, 14 emperyalist gücün hilelerine katılarak, karşıdevrimci silahlı ayaklanmalar ve müdahaleler başlattı. Böylece Ekim Devrimi'nin zaferinin pekiştirilebilmesi için, Rus partisinin önderliğinde üç yıllık silahlı mücadele verilmesi gerekti.

5) Demokratik Devrimden Sosyalist Devrime-Birkaç Sorun

330. sayfanın sonunda kitap, demokratik devrimin sosyalist devrime dönüşümüne değiniyor, ama bu dönüşümün nasıl gerçekleştiğini açık bir şekilde açıklamıyor. Ekim Devrimi, burjuva-demokratik devrimden artakalan görevleri uygunlukla yerine getiren bir sosyalist devrimdi. Ekim Devrimi'nin zaferinden hemen sonra, toprağın devletleştirilmesi ilan edildi. Ancak, burjuva-demokratik devrimini toprak sorununda bir sonuca ulaştırmak daha zaman alacaktı.

Çin, demokratik devrimin görevlerini Kurtuluş Savaşı sırasında yerine getirdi. 1949'da Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulması, demokratik devrimin sonucunu ve sosyalizme geçişin başlangıcını işaretliyordu. Toprak reformunu tamamlamak üç yıl daha aldı, fakat hemen Cumhuriyet kurulduğunda –sanayi ve ulaşımdaki sabit kıymetlerin yüzde 80'ini teşkil eden– bürokratik kapitalist teşebbüsleri mülksüzleştirdik ve bunları tüm halkın mülkiyetine dönüştürdük.

Kurtuluş Savaşı sırasında antifeodal ve antiemperyalist sloganların yanında antibürokratik sloganlar da kullandık. Bürokratik kapitalizme karşı mücadelenin ikili bir özelliği vardı: Komprador kapitalizme⁴ muhalefeti kadar demokratik devrimci bir özellik, ayrıca büyük burjuvaziye muhalefeti kadar da sosyalist bir özellik.

4 Komprador kapitalizmi, Çin'de yabancı çıkarlara hizmet eden Çinlilerin çalıştığı yabancı ticari kuruluşları ima etmektedir.

Direnış savaşının kazanılmasından sonra, Milliyetçi Parti (KMT) bürokratik sermayenin çok büyük bir bölümünü Japonya, Almanya ve İtalya'dan eline geçirdi. Bürokratik sermayenin ulusal sermayeye (yani Çin sermayesine) oranı 8'e 2 idi. Kurtuluştan sonra tüm bürokratik sermayeyi mülksüzleştirdik. Böylece Çin kapitalizminin başlıca öğelerini tasfiye ettik.⁵

Fakat, tüm ülkenin kurtuluşundan sonra, "devrimin, ilk aşamalarında esas olarak bir burjuva-demokratik devrimi özelliği taşıdığını ve ancak daha sonra sosyalist bir devrime doğru adım adım geliştiğini" düşünmek yanlış olur.

6) Şiddet ve Proletarya Diktatörlüğü

333. sayfada şiddet kavramı kullanılırken daha kesin olunabilirdi. Marx ve Engels her zaman "devlet, tanımı gereği, muhalif sınıfi baskı altında tutmak için bir şiddet aracıdır" demişlerdir. Dolayısıyla, hiçbir zaman "proletarya diktatörlüğü, sömürücü ile ilişkilerinde saf ve basit bir şekilde şiddet kullanmaz ve esas olarak kullanmayabilir bile" denemez.

Sömüren sınıf, yaşamı tehlikeye düştüğünde, her zaman şiddete başvurur. Gerçekten, devrimin başladığını görür görmez, onu şiddetle bastırmaya çalışır. Kitap şöyle diyor: "Tarihi tecrübe, sömüren sınıfın siyasi iktidarı halka terk etmekte kesinlikle isteksiz olduğunu ve halkın siyasi iktidarına karşı çıkmak için silahlı güç kullandığını ispatlamıştır." Bu ifade, sorunu tam olarak ortaya koymamaktadır. Sömüren sınıfın muhalefet için şiddet kullanması, sadece hal-

5 Mao'nun bürokratik sermayenin önemi ve o zamanlarda ona karşı uygulanacak politikalar hakkındaki tartışmaları için, bkz. "Şimdiki Durum ve Görevlerimiz", 25 Aralık 1947, ve "Çin Komünist Partisi Yedinci Merkez Kurulu'nun İkinci Genel Toplantısına Rapor" 5 Mart 1949, *Seçme Eserler*, c.IV, Kaynak Yayınları, s.151-171 ve s.341-355.

kın devrimci siyasi gücünü örgütlemesinden sonra olmaz; halkın siyasi iktidarı ele geçirmek için ayaklandığı andan itibaren, sömürenler devrimci halkı bastırmak için şiddete başvurur.

Devrimimizin amacı, toplumun üretici güçlerini geliştirmektir. Buna ulaşmak için, ilkönce düşmanı devirmemiz gerekir. İkinci olarak da, onun direnişini bastırmamız gerekir. Bunu, halkın devrimci şiddeti olmadan nasıl yapabiliriz?

Kitabın burasında, proletarya diktatörlüğünün "özüne" ve işçi sınıfı ile genel olarak emekçi halkın sosyalist devrimdeki sorumluluklarına değinilmektedir. Ancak, düşmanın baskı altında tutulmasına ve sınıfların yeniden şekillendirilmesine değinilmediğinden tartışma eksik kalmıştır. Toprak ağaları, bürokratlar, karşıdevrimciler ve istenmeyen ögeler yeniden şekillendirilmelidir; aynı şey kapitalist sınıf, küçük burjuvazinin yüksek katmanları ve orta* köylülük için de geçerlidir. Dencyimiz, yeniden şekillendirmenin zor olduğunu göstermiştir. Israrla tekrarlanan bir mücadeleden geçmeyenler, hakkıyla yeniden şekillendirilememektedirler. Burjuvazinin artakalan gücünü ve herhangi bir etkisini tamamen yok etmek, on ya da yirmi yıl, hatta yarım yüzyıl alabilecektir. Komün mülkiyetinin yürürlüğe konduğu kırsal bölgelerde, özel mülkiyet devlet mülkiyetine dönüştürülmüştür. Tüm ülke yeni şehirler ve yeni esas sanayiler ile dolmuştur. Tüm ülke içi ulaşım ve iletişim çağdaştırılmıştır. Gerçekten, iktisadi durum tümüyle değişmiştir ve köylülerin dünya görüşünün tümüyle ve adım adım dönüşmesi ilk defa zorunlu olmuştur. (Kitabın burasında "birincil sorumluluklar"dan söz edilirken, Lenin'in kelimeleri, onun özgün amaçlarından değişik bir şekilde kullanılmaktadır.)

Düşmanın hoşuna gidecek şekilde yazmaya veya konuşmaya çalışmak, kitleleri aldatmak ve sonuç olarak kendi sınıfını cehalet içinde tutarken, düşmanı rahatlatmak demektir.

* Sadece 1969 basımında.

7) Proletarya Devletinin Biçimi

334. sayfada, "proletarya devleti çeşitli biçimler alabilir" deniyor. Yeterince doğru; fakat halk demokrasilerindeki proletarya diktatörlükleri ile Ekim Devrimi'nden sonra Rusya'da kurulan proletarya diktatörlüğü arasında özde pek fark yoktur. Ayrıca Sovyetler Birliği'ndeki sovyetler ile bizim halk komitelerimiz arasında sadece isimde fark vardı, ikisi de temsilci meclisleriydi.

Çin'de halk komiteleri, burjuvazinin temsilcileri olarak katılanları da (Milliyetçi Parti'den ayrılan temsilciler ve önemli demokrat kişiler olan temsilcileri) içeriyordu. Bunların hepsi Çin Komünist Partisi'nin önderliğini kabul etmişti. Bunlardan bir grup, karışıklık yaratmaya çalıştı ama başaramadı.⁶ Böylesine içerikli bir biçim sovyetten değişik görünebilir, ama Ekim Devrimi'nden sonra Sovyetlerin Menşevik sağcı Sosyal Devrimci Parti'nin temsilcilerini, bir Troçkist hizbi, bir Buharin hizbini, bir Zinovyev hizbini vb. içerdiği unutulmamalıdır. İsmen işçi ve köylüleri temsil etmelerine rağmen, bunlar burjuvazinin örtük temsilcileriydiler. Ekim Devrimi'nden sonraki dönem, proletaryanın, Kerenski hükümetinden –hepsi burjuva öğeler olan– büyük sayıda personeli kabul ettiği bir zamandı. Bizim merkezi halk hükümetimiz, Kuzey Çin Halk Hükümeti'nin kuruluşunun üzerine inşa edilmişti. Çeşitli bölümlerin tüm üyeleri taban bölgelerden gelmekteydi ve temel kadroların çoğunluğu Komünist Parti üyesiydi.

6 Burada Mao, Chang Po-chün ve Lo Lung-chi'nin faaliyetlerini kastediyor. 1957 yazında Chang, çoğunlukla çeşitli demokratik partilerden oluşan Çin Halkının Danışma Konferansı'na daha fazla güç verilmesini önerdi. Bu birim, ÇKP'nin egemenliğindeki Ulusal Halk Kongresi'nin üstünde veto gücüne sahip bir "üst meclis" şeklinde hizmet edecekti. Lo, 1950 başlarındaki karşıdevrimcilere karşı kampanyalarda haksız muamele gördüklerini iddia ettiği demokratik insanlara yapılan uygulamaları incelemek için, bir "düzeltme komiteleri" dizisi önerdi.

8) Kapitalist Sanayi ve Ticareti Dönüştürme

335. sayfada, Çin'deki kapitalist mülkiyetin devlet mülkiyetine değişme süreci hakkında yanlış bir açıklama var. Kitap sadece ulusal sermayeye karşı politikamızı açıklıyor; bürokratik sermayeye karşı politikamızı (mülksüzleştirme) açıklamıyor. Bürokratik kapitalist mülkiyeti kamu mülkiyetine dönüştürmek için mülksüzleştirme yöntemini seçtik.

335. sayfada, 2. paragrafta; kapitalizmin dönüştürülmesi için devlet kapitalizminden geçme deneyi, tekil ve özel bir tecrübe olarak ele alınıyor; bunun evrensel önemi inkâr ediliyor. Batı Avrupa ülkeleri ve Birleşik Devletler'in kapitalist gelişme düzeyleri yüksektir ve denetim mevkileri bir tekelci kapitalist azınlığının elindedir. Fakat büyük sayıda küçük ve orta kapitalist de vardır. Dolayısıyla, Amerikan sermayesinin yoğun, fakat aynı zamanda genişçe dağılmış olduğu söylenir. Bu ülkelerde, başarılı bir devrimden sonra, şüphesiz tekelci sermayenin mülksüzleştirilmesi gerekecektir. Ama küçük ve orta kapitalistler de aynı şekilde mülksüzleştirilecek midir? Bunları dönüştürmek için devlet kapitalizmi biçimlerinden birinin benimsenmesi gerekebilir.

Kuzeydoğu'daki eyaletlerimiz kapitalist gelişme düzeyinin yüksek olduğu bölgeler olarak düşünülebilir. Aynı şey, (Şanghay'daki merkezler ve eyaletin güney bölümü dahil olmak üzere) Kiangsu için de geçerlidir. Devlet kapitalizmi bu bölgelerde yürüyebildiyse, koşulları bu eyaletlere benzeyen başlıca ülkelerde neden yürümesin?

Kuzeydoğu eyaletlerimizi ellerinde bulundurdukları zaman Japonların yöntemi, başlıca yerli kapitalistleri tasfiye edip, bunların teşebbüslerini Japon devlet teşebbüslerine veya bazı kereler de tekelci kapitalist teşebbüslere çevirmektir. Küçük ve orta kapitalistler içinse, denetim kurabilmek amacıyla, yardımcı kumpanyalar açtılar.

Ulusal sermayeyi dönüştürmemiz üç aşamadan geçti: devlet emri ile özel imalat, özel imalatın devlet eli ile alım ve satımı,* hem tekil birimlerin, hem de tüm üretim komplekslerinin devlet ve özel kesim tarafından ortaklaşa işletilmesi. Her aşama yöntemli bir şekilde yürütüldü. Bu, üretime herhangi bir zarar gelmesini önledi; hatta dönüşüm ilerledikçe üretim de gelişti. Devlet kapitalizmi sayesinde birçok yeni tecrübe kazandık; örneğin, devlet ve özeli ortaklaşa işletilmesi aşamasından sonra kapitalistler için sabit yarar uygulamak.⁷

9) Orta Köylüler

Toprak reformundan sonra, toprağın hiçbir mali değeri yoktu ve köylüler "kendilerini göstermekten" korkuyorlardı. Bir zamanlar bu durumu yetersiz bulan yoldaşlar vardı. Ancak, toprak ağaları ve zengin köylüleri aşağılayan sınıf mücadelesi sırasında, köylülük, yoksulluğu onurlu, serveti utanç verici görmeye başladı. Bu, yoksul

* Bkz. ilerde 8. dipnot. (Ç.N.)

7 "Sabit faiz" Çin Komünist Partisi'nin ulusal burjuvaziyi "satın alma" stratejisinin özgül bir bölümüydü. Kurtuluştan sonra, bunlara karşı uygulanan politika birkaç aşamadan geçti. Birinci aşama; devletin imalat ve işleme için özel teşebbüslerle birlikte ismarlamada bulunması, bu teşebbüsleri tarafından üretilen ürünlerin birleşik bir şekilde satın alınması ve dağıtılmasıydı. 1952'de uygulanan özel sanayi içinde düzeltme kampanyasından sonra "kârları dört paya bölme" şeklinde ikinci aşama yürürlüğe girdi.

Nispeten eşit olan dört pay şunlardı:

- a) Devlete ödenen vergiler,
- b) İşçi refah fonuna yapılan katkılar,
- c) Teşebbüsü geliştirme fonları,
- d) Kapitalistler için kâr.

Üçüncü aşama, ilkönce bireysel teşebbüslerde ve sonra da tüm ticarete, birleşik devlet-özel mülkiyetinin yürürlüğe girmesi idi. Bu "devlet kapitalizminin en yüksek aşaması"nda, kapitalistlerin geliri, birim içinde yaptıkları işler için elde ettikleri gelirden ve "sabit faiz"den oluşurdu. Sabit faiz, tek tek firmaların yıllık kâr veya zararları gözetilmeksizin, her yıl teşebbüslerin servetlerinin değerinin, yüzde 5'i oranında hesaplanacak ve yirmi yıllık bir süre için ödenecekti. Sabit faiz ödemeleri, Kültür Devrimi sırasında sona erdi.

köylülerin zengin köylüleri devirdiğini ve kasabalarda egemenliklerini kurduğunu gösteren iyi bir işaretti.

339. sayfada deniliyor ki, zengin köylülerden alınıp yoksul köylülere verilen toprak, devlet tarafından mülksüzleştirilmiş ve sonra parselenmiş olan topraktı. Bu, soruna saltanatın hediyesiymiş gibi bakan, sınıf mücadelesini ve kitle seferberliğinin harekete geçirildiğini unutan; sağ sapmacı bir görüş açısı. Bizim yaklaşımımız, küçük köylülere dayanmak, orta köylülerin çoğunluğuyla (aşağı orta köylülük) birleşmek ve toprağı, toprak ağası sınıfının elinden almaktı. Parti, önder rolü oynadığı halde her işi kitlelerin yerine kendisinin yapmasına ve böylece kitleleri partinin ikame etmesine karşıydı. Gerçekten (partinin-Ç.N.) somut pratiğı "yoksulları, duydukları acılardan öğrenmek için ziyaret etmek", eylemci öğeleri özendirmek, kök salıp toparlanmak, çekirdekleri pekiştirmek, acıların dile gelmesini sağlamak ve sınıf saflarını örgütlemektir. Bunların hepsinin hedefi sınıf mücadelesinin açığa çıkması (unfolding) idi.

Kitapta "orta köylüler, kasabalarda esas öğeler haline geldi" deniyor. Bu yetersiz bir iddia. Orta köylüler esas görülür, onlar tanrılaştırılır, kızdırmaktan kaçınılırsa, eskiden yoksul olan köylüler kendilerini unutulmuş hissedeceklerdir. Bu, kaçınılmaz olarak, orta köylülerin kırsal alanlarda önderliği ele geçirmelerine yol açacaktır.

Kitap, orta köylülerin analizini yapmıyor. Biz, yüksek ve aşağı orta köylüler arasında ayırım yaparız. Ayrıca bu kategoriler içinde de yeni ile eskiyi –yeniye daha fazla yeğleyerek– birbirinden ayırırız. Kampanya üstüne kampanyanın verdiği deneyler yoksul köylülerin, yeni aşağı orta köylüler ve eski aşağı orta köylülerin siyasi tavırlarının görelisi olarak iyi olduğunu göstermiştir. Halk komünlerine sarılanlar bunlardır. Yukarı orta köylüler ile varlıklı orta köylüler arasında komünleri destekleyen bir grup olduğu gibi, bunlara karşı çıkan bir grup da vardır. Hopei eyaletinden gelen belgelere göre, üretim ekiplerinin toplam sayısı 40 000'i geçmektedir. Bunların yüzde 50'si komünleri koşulsuz benimsemiş, yüzde 35'i, belli konularda itiraz veya şüphelerle kabul etmiştir; yüzde 15'i ya karşı

çıkılmaktadır, ya da komünler hakkında ciddi şüpheleri vardır. Bu son grubun muhalefetinin nedeni, ekiplerin önderliğinin varlıklı orta köylülerin, hatta istenmeyen öğelerin eline geçmiş olmasıdır. İki yol arasındaki mücadeledeki bu eğitim sürecinde, eğer tartışma bu ekipler arasında ilerleyecekse, önderliklerin değiştirilmesi gerekecektir. Çünkü tarımsal önderliğin kimin elinde olduğu konusu, gelişmelerin yönünü büyük ölçüde etkilemektedir.

340. sayfada kitap şöyle diyor: "Esasen, orta köylülüğün ikili bir özelliği vardır." Bu sorunun da somut analizi gerekmektedir. Yoksul, aşağı orta, yukarı orta ve varlıklı orta köylüler bir anlamda işçi, fakat başka bir anlamda özel mülk sahibidirler. Özel mülk sahipleri olarak, görüş açıları (işçilerinkine-Ç.N.) benzemez. Yoksul ve aşağı orta köylüler, yarı-özel mülk sahipleri olarak betimlenebilir ve görüş açıları görece kolaylıkla değiştirilebilir. Buna karşılık, yukarı orta ve varlıklı köylülerin özel mülkiyetçi görüş açısı daha fazla pekişmiştir ve bunlar kooperatifleşmeye sürekli direnmişlerdir.

10) İşçi-Köylü İttifakı

340. sayfadaki üçüncü ve dördüncü paragraflar işçi-köylü ittifakının önemi ile ilgileniyor, ancak ittifakın gelişmesi ve pekişmesi için ne yapılması gerektiğini irdelemeyi ihmal ediyor. Kitap yine, köylülerin, küçük üreticilerin dönüşümünü hızlandırması gerektiğinden söz ediyor, ancak bu sürecin nasıl başlatılacağını, dönüşümün her aşamasında ne gibi çelişkilerin bulunabileceğini ve bunların nasıl çözülebileceğini tartışmıyor. Ve kitap, tüm sürecin yol ve taktiklerini de tartışmıyor.

Bizim işçi-köylü ittifakımız şimdiden iki aşamadan geçmiş durumdadır. Bunların ilkinin temelinde toprak devrimi, ikincisinin ise kooperatif hareketi vardı. Kooperatifleşme yürürlüğe konmasaydı, köylülük kaçınılmaz olarak kutuplaşacak ve işçi-köylü ittifakı pe-

kiştirilemeyecekti. Sonuç olarak, "özel imalatın devlet eliyle alım ve satımı"⁸ politikası da direşemeyecekti. Bunun nedeni, bu politikanın ancak kooperatifleşme temelinde korunabileceği ve tümüyle işlerlik kazanabileceğiydi. Bugün, işçi-köylü ittifakımız bir sonraki adımı atmalı, kendini makineleşme temelinde kurmalıdır. Çünkü makineleşmemiş bir kooperatif ve komün hareketi, yine ittifakın pekiştirilememesi anlamına gelecektir. Kooperatifleri hâlâ halk komünleri haline getirmemiz gerekmektedir. Hâlâ komün ekibi temel mülkiyetini, komün temel mülkiyeti haline; bunu da devlet mülkiyeti haline dönüştürmemiz gerekmektedir. Devlet mülkiyeti ile makineleşme bütünleşince işçi-köylü ittifakını gerçek bir şekilde pekiştirmeye başlayabileceğiz ve şüphesiz işçiler ile köylüler arasındaki farklar adım adım yok edilecektir.

11) Aydınların Dönüştürülmesi

341. sayfa tümüyle işçi ve köylülerin kendi aydınlarının yetiştirilmesi ve sosyalist inşanın burjuva aydınlarını içermesi sorunlarına ayrılmış. Ancak kitap, aydınların dönüştürülmesi sorununa eğilmeyi ihmal etmiş.

Sadece burjuva aydınları değil, işçi veya köylü kökenli aydınlar da dönüşüm içine girmelidirler; çünkü bunlar burjuvazinin çok yönlü etkisi altında kalmışlardır. Sanatsal ve edebi çevrelerden olan

8 Birleşik satınalım ve arz politikası, devletin bazı ürünleri sabit fiyatlarla satın alması, böylece özel piyasayı ve bu mallarda spekülasyona yol açan şartları yok etmesi anlamına gelirdi. Tahıl, yemeklik yağ ve yağ çıkarılan bitkilerin birleşik satınalımı ve arzı, 1954 Mart'ında ortaya çıktı. Pamuk ve pamuklu kumaş için ise, bu politika 1954 Eylül'ünde gerçekleşti.

Birleşik satınalım ve arz sisteminde mallar üç kategoriye ayrılır: (1959 Nisan'ından itibaren 38 ürünü içeren) birinci kategoriye giren mallar, devlet şirketlerinde sabit fiyatlarla satılır. İkinci kategoriye giren mallar (1959 Nisan'ından itibaren 293 ürün) sözleşme temelinde ulaşılan kotalara göre devlete satılır. Kotaüstü üretim de devlete satılabilir; ama satılmayabilir de. Üçüncü kategoriye giren mallar (birinci ve ikinci kategorilerde içermeyenler) hâlâ piyasaya satılabilir.

ve yazar olduktan sonra sosyalizmin başlıca muhaliflerinden biri haline gelen Liu Shao-t'ang buna örnektir. Aydınlar, genel dünya görüşlerini, genellikle bilgiyi nasıl algıladıklarına göre belirlerler. Bilgi özel midir, yoksa toplumun malı mıdır? Kimileri bilgiyi, doğru fiyat verildiğinde satılan, aksi halde satılmayan özel bir mal şeklinde görürler. Partinin, "içeridekilere önderlik edemeyecek" bir "dışarıdaki" (yabancı) olduğunu söyleyenler, yalnızca "uzman" olup, "kıızıl"⁹ olmayanlardır. Sinemayla uğraşanlar Partinin sinemaya önderlik edemeyeceğini iddia ediyorlar. Müzik veya baleyle uğraşanlar, Partinin burada önderlik öneremeyeceğini söylüyorlar. Atom ilmiyle uğraşanlar da aynı şeyi söylüyorlar. Yani hepsi, Partinin hiçbir yere önderlik edemeyeceğini söylüyor. Tüm sosyalist devrim ve inşa döneminde, aydınların yeniden şekillendirilmesi çok önemli bir konudur. Şüphesiz bu sorunu küçümsemek ve burjuva öğelere taviz verir bir tavır takınmak çok yanlış olur.

Yine 341. sayfada, geçiş ekonomisindeki temel çelişkinin kapitalizm ve sosyalizm arasındaki çelişki olduğu söyleniyor. Doğru. Ancak, bu bölüm sadece mücadeleyi başlatmaktan ve iktisadi yaşamın her sahasında kimin galip çıkacağını görmekten bahsediyor. Bunun hiçbir tarafı tamam değildir. Biz şöyle derdik: Eksiksiz bir sosyalist devrim üç cephede; siyaset, iktisat ve ideoloji cephelerinde ilerlemelidir.

Kitapta, bizim, teşebbüslerin idaresine ve devlete katılımlarını gerçekleştirmek amacıyla burjuva öğeleri içimizde topladığımız söyleniyor. Aynı şey, 357. sayfada tekrar ediliyor.* Fakat biz, burjuva öğelerin yeniden şekillendirilmesinin sorumluluğu üstünde ısrar

9 "Kızıl ve uzman", sosyalist toplumun inşasında zıtların birliğini betimler. Kızıllık, işin siyasi ve ideolojik yönlerini ima eder; uzmanlık ise, teknik yönlerini. İkisi de her işin gerekli yönleridir. Fakat, her çelişkinin bir esas yönü olması gerektiği düşüncesine uygun olarak Mao, "ideolojik ve siyasi işin, iktisadi ve teknik işlerin garantisi ...ruhu" olduğunu savunmuştur. Diğer taraftan; kızıllık, uzmanlığı dışlayacak ölçüde vurgulanırsa, zıtların birliği yıkılacak ve sosyalizmi inşa etmek görevi imkânsızlaşacaktır.

* 1967 basımına göre, s.341.

ederiz. Onlara, yaşam şekillerini, genel dünya görüşlerini ve aynı zamanda belli konulardaki bakış açılarını değiştirmeleri için yardım ederiz. Halbuki kitapta, yeniden şekillendirmeden hiç bahsedilmiyor.

12) Sanayileşme ile Tarımsal Kooperatifleşme Arasındaki İlişki

Kitapta sosyalist sanayileşme, tarımsal kooperatifleşmenin önşartı olarak görülüyor. Bu görüş, kolektifleştirmenin temelde 1930 ile 1932 arasında gerçekleştirildiği Sovyetler Birliği'ndeki duruma hiç uymamaktadır. O zaman onlar şimdi bizde bulunan traktörden daha fazlasına sahip olmuşlarsa da, üstünde makineleşmiş tarım yapılan tüm ekilebilir toprağın miktarı yüzde 20,3'ün altındaydı. Kolektifleştirmenin tek belirleyicisi makine olmadığından, sanayileşme, kolektifleştirmenin önşartı değildir. Doğu Avrupa'daki sosyalist ülkelerde tarımsal kolektifleştirme çok yavaş tamamlandı ve bunun en önemli nedeni toprak reformundan sonra demirin hâlâ sıcakken işlenmemesi, bir süre geç kalınması idi. Bizim bazı eski temel bölgelerimizde de, köylülüğün bir bölümü reformla yetinmişler ve daha fazla ilerlemek istememişlerdi. Bu durum, sanayileşmenin var olup olmadığına hiçbir şekilde bağlı değildi.

13) Savaş ve Devrim

352-354. sayfalarda deniyor ki, Doğu Avrupa'da çeşitli halk demokrasileri, "ne iç savaş, ne de dıştan silahlı müdahale olmamasına rağmen sosyalizmi kurabilmişlerdir" Ayrıca, "bu ülkelerde sosyalist dönüşümün bir iç savaş sınavından geçmeden gerçekleştiği" iddia ediliyor. Bu ülkelerde iç savaşın uluslararası bir savaş şeklinde verildiğini, iç savaşla uluslararası savaşın birlikte verildiğini söylemek daha doğru olurdu. Bu ülkelerin gericileri, Kızıl Ordu tarafından ezilip geçilmişlerdir.

Bu ülkelerde iç savaşın olmadığını söylemek, yalnızca, özü yadsıyan biçimcilik olurdu.

Kitapta, "devrimden sonra, Doğu Avrupa ülkelerindeki meclisler halkın çıkarlarının genişçe temsil edildiği araçlar haline geldi" deniyor. Gerçekte, bu meclisler eski burjuva meclislerinden tümüyle farklıydı, yalnızca isimde benzerlik taşıyordu. Kurtuluş'un ilk dönemlerindeki Siyasi Danışma Konferansı'mız, isimde, Milliyetçi dönemdeki Siyasi Danışma Konferansından farksızdı. Milliyetçilerle yaptığımız müzakereler sırasında biz konferansa karşı ilgisizdik, ama Çan Kayşek çok ilgileniyordu. Kurtuluştan sonra, onların yaftasını alıp ülke çapında, geçici halk meclisi işlevi gören Çin Halkının Siyasi Danışma Konferansı'nı oturuma çağırdık.¹⁰

Kitapta, Çin'in "devrimci mücadele sürecinde halkın birleşik demokratik cephesini kurduğu" söyleniyor (s.357). Niye "devrimci savaş" değil de, sadece "devrimci mücadele"? 1927'den ülke çapında zafere kadar, 22 yıl boyunca uzun ve kesintisiz bir savaş verdik. Bundan önce de, 1911 Burjuva Devrimi'yle başlayan, 15 yıllık başka bir savaş dönemi vardı. Emperyalistlerin güdümündeki savaş ağalarının savaşları da unutulmamalıdır. Böylece 1911'den Amerika'ya Karşı Direniş Savaşı ve Kore'ye Yardım'a kadar, Çin'de 40 yıl boyunca sürekli savaş verildiği söylenebilir; devrimci ve karşıdevrimci savaşlar. Ve partimiz, kurulduğundan beri otuz yıl savaşlara katıldı veya bunlara önderlik etti.

Büyük bir devrimin yolu iç savaştan geçmelidir. Bu bir yasadır. Ve savaşın nimetlerini görmeyip sadece zararlarını görmek tek yanlı bir bakış açısidir. Tek yanlı bir şekilde savaşın yıkıcılığından söz etmenin halk devrimine bir yararı yoktur.

10 1949 Mart'ında Çin Komünist Partisi, 23 parti ve grubu temsil eden Halkın Siyasi Danışma Konferansı'nı örgütlemeye başladı. 1947 Eylül'ünde Halkın Siyasi Danışma Konferansı'nın Hazırlık Komitesi toplantı ve Ortak Programı, yeni hükümetin hedeflerini bildirisini ve işçi sınıfını Cumhuriyet'in önderi haline getiren Merkezi Halk Cumhuriyeti'nin Organik Kanunu'nu kabul etti. Bundan sonra, ilk olarak 1954'te toplanan Ulusal Halk Kongresi, Çin'in uzun dönemde egemen olan ulusal yasal organı olarak kuruldu.

14) Geri Kalmış Ülkelerde Devrim Daha mı Zordur?

Çeşitli Batı ülkelerinde herhangi bir devrimi veya inşa hareketini tamamlamanın önünde büyük bir engel vardır; yani burjuvazinin zehiri o kadar güçlüdür ki, her köşeye sızmıştır. Bizim burjuvazimizin sadece üç nesillik bir geçmişi varken, İngiltere ve Fransa'dakilerin 250-300 yıllık bir gelişim tarihi vardır ve bunların ideolojisi ve yaşam tarzı (*modus operandi*) toplumlarının her yönünü ve katmanını etkilemiştir. Böylelikle İngiltere işçi sınıfı Komünist Parti'nin değil İşçi Partisi'nin izinden gitmektedir.

Lenin der ki, "bir ülke ne kadar geri olursa, kapitalizmden sosyalizme geçiş o kadar güç olur" Bugün bu iddia doğru görünmemektedir. Aslında, ekonomi ne kadar geri olursa geçiş o kadar daha az zordur; çünkü halk ne kadar yoksul olursa devrimi o kadar çok ister. Batı'nın kapitalist ülkelerinde istihdam ve ücret düzeyi görece daha yüksektir. O ülkelerdeki işçiler burjuvaziden derin bir şekilde etkilendiklerinden, sosyalist dönüşümü tamamlamak o kadar kolay olmasa gerekir. Ayrıca, makineleşme derecesi yüksek olduğundan, başarılı bir devrimden sonra başlıca sorun makineleşmek değil, halkı dönüştürmek olacaktır. Çin ve Rusya gibi Doğulu ülkeler geri kalmış ve yoksuldu. Fakat, şimdi sadece toplumsal sistemleri Batı'dakilerden çok daha ileri gitmekle kalmadı, üretici güçlerin gelişme haddi bile Batı'ninkileri geçti. Yine, kapitalist ülkelerin gelişme tarihinde olduğu gibi, 20. yüzyılın başlarında Amerika'nın İngiltere'ye, daha sonra Almanya'nın İngiltere'ye yetişmesi gibi, geri kalmış ülkeler de daha ileri ülkelere yetişmektedir.

15) Büyük Ölçekli Sanayi Sosyalist Dönüşümün Temeli midir?

Kitabın 364. sayfasında* şöyle deniyor: "Sosyalist inşa yolunda yürüyen ülkeler, (ekonominin sosyalist dönüşümünün temeli olan) bü-

* 1967 basımına göre, s.349.

yük sanayinin gelişimini hızlandırmak için, kapitalist yönetiminin devrim sonrası etkilerini mümkün olduğunca çabuk tasfiye etme göreviyle karşı karşıyadır." Büyük sanayinin ekonominin sosyalist dönüşümünün temeli olduğunu iddia etmek, yeterli değildir. Tüm devrimci tarih, yeni üretici güçlerin tam gelişmesinin, geri kalmış üretim ilişkilerini dönüştürmenin önkoşulu olmadığını gösterir. Bizim devrimimiz, devrim yararına yeni kamuoyu oluşturmaya yönelik Marksist-Leninist propagandayla başladı. Ayrıca, eski üretim ilişkilerini yıkmak ancak geri kalmış bir üstyapıyı devrim sırasında devirdikten sonra mümkün oldu. Eski üretim ilişkileri yıkıldıktan sonra yenileri kuruldu. Ve bunlar yeni toplumsal üretici güçlerin gelişmesi için yolu açtı. Buna dayanarak, toplumsal üretici güçleri büyük ölçekte geliştirmek için teknolojik devrimi yürürlüğe koyabildik. Aynı zamanda, hâlâ üretim ilişkilerini ve ideolojik dönüştürmeye devam etmemiz gerekiyordu.

Bu ders kitabı sadece maddi önkoşullara hitap ediyor; üstyapı, yani devlet, felsefe ve bilimin sınıfsal özellikleriyle nadiren ilgileniyor. İktisatta incelemenin asıl nesnesi üretim ilişkileridir. Yine de, siyasal iktisat ve tarihi materyalist bakış açısı yakın akrabadırlar. Üstyapı sorunu yadsınırsa, iktisadi temel ve üretim ilişkileri sorunlarıyla açık bir şekilde uğraşmak güçleşir.

16) Sosyalist Yolda Yürümenin Biricik Özelliği Hakkında · Lenin'in Tartışması

Sayfa 375'te Lenin'den bir bölüm aktarılıyor. İyi bir şekilde ifade edilmiş ve bizim çalışma yöntemlerimizi savunmada çok yardımcı olacaktır. "Halkın bilinç düzeyi ve şu ya da bu planı gerçekleştirmek için gösterdikleri çabalar, sosyalizme doğru aldıkları yolun özelliklerinde mutlaka yansıtacaktır." Bizim "siyasetin önceliği" dediğimiz de tamamen çevremizdeki bilinç düzeyini yükseltmeye yöneliktir. Büyük İleri Atılım, tamamen "şu ya da bu planı gerçekleştirmedeki cephe"dir.

17) Sanayileşme Haddi Çok Önemli Bir Sorundur

Kitapta, "Sovyetler Birliği'nde sanayileşme haddi, çok önemli bir sorundur" diyor. Bu, şimdi Çin için de çok önemli bir sorundur. Aslında, sanayi ne kadar geri olursa, bu sorun o kadar hassas olur. Bu yalnızca ülkeden ülkeye değil, aynı ülke içinde bölgeden bölgeye de doğrudur. Örneğin; Kuzeydoğu eyaletleri ve Şanghay'da görece sağlam bir temel vardı ve dolayısıyla bu bölgelerde devlet yatırımları daha yavaş büyüdü. Özgün sınaî temelin zayıf olduğu ve gelişmenin acilen gerekli olduğu başka bölgelerde devlet yatırımları büyük bir hızla büyüdü. Şanghay'ın kurtuluşundan sonra geçen 11 yıl içinde, 500 milyonu kapitalistler tarafından olmak üzere 2,2 milyar Çin doları¹¹ yatırım yapıldı. Şanghay'da yarım milyondan fazla işçi vardı; şimdi de dışarıya transfer edilen yüz binlercesini saymazsak, şehirde 1 milyondan fazla işçi var. Bu, önceki işçi nüfusunun sadece iki katı. Bunu, işgücünün müthiş bir şekilde arttığı bazı yeni şehirlerle karşılaştırırsak, sınaî temelin eksik olduğu bölgelerde hız sorununun çok daha önemli olduğunu açıklıkla görebiliriz. Burada kitap, sadece siyasi şartların yüksek bir hız gerektirdiğini söylüyor ve sosyalist sistemin kendisinin yüksek bir hıza ulaşip ulaşamayacağını açıklamıyor. Bu tek yanlıdır. Sadece bir ihtiyaç varsa ve yetkinlik yoksa, söyleyiniz, bu yüksek hıza nasıl ulaşacaktır?¹²

11 Bir Çin doları (Yuan) 0,53 ABD dolarına eşdeğerdir (Nisan/1977). Yuan'ın değeri, yirmi yıl için, aşağı yukarı 0,50 ABD dolarında sabit kaldı; değişiklikler, esas olarak, ABD dolarındaki devalüasyonların sonucunda meydana geldi.

12 Mao burada, muhtemelen, büyük İleri Atılım sırasında kendisinin edindiği tecrübeleri ima etmektedir. Mao, 1958 Kasım'ında Wushang'da, benzer bir hatayı, yani kapasiteyi değil de sadece ihtiyacı düşünme hatasını, 1958 Ağustos'unda Peitaiho Konferansı'nda (Büyük Atılım'ın en şevkli, en heyecanlı dönemi) işlemiş olduğunu kabul etti.

18) Küçük, Orta ve Büyük Teşebbüsleri Birlikte Teşvik Ederek Yüksek Bir Sanayileşme Haddine Ulaşalım

Kitabın, 381. sayfasında, küçük ve orta ölçekteki teşebbüslerimizin yaygın gelişmesine değiniliyor, fakat yerli ve yabancı, küçük ve orta teşebbüsleri birlikte teşvik etme felsefemiz doğru bir şekilde yansıtılmıyor. "Teknolojik ekonominin mutlak geriliği, nüfusun hacmi ve ciddi istihdam sorunları yüzünden, küçük ve orta ölçekli teşebbüslerin yaygın bir şekilde gelişmesini kararlaştırdığımız" söyleniyor. Fakat sorun hiçbir şekilde, teknolojik yaş, nüfus hacmi veya istihdamı yükseltme ihtiyacında yatmamaktadır. Büyük teşebbüslerin rehberliği altında küçük ve orta teşebbüsleri geliştiriyoruz; esas olarak yüksek sanayileşme haddine ulaşmak amacıyla yabancının rehberliği altında, mümkün olan yerlerde yerli yöntemler ediniyoruz.

19) İki Tür Sosyalist Mülkiyet Uzun Dönemde Var Olabilir mi?

386. sayfada şöyle deniyor: "Herhangi bir zaman dilimi içinde, sosyalist bir devlet ve sosyalist inşa iki değişik temel üzerine kurulamaz. Yani bunlar, hem en büyük ve en birleşik temel olan sosyalist sanayi temelinde, hem de dağınık ve geri olan küçük meta ekonomisi temelinde kurulamaz." Doğal olarak bu nokta doğrudur ve biz bu mantığı şu sonuca ulaşmak üzere geliştiriyoruz: Sosyalist devlet ve sosyalist inşa, herhangi bir uzun dönem için iki değişik mülkiyet temeli olan tüm halkın mülkiyeti temelinde *ve de* kolektif mülkiyet temelinde kurulamaz.

Sovyetler Birliği'nde, iki tür mülkiyetin birlikte var olduğu dönem çok uzun sürmüştür. Tüm halkın mülkiyeti ile kolektif mülkiyet arasındaki çelişkiler gerçekte işçi ve köylüler arasındaki çelişkilerdir. Kitap böyle çelişkileri göremiyor.

Aynı şekilde, tüm halkın mülkiyeti ile kolektiflerin mülkiyetinin birlikteliğinin uzaması üretici güçlerin gelişmesine gittikçe daha az uyarlı olacaktır; ve köylü tüketiminin, tarımsal üretimin veya sanayinin sürekli artan hammadde ihtiyaçlarını karşılayamayacaktır. Bu ihtiyaçları karşılamak için, bu iki mülkiyet tarzı arasındaki çelişkiyi çözmemiz, kolektiflerin mülkiyetini tüm halk mülkiyetine dönüştürmemiz, tarım ve sanayide bölünmez bir ulus için, tüm halkın mülkiyetine dayalı, üretim ve dağılıma yönelik, birleşik bir plan yapmamız gerekmektedir.

Üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkiler, kendilerini kesintisiz bir şekilde çözerler. Üretici güçlere bir kere uygun olan ilişkiler, bir süre sonra bu uygunluğu kaybedeceklerdir. Çin'de, gelişmiş kooperatifleri örgütlemeyi bitirdikten sonra, her özel bucak ve her ilde, hem büyük, hem de küçük birimlerin varlığı sorunu belirdi.

Sosyalist toplumda emeğe, meta üretimine, değer yasası ve benzerlerine göre dağılımın biçimsel kategorileri üretici güçlerin taleplerine uyarlıdır. Fakat gelişme sürdükçe, bu biçimsel kategorilerin artık uyarlı olmayacakları gün mutlaka gelecektir. Böyle bir zamanda, bu kategoriler üretici güçler tarafından yıkılacaktır; yaşamları sona erecektir. Sosyalist toplumda ölümsüz ve değişmez kategorilerin olduğuna mı inanacağız? Diğer tüm kategoriler, tarihi (dolayısıyla görelî) olurken, bunların aksine emeğe ve kolektif mülkiyete göre dağılım gibi kategorilerin ölümsüz olduğuna mı inanacağız?

20) Tarımın Sosyalist Dönüşümü

Yalnızca Makineleşmeye Bağlı Olamaz

392. sayfada "makine ve traktör istasyonları tarımda sosyalist dönüşümü sağlamak için önemli araçlardır" diyor. Kitap, makinelerin dönüşüm için ne kadar önemli olduğunu vurgulayıp duru-

yor. Ancak, köylülüğün bilinci yükseltilmemişse, ideoloji dönüştürülmemişse ve sadece makinelere dayanılıyorsa, bunun ne yararı olabilir? İki yol arasındaki, yani kapitalizm ve sosyalizm arasındaki mücadele, halkın dönüştürülmesi ve yeniden eğitilmesi; Çin'in başlıca sorunları bunlardır.

Kitabın 395. sayfasında, genel kolektifleştirmenin ilk aşamalarının görevleri yerine getirilirken, düşman zengin köylülere karşı mücadele sorununun ortaya çıkacağı söyleniyor. Bu, kuşkusuz doğrudur. Ancak, kooperatiflerin kurulmasından *sonra* kırsal bölgelerdeki şartlar anlatılırken, ne varlıklı katmanlar sorununu ele alınmış, ne de devlet, kolektifler ve bireyler arasındaki veya birikim ve tüketim arasındaki vb. çelişkilere¹³ değinilmiştir.

402. sayfada şöyle deniyor: "Tarımsal kooperatif hareketinin yükselme şartları altında, orta köylülüğün geniş kitleleri bir daha kaypaklaşmayacaktır." Bu fazlaca genel. Bugün zengin orta köylülüğün bir bölümü kaypaklaşmaktadır ve bu gelecekte de böyle olacaktır.

21) Sözde Tam Pekiştirme (Full Consolidation)

407. sayfada, "...kolektif çiftlik sistemini tamamen pekiştirdi" deniyor. "Tam pekiştirme", insanı rahatsız edecek bir deyim. Herhangi bir şeyin pekiştirilmesi görelidir. Nasıl "tam" olabilir? Ya insanlığın başlangıcından beri kimse ölmeseydi ve herkes "tamamen pekiştirilmiş" olsaydı? Bu ne biçim bir dünya olurdu! Evrende ve dünyamızda her şey durmadan doğar, gelişir ve ölür. Bunların hiçbiri, hiçbir zaman "tamamen pekişmemiştir". Bir ipekböceğinin yaşamını ele alalım. Bu, hem sonunda yaşamını yitirmeli, hem de bundan önce yaşamı süresince dört aşamadan geçmelidir. Yumurta, tırtıl, pupa, kelebek olur ve (geride birçok yumurta bıraktığına gö-

¹³ Bu önemli çelişkilerin formülasyonu, Mao'nun Nisan 1956'da verdiği "On Büyük İlişki Üzerine" adlı söylevinde bulunmaktadır. Bkz. s.13 vd.

re) eski özü yeni öz haline gelir. Bu nitel bir adımdır. Doğal olarak, yumurtadan tırtıla, tırtıldan pupaya, pupadan kelebeğe geçişler de yalnızca nicel değişiklikler olmaktan ötedir. Bunlarda nitel dönüşüm de vardır, ama kısmi nitel dönüşüm. Bir insan da, yaşamdan ölüme doğru ilerlerken çeşitli devrelerden geçer; çocukluk, ergenlik, gençlik, orta yaşlılık ve yaşlılık. İnsanlar için, yaşamdan ölüme nicel bir süreç vardır; fakat aynı zamanda kısmi nitel değişiklikler sürecinden de geçilir. İnsan bedeninin içinde hücreler sürekli bölünmekte, eskiler ölüp yok olmakta, yenileri meydana gelip büyümektedir. Ölümde, önceki nicel değişikliklerin ve bunlar sırasında oluşan kısmi nitel değişikliklerin sonucu olan bütün bir nitel değişiklik vardır. Nicel ve nitel değişiklikler, karşıtların birliğidir. Nicel değişiklikler içinde kısmi nitel değişiklikler vardır. Nicel değişikliklerin içinde nitel değişikliklerin olmadığı söylenemez. Nitel değişiklikler içinde de nicel değişiklikler vardır. Ve nitel değişiklikler içinde nicel değişikliklerin olmadığı söylenemez.

Herhangi bir uzun değişim süreci içinde özne, nihai nitel değişikliğe girmeden önce, kesintisiz nicel değişikliklerden ve birçok kısmi nitel değişikliklerden geçmelidir. Ancak nihai nitel değişiklik, kısmi nitel değişiklik ve birçok nicel değişiklik olmadan meydana gelemez. Örneğin; belli donatım ve büyüklüğü olan bir fabrika, bir bölümünün makine ve tesisatının yenileştirildiği her defada nitel olarak değişikliğe uğrar. Dışı ve büyüklüğü değişmese de içi değişir. Bir asker bölüğü de bundan farklı değildir. Bir savaş verdikten ve düzinelerle adam kaybettikten sonra, kayıplarının yerine, yüz askerlik bir bölüğün geçmesi gerekir. Sürekli kavga ve yeniden takviye - bölük, kesintisiz kısmi nitel değişikliklerden böyle geçer. Sonuç olarak, bölük gelişmeye ve kendini sağlamlaştırmaya devam eder.

Çan Kayşek'in ezilmesi, nicel değişiklikler yoluyla meydana gelen nitel bir değişiklikti. Örneğin; ordusunu ve siyasi gücünü bölüm bölüm yok etmek için üç buçuk yıllık bir süre gerekti. Ve bu nicel değişiklik içinde nitel değişiklik görülür. Kurtuluş Savaşı birkaç aşama-

dan geçti ve her aşama bir öncekinden nitel olarak değişti. Bireysel ekonomiden kolektif ekonomiye dönüşüm, nitel bir dönüşüm süreciydi. Ülkemizde, bu süreç müşterek yardım ekipleri,¹⁴ başlangıç (early-stage) kooperatifleri, ileri kooperatifler ve halk komünlerinden meydana gelmişti. Böylesine değişik kısmi nitel değişiklik aşamaları bireysel ekonomiden kolektif bir ekonomi meydana çıkardı.

Ülkemizde şimdiki sosyalist ekonomi, iki değişik kamu mülkiyeti biçimi yoluyla örgütlenmiştir; tüm halkın mülkiyeti ve kolektif mülkiyet. Bu sosyalist ekonominin kendine has bir doğuşu ve gelişimi olmuştur. Bu değişiklik sürecinin bittiğine ve bizim "bu iki mülkiyet biçiminin her zaman için tam olarak pekiştirilmesine devam edilecektir" diyeceğimize kim inanır? "Emeğe göre dağılım", "meta üretimi" ve "değer yasası" gibi sosyalist topluma ait formüllerin sonsuza dek yaşayacağına kim inanır? Ölüm ve dönüşüm değil de, sadece doğum ve gelişmenin olduğuna; bu formüllerin diğer formüller gibi tarihi olmadığına kim inanır?

Sosyalizm komünizme dönüşüm yapmalıdır. O zaman sosyalist aşamanın bazı öğeleri zorunlu olarak yok olacaktır. Ve komünizm döneminde de kesintisiz gelişme olacaktır. Komünizmin de birkaç değişik aşamadan geçmesi gerekebilir. Bir kere komünizme ulaşıncaya hiçbir şeyin değişmeyeceğini, her şeyin "tam pekişmiş" devam edeceğini; sadece nicel değişiklik olacağını, hiçbir zaman kısmi nitel değişiklik olmayacağını nasıl söyleyebiliriz?

14 Karşılıklı yardım ekipleri, kolektif tarımsal örgütlenmenin ilk biçimlerindendi. Bunların temelini, Çin'in bölgelerinde uygulanan, köylülüğün geleneksel mevsimsel emek paylaşımı faaliyeti teşkil ederdi ve bu ekipler 1950'lerde yaygın bir şekilde kurulmuştu. 1955'te Çin'in köylü ailelerinin yaklaşık yüzde 60'ı karşılıklı yardım ekiplerinde yer alıyordu.

1955'te bu ekiplerin yerini basit Tarımsal Üretici Kooperatifler (TÜK) almıştı. Her TÜK'te birkaç karşılıklı yardım ekibi vardı; toprak ve diğer sermaye malları özel mülkiyet altında olmayı sürdürdü, ancak diğer kaynaklar ortaklaştırılmıştı ve ortak kararlarla hazırlanan yıllık planlara göre kullanılıyorlardı.

Fakat, 1956 Haziran'ıyla birlikte, köylü ailelerinin yüzde 63'ü toprak, emek ve üretim araçlarının ortaklaştırıldığı daha büyük, daha ileri TÜK'lere geçti.

Şeyler, bir aşamanın diğerine yol açması ve kesintisizce ilerlemesiyle gelişir. Ancak her tekil devrenin bir "sınırı" vardır. Diyelim ki, her gün saat dörtten başlayıp, yedi veya sekize kadar okuyoruz. Sınır budur. İdeolojik yeniden şekillendirmeye gelince, bu, uzun vadeli bir görevdir. Ancak, her ideolojik kampanya kendi sonucuna ulaşır, yani bir sınırı vardır. İdeolojik cephede kesintisiz nicel değişiklikler ve kısmi nitel değişikliklerden geçtiğimiz zaman, kapitalist idolojinin etkilerinden tümüyle özgür olacağımız gün gelecektir. O zaman ideolojik yeniden biçimlendirmenin nicel değişiklikleri bitmiş olacaktır; ancak sadece yeni nitelikte nicel değişikliklerle takip edilmek üzere.

Sosyalist insanın da kendi sınırı vardır. Hesap tutmalıyız. Örneğin; sınai ürünlerin toplam üretime oranı ne olacaktır, ne kadar çelik üretilecektir, halkın yaşam seviyesi ne kadar yükseltilebilir vb.? Ancak, sosyalist insanın bir sınırı vardır demek, "bir sonraki adımı atmak istemiyoruz, komünizme geçmek istemiyoruz" anlamına gelmez. Kapitalizmden sosyalizme dönüşümü iki aşamaya ayırabiliriz: Biri kapitalizmden az gelişmiş sosyalizm diye adlandırabileceğimiz sosyalizme; öteki de sosyalizmden komünizme, yani görece az gelişmiş sosyalizmden görece gelişmiş sosyalizme; yani komünizme. İkinci dönem birinciden daha uzun zaman bile alabilir. Ancak, bir kere bu aşamadan geçildiğinde, maddi üretim ve ruhi zenginlik son derece yeterli olacaktır. Halkın komünist bilinci bir hayli yükseltilmiş olacak ve halk komünizmin en yüksek aşamasına girmeye hazır olacaktır.

409. sayfada, sosyalist üretim biçimlerinin sağlam bir şekilde kurulmasından sonra, üretimin durmadan ve hızlı bir şekilde genişleyeceği söyleniyor. Üretkenlik haddi durmadan yükselecek. Kitapta, *durmadan* veya *kesintisiz* deyimleri defalarca kullanılıyor, ancak sadece nicel dönüşümlerden söz etmek için. Kısmi nitel değişiklikten az söz ediliyor.

22) Savaş ve Barış

408. sayfada, kapitalist toplumlarda "bir fazla üretim krizi kaçınılmaz olarak gelecek ve işsizliğin artmasına neden olacaktır" deniyor. Bu, savaşın doğum sancılarından. Marksist iktisat ilkelerinin birdenbire etkisiz kalacağına, kapitalist kurumların hâlâ var olduğu bir dünyada savaşın tümüyle ortadan kaldırılabilmesine inanmak zordur.

Günümüzde savaşı tamamen ortadan kaldırma ihtimalinin ortaya çıktığı söylenebilir mi? Bu görüş Marksizm değildir, bu görüşte sınıf analizi yoktur ve burjuvazi ile proletaryanın egemenlikleri altındaki şartlar açıkça ayırt edilmemiştir. Sınıfları ortadan kaldırmadan savaşı ortadan kaldırabilir misiniz?

Bir dünya savaşının verilip verilmeyeceğini kararlaştıracak olanlar bizler değiliz. Bir savaşmazlık anlaşması imzalanırsa da, savaş ihtimali var olacaktır. Emperyalizm savaşmak isteyince, hiçbir anlaşma göz önünde bulundurulmayacaktır. Ve eğer savaş gelirse, atom silahlarının mı, yoksa hidrojen silahlarının mı kullanılacağı başka bir sorundur. Kimyasal silahlar var olmalarına rağmen, savaş sırasında kullanılmamışlardı; önünde sonunda geleneksel silahlar kullanılmıştı. İki kamp arasında savaş olmasa bile, kapitalist dünya içinde savaş verilmeyeceğine dair garanti yoktur. Emperyalizm, emperyalizm ile savaşabilir. Emperyalist bir ülkenin burjuvazisi kendi proletaryası ile savaşabilir.

Emperyalizm şimdi bile sömürge ve yarıömürgelere karşı savaş veriyor. Savaş, sınıf çelişkisinin bir biçimidir. Fakat sınıflar ancak savaş yoluyla ortadan kaldırılacaktır. Savaş kesin olarak ancak sınıflar ortadan kaldırılarak yok edilebilir. Devrimci savaş sürdürülmeden sınıflar ortadan kaldırılamaz. Sınıfları yok etmeden savaş silahlarının ortadan kaldırılabilmesine inanmıyoruz. Bu mümkün değildir. Sınıflı toplumların tarihinde, her sınıf veya devlet "güç mevkisi"yle ilgilenir. Böyle mevkileri elde etmek, tarihin kaçınılmaz eğilimi olmuştur. Silahlı zor, bir sınıfın gerçek gücünün görünümü-

dür. Sınıf karşıtlığı oldukça, silahlı güçler de olacaktır. Doğal olarak biz, savaş arzu etmiyoruz. Barış arzu ediyoruz. Nükleer savaş durdurmak ve iki kamp arasında karşılıklı saldırmazlık paktına erişmek için her türlü çabayı göstermeyi yeğleriz. On veya yirmi yıllık barış elde etmek için bile çabalamayı çok önceden savunmuştuk. Bu arzuyu gerçekleştirebilirsek, bu hem tüm sosyalist kampın, hem de Çin'in sosyalist inşasının yararına olacaktır.

409. sayfada, Sovyetler Birliği'nin artık kapitalizm tarafından kuşatılmadığı söyleniyor. Bu konuşma tarzı, halkı uyuşturma riskini doğurur. Tabii ki şimdiki durum, sadece bir tek sosyalist ülkenin var olduğu zamana göre çok değişmiştir. Şimdi Sovyetler Birliği'nin batısında Doğu Avrupa'nın çeşitli sosyalist ülkeleri vardır. Sovyetler Birliği'nin doğusunda, Sosyalist Çin, Kore, Moğolistan ve Vietnam ülkeleri vardır. Ancak, güdümlü füzelerin gözleri yoktur ve binlerce veya on binlerce kilometre uzaktaki hedefleri vurabilirler. Sosyalist kampın çevresinde, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelere doğru hedeflendirilmiş Amerikan askeri üsleri yayılmıştır. Sovyetler Birliği'nin artık füze çemberi içinde bulunmadığı söylenebilir mi?

23) Birlik Toplumsal Gelişmenin İtici Gücü müdür?

Sayfa 413 ve 417'de, sosyalizmin "birliğin dayanışması"nı sağladığı ve "kaya gibi sert" olduğu söyleniyor. Birlik "toplumsal gelişmenin itici gücü"dür, deniyor.

Bu ifade, sosyalist toplumdaki çelişkileri ve çelişkinin toplumsal gelişmenin itici gücü olduğunu değil, sadece dayanışmanın birliğini görmektedir. Bir kere böyle denildi mi, çelişkinin evrenselliği yasası inkâr edilmiş, diyalektiğin yasaları askıya alınmış olur. Çelişki olmadan hareket olmaz ve toplum her zaman hareket yoluyla gelişir. Çelişkiler, sosyalizm çağında da toplumsal gelişmenin itici gücü olarak kalır. İşte birlik olmadığındandır ki, birlik için so-

rumluluk, bunun için mücadele etmenin gerekliliği vardır. Eğer her zaman yüzde yüz birlik olsaydı, birlik için çalışmayı sürdürmenin gerekliliği nasıl açıklanabilirdi?

24) Sosyalizmde Emegın Hakları

414. sayfada, emegın kullandığı haklar hakkında bir tartışma var; fakat, emegın devleti, çeşitli teşebbüsleri ve kültürü yönetme hakkı hakkında hiçbir tartışma yok. Aslında bu sosyalizmde emegın en büyük, en temel hakkıdır; ve bu hak olmadan çalışma, eğitim, tatil yapma vb. hakkı da yoktur.

Sosyalist demokrasinin en önemli meselesi şudur: Emegın, çeşitli karşıt güçleri ve bunların etkilerini kontrol etme hakkı var mıdır? Örneğin; gazete, dergi, yayın merkezleri, sinema gibi şeyleri kim kontrol ediyor? Bu, haklar sorununun bir parçasıdır. Kim eleştiriyor? Eğer bunlar (bir azınlık olan) sağ oportünistlerin elindeyse, büyük ileri atılım isteyen ülke çapındaki büyük çoğunluk kendisini bu haklardan yoksun bırakılmış bulacaktır. Eğer sinema ang Tienpey¹⁵ gibi kişilerin elinde olursa, halkın kendi haklarını bu sektörde kullanması nasıl beklenebilir? Halk arasında çeşitli gruplar vardır. Kuruluş ve teşebbüslerin kimin kontrolünde olduğu, halkın haklarını garanti altına alma sorununu müthiş etkiler. Eğer yönetimde Marksist-Leninstler varsa, büyük çoğunluğun hakları garanti altına alınmıştır. Eğer sağcılar veya sağ oportünistler ynetimdeyse, bu kuruluş ve teşebbüsler nitel bir değişikliğe uğrayabilir ve halkın bunlarla ilgili hakları garanti altına alınamaz. Özetle, halk üstyapıyı idare etme hakkına sahip olmalıdır. Halkın haklarının, halkın sadece bir bölümünün devleti yöneteceği, halkın emek haklarını, eğitim haklarını, sosyal sigorta, vb.ni sadece belirli kişilerin idaresinde kullanacağı anlamına geldiğini düşünmemeliyiz.

15 ang Tienpey 1950'lerde bir film eleştirmeniydi; daha sonra, 1957'de antiparti, antisosyalist akımda yer aldı.

25) Komünizme Geçiş Bir Devrim midir?

417. sayfada şöyle deniyor: "Sosyalizmde, çıkarları komünizmle çelişen bir sınıf veya toplumsal grup olmadığından, komünizme geçiş bir toplumsal devrim olmadan meydana gelecek."

Komünizme geçiş tabii ki, bir sınıfın öbürünü devirmesi meselesi değildir. Ancak bu, bir toplumsal devrim olmayacağı anlamına gelmez; çünkü bir tür üretim ilişkilerinin bir diğerinin yerine geçmesi, nitel bir adım, yeni bir devrimdir. Çin'deki dönüşümlerin –bireysel ekonomiden kolektif ekonomiye ve kolektif ekonomiden kamu ekonomisine– ikisi de üretim ilişkilerinde birer devrimdir. Dolayısıyla sosyalizmin "emeğe göre dağılım"ından komünizmin "ihtiyaca göre dağılım"ına geçiş, üretim ilişkilerinde bir devrim olarak adlandırılmalıdır. Doğal olarak "ihtiyaca göre dağılım" derece derece gerçekleştirilmelidir. Belki temel maddeler yeterince arz edilebilince bu mallarla böyle bir dağılımı gerçekleştirmeye ve bu pratiği üretici güçlerin daha fazla gelişmesi temelinde diğer mallara da yaymaya başlayabiliriz.

Halk komünlerimizin gelişmesini düşünebiliriz. Temel ekip mülkiyetini, temel komün mülkiyetine dönüştürünce halkın bir bölümünün itiraz etmesi muhtemel miydi, değil miydi? Bu incelemeğe değer bir sorundur. Bu değişikliği gerçekleştirmede belirleyici bir koşul, komüne ait ekonominin gelirinin komünün toplam gelirinin yarısından fazla olmasıydı. Temel komün mülkiyeti sistemini gerçekleştirmek, genellikle komün üyelerinin çıkarına uygundur. Böylece, büyük çoğunluktan bir itiraz gelmemesi gerektiğini hesapladık. Ancak dönüşüm anında özgün ekip kadrolarının (sayısı-Ç.N.) artık bu koşullarda görelî olarak azaltılamıyordu. *Onlar* bu değişikliğe itiraz eder miydi?

Sosyalist toplumda sınıflar ortadan kaldırılabilceği halde, gelişme süreci içinde var olan kurumlaşmadan hoşnut olan ve bunları

değiştirmek istemeyen "müktesep hak grupları"* ile belli sorunların doğacağı mutlaktır. Örneğin, emeğe göre dağılım yürürlükte ise, fazla işe verilen daha yüksek ücretten yararlanacaklardır; "ihtiyaca göre dağılım"a dönüşme zamanı gelince, yeni durumdan hiç de memnun olmayabilirler. Yeni bir sistem kurmak için eskisinin bir kısmının yıkılması gerekir. Yaratma hiçbir zaman yıkımsız olmaz. Eğer yıkım gerekli ise, bunun bazı muhalefetler doğuracağı mutlaktır. şu insan denen hayvan gerçekten garip. İnsanlar biraz üstünlük ele geçirilmeye görsünler, hemen havalar takınıyorlar... bunu görmezlikten gelmek tehlikeli olacaktır.

26) "Çin'de Keskin Sınıf Mücadelesi Biçimleri Edinmeye Gerek Yoktur" İddiası

419. sayfada bir yanlışlık var. Ekim Devrimi'nden sonra Rus burjuvazisi ülke ekonomisinin ciddi zararlara uğradığını gördü ve proletaryanın durumu değiştiremeyeceğine, siyasi iktidarını koruyacak gücü olmadığına karar verdi. Yalnızca harekete geçmekle bile proletaryanın siyasi iktidarını devirebileceklerini sandılar. Bu noktada silahlı direniş gösterdiler ve böylece Rus proletaryasını, burjuvazinin mülkünü mülksüzleştirmek üzere şiddetli adımlar atmaya zorladılar. O zaman, her iki sınıfın da fazla tecrübesi yoktu.

Çin'de sınıf mücadelesinin keskin olmadığını söylemek, gerçekçi olmamak demektir. Yeterince zorlu idi! Tam yirmi iki yıl savaştık. Savaş vererek burjuvazinin Milliyetçi Parti'sini devirdik ve tüm kapitalist ekonominin yüzde seksenini oluşturan bürokratik sermayeyi mülksüzleştirdik. Ulusal sermayenin geriye kalan yüzde yirmisini yeniden şekillendirmek için barışçıl yöntemler kullanabilmemiz ancak böyle mümkün oldu. Yeniden şekillendirme sürecinde de

* "Vested interest groups." Belli haklar edinmiş gruplar anlamında.

hâlâ "üç aleyhtarlık" "beş aleyhtarlık" kampanyaları¹⁶ gibi çetin mücadelelerden geçmemiz gerekti.

420. sayfada burjuva sını ve ticari teşebbüslerinin yeniden şekillendirilmesi yanlış betimleniyor. Kurtuluştan sonra, ulusal burjuvazi sosyalist yeniden şekillendirme yolundan gitmeye zorlanmıştı. Çan Kayşek'i devirmiş, bürokratik sermayeyi mülksüzleştirmiş, toprak reformunu tamamlamış, "üç aleyhtarlık" ve "beş aleyhtarlık" kampanyalarını icra etmiş ve kooperatifleri işleyen bir gerçeklik haline getirmiştik. Pazarları ta başından beri kontrol ettik. Bu dönüşümler dizisi ulusal burjuvaziye adım adım yeniden şekillendirmeyi kabul etmeye zorladı. Ancak, diğer bir bakış açısından, ortak program çeşitli ekonomik çıkarlara fırsat tanınacağını kayda bağladı. Bu, kapitalistlerin mümkün olan kârları elde etmek için çabalamalarını sağladı. Bundan başka anayasa, onlara oy ve yaşama hakkı tanıdı. Bütün bunlar, burjuvazinin yeniden şekillendirmeyi kabul ederek bir toplumsal mevkide tutunabileceklerini ve de kültür ve ekonomide belirli bir rol oynayabileceklerini anlamalarına yardım etti.

Birleşik devlet-özel teşebbüslerde, kapitalistlerin teşebbüs üzerinde gerçek yönetim hakları yoktur. Kesin olarak, üretim kapitalistler ve kamu temsilcileri tarafından birlikte yönetilmemektedir. "Sermayenin emeği sömürmesi sınırlandırılmıştır" da denemez. Bu sömürü, gerçekte azaltılmıştır. Kitap, sözünü ettiğimiz birleşik teşebbüslerin yüzde yetmiş beş sosyalist olduğu düşüncesini unutmuşa benziyor. Tabii şimdi bunlar yüzde doksan veya daha fazla sosyalisttir.

Kapitalist sanayi ve ticaretin yeniden şekillendirilmesi temelde tamamlanmıştır. Ancak, kapitalistler fırsatını bulsalar bize tereddüt-

16 "Üç aleyhtarlık" (Sanfan) kampanyası, kuzeydoğuda 1951 Ağustos'unda, ülke çapında da 1952 Ocak'ında başladı; birçoğu Milliyetçi rejimden kalan devlet memurları arasındaki çürümüşlük, israf ve bürokratizme karşı yönlendirildi. "Beş aleyhtarlık" (Wufan) kampanyası ise, ulusal burjuvaziye karşı yönlendirildi. Özgül odak noktaları, rüşvetin, devlet malının çalınmasının, vergi kaçırmanın, devletin iktisadi sırlarının çalınmasının, hükümet sözleşmelerini yürürlüğe koyarken zimmete geçirmenin yok edilmesiydi.

süz saldırırlar. 1957'de sağın saldırısını geri püskürttük.¹⁷ 1959'da partideki temsilcileri aracılığıyla bize yeniden bir saldırı düzenlediler.¹⁸ Ulusal kapitalistlere karşı politikamız, onları yanımıza alıp, sonra da etraflarını çevrelemektir.

Kitapta, Lenin'in devlet kapitalizmi "sınıf mücadelesini başka bir biçimde devam ettirir" şeklindeki sözü kullanılıyor. Bu doğrudur. (s.421.)

27) Sosyalizmin İnşası İçin Gerekli Zaman

423. sayfada, sosyalist devrimi siyasi ve ideolojik cephede, 1957'de "tamamladığımız" söyleniyor.¹⁹ Biz, belirleyici bir zafer kazandığımızı söylemeyi tercih ederiz.

Aynı zamanda, on veya on beş yıl içinde Çin'i güçlü bir sosyalist devlet haline getirmeyi istediğimiz söyleniyor. İşte bu konuda anlaşyoruz! Bu, ikinci beş yıllık plandan sonra, 1972'ye kadar iki beş yıllık plandan daha geçmemiz gerekecek demektir. (Veya, programın iki veya üç yıl önüne geçmek istiyorsak, 1969'a kadar.) Sanayi ve tarımı çağdaştırmanın yanında ulusal savunmayı da çağdaştırmamız gerekir. Bizimki gibi bir ülkede sosyalizmin inşasını tamamlamak çok zor bir iştir. Sosyalist inşada "erken"den söz etmemeliyiz.

17 Mao burada, 1957 baharında "filizlenme ve mücadele etme" döneminde, "Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Ele Alınması Üzerine" adlı söylevini verdikten az sonra, Çin Komünist Partisi'ne sağdan gelen eleştirileri ima ediyor.

18 1959 Temmuz'unda Luşan Konferansı'nda, o zamanki Savunma Bakanı Peng Tehuay önderliğindeki bazı parti liderleri, Büyük İleri Atılım ve bunun önderliğini "küçük burjuva fanatisizmi" şeklinde eleştirdiler. Büyük İleri Atılım'ın yarardan çok daha fazla zarara yol açtığını iddia ediyorlardı. Plenum Konferansı'nda verilen önemli bir mücadele sonunda, Peng ve diğer sağcılar, parti ve hükümetteki sorumluluk mevkilerini kaybettiler.

19 Kitapta öne sürülen, ideolojik ve siyasi cephelerdeki devrimin 1957'de sona erdiği şeklindeki iddia, 1956'daki Sekizinci Parti Kongresi Kararı'na benzemektedir. Yani, Çin'deki esas çelişki artık burjuvazi ve proletarya arasında değil, ileri üretim ilişkileri (devrimin "sona erdiği" ideolojik ve siyasi cepheler) ve geri kalmış üretici güçler arasındaydı.

28) Yeniden Sanayileşme ve

Sosyalist Dönüşüm Arasındaki İlişki Üzerine

423. sayfada, sanayileşmenin gerçekleşmesinden çok önce mülkiyet sisteminde yapılan reformun, Çin'in özel koşullarından doğan bir durum olduğu söyleniyor. Bu bir hatadır. Çin gibi Doğu Avrupa da "güçlü sosyalist kampın varlığından ve Sovyetler Birliği gibi gelişmiş, sanayileşmiş bir ülkenin yardımlarından yararlandı." Sorun şudur: neden Doğu Avrupa ülkeleri, mülkiyet sistemindeki sosyalist dönüşümü (tarımı içerecek şekilde), sanayileşmenin bir gerçeklik haline gelmesinden önce tamamlayamamıştır?* Tekrar sanayileşme ve sosyalist dönüşüm arasındaki ilişkiye dönersek, gerçek şudur ki, Sovyetler Birliği'nin kendisinde mülkiyet sorunu sanayileşmenin bir gerçeklik haline gelmesinden önce çözülmüştü.

Aynı şekilde dünya tarihi açısından, burjuva devrimleri ve burjuva ulusların kuruluşu, Sanayi Devrimi'nden sonra değil, önce gelmişlerdir. Burjuvazi gerçek gücünü toplamak için propaganda yürütmeden önce üstyapıyı değiştirdi ve devlet mekanizmasını ele geçirdi. Ancak bundan sonra üretim ilişkilerinde büyük değişiklikler meydana getirebildi. Üretim ilişkileri halledildikten ve (burjuvazi-Ç.N.) doğru yöne girdikten sonradır ki, üretici güçlerin gelişmesi için yol açılmış oldu. Kuşkusuz, üretim ilişkilerindeki devrim üretici güçlerin belli bir dereceye kadar gelişmesiyle olmuştur; ancak üretici güçlerdeki esas gelişme, üretim ilişkilerindeki değişikliklerden sonra gelir. Kapitalizmin gelişme tarihini düşünelim. İlk önce basit koordi-

* Bkz. 1967 basımı 28. Bölüm, I. Paragraf.

423. sayfada şöyle deniyor: "Çin'in özel şartlarında (sosyalist sanayileşme bir gerçeklik haline gelmeden önce) güçlü sosyalist kampın varlığı ve Sovyetler Birliği gibi çok gelişmiş sınai bir ülkenin yardımı sayesinde mülkiyet sistemindeki reform (tarımı içerecek şekilde) zafere ulaştı." Bu bir hatadır. "Güçlü sosyalist bir kampın varlığı ve Sovyetler Birliği gibi çok gelişmiş sınai bir ülkenin yardımı"na Çin kadar Doğu Avrupa ülkeleri de maliktiler. (Bu ülkeler-Ç.N.) Mülkiyet sistemindeki dönüşümü (tarımı içerecek şekilde) sanayileşmenin bir gerçeklik haline gelmesinden önce niye tamamlayamamışlardır?

nasyon geldi, bunlar da sonradan el sanatları atölyeleri haline geldiler. Bu sırada kapitalist üretim ilişkileri zaten şekilleniyordu; ancak atölyeler makinesiz üretim yapıyordu. Bu tip kapitalist üretim, teknolojik ilerleme ihtiyacını doğurdu, makinelerin kullanımı için koşulları oluşturdu. İngiltere'de sanayi devrimi (18. yüzyıl sonraları ve 19. yüzyıl başları), ancak burjuva devriminden, yani 17. yüzyıldan sonra tamamlandı. Almanya, Fransa, Amerika ve Japonya'nın her biri, kendine özgü yollarla, kapitalist sanayinin büyük gelişiminden önce, üstyapı ve üretim ilişkilerinde değişikliklerden geçti.

Önce kamuoyunu siyasi iktidarı ele geçirmek için hazırlamadan, mülkiyet sorununun çözülemeyeceği ve üretici güçlerin gelişmesinin yaygınlaştırılmasına girişilemeyeceği genel bir kuraldır. Burjuva devrimi ile proletarya devrimi arasında belirli farklar olmasına rağmen (proletarya devriminden önce sosyalist üretim ilişkileri yoktu, oysa ki kapitalist üretim ilişkileri feodal toplumun bağrında gelişmeye başlamıştı bile), temelde birbirlerine benzerler.

II. KISIM

24.-29. BÖLÜMLER

29) Sosyalist Üretim İlişkileri ve Üretici Güçler Arasındaki Çelişki

433. sayfa, sadece üretim ilişkileri ve üretici güçlerin "müşterek işlevi"ni tartışıyor, aralarındaki çelişkilere değinmiyor. Üretim ilişkileri, üretim araçlarının mülkiyetini, insanların üretim sürecindeki ilişkilerini ve dağılım sistemini içerir. Deyim yerindeyse, mülkiyet sistemindeki devrim temeldir. Örneğin, kolektif mülkiyetten halkın mülkiyetine geçiş ile tüm halk ekonominin tamamına bölünmeksizin sahip olduktan sonra, bu şekilde sahip olunan tüm teşebbüsler için halkın mülkiyeti kesinlikle uzun bir süre geçerli olacağı halde, geriye önemli sorunlar kalacaktır. Merkezi-yerel (şeklinde-Ç.N.) bölünmüş bir otorite mi etkin olmalıdır? Hangi teşebbüsler, kimin tarafından yönetilmelidir? 1958'de bazı temel inşa birimlerinde, sermaye yatırımı için sabit bir sorumluluk sistemi yürürlükteydi. Sonuç olarak, bu birimlere büyük bir heves geldi. Merkez, kendi inisiyatifine güvenemeyince, teşebbüs veya yerel ögelerin hevesini serbest bırakmalıdır. Böyle bir heves boğulursa üretim için zararlı olur.

O halde görüyoruz ki, çözülmesi gereken çelişkiler halkın mülkiyeti altındaki üretim ilişkilerindedir. Emek sürecinde insanlararası ilişkiler ve dağılım ilişkilerine gelince, bunların durmaksızın ge-

liştirilmesi daha da gereklidir. Bu alanlarda temel ne olduğunu söylemek zordur. Emek sürecindeki insan ilişkileri hakkında daha çok şey yazılmalıdır; örneğin, liderliğin daha eşitlikçi tavırlar takınması, belli kural ve yerleşmiş pratiklerin değiştirilmesi, "iki katılım" (işçinin yönetime, yönetimin üretken emeğe katılması), "üç bileşim" (kadro, işçi ve teknisyenlerin çabalarının bileşimi) vb. hakkında. İlkel komünlerin kamu mülkiyeti uzun bir zaman sürdü, fakat bu süre içinde insanların birbirleriyle ilişkileri birçok değişikliğe uğradı ve bunların hepsi üretim sürecinde oldu.

30) Kolektif Mülkiyetten Halk Mülkiyetine Geçiş Kaçınılmazdır

Kitap, 435. sayfada sadece, iki mülkiyet biçiminin varlığının nesnel olarak kaçınılmaz olduğunu söylüyor. Fakat kolektif mülkiyetten halk mülkiyetine geçişin de nesnel olarak kaçınılmaz olduğunu söylemiyor. Bu; ülkemizin bazı bölgelerinde şimdi gözlemlenebilen, kaçınılmaz, nesnel bir süreçtir. Hopei eyaletindeki Cheng An ilinden gelen verilere göre sınai ürünler yetiştiren komünler başarıyla ilerlemektedir, birikim düzeyleri yüzde 45'e ulaşmıştır¹ ve halkın yaşam düzeyi yüksektir. Bu durum gelişmeye devam ederse, kolektif mülkiyetin halk mülkiyeti haline gelmesine izin vermeyip, çelişkiyi çözemezsek, köylülüğün yaşam düzeyi işçininkini aşacak, bu da hem sınai, hem tarımsal gelişmenin zararına olacaktır.

438. sayfada şöyle deniyor: "Devlet yönetimi altındaki teşebbüsler temelde kooperatiflerden farklı değildirler... İki kamu mülki-

¹ Mao'nun burada sözünü ettiği yüzde 45'lik birikim haddi, örnek olabilecek gelişmiş bir durumu göstermek için kullanılan, istisnai derecede yüksek olan bir birikim haddidir. Mao, Büyük İleri Atılım sırasında, köylülerin üretim şevkini kıracak aşırı birikim hızlarına kararlı bir şekilde karşı çıkmıştı. Genel bir kural olarak, tarımsal üretim için şöyle bir ayırışma emretti: Vergiler (yüzde 7); üretim masrafları (yüzde 20); birikim (yüzde 18); kitlelere dağılım (yüzde 55).

yeti biçimi vardır... kutsal ve ihlâl edilemeyecek olanlar." Gerçekten de kapitalizmde kolektif mülkiyet ile halk mülkiyeti arasında bir fark *yoktur*, ama sosyalist ekonomi içinde bu fark çok önemlidir. Kitap, kutsal ve ihlâl edilemeyecek şeklinde iki mülkiyet biçiminden bahsediyor. Düşman güçlerden söz edilince böyle denilebilir; ama kamu mülkiyeti sürecinden söz edilince yanlış olur. Hiçbir şeye değişmez gözüyle bakılamaz. Tüm halkın mülkiyetinin de bir değişme süreci vardır.

Uzun yıllar sonra, halk komünlerinin mülkiyeti tüm halkın mülkiyetine dönüşünce, tüm ülke, bölünmez bir tüm halk mülkiyeti sistemi haline gelecek. Bu, üretim güçlerinin gelişmesini büyük ölçüde mahmuzlayacak. Bir süre için bu, *sosyalist* bir tüm halk mülkiyeti sistemi halinde kalacak ve ancak bir süre sonra *komünist* bir tüm halk mülkiyeti sistemi haline gelecek. Böylece, halk mülkiyetinin kendisi emeğe göre dağılımdan, ihtiyaca göre dağılıma geçecek.

31) Bireysel Mülk

439. sayfada, "Bir başka bölümü de tüketim mallarıdır. (...) bu, işçilerin bireysel mülklerini oluşturur" diyor. Bu ifade tarzı, insanları, "tüketim malları" şeklinde sınıflandırılan malların, işçilere kendi bireysel mülkleri şeklinde dağıtılacağını düşünmeye götürür. Bu doğru değildir. Tüketim mallarının bir bölümü bireysel mülklerdir, bir bölümü ise kamu mülküdür; örneğin, kültürel ve eğitsel imkânlar, hastaneler, spor imkânları, parklar vb. Kuşkusuz bunlar her işçinin kullanması içindir, fakat özel mülk değildirler.

440. sayfada; iş geliri ile tasarruf, konut, ev eşyaları, bireysel tüketim malları ve diğer basit gereçlerin birlikte yığıldığını görüyoruz. Bu yetersizdir; çünkü tasarruf, konut vb.nin hepsi emekçi halkın gelirinden türetilmektedir.

Kitabın bir sürü yerinde sadece bireysel tüketimden söz ediyor; kamu refahı, kültür, sağlık vb. toplumsal tüketimden hiç bahsedilmiyor. Bu tek taraflıdır. Kırsal yörelerimizdeki konutlar gerektiği gibi olmaktan çok uzaktır. Kırsal mesken şartlarını düzenli bir şekilde geliştirmeliyiz.* Konut yapımında, özellikle şehirlerde, esas olarak bireysel güçler değil, kolektif toplumsal güçler kullanılmalıdır. Sosyalist toplum ortak çabalara girişmezse, sonunda nasıl bir sosyalizm ortaya çıkar? Kimileri maddi teşviklerin sosyalizmi kapitalizmden daha çok ilgilendirdiğini söylüyor. Böyle konuşmalar en basitinden çirkindir.

Kitabın burasında kolektif çiftliklerin ürettiği varlığın yardımcı uğraş kadar bireysel mülkü de içerdiği söyleniyor. Eğer bu yardımcı uğraşları kamu mülkiyetine dönüştürmeyi beceremezsek köylüler sonuna dek köylü kalacaklardır. Verili bir toplumsal sistem, verili bir zaman dilimi içinde pekiştirilmelidir. Ancak pekiştirmenin bir sınırı olmalıdır. Eğer sürekli devam ederse, sistemi yansıtan ideoloji esnekliğini kaybedecek ve halkın, düşüncelerini yeni gelişmelere uyarlayamamasına neden olacaktır.

Aynı sayfada, bireysel ve ortak çıkarların bütünleştirilmesine değiniliyor. Şöyle deniyor: "Bütünleşme şu yöntemle gerçekleşir; toplumun üyesi, bireysel maddi çıkar ilkesi yerine getirilecek şekilde, emeğinin niceliği ve niteliğine göre tazmin edilecektir." Kitabın burasında, hiçbir kayıt koymaksızın, bireysel çıkar ön sıraya koyuluyor. Bu, bireysel maddi çıkar ilkesinin tek yanlı bir şekilde ele alınmasıdır.

441. sayfada, "bireysel çıkarlar ile kamu çıkarları karşıt değildir ve adım adım çözülebilir" deniyor. Bu boşuna söylenmiş; hiçbir şeyi çözümüyor. Bizimki gibi bir ülkede halk arasındaki çelişkiler birkaç senede bir düzeltilmezse, hiçbir zaman çözülmeyeceklerdir.

* Sadece 1969 basımında.

32) Sosyalist Toplumda Gelişmenin İtici Gücü Çelişkidir

443. sayfanın 5. paragrafı, sosyalist toplumda üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin varlığını kabul ediyor ve bu çelişkinin çözülmesinden söz ediyor. Fakat kitap, çelişkilerin itici güç olduğunu kesinlikle görmüyor.

Onu takip eden paragraf akla uygun; ancak sosyalizmde üretici güçlerin gelişmesini engelleyebilecek olan, sadece insan ilişkilerinin bazı yönleri ve bazı ekonomiyi yönlendirme biçimleri değil, aynı zamanda mülkiyet sisteminin kendisine ait sorunlarıdır. (Yani iki mülkiyet tarzı.)

Ondan sonra gelen paragraftaki bakış açısı çok şüpheli. "Sosyalizmde çelişkiler uzlaşmaz değildir" deniyor. Bu, tüm çelişkilerin uzlaşmaz olduğunu belirten diyalektik yasalarıyla bağdaşmıyor. Uzlaşır bir çelişki nerede var olmuş ki? Bir kısmı karşıt (antagonistic),* bir kısmı ise karşıt değildir; ancak uzlaşmaz ve uzlaşır çelişkiler olacağı düşünülmemelidir.

Sosyalizmde** savaş olmayabilir, ancak mücadele vardır, halk grupları arasındaki mücadeleler; bir sınıfın öbürünü devirdiği bir devrim olmayabilir, ama yine de bir devrim vardır. Sosyalizmden komünizme geçiş devrimcidir; komünizmin bir devresinden diğerine geçiş de öyle. Bunun ötesinde teknolojik ve kültürel devrim vardır. Komünizm kuşkusuz birçok aşama ve devrimden geçecektir.

Kitabın burasında, çelişkileri doğru bir zamanda çözmek için kitlelerin "olumlu eylem"ine güvenmekten söz ediliyor. "Olumlu eylem" karmaşık mücadeleleri içermeliydi.

"Sosyalizmde zamanı geçmiş iktisadi ilişkileri korumayı enerjik bir şekilde planlayan bir sınıf yoktur." Doğru, fakat sosyalist toplumda muhafazakâr katmanlar ve "müktesep hak grupları" gibi bir

* Çelişkiyi "contradiction" karşılığı, karşıtlığı ise "antagonism" karşılığı olarak kullanıyoruz. (Ç.N.)

** 1967 basımını hazırlayan, Mao'nun "komünizm" de demek istemiş olabileceğini söylüyor.

şey vardır. Kafa ve kol emeği, şehir ve kırsal, işçi ve köylü arasındaki farklar hâlâ sürmektedir. Bunlar karşıt çelişkiler olmamalarına rağmen mücadelesiz çözülemezler.

Kadrolarımızın çocukları bezginliğe neden oluyor. Yaşam ve toplum tecrübeleri eksik, buna karşılık havaları yerinde ve fazlasıyla büyüklük duygusuna sahipler. Bunlara annelerine, babalarına ve geçmişin şehitlerine değil, bütünüyle kendilerine güvenmeleri öğretilmelidir.

Sosyalist toplumda, her zaman ilerici ve gerici insanlar; (bir yanda-Ç.N.) kolektif çabaya sıkı sıkıya sadık, çalışkan ve içten, neşeli, canlı olanlar, (diğer yanda da-Ç.N.) ün ve servet, kişisel çıkar ve kendisi için hareket edenler, duygusuz ve umutsuzlar var olacaktır. Sosyalist gelişme sürecinin her aşamasında gerici üretim ilişkileri ve toplumsal kurumları korumak isteyen grupların olacağı muhakkaktır. Bir sürü sorunda varlıklı orta köylülerin kendi bakış açıları vardır. Kendilerini yeni gelişmelere uyarlayamıyorlar; ve Kuantung tarımsal bölgesinin varlıklı köylüleriyle Sekiz Kelimelik Anayasa² konusunda yapılan tartışmaların kanıtladığı gibi, bazıları böyle gelişmelere karşı direniyorlar.

453. sayfanın son paragrafında, "eleştiri ve özeleştiri sosyalist toplumun gelişmesinde itici güçlerdir" diyor. Mesele bu değil. İtici güçler çelişkilerdir, eleştiri ve özeleştiri çelişkileri çözmek için yöntemlerdir.

33) Bilginin Diyalektik Süreci

446. sayfanın ikinci paragrafında, mülkiyetin kamulaştırılması sırasında "halkın kendi toplumunun iktisadi ilişkilerinin efendisi haline geleceği" ve "bu yasaları tam ve bilinçli bir şekilde ele alıp tatbik edebileceği" söyleniyor. Bunun bir süreçten geçmeyi gerek-

² Büyük İleri Atılım sırasında yayılan Tarım İçin Sekiz Maddelik Ferman; suya, gübreye, toprağa (bakım), tohum (seçme), ekimde (yakınlık), bitkilere (korumak), araçlara ve ekim alanı yönetimine dikkat edilmesini duyuruyordu.

tirdiği gözlemlenmelidir. Yasaların anlaşılması, bunları önce bir azınlığın anlamasıyla başlar, sonra çoğunluğun bilgisi haline gelir. Cehaletten bilgiye gitmek için, bir pratik ve inceleme sürecinden geçilmesi gerekir. Başlangıçta kimsenin bilgisi yoktur. Ön bilgi hiçbir zaman var olmamıştır. İnsanlar sonuçlar elde etmek için pratikten geçmeli, sorunlar çıktıkça başarısızlıkla karşılaşmalıdırlar; bilgi ancak böyle bir süreç içinde, adım adım ilerler. Şeylerin ve olayların evrensel gelişme yasalarını bilmek istiyorsanız, pratik sürecinden geçmeli, Marksist-Leninist bir tavır edinmeli, başarı ve başarısızlıkları karşılaştırmalı, sürekli pratiğe geçirip incelemeli, birçok başarı ve başarısızlıktan geçmelisiniz. Bundan da öte, titiz bir araştırma yapılmalıdır. İnsanın kendi bilgisini yasalarla adım adım tutarlı kılmasının başka yolu yoktur. Yenilgiyi değil de sadece zaferi görenler için yasaları bilmek mümkün olmayacaktır.

"Bu yasaları tam ve bilinçli bir şekilde ele alıp tatbik etmek" kolay değildir. Kitabın 446. sayfasında Engels'ten bir alıntı yapılıyor; "ancak o anda tam bilinçli öz, tarihi yaratmaya başlayabilir. İlk defa olarak, büyük ölçüde ve giderek daha da büyük ölçüde, insanlar istedikleri etkileri yaratabilirler." "Başlayabilir" ve "giderek daha da büyük ölçüde", görelilik olarak doğru.

Kitap, görünüm ve öz arasındaki çelişkileri göremiyor. Öz her zaman görünümün arkasında yatar ve ancak görünüm yoluyla keşfedilebilir. Kitap, kişinin yasaları bilmesi için bir süreçten geçmesi gerektiği düşüncesini ifade etmiyor. Öncü de bu kurala bir istisna teşkil etmez.

34) Sendikalar ve Tek Önderlik Sistemi

Kitabın 452. sayfasında sendikaların görevinden söz edilirken, bunların birincil görevinin üretimi geliştirmek olduğu söylenmiyor, siyasi eğitimi güçlendirme yolları tartışılmıyor, sadece refah fazlası vurgulanıyor.

Kitap baştan sona üretimi "tek önder sistemi" ilkesine göre yönetmekten söz ediyor. Kapitalist ülkelerdeki tüm teşebbüsler bu ilkeyi yürürlüğe koyarlar. Sosyalist ve kapitalist teşebbüslerin yönetimini düzenleyen ilkeler arasında temel bir ayrım olmalı. Çin'de, fabrika önderliği sorumluluğunu partinin rehberliğine tabi kılarak, kendi yönetimimizi kapitalist yönetimden kesin olarak ayırabildik.

35) Temel İlke ve Yasalardan Başlamak, Marksist Bir Yöntem Değildir

İkinci bölümden itibaren bir sürü yasa oluşturulmuş. *Kapital*'de kapitalist ekonominin analizi görünümle başlar, özü arayıp bulur ve ancak bundan sonra görünümü açıklamak için özü kullanır; ve bu yöntem yoluyla etkin özet ve taslaklar oluşturur. Ancak kitap, bir analiz takip etmiyor. Kitabın tertibi bir düzenden yoksun, her zaman yasa, ilke, kural ve tanımlamalardan hareket ediyor; Marksizm-Leninizm'in her zaman karşı çıktığı bir yöntem.* İlke ve yasaların *etkileri* analiz edilmeli ve derinlemesine bir incelemeye tabi tutulmalıdır. İlke ve yasalar ancak bundan sonra türetilir. İnsan bilgisi, her zaman, ilkönce görünümle karşılaşır. Bundan hareket edilerek, ilke ve yasalar aranıp bulunur. Kitap, tersini yapıyor. Yöntemi, tümdengelsel; analitik değil. Formel mantığa göre, "Bütün insanlar ölecek. Bay Çang bir insandır. O halde, Bay Çang da ölecek." Bu, tüm insanların öleceği öncülünden türetilen bir sonuç. Bu, tümdengelsel yöntemdir. Kitap, her sorun için birtakım tanımlamalar getiriyor, daha sonra bunları esas öncüller olarak alıp, muhakemesini yürütüyor; ve esas öncülün, sorunu araştırmanın sonucu olması gerektiğini anlayamıyor. İlke ve yasalar, ancak somut araştırma yapıldıktan sonra meydana çıkarılabilir ve kanıtlanabilir.

* Kitabın İngilizce çevirisinde yöntembilim (methodology) kullanılmış olmasına rağmen, burada yöntem kelimesinin daha uygun olacağını düşündük. (Ç.N.)

36) İleri Düzeydeki Deneyimler

Çaba Göstermeden Popülerleştirilebilir mi?

461. sayfanın 2. paragrafında şöyle deniyor: "Ulusal sosyalist ekonomide bilimin en son gelişmeleri, teknik buluşlar ve ileri düzeydeki deneyimler hiç zorluk çekmeden popülerleştirilebilirler." Bunun böyle olması hiç de gerekmez. Sosyalist toplumda, hâlâ bilimsel araştırma kuruluşlarını denetleyen ve yeni gelişmeleri engelleyen "akademi ağaları" vardır. Bilimdeki en son gelişmelerin, hiç zorluk çekmeden popülerleştirilememesinin nedeni budur. Bu şekilde bir ifade, sosyalist toplumda çelişkilerin var olduğunu tanımayı özde ihmal eder. Ne zaman ortaya yeni bir şey çıksa, belki insanlar ona alışmamış olduklarından veya anlayamadıklarından veya belli bir grubun çıkarlarıyla çeliştiğinden, kaçınılmaz olarak engellerle karşılaşır. Örneğin; bizim yakın ekme ve derin sürme pratiklerimizin kendi içinde ve kendine özgü sınıf özelliği yoktur; buna rağmen belli bir grubun muhalefet ve direnişine uğradılar. Kuşkusuz, sosyalist toplumda bu gibi engelleyici şartlar, kapitalist toplumlardakilerden temelden farklıdır.

37) Planlama

465. sayfada Engels'ten bir alıntı yapılıyor: "Sosyalizmde, toplumsal üretimi, önceden hazırlanmış bir plana göre yürütmek mümkün olacaktır." Bu doğru. Kapitalist toplumda ulusal ekonomideki dengeye ekonomik krizler yoluyla ulaşılır. Sosyalist toplumda dengeyi, planlama yoluyla bir gerçeklik haline getirme imkânı vardır. Ancak bu imkân yüzünden, gerekli oranların bilgisini bir süreç içinde edineceğimizi inkâr etmeyelim. Kitabın burasında "kendiliğindencilik ve *bırakınız yapsınlar* (laissez faire), üretim araçlarının kamusal mülkiyeti ile bağdaşmaz" deniyor. Ancak, sosyalist toplum-

da kendiliğindencilik ve *hırakınız yapsınlar*'ın var olmadığı düşünülmemelidir. Yasalar hakkındaki bilgimiz bir anda mükemmel olamaz. Gerçek iş bize, belli bir dönemde, birtakım insanların veya ayrı bir grubun bir planı olduğunu gösterir. Belli bir grubun planının yasalarla bağdaşıp bağdaşamayacağını hiç kimse söyleyemez. Kuşkusuz, bazıları bağdaşacak veya temelde bağdaşacak, bazıları ise bağdaşamayacak veya temelde bağdaşamayacak.

Oranlar hakkındaki bilginin bir süreç (başarı ve başarısızlıkların karşılaştırılması, dolambaçlı bir gelişme süreci) gerektirmeyeceğini düşünmek metafizik bir bakış açısıdır. Özgürlük, ihtiyacın tanınmasıdır, ancak ihtiyacın bir bakışta farkına varılamaz. Dünyanın doğal ermişleri yoktur, sosyalist topluma ulaşıncaya da herkes falcı kesilemez. Siyasal iktisat hakkındaki bu kitap, neden daha önce yayımlanmadı? Yayımlanmasından sonra neden sürekli değişikliğe uğradı? Üstelik bunun nedeni geçmişte bilginin eksik oluşu, şimdi bile eksik kalışı değil midir? Bizim deneyimlerimizi ele alalım. Başlangıçta sosyalizmi nasıl çalıştıracığımızı anlayamadık; pratikten geçerek, adım adım biraz anlamaya başladık. Ama bu da yeterli değil, yeterli olduğunu düşünürsek, yapacak iş kalmadı demektir!

466. sayfada, sosyalizmin en önemli özelliklerinden birinin "gerekli oranın bilinçli, düzenli bir şekilde korunması" olduğu söyleniyor. Bu, hem bir sorumluluk, hem de yerine getirilmesi güç bir taleptir. Stalin bile, Sovyetler Birliği'ndeki planların, yasaların taleplerini yansıttığının düşünülmemeyeceğini söylemişti.

"Gerekli oranın düzenli bir şekilde korunması" aynı zamanda dengesizliklerin düzenli bir şekilde ortaya çıkmasıdır. Çünkü, gerekli orana ulaşılamayınca, bunu sağlama sorumluluğu kendisini daha fazla belli eder. Sosyalist ekonominin gelişme sürecinde dengesizliklerin düzenli bir şekilde ortaya çıkması, oranlılık ve anlayışlılığa sarılarak her şeyi dengelememizi gerektirir. Örneğin; ekonomi geliştikçe, her tarafta teknik personel ve kadro eksikliği hissedildi ve ihtiyaçlarla arz arasında bir çelişki doğdu. Bu ise bizi mah-

muzladı ve bu çelişkiyi çözmek üzere daha fazla okul işletmemizi, daha fazla kadro eğitmemizi sağladı. Dengesizlik ve orantısızlıkların ortaya çıkmasından sonradır ki, insanlar nesnel yasaları daha iyi kavrarlar. Planlamada muhasebe tutulmazsa, her şeyi kendi başına bırakırsak veya her şeyin bir aptalın anlayacağı kadar basit olmasında fazla ısrar edersek yöntemlerimiz başarılı olmayacak ve oranlık bozulacaktır.

Plan, ideolojik bir biçimdir. İdeoloji, gerçekliklerin bir yansımasıdır, aynı zamanda gerçeklikleri etkiler. Geçmiş planlarımız kıyılarımızda hiçbir sanayinin kurulmayacağını kayda bağlamıştı ve 1957'ye kadar oralarda hiçbir inşa yoktu. Yedi sene harcadık; esas inşa, ancak 1958'den sonra başladı. Şu son iki yılda büyük gelişmeler gördük. Böylece, plan gibi ideolojik biçimlerin ekonomik gelişme ve gelişme haddi üstünde büyük etkileri olur.

38) Üretim Araçlarının Üretimine Öncelikli Büyümesi; Tarım ve Sanayinin Birlikte Desteklenmesi

466. sayfada, üretim araçları üretimine öncelikli büyümesi sorunu ele alınıyor.

Üretim araçlarının üretimine öncelikli büyümesi, genişleyen yeniden üretim için tüm toplumlarda ortak olan iktisadi bir kuraldır. Kapitalist toplumda üretim araçlarının üretimine öncelik tanınmazsa genişleyen yeniden üretim olamaz. Stalin döneminde ağır sanayinin öncelikli gelişmesine özel ağırlık verilmesinden dolayı, planlarda tarım ihmal edilmişti. Geçen yıllarda Doğu Avrupa'nın da benzer sorunları oldu. Bizim yaklaşımımız, ağır sanayinin öncelikli gelişmesini, tarım ve sanayinin birlikte desteklenmesinin (aynı zamanda kendine has öncelikli yönleri olan diğer müşterek programların da) şartı haline getirmek oldu. Tarım kazançları olmazsa, çok az sorun çözülebilir. 1960'ta yürürlüğe girmesine rağmen, tarım ve

sanayinin birlikte desteklenmesini önermemizin üstünden şimdi dört yıl geçti. Tarımı ne kadar önemseydiğimiz, tarıma ayırdığımız çelik maddelerin miktarında ifadesini bulur. 1959'da sadece 590 000 ton ayırdık, ancak bu yıl (sulama tesisleri de dahil olmak üzere) 1,3 milyon ton ayırdık. İşte bu, tarım ve sanayinin, gerçek birlikte desteklenmesidir.

Kitabın burasında, 1925 ile 1958 arasında Sovyetler Birliği'nde tüketim mallarının 15,6 kerelik bir artış gösterdiğinden, üretim araçları üretiminin ise 103 kere arttığından söz ediliyor. Sorun, 103:15,6 oranının ağır* sanayinin gelişmesine yararlı olup olmadığıdır. Ağır sanayinin hızlı gelişmesini istiyorsak, herkes inisiyatif göstermeli ve şevkini korumalıdır. Ve bunu istiyorsak, tarım ve sanayinin birlikte desteklenmesini mümkün kılmalıyız. Hafif ve ağır sanayi için de aynı şekilde.

Eğer tarım, hafif sanayi ve ağır sanayinin aynı zamanda ve yüksek bir hızla gelişmesini mümkün kılsak, ağır sanayinin gelişmesiyle birlikte halkın geçiminin de uygun bir şekilde yükselmesini garanti edebiliriz. Bizim deneyimlerimiz kadar Sovyetler Birliği'nin deneyimleri de, tarımın ve hafif sanayinin gelişmemesinin ağır sanayiye zararlı olacağını kanıtlar.

39) "Dağılım Belirleyicidir": Hatalı Bir Görüş

Kitabın 20. bölümünde şöyle deniyor: "Devlet yönetimindeki sanayide yükselmenin ön şartı, sosyalist üretimin gelişmesi sırasında, işçilerin bireysel maddi çıkarlarına duydukları ilgiyi kullanmak olmuştur." 21. bölümde; "Ulusal sanayileşme mücadelesinde önemli bir görevi yerine getirmek için, emeğe göre dağılım yasasını kullanarak (işçinin bireysel çıkarıyla sosyalist üretimin çıkarlarını birleştiren bir yasa) ekonomik muhasebeyi tümüyle uygulayın" deniyor. 25. bö-

* Yalnız 1967 basımında.

lümde: "Sosyalist sistemin hedefleri, işçilerin üretimi artırmak için çetin çabalar harcamayı candan istemesine neden olur ve maddi çıkardan dolayı personeli, kendi emeklerinin ürünleriyle ilgilenmeye iter. Bu, sosyalist üretimin gelişmesi için önemli bir itici güçtür." "Bireysel maddi çıkara duyulan ilgi"den bu şekilde bir mutlaklık yaratmanın, artan bir bireycilik tehlikesine yol açması kaçınılmazdır.

452. sayfada, emeğe göre dağılım, "tüm işçilerin, maddi yarardan dolayı üretimin artırılması için düzenlenen planların uygulamasına ilgi göstermelerine neden olur, bu yüzden sosyalist üretimin belirleyici itici güçlerinden biridir" deniyor. İnsan, "Eğer sosyalist üretimin yönünü, sosyalizmin temel iktisadi yasaları belirliorsa, bireysel maddi çıkarın üretimin itici bir gücü olduğu iddiasına nasıl varılabilir?" diye sormaktan kendini alamıyor. Tüketim mallarının dağılımını belirleyici bir itici güç olarak ele almak, dağılımı belirleyici görmek hatasına düşmektir. Marx, *Gotha Programının Eleştirisi*'nde, "Dağılım her şeyden önce üretim araçların dağılımı olmalıdır: Üretim araçları kimin elindedir? Belirleyici soru budur. Tüketim mallarının dağılımını, üretim araçlarının dağılımı belirler" demiştir. Tüketim mallarının dağılımını belirleyici itici güç olarak görmek, Marx'ın doğru görüşünü çarpıtmaktır ve ciddi bir teorik yanlıştır.

40) Siyasetin Egemenliği ve Maddi Teşvik

452. sayfanın 2. paragrafında, parti örgütünün yerli yerel iktisadi organlardan sonraya konuyor; böylelikle yerel iktisadi organlar, merkezi hükümetin doğrudan yönetimi altında, önder hale gelir. Bu bölgelerde, yerel parti örgütleri siyasi önderliği ele geçiremezler, tüm olumlu güçleri yeterince seferber etmelerine imkân yoktur. Kitabın 457. sayfasında, kitlelerin yaratıcı eylemleri kabul edilmesine rağmen, yine de "Komünist inşayı hızlandırmanın en önemli şartlarından biri, kitlelerin, ulusal iktisadi gelişme planlarını tamamlamak ve

bunları aşmak için verilen mücadeleye katılmalarıdır" deniyor. Ayrıca, 477. sayfada, "Çiftlik personelinin inisiyatifi, tarımın geliştirilmesinde belirleyici bir etmendir" deniyor. Kitle mücadelesini "önemli bir etmen" olarak görmek, kitlelerin tarihin yaratıcıları olduğu ilkesine açıkça itaat etmektir. Hiçbir durumda, tarih, kitlelerin yerine planlamacıların yarattığı bir şey olarak görülemez.

Kitap hemen sonra şu noktayı vurguluyor, "Başlangıç olarak, maddi teşvikleri kullanmalıyız." Bu, sanki, kitlelerin yaratıcı eyleminin maddi yararlarla telkin edilmesi gerekir, gibi bir anlam taşıyor. Kitap, her fırsatta, insanları boş ümitlerle cezbetmenin çekici bir aracıymış gibi, bireysel maddi yararı tartışıyor. Bu, birçok iktisat işçisi ve önder personelin ruhi durumunun ve politik-ideolojik çalışmayı vurgulamanın ihmal edilmesinin yansımasıdır. Bu durumda, maddi teşviklere güvenmekten başka seçenek yoktur. "Herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre" sloganının ilk yarısı, en büyük çabanın üretime harcanması gerektiği anlamına gelir. Sloganın ilk yarısını ayırıp, tek yanlı bir şekilde, sadece maddi teşvikten bahsetmek neden? Maddi teşvikler için böylesi bir propaganda kapitalizmi yenilmez kılacak!

41) Denge ve Dengesizlik

432. sayfada birinci paragraf hatalı. Kapitalist teknolojinin gelişmesi bazı yönlerden dengeli, bazı yönlerden dengesizdir. Asıl önemli nokta, teknolojik gelişmede denge ve dengesizliğin, kapitalizm ve sosyalizmde farklı olduğudur. Sosyalizmde denge ve dengesizlik vardır; örneğin, kurtuluşun ilk döneminde, jeolojik projelerde çalışan 200'ü ancak aşan işçimiz vardı ve beklentilerimiz ulusal ekonominin gelişme ihtiyaçlarıyla bağdaşmaktan uzaktı. Birkaç yıllık yoğun çabalardan sonra, yeni dengesizlikler doğunca, durum hemen hemen düzeltilmişti. Şu anda Çin'de müthiş bir kol işçisi yo-

ğunluğu vardır, bu durum üretimi geliştirme ve emek üretkenliğini artırmanın gerektirdikleriyle bağdaşmamaktadır. Büyük bir teknolojik devrim başlatmak ve bu dengesizliği çözmek, bu yüzden gereklidir. Yeni bir teknik kesimin her ortaya çıkışında, teknolojik gelişimin dengesizliği kaçınılmaz olarak dikkatleri çekecek hale gelecektir. Örneğin; şimdi daha ileri teknolojiyle uğraşıyoruz ve birçok şeyin uyumsuzluğunun bilincindeyiz. Ancak bu Sovyet Kitabı, yalnız kapitalizmdeki bir miktar dengeyi reddetmekle kalmıyor, sosyalizmdeki bir miktar dengesizliği de reddediyor.

Hem teknoloji, hem de ekonomi böyle gelişir. Kitap, sosyalist üretimin gelişmesinin dalgalı ilerleyişini tanımıyor gibi görünüyor ve sosyalist ekonominin gelişiminden kusursuz, inişsiz-çıkışsız, dümdüz bir doğruymuş gibi söz ediyor. Bu düşünülemez bir şey. Hiçbir gelişme doğrusu düz değildir. Ya dalgalı, ya da sarmaldır. Bizim günlük çalışmalarımızın bile böyle bir kalıbı var. Çalışmaya başlamadan önce başka bir şey yaparız. Daha sonra birkaç saat dinlenmemiz gerekir. Gece gündüz demeden, durmadan çalışamayız. Bir gün çok çalışırsak, ertesi gün daha az çalışabiliriz. Bundan da öte her gün, aynı yaratıcı güçle çalışamayız. Bütün bunlar dalgalı şekillerdir. Denge, dengesizliğe görelidir. Dengesizlik olmadan denge olmaz. Her şeyin gelişmesi dengesizliklerle nitelenmiştir. Dengenin talep edilmesinin nedeni budur. Denge ve dengesizlik arasındaki çelişki, çeşitli bölge ve kesimlerin her bölümünde, durmadan beliren, durmadan çözülen bir şekilde vardır. Birinci yıl için bir plan bulunduğu zaman, ertesi yıl için de bir tane bulunmalıdır. Yıllık bir plan, çeyrek yıllık bir planı, o da aylık bir planı gerektirir. 12 ayın her birinde denge ile dengesizlik arasındaki çelişkiler çözülmelidir. Yeni dengesizliklerin yeniden meydana gelmesi, özellikle bu gerekçe, bizi planları sürekli gözden geçirmeye zorlamalıdır.

Ancak kitap, çeşitli sorunların araştırılmasında diyalektik yöntemi uygulayamamış. Ulusal ekonominin planlı oranlı gelişmesinin yasalarına ayrılan bölüm epey uzun, ancak denge ve dengesizlik arasındaki çelişkiye hiç değinilmemiş.

Sosyalist toplumun ulusal ekonomisinin planlı, oranlı bir gelişmesi olabilir, bu da dengesizliklerin düzenlenmesini mümkün kılar. Ancak dengesizlik ortadan kalkmaz. "Dengesizlik şeylerin doğasındadır" Özel mülkiyet yok edildiğinden, ekonominin planlı örgütlenmesi mümkün oldu. Giderek, bu da birçok görelî dönemseller* denge yaratmak için dengesizliğin nesnel yasalarını bilinçli olarak kontrol etmeyi ve kullanmayı mümkün kıldı.

Eğer üretici güçler öne geçerse, üretim ilişkileri üretici güçlerle uyum sağlayamaz, üstyapı da üretim ilişkileriyle uyum sağlayamaz. Bu noktada, üretici güçlerle uyum sağlamaları için üstyapı ve üretim ilişkilerinin değiştirilmesi gerekecektir. Kimileri, üretim ilişkileri ve üstyapı arasında, üretim ilişkileri ile üretici güçler arasında dengeye yalnızca görelî olarak ulaşılabileceğini söylüyor; neden olarak da, üretici güçlerin her zaman ilerlemekte olduğunu, böylece dengesizliğin her zaman söz konusu olduğunu dile getiriyorlar. Denge ve dengesizlik bir çelişkinin iki ucudur; bunlardan dengesizlik mutlak, denge görelîdir. Bu böyle olmasaydı; ne üstyapı, ne üretim ilişkileri, ne de üretici güçler gelişmezdi, toslaşarlardı. Denge görelî, dengesizlik mutlaktır. Bu, sosyalist toplum için geçerli olduğuna inandığım evrensel bir yasadır. Çelişki ve mücadele mutlaktır; birlik, ittifak ve dayanışma geçici, dolayısıyla da görelîdir. Planlamayla ulaşılan çeşitli dengeler dönemseller, geçici, şartlı; dolayısıyla görelîdir. Şartsız, sonsuz bir denge durumunu kim düşleyebilir? Sosyalizmin iktisadi sorunlarını araştırmak için, üretici güçler, üretim ilişkileri ve üstyapı arasındaki denge ve dengesizlikleri rehber olarak kullanmamız gerekir.

Siyasal iktisadın esas inceleme konusu üretim ilişkileridir. Ancak, üretim ilişkilerini açık bir şekilde inceleyebilmek için, üretici güçleri ve üstyapının üretim ilişkileri üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini de birlikte incelemek gerekir. Kitapta devlete değiniyor ama hiçbir zaman bu derinlemesine incelenmiyor. Bu bir ih-

* Sadece 1969 basımında.

maldır. Kuşkusuz siyasal iktisadi çalışma sürecinde, üretici güçlerin ve üstyapının incelenmesi, gereğinden fazla geliştirilmemelidir. Üretim ilişkilerinin incelenmesi fazla ileri giderse teknoloji ve doğal bilimler haline gelir. Üstyapının incelenmesi fazla ileri giderse ulusal devlet teorisi, sınıf mücadelesi teorisi haline gelir. Sosyalizm (Marksizmin üç öğesinden biri) başlığı altında şunları inceleriz: Sınıf mücadelesi teorileri, devlet teorileri, devrim ve parti teorileri ve bundan başka askeri strateji ve taktikler vb.

Dünyada analiz edilemeyecek şey yoktur. Ancak şartlar değişir, özler de öyle. Birçok temel kategori ve yasa –örneğin zıtların birliği– uygulanabilir. Eğer sorunları bu şekilde incelersek, bu sorunları bu şekilde çözümlersek, sağlam, bütünlüklü bir dünya görüşü ve metodoloji sahibi olacağız.

42) "Maddi Teşvikler"

486. sayfada şöyle deniyor: "Sosyalist aşamada emek henüz toplumun tüm bireylerinin yaşamında esas ihtiyaç haline gelmemiştir, bu yüzden emeğin maddi olarak teşvik edilmesinin büyük bir önemi vardır." Burada "tüm bireyler" aşırı geneldir. Lenin, toplumun bir bireyiydi. *Onun* emeği, yaşamının "esas ihtiyacı" haline gelmemiş miydi?

486. sayfada şu nokta dile getiriliyor: "Sosyalist toplumda iki tür birey vardır; görevlerini bağlılıkla yerine getiren çoğunluk ve görevleri hakkında dürüst olmayan azınlık." Bu, doğru bir şekilde analiz edilmiş. Fakat bu sonuncu grubu kazanmak istiyorsak yalnızca maddi teşvike güvenmemeliyiz. Bilinçlerini yükseltmek için onları eleştirmemiz ve eğitmemiz gerekir.

Kitabın bu bölümünde, görelî olarak çalışkan ve olumlu işçilerden söz ediliyor. Eşit şartlar altında, daha fazla üretecek olanlar bunlardır. Açıkça bir işçinin çalışkan ve hevesli olup olmadığını,

teknik veya kültürel uzmanlaşma düzeyi değil, siyasi bilinci belirler. Teknik ve kültürel uzmanlaşma düzeyleri yüksek olan kimileri yine de ne çalışkan, ne de gayretlidir; düzeyleri daha düşük olan bazıları oldukça çalışkan ve gayretlidir. Bunun nedeni, ilk grubun düşük, sonuncunun yüksek siyasi bilincinde yatar.

Kitapta, emeğin maddi teşvikinin "üretimde artışlar sağladığı" ve bunun "üretimin gelişmesini kamçılayan belirleyici etmenlerden biri" olduğu söyleniyor. Ancak, maddi teşvik her yıl değişmeyebilir. Halk böyle bir teşvike her gün, ay veya yıl gerek duymayabilir. Teşviklerin azaltıldığı zor günlerde kişiler çalışmayı sürdürebilmelidir, hem de daha gayretli ve yoğun olarak. Kitap, maddi teşvikleri tek taraflı bir mutlaklık haline getirince, bilincin yükseltilmesine gerekli önemi vermeyi ihmal ediyor ve aynı ücret düzeyindeki kişilerin emekleri arasındaki farkların nedenlerini açıklayamıyor. Örneğin; beşinci derecede³ bir grup gayet iyi, bir diğeri kötü, bir üçüncü de genelde iyi gidebilir. Onların mantığına göre, böyle farkların maddi teşviklerin aynı olmasına rağmen meydana gelmesi açıklanamayacak bir olgudur.

Maddi teşviğin önemi kabul edilse bile, bu, hiçbir zaman tek bir ilke olamaz. Her zaman bir ilke daha vardır: Yeni siyasi ideolojiden kaynaklanan ruhi esinlenme. Ayrıca, maddi teşvik sadece bireysel çıkar olarak irdelenemez. Aynı zamanda, bireysel çıkarın tabi olması gerektiği kolektif yarar, geçici yararların tabi olması gerektiği uzun vadeli çıkarlar ve kısmi yararların tabi olması gerektiği tümün yararı vardır.

"Emeğin maddi teşviki, sosyalist rekabet" adlı kısımda, rekabetle ilgili iyi yazılmış birkaç bölüm var. Eksik olan, siyasetin irdelenmesi!

İlk olarak, insanları öldürecek kadar çalıştırmayın. İkinci olarak, sağlıklarını bozmayın, hatta bunu adım adım güçlendirmeye çalışın. Bu ikisi temel noktalar. Öbürlerine gelince, gerçekleştirile-

³ Mao burada, Çin'de şimdi yürürlükte olan sekiz derecelik ücret sisteminin beşinci derecesini ima ediyor.

bilirse mükemmel, yoksa yine de iyi! İnsanların biraz bilince sahip olmalarını istiyoruz. Kitap, sanki gelecek nesillerin ve geleceğin üzerinde hiç durmuyor, sadece maddi teşvikler üzerinde duruyor, sürekli maddi teşvik yolundan yürüyor ve sanki sihirli bir değnekmiş gibi, bunu hemen bireysel teşvik ilkesine döndürüyor.

Bireysel çıkarların, tüm halkın çıkarları karşılandığı zaman karşılanacağını söylemiyorlar. Üzerinde durdukları bireysel yarar, gerçekte miyop bir bireycilik, kapitalizme karşı proleter sınıf mücadelesi verilen dönemden gelen ve kendini sosyalist inşa döneminde de gösteren ekonomist bir eğilimdir. Burjuva devrimleri döneminde, birçok burjuva devrimcileri kendi sınıfları ve sınıflarının gelecekteki nesilleri için kahramanca fedakârlıklarda bulundular; fakat bunu kesin olarak bireysel çıkarları için yapmadılar.

Temel bölgelerde olduğumuz zaman, özgür (piyasanın denetiminde olmayan) bir arz sistemimiz vardı.⁴ O zamanlar halk daha çetindi ve ayrıcalıklı muamele görmek için herhangi bir çekişme yoktu. Kurtuluştan sonra bir ücret sistemimiz oldu ve derecelerde anlaştık, fakat sorunlarımız sadece kat kat fazlalaştı. Birçok insan sık sık mevki için mücadele etti ve birçok iknada bulunmamız gerekti.

Partimiz 20 yıl hiç yumuşamadan savaş verdi. Uzun bir süre, piyasa denetiminde olmayan bir arz sistemini işler kıldık. Kuşkusuz o dönemde temel bölgelerdeki tüm toplum bu sistemi uygulamıyordu. Ancak iç savaş döneminde bu sistemi uygulayanlar yüz binlere yükseldi ve en azı on binleri buluyordu. Japonya'ya Karşı Direniş Savaşı'nda sayı yine bir milyonun üstünden birkaç milyona fırladı. Ta Kurtuluşun ilk dönemine kadar halkımız çok çalışarak ve kahramanca savaşarak eşitlikçi bir yaşam sürdürdü; sadece devrimci ruhun esinlemesine dayanarak, maddi teşviklere hiç bağlı olmadan. İç savaşın

4 Kadrolara, Kurtuluş Savaşı sırasında, yapılan işe göre değil, ihtiyaca göre mal veriliyordu. Bu mallar, değişime dayalı herhangi bir piyasa mekanizması yoluyla değil, dolaysız olarak kullanım için dağıtılıyordu. Fakat bu şartlar altında ihtiyaç, çok düşük düzeylerde tanımlanıyordu.

ikinci döneminin sonunda –daha önce ve daha sonra zaferler kazanmamıza rağmen– bir yenilgiye uğradık. Olayların bu şekilde gelişmesiyle maddi teşvikimizin olup olmaması arasında bağ yoktu. Siyasi ve askeri çizgimizin doğru olup olmamasıyla bağı vardı. Bu tarihi deneyler, sosyalist inşanın sorunlarını çözmede çok önemlidir.

26. bölümde şöyle deniyor: "Sosyalist teşebbüslerde maddi çıkarları yüzünden kendi işlerinin sonuçlarıyla ilgilenen işçiler, sosyalist üretimi geliştirmede itici güçlerdir." (s.482.)

27. bölümde şöyle deniyor: "Vasıflı emek görelî olarak yüksek ödüllendirilir. Bu, işçilerin kültürel ve teknik düzeylerini yükseltmelerini teşvik eder, bu da kafa ve kol emeği arasındaki farkın azalmasına neden olur." (s.501-503.)

Buradaki önemli nokta, vasıflı emeğin yüksek ödüllendirilmesinin, vasıfsız işçileri, vasıflı işçi katmanlarına girmek üzere, düzeylerini sürekli yükseltmeye mahmuzladığıdır. Bu, kültürel ve teknolojik düzeylerini, daha fazla para kazanmak için yükselttiler demektir. Sosyalist bir toplumda, kültür ve teknoloji çalışmak için okula giren her kişi, daha yüksek ücret için değil, sosyalist inşa, sınaileşme, halka hizmet, kolektif çıkar için çalıştığını kabul etmelidir.

28. bölümde, "Emeğe göre dağılım, üretimin gelişmesini sağlayan en büyük güçtür," deniyor (s.526). Bu kitabın değiştirilmemiş üçüncü basımında, bu sayfanın sonunda, sosyalizmde ücretlerin düzenli yükseldiği açıklandıktan sonra, "sosyalizmin kapitalizme temeldeki üstünlüğü kesin olarak buradadır" denecek kadar ileri gidiyor. Şimdi, ücretlerin düzenli yükselmesinden dolayı sosyalizmin temelde kapitalizmden üstün olduğunu söylemek yanlıştır. Ücretler, tüketim mallarının dağılımıdır. Üretim araçlarının dağılımı olmazsa, üretilen malların, tüketim mallarının dağılımı olamaz. Sonuncusu, ilkinin doğrulanmasıdır.

43) Sosyalist Teşebbüslerde İnsanlararası İlişkiler

500. sayfada, "sosyalizmde iktisadi önderlerin itibarı, kitlelerin bunlara duyduğu güvene bağlıdır" deniyor. Bu, gerçekten iyi ifade edilmiş. Ancak, bu hedefe ulaşmak uğraş gerektirecek. Bizim deneyimize göre, kadrolar gösterişi bir yana bırakıp kendilerini işçilerle bir tutmazlarsa, işçiler her zaman fabrikayı kendilerininmiş gibi değil, kadroların fabrikasıymış gibi göreceklendir. "Evin efendisi" tavrı, işçileri iş disiplini bilinçli bir şekilde gözlemlemeye isteksiz kılar. Sosyalizmde işçiler ile teşebbüsün önderleri arasında yapıcı bir işbirliğinin, üstünde çaba harcamaksızın, kendiliğinden ortaya çıkacağını düşünmeyiniz.

Eğer, hem kol işçileri, hem de teşebbüs önderleri birleşik bir üretim kolektifinin üyeleri ise, o zaman "sosyalist teşebbüsler, niye kolektif rehberliği, yani parti komitesi rehberliğinde fabrika başsorumluluğu sistemini değil de 'tekil önderlik' sistemini yürürlüğe koyuyor?"

Siyasetin zayıfladığı zamanlardır ki, maddi teşviklerden söz etmekten başka bir seçenek yoktur. Kitap, bu nedenden dolayı, "İşçilerin maddi çıkarları yüzünden kendi emeklerinin sonuçlarıyla derinden ilgilenmeleri ilkesini tümüyle yürürlüğe koymak, sosyalist üretimi gitgide anlamak ve yükseltmek için temel güdüdür" diyerek devam ediyor.

44) Yıldırım Programlar, Hızlandırılmış İş

505. sayfada şöyle deniyor: "Hızlandırılmış iş olgusunu ortadan kaldırınız. Üretimi resmi yazılara göre, iyi dengelenmiş bir şekilde yürütünüz." Değiştirilmemiş 3. basımda bu cümlede şöyle deniyor: "'Yıldırım programlara' karşı mücadele vermeli ve önceden karar-

laştırılmış programlara göre iyi dengelenmiş bir şekilde çalışmalıyız." Yıldırım programların ve hızlandırılmış işin bu şekilde kesin-kes reddi fazla mutlak.

Yıldırım programları tümüyle reddedemeyiz. Bunların kullanılması veya kullanılmaması zıtların birliğidir. Doğada hafif esintiler ve seyrek yağmurlar vardır ve de kuvvetli rüzgârla, şiddetli yağmurlar vardır. Yıldırım programların kullanımı görünür ve kaybolur, dalga gibi. Üretimdeki teknolojik devrimde yıldırım programların gerekliliği sürekli artar. Tarımda mevsimlerle göğüs göğüse savaşmalıyız. Dramın bir doruğu olmalı. Yıldırım programları reddetmek, gerçekte doruğu reddetmektir. Sovyetler Birliği, Birleşik Devletler'e yetişmek istiyor. Biz, Sovyetler'in düzeyine, onların harcadığı zamandan daha az bir zamanda ulaşmak istiyoruz. Bu bir çeşit yıldırım programdır.

Sosyalist rekabet, geri kalmışın ilerdekine yetişmesi demektir. Bu, ancak yıldırım programlar yoluyla mümkündür. Ülkeler arasında olduğu kadar bireyler, birimler, teşebbüsler arasındaki ilişkilerin hepsi de rekabetçidir. Eğer ilerdekilere yetişmek isteniyorsa, bunu yıldırım programlarsız başarmak elde değildir. Devrim veya inşai idari emirlerle yürütülürse (örneğin, idari emirlerle toprak reformunu gerçekleştirmek veya kooperatifler örgütlemek) üretimde düşme olması kaçınılmazdır; bu, kitlelerin seferber edilmemiş olacağından dolayıdır, yıldırım programlar yüzünden değil.

45) Değer Yasası ve Planlama

521. sayfada doğru olan küçük baskılı bir bölüm var; eleştirel ve sorunları birleştiren bir bölüm.

Değer yasası, planlamanın bir aracı olarak hizmet ediyor. İyi. Ancak değer yasası, planlamanın esas temeli olmamalıdır. Büyük atılımı değer yasasının gerekleri temelinde değil, sosyalizmin temel

iktisadi yasaları ve üretimi genişletme ihtiyacı temellerinde gerçekleştirdik. Eğer her şey dar bir şekilde değer yasası bakış açısından gözlenirse, İleri Atılım'ın kaybedilenlere değmediğinin söylenmesi ve geçen senenin demir ve çelik üretme çabalarının boşa harcanmış emek olarak yargılanması gerekirdi. Üretilen yerel çelik nicel ve nitel olarak düşüktü ve devletin birçok kayıp vermesi gerekiyordu. İktisadi sonuçları önemli değildi vb. Kısmi vadeli görüş, kampanyanın bir kayıp olduğudur; ancak, baştan başa uzun vadeli görüş ise kampanyanın çok değerli olduğudur. Çünkü tüm bir iktisadi inşayı mümkün kılmıştır. Tüm ülkede demir ve çelikte yeni atılımlar yapılmış ve birçok sınaı merkez kurulmuştur. Bu, adımımızı daha büyük atmamızı sağladı.

1959 kışında 75 milyondan fazla insan ülke çapında sulama tesislerinde çalışıyordu. Temel sulama tesisleri sorununu çözmek için iki tane büyük ölçekte kampanya örgütlenme yöntemi uygulanabiliyordu. Bir, iki veya üç yıl söz konusu olduğunda, bu kadar emek için harcanan tahılın değeri doğal olarak çok yüksekti. Ancak, daha uzun vadeli açıdan bakarsak, kampanya tahıl üretimini epeyce artırabilir, canlandırabilir, tarımsal üretimi ve dolayısıyla metallerin birim kazanç başına değerini istikrara kavuşturabilir. Sonra bütün bunlar halkın tahıl ihtiyacını karşılamaya yönelir.

Tarım ve hafif sanayinin sürekli gelişmesi, ağır sanayi için daha fazla birikim sağlar. Bu da uzun dönemde halkın yararınadır. Köylüler ve tüm ülke halkı, devletin ne yaptığını, para kazanılıp kazanılmadığını gördükçe karşı çıkmayıp, destekleyeceklerdir. Köylülerin kendi içlerinden sanayiye destekleme sloganı öne sürülmüştür. İşte bu bir kanıttır. Lenin gibi Stalin de "Sosyalist inşa döneminde köylülük devlete vergi ödemelidir." demiştir. Çin'deki köylülerin büyük çoğunluğu, olumlu bir tavırla "vergi gönderiyor" Sadece varlıklı ve orta halli köylüler –köylülüğün yüzde 15 kadarı– arasında hoşnutsuzluk vardır. Tüm Büyük Atılım ve Halk Komünleri kavramına karşı uluyorlar.

Özetle; planlara, fiyatlardan öncelik tanırız. Tabii ki, fiyatları önemsememezlik edemeyiz. Birkaç yıl önce canlı domuzların alım fiyatını yükselttik ve bunun domuz yetiştiriciliğine olumlu etkisi oldu. Fakat bugünkü büyük ölçekte, ülke çapındaki domuz yetiştiriciliği için asıl güvendiğimiz şey planlamadır.

521. sayfada, kolektif çiftliklerin pazarlarında fiyatlama sorununa değiniliyor. Onların kolektif çiftlik pazarları fazla özgürdür. Bu pazarlarda fiyatları düzenlemek için sadece devletin iktisadi gücünü kullanmak yeterli değildir. Önderlik ve denetim de gereklidir. Birinci aşamada, pazarlarımızda fiyatlar hükümet tarafından, belirli sınırlar içinde tutulmuştu. Böylece küçük özgürlüklerin büyük özgürlükler haline gelmesi önlenmişti.

522. sayfada şöyle deniyor: "Değer yasasına egemen olmamızın sayesinde, yasanın kapitalizme yüklediği üretim anarşisi veya toplumsal emek gücünün sarfiyatı sosyalist bir ekonomide görülmez." Bu, değer yasasının etkilerini abartıyor. Sosyalist toplumda bunalımların meydana gelmemesinin esas nedeni mülkiyet sistemidir: Yani sosyalizmin temel yasaları, üretim ve dağılımın ulusal planlaması, rekabet veya anarşinin olmayışı vb.; yoksa değer yasasına egemen olmamız değil. Söylemeye bile gerek yok; kapitalizmin iktisadi bunalımları da mülkiyet sistemiyle belirlenir.

46) Ücret Biçimleri

530. sayfada ücret biçimleri tartışılırken, parça başı ücretin esas, saat başı ücretin ise tamamlayıcı olarak ele alınması savunuluyor. Biz tam tersini yapıyoruz. Parça başına ücretin tek yanlı bir şekilde vurgulanmasının genç ile yaşlı, güçlü ile güçsüz emekçiler arasında çelişkiler doğurması kaçınılmazdır ve işçiler arasında "büyük balığı yakalamak" psikolojisi yaratacaktır. Bu, kolektif hedefin

değil, bireysel gelirin birincil kaygı olmasına neden olur. Parça başı ücret sisteminin teknolojik yenilikleri ve makineleşmeyi önlediğine dair veriler bile vardır.

Kitapta, parça başına ücretin otomasyona uygun olmadığı kabul ediliyor. Bir taraftan otomasyonu çok geliştirmek istediklerini söylüyorlar: diğer taraftan parça başına ücretin yaygın bir şekilde kullanılmasını istediklerini söylüyorlar. Burada bir çelişki var.

Biz, saat başı sistemi ve de ödüllendirmeyi yürürlüğe koyduk. Örneğin, son iki yıldaki yılsonu "ileri atılım" ödülleri. Hükümet ve eğitim işçileri dışında, tüm memur ve işçiler, değişen ve o birimlerde çalışan memur ve işçilerin kendilerince belirlenen miktarlarda yılsonu ileri atılım ödülleri aldılar.

47) Fiyatlar Hakkında İki Sorun

İncelemeye değer iki sorun var.

İlki, tüketim mallarının fiyatlanması. Kitapta "Sosyalizm, öteden beri, tüketim malları fiyatlarının, tüm halkın yararına düşürülmesi politikasını uygulamaktadır" diyor. Bizim yaklaşımımız, genel olarak fiyatların ne yükselmesine, ne de alçalmasına izin vermeden, bunları dengede tutmaktır. Ücret düzeylerimiz düşük olmasına rağmen, evrensel istihdam, düşük fiyat ve kiralar, memur ve işçilerimizin yaşam düzeylerini yeterince yüksek tuttu. Son tahlilde fiyatların sürekli düşürülmesinin mi, yoksa bunların, ne düşürülmesi, ne de yükseltilmesinin mi tercih edileceği incelemeye değer bir sorundur.

Diğer sorun, ağır ve hafif sanayi ürünlerinin fiyatlanmasıyla ilgili. Göreli olarak, ilkinin fiyatları düşük, ikincisinin ise yüksektir. Biz tersini yapıyoruz. Neden? Son tahlilde hangisinin daha iyi bir yol olduğu incelemeye değer bir sorundur.

III. KISIM

30.-34. BÖLÜMLER

48) Yabancı ve Yerlinin; Büyük, Orta ve Küçükün Birlikte Desteklenmesi

547. sayfa, inşa fonlarının dağıtılmasına karşı çıkıyor. Eğer hiçbirinin zamanında tamamlanamayacağını düşünerek, çok fazla esas projeye girilmemesi gerektiğini kastediyorlarsa, o zaman kuşkusuz aynı fikirdeyiz. Ancak, esas inşa sırasında küçük ve orta ölçekli projelere karşı çıkılması gerektiği sonucuna varıyorlarsa, o zaman aynı fikirde değiliz. Çin'de yeni esas sanayi merkezleri, 1958'de çok sayıda gelişen orta ve küçük ölçekteki teşebbüsler temelinde kurulmuştur. Çelik ve demir sanayilerindeki ilk anlaşmalara göre, gelecek sekiz yıl içinde yirmi dokuz büyük, yaklaşık yüz orta ve birkaç yüz küçük ölçekte merkezin inşası tamamlanacaktır. Orta ve küçük ölçektekilerin demir ve çelik sanayileri üzerinde daha şimdiden büyük etkileri olmuştur. 1959 söz konusu olduğunda, ülke çapında ham demir üretimi 20 milyon tonu geçmiştir, bunun yarısı orta ve küçük ölçekteki teşebbüslerde üretilmiştir. Gelecekte de orta ve küçük ölçekli teşebbüsler, demir ve çelik sanayilerinin gelişmesi açısından büyük önem taşıyacaklardır. Birçok küçük teşebbüs orta teşebbüs haline gelecek, birçok orta ise büyük; geride kalmış olanlar ilerleyecek, yerel olanlar yabancılara benzeyecek; gelişmenin nesnel yasası budur.

İleri bir teknoloji benimseyeceğiz, fakat bu bir süre için geri teknolojinin gerekliliğini inkâr edemez. Tarihin başlangıcından beri, devrimci savaşları hep silahları eksik olanlar kazandı, silahlarda avantajlı olanlar kaybetti. İç savaş, Japonya'ya Karşı Direniş Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sırasında, ülke çapında siyasi gücümüz ve çağdaştırılmış askeri teçhizatımız yoktu. Eğer en çağdaş silahlara sahip olunmayınca savaşılamiyorsa, bu kendi kendini silahsızlandırmayla eşitir.

Kitapta anlatılan şekilde (s.420) çok yönlü bir makineleşmeyi 20. yüzyılda gerçekleştirme isteğimiz hâlâ tamamlanmamış görünüyor; herhalde 30. yüzyılda da öyle olacak. Gelecekte, yetersiz makineleşmeden dolayı, kısmi makineleşme ve yerli araçlarımızın geliştirilmesi çağrısı yapacağız. Şimdilik genel otomasyonu geciktiriyoruz. Makineleşme tartışılmalı, ancak bir oran duygusuyla. Eğer makineleşme ve otomasyon fazla büyütülürse halkın/ kısmi makineleşmeyi ve yerli yöntemlerle üretim yapmayı hor görmesi kaçınılmaz olacaktır. Geçmişte herkes yeni teknoloji, yeni makine, büyük-ölçek, yüksek standart istediği zaman böyle sapmalarımız vardı; yerli olan, orta veya küçük olan hor görülüyordu. Bu eğilimi, yerli ve yabancıyı, büyük ve orta ve küçüğü birlikte teşvik ettikten sonra yendik.

Şu anda tarımın kimyasallaşmasını önermedik. Bunun bir nedeni, önümüzdeki birkaç yıl içinde fazla gübre üretmeyi beklememizdir (Ve elimizdeki az miktarda gübre de sinai tahıllarda yoğun bir şekilde kullanılmaktadır). Bir başka neden ise, eğer kimyasal maddelere yönelirsek, herkesin bunda odaklaşıp domuz yetiştiriciliğini ihmal edeceğidir. İnorganik gübre de gereklidir, ancak bunlar organiklerle birleştirilmelidir; tek başlarına toprağı sertleştirirler.

Kitapta, her kesimde yeni tekniklerin benimsenmesinden söz ediliyor. Ancak bunu yapmak kolay değildir. Her zaman adım adım bir gelişme süreci izlenmelidir. Bundan başka, bazı yeni makineler

kullanılmaya başlandığında bile, eskilerden birçoğu kalır. Kitapta, "yeni teşebbüsler inşa ederken ve teçhizatı yenilerken, var olan makine ve mekanik teçhizatı akılcı bir şekilde ve son haddine kadar kullanıma sokulmalıdır" denilirken doğru söyleniyor (s.427). Gelecekte işler farklı olmayacak.

"Büyük" ve "yabancı"ya gelince, bunların üstünde "yeni büyüme için kendimize güvenmeliyiz" ruhuyla çalışmalıyız. 1958'de batıl inançlardan kurtulmak ve kendi bileğimize güvenmek hakkında sloganlar attık. Olgular, kendi başımıza çalışmanın tümüyle mümkün olduğunu gösteriyor. Geçmişte geri ülkeler, ileri kapitalist ülkelere yetişmek için yeni tekniklerin uygulanmasına güveniyordu. Sovyetler Birliği de kapitalist ülkelere yetişmek için, aynı şekilde, ileri teknolojinin uygulanmasına güveniyor. Biz de aynısını yapmalıyız ve yapabiliriz.

49) Hangisi Önce; Traktör mü, Kooperatif mi?

563. sayfada şöyle deniyor: "1928'de baştan başa kolektifleştirmenin başlangıcında, ilkbahar tahıl bölgelerinin yüzde 99'u tahta ve atla çekilen sabanlarla sürülüyordu." Bu olgu, kitabın "traktörler kooperatiflerden önce gelmelidir" iddiasını çürütüyor. Aynı sayfada, "sosyalist üretim ilişkileri, tarımsal üretim güçlerinin gelişmesi ve tarımsal teknolojinin ilerlemesi için geniş bir alan açtı" deniliyor. Bu doğrudur.

İlkönce üretim ilişkileri değiştirilmelidir ve ancak ondan sonra üretim güçleri geniş bir şekilde geliştirilebilir. Bu kural evrenseldir. Doğu Avrupa'nın bazı ülkelerinde kooperatifler fazla faal bir şekilde örgütlenmemişlerdi, bunlar bugün bile tamamlanmamış bir şekilde durmaktadır. Bunun esas nedeni yeterince traktöre sahip olmamaları değil (görece bizden çok daha fazla traktörleri vardı), top-

rak reformlarının yukarıdan aşağıya bir kraliyet bağıışı gibi inme-
siydi. Toprak kotalarla mülksüzleştirilmişti. (Bazı ülkelerde 100
hektardan daha küçük çiftliklerde mülksüzleştirmeye gidilmemiş-
ti.) Mülksüzleştirme işi yürütmenin emriyle yapılmıştı; ve toprak
reformundan sonra, demiri sıcakken dövmek yerine, beş veya altı
yılın fazla bir şey yapmadan geçmesine izin verildi. Biz tam tersini
yaptık. Biz bir kitle çizgisi¹ yürürlüğe koyduk; toprak ağası sınıfı-
na karşı sınıf mücadelesi vermeleri, bunların toprağını adam başına
bölüştürerek dağıtmaları için yoksul ve aşağı-orta köylüleri ayak-
landırdık. (Bu, kırsal bölgelerde büyük bir devrimdi.) Hemen son-
ra, bunu karşılıklı yardım ve kooperatif hareketleri takip etti. Ve bu
noktadan itibaren, adım adım ilerleyerek, köylüleri sosyalizm yolu-
na götürdük. Kitlesele bir parti ve ordumuz vardı. Güçlerimiz güne-
ye gidince, her eyalete, eyalet, bölge, il ve bucak düzeylerinde ça-
lışmalar yapmak üzere kadro müfrezeleri yerleştirildi. Güçlerimiz
varır varmaz köylere derin bir şekilde sızar, "yoksulları, acılarından
öğrenmek üzere ziyaret eder", "kök salıp bütün öğeleri toparlar",
yoksul ve aşağı-orta köylülerin aktif öğelerini örgütlerdi.

1 Kitle çizgisi, ÇKP'nin ulaşmaya çalıştığı önderlik yöntemidir. Mao'nun bu konu-
da klasik formülasyonu şöyledir:

Partimizin bütün pratik çalışmalarında doğru önderlik, "kitlelerden kitlelere" il-
kesine uygun olmak zorundadır. Bunun anlamı şudur: Kitlelerin fikirlerini (dağı-
nık ve sistemleşmemiş fikirleri) almak ve onları derli toplu hale getirmek (onları
inceleyerek, derli toplu ve sistemli fikirler haline getirmek), ondan sonra yeniden
kitlelere gitmek ve kitleler bunları, kendi fikirleri olarak benimseyene, onlara sıkı
sıkıya sarılana ve onları eyleme dönüştürene dek bu fikirleri yaymak, açıklamak
ve bu fikirlerin doğruluğunu bizzat kitlelerin eylemi içinde sınamak. Sonra kit-
lelerin fikirlerini alıp, bir kez daha derli toplu hale getirmek; yeniden kitlelere git-
mek ve böylece bu fikirlerin sebatla uygulanmasını sağlamak. Ve böylece, fikir-
lerin her keresinde daha doğru, daha canlı ve daha zengin bir hale geldiği sonsuz
bir helezon içinde bunu bir daha, bir daha tekrarlamak.

"Önderlik Yöntemlerine İlişkin Bazı Meseleler", 1 Haziran 1943, *Seçme Eserler*,
Kaynak Yayınları, c.III, s.123-128.

50) İki Hedef; Büyük ve Kamusal

Sovyetler Birliği'ndeki kolektif çiftlikler iki kere birleşmeye uğradı. Birleşince, çiftliklerin sayısı önce 250.000'den 93.000'in üstünde bir sayıya, daha sonra ise yaklaşık 70.000'e indi. Kuşkusuz, gelecekte de tekrar birleşip genişleyeceklerdir. Kitapta şöyle deniyor (s.568): "Kolektif çiftliklerdeki üretim ilişkilerini güçlendirmeli, geliştirmeli ve kolektif çiftliklerin içinde kamuca kullanılacak üretim teşebbüsleri örgütlemeliyiz." Aslında burada anlatılanlarla bizim kendi yöntemlerimiz arasında birçok benzerlik var, onlar sadece başka şekilde ifade ediyorlar. Gelecekte yaklaşımları bizim gibi olsa bile, *komün* terimini kullanacakları şüpheli. İfade ve terminolojideki değişiklikler, önemli bir sorunu da içermektedir; yani bir kitle çizgisinin yürürlüğe konup konmadığı.

Kuşkusuz, Sovyetler Birliği'nin büyük ölçekteki kolektif çiftlikleri aile ve nüfus yönünden bizimkilere ilerde de benzemeyebilir; çünkü onların tarımsal nüfusu dağınık ve topraklarının alanı da büyüktür. Ancak, bu nedenden dolayı kolektif çiftliklerinin daha fazla genişlemelerine gerek kalmadığını kim söyleyebilir? Sinkiang ve Ch'inghai gibi yerlerde, çok toprağa az insan düşmesine rağmen, komünlerin hâlâ büyümesi gereklidir. Güney eyaletlerdeki bazı iller de (örneğin Kuzey Fukien) benzer koşullar altındadırlar ve bunların büyük komünleri vardır.

Komünleri büyütme önemli bir meseledir. Nicel değişiklikler, kaçınılmaz olarak nitel değişikliklere yol açar, bu değişiklikleri teşvik eder. Halk komünlerimiz iyi bir örnektir. –"Büyük ve kamusal!" İlk önce "Büyük!" geliyor– bu "Kamusal"ın düzeyini yükseltecek. Bu, nicel değişiklikler kısmi nitel değişikliklere yol açar anlamına gelir.

51) Maddi Çıkarın Vurgulanmasının Temel Nedeni Nedir?

Kolektif çiftlik sistemi hakkındaki bölümde, sürekli bir şekilde bireysel maddi çıkarlar tartışılıyor (s.565, 571 vd.). Maddi çıkarın böylesine özel bir şekilde vurgulanmasının bir nedeni var. Stalin döneminde kolektif çıkar fazla vurgulanmıştı; bireysel kazanç ihmal edilmişti. Kamu fazla vurgulanmış, özel az vurgulanmıştı. Şimdi ise karşı uçtalar, maddi teşviği fazla vurguluyorlar, kolektif yararı ihmal ediyorlar. Eğer bu süreçte ısrar ederlerse, şüphesiz yine karşıt tarafta bulacaklar kendilerini.

"Kamusal", "özel" ile ilişkilidir; ve özel, kamusal ile ilişkilidir; bir zıtların birliği. Biri, diğeri olmadan olamaz. Biz her zaman kamusal ve özelin birlikte düşünülmesinden söz etmiş ve tümüyle biri ya da öbürü diye bir şey olmadığı, ama kamusalın özelden önce geldiği noktasını çok önceleri vurgulamıştık. Bireysel, kolektifin bir parçasıdır. Kolektif çıkar ilerlerse, bireyin hissesi de bunu takip ederek artacaktır.

İkilik, her zaman için, tüm şeylerin özelliğidir. Kuşkusuz, ikilik çeşitli somut biçimlerde tezahür eder, böylece şeylerin özellikleri değişir. Kalıtım ve değişim zıtların birliğinin ikiliğidir. İlki değil de sadece sonuncusu (değişim) olsaydı, bir sonraki nesil, bir öncekinden tümüyle farklı olurdu. Pirinç, artık onu pirinç yapan şey olmazdı; köpekler de, insanlar da öyle. Tutucu yanın iyi, olumlu bir işlevi olabilir. Yaşayan şeylere, kesintisiz değişikliğin ortasında, geçici bir değişmezlik ve denge verebilir. Böylece, geliştirilmiş pirinç hâlâ pirinç olur. Ancak değişimsiz kalıtım, ilerlemenin olmayacağı anlamına gelirdi ve gelişme dururdu.

52) Eylemi Halk Yapar

577. sayfada şöyle deniyor: "Kolektif çiftlikler, diferansiyel rantın düzenlenmesi için doğal ve iktisadi şartları hazırlar." Dife-

ransiyel rant, tümüyle nesnel şartlar tarafından belirlenmez. Aslında, sorun halkın eylemine bağlıdır. Örneğin; Hopey eyaletinde, Pekin-Hankov demiryolunun kenarında birçok makineleşmiş kuyu var; ancak Tientsin-Pukov demiryolunda, bunlardan çok az var. Doğal şartlar birbirine benziyor, iletişim aynı derecede kullanışlı, ancak toprağın düzeltilmesi hiçbir zaman her yerde aynı değil. Bir yerin düzeltilmeyi kabul etmesinin (veya kabul etmemesinin) nedenleri olabilir veya değişen tarihi nedenler olabilir. Ancak her şeye rağmen esas nokta, eylemi yapanın halk olduğudur.

Hazır konuya girmişken şunu da söyleyelim; Şanghay'ın bazı dış bucaklarında doğru dürüst domuz yetiştirilebiliyor, diğerlerinde ise yetiştirilemiyor. Çung Ming bucağında, önceleri, belirli doğal şartların, örneğin çok sayıdaki gölün, domuz yetiştirmeye uygun olmadığı düşünülüyordu. Ancak halk, zorluklara karşı duyduğu korkuyu attıktan ve yetiştiricilik işine olumlu bir tavır takındıktan sonra, yine bu doğal şartların, engel teşkil etmek bir yana, yarar sağladığı anlaşıldı. Aslında, sorun toprağı derin sürmek, iyi bahçivanlık yapmak, makineleşmek veya kooperatifleşmek de olsa, eylemi halk yapar.

Çang Ping'in bucağı olan Pekin, her zaman sel ve kuraklık belalarına uğramıştır. Ancak, Ming mezarlarındaki su deposunun inşasından sonra durumlar değişti. Bu yine, eylemi halkın yaptığını göstermez mi? Hunan'da Sarı Nehri ıslah etmek amacıyla yapılan boru hatlarını tamamlamak için, 1959 ve 1960'tan sonra üç yıl daha harcamayı planlıyorlar. Bütün bunlar yine, eylemi halkın yaptığını gösterir.

53) Ulaşım ve Ticaret

Ulaşım ve paketleme kullanım değerini artırmaz, fakat değeri artırır. Kullanılan emek, toplumsal gerekli emeğin bir parçasıdır. Çünkü ulaşım ve paketleme olmasaydı, üretim süreci tamamlana-

mazdı, tüketim aşamasına girilemezdi ve yaratılan kullanım değerinin gerçekleştiği söylenemezdi. Kömürü ele alalım; cevher kazıldıktan sonra demiryolu, gemi veya kamyonla müşteriye taşınmayıp, çıkarıldığı yerde bırakılırsa kullanım değeri gerçekleşmez.

585. sayfa, onlarda iki tane ticaret sisteminin bulunduğunu gösteriyor: Devletçe yürütülen sistem ve kooperatif sistem. Buna ek olarak, "düzenlemeye tabi olmayan pazarlar" da var; yani kolektif çiftlik pazarları. Bizim yalnız bir sistemimiz var. Kooperatif ticaret ile devletçe yürütülen ticareti birleştirdik ve sistem şimdi işletilmesi kolay görünüyor. Her taraftan pek çok tasarruf sağlıyor.

587 sayfada, ticaretin kamusal denetiminden söz ediliyor. Biz bunun için esas olarak partinin rehberliğine güveniyoruz. Siyasetin önceliği, kitlelerin denetimini sağlar. Ticari işçilerin emeği toplumsal olarak gereklidir; ve onsuz üretim, tüketimle sonuçlanamaz (hem üretken tüketim, hem de bireysel tüketim).

54) Tarım ve Sanayinin Birlikte Desteklenmesi

523. sayfada, üretim araçlarının artırılmasına öncelik tanınması yasası irdeleniyor. Kitabın değiştirilmemiş üçüncü basımında, burada özellikle şuna değiniliyor: "Üretim araçlarının artırılmasına öncelik tanınması, sanayinin tarımdan daha hızlı gelişeceği anlamına gelir."

"Tarımdan daha hızlı kalkınan sanayi" uygun bir şekilde ortaya konulmalıdır. Sanayi uygunsuzluğa varacak kadar vurgulanamaz, aksi halde kesinlikle zorluklar ortaya çıkar. Liaoning'i ele alalım. Birçok sanayisi olan bu eyaletin, toplam nüfusun üçte biri kadar kent nüfusu vardır. Buradakiler geçmişte, aynı zamanda tarımın güçlü bir şekilde gelişmesini sağlamadan, sanayiye öncelik tanımaya çalışmışlardı. Sonuçta ise, eyaletin tarımı kentsel pazarların tahıl, et ve sebze arzını sağlamayı garanti edemedi ve bunların hep

başka eyaletlerden taşınması gerekti. Burada önemli nokta şudur: Tarımsal emek büyük zorlamalar altındadır ve gerekli makinelere yeterince sahip değildir. Bu, üretimin gelişmesine sınırlar koymaktadır, büyüme görece yavaş olmaktadır. Şunu anlamayı becerememiştik ki, Kuzeydoğu gibi yerlerde, özellikle Liaoning'de tarımı sıkı tutmak gerekliydi. Görüldüğü gibi, sadece sanayinin sıkı tutulması vurgulanamaz.

Biz, tarım ve sanayinin –ağır sanayinin gelişmesine öncelik tanıyarak– birlikte gelişmesi gerektiğine inanıyoruz. "Birlikte destekleme" deyimi, büyümede öncelik tanımayı veya sanayinin tarımdan daha hızlı gelişmesini inkâr etmez. Aynı zamanda, "birlikte destekleme", gücümüzün eşit bir şekilde kullanılması da değildir. Örneğin, bu yıl yaklaşık 14 milyon ton çelik madde üretebileceğimizi hesapladık; bunun yüzde 10'u tarımsal teknolojik dönüşüm ve sulama tesislerinin inşasına ayrılacak. Kalan yüzde 90'ı, esas olarak, ağır sanayi, iletişim araçları ve ulaşım inşasında kullanılacak. Bu yılın şartlarında, bu tarım ve sanayinin birlikte desteklenmesidir. Bu, ağır sanayinin öncelikli gelişmesine veya sanayinin* ivmeli gelişmesine zararlı olmayacaktır.

Polonya'da 30 milyon insan, buna karşılık yalnızca 480 000 domuz var. Şu anda et arzları kötü şekilde zorlanıyor. Polonya bugün bile tarımsal gelişmeyi gündeme getirmemiş görünüyor.

624. sayfada, "Değişik zamanlarda, geri kalmış olan tarım, hafif sanayi ve besin sanayinin gelişmelerinin hızlandırılması gerekir" deniyor. İyi ve güzel; ancak tarım ve hafif sanayideki geriliğin yarattığı dengesizlik ve uyumsuzlukların sadece "kısmi dengesizlik ve uyumsuzluklar" olduğu iddia edilemez. Bunlar, bütünlüğün sorunlarıdır.

625. sayfada, "Ne zaman olursa olsun, ağır ve hafif sanayi arasında doğru oranı korumak için, sermayenin akılcı bir şekilde tahsis edilmesi gerekir" deniyor. Bu paragraf tarım ve sanayiden değil, sadece ağır ve hafif sanayiden bahsediyor.

* 1967 basımında, tarım.

55) Birikimin Standartları

Bu, Polonya'da önemli bir sorun haline geldi. Gomulka, başlangıçta maddi teşvikleri vurguladı. İşçilerin ücretlerini yükseltti, fakat bilinçlerini yükseltmeyi ihmal etti; sonuç olarak işçiler sadece daha fazla para kazanmayı düşündüler ve işlerine doğru bir ruh haliyle yaklaşmadılar. Ücretlerdeki artışlar üretkenlikteki artışları geçti, ücretler sermayeyi yiyip bitiriyordu. Bu baskı bugün onları maddi teşviklere karşı çıkmaya ve ruhi esinlemeyi savunmaya zorladı. Gomulka "para halkın aklını satın alamaz" bile demiştir.

Maddi teşviklerin aşırı derecede vurgulanması hep karşıtına yol açıyor. Bir sürü çek yazmak, yüksek ücretli katmanı doğal olarak mutlu kılar; fakat geniş işçi ve köylü kitleleri çeklerini paraya çevirmek istediklerinde bunu yapamadıklarını görünce, "ruhi" öğeleri teşvik etmeye yönelmeye zorlanmak sürpriz değildir.

631. sayfada söylendiğine göre, Sovyetler Birliği'ndeki sermaye birikimi, ulusal gelirin dörtte birine ulaşmaktadır. Çin'deki rakamlar şöyleydi: 1957'de yüzde 27, 1958'de yüzde 36, 1959'da yüzde 42. Gelecekte de yüzde 30'un üstünde bir rakamı düzenli bir şekilde korumak mümkün olacak gibi görünmektedir. Esas sorun, üretimdeki büyük gelişmede yatmaktadır. Üretim artarsa ve birikimdeki yüzdeler biraz yükselirse, ancak o zaman halkın geçimi sonunda düzeltilebilir.

Tasarruf etmek ve büyük miktarda malzeme ve varlık biriktirmek, bizim düzenli sorumluluğumuzdur. Bunun sadece kötü şartlarda yapılması gerektiğini düşünmek yanlış olurdu. Zorluklar azaldığında tasarruf ve birikime gerek duyulmayacağına inanmak zordur.

IV. KISIM

35. BÖLÜMDEN SONUCA KADAR

56) Komünist Devlet

639. sayfada şöyle deniyor: "Komünizmin yüksek aşamalarında devlet gereksiz hale gelecek ve giderek yok olacak. Bu, yine de, bazı uluslararası şartları öngerektirecektir. Eğer devlet aygıtı senin değil de bir başkasının elindeyse, bu tehlikelidir.

640. sayfada, komünizmin kurulmasından sonra bile, emperyalist ülkeler var oldukça, devletin gerekli olmaya devam edeceği söyleniyor. Bu tavır doğrudur. Hemen sonra, "Fakat böyle bir devletin doğası ve biçimini, komünist sistemin özel nitelikleri belirleyecektir" deniyor. Bu cümlenin anlaşılması zor. Devletin doğası, karşıt güçleri baskı altında tutmak için bir aygıt oluşudur. Böyle bir işlev ülke içinde artık gerekli olmasa bile, dış karşıt görüşler açısından devletin baskıcı doğası değişmeyecektir. Devletin biçimi denen şey; silahlı kuvvetler, cezaevleri, tutuklamalar, idamlar vb.den başka bir anlama gelmez. Emperyalizm var olduğu sürece, komünizme ulaşıldığı zaman bu biçimde ne gibi değişiklikler olacak?

57) Komünizme Geçiş

641. sayfada deniyor ki, "Sosyalist toplumda karşıt (antagonist) sınıflar yoktur", fakat "karşıt sınıfların izleri hâlâ vardır." Sosya-

lizmden komünizme geçiş bir toplumsal devrimle gerçekleştirilmeyebilir. Sadece şunu söyleyebiliriz: Bir sınıfın diğerini devirdiği bir toplumsal devrim gerekli olmayacaktır; fakat yeni üretim ilişkilerinin ve yeni toplumsal kurumların eskilerini aşacağı bir toplumsal devrim meydana gelecektir.

Burada kitap şunu ilan ederek devam ediyor: "Kuşkusuz bu, toplum komünizme giden yolda geliştikçe, iç çelişkilerini çözmeye gerek duymayacaktır anlamına gelmez." Bu ilan sadece rastlantısal. Kitapta çelişkilerin tanındığı yerler olmasına rağmen, bu sadece rastlantısal oluyor. Bu kitabın eksik bir yönü, meseleleri açıklarken çelişkilerin analizinden hareket edilmemesidir. Bir bilim dalı olarak siyasal iktisat, analizlerine çelişkilerle başlamalıdır.

Komünist topluma ulaşıldığında, emeğin disiplininin şimdikiinden bile daha katı olması gerekecektir, çünkü yüksek otomasyon düzeyi, halkın emek ve davranışlarının daha hatasız olmasını gerektirecektir. Şimdilik, komünist toplumdan aşağı ve yukarı olmak üzere iki aşamaya ayrılmış olarak söz ediyoruz. Marx ve çevresi, toplumsal gelişmenin o zamanki şartlarına dayanarak böyle öngördüler. Yukarı aşamaya girdikten sonra, komünist toplum yeni bir aşamaya ulaşacak ve şüphesiz yeni hedef ve görevler kendilerini gösterecek.

58) Kolektif Mülkiyetin Gelecekteki Gelişmesi

650. sayfada deniyor ki, "kolektif çiftlik ve kooperatiflerdeki üretim ilişkileri, kırsal bölgelerdeki üretici güçlerin şimdiki düzey ve ihtiyaçlarına tümüyle uygunluk göstermektedirler." Bunun gerçekten doğru olup olmadığını merak ediyorum.

Bir Sovyet makalesinde, Kızıl Ekim adlı kolektif çiftliği tanıtırken şöyle deniyor: "Birleşmeden önce, bazı çiftliklerin yönetilmesi birçok yönden zordu. Sonra sorunlar çözüldü." Makalede, çiftliğin

nüfusunun on bin kişi olduğu ve ancak üç bin kişilik bir konu projesi planlandığı söyleniyor. Bu, çiftliğin şimdiki biçiminin, üretici güçlerin gelişmesine artık tümüyle uygun olmadığını ima ediyor.

Aynı bölüm, "Her türlü çabayı kooperatifleri ve kolektif çiftlik mülkiyeti sistemini daha da geliştirmeye ve güçlendirmeye yöneltmeliyiz" diyor. Eğer gelişme gerekli ise, bir süreçten geçilmelidir. O halde niye "tüm çabaları güçlendirmeye yöneltelim?" Sosyalist üretim ilişkileri, toplumsal sistemler; tabii ki bunları pekiştirmekten söz edilmelidir, ancak onları yıkma derecesine varacak kadar değil! Kitap, katedilecek yoldan muğlak bir şekilde söz ediyor, fakat somut önlemlerden söz etmeye vardığı anda açıklığını tümünden kaybediyor. Birçok açıdan (esas olarak üretim açısından) Sovyetler ilerlemeye devam ediyor, ancak üretim ilişkileri açısından, esasta, ilerlemeyi durdurdular.

Kitap, kolektif mülkiyetten tüm halkın bölünmez mülkiyetine geçmenin gerekli olduğunu söylüyor. Fakat bizim bakış açımıza göre, ilkönce kolektif mülkiyeti tüm halkın sosyalist mülkiyetine çevirmek gerekmektedir; yani tarımsal üretim araçlarını tümüyle devlet mülkiyetine geçirmek ve köylüleri tümüyle devlet için ücret karşılığı çalışmak üzere aynı tarzda sözleşmiş işçiler haline çevirmek. Şimdi, ülke çapında, her Çinli köylünün ortalama 85* yuan'lık bir yıllık geliri vardır. Gelecekte bu miktar 150 yuan'a ulaştınca ve işçilerin çoğunluğuna ödeme komün tarafından yapılıncaya, komün mülkiyetinin temelde işletilebilmesi mümkün olacaktır. Bu şekilde devlet mülkiyetine doğru bir sonraki adımı atmak kolay olmalıdır.

59) Kent ve Kır Arasındaki Farkın Yok Edilmesi

651. sayfadaki son paragrafın kırsal inşa hakkında iyi bir tavrı var.

1967 basımında 65.

Kent ile kırsal arasındaki farkı (kitapta "temel fark" deniyor) yok etmek istediklerine göre, kitapta niye bu "şehirlerin işlevlerinin azaltılması değildir" şeklinde bir nokta ileri sürülüyor? Gelecekte şehirlerin öyle büyük olması gerekmeyebilir. Büyük şehirlerin ahalisi kırsal bölgelere dağıtılmalıdır. Küçük şehirler kurmak, nükleer savaş durumunda görece bir avantajdır.

60) Çeşitli Sosyalist Ülkelerin İktisadi Bir Sistem Kurmaları Sorunu

659. sayfada şöyle deniyor: "Her ülke, kendi insan gücü ve maddi kaynaklarını, kendisi için en elverişli doğal ve iktisadi şartları ve üretim tecrübesiyle kadrolara sahip kesimleri geliştirmek için yoğunlaştırabilir. Bu ülkelerin, diğer ülkelerin sunabileceği malları üretmesi gerekmez."

Bu iyi bir fikir değil. Biz bunu kendi eyaletlerimize bile önermiyoruz. Biz birçok yönden yetkin bir şekilde gelişmeyi savunuyoruz ve diğer eyaletlerin sunabileceği malların üretilmesinin gerekli olmayacağını düşünmüyoruz. Biz, değişik eyaletlerin, bütüne zarar vermemek kaydıyla, birçok üretim kolunu tümüyle geliştirmesini istiyoruz. Avrupa'nın avantajlarından biri, ülkelerin bağımsız olmalarıdır. Her biri kendini bir eylem kümesine adanmıştır, bu da Avrupa ekonomisinin görece hızlı gelişmesini sağlamıştır. Çin, Çin'in zamanından beri, birliğini uzun bir süre koruyan esas bir güç haline gelmiştir. Kusurlarından biri, bürokratizmdi; bunun boğucu denetimi altında yerel bölgeler bağımsız gelişemediler. Ve herkes buna ayak uydurunca iktisadi gelişme çok yavaş oldu. Şimdi durum tümüyle farklıdır. Kurmak istediğimiz birlik içinde, her bir eyalet bağımsız olacaktır. Bu, görece bir birlik ve görece bir bağımsızlıktır.

Eyaletler merkezi otoritenin kararlarına tabi olup, onların denetimini kabul etmekle beraber, kendi sorunlarını çözerken bağımsız-

dırlar. Diğer taraftan, merkezin önemli konular hakkındaki kararları, merkez ile eyaletler arasındaki görüşmeler yoluyla ortak alınır. Örneğin, Luşen Konferansı'nın kararları böyleydi.¹ Bu kararlar yalnızca tüm ülkenin değil, aynı zamanda çeşitli eyaletlerin ihtiyaçlarına da uygunluk gösteriyorlardı. Sağ oportünizme yerel olarak değil de, yalnızca merkez tarafından karşı çıkılması gerektiğini kim iddia edebilir? Biz eyaletlerin kendilerini tümüyle, ülke çapında ve ülke yararına birleşik bir plana tabi olan bir eylemler dizisine adanmalarını savunuyoruz. Hammadde ve pazarlar varsa ve gerekli maddeler bulunabiliyor, satışlar yerel olarak yapılabilirse, yapılabilecek her şey son haddine kadar yapılmalıdır. Önceleri eyaletlerin gelişmesinden sonra birtakım sanayilerin, sınai malların (örneğin, Şanghay gibi bir yerden) büyük bir ihtimalle istenmeyeceğini düşünmüştük. Şimdi ise durumun böyle olmadığı görülüyor. Şanghay şimdiden daha fazla, daha büyük ölçeklerde, daha kaliteli ve daha mükemmel üretime doğru gelişmeyi önerdi. Hâlâ yapacak işleri var!

Kitabın neden her ülkenin kendisi için en fazlasını yapmasını değil de, diğer ülkelerin arz edebileceği malları üretmemesini savunduğunu merak ediyorum. Doğru yöntem, gerçekten ve uygun olarak yapılamayacaklar hariç, her ülkenin, büyümek için kendi gücüne güvenmesinin bir aracı olarak kendisi için en fazlasını üretmesi, mümkün olduğu kadar bağımsız çalışması, başkalarına bağımlı olmamayı ilke edinmesidir. Her şeyden önce tarım mümkün olduğu kadar iyi yapılmalıdır. En tehlikelisi, diğer ülke ve eyaletlere besin yönünden bağımlı olmaktır.

Bazı ülkeler o kadar küçüktür ki, tam da kitabın dediği gibi, "Tüm sınai kesimleri geliştirmek iktisadi olarak akılcı olmaz, bu o ülkenin kaldıramayacakları güçlükte bir iş olur." Bu durumda, tabii ki, ülke zorlamalara gitmemelidir. Az nüfuslu bazı eyaletlerimizde –Çinghay veya Ninghsia– kaydedilir bir gelişme göstermek çok zor olurdu.

¹ Mao yine, Peng Tehhuay ile çelişkisinin öne çıktığı Temmuz-Ağustos 1959 Luşen Konferansı'nı ima ediyor.

61) Çeşitli Sosyalist Ülkelerin Gelişmesi Eşitlenebilir mi?

Sayfa 660'ın üçüncü paragrafında şöyle deniyor: "...çeşitli sosyalist ülkelerin toplam iktisadi ve kültürel gelişme düzeylerinin adım adım eşitlenmesi." Bu ülkelerin nüfusu, kaynakları ve tarih şartları aynı değildir. Bazılarının devrimi daha ileri, bazılarının daha geri kalmıştır. Bunlar nasıl eşitlenebilirler? Eğer bir babanın bazısı uzun, bazısı kısa, bazısı büyük, bazısı küçük, bazısı zeki, bazısı aptal bir düzine çocuğu olursa, bunlar nasıl eşitlenebilir? Bu Buharin'in denge teorisidir. Ne çeşitli sosyalist ülkelerin iktisadi gelişmesi, ne bir ülke içindeki eyaletlerin iktisadi gelişmesi, ne de bir eyaletin içindeki illerin iktisadi gelişmesi dengededir. Kuantung eyaletindeki halk sağlığını ele alalım; Fo Şan şehri ve Çihlo, komünü iyi bir iş yaptı. Bunun sonucu olarak Fo Şan, eyaletin tümüyle dengede değildir. Çihlo, Şaokuan ile dengede değildir. Dengesizliklere karşı olmak yanlıştır.

62) Nihai Sorun Bir Sistem Sorunudur

Sayfa 668'de, sosyalist borçların emperyalist borçlardan farklı olduğu söyleniyor. Bu, olgularla bağdaşmıyor. Sosyalist ülkeler her zaman kapitalist olanlara yeğlenir. Bu ilkeyi anlıyoruz. Nihai sorun bir sistem, kurumlaşma sorunudur. Bir ülkenin nereye yöneleceğini sistemler belirler. Sosyalist sistemler, sosyalist ülkelerin emperyalist ülkelere her zaman muhalif olacağını ve ödümlerin her zaman geçici olacağını belirler.

63) Dünyadaki İki İktisadi Sistem Arasındaki İlişkiler

658. sayfada, "iki dünya sistemi arasındaki rekabet"ten söz ediyor. *SSCB'de Sosyalizmin İktisadi Sorunları*'nda Stalin de iki dün-

ya pazarı hakkında tartışmalar önermişti. Kitap burada sadece iki sistem arasındaki barışçıl rekabeti ve "barışçıl bir şekilde gelişen" iktisadi ilişkiler kurmayı vurguluyor. Bu, gerçekte var olan iki dünya pazarını, birleşik bir dünya pazarı içindeki iki iktisadi sistem haline getiriyor. Stalin'in görüşünden bir adım geri gidilmiş.

Aslında iki iktisadi sistem arasında yalnızca rekabet değil, aynı zamanda çetin, geniş kapsamlı bir mücadele vardır; kitabın belirtmekte uzak kaldığı bir mücadele.

64) Stalin'in Eleştirisi

Stalin'in *SSCB'de Sosyalizmin İktisadi Sorunları*, diğer eserleri gibi hatalı iddiaları içermektedir. Ancak, 681. sayfada sözü geçen iki suçlama ikna edici değildir.

Suçlamalardan biri, Stalin'in şuna inandığını iddia ediyor: "Meta dolaşımı şimdiden üretici güçlerin gelişmesine bir engel teşkil ediyor görünmektedir. Ürünlerin tarım ve sanayi arasında dolaysız değişimine adım adım geçmek, şimdiden gerekli hale gelmiştir."

Bu kitapta Stalin, iki tür mülkiyet sistemi var oldukça, meta üretimi de var olur, demiştir. Stalin demiştir ki, kolektif çiftliklerdeki işletmelerde, üretim araçları (toprak, teçhizat vb.) devlete ait olmalarına rağmen, üretilen malların tümü (devlete değil-Ç.N.) ayrı ayrı kolektiflere aittir. Bunun nedeni, kolektiflerdeki emeğin (aynı tohumlarda olduğu gibi) kolektiflere ait olması ve ayrıca, devletin kolektiflere sürekli kullanım için verdiği toprağın, kolektif tarafından, sanki kendi öz mülkiyetiymiş gibi kontrol edilmesidir. Bu şartlar altında, "kolektif çiftlikler, karşılığında kendilerine gerekli olan metaları elde etmeyi ümit ederek, kendi ürettiklerini yalnızca meta biçiminde dolaşıma sokmaktadırlar. Şu anda, kolektif çiftlikler alım ve satım yoluyla değişimden başka iktisadi ilişkilere girmeyeceklerdir."

Stalin, meta üretiminin, otuz yıl önce Lenin'in meta dolaşımını geliştirmek için her türlü çabayı harcama çağrısı yaptığı zamana kadar gerekli olduğuna inanarak, Sovyetler Birliği'nde o zaman öne sürülen ve meta üretimini yok etmeyi savunan görüşü eleştirmişti.

Kitap, Stalin'in metaları anında yok etmeyi savunur görüldüğünü söylüyor. Bu, doğrulanması zor olan bir iddia. Meta değişim sorununa gelince, bu yalnızca bir hipotezdi. Zira o, "Bu sistemi acilen ilerletmek gerekli değildir; buna şehirlerde üretilen malların birikim düzeyine göre karar verilmelidir" bile demiştir.

Bir başka suçlama ise, Stalin'in, değer yasasının üretim alanındaki, özellikle üretim araçlarının üretimindeki işleyişini küçümsediği iddiasıdır. "Değer yasası, sosyalist üretim alanında düzenleyici bir rol oynamaz. Bu rolü, planlanmış oranlı gelişme yasası ve devletçe planlanan ekonomi yerine getirir." Kitapta öne sürülen bu iddia, aslında Stalin'in kendi iddiasıdır. Kitapta üretim araçlarının meta olduğu söyleniyorsa da, yine de ilk olarak bunların tüm halkın mülkiyeti kategorisinde olduğu söylenmeliydi. Üretim araçlarının alınıp satılması hiçbir şekilde mülkiyetin niteliğini değiştirmez. İkinci olarak kitapta, değer yasasının üretim alanında ve dolaşım sürecinde değişik işlevler gördüğü kabul edilmeliydi. Bu iddiaların hiçbiri Stalin'inkilerle çelişmez. Stalin ile Kruşçev arasındaki gerçek bir fark, Stalin'in kolektif çiftliklere traktör vb. üretim araçlarının satılmasına karşı çıkmasına rağmen, Kruşçev'in bunları satmasıdır.

65) Kitabın Genel Bakış Açısı

Bu kitapta hiç Marksizm-Leninizm olmadığını düşünmeyiniz; çünkü Marksist-Leninist olan birçok görüş içermektedir. Diğer taraftan, tümüyle Marksist-Leninist olduğunu da düşünmeyiniz; çünkü sapan birçok görüşü de içermektedir. Ancak bu kitabın temelde olumsuz olduğu şeklinde bir sonuç çıkarmaya hazır değiliz.

Kitapta, sosyalist ekonominin sömürücü bir azınlığın kâr hesaplarına değil, tüm halka hizmet ettiği söyleniyor. Kitapta tartışılan sosyalizmin temel iktisadi yasalarının tümüyle hatalı olduğu söylenemez. Ve bu yasalar, kitabın esas konusudur. Bundan başka kitapta; planlama, oranlılık, yüksek gelişme haddi vb. açıklanıyor ve bu açılardan hâlâ sosyalist ve Marksisttir. Ancak, bir kez planlama ve oranlılığın doğruluğu kabul edilince, bunların *nasıl* gerçekleştirileceği başka bir konu. Her birimizin kendi yaklaşımımız var.

Yine de, kitapta hatalı olan belirli temel tartışmalar da var. "Siyasetin önceliği" ve "kitle çizgisi" vurgulanmamış, "iki ayak üstünde yürümek" hakkında bir tartışma yok ve bireysel maddi çıkarlar tek yanlı bir şekilde vurgulanmış. Maddi teşvik duyuruları yapılıyor ve bireycilik çok fazla göze çarpıyor.

Kitap, sosyalist ekonomiyi incelerken, çelişkilerden hareket etmiyor. Gerçekte, ne çelişkinin evrenselliği kabul ediliyor, ne de toplumsal gelişmenin itici gücünün toplumsal çelişkiler olduğu. Doğru olan, kendi toplumlarında* sınıf mücadelesinin, yani sosyalizm ile kapitalizmin kalıntıları arasında mücadelenin hâlâ sürdüğüdür. Toplumlarında üç tip mülkiyet vardır: tüm halkın mülkiyeti, kolektif mülkiyet ve bireysel mülkiyet. Kuşkusuz, böyle bir bireysel mülkiyet, köylülerin yaşamının tümüyle bireysel mülkiyete dayalı olduğu kolektifleştirmeden önceki dönemin bireysel mülkiyetine benzememektedir. Şimdi, esas olarak kolektif mülkiyete, ama aynı zamanda da bireysel mülkiyete dayalı iken, bir ayakları sandalda, diğeri ise hâlâ karadadır. Eğer üç tip mülkiyet varsa, çelişki ve mücadele de olacaktır. Ancak kitapta bunun tartışması yok. Kitle hareketinin özendirilmesi yok. Komünizmin önşartı olarak sosyalizmdeki kolektif mülkiyetin sosyalizmdeki kamu mülkiyetine dönüşümü ve tüm toplumun da, tüm halkın bölünmez tasarrufuna dönüşümü belirtilmiyor.

* 1967 basımında "sosyalist toplumda" şeklinde geçiyor.

Kitap, bir mülkiyet sisteminin bir diğerine dönüşmesi, bir üretim ilişkileri türünün bir diğerine dönüşmesi kavramları yerine, "tekrar ilişkiye girmek," "uygunluk göstermek" gibi muğlak terimler kullanıyor. Kitap, bu açılardan, ciddi hata ve yanlışlar yapmış ve Marksizm-Leninizmden kısmi olarak sapmıştır.

Kitap iyi yazılmamış; ne ikna edici, ne de sürükleyici. Ne üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki çelişkinin somut analizinden hareket ediyor, ne de iktisadi temel ile üstyapı arasındaki çelişkinin somut analizinden. Sorular sorarken ve bu soruları araştırırken, hep genel kavram ve tanımlamalardan hareket ediyor. Nedenleri ortaya koyan açıklamalar yapmadan tanımlamalar veriyor. Aslında, tanımlama analizin sonucu olmalıdır, başlangıç noktası değil. Kitap, hiçbir dayanak göstermeden bir yasalar dizisi veriyor; keşfedilmeyen ve somut tarihi gelişimin analiziyle ispatlanmayan yasalar. Yasalar kendi kendilerini açıklayamazlar. Eğer somut tarihi gelişimden, somut süreçten başlanmazsa, yasalar açıklığa kavuşturulamaz.

Kitap, sorunlara ustaca yaklaşmıyor, konuya tam olarak hâkim değil. Tartışılan konular açık bir şekilde belirlenmemiş. Kuşkusuz, ikna edici değil, hatta sıkıcı ve mantıksız, formel mantıktan bile yoksun. Değişik yazarlar tarafından yazılmış gibi bir hali var; her biri bir bölüm yazmış gibi; birlikten yoksun bir işbölümü. Bir ders kitabında olması gereken sistematik bir sıralama yok. Bundan da öte, yöntemi tanımlamalardan başlamak; bir iktisat sözlüğü gibi okunuyor. Yazarlar pasif, birçok yerde birbirleriyle çelişiyorlar; son bölümler önceki bölümlere uymuyor. Kooperatif işbölümü ve kolektif yazarlık kullanılabilecek yöntemlerden sadece biridir. En iyi yöntem ise, bir önderin birkaç yardımcıyla yazmasıdır. Marx ve çevresi bu şekilde yazmıştı; bunların eserleri bütünlüklüydü ve kesin sistematik bir şekilde bilimseldi.

Yazarken, ancak eleştirilen bir hedef varsa sonuç heyecan verici olacaktır. Kitap, söyleyecek birtakım doğru şeyleri olmasına rağmen, yanlış olduğu düşünülen görüşlerin eleştirisini yapmıyor. Bu, okumayı sıkıcılaştırıyor.

Birçok yerde insana sanki bir devrimci değil de, bir skolastik konuşuyor gibi geliyor. İktisadi pratiği anlamayan bir iktisatçı gerçek bir uzman olamaz. Kitap sanki şöyle bir durumu yansıtıyor: Bir tarafta sadece pratik işler yapıp, kavram ve yasalardan yoksun olduklarından genelleştirme yetkisine sahip olmayanlar; bir tarafta da pratik tecrübeden yoksun olup, teoriyle uğraşanlar. Bu iki tip bütünleştirilememiş; yani teori ve pratik bütünleştirilememiş.

Kitap, yazarlarının diyalektik bir yöneme sahip olmadığını gösteriyor. İktisatla ilgili bir kitap yazmak için felsefi düşünülmalıdır. Filozoflar yazıya katkıda bulunmalıdırlar, yoksa yeterli bir kitap meydana getirmek mümkün olmayacaktır..

Bu kitabın ilk basımı 1955 başlarında ortaya çıktı. Fakat temel taslak daha önce hazırlanmışa benziyor ve Stalin'in o zaman hazırladığı taslak pek aydınlatıcı olmamışa benziyor.

Şimdi Sovyetler Birliği'nde bu kitabın hazırlanış şekline karşı çıkanlar var. G. Kozlov bu kitabı eleştiren "Sosyalist Siyasal İktisat Eğitimi İçin Bilimsel Bir İnceleme Süreci" adı altında bir makale yazdı. Görüşleri sorunun köküne kadar inmektedir. Kitabın yönetsel hatalarını gösteriyor ve sosyalist üretim sürecinin analizinden kaynaklanan yasaların açıklanmasını istiyor. Kitabın yapısı hakkında da önerilerde bulunuyor.

Kozlov ve diğerlerinin eleştirileri karşısında, Sovyetler Birliği'nde, karşıt yaklaşımlı başka bir kitabın meydana getirilmesi mümkündür. Karşıtlık her zaman iyiye yöneliktir.

İnsan bu kitabı bir kere okuyarak, yöntem ve bakış açısını kavırıyor. Ancak bu derinlemesine bir araştırma sayılmaz. Gelecekte yapılacak en iyi şey, konuları ve iddiaları esas alıp, titiz bir araştırma yaparak, birtakım notları bir araya getirmek ve kitaptaki görüşlerden farklı görüşler savunan makale, kitap ve raporlar vb.ni gözden geçirmek olacaktır. Tartışmalı konular hakkında karşıt görüşlerin fikirleri alınmalıdır. Meseleleri aydınlatmak için en az iki tarafın görüşleri kavranmalıdır.

Yanlış düşünceleri eleştirmeli ve bunlara karşı çıkmalıyız. Ancak aynı zamanda, bütün doğru şeyleri de korumalıyız. Hem cesaret, hem de dikkat gereklidir.

Ne olursa olsun, sosyalist siyasal iktisat konusunu işlemiş olmaları genel olarak önemli bir şeydir. Ne kadar sorun içerirse içersin, kitap, en azından bizi tartışılacak malzemeyle donatıyor, bu da bizi daha fazla araştırmaya yöneltmiştir.

66) Siyasal İktisat Üzerine Bir Kitap Nasıl Yazılır?

İlke olarak, kitap mülkiyet sisteminden hareket edebilir. Ancak daha da iyi bir yol vardır. Kapitalist ekonomiyi incelerken, Marx da esas olarak üretim araçlarının kapitalizmdeki mülkiyetini inceledi; üretim araçlarının dağılımlarının, metaların dağılımını nasıl belirlediğini araştırdı. Kapitalist toplumda, üretimin toplumsallığı ile mülkiyetin özel niteliği arasındaki çelişki başçelişkidir. Marx, meta ile başladı ve giderek metaların (şeyler arasındaki ilişki) arkasında gizlenen insanlar arasındaki ilişkileri açığa çıkardı. Sosyalist toplumda da metaların ikililiği hâlâ sürmektedir; yine de üretim araçlarının kamu mülkiyetinin kurulmuş olması ve emek gücünün artık bir meta olmaması nedeniyle, metaların sosyalizmdeki ikililiği, kapitalizmdeki ikililik ile aynı değildir. İnsanlar arasındaki ilişkiler, artık meta ilişkilerinin arkasında gizli değildir. Dolayısıyla, sosyalist ekonomi, Marx'ın yöntemi aynen taklit edilip, metaların ikililiğinden başlayarak incelenirse, ters etki yapıp, sorunları karıştırabilir, anlaşılması daha güç şeyler haline getirebilir.

Siyasal iktisat, üretim ilişkilerini incelemeyi hedefler. Stalin'in de gördüğü gibi, üretim ilişkileri üç ögeyi içerir; mülkiyet, emek sürecinde insanlar arasındaki ilişkiler ve metaların dağılımı. Kendimize ait bir siyasal iktisat kitabı yazdığımızda, biz de mülkiyet sisteminden başlayabiliriz. İlkönce, üretim araçları üzerindeki mülkiye-

tin özelden kamu mülkiyetine dönüştürülmesini; bürokrat sermayenin özel mülkiyetini ve kapitalist mülkiyet sistemini tüm halkın sosyalist mülkiyetine nasıl çevirdiğimizi; toprak ağalarının özel toprak mülkiyetini ilkönce nasıl tek tek köylülerin özel mülkiyetine, sonra da sosyalizmdeki kolektif mülkiyete dönüştürdüğümüzü betimleriz. Ancak bunları yaptıktan sonradır ki, sosyalizmdeki iki mülkiyet tarzının arasındaki çelişkiyi ve sosyalizmdeki kolektif mülkiyetin nasıl komünizmdeki halk mülkiyetine geçeceğini betimleyebiliriz. Aynı zamanda, halk mülkiyetinin kendisinin nasıl değiştiğini betimlemeliyiz: Kadroların aşağı düzeylere transferi sistemi, değişik düzeylerce yönetim, teşebbüslerin özerklik hakkı, vb. Halkın mülkiyetinde olmak açısından benzer olmalarına rağmen, teşebbüslerimiz, farklı şekillerde yönetilmektedirler: Kimileri merkezin bölümleri tarafından, diğerleri eyaletler, belediyeler veya özerk bölgeler tarafından; başkaları özel yerel bucaklar veya iller tarafından. Komün tarafından işletilen kimi teşebbüsler, yarıhalk, yarıkolektif mülkiyet altındadır. Ancak, ister yerel, ister merkez tarafından yönetilsinler, teşebbüslerin tümü birleşik önderlik altındadır ve özgül özerk haklar tasarruf ederler.

Üretken emek süresinde insanlar arasındaki ilişkiler sorununa dönersek, kitap bu alanda hiçbir araştırma veya analiz yapmadığından, "yoldaşça işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma" gibi yorumlarda bulunmaktan öte, elle tutulur sorunları kavramayı tümüyle ihmal etmiştir. Mülkiyet sistemi sorununu çözdükten sonra, çözülecek en önemli sorun yönetimdir; gerek tüm halkın, gerek kolektiflerin mülkiyetindeki teşebbüslerin nasıl yönetildiği. Bu, verili mülkiyet sistemindeki insanlararası ilişkiler sorunuyla aynıdır; birçok makaleye konu olabilecek bir sorun. Belirli bir zaman dilimi içinde mülkiyet sisteminde meydana gelebilecek değişiklikler her zaman sınırlıdır; ancak üretken emek sürecinde insanlar arasındaki ilişkiler, tam tersine, durmaksızın bir değişim içinde olabilirler. Tüm halk mülkiyetindeki teşebbüslerin yönetimine gelince, bunlar hakkında

bir dizi yaklaşım benimsedik: Yoğun önderlik ve kitle hareketinin bir bileşimi; parti önderleri, çalışan kitleler ve teknik personelin bileşimleri; üretime katılan kadrolar; yönetime katılan işçiler; sürekli değişen mantıksız kurallar ve kurumsal pratikler.

Metaların dağılımına gelince, kitabın şimdiki yaklaşımı tümünden değiştirilip baştan yazılmalıdır. Zorlu, çetin mücadele, genişleyen yeniden üretim, komünizmin gelecekteki beklentileri; vurgulanması gereken bunlardır, bireysel maddi çıkar değil! Kitlelerin yöneltileceği hedef, "bir eş, bir köy evi, bir otomobil, bir piyano, bir televizyon" değildir. Bu, kendine hizmet yoludur, topluma değil. "On bin fersahlık yürüyüş bulunduğun yerden başlar." Fakat insan geleceği düşünmeden sadece ayaklarına bakarsa, o zaman soru şudur: Devrimci heyecan ve gayretten geriye ne kalmıştır?*

67) Öze Ulaşmak İçin Görüntüler Nasıl İncelenmelidir?

Bir sorunu incelemeye ilkönce insanların görüp hissedebildiği görüntülerden başlanmalıdır, bu yoldan giderek arkalarında yatan öz araştırılmalı, sonra da nesnel şey ve olguların yapıları ve çelişkileri ortaya çıkartılmalıdır.

İç savaş ve Japonya'ya Karşı Direniş Savaşı sırasında, savaş sorunlarını incelememiz, görüntülerden başladı. Düşman büyük ve güçlü, biz küçük ve zayıftık. Bu, o zaman, herkesin görebildiği en açık görüntüydü. Sorunları inceleyip çözen; küçük ve zayıf tarafın, büyük ve güçlü düşmanı nasıl yenebileceğini incelemek için görüntülerden hareket eden bizdik. Küçük ve zayıf olmamıza rağmen kitle desteğine sahip olduğumuzu ve düşmanın büyük ve güçlü olmasına rağmen, bazı bölgelerde güçlü saldırılara açık olabileceklerini belirttik. Düşmanın birkaç yüz bin, bizim ise birkaç on bin adama sahip olduğumuz iç savaş dönemini ele alalım. Stratejik olarak,

* 1967 basımında; "Gezi için geriye ne kadar enerji kalmıştır?"

düşman güçlü ve saldırgan, biz ise zayıf ve savunmadaydık. Ancak bize saldırmak için, güçlerini ilk önce kollara, kolları da tekrar müfrezelere bölmeleri gerekiyordu. Genellikle, diğerleri hâlâ manevra yaparken, bir bölük güçlü bir noktaya saldırırdı. O zaman birkaç on bin kişiyi bir kola saldırmak üzere yoğunlaştırırdık; hatta bir diğer grup, manevra yapan düşman birliklerini saptırırken, güçlerimizin çoğunluğunu düşman kolunun tek bir noktasını ele geçirmek üzere yoğunlaştırırdık. Bu yolla, o belli noktada üstünlüğü ele geçirirdik. Böylece düşman küçük ve zayıf, biz büyük ve güçlü hale gelmiştik. Bir başka nokta ise, bir yere vardıklarında koşulların onlara yabancı olduğuydu; bu gibi durumlarda kitleler onları desteklemezdi ve böylece düşman grubunu tümüyle yok ederdik.

İdeoloji, genel olarak, olguların hareketlerinin izinde sistematikleşir. Bunun nedeni düşünce ve anlayışların, maddi hareketlerin yansımaları oluşudur. Yasalar, olguların hareketlerinde tekrar tekrar görünen, kaza eseri olmayan şeylerdir. Bir şeyin yasa ve dolayısıyla anlaşılır bir nesne haline gelmesi, ancak tekrar tekrar görünmesinden sonra olur. Örneğin, kapitalizmin bunalımları yaklaşık on yılda bir meydana geliyordu. Bunlar tekrar tekrar meydana gelince, kapitalist toplumdaki iktisadi bunalımların yasalarını anlamamız mümkün oldu. Toprak reformunda, toprağı emek gücü yerine nüfusa göre dağıtmalıydık. Ancak bunu, birkaç kez deneyimden geçtikten sonra anlayabildik. İkinci iç savaşın son döneminde, "sol" maceracı yoldaşlar, toprağın kişi başına dağıtılmasını doğru bulmayarak, emek gücüne göre dağıtılmasını savundular. Onların görüşüne göre, toprağın nüfusa göre dağılımı bile sınıfsal bakış açısından, kesinlikli değildi; kitlelerin bakış açısından ise yeterince kesinlikli değildi. Onların sloganı şuydu; toprak ağasına toprak yok, zengin köylüye fakir toprak, diğerlerinin tümüne ise emek gücüne göre toprak. Olgular bu yaklaşımın yanlış olduğunu kanıtladı. Toprağı nasıl dağıtmamız gerektiğini, ancak tekrar tekrar tecrübelerden geçtikten sonra açıklığa kavuşturabildik.

Marksizm, mantık ile tarihin bağdaşmasını gerektirir. Düşünce, nesnel var oluşun yansımasıdır. Mantık tarihten gelir. Bu kitapta bir malzeme bolluğu var, fakat buna rağmen analiz yok, mantık yok, yasalar anlaşılır değil; kısaca kitap yetersiz. Fakat malzeme yokluğu da yetersizlik doğururdu. O zaman da, tarih değil, sadece mantık görülürdü. Kitabın hataları işte tam buradadır.

Çin kapitalizminin gelişim tarihini yazmak, hayati önem taşımaktadır. Eğer tarih inceleyenler değişik toplumları, değişik tarihi çağları incelemezlerse, elbette iyi, anlaşılabilir tarih çalışmaları meydana getiremezler. Değişik toplumları incelemek, bu toplumları yöneten özel yasaları bulmak demektir. Özel yasalar bir kez açıklanmış ve açıklığa kavuşmuş olunca, toplumların genel yasalarını bilmek kolay olacaktır. Genel olanı, birçok özeli incelemesinden çıkarsamak gerekir. Eğer özel yasalar yeterince kavranamazsa, genel olanlar da kavranamazlar. Örneğin, hayvanları yöneten yasaları incelerken, omurgalıları, omurgasızları vb. yöneten yasaları ayrı ayrı incelemek gerekir.

68) Felsefe, Önümüzdeki Siyasi Görevlere Hizmet Etmelidir

Herhangi bir felsefe o zamanki görevlerin hizmetindedir.

Kapitalist felsefenin işlevi budur. Ve her ulusun, her çağın, o günkü siyasi görevleri için yeni teori üreten yeni teorisyenleri vardır. İngiltere'de, Bacon ve Hobbes gibi burjuva materyalistleri ortaya çıktı; sonra 18. yy. Fransa'sında Ansiklopediciler gibi materyalistler ortaya çıktı; Almanya ve Rusya burjuvazilerinin de kendi materyalistleri vardı. Bunların tümü, burjuva sınıfının siyasi işlerine hizmet eden burjuva materyalistleriydi. Kuşkusuz, İngiliz veya burjuva materyalizminin varlığı, Fransız burjuva materyalizmini gereksiz kılmadı; İngiliz ve Fransız burjuva materyalizmi de Alman ve Rus materyalizmini gereksiz kılmadı.

Proletarya sınıfının Marksist felsefesi, günün siyasi görevlerine hizmet etme ile daha hayati bir şekilde ilgilenir. Marx, Lenin ve Stalin* Çin için gerekli okumalardır. İlkönce bu gelir. Ancak, herhangi bir ülkenin komünistleri ve herhangi bir ülkenin proleter felsefi çevreleri yeni teoriler yaratmalı, yeni eserler yazmalı, önlerindeki siyasi görevlere hizmet etmek için kendi teorisyenlerini üretmelidirler.

Bir ulus hiçbir zaman sadece eskiye güvenemez. Lenin'in *İki Taktik* ve diğer yapıtları okunmadan, sadece Marx ve Engels okunarak, 1905 ve sonrasında doğan yeni sorunlar çözülemezdi. Sadece 1907'nin *Materyalizm ve Ampirio-Kritisizm*'ine sahip olmak, Ekim Devrimi öncesi ve sonrası ortaya çıkan yeni meseleleri çözmeye yetmezdi. O zamanın ihtiyaçlarını karşılamak için, Lenin *Emperyalizm, Devlet ve Devrim* ve diğer eserleri yazdı. Lenin'den sonra, *Leninizmin İlkeleri* ve *Leninizmin Sorunları*'nı yazmak, gerici-lerle uğraşmak ve Leninizmi korumak için Stalin gerekliydi. İkinci içsavaşın sonunda ve Japonya'ya Karşı Direniş Savaşı'nın başında *Pratik Üzerine* ve *Çelişki Üzerine*'yi yazdık. Zamanın ihtiyaçlarını karşılamak için yazılmaları gerekliydi.

Sosyalizm dönemine girdiğimiz şu anda, yeni bir sorunlar dizisi ortaya çıkmıştır. Yeni ihtiyaçları karşılayamaz, yeni eserleri yazmaz, yeni teoriye biçim vermezsek, olmayacak!

* 1967 basımında çıkarıldı.

1) Çin'in Sanayileşme Sorunları

Sovyetler Birliği'nde birinci beş yıllık planın tamamlanmasından sonra, tüm büyük sınaî üretimin değeri, tüm sınaî ve tarımsal üretimin değerinin yüzde yetmiş olunca, hemen sanayileşmenin bir gerçeklik haline geldiğini ilan ettiler. Biz de böyle bir düzeye ulaşabildik, ama ulaşmış olsak bile sanayinin bir gerçeklik haline geldiğini söylemezdik, zira hızla tarımla uğraşan 500 milyonun üstünde köylümüz vardır. Eğer sınaî üretim yüzde yetmiş olunca sanayileştirmemizi iddia edersek, yalnızca ulusal ekonomimizin gerçek şartlarını yansıtmamakla kalmaz, bir gevşeklik havası bile yaratabilirdik.

Sekizinci Ulusal Halk Kongresi'nin ilk genel toplantısında, ikinci beş yıllık planda sosyalist sanayileşme için sağlam bir temelin kurulması gerektiğini söyledik. Ayrıca, yaklaşık on beş yıl içinde bütünleşmiş bir sınaî sistem kuracağımızı da söyledik. Bu iki cümle biraz çelişkilidir, çünkü tam olarak donatılmış bir sınaî sistem olmadan, sosyalist sanayileşme için "sağlam bir temel"e sahip olmaktan nasıl söz edebiliriz? İşlerin şimdiki haliyle, temel sınaî ürünlerin üretiminde İngiltere'yi üç yıl içinde geçebiliriz. Daha sonraki beş yıl içinde, sınaî sistemi pratik bir gerçeklik haline getirme görevini tamamlayabiliriz.

Uzun dönemde, sınaî-tarımsal bir ulus olarak tanınmayı bekliyoruz.* 100 milyon tonluk çelik üretsek de bu böyle olacak. Eğer ki-

* 1967 basımında "...sınaî bir ulus olarak tanınmayacağız."

şi başına çelik üretimimiz Büyük Britanya'ninkini geçecek olsaydı, en az 350 milyon ton çelik üretmemiz gerekecekti!

Bir ülkeyi seçip, onunla rekabet etmenin özel bir önemi vardır. Her zaman İngiltere'ye yetişmekten bahsediyoruz. İlk adımımız, temel ürün üretimi açısından yetişmek, bir sonraki ise kişi başına üretim açısından yetişmektir. Gemi ve motorlu araç yapımında bu ülkeden hâlâ çok gerideyiz. Ona bütün yönlerden yetişmeye çalışmalıyız. Japonya gibi küçük bir ülkenin bile 4 milyon tonluk ticari gemicilik kapasitesi var. Bizimki gibi büyük bir ülkenin kendi mallarını taşıyacak kadar bile gemiciliği olmaması özür kabul etmez.

1949'da 90 000 veya daha fazla makine aleti takımımız vardı. 1959'da bu sayı 490 000'e yükseldi. 1957'de Japonya'nın 600 000 takımı vardı. Makine aletlerinin sayısı, sınai gelişim düzeyinin önemli bir göstergesidir.

Son araştırmalara göre, Şanghay'da, makineleşmiş emek, yarı-makineleşmiş emek ve el emeğinin her biri (toplam emeğin-Ç.N.) üçte birini oluşturmaktadır. Bundan kolayca görüleceği gibi, makineleşme düzeyimiz hâlâ çok düşüktür.

Sovyetler Birliği'nde emeğin üretkenliği, Birleşik Devletler'inkini henüz geçmedi. Biz daha bile gerideyiz. Nüfusumuz çok büyük olmasına rağmen, emek üretkenliğimiz başkalarınıninkiyle karşılaştırılmayacak kadar düşüktür. 1960'tan sonra daha on üç yıl için yoğun bir şekilde çalışmamız gerekecek.

2) Toplumsal Mevki ve Bireysel Kapasite

488. sayfada, sosyalist toplumda kişinin mevkisinin sadece emek ve bireysel kapasiteyle belirlendiği söyleniyor. Bunun böyle olması gerekmez. Keskin zekâlı insanlar, hep toplumun daha aşağı mevkilerindeki insanların arasından gelmektedir. Bunlar başkaları tarafından hor görülmekte ve hakarete uğramaktadırlar, ayrıca henüz toydurlar. Sosyalist toplum bir istisna değildir. Eski toplumda, ezilenlerin kültür

düzeyleri daha düşüktü, ancak bunlar biraz daha fazla keskin zekâlıydılar; ezenlerin ise daha yüksek kültür düzeyleri vardı, ancak kafaları biraz daha yavaş çalışırdı. Bugün de bu tehlike biraz sürmektedir. Sosyalist toplumun yüksek ücretli katmanlarının kültürel bilgileri biraz daha yüksek, fakat aşağı katmanlarla karşılaştıklarında biraz daha atıl olma eğilimi gösteriyorlar. Dolayısıyla, kadrolarımızın oğulları ve kızları, kadro olmayanların çocuklarıyla tam olarak kıyaslanmıyor.

Küçük fabrikalardan birçok eser ve yeni buluşlar gelmiştir. Daha büyük fabrikalar, daha üstün teçhizata, daha yeni teknolojiye sahip olabiliyorlar; ve işte bu yüzden oralarda çalışanlar çoğu kez önemli kişilermiş gibi davranmakta, var olan durumla yetinmekte ve gayretli bir şekilde ilerlemeye ve atılımlar yapmaya çalışmaktadırlar. Çoğu kez bunların yaratıcılıkları, daha küçük fabrikalarda çalışanlarıkiyle kıyaslanamamaktadır. Yakın geçmişte, Çangçov'da bir tekstil değirmeninde, işçiler tezgâhların verimliliğini artıran araçlar yarattılar. Bu, pamuk bükümünün, tekstil dokumasının, basım ve boyamanın dengeli bir yetkinliğe ulaşmasına yardım edecektir. Bu yeni teknik Şanghay veya Tientstin'den değil, Çangçov diye küçük bir yerden geldi.

Bilgi talihsizliklerden geçilerek kazanılır. Çu Yuen görevinde kalsaydı, yazıtları var olmazdı.¹ Ancak mevkisini kaybedip "emek icra etmesi için aşağıya doğru transfer" edilmesinden sonra topluma yaklaşabildi ve *Li Sao* gibi güzel bir edebi eser yaratabildi. Ve ancak birçok devlet tarafından reddedildikten sonra Konfüçyüs de dönüp kendini çalışmalarına verdi. Bir yerden bir yere göç edip, emekgüçlerini satmayı düşleyen bir işsizler grubunu seferber etti. Fakat hiç kimse onları kabul etmiyordu. Yaptıkları her keresinde boşa çıkınca, şimdi *Kasideler Kitabı* diye bilinen türkülerini derlemekten ve *Bahar ve Güz* diye bilinen tarihi malzemeyi sıraya koymaktan başka seçeneği kalmamıştı.

¹ Çu Yuen; Chov döneminin MÖ 3. yüzyıl başlarında yaşamış olan bir aristokrattı. Saraydan kovulduktan sonra, *Li Sao*'yu (anlayışlı yöneticiyi arayışı simgeleyen alegorik bir eser) yazdı. Bundan sonra, üzüntüden kendini boğdu.

Tarihi olarak, ileri şeylerin birçoğu ileri ülkelerden değil, görece geri kalmış ülkelerden gelmiştir. Marksizm, zamanın görece gelişmiş ülkelerinde –İngiltere, Fransa– değil, kapitalist gelişme düzeyi ortalarda olan Almanya'da ortaya çıkmıştır. Bunun bir nedeni vardır.

Aynı şekilde, bilimsel buluşların da kültür ve eğitim düzeyleri yüksek olanlardan doğması gerekmez. Şu anda hiçbir şey keşfetmemiş olan üniversite profesörleri vardır. Kuşkusuz, bunu bir mühendis ile bir işçi arasındaki farkı reddetmek için söylemiyoruz. Mühendis istemediğimizi söylemiyoruz. Fakat burada gerçek bir sorun vardır. Tarihi olarak, genellikle kültür düzeyi alçak olan, kültür düzeyi üstün olanı yenmiştir. İç savaş sırasında, çeşitli seviyelerdeki kumandanlarımızın kültür düzeyleri ülkemizdeki veya dış ülkelerdeki askeri akademilerde eğitim görmüş olan Guomindang subaylarından daha düşüktü. Ancak yine de onları yendik.

İnsan adlı hayvan hep şu sapmayı gösterir: Başkalarını küçük görmek. Küçücük bir iş başarmış olanlar, henüz başarıya ulaşması gereken kişileri küçük görüyorlar. Büyük güçler, zengin uluslar, küçük ve yoksul ulusları küçük görüyorlar. Tarihi olarak, Batılı uluslar Rusya'yı küçük gördüler. Çin hâlâ benzer bir durumdadır. Bunun bir nedeni var; zira biz hâlâ büyük bir şey değiliz; böylesine büyük bir ülke, böylesine az çelik; böylesine okuma yazma bilmeyiş. İnsanların bizi küçük görmesi işimize yarayabilir! Bizi çabalamaya, ileriye doğru atılımlar yapmaya itecektir.

3) Kitlelere Güvenmek

Lenin iyi demiş: "Sosyalizm güçlü, ruhlu ve yaratıcıdır; halk kitlelerinin kendi eseridir." Bizim kitle çizgimiz böyledir. Bu Leninizm ile bağdaşmaz mı? Bu cümleyi aktardıktan sonra kitapta şöyle deniyor: "Geniş emekçi kitleler üretimin yönetimine, devlet kuruluşlarının faaliyetlerine ve ülkenin toplumsal yaşamının tüm ke-

simlerinin önderliğine giderek artan bir şekilde, dolaysız ve aktif olarak katılmaktadırlar." (s.332.) Bu da iyi söylenmiş. Ancak, söylemek ve yapmak başka başka şeylerdir. Ve bunu yapmak hiç de kolay değildir.

SBKP Merkez Komitesi, 1928'de şöyle bir karar aldı: "Ancak parti ve işçi-köylü kitleleri son haddine kadar seferber edildiği zaman, kapitalist ülkelere yetişme ve onları teknik ve iktisadi olarak geçme görevini yerine getirebileceğiz." Bu çok iyi söylenmiş. Ve bizim şimdi yapmakta olduğumuz da tam olarak budur. O dönemde Stalin'in kitlelerden başka güvenebileceği bir şey yoktu, böylece parti ve kitlelerin seferber edilmesini istedi. Daha sonra, bu yolla birkaç yarar elde edilince, kitlelere daha az dayandı.

Lenin, "Gerçek demokratik merkezizetçilik, yerel yaratıcılığın ve inisiyatif ruhunun genel hedeflerine ulaşmasını sağlayan türlü türlü yolların, biçim ve yöntemlerin engelsiz gelişmesini gerektirir" demiştir (s.454). İyi demiş. Kitleler yolları yaratabilir. Kitleler Rusya'daki Sovyetler'i yarattılar. Ve yine kitleler, halk komünlerimizi yarattılar.

4) Sovyetler Birliği ve Çin:

Gelişim Sürecinde Karşılaştırılacak Birkaç Nokta

Kitap 422. sayfada Lenin'i aktarıyor; "Eğer devlet iktidarı işçi sınıfının elindeyse, komünizme geçişi devlet kapitalizmi yoluyla yapmak mümkündür." Bu iyi söylenmiş. Lenin çetin bir işçiydi. Ekim Devrimi'nden sonra, proletaryanın ekonomiyi yönetme tecrübesi olmadığını bildiğinden, devlet kapitalizminin yol ve araçlarını kullanarak, proletaryanın bu alandaki yetkisini geliştirmek istedi. Rus burjuvazisi ise, proletaryanın o zamanki gücünü küçümsedi. Lenin'in öne sürdüğü şartları reddederek, işleri yavaşlattılar ve yıkıcı faaliyetlerde bulundular. Sonuç olarak proletaryayı, kendi mülklerini ele geçirmeye ittiler. Devlet kapitalizmi bundan dolayı gelişemedi.

İç savaş dönemi sırasında Rusya'nın sorunları gerçekten çok büyüktü. Tarım yıkıntılar içindeydi. Ticari bağlantılar kopmuştu. İletişim ve ulaşım neredeyse çalışmıyordu. Hammadeler sağlanamıyor, mülksüzleştirilmiş olan birçok fabrika çalışmaya başlayamıyordu. Bu duruma gerçek cevaplar bulamadıklarından, köylüleri, artık tahıllarını satmaya zorlamaktan başka seçenekleri kalmamıştı. Aslında bu, köylülerin emeklerinin meyvelerine, karşılığını ödemedi el koymanın aracıydı, köylülerin varını yoğunu yağmalamak anlamına gelen bir yöntem; sağlıklı bir pratik değil. Ancak iç savaş bittiği zaman, bu sistemin yerini tahıl vergisi aldı.

Bizim iç savaşımız onlarınkinden çok daha uzun sürdü. 22 yıl boyunca, temel bölgelerde, kamu tahılını satın aldık. Köylülüğe karşı stratejimiz doğrudu ve savaş sırasında onlara epey güvendik.

Yirmi iki yıl boyunca, temel bölgelerdeki siyasi gücümüzü geliştirdik ve bu bölgelerin ekonomisini yönetmek için tecrübe birikimi sağladık. Tüm ülkenin özgürlüğe kavuşmasından sonra ekonominin tekrar sağlığa kavuşması işini hızla tamamlayabilmek için, ekonomiyi yönetecek kadroları eğittik ve köylülükle ittifak kurduk. Bundan hemen sonra, kitle çizgisini yürürlüğe koyduk; yani birinci beş yıllık planla inşaya başlarken, bir yandan da esas çabayı sosyalist devrime harcadık. Sosyalist dönüşümü gerçekleştirirken, kapitalistlerle uğraşmak için köylülükle birlikte çalıştık. Ancak Lenin bir zamanlar, küçük burjuvazinin kendiliğindenciliğiyle başa çıkmanın araçlarından biri olmak üzere kapitalizmi devlet kapitalizmine çevirme ümitleriyle kapitalistlerle bile görüşmelere tahammül edebileceğini söylemişti. Değişik tarihi şartlarda, değişik politikalar ortaya çıkar.

Yeni İktisat Politikası döneminde, Sovyetler Birliği'nin zengin köylülere karşı politikası kısıtlıydı, çünkü onların tahılına ihtiyacı vardı. Kurtuluştan sonraki ilk aşamalarda, bizim ulusal burjuvaziye karşı politikamız da buna benziyordu. Onlar, ancak kolektif çiftlikleri ve devlet çiftlikleri 400 milyon *pood* tahıl ürettikten sonradır ki, zengin köylülere karşı harekete geçtiler ve zengin köylüleri yok et-

me ve baştan başa kolektifleşmeyi gerçekleştirme şloganlarını haykırdılar.* Ya biz? Biz değişik bir şekilde hareket ettik ve zengin köylü ekonomisi aslında toprak reformu kadar erken yok edildi.

Sovyetler Birliği'ndeki kooperatifleşme hareketinde, "tarım, başlangıçta yüklü bir fiyat ödedi." (s.397.) Birçok Doğu Avrupa ülkesinin kooperatifleşme konusu hakkında endişelenmesinin ve büyük örgütlenmelerden kaçınmasının nedeni bu olmuştur. Bir kez başlayınca da yavaş ilerlediler. Kooperatifler bizim üretimimizi ise düşürmedi, aksine bir hayli artırdı. Başlangıçta birçokları endişeliydi. Şimdi bizden yana geçenlerin sayısı yavaşça artıyor.

5) Genel Bir Çizgi Oluşturma ve Pekiştirme Süreci

Geçen iki yıl içinde büyük bir deney yürüttük.

Kurtuluş'un ilk aşamalarında, tüm ulusun ekonomisini yönetebilecek deneyimimiz yoktu. Dolayısıyla birinci beş yıllık plan döneminde, hiçbir zaman tümüyle memnun olmamamıza rağmen, Sovyetler Birliği'nin yöntemlerini kopya etmekten başka bir şey yapmadık. 1955'te (yılın sonunda ve bir sonraki yılın ilkbaharında), "üç dönüşüm"² temelde tamamladıktan sonra, otuzdan fazla kadroya danıştık. Bu tartışmaların sonucunda şunları önerdik: "On Büyük İlişki" ve "Daha fazla! Daha hızlı! Daha iyi! Daha ekonomik!" O

* Stalin, "Several Question, Concerning Soviet Land Policy" ("Sovyet Toprak Politikası Hakkında Birkaç Sorun", Aralık/1922) adlı yazısında şöyle dedi: "1927'de zengin köylüler, 800 milyon pood'dan fazla tahıl ürettiler, bunun 130 milyonu kırsal değişim yoluyla satıldı. Bu, küçümseyemeyeceğimiz müthiş bir güçtür. Söyleyiniz, kolektif ve devlet çiftliklerimiz o zaman ne kadar üretmişlerdi? 30 milyonu meta tahılı olan 80 milyon pood." Böylece Stalin şuna karar verdi: "Bu şartlar altında, zengin köylülere azimle saldıramayız." Ve devam etti Stalin: "Şimdi onlara saldırarak kadar yeterli maddi temelimiz var." Zira, kolektif ve devlet çiftlikleri 1929'da, 130 milyonu meta tahılı olmak üzere, 400 milyondan fazla üretmişlerdi. (J. Stalin, *Bütün Eserleri*, c.12, s.142, İngilizce.)

2 "Üç dönüşüm"; tarım, özel sanayi ve el sanatları üretimindeki dönüşümleri ima etmektedir.

zamanlar, Stalin'in Çarlık Rusya'sının yılda 4 milyon ton çelik ürettiğini belirten 1949 seçim konuşmasını okumuştuk. 1940'ta bu rakam 18 milyona ulaşmıştı. Eğer 1921'den beri hesap edilirse, 20 yılda 14 milyonluk bir artış! Ve tüm bu sürede sosyalist olduklarını düşünün! Biz biraz daha iyisini, biraz daha hızlısını yapamaz mıydık? Bundan sonra ise "iki yöntem" sorununu ortaya koyduk ve aynı zamanda tarımsal gelişim için kırk maddelik bir program hazırladık.³ O zamanlar başka bir önlem önerilmemişti.

1956'daki ileri atılımdan sonra, maceracı girişimlere karşı muhalefet* doğdu. Burjuva sağcılarını bizi kuyruğumuzdan yakalayıp, sosyalist inşanın tamamlanmasını olumsuzlaştırmak için vahşice saldırdılar. 1957 Haziran'ındaki Ulusal Halk Kongresi'nde Başbakan Çu En Lay'ın raporu sağcılara geri çarptı. Aynı yılın Eylül'ünde, Merkez Komitesi'nin Genel Kurulu, "Daha fazla! Daha hızlı! Daha iyi! Daha ekonomik!" gibi sloganları, kırk maddelik genel programı, toplumun gelişmeyi desteklemesi** vb.ni tekrar ortaya koydu. Ekim'de Moskova'da, "Daha fazla! Daha hızlı! Daha iyi! Daha ekonomik!" hakkındaki bir *Halkın Günlüğü* başyazısını yeniden gözden geçirdik. Böylece kışın, büyük ölçekte sulama tesisleri kurmak için ülke çapında bir kitle hareketi başlattık.

1958'de, ilkönce Nanning'de, sonra da Çengtu'da toplantılar oldu. Cesur ilerlemelere karşı çıkanları eleştirerek, sorunlarımızı değiştik. Cesur ilerlemelere karşı daha fazla muhalefete izin vermemeyi kararlaştırdık. Sosyalist inşa için genel bir çizgi önerdik. Nanning toplantısı olmasaydı, genel bir çizgiye ulaşamazdık. Mayıs'ta, Mer-

3 Kırk maddelik program; Mao tarafından desteklenen bir tarımsal gelişim planıydı. (Programdaki-Ç.N.) Kırk madde, Çin'in sınaileşmesini finanse etmek için gerekli olan ilk birikimi sağlamak için, yabancı pazarlar yerine, tarımsal üretim ve yerli tarımsal pazara dayanılması gerektiğini savunuyordu. Maddeler, aynı zamanda, üretici güçlerin daha fazla gelişmesinin ve kooperatifleşmenin artmasının şartı olarak, üretim ilişkilerinin değişmesini savunuyordu. Köylülerin büyük bir çoğunluğu, bu süreç içinde gelirini arttıracaktı.

* Sadece 1967 basımında.

** 1967 basımında, "Büyük İleri Atılım"

kez Komitesi'nin bir temsilcisi* Sekizinci Ulusal Halk Kongresi 2. Kurulu'na bir rapor okudu. Ve meclis, genel çizgiyi resmi olarak kabul etti. Ancak bu çizgi henüz pekiştirilmemişti, dolayısıyla merkez ve yerel bölgeler arasındaki otorite paylaşımıyla ilgili somut önlemler aldık. Peitcihe'de çelik üretimini iki katına çıkarmayı önerdik, demir ve çelikte kitle hareketi elde ettik; Batılı gazetelerin arka bahçe çeliği diye adlandırdığı. Aynı zamanda halk komünlerini başlattık. Bunlar kimilerini rahatsız etti, kimilerini ise kızdırdı. Çalışmamızda hatalar ortaya çıktı. Yemek için ödeme yapmayınca, kendimizi tahıl ve temel olmayan gıda maddeleri krizi içinde bulduk. Ultra-komünist bir rüzgâr esiyordu. Günlük ihtiyaçların belli bir yüzdesi** arz edilemiyordu. Peytayho'da 1959 yılı için çelik üretimi 30 milyon ton olarak belirlenmişti. Vuçang toplantısı bunu 20 milyona indirdi. Şanghay toplantısı 16,5 milyona indirdi. Haziran ayı içinde tekrar 13 milyona indirildi. Tüm bunlar, bizimle aynı görüşte olmayanlar tarafından ele geçirildi. Fakat Merkez Komitesi "sol"a karşı çıkarken, itirazlarını ortaya koymadı. Bunu iki Çengçov Konferansı'nda Vuçang Konferansı'nda Pekin veya Şanghay Konferansı'nda da yapmadılar. Muhalefetin "sol"u yok etmesine ve hedeflerin güçlendirilmesine kadar beklediler. "Sol"a karşı muhalefetin devam etmesi, sağa karşı muhalefeti gerektirdi. Luşan Konferansı'nda sağa karşı muhalefete ihtiyacımız varken "sol"a karşı çıktılar.⁴

* 1967 basımında, Liu Şaoşi.

** 1967 basımında, yüzde 12.

4 Mao'nun belirttiği gibi, 1958 Kasım'ından 1959'un başlarına kadar bir toplantı dizisi yapıldı. Bu toplantılarda, Büyük Atılım'ın hataları eleştirildi ve bunları düzeltmek için çaba harcandı. Fakat, hatalar eleştirildikten ve düzeltmeler yapıldıktan sonra, 1959 Temmuz'unda, sağcılar Büyük Atılım ve bunu destekleyen önderliğe karşı, Mao'nun oportünist olarak nitelediği bir saldırı başlattılar. Sağcı eleştirilerin Mao tarafından bu şekilde kavrandığı, Luşan Konferansı'nda verdiği söylevlerin başlıklarında yansır: "Sağcı Oportünistler Şimdi Niye Saldırıya Geçiyorlar?" ve "Makineli Tüfekler, Havan Topları ve Başka Şeyler" (saldırının antagonist niteliğini yansıtır).

Bütün bunlar, bizim dünyamızda işlerin hiç de barışçıl olmadığını ve genel çizginin kesinlikle pekiştirilmediğini gösterir. Zorlu bir zigzaglar dönemi ve Luşan Konferansı'ndan geçmiş olduğumuz şu anda, genel çizgi görece olarak pekiştirilmiştir. Ancak "her şey üçlüler halinde gelir", dolayısıyla belki de üçüncü bir zigzaglar dönemine hazırlanmamız gerekmektedir. Eğer öyleyse, çizginin daha da fazla pekiştirileceğini umabiliriz. Çekiang Eyalet Komitesi'nin verdiği bilgilere göre, "eşitleştirme" veya "fark gözetilmeden yapılan mülk transferi" bazı komünlerde yakın zaman içinde tekrar ortaya çıkmış. Ultra-komünist rüzgâr hâlâ yeniden ortaya çıkabilir.

Polonya ve Macaristan'daki olaylar, 1956'da "cesur ilerlemelere" karşı kampanya zigzaglarının oluşturduğu bir zamanda meydana geldi. Ondan sonra, bütün dünya Sovyetler Birliği'ne karşı çıktı. 1959 zigzagları sırasında da dünya bize karşı çıktı.

Biri 1957'de, diğeri ise Luşan'da gerçekleşen iki düzeltme hareketi ve antisığ kampanyalar yoluyla burjuva ideolojisinin ve diğer burjuva kalıntılarının etkilerini baştan başa bir eleştiriye tabi tuttuk; böylece kitlelerin bu tehlikeden kurtulmalarını sağladık. Aynı zamanda, birçok boş inancı da yıktık, şu Ma Anşhan Demir ve Çelik Kuruluşu* dahil olmak üzere.⁵

* 1967 basımına not: "Önemli bir Sovyet değirmeninde otoriter arıtma yöntemi"
5 Ma Anshan Demir ve Çelik Talimatnamesi; Sovyet Magnitogorsk Demir ve Çelik Madenleri'nin otoriter talimatnamesini ima etmektedir. Çin'in en gelişmiş demir ve çelik madeni olan Ashan Madeni, 1950'lerde bu talimatnameyi benimsemişti. 1958'e kadar, bu talimatnameye kimse karşı çıkmadı. Büyük İleri Atılım sırasında, tek kişinin yönetimi ve teknolojinin önderliği şeklindeki "Ma-An" ilkelere, merkezi önderliğe verilen bir raporla karşı çıktı.

1960 Mart'ında, Mao'nun katılması ile yeni bir Anshan Talimatnamesi yazıldı. Beş ilkeyi içeriyordu: a) Siyasetin önceliği; b) Parti önderliğini güçlendirme; c) Etkin kitle hareketleri başlatmak; d) "İki katılım, bir reform ve üç bileşim"i kurma (kadroların üretken emeğe, işçilerin yönetime katılması; mantıksız ve eski kuralların reforma tabi tutulması; işçi, kadro ve teknisyenler arasında işbirliği); e) Teknik buluşlar ve teknik devrim için son hızla ilerleme. Mao'nun yeni Anshan Talimatnamesi'nin yayımlanması ve gerçekleştirilmesi 1960 Mart'ında onaylanmasına rağmen, duyurusu ancak Kültür Devrimi sırasında geniş şekilde yapıldı.

Geçmişte, sosyalist devrimi nasıl başlatacağımızı bilmiyorduk. Kooperatifler ve kamu-özel birleşik yönetimden sonra, sorunun çözüleceğini sanıyorduk. Burjuva sağcılarının vahşi saldırıları, sosyalist devrimi siyasi ve ideolojik bir çizgi olarak ortaya koymamıza neden oldu. Aslında, bu devrimi Luşan Konferansı ileri götürdü ve bu çok keskin bir devrimdi. Luşan'daki sağ oportünist çizgiyi yenmemiş olsaydık, çok kötü olurdu.

6) Emperyalist Ulusların Aralarındaki Çelişkiler ve Diğer Sorunlar

Emperyalistler arası mücadeleler önemsenmelidir. Lenin ve Stalin de, bunu önemsediler ve devrimin dolaylı yedek gücü diye adlandırdılar. Çin, devrimci temel bölgeleri yürütmekte bu avantajlı durumdan yararlandı. Geçmişte, komprador sınıflar ve toprak ağalarının çeşitli kanatları arasında çelişkiler vardı. Bu yerli çelişkilerin özünde emperyalistler arası çelişkiler yatıyordu. Emperyalistler arasındaki bu çelişkiler yüzünden, belli bir zamanda, düşmanın tümü değil, sadece bir bölümü bizimle savaşırdı; kuşkusuz, bu çelişkileri doğru dürüst kullandığımız sürece. Bundan başka, bu çelişkiler sayesinde dinlenmek ve yeniden örgütlenmek için vakit buluyorduk.

Emperyalistler arası çelişkiler, Ekim Devrimi'nin pekiştirilmesinin önemli nedenlerinden biriydi. On dört ülke müdahale etmek için güçlerini yöllamıştı. Ama bu güçlerden hiçbiri fazla değildi. Bundan da öte, bu ülkelerin amaçları eşgüdümleştirilmemişti. Hile peşinde koşuyorlardı. Kore Savaşı sırasında Amerikalıların amaçları, müttefiklerinin amaçlarına uymuyordu. Savaş, en büyük ölçekte verilmedi. Ne Amerika kendi yönünü belirleyebildi, ne de Fransa ve İngiltere o kadar istekliydiler.

Kapitalist toplumda İkinci Dünya Savaşı'ndan beri görülen bunalımlar, Marx'ın yaşadığı günlerin bunalımlarından farklıdır. O zaman bunalımlar genel olarak, her yedi, sekiz veya on yılda bir baş gösteriyordu. İkinci Dünya Savaşı'nın sonundan 1959'a kadar geçen on dört yıl sırasında, üç tane bunalım baş gösterdi.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, devrimin Rusya haricinde her yerde yenik düşmesinden dolayı, kapitalizm henüz nispi bir dengeye sahipti. Bugün ise, uluslararası görünüm çok daha gerilimlidir. O zamanlar, İngiltere ve Fransa'nın keyifleri yerindeydi; ulusal burjuvaziler Sovyetler Birliği'nden hiç korkmuyorlardı. Almanya'nın elindeki sömürgelerin ele geçirilmesinden başka, tüm emperyalist sömürgeci sistem hâlâ olduğu gibi duruyordu. İkinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan emperyalistlerden üçü çöktü. İngiltere ve Fransa zayıfladı ve çözülmeye başladı. Sosyalist devrim onu aşkın ülkede zafere ulaşmıştı. Sömürgeci sistem parçalanıyordu. Kapitalist dünya, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra sahip olduğu nispi dengeyi artık bir kez daha bulamayacaktı.

7) Çin'in Sanayi Devrimi Neden Çok Hızlı Gelişebilir?

Batılı burjuva kamuoyunda "Çin'in, sınai gelişimi en hızlı olan ülkelere biri" olduğunu belirtenler var. (ABD diplomatik politikası hakkındaki ABD Conlon raporu buna değiniyor.)

Sınai devrimini tamamlamış olan çok ülke vardır. Tüm önceki ulusal sınai devrimlerle karşılaştırıldığı zaman, Çin, bunların arasında en hızlısı olmayı vaat ediyor. Peki, neden? Esas nedenlerden biri, sosyalist devrimi epey tam yapmış olmamızdır. Burjuvaziye karşı devrimimizi eksiksiz tamamladık, tüm burjuva etkilerini yok etmek için elimizden gelen her şeyi yaptık. Boş inançları yıktık ve kitlelerin kurtuluşunu, bütün bölgelerde, baştan başa kazanmalarını sağladık.

8) Nüfus*

Aşırı nüfus sorununu yok ederken, baş etmemiz gereken esas sorun kırsal nüfustur. Bunun çözümü ise, üretimde müthiş bir gelişim gerektirmektedir. Çin'de 500 milyonun üstünde insan tarımla uğraşmaktadır. Bütün yıl boyunca çalışmalarına rağmen, karınlarını doyuracak kadar bile yiyememektedirler. Bu, aklın alamayacağı bir durumdur. Amerika'da tarımsal nüfus, toplam nüfusun ancak yüzde on üçünü teşkil eder ve her kişinin ortalama 2 000 katti⁶ tahılı vardır. Bizim o kadar tahılımız yoktur. Kırsal nüfusu azaltmak için ne yapacağız? Eğer şehirlere akın etmelerini istemiyorsak, kırsal kesimde bir sürü sanayi kurmalıyız ki, köylüler buldukları yerde işçi olabilsinler. Bu önemli bir politika sorununu ortaya çıkarıyor: Kırsal yaşam şartlarının şehirdekilerin altına düşmesini önlemek mi istiyoruz, ikisini kabaca aynı düzeyde mi tutmak istiyoruz, yoksa kırsal yaşam şartlarını şehirdekilerden biraz yüksek mi tutmak istiyoruz? Her komünün kendi iktisadi merkezi, kendi aydınlarını yetiştirmek için kendine ait yüksek düzeylerde okulları olması gerekir. Aşırı kırsal nüfus sorununu doğru ve gerçek bir şekilde çözmek için başka yolu yoktur.

* Bu bölüm sadece 1967 basımında vardır.
6 1 katti, yaklaşık yarım kilodur.

BİR GENİŞLETİLMİŞ MERKEZİ ÇALIŞMA KONFERANSINDA KONUŞMA

(30 OCAK 1962)

Yoldaşlar! Ortaya koymak istediğim birkaç nokta var (*coşkun alkışlar*). Sözümlü edeceğim noktaların tümü altı tanedir. Söylemek istediğim şeyin özü, demokratik merkezîyetçilik meselesidir, ama aynı zamanda birkaç başka konuya da değinmek istiyorum.

1. Bu Konferansın İzlediği Yol

Bu genişletilmiş merkezi çalışma konferansına 7 bini aşkın kişi katıldı. Konferansın başında, Liu Şao-çi yoldaş ile daha birçok yoldaş bir rapor taslağı hazırladılar. Önce Siyasi Büro tarafından tartışılması yerine, taslağı bu konferansa katılan yoldaşlara hemen dağıtmamızı ve herkesin taslak hakkındaki fikirlerini ortaya koymasını önerdim. Yoldaşlar, sizin aranızda çeşitli alan ve yerlerden, çeşitli eyalet, il ve ilçe komitelerinden ve çeşitli işletmelerin Parti komitelerinden gelmiş kişiler var. Merkez'deki çeşitli dairelerden gelmiş kişiler var. Çoğunluğunuzun aşağı kademelerle daha çok ilişkiniz var. Durumları ve meseleleri Daimi Komite, Siyasi Büro ve sekreterlikteki yoldaşlardan daha iyi bilmeniz gerekir. Ayrıca değişik görevlerde bulunduğunuz için, değişik açılardan meseleler ortaya koyabilirsiniz. İşte bu yüzden sizi, düşüncelerinizi belirtmeye çağırdık ve rapor taslağını size dağıttık. Sonuç, hepsi Merkez Komitesi'nin

temel siyasi çizgisi doğrultusunda olmayan birçok düşüncenin ortaya konduğu canlı bir tartışma oldu. Daha sonra Şao-çi yoldaş çeşitli merkez bürolarının sorumlu üyelerini de içeren, 21 kişilik bir taslak komitesine başkanlık etti. Sekiz günlük tartışmadan sonra, ikinci bir yazılı rapor taslağı ortaya çıkardılar. Bu ikinci rapor taslağında, Merkez'in, 7 bini aşkın insanın tartışma sonuçlarını bir araya topladığı söylenebilir. Sizin fikirleriniz olmadan, bu ikinci taslak yazılamazdı. Gerek birinci, gerekse ikinci kısımda birçok değişiklik var. Bu sizin çabalarınızın ürünüdür. İkinci taslağın kötü olmadığını, birincisinin geliştirilmiş hali olduğunu düşündüğünüzü duyuyorum. Bu yöntemi kullanmasaydık ve konferansı alışılmış şekilde toplasaydık, önce raporu dinleyecek ve ondan sonra bir tartışma açacaktık. Herkes ellerini kaldırarak onu onaylayacaktı ve böyle iyi bir şey ortaya çıkaramayacaktık.

Bu, toplantıların nasıl yapılması gerektiği sorunudur. Önce rapor taslakları dağıtılır ve hazır bulunanlar fikirlerini ve istedikleri değişiklikleri söylemeye çağırılır. Sonra yeni bir rapor hazırlanır. Bu rapor sunulurken sadece okunmakla kalmamalı, ek fikirler anlatılmalı ve değişiklikler açıklanmalıdır. Bu yolla demokrasiyi daha iyi geliştirebilir, her yönden bilgi edinebilir ve bütün değişik görüşleri karşılaştırabiliriz. Toplantılarımız daha da canlı olur. Bu konferansın amacı, geçen 12 yılın çalışma tecrübesini, özellikle son dört yılın çalışma tecrübesini özetlemektir. Birçok mesele vardır; bundan dolayı birçok fikir ortaya atılabilir ve böylece bu çeşit bir konferans için elverişli şartlar yaratılabilir. Bütün konferansların bu yöntemi uygulaması mümkün müdür? Hayır, mümkün değildir. Bu yöntemi kullanmak için bol zamana sahip olmamız gerekir. Bu yöntemi bazen halk meclislerimizin toplantılarında kullanabiliriz. Eyalet komitelerinden, bölge komitelerinden ve il komitelerinden yoldaşlar, gelecekte konferanslar topladığınız zaman uygun şartlarda bu yöntemi siz de uygulayabilirsiniz. Tabii çok meşgul olduğunuz zamanlarda konferanslara genellikle pek vakit harcayamazsınız. Ama şartlar uygun olduğu zaman, neden denemeyesiniz?

Bu nasıl bir yöntemdir? Demokratik merkezizetçi bir yöntemdir; bir kitle çizgisi yöntemidir. Önce demokrasi, sonra merkezizetçilik, kitlelerden kitlelere gitmek ve önderlikle kitlelerin birliği yöntemidir. Bu, konuşmak istediğim birinci noktadır.

2. Demokratik Merkezizetçilik Meselesi

Bazı yoldaşlarımızın, Marx ve Lenin'in sözünü ettiği demokratik merkezizetçiliği hâlâ anlamadıkları görülüyor. Bu yoldaşların bazıları, "üç-sekiz tarzına"¹ ya da başka bir tarza sahip eski devrimcilerdir. Her neyse, 20-30 yıldan beri Parti üyesidirler, ama bu meseleyi hâlâ anlamıyorlar. Kitlelerden korkuyorlar, kitlelerin kendileri hakkında konuşmasından korkuyorlar, kitlelerin kendilerini eleştirmesinden korkuyorlar. Marksist-Leninistlerin kitlelerden korkması ne demektir? Hata yaptıkları zaman, kendileri hakkında konuşmuyorlar ve kitlelerin kendileri hakkında konuşmasından da korkuyorlar. Daha çok korktukça, daha çok rahatsız oluyorlar. Ben, korkmamak gerektiğine inanıyorum. Ortada korkacak ne var?! Bizim tavrımız gerçeğe sıkı sıkı sarılmak ve hatalarımızı düzeltmeye her zaman hazır olmaktır. Çalışmamızda doğru ya da yanlış, hatasız ya da hatalı olma meselesi, halk içindeki çelişmelerle ilgilidir. Halk içindeki çelişmeleri çözmek için, küfür ya da yumruk, hele silah ya da bıçak kullanamayız. Sadece tartışma, ikna, eleştiri ve özeleştiri yöntemlerini kullanabiliriz. Kısacası, sadece demokratik yöntemleri, kitlelerin konuşmasına izin verme yöntemini kullanabiliriz.

1 Halk Kurtuluş Ordusu'nun, 1960'ta Mao Zedung tarafından, doğru siyasi yönelim, çalışkan ve tutumlu bir çalışma tarzı ve esnek ve hareketli strateji ve taktikler bulmaya çağırılan üç cümle ve birlik, dürüstlük ciddiyet ve canlılık anlamına gelen sekiz işaretle (dört çift) tanımlanan çalışma tarzı. Bu işaretlerin kullanılması, iktidar mücadelesi sırasında Kızıl Ordunun hareket tarzına rehberlik eden, aslen 1928'de ortaya konmuş olan "üç ana disiplin ilkesi ve dikkat edilecek sekiz nokta"yı akla getiriyor ve böylece geçmişle sembolik bir bağ kurma çabasını temsil ediyordu. Daha eski kurallar için bkz. Mao Zedung, *Seçme Eserler*, c.IV, s.149-150.

Gerek Parti içinde, gerekse Parti dışında, demokratik merkeziyetçiliği titizlikle uygulamak anlamına gelen, tam bir demokratik hayat olmalıdır. Dürüst bir şekilde meseleleri ortaya koymalıyız ve kitlelerin konuşmasına izin vermeliyiz. Lanetlenmek tehlikesi olsa bile, gene de onların konuşmalarına izin vermeliyiz. Onların küfürlerinin en kötü sonucu, bizim atılmamız ve bu çeşit işi yapmaya devam edemememiz olur, başka göreve veriliriz ya da yerimiz değiştirilir. Bu o kadar kötü bir şey mi?

Niçin bir kimse sadece yükselsin ve hiç aşağı inmesin? Niçin bir kimse sadece bu yerde çalışsın da hiçbir zaman başka bir yere geçirilmesin? Görev ve yer değiştirmenin, haklı olsun ya da olmasın, insanlara iyi geldiğini düşünüyorum. Bu şekilde devrimci azimlerini pekiştirirler, çeşitli yeni şartları araştırıp inceleyebilirler ve yararlı bilgilerini artırırlar. Benim de bu konuda tecrübem oldu ve büyük yarar sağladım. Bana inanmıyorsanız neden kendiniz denemeyebilirsiniz. Su-ma Çien şöyle diyordu: Ven Vang hapsedilmişti ve bunun sonucu, *Çu Yi*'nin gelişmesi oldu; Konfüçyüs çok büyük sıkıntı içindeydi ve böylece *İlkbahar ve Sonbahar Olayları*'nı derledi. Çü Yuan sürgün edilmişti ve böylece *Si-Sao*'yu yazdı. Zo Çin kör oldu ve sonra *Kuo-yü*'yü yazdı; Sun-zu kötürüm edildiği zaman askeri stratejiyi çok iyi öğrendi; Sü Pu-vey, Şu krallığına gönderildi ve böylece dünya onun eserini okuyabildi; Han Fey, Çin krallığında hapsedildi ve öfkesini kendine saklayamadığı için bunu yazıya döktü. Yazılan yüzlerce şiir ve düzyazı eserden çoğu, öfke içindeki ve sıkıntı çeken bilginler tarafından yazılmıştır.²

Modern zamanlarda insanların Veng Vang'ın *Çu Yi*'yi geliştirmesi ve Konfüçyüs'ün *İlkbahar ve Sonbahar Olayları*'nı derlemesi konusunda söylenenlerden şüpheleri olmuştur. Ama bizim bu konuda endişe etmemize gerek yok. Bırakalım bu konuları uzmanlar incelesinler! Su-ma Çien bunun doğru olduğuna inanıyordu ve Ven

2 Su-ma Çien (MÖ 145-190) İlk Büyük Çin tarihçisi. Başlangıcından kendi yaşadığı zamana kadar olan Çin tarihi ile ilgili tarihi kayıtları (şi-ci) toplamıştı. Sözü edilen pasaj o çalışmaya ekli otobiyografisinden alınmıştır.

Vang'ın hapsedildiği ve Konfüçyüs'ün büyük sıkıntı içinde olduğu da bir gerçektir. Zo Çin'in kör olması dışında, Su-ma Çien'in sözünü ettiği şeyler, hep, insanların zamanın yüksek yöneticileri tarafından yanlış bir şekilde ele alınmasıyla ilgilidir. Geçmişte biz de bazı kadroları yanlış bir şekilde ele aldık. İster bu insanları ele alışımızda tamamen ya da isterse kısmen hatalı olalım, hepsi bugünkü şartlara göre temize çıkarılmalı ve hata düzeltilmelidir. Ama genel olarak bu yanlış davranış, yani görevlerini ve yerlerini değiştirme, onların devrimci azmini çelikleştirir ve kitlelerden birçok yeni bilgi kazanmalarını sağlar.

Kadrolarımıza, yoldaşlarımıza ya da herhangi bir kimseye, eski-lerin Ven Vang'ı hapsettiği, Konfüçyüs'ü aç bıraktığı, Çü Yuan'ı sürgün ettiği ya da Sun-zu'nun dizkapaklarını kestiği gibi fark gözetmeksizin hatalı davranılmasını savunmadığımı belirtmeliyim. Ben işlerin bu şekilde yapılmasına taraftar değilim ve buna karşı çıkıyorum. Benim söylemek istediğim, insanlık tarihinin her döneminde daima böyle hatalı davranış örneklerinin var olduğudur. Sınıflı toplumlarda böyle durumlar sayısızdır. Sosyalist bir toplumda bile, ister doğru, isterse yanlış bir çizgi hâkim olsun, böyle şeyler tamamen önlenemez. Ama gene de bir fark vardır: Doğru çizginin hâkim olduğu dönemde kişilerin yanlış bir şekilde ele alındığı fark edilir edilmez, insanlar temize çıkarılır ve hata düzeltilir; huzura kavuşmaları ve yeniden başlarını dik tutabilmeleri için onlardan özür dlenir. Ama önderliğin yanlış çizgi izlediği bir dönemde, işleri bu şekilde yapmak imkânsız bir hale gelir. O zaman doğru çizgiyi temsil edenlere düşen tek şey, uygun bir fırsattan yararlanarak demokratik merkezîyetçilik yöntemini uygulamak ve inisiyatifi ele alarak hatayı düzeltmektir. Kendileri hata yapan kimselere gelince, yoldaşlar tarafından hataları eleştirildikten, durumları yüksek kademeler tarafından değerlendirildikten ve hataları doğru bir şekilde ele alındıktan sonra, görevleri ya da yerleri değiştirilirse, bu görev ve yer değiştirmenin hatalarını düzeltmede ve yeni bilgi edinmelerinde onlara yardımcı olabileceğini söylemeye gerek bile yoktur.

Kitlelerin tartışma açmasından ve önderlerden ve önder örgütlerinden farklı fikirler ortaya atmasından korkan bazı yoldaşlar var. Meseleler tartışılmaya başlar başlamaz kitlelerin canlılığını bastırıyor ve başkalarının konuşmasına izin vermiyorlar. Bu tavır çok zararlıdır. Partimizin tüzüğünde ve Devlet Anayasası'na demokratik merkezîyetçilik uygulanacağı yazılıdır, ama onu uygulamıyorlar. Yoldaşlar, bizler devrimciyiz. Eğer halkın davasına zarar verecek türde hataları gerçekten yaptıysak, kitlelerin ve yoldaşların fikirlerini almalı ve kendimizi incelemeliyiz. Bu tür kendini inceleme, bazen birkaç kere tekrarlanmalıdır. Bir defa yeterli değilse ve insanlar tatmin olmamışlarsa, o zaman ikinci bir defa yapılmalıdır. Gene tatmin olmazlarsa üçüncü bir defa, hiç kimsenin, hiçbir eleştirisi kalmayınca kadar tekrarlanmalıdır. Bazı eyalet Parti komiteleri bunu yaptılar. Bazı eyaletler daha fazla inisiyatif kullanıyor ve herkesin konuşmasına izin veriyorlar. Özeleştiriyeye daha erken başlayanlar, 1959'da özeleştiriyeyi yaptılar. Geç başlayanlar ise, 1961'de yapmaya başladılar. Honan, Kansu ve Çingay gibi bazı eyalet Parti komiteleri kendilerini incelemeye zorlandılar. Bazı raporlara göre, özeleştiriyeyi yapmaya ancak şimdi başlayan başka eyaletler de var. Kendini inceleme konusundaki ilk adımı sizin atmanız ya da buna zorlanmış olmanız önemli değildir. Hatalarınızı açık yüreklilikle görmek, onları kabul etmeyi ve düzeltmeyi istemek ve kitlelerin sizi eleştirmesine izin vermeye hazır olmak şartıyla, özeleştiriyeyi erken ya da geç yapmanız önemli değildir. Ancak, böyle bir tavır takınırsanız hoş karşılanabilirsiniz.

Eleştiri ve özeleştiriyeye bir yöntem türüdür. Halk içindeki çelişmeleri çözme yöntemidir ve bunda kullanılacak tek yöntemdir. Kullanılacak başka hiçbir yöntem yoktur. Ama tam bir demokratik hayata sahip olmazsak ve demokratik merkezîyetçiliği doğru bir şekilde uygulamazsak, bu eleştiri ve özeleştiriyeye yöntemi uygulanamaz.

Şimdi birçok zorlukla karşı karşıya değil miyiz? Kitlelere dayanmazsak ve kitlelerin ve kadroların şevkini harekete geçirmez-

sek, bu zorlukların üstesinden gelemeyiz. Ama durumu kitlelere ve kadrolara açıklamazsanız, kalbinizi onlara açmazsınız ve kendi fikirlerini söylemelerine izin vermezseniz, sizden hâlâ korkacaklar ve konuşmaya cesaret edemeyeceklerdir. O zaman onların şevkini harekete geçirmek imkânsız olacaktır. 1957'de şöyle demiştim: "Hem merkezîyetçiliğin, hem demokrasinin, hem disiplinin, hem özgürlüğün ve hem irade birliğinin hem de kişisel gönül rahatlığının bulunduğu canlı ve hayat dolu bir siyasi ortam yaratmamız gerekir." Gerek Parti içinde ve gerekse Parti dışında bu siyasi ortama sahip olmalıyız. Bu siyasi ortam olmadan, kitlelerin şevki harekete geçirilemez. Demokrasi olmadan, zorlukların üstesinden gelemeyiz. Elbette, merkezîyetçilik olmadan, zorlukların üstesinden gelmek daha da imkânsızdır,³ ama demokrasi yoksa merkezîyetçilik de olmaz.

Demokrasi olmadan doğru bir merkezîyetçilik olamaz, çünkü insanların düşünceleri farklıdır ve şeyleri kavrayışlarında birlik yoksa, o zaman merkezîyetçilik gerçekleştirilemez. Merkezîyetçilik nedir? Merkezîyetçilik, kavrayış, siyaset, planlama, kumanda ve hareket birliğinin sağlanması temelinde doğru fikirlerin merkezileştirilmesidir. Buna merkezi birleşiklik adı verilir. İnsanlar hâlâ meseleleri anlamıyorlarsa, düşündükleri bir şeyler varsa, ama onları açıklamamışlarsa ya da öfkeliyse, fakat bu öfkelerini hâlâ dışarı vurmamışlarsa, merkezi birleşiklik nasıl gerçekleştirilebilir? Demokrasi olmazsa, tecrübeleri doğru bir şekilde özetleyemeyiz. Demokrasi yoksa, kitlelerden fikirler gelmiyorsa, iyi bir çizgi, iyi genel ve özel siyasetler ve yöntemler ortaya koymak imkânsızdır. Yönetici organlarımız iyi bir çizginin, iyi genel ve özel siyaset ve yöntemlerin ortaya konmasında, sadece hammadde işleyen bir fabrika rolünü oynarlar. Hammaddeye sahip olmayan bir fabrikanın herhangi bir işlem yapamayacağını herkes bilir. Hammadde, miktar ve

3 Bu, "hatta daha da imkânsızdır" (keng bu sing) anlamı, Ven-süan ve Van-suyi'den (1969) alınmadır. Van suyi nüshası, sadece "merkezîyetçilik olmadan o da imkânsızdır" (yu bu sing) demektir.

kalite bakımından yeterli değilse, fabrika iyi mamul mallar üretemez. Demokrasi olmadan, aşağı kademelerde neler olup bittiğini bilemezsiniz; durumu berrak bir şekilde göremezsiniz; her yönden yeterli fikir toplayamazsınız; yukarı ve aşağı kademeler arasında hiçbir irtibat olmaz; yüksek kademelerdeki yönetici organlar verdikleri kararlarda tek yönlü ve yanlış bilgilere dayanırlar, böylece subjektif olmaktan kaçınmak zor olur; kavrayış birliğiyle hareket birliğini ve gerçek merkezizetçiliği sağlamak mümkün olmaz. Konferansımızın bu oturumunda başlıca tartışma konusu ayrılığa karşı çıkmak ve merkezi birleşikliği güçlendirmek değil midir? Demokrasiyi tam olarak geliştirmeyi başaramazsak o zaman bu merkezizetçilik ve bu birleşiklik doğru mu yoksa yanlış mı olur? Gerçek mi, yoksa boş mu olur? Hatasız mı, yoksa hatalı mı olur? Tabii ki, yanlış, boş ve hatalı olur.

Merkezizetçiliğimiz, demokratik temeller üzerine inşa edilmiştir; proletaryanın merkezizetçiliği, geniş demokratik temellere dayanır. Çeşitli kademelerdeki Parti komitesi, merkezi önderliği uygulayan organdır, ama Parti komitelerinin önderliği kolektif bir önderliktir; meselelere sadece birinci sekreter tarafından keyfi olarak karar verilemez. Parti komiteleri içinde demokratik merkezizetçilik biricik çalışma tarzı olmalıdır. Birinci sekreter, diğer sekreterler ve komite üyeleri arasındaki ilişki, azınlığın çoğunluğa uyması ilişkisidir. Örneğin, Daimi Komite ve Siyasi Büro'da buna benzer durumlar sık sık ortaya çıkar: Ben bir şey söylediğim zaman, ister doğru, isterse hatalı olsun, herkes benden farklı düşünüyorsa, çoğunlukta oldukları için, onların görüşlerini kabul ederim. Bana, bazı eyalet Parti komitelerinde, bölge Parti komitelerinde ve il Parti komitelerinde, bütün meselelerde birinci sekreter ne derse onun uygulandığı durumlar olduğu söylendi. Bu, oldukça yanlıştır. Bir kişinin her söylediğinin yapılması saçmalaktır. Günlük işleri değil, önemli konuları kastediyorum. Bütün önemli konular kolektif bir şekilde tartışılmalı, değişik fikirler ciddi bir şekilde dinlenmeli ve

durumun karmaşıklığı ve tarafsız olmayan fikirler de mutlaka tahlil edilmelidir. Bir durumun çeşitli yönleri hakkında çeşitli imkân ve tahminler, yani hangilerinin iyi, hangilerinin kötü, hangilerinin kolay, hangilerinin zor, hangilerinin mümkün ve hangilerinin imkânsız olduğu dikkate alınmalıdır. Gerek ihtiyatlı, gerekse çok dikkatli olmak için her çaba sarf edilmelidir. Aksi halde, tek adam diktatörlüğü olur. Böyle birinci sekreterlere demokratik merkeziyetçiliğin "takım kaptanları" değil, diktatör adı verilmelidir. Bir zamanlar Batı Çu'nun diktatörü denen bir Siang Yü vardı. Kendi fikirlerinden farklı fikirleri dinlemekten nefret ederdi. Ona öğüt vermeyi teklif eden, onun için çalışan Fan Zeng adlı bir adamı vardı, ama Siang Yü onu dinlemedi. Kao-zu adıyla Han imparatoru olan, kendininkinden farklı fikirleri daha kolay kabul eden Liu Pang adlı başka adam daha vardı. Li Yi-çi adlı bir aydın, Liu Pang'ı görmeye gitti ve kendisini Konfüçyüs okuluna mensup bir bilgin olarak tanıttı. Liu Pang, "Savaş var, bilginleri görmek istemiyorum!" diye haber yolladı. Li Yi-çi birden parladı. Kapıcıya "Derhal içeri git ve benim Kao yang'dan gelen bir sarhoş olduğumu, bilgin filan olmadığını söyle!" dedi. Kapıcı içeri gitti ve Li Yi-çi'yi öyle tanıttı. Liu Pang, "İyi, onu içeri alın" dedi. İçeri davet edildiği sırada Liu Pang ayaklarını yıkıyordu, ama onu karşılamak için hemen ayağa kalktı. Fakat, Li Yi-çi, bir bilgini görmeyi reddeden Liu Pang'a hâlâ kızgındı ve ona şöyle bağırdı: "Dünyayı fethetmeyi istiyor musun, yoksa istemiyor musun? Büyüklerini niçin hor görüyorsun?" O sırada Li Yi-çi altmışını aşmıştı ve Liu Pang'dan daha yaşlıydı. Bu yüzden kendisi için "büyüklerin" sözünü kullanabiliyordu. Bu sözler karşısında Liu Pang özür diledi ve hemen Çen-liu ülkesini zapt etmek için Li Yi-çi'nin öne sürdüğü planı kabul etti. Bu olay, *Si-çi*'deki⁴ Li Yi-çi ve Çu Çien'in biyografilerinden okunabilir.

4 Bu hikâye gerçekten *Si-çi*'de Li Yi-çi'nin, Çu Çien'in ve ayın zamanda Han hanedanının kurucusu Liu Pang'ın biyografilerinde anlatılmaktadır. Bkz. Buiton Vatson'un çevirisi, *Büyük Çin Tarihçisinin Kayıtları* (New York Columbia Üniversitesi Pres, 1961) c.I, s.86-87, 269-270 ve 283.

Liu Pang, feodal dönemin tarihçilerinin, öğüt dinleyen, akan bir nehir gibi gevşek ve rahat, dürüst ve geniş görüşlü bir adam olarak adlandırdıkları bir kimseydi. Liu Pang, Siang Yü ile birçok yıl savaştı. Sonunda Liu Pang kazandı ve Siang Yü yenildi. Bu sadece tasadüf değildi. Şimdi, feodal dönemin Liu Pang'ı kadar bile olamayan ve biraz Siang Yü'ye benzeyen bazı birinci sekreterlerimiz var. Bu yoldaşlar düzelmezlerse, görevlerini kaybederler. "Diktatör Karısına Allahaismarladık Diyor"⁵ adlı oyunu hepimiz bilirsiniz; düzelmezlerse bu yoldaşların da karılarına allahaismarladık diyecekleri gün mutlaka gelecektir (gülüşmeler). Bunu neden bu kadar dobra dobra söylüyorum. Bazı yoldaşların, olayları yeniden doğru bir şekilde düşünmelerini sağlamak için iğneleyici olmak ve onlara acı vermek niyetindeyim de ondan. Bir iki gece uyuyamazlarsa iyi olur. Uyuyabilirlerse, bundan memnun olmam, çünkü bu henüz acı duymadıkları anlamına gelir.

Kendi fikirlerine zıt fikirleri dinlemeye tahammül edemeyen ve eleştirilmeye tahammül edemeyen bazı yoldaşlar var. Bu çok yanlıştır. Bu konferans sırasında, bir eyalet, çok canlı bir şekilde başlayan bir toplantı düzenledi, ama eyalet Parti sekreteri gelir gelmez toplantıya bir sessizlik çöktü ve kimse konuşmaz oldu. Eyalet Parti Sekreteri yoldaş, toplantılara katılmaktaki amacın nedir? Niçin kendi odanda oturup meseleleri düşünmüyor ve başkalarının da tartışmaya katılmasına izin vermiyorsun? Böyle bir ortam yaratılmışsa ve insanlar senin önünde konuşmaya cesaret edemiyorlarsa, o zaman sana uzak durmak düşer. Hatalar yaptıysan, o zaman özeleştiri yapmalısın, başkalarının konuşmasına izin vermelisin ve başkalarının seni eleştirmesine izin vermelisin. Geçen yıl 12 Haziran'da, Merkez Komitesi tarafından toplantıya çağrılan Pekin Konferansı'nın son gününde, kendi eksikliklerim ve hatalarım hakkında konuştum. Yol-

⁵ Siang Yü'nün son yenilgisinin arifesinde, gözdesi bayan Yü'ye allahaismarladık demesi hakkında *Si-çi*'de anlatılanlara dayanan bir Pekin Operası, Mao 1917'de yazdığı ilk makalesinde, Siang Yü tarafından bu durum üzerine yazılmış şiirin ilk iki mısrasından hayranlıkla söz etmektedir. *Mao Zedung'un Siyasi Düşüncesi*, s.157-160.

daşlara söylediklerimi kendi çeşitli eyalet ve bölgelerine ulaştırma-
larını istediğimi söyledim. Daha sonra, benim hatalarım saklanabi-
lirmiş, saklanması gerekirmiş gibi, birçok bölgenin benim mesajımı
almadığını öğrendim. Yoldaşlar, bunlar saklanmamalıdır. Merkez'in
yaptığı her hata, benim doğrudan sorumluluğum altında olmalıdır ve
Merkez Komitesi'nin başkanı olduğum için hatada benim de dolaylı
bir payım vardır. Başka insanların sorumluluklarını üzerlerinden at-
malarını istemiyorum. Sorumluluk taşıyan bazı başka yoldaşlar da
vardır, ama en başta sorumlu olan ben olmalıyım. Eyalet komite sek-
reterleri, bölge Parti komite sekreterleri, il Parti komite sekreterleri,
mahalle Parti sekreterleri ve diğer sekreterler, fabrika komite sekre-
terleri ve komün Parti komite sekreterleri olan sizler, hepiniz bi-
rinci sekreterlik görevini üzerinize aldığınıza göre, çalışmadaki ha-
taların ve eksikliklerin sorumluluğunu da üstlenmelisiniz.

Aranızda sorumluluğu üzerinden atan ya da sorumluluk almak-
tan korkan, insanların konuşmasına izin vermeyen, kendisini kap-
lan sanan ve inine kimsenin dokunmaya cüret edemeyeceğini düşü-
nen kim varsa, yüzde 100 yenilgiye uğrayacaktır. İnsanlar, siz iste-
seniz de istemesiniz de konuşacaklardır. Sahiden hiç kimsenin se-
nin gibi bir kaplanın inine dokunmaya cesaret edemeyeceğini mi
sanıyorsun? Hiç merak etme, pek güzel edecektir!

Ülkemizde halk demokrasisini ve Parti içi demokrasiyi tam ola-
rak geliştirmedikçe ve proletarya demokrasisi sistemini tam olarak
uygulamadıkça, gerçek proletarya merkezîyetçiliğini sağlamak im-
kânsız olacaktır. Yüksek derecede bir demokrasi olmadan, yüksek
derecede bir merkezîyetçilik olmadan, sosyalist bir ekonomi kur-
mak imkânsızdır. Ülkemiz sosyalist bir ekonomi kurmazsa, nasıl
bir durumda oluruz? Gerçekte, bir burjuva ülkesi haline dönüşen
Yugoslavya gibi bir ülke oluruz; proletarya diktatörlüğü, bir burju-
va diktatörlüğüne, gerici faşist bir diktatörlüğe dönüşür. Bu en faz-
la uyanıklık göstermemiz gereken bir meseledir. Yoldaşların bu ko-
nuda bir hayli düşüneceklerini umuyorum.

Demokratik merkezîyetçilik sistemi olmadan, proletarya diktatörlüğü sağlamlaştırılmaz. Halk içinde demokrasi uygulamak ve halkın düşmanları üzerinde diktatörlük uygulamak; bu iki yön birbirinden ayrılmayan şeylerdir. Bu iki yön birleştirildiği zaman, bu proletarya diktatörlüğü olur ya da demokratik halk diktatörlüğü adı verilebilir. Sloganımız şudur: "Proletarya önderliğinde ve işçi köylü ittifakına dayanan bir demokratik halk diktatörlüğü." Proletarya, önderliğini nasıl uygular? Komünist Partisi aracılığıyla. Komünist Partisi proletaryanın öncüsüdür. Proletarya, sosyalist devrimi ve sosyalist inşayı onaylayan, destekleyen ve ona katılan bütün sınıf ve tabakalarla birleşir ve gerici sınıflar ve onların kalıntıları üzerinde diktatörlük uygular. Ülkemizde insanın insan tarafından sömürülmesi sistemi şimdiden ortadan kaldırılmıştır. Toprak ağası sınıfının ve burjuvazinin iktisadi temelleri ortadan kaldırılmıştır. Gerici sınıflar artık eskiden oldukları kadar azgın değildirler. Örneğin, artık ne 1949 yılında Halk Cumhuriyeti kurulduğu zaman oldukları kadar ne de 1957'de sağ kanat burjuvazi bize çılgınca saldırdığı zaman oldukları kadar azgın değildirler.⁶ Bundan dolayı, onlardan gerici sınıfların kalıntıları diye söz ediyoruz. Ama bu kalıntıları asla küçümseyemeyiz. Onlara karşı mücadele etmeye devam etmeliyiz. Devrilmiş olan gerici sınıflar hâlâ geri dönmeyi planlıyorlar. Sosyalist bir toplumda hâlâ yeni burjuva unsurlar yaratılabilir. Bütün sosyalist dönem boyunca sınıflar ve sınıf mücadelesi hâlâ vardır ve bu sınıf mücadelesi uzun, karmaşık ve hatta bazen bir şiddet olayıdır. Diktatörlük araçlarımız zayıflatılmamalı, aksine güçlendirilmelidir. Güvenlik sistemimiz, doğru çizgiyi izleyen yoldaşların elindedir. Bazı yerlerde güvenlik dairelerinin kötü insanların elinde olması mümkündür. Güvenlik çalışmalarlarıyla ilgilenenler arasında, kitlelere veya Parti'ye dayanmayan bazı yoldaşlar da var. Karşıdevrimcileri tasfiye çalışmasında, onları, Parti komitelerinin önderliğinde

6 Tabii, "Çiçek açma ve mücadele" siyasetine dur denmeden önce, Partiye ve rejime yöneltilecek şiddetli eleştiriye işaret edilmektedir.

kitlelerin yardımıyla tasfiye etmek çizgisini izlemiyorlar. Sadece gizli çalışmaya, sözüm ona profesyonel çalışmaya dayanıyorlar. Profesyonel çalışma gereklidir; karşıdevrimci unsurların hakkından gelmek için izleme ve yargılama yöntemlerini kullanmak mutlaka gereklidir. Fakat, en önemli şey Parti komitesinin önderliği altında kitle çizgisini uygulamaktır. Bütün gerici sınıflar üzerinde diktatörlük söz konusu olduğu zaman, kitlelere ve Parti'ye dayanmak özellikle önemlidir. Gerici sınıflar üzerinde diktatörlük uygulamak, bütün gerici insanları tamamen ortadan kaldırmanız gerektiği değil, onların ait oldukları sınıfları ortadan kaldırmamız gerektiği anlamına gelir. Onları yeniden biçimlendirmek ve yeni insanlar haline getirmek için uygun yöntemler kullanmalıyız. Geniş bir halk demokrasisi olmadan, proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştıramayız ve siyasi iktidar istikrarsız olur. Demokrasi olmadan, kitleler harekete geçirilmeden, kitle denetimi olmadan, gerici ve kötü unsurlar üzerinde etkili bir diktatörlük uygulamak ve onları yeniden biçimlendirmek imkânsız olur. Böylece karışıklık çıkarmaya devam ederler ve bir geri dönüş tezgâhlayabilirler. Bu konu uyanıklık gerektirir ve yoldaşların bunu da uzun uzun düşüneceklerini umuyorum.

3. Hangi Sınıflarla Birleşmeliyiz?

Hangi sınıflarla birleşmeliyiz? Hangi sınıflara baskı uygulamalıyız? Bu bir temel tutum meselesidir.

İşçi sınıfı, köylü sınıfıyla, şehir küçük burjuvazisi ve yurtsever milli burjuvaziyle birleşmelidir; en başta köylü sınıfıyla birleşmelidir. Aydınlar, örneğin, bilim adamları, mühendisler, teknisyenler, öğretmenler, yazarlar, sanatçılar, aktörler, tıp işçileri ve gazeteciler, bir sınıf meydana getirmezler; ya burjuvazinin ya da proletaryanın yanında yer alırlar. Biz sadece devrimci aydınlarla mı birleşiriz? Hayır.

Yurtsever oldukları sürece onlarla birleşiriz ve çalışmalarını sürdürmelerine izin veririz. İşçiler, köylüler, şehirli küçük burjuva unsurlar, yurtsever aydınlar, yurtsever kapitalistler ve diğer yurtseverler hep birlikte bütün ülke nüfusunun yüzde 95'inden fazlasını oluştururlar. Demokratik halk diktatörlüğümüz altında bunların hepsi, halk sınıflamasına dahildir. Ve halk içinde demokrasi uygulamalıyız.

Demokratik halk diktatörlüğünün baskı uygulayacakları şunlardır: Toprak ağaları, zengin köylüler, karşıdevrimci unsurlar, kötü unsurların ve antikomünist sağcılarının temsil ettikleri sınıflar, toprak ağası sınıfıyla gerici burjuvazidir. Bu sınıflar ve kötü insanlar nüfusun yüzde 4 ya da 5'ini oluştururlar. Bunlar düzelmeye zorlamamız gereken insanlardır. Demokratik halk diktatörlüğünün karşı olduğu insanlar bunlardır.

Hangi safta yer alıyoruz? Bütün ülke nüfusunun yüzde 95'inden fazlasını oluşturan halk kitlelerinin yanında mı yer alıyoruz? Yoksa bütün ülke nüfusunun yüzde 4'ünü ya da 5'ini oluşturan toprak ağalarının, zengin köylülerin, karşıdevrimci unsurların, kötü unsurların ve sağcılarının yanında mı yer alıyoruz? Halk kitlelerinin yanında yer almalıyız ve kesinlikle halkın düşmanlarının yanında yer almamalıyız. Bu, bir Marksist-Leniniğin temel tutumu meselesidir.

Bu, gerek ülkemiz içinde ve gerekse uluslararası alanda geçerlidir. Bütün ülkelerin halkları (dünya) nüfusunun yüzde 95'inden fazlasını oluşturan büyük halk kitleleri, hiç şüphesiz devrim istiyor, hiç şüphesiz Marksizm-Leninizmi destekliyor ve revizyonizmi destekleyemez. Bazıları geçici olarak revizyonizmi destekleyebilirler, ama sonunda onu reddedeceklerdir. Hepsi yavaş yavaş uyanacaklar ve emperyalizme ve çeşitli milletlerin gericilerine karşı koyacaklardır; hepsi revizyonizme karşı çıkacaklardır. Gerçek bir Marksist-Leninist, kararlı bir şekilde dünya nüfusunun yüzde 95'inden fazlasını oluşturan halk kitlelerinin yanında yer almalıdır.

4. Objektif Dünya Hakkında Belli Bir Kavrayış Kazanmak

Objektif dünya hakkında belli bir kavrayış kazanırken, zorunluluklar dünyasından özgürlükler dünyasına bir sıçrama yaparken, insan bir süreçten geçmelidir. Çin'in demokratik devrimini nasıl yürüteceği meselesi hakkında Partimizin kavrayışı tam bir birliğe ulaşmadan önce, Parti'nin 1921'de kuruluşundan, 1945'teki Yedinci Kongre'ye kadar aradan tam 24 yıl geçti. Bu arada, 1942 baharından 1945 yazına kadar tamamı 3,5 yıl süren, bütün Parti Çapında Düzeltme Hareketi tecrübesini yaşadık. Bu, demokrasi yöntemini uygulayan, yani, hatayı yapan kim olursa olsun, hatalarını kabul etmesi ve düzeltmesi şartıyla, her şeyin yoluna girdiği ve hatalarını kabul etmesinde ve düzeltmesinde herkesin ona yardımcı olduğu derin bir araştırma hareketiydi. Buna, "gelecekte daha dikkatli olmak için geçmişten ders almak; hastayı kurtarmak için hastalığı tedavi etmek", "başlangıç noktası olarak birlik isteğini almak, eleştiri veya mücadeleden geçmek, doğru ile yanlış arasında ayırım yapmak ve yeni bir temelde, yeni bir birliğe ulaşmak" adı verildi. "Birlik-eleştiri-birlik" formülü o sırada yaratıldı. Düzeltme Hareketi, bütün Partili yoldaşların kavrayış birliğine varmalarına yardım etti. Demokratik devrimin nasıl yürütüleceği meselesiyle Parti çizgisinin ve çeşitli somut siyasetlerin ortaya konması meselelerinin tümü o sırada ve özellikle Düzeltme Hareketi'nden sonra tamamen çözümlendi.

Parti'nin kurulmasıyla, Japonya'ya Karşı Direnme Savaşı arasında, iki zafer ve iki yenilgi tecrübesi yaşadığımız Kuzey Seferi Savaşı ve 10 yıllık Toprak Devrimi Savaşı oldu. Kuzey Seferi Savaşı zafer kazandı, ama 1927'de devrim bir yenilgiye uğradı. Toprak Devrimi Savaşı'nda büyük zaferler kazandık. Kızıl Ordu, 300 bin kişilik bir güç haline geldi; ama sonra yeniden aksiliklerle karşılaştık ve Uzun Yürüyüş'ten sonra 300 bin kişi 20 bin küsura indi. Kuzey Şensi'ye vardıkdan sonra bu sayı biraz arttı, ama gene de 30 bine varmıyordu. Yani hâlâ başlangıçtaki 300 binin onda birinden azdı. Son

tahlilde hangisi daha güçlüydü, başlangıçtaki 300 bin kişilik ordu mu, yoksa 30 binin altındaki ordu mu? Böylesine büyük aksiliklerle karşılaşarak, böylesine zorluklarla mücadele ederek çelikleşmiş, tecrübe kazanmış, yanlış çizgimizi düzeltmiş ve doğru çizgiyi yeniden hâkim kılmıştık. Bunun için 30 bin kişiden az olan ordu, başlangıçtaki 300 bin kişilik ordudan daha güçlüydü. Liu Şao-çi yoldaş, raporunda, son dört yıl içinde çizgimizin doğru olduğunu ve başarılarımızın esas yönü teşkil ettiğini söyledi; pratik çalışmalarımızda bazı hatalar yaptık ve bazı zorluklarla karşılaştık, ama tecrübe kazandık; bu yüzden eskisinden daha zayıf değil, aksine daha güçlüyüz. Aslında, gerçek durum zaten böyledir. Demokratik devrim sırasında önce zafer, sonra yenilgi ve sonra yeniden zafer ve yeniden yenilgi tecrübelerini yaşadık ve ikisini (zaferi ve yenilgiyi) kıyasladıktan sonradır ki, ancak, Çin'in bu objektif gerçeğini kavramaya başladım. Japonya'ya Karşı Direnme Savaşı'nın arifesinde ve bu savaş sırasında, "Çin Devrimci Savaşı'nda Strateji Meseleleri", "Uzun Süreli Savaş Üzerine", "Yeni Demokrasi Üzerine", "Komünist Dergisine Önsöz" gibi birkaç makale yazdım ve Merkez Komitesi için siyaset ve strateji üzerine birkaç belge taslağı hazırladım. Bütün bunlar, devrimci tecrübeyi özetlemeye hizmet etti. Bu makale ve belgeler ancak o sırada yazılabilirdi, daha önce değil; çünkü, bu büyük fırtınalardan geçinceye ve iki zaferimizi iki yenilgimizle kıyaslayabilinceye kadar henüz yeterli tecrübeye sahip değildim ve Çin Devrimi'nin kanunlarını henüz tam olarak kavrayamıyordum.

Genel olarak konuşursak, Çin'in objektif gerçeğini kavrayanlar, Komünist Enternasyonal'deki Çin meseleleriyle ilgili yoldaşlar değil, biz Çinliler olduk. Kısacası Komünist Enternasyonal'deki bu yoldaşların, Çin toplumunu, Çin milletini ve Çin Devrimi'ni anlamadıklarını veya anlamakta tamamen başarısızlığa uğradıklarını⁷ söyleyebiliriz. Bırakın yabancı yoldaşları, uzun zaman için biz bile

⁷ Bu, Ven-suan'daki anlamdır. Van-suyi'de "çok iyi anlamadı" denmektedir. (Hen Ku Liao-çieh yerine, ku hen liao-çieh.)

Çin'in objektif gerçeği hakkında berrak bir kavrayışa sahip değildik! Ancak, Japonya'ya Karşı Direnme döneminde gerçek duruma uygun bir genel Parti çizgisi ve eksiksiz bir dizi somut siyaset formüle ettik. Oysa o zamana kadar, yirmi yılı aşkın bir süredir devrim yapmaktaydık. Önceki yıllar boyunca epey karanlıkta çalışıyorduk. Herhangi bir kimse, herhangi bir yoldaşın, örneğin, Merkez Komitesi'nin herhangi bir üyesinin ya da benim, başlangıçtan beri Çin Devrimi'nin kanunlarını tam olarak anladığını iddia edecek olursa, bol keseden atıyor demektir. Ona kesinlikle inanılmamalıdır. Çünkü, hiç de öyle olmadı. Geçmişte ve özellikle başlangıçta, bütün enerjimiz devrime yönelmişti, ama devrimin nasıl yapılacağı, neyi değiştirmek istediğimiz, neyin önce ve neyin sonra geleceği ve neyin gelecek döneme kadar beklemesi gerektiği meselelerinin hiçbiri oldukça uzun bir dönem boyunca, doğru bir şekilde kavranmamıştı ya da onların tam olarak kavranmamış olduğunu söyleyebiliriz.

Demokratik devrim döneminde Çin Komünist Partimizin nasıl birçok zorlukla karşılaştıktan sonra, Çin Devrimi'nin kanunlarını başarıyla anlamaya başladığını anlatmaktaki, bu tarihi olayları ortaya getirmekteki amacım, yoldaşlarımızın bir şeyi değerlendirmelerine yardım etmektir: Sosyalist inşa kanunlarının kavranması bir süreçten geçmelidir. Başlangıç noktası olarak pratiği almalı, hiçbir tecrübesi olmamaktan, biraz tecrübesi olmaya, biraz tecrübesi olmaktan, daha fazla tecrübesi olmaya; henüz tam olarak kavranmamış olan zorunluluklar dünyasındaki sosyalizmin inşasından, yavaş yavaş körlüğümüzü yenmeye ve objektif kanunları anlamaya geçerek, böylece özgürlük kazanmak, bilgimizde bir sıçrayış sağlamak ve özgürlük dünyasına ulaşmak.

Sosyalist inşaya gelince, bu konudaki tecrübemiz hâlâ eksiktir. Bu konuyu, çok az sayıda ülkenin kardeş partilerinin delegeleriyle tartıştım. Ve onlara sosyalist bir ekonomi inşa etmede hiç tecrübemiz olmadığını söyledim.

Bu konuyu, aralarında Snow adlı bir Amerikalının da bulunduğu kapitalist ülkelerden gelen birçok gazeteciyle de tartıştım. Snow, uzun zamandır Çin'e gelmek istiyordu. 1960'ta gelmesine izin verdik. Onunla bir tartışma yaptım. Ona, "Bildığınız gibi birtakım tecrübelerimiz ve siyaset, askeri işler ve sınıf mücadelesi konularında genel ve özel siyasetlerimiz ve yöntemlerimiz var; ama sosyalist inşaya gelince, geçmişte hiçbir zaman böyle bir şey yapmadık ve hâlâ hiç tecrübemiz yok. '11 senedir bu işi yapmıyor musunuz?' diyebilirsiniz. Evet, 11 senedir yapıyoruz ve hâlâ bilgimiz ve tecrübemiz eksik. Biraz tecrübe sahibi olmaya başlıyorsak da, henüz fazla değil" dedim. Snow, Çin'in uzun vadeli inşa planı hakkında bir şeyler söylememi istedi. "Bilmiyorum" dedim. "Çok temkinlisiniz" karşılığını verdi. Ben, "Bu, temkinli olmak meselesi değil. Sadece, gerçekten bilmiyorum. Kesin olarak hiç tecrübemiz yok, hepsi bu" dedim. Yoldaşlar, bilmediğimiz bir gerçektir. Gerçekten tecrübe eksikliğimiz var ve öyle bir uzun vadeli plana sahip olmadığımız da bir olgudur. 1960, birçok zorlukla karşı karşıya kaldığımız bir yıl oldu. 1961'de, Montgomery'le yeniden bu konuların sözünü ettiğimiz bir tartışma yaptım. "Bir 50 yıl sonra müthiş olacaksınız" dedi. 50 yıl içinde değil, ama 50 yıl sonra, güçlü olabileceğimizi ve başka devletleri "istila" edebileceğimizi söylemek istiyordu. 1960'ta Çin'e geldiği zaman, bana görüşlerini açıkladı. Ben, "Bizler Marksist-Leninstiz, devletimiz de kapitalist bir devlet değil, sosyalist bir devlettir, işte bu yüzden değil 100 yıl sonra, 10 bin yıl sonra bile hiçbir yeri istila etmeyiz. Güçlü bir sosyalist ekonomi inşa etmeye gelince, Çin'de buna 50 yıl yetmez; 100 yıl, hatta daha da uzun sürebilir. Sizin ülkenizde kapitalizmin gelişmesi birkaç yüzyıl sürdü. O sırada hâlâ ortaçağda olan 16. yüzyılı da saymayalım. 17. yüzyıldan bugüne kadar 360 yıl geçti. Ülkemizde büyük ve güçlü bir sosyalist ekonomi inşa etmenin 100 yıldan daha fazla süreceğini sanıyorum" dedim. 17. yüzyıl hangi dönemdi? Çin'de, Ming Haneda-

ni'nin sonu ve Çing Hanedanı'nın başlangıcıydı. Bir yüzyıl sonra, 18. yüzyılın ilk yarısı, Çing Hanedanı'nın Çien-Lung dönemiydi. *Kırmızı Odanın Rüyası*'nin yazarı Zao Süeh-çin, o dönemde yaşadı. O dönem, feodal sistemden memnun olmayan Çia Pao-yü karakterini yaratan dönemdi. Çien-lung döneminde Çin'de kapitalist üretim ilişkileri daha o zamandan filizlenmişti, ama hâlâ feodal bir toplum niteliğindedeydi. Bu *Umut Bahçesi*⁸ adlı kitaptaki karakterlerin toplumsal ortamını oluşturuyordu. Bundan önce, 17. yüzyılda, birkaç Avrupa ülkesi daha o zamandan kapitalizmi geliştirme süreci içine girmişti. Kapitalist üretim güçlerinin bugünkü durumlarına gelebilmeleri 300 yıldan fazla sürdü. Sosyalizm, birçok yönden kapitalizmden üstündür ve ülkemizin iktisadi gelişmesi, kapitalist ülkelerin gelişmesinden çok daha hızlı olabilir. Ama Çin'in büyük bir nüfusu vardır, kaynaklarımız kıttır ve ekonomimiz geridir; işte bu yüzden benim görüşüme göre üretim gücümüzü, 100 yıldan kısa bir süre içinde en ileri kapitalist ülkelerin düzeyine ulaştıracak ve onları geçecek bir hızla geliştirmemiz imkânsızdır. Eğer sadece 20-30 yıl, örneğin, bazılarının tahmin ettiği gibi 50 yıl sürerse, o zaman bu, övgüye değer, fevkalade bir şey olur. Ama yoldaşlar, zorlukların çok olacağını düşünerek, bu dönemin daha uzun süreceğini hesaplarsak daha iyi ederiz derim. Büyük ve güçlü bir kapitalist ekonomi inşa etmek üç yüz, dört yüz yıl sürmüştür; biz de ülkemizde büyük ve güçlü bir sosyalist ekonomiyi 50 ya da 100 yıl içinde inşa etsek ne olur. Önümüzdeki 50 ya da 100 yıl, dünya toplumsal sisteminde temel değişmelerin yer aldığı destansı bir dönem, geçmişteki hiçbir çağla kıyaslanamayacak kadar dünyayı sarsan bir dönem olacaktır. Böyle bir dönemde yaşadığımız için, geçmiş dönemlerin

8 Çia Pao-yü, *Kırmızı Odanın Rüyası*'nin baş erkek kahramanıdır. Mao'nun Yü Ping-po'nun bu romanı yorumlamasına ilişkin eleştirisi, tam olarak şu noktayla ilgilidir: Mao'nun görüşüne göre bu kitap, Yü'nün yaptığı gibi basitçe, kişisel hatalar üzerine bir yakınma olarak değil, tüm olarak feodal toplumun mahkûm edilmesi olarak görülmelidir.

mücadele biçimlerinden birçok yönde ayrılan büyük mücadeleleri sürdürmeye hazır olmalıyız. Bu görevi yerine getirmek amacıyla, Marksizm-Leninizmin evrensel gerçeğini, Çin'de sosyalist inşanın somut gerçeğiyle ve gelecekteki dünya devriminin somut gerçeğiyle kaynaştırmak için elimizden geleni yapmalıyız; pratik yoluyla yavaş yavaş mücadelenin objektif kanunlarını kavramaya başlamalıyız. Cahilliğimiz yüzünden birçok yenilgiye uğramaya ve gerilemelerle karşılaşmaya hazır olmalıyız; bu şekilde tecrübe sahibi olacağız ve nihai zaferi kazanacağız. Olaylara bu açıdan baktığımız zaman, sosyalist inşanın uzun bir zaman alacağını düşünmenin birçok yararı vardır; aksine kısa bir dönem hayal etmek zarar getirebilir.

Sosyalist inşa çalışmamızda hâlâ çok büyük ölçüde körce davranıyoruz. Sosyalist ekonomi bizim için birçok yönden hâlâ, henüz anlaşılmamış bir zorunluluklar ülkesidir. Örnek olarak beni alın: Ekonomik inşa çalışmasında hâlâ kavramadığım birçok konu var. Sanayi ve ticareti hâlâ çok fazla kavramıyorum. Tarımı bir parça kavriyorum, ama bu nispi olarak böyle, gene de çok fazla kavramıyorum. Tarımı daha derin bir şekilde kavramak için insanın pedolojiyi, botaniği, tahıl üretimini, tarım kimyasını, tarımın makineleştirilmesini vs. anlaması gerekir. Aynı zamanda, tahıl, pamuk, yağ, kenendir, ipek, çay, şeker, sebzeler, tütün, tıbbi otlar ve çeşitli tarım ürünleri vb. gibi, birçok tarım üretimi biçimleri de var. Hayvancılık ve ormancılık da var. Ben Vilensky'nin pedolojisine inanan bir kimseyim. Vilensky, pedoloji konusundaki eserlerinde, çiftçiliğin, ormancılığın ve hayvancılığın birleştirilmesini savundu. Bu üç yönlü birleşmeye sahip olmamız gerektiğini düşünüyorum, yoksa tarım zarar görür. Yoldaşlar, çalışmalarınızdan arta kalan birkaç dakikanız olduğu zaman, bu tarım üretimi meselelerini ciddi bir şekilde düşünmenizi öneririm. Ben de daha çok incelemek isterdim. Bununla beraber, şimdiye kadar, bu konularda bilgim çok azdı. Sis-

temle ve üretim ilişkileriyle ilgili konulara daha çok önem verdim. Üretim güçlerini çok az biliyorum. Bütün olarak Partimize gelince, sosyalist inşa hakkındaki bilgimiz çok yetersizdir. Şimdiden sonra tecrübelerimizi özetlemeye zaman ayırmalı ve yoğun çalışmayla ve pratik içinde, sosyalist inşanın kanunlarını ortaya çıkararak, yavaş yavaş kavrayışımızı derinleştirmeliyiz. Birçok yoğun çalışma ve derin araştırma yapmalıyız. Tespit edilmiş bir yerde yerleşmek için köylük bölgelere gitmeliyiz. Üretim tugaylarına ve üretim ekiplerine gitmeli ve yerleşmeliyiz ve fabrikalara ve imalathanelere gitmeliyiz. Araştırma ve inceleme yapmaya gelince, eskiden oldukça iyi bir şekilde yapardık, ama şehirlere geldiğimizden beri bu meseleyi artık ciddi bir şekilde ele almıyoruz. 1961'de bunu bir kere daha savunduk ve şimdi bazı değişiklikler oldu. Ama önder kadrolar, özellikle yüksek kademedeki önder kadrolar arasında bazıları ve bölgeler, daireler ve işletmeler hâlâ bu tarzı uygulamaya başlamadılar. Tespit edilen yerlere hâlâ gitmemiş olan bazı eyalet sekreterleri var. Eyalet sekreterleri kendileri gitmezlerse, bölge Parti sekreterlerinin ve il Parti sekreterlerinin gidip yerleşmelerini nasıl isteyebilirler? Bu iyi değildir, değiştirilmelidirler.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından bu yana 12 yıl geçti. Bu 12 yıl, 8 yıllık birinci döneme ve dört yıllık ikinci döneme ayrılabilir: 1950'den 1957'nin sonuna kadar geçen süre, ilk sekiz yılı oluşturur; 1958'den bugüne kadar geçen süre de, ikinci dört yıldır. Bu konferansımızda, ilk olarak geçmiş çalışmalarımızın tecrübelerini, esas olarak, dört yıllık ikinci dönemin tecrübelerini özetledik. Bu özet, Liu Şao-çi Yoldaş'ın raporunda yansıtılmıştır. Çeşitli alanlarda somut siyasetleri şimdiden formüle ettik, ediyoruz ya da edeceğiz. Halen formüle ettiklerimiz, köylük bölgelerde çalışma üzerine 60 kural, sanayi işletmeleri üzerine 70 kural, yükseköğrenim üzerine 60 kural ve bilimsel araştırma üzerine 40 kural gibi şeylerdir. Bütün bu kural tasarıları ya şimdiden uygulandı ya da şu anda

denenmektedir; gelecekte yeniden gözden geçirilecekler. Bazıları büyük ölçüde değişikliğe ihtiyaç gösterebilir. Formüle edilmekte olan bu kurallar arasında, ticaret kuralları da vardır. Gelecekte formüle edilecek kurallar arasında ise, ortaokul ve ilkokul eğitimi⁹ hakkında kurallar var. Partimizin ve hükümet ve kitle organlarının çalışması hakkında, bazı kuralları da formüle etmeliyiz. Ordu şimdiden bazı kurallar formüle etmiştir. Kısacası, doğru çizgide gelişmeleri için, sanayide, tarımda, ticarete, eğitimde, orduda, hükümette ve Parti'de bu yedi çalışma alanında doğru bir şekilde tecrübeleri özetlemeli ve şartlarımıza uygun bir dizi eksiksiz genel ve özel siyaset ve yöntem bulmalıyız. Sadece genel çizgiye sahip olmak yetmez; aynı zamanda, sanayi, tarım, ticaret, eğitim, ordu, hükümet ve Parti alanlarında genel çizginin önderliğinde şartlarımıza uygun bir dizi eksiksiz somut genel ve özel siyaset ve yöntem de olması gerekir. Ancak o zaman, kitleleri ve kadroları ikna etmek mümkündür. Kavrayış ve hareket birliğine sahip olmaları amacıyla onları eğitirken, bunları eğitim malzemesi olarak kullanmalıyız. Ancak o zaman, devrim ve inşa görevinde zafer kazanmak mümkün olur; aksi halde başaramayız. Bu noktada, daha Japonya'ya karşı Direnme Savaşı sırasında bile derin bir kavrayışımız vardı. O sırada bu şekilde davrandık ve bunun için kadrolar ve kitleler demokratik devrim döneminin eksiksiz bir dizi somut genel ve özel siyasetleri hakkında kavrayış birliğine sahiptiler ve dolayısıyla hareket birliği de vardı. Bu yüzden o dönemin demokratik devrim görevinde zafer kazandık. Bunu herkes biliyor. Sosyalist devrim ve inşa döneminde, ilk birkaç yıldaki devrimci görevlerimiz şunlardı: Köylük bölgelerde, feodal toprak sisteminin değiştirilmesini tamamlamak ve sonra

9 Eylül 1962'deki 10. Genel Toplantı'da kabul edilen köylük bölgelerde çalışma konusundaki 60 maddenin gözden geçirilmiş metni ve 1961 Aralık'ında hazırlanan sanayi çalışması konusundaki 70 maddenin özeti için, bkz. ÇKP Merkez Komitesi Bölgeleri Eylül 1956-Nisan 1969, s.689-725. 1963'te hazırlanan ilk ve ortaokul kuralları için bkz. *China Quarterly*, Suncu Shirk'in makalesi, sayı: 55, Temmuz, Eylül 1973, s.511-546.

tarımında kooperatifleşmeyi uygulamak; şehirlerde ise, kapitalist sanayi ve ticaret işletmelerinin sosyalist dönüşümünü gerçekleştirmek. O sırada ekonomik inşa alanındaki görevimiz, ekonomiyi onarmak ve birinci beş yıllık planı uygulamaktı. O sırada gerek devrim, gerekse inşa için, objektif şartlara uygun ve çok fazla ikna gücü olan genel bir çizgiye sahiptik. Aynı zamanda genel çizginin önderliği altında eksiksiz bir dizi genel ve özel siyasetlere ve yöntemlere de sahiptik. Bu yüzden kadroları ve kitleleri eğitebildik, kavrayışlarında birlik sağlayabildik ve çalışma nispeten iyi bir şekilde yürütüldü. Bunu da herkes biliyor. Ama o günlerde, ekonomik inşada hiç tecrübemiz olmadığı için, Sovyetler Birliği'ni kopya etmekten başka çaremiz yoktu. Özellikle ağır sanayi alanında aşağı yukarı her şeyi Sovyetler Birliği'nden kopya ettik ve yaratıcılığımız çok azdı. O sırada bu şekilde davranmak mutlak bir zorunluluktuktu, ama aynı zamanda da bir zayıflıktı; yaratıcılık ve kendi ayaklarımızın üstünde durma yeteneği eksikliydi. Tabii, bu, uzun vadeli stratejimiz olamazdı. 1958'den sonra kendi gücüne güvenmeyi başlıca siyasetimiz, dış yardım almak için çabalamayı ise ikincil amacımız yapmaya karar verdik. 1958'de, Parti'nin Sekizinci Kongresi'nin İkinci Oturumu'nda "Sosyalizmi inşada vargücümüzle yüksek hedeflere yönelerek, daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve ekonomik sonuçlar elde etme" genel çizgisini kabul ettik. Aynı yıl halk komünleri de kuruldu ve "Büyük İleri Atılım" sloganı ortaya atıldı. Sosyalist inşanın genel çizgisinin açıklanmasından sonra, daha bir süre hâlâ yeterli tecrübemiz olmadığı için şartlara uygun, eksiksiz bir dizi genel ve özel siyaset ve yöntemleri formüle etmeye ne vaktimiz ne de imkânımız olmamıştı. Bu şartlar altında, kadrolar ve kitleler, ne bütünsel bir eğitim malzemesine sahiptiler ne de siyaset üzerine sistematik bir eğitim görmüşlerdi; bu yüzden, gerçek bir kavrayış ve hareket birliğine sahip olmak mümkün değildi. Bu ancak, zamanla, aksilik ve zorlukların tecrübesinden ve gerek olumlu, gerekse olumsuz tecrübe kazandıktan sonra mümkün oldu. Şimdi her şey

yolundadır ve bunlara ya şimdiden sahibiz ya da şu anda onları formüle etmekteyiz. Böylece şimdi sosyalist devrimi ve sosyalist inşayı daha akıllı bir şekilde sürdürebiliyoruz. Genel çizginin rehberliğinde eksiksiz bir dizi somut genel ve özel siyasetleri formüle edebilmek için, kitlelerden fikirlerin gelmesine izin vermek, sistematik ve derinlemesine araştırma ve inceleme yöntemini uygulamak ve çalışmalarımızdaki olumlu ve olumsuz tecrübeleri tarihi olarak incelemek gereklidir. Ancak, o zaman objektif şeylerin tabiatında var olan ve insanların subjektif hayalleriyle yaratılmamış olan kanunları keşfedebiliriz; ve gene ancak o zaman, şartlara uygun çeşitli kuralları formüle edebiliriz. Bu çok önemli bir konudur. Yoldaşlar, lütfen bu noktaya dikkat ediniz.

Sanayi, tarım, ticaret, eğitim, askeri işler, hükümet ve Parti, bütün bu yedi alanda, her şeye önderlik eden Parti'dir. Sanayi, tarım, ticaret, kültür, eğitim, ordu ve hükümete Parti'nin önderlik etmesi gerekir. Genel olarak konuşursak, Partimiz çok iyidir. Partimiz esas olarak işçiler ve yoksul köylülerden oluşur. Kadrolarımızın büyük çoğunluğu iyidir ve hepsi gayretle çalışırlar. Ama Partimizde hâlâ bazı meselelerin var olduğunu da görmemiz gerekir. Partimizde her şeyin iyi gittiğini hayal etmemeliyiz. Şimdi 17 milyondan fazla Parti üyesine sahibiz ve bu üyelerin aşağı yukarı yüzde 80'i, devletin kurulmasından sonra üye oldular; Parti'ye 1950'lerde katıldılar. Üyelerin sadece yüzde 20'si devletin kurulmasından önce (Parti'ye) katılmıştır ve bu yüzde 20 arasında Parti'ye 1930'dan önce katılanlar –yani 1920'lerde Parti'ye katılanlar– sekiz yıl önce yapılan bir tahmine göre 800 küsurdu. Bunların bazıları son iki yıl içinde öldü, şimdi korkarım böylece yalnız 700 küsur kişi kaldı. Gerek eski gerekse yeni Parti üyeleri arasında –özellikle yeni üyeler arasında– daima karakterleri ve çalışma tarzları saf olmayan bazı kimseler vardır. Bunlar bireyciler, bürokratlar ve subjektivistlerdir. Hatta bazıları yozlaşmış insanlar haline gelmişlerdir. Komünist Partisi üyeleri kılığına giren bazı insanlar vardır, ama bunlar hiçbir şekilde işçi sınıfını temsil

etmezler; aksine burjuvaziyi temsil ederler. Parti içinde her şey saf değildir. Bu noktayı tespit etmeliyiz, aksi halde sıkıntı çekeriz.

Yukarıda sözünü ettiğim, öne sürdüğüm dördüncü noktadır. Objektif dünyayı kavrayışımız bir işleminden geçmelidir. Başlangıçta onu kavramayız ya da tam olarak kavramayız, ama tekrarlanan pratikten sonra ve pratik yoluyla sonuçlar elde ettikten sonra, zaferler kazandığımız ve aynı zamanda sendelediğimiz ve aksiliklerle karşılaştığımız zaman, zaferlerimizi ve yenilgilerimizi kıyaslama olanağına kavuşuruz. Ancak, o zaman, tam kavrayış ya da nispeten tam kavrayış noktasına erişme olanağı ortaya çıkar. O zamana kadar daha fazla inisiyatif kullanmış ve daha özgür, daha akıllı oluruz. Özgürlük zorunluluğunun kavranması demektir ve objektif dünyanın değiştirilmesi demektir. İnsan, ancak, zorunluluğun kavranması temelinde hareket özgürlüğüne sahip olabilir. Bu, özgürlük ve zorunluluğun diyalektik kanunudur. Zorunluluk diye adlandırdığımız şey, objektif olarak var olan kanundur. Onu kavramadan önce davranışımız bilinçli olamaz; körlük unsurları taşır. Bu süre içinde aptal oluruz; son birkaç yıl içinde bir sürü aptalca hata yapmadık mı?

5. Uluslararası Komünist Hareket

Bu konuda da sadece basit birkaç cümle söyleyeceğim. İster Çin'de, isterse dünyanın başlıca ülkelerinde olsun, halkın yüzde 90'ından çoğu uzun vadede Marksizm-Leninizmi destekleyecektir. Bugün dünyada, hâlâ sosyal demokrat partiler, revizyonistler, emperyalistler ve çeşitli ülkelerin gericileri tarafından aldatılan henüz uyanmamış pek çok insan vardır. Ama sonunda yavaş yavaş uyancaklar ve Marksizm-Leninizmi destekleyeceklerdir. Marksizm-Leninizm gerçektir; ona karşı durulamaz. Kitleler devrim istiyor; dünya devrim sonunda zafer kazanacaktır. Lu Sün'ün kitabındaki Ah Ku'nun devrim yapmasına izin vermeyen Çao Ağa, Çien Ağa ve Sahte Yabancı Şeytan gibi devrimi yasaklayan karakterler, en sonunda, mutlaka yenilgiye uğrayacaklardır.

Sovyetler Birliği ilk sosyalist ülkeydi ve Sovyet Komünist Partisi de Lenin'in yarattığı partiydi. Sovyetler Birliği'nde Parti ve devlet önderliğinin revizyonistler tarafından gasp edilmiş olmasına rağmen, yoldaşlarımıza Sovyetler Birliği'ndeki geniş kitlelerin, sayısız Parti üyesinin ve kadroların iyi olduğuna; devrim istediklerine ve revizyonistlerin iktidarının uzun sürmeyeceğine kesinlikle inanmalarını öğütlerim. Ne zaman olursa olsun; ister şimdi, ister gelecekte, bizim neslimiz ya da bizim neslimizden sonraki dönemde, hepimiz Sovyetler Birliği'nden öğrenmeli ve Sovyetler Birliği'nin tecrübelerini incelemeliyiz. Sovyetler Birliği'nden öğrenmezsek, hatalar yaparız. Sovyetler Birliği, revizyonistlerin iktidarı altında olduğuna göre, hâlâ onlardan öğrenmeli miyiz diye sorulabilir. Sovyetler Birliği'nin iyi insanları ve iyi şeylerinden ve Sovyet Komünist Partisi'nin iyi tecrübelerinden öğrenmeliyiz. Sovyetler Birliği'nin kötü insanlarına, kötü şeylerine ve Sovyet revizyonistlerine gelince, onları olumsuz örnekler olarak ele almalı ve bundan ders çıkarmalıyız.

Proleter enternasyonalizminin birlik ilkesini daima yüksekte tutmalıyız. Biz, daima, sosyalist ülkelerin ve dünya komünist hareketinin sıkı bir şekilde birleşmesi gerektiğini savunuyoruz. Uluslararası revizyonistler durmadan bize küfrediyorlar. Bırakalım küfretmeye devam etsinler. Gerekli olduğu zaman onlara bazı uygun cevaplar verebiliriz. Partimiz küfredilmeye alışmıştır. Geçmişte bize saldıranları bir yana bırakırsak, bugün saldıranlar kimlerdir? Dışta, bizi emperyalistler lanetliyor; gerici milliyetçiler lanetleniyor, revizyonistler lanetleniyor; ülkemizde ise Çan Kayşek bizi lanetliyor, toprak ağaları, zengin köylüler, gericiler, kötü unsurlar ve sağcılar lanetliyor. Geçmişte de daima böyle yaptılar. Tecrit olmuş bir durumda mıyız? Ben kendimi tecrit edilmiş hissetmiyorum. Sadece bu odada 7 000'den fazla insan var; 7 000'den fazla insanla nasıl tecrit olunur? Bütün ülkelerin halk kitleleri şimdiden bizimle aynı saftalar ya da aynı safta olacaklar. Hiç tecrit olmuş sayılabilir miyiz?

6. Bütün Parti'yi ve Bütün Halkı Birleştirmeliyiz

Parti'nin içinde ve dışında ilerici unsurları ve aktif unsurları birleştirmeliyiz ve geride kalanları ileriye çekmek için ortadaki unsurları birleştirmeliyiz. Ancak, bu şekilde bütün Parti'yi ve bütün ülkeyi birleştirebiliriz. Fakat, böyle bir birliğe dayanarak, çalışmamızı sürdürebilir, zorlukları yenebilir ve Çin'i doğru bir şekilde inşa edebiliriz. Bütün Parti'yi ve bütün halkı birleştirmek, bizim kendi belirli yolumuz olmayacak demek değildir. Bazıları, Komünist Partisi'nin "bütün halkın partisi olduğunu" söylüyorlar, ama biz meseleyi bu şekilde görmüyoruz. Partimiz, bir proletarya partisidir; proletaryanın öncüsüdür; Marksizm-Leninizmle silahlanmış savaştı bir güçtür. Biz, toplam nüfusun yüzde 95'inden fazlasını oluşturan halk kitlelerinin yanındayız. Toplam nüfusun yüzde 4-5'ini oluşturan toprak ağalarının, zengin köylülerin, gericilerin, kötü unsurların ve sağcılarının kesinlikle yanında değiliz. Uluslararası alanda da durum aynıdır; bütün Marksist-Leninistlerin, bütün ihtilalci yoldaşların ve bütün halkın birliğinden söz ediyoruz. Çeşitli ülkelerin antikomünist halk düşmanı emperyalistleri ve gericileriyle birlikten kesinlikle söz etmiyoruz. Ama aynı zamanda, bu kimselerle mümkün olan her zaman diplomatik ilişkiler kurmak da istiyoruz ve beş ilke temelinde onlarla barış içinde bir arada yaşamak için çalışıyoruz. Fakat, bu konu, bütün ülkelerin halklarıyla birlik konusundan farklı bir kategoriye girer. Bütün Parti ve bütün halkı birleştirmek için, demokrasiyi geliştirmek ve halkın konuşmasına izin vermek gereklidir. Parti içinde böyle olmalıdır; Parti dışında da böyle olmalıdır. Eyalet Parti komitelerindeki yoldaşlar, bölge Parti komitelerindeki yoldaşlar, il Parti komitelerindeki yoldaşlar, geri döndüğünüz zaman halkın konuşmasına kesinlikle izin vermelisiniz. Şimdi burada olanlar da olmayanlar da böyle davranmalıdırlar. Parti'deki bütün yönetim üyeleri demokrasiyi geliştirmeli ve halkın konuşmasına izin vermelidirler. Sınırlar nedir? Biri: Parti disiplinini gözetmeliyiz, azınlık çoğunluğa uymalıdır ve bütün Parti Merkez Komitesi'ne uymalıdır.

Başka bir sınırlama ise, gizli hiziplerin örgütlenmesini yasaklamaktır. Açık muhalefet gruplarından korkmuyoruz. Biz sadece gizli muhalefet gruplarından korkuyoruz. Böyle insanlar gerçeği sizin yüzünüze söylemezler, yüzünüze söyledikleri sadece yalan ve sahtekârlıktır. Gerçek amaçlarını ortaya koymazlar. Ama disiplini bozmadıkça, gizli hizipçi faaliyetler sürdürmedikçe, konuşmalarına daima izin vermeliyiz ve yanlış şeyler söyleseler bile, onları cezalandırmamalıyız. İnsanlar yanlış şeyler söylerlerse eleştirilebilirler, ama onlara karşı ikna yöntemini kullanmalıyız. Onları ikna etmeye çalıştığımız halde ikna olmazlarsa ne yapmalıyız? Kendi fikirlerini korumalarına izin verebiliriz. Çoğunluk tarafından alınan kararlara uydukları sürece, azınlığın kendi çeşitli fikirlerini korumasına izin verilebilir. Gerek Parti içinde ve gerekse Parti dışında, azınlığın kendi fikirlerini korumasına izin vermenin yararı vardır. Yanlış fikirlere sahipeler, geçici olarak onları koruyabilirler ve gelecekte fikirlerini değiştirirler. Azınlığın fikirlerinin doğru olduğu çok sık ortaya çıkar. Tarih böyle örneklerle doludur. Başlangıçta gerçek, insanların çoğunluğunun elinde değil, bir azınlığın elindedir. Marx ve Engels gerçeği ellerinde tutuyorlardı, ama başlangıçta azınlıktaydılar. Lenin de çok uzun bir dönem boyunca azınlıktaydı. Kendi Partimiz içinde de bu çeşit tecrübemiz oldu. Gerek Cen Du-siyu'nun hâkimiyeti altında ve gerekse "Sol-kanat" çizgisinin hâkimiyeti döneminde, gerçek, yönetim organlarındaki çoğunluğun değil, azınlığın elindeydi. Tarihte de, Kopernik, Galileo, Darwin gibi doğa bilimcilerinin öğretileri çok uzun süre halkın çoğunluğu tarafından kabul edilmemişti, aksine onların yanlış olduğu düşünülüyordu. Zamanlarında, onlar azınlıktaydılar. Partimiz 1921'de kurulduğu zaman, ancak birkaç düzine üyemiz vardı; biz de azınlıktaydık, fakat bu birkaç kişi, gerçeği ve Çin'in geleceğini temsil ediyordu.

Ayrıca tutuklama ve idamlar konusunda da birkaç şey söylemek istiyorum. Bugün devrimin zaferinden bir düzine ya da daha fazla yıl sonra devrilmiş gerici sınıfların unsurları henüz düzelmemişken,

hâlâ bir geri dönüşü gerçekleştirmeye çabalayan insanlar varken, birkaç kişinin tutuklanması ve idam edilmesi gereklidir. Aksi halde halkın kızgınlığı yatıştırılmaz ve halkın diktatörlüğü sağlamlaştırılmaz. Ama, insanları rasgele tutuklamamalıyız ve özellikle insanları rasgele idam etmemeliyiz. Saflarımıza sızmış olan bazı kötü insanlar, kötü unsurlar ve yozlaşmış insanlar var; sefilce ve başıboş bir şekilde davranan ve halkın tepesine oturarak onun üstüne eden yozlaşmış unsurlar var. Bu insanlar küçük Çan Kayşek'lerdir. Bu tip insanların hakkından gelecek bir yol bulmalıyız; bazılarını tutuklamalı ve en büyük suçları işlemiş, en büyük kötülükleri yapmış olan en berbatlarından birkaçını idam etmeliyiz. Çünkü, bu tip insanların hiçbirini tutuklamaz ya da idam etmezsek, halkın kızgınlığını yatıştırıramayız. "Onları tutuklamaktan vazgeçemeyiz, onları idam etmekten vazgeçemeyiz" derken, bunu kastediyoruz. Ama ne sebeple olursa olsun, çok fazla insan tutuklamamalı ve çok fazla kişiyi idam etmemeliyiz. Tutuklanabilecek, ama tutuklanmasa da olacak, idam edilebilecek, ama idam edilmese de olabilecek insanları tutuklamaya ya da idam etmemeye karar vermeliyiz. Bir zamanlar Şanghay'ın belediye başkanı yardımcısı olan Pau Han-nien adlı bir adam vardı. Geçmişte Guomintang'a gizlice teslim olmuştu. C.C kliğinin¹⁰ bir adamıydı. Şimdi hapiste tutuluyor; onu idam etmedik. Pau Han-nien gibi bir insanı öldürürsek ve böylece idamlar üzerindeki yasağı kaldırırsak, o zaman onun gibi olan herkesi öldürmemiz gerekir. Guomintang hesabına çalışan bir gizli ajan olan, Vang Si-vey adlı bir adam daha vardı. Yenan'dayken, devrime saldıran ve Komünist Partisi'ne söven Vahşi Zambak adlı bir kitap yazdı.¹¹ Sonradan tutuklandı ve idam edildi. Bu olay, ordunun yürüyüşte olduğu sırada meydana geldi ve güvenlik organları onu idam etmeye kendileri karar verdiler; karar Merkez'den gelmedi. Bu olay konusunda sık sık

10 1930'larda yarıfaşist "Mavi Gömleklilerin" yaratılmasında rol oynamış olan, Çan Kayşek'in ilk patronu, Çen Çimey'in yeğenleri Çen kardeşler tarafından yönetilen gerici bir Guomintang hizbi.

11 Vang Si-vey hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Komünist Çin'de Edebi Muhalefet*.

eleştiriler yönelttik; idam edilmemesi gerektiği kanısındaydık. Gizli bir ajansa, bize saldırmak için makaleler yazdıysa ve ölünceye kadar düzelmeyi reddettiyse, neden onu orada bırakmayalım ya da gidip çalışmasına izin vermeyelim? İnsanları öldürmek iyi değildir. Mümkün olduğu kadar az insanı tutuklamalı ve idam etmeliyiz. Adım başında insan tutuklar ve idam edersek, bunun nihai sonucu, herkesin can korkusuna düşmesi ve kimsenin konuşmaya cesaret edememesi olur. Böyle bir ortamda fazla demokrasi olmaz.

İnsanlara ayırım yapmaksızın ceza külahı giydirmemeliyiz. Yol-
daşlarımızın bazıları insanlara külah giydirerek mahkûm etme alış-
kanlığı içindedirler. Ağızlarını açar açmaz külahlar fırlıyor; insan-
ları konuşmaya cesaret edemeyecek kadar korkutuyorlar. Tabii, in-
san külah giydirmekten tamamen kaçınamaz. Liu Şao-çi Yoldaş ta-
rafından verilen raporda birçok külah yok mu? "Bölücülük" bir kü-
lah değil midir? Her Tom, Dick ve Harry'nin "bölücülük" damgası
yememesi ve herkesin "bölücülükle" damgalanmaması için, insan-
lara yeteri kadar düşünmeden külah giydirmemeliyiz. Başkaları ta-
rafından giydirilmesi yerine, külahların insanların kendileri tarafın-
dan giyilmesi ve giyene uyması daha iyidir. İnsanlar kendileri bir-
kaç külah giyerler de, başkaları onların bu külahları giymelerini ka-
bul etmezse, o zaman çıkarılmalıdırlar. Bu çok iyi bir demokratik
ortam yaratacaktır. Biz, başkalarının hatalarına sarılmamayı, insan-
lara külah giydirmemeyi ve sopa sallamamayı savunuyoruz. Amaç,
insanların yüreklerinin ferah olması ve fikirlerini ifade etmeye ce-
saret etmelerini sağlamaktır.

Hata yapmış olanlara karşı ve insanların konuşmasına izin ver-
meyenlere karşı iyi niyetli ve yardımcı bir tavır almalıyız. İnsanla-
rın, hata yapmayı kaldıramayacaklarını, herhangi bir hata yaparlarsa
bunun müthiş sonuçlar doğuracağını ve bir kere hata yaptıkları
takdirde bir daha asla başlarını dik tutamayacaklarını hissettikleri
bir ortam yaratmamalıyız. Bir kimse hata yaptığında, samimi bir şe-
kilde düzelmek isterse ve gerçekten bir özeleştiri yaparsa, o zaman

onu kabul ettiğimizi göstermeliyiz. Birinci ya da ikinci defa özeleştiriyi yapanlardan çok fazla şey istememeliyiz. Kendi kendilerini incelemede eksik kalmışlarsa önemli değildir; yeniden düşünmelerine izin vermeli ve onlara iyi niyetle yardım etmeliyiz. İnsanların başkalarının yardımına ihtiyacı vardır; hata yapan yoldaşlara hatalarını anlamaları için yardım etmeliyiz. İnsanlar samimi bir şekilde özeleştiriyi yapıyor ve hataları düzeltmek istiyorlarsa, o zaman onları affetmeli ve onlara karşı yumuşak bir siyaset izlemeliyiz. Başarıları hâlâ birinci derecede önemliyse, yeterliyseler, görevlerine devam etmelerine izin verilebilir.

Bu konuşmamda bazı olayları ve bazı yoldaşları eleştirdim, ama onların adlarını vermedim. Tom, Dick ve Harry'nin kim olduğunu belirtmedim. Siz, kendiniz, kafalarınızda bazı yakıştırmalar yapmışsınızdır (gülüşmeler). Son birkaç yıldaki eksikliklerin ve yapılan hataların en büyük sorumluluğunu Merkez üstlenmelidir; Merkez'de en önemli sorumluluk benimdir; ondan sonra sorumluluk, eyalet komitelerine, belediye komitelerine ve özerk bölge Parti komitelerine aittir; ve üçüncü olarak bölge komite kademesine, dördüncü olarak il komite kademesine ve beşinci olarak da fabrika Parti komitelerine ve komün Parti komitelerine aittir. Kısacası herkese sorumluluk payı düşmektedir. Yoldaşlar, geri döndüğünüz zaman, demokratik merkezîyetçiliği inşa etmelisiniz. İl komitelerindeki yoldaşlar, demokratik merkezîyetçiliği inşa etmeleri ve güçlendirmeleri için komün Parti komitelerine önderlik etmelidirler. Her şeyden önce kolektif önderliği kurmalı ve güçlendirmeliyiz ve çok önceden "bölücülük" olarak teşhis edilen önderlik türünü uygulamamalıyız. Bu son yöntemde, Parti komite sekreterleri ve üyeleri kendi işlerini tek başlarına yaparlar; ne gerçekten kolektif tartışmalar olur ne de gerçekten kolektif önderlik uygularlar.

Demokrasiyi geliştireceksek, başkalarını bizi eleştirmeye teşvik etmeliyiz ve eleştirilerini dinlemeliyiz. Eleştiriyi kaldırabilmek için, önce özeleştiriyi yapmak yolunda tedbirler almalıyız. İncelenmesi ge-

reken her şeyi bir saatte ya da en fazla iki saatte incelemeliyiz. Her şey açığa çıkarılacaksa bu kadar zaman alabilir. Başkaları yeterli olmadığını düşünürlerse o zaman bırakın düşündüklerini söylesinler. Söyledikleri doğruysa, fikirlerini kabul ederiz. Başkalarının konuşmasına izin verdiğimiz zaman, tavrımız aktif mi, yoksa pasif mi olmalıdır? Elbette, aktif olmak daha iyidir. Savunmaya itilirse ne yapabiliriz? Geçmişte demokratik değildik ve onun için kendimizi savunmada bulduk. Önemli değil. Bırakın herkes bizi eleştirsin. Bana gelince, bütün gün dışarıya çıkmayacağım; akşam da tiyatroya gitmeyeceğim. Lütfen gelin ve gece gündüz beni eleştirin (gülüşmeler). O zaman oturup dikkatle düşüneceğim, iki üç gece uyumayacağım, anlayana kadar eleştiriyi düşüneceğim ve o zaman samimi bir kendini-inceleme yazacağım. Meseleyi böyle ele almak gerekmez mi? Kısacası, başka insanların konuşmasına izin verin. Başkaları konuşursa, ne dünya yıkılır, ne de siz kapı dışarı edilirsiniz. Ama konuşmalarına izin vermezseniz, o zaman, kapı dışarı edileceğiniz gün mutlaka gelecektir.

Bugün konuşmamı yukarıdaki meselelerle sınırlandırıyorum. Konuşmamın esas noktası, demokratik merkezîyetçiliğin gerçekleştirilmesi ve Parti içinde ve dışında demokrasinin geliştirilmesi konusudur. Yoldaşların bu konuya dikkatle eğilmelerini öneririm. Bazı yoldaşlar hâlâ demokratik merkezîyetçilik açısından düşünmüyorlar. Şimdi, bu düşünme tarzını uygulamanın ve bu konu hakkında bir parça kavrayış edinmenin zamanıdır. Demokrasiyi geliştirmek için elimizden geleni yaparsak, o zaman Parti içinde ve dışında geniş halk kitlelerinin coşkunluğunu harekete geçirebiliriz. Toplam nüfusunuzun yüzde 95'inden fazlasını oluşturan geniş halk kitlelerini birleştirebiliriz. Bunu sağladığımız zaman, çalışmalarımız gittikçe düzeler ve karşılaştığımız zorlukların üstesinden daha çabuk gelebiliriz. Davamız çok iyi gelişir (coşkun alkışlar).

SEKİZİNCİ MERKEZ KOMİTESİ'NİN ONUNCU GENEL TOPLANTISI'NDA KONUŞMA

(24 EYLÜL 1962 SABAHI HUAY-CEN SALONU.)

Şimdi saat on. Toplantı başlamıştır.

Merkez Komitesi'nin bu genel toplantısı, bir dizi önemli meseleyi çözmüştür. Bunlardan biri tarım meselesi, bir diğeri de ticaret meselesidir. Bunların ikisi de önemli meselelerdir. İkinci derecede meseleler olan sanayi ve planlama meseleleri de var. Üçüncüsü, Parti içi birlik konusudur. Birçok yoldaş konuşma yaptı. Tarım konusu Cen Bo-da Yoldaş, ticaret konusu Li Sien-nien Yoldaş ve planlama konusu Li Fu-çun ve XX Yoldaşlar tarafından açıklandı. Bu konulara ek olarak, Kontrol Komisyonu'nun üyelerini artırma ve kadroların terfi ve nakilleri sorunları da var.

Bu konferans bugün açılmadı. İki aydan fazla bir süredir toplantı halindedir. Bir ay Peytayho'da toplandı ve Pekin'e nakledildiğinden bu yana da aşağı yukarı bir aydır devam ediyor. Pratik meseleler, Ağustos ve Eylül'de, gerçekte geniş gruplar olan (burada hazır bulunan herkes katıldı) çeşitli küçük gruplar tarafından tartışıldı ve açıklığa kavuşturuldu. Onun için, şimdi genel toplantı fazla uzun sürmeyecektir, üç beş gün herhalde yeterli olacaktır. 27'sine kadar bitiremezsek, toplantının sona ermesi gereken tarih olan 28'ine kadar devam ederiz.

Peytayho'da üç meseleyi, sınıf, durum ve çelişmeler meselelerini ortaya getirdim. Sınıf meselesini ortaya getirdim. Çünkü, bu me-

sele çözülmemiştir. İç durumu bir yana bırakırsak, uluslararası alanda, emperyalizm, milliyetçilik ve revizyonizm vardır. Sınıf meselesini çözmemiş olan kapitalist ülkeler hakkında konuşuyorum. Bu yüzden antiemperyalist bir görevimiz var. Milli kurtuluş hareketlerini destekleme, yani Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın, işçileri, köylüleri, devrimci milli burjuvaziyi ve devrimci aydınları içine alan geniş halk kitlelerini destekleme görevimiz var. Bu kadar çok sayıda insanla birleşmek istiyoruz. Ama bu ne Nehru gibi gerici milli burjuvaziyi, ne de yedi sekiz kişiyle birlikte yapısal reformlar teorisini savunan döneke Japon Komünist Sosiro Kasuga¹ gibi gerici burjuva aydınlarını içermez.

Peki, sosyalist ülkelerde sınıflar var mıdır? Sınıf mücadelesi var mıdır? Şimdi sosyalist ülkelerde sınıfların var olduğunu ve sınıf mücadelesinin de şüphesiz var olduğunu kesinlikle söyleyebiliriz. Lenin şöyle demişti: "İhtilalin zaferinden sonra, uluslararası alanda burjuvazi var olduğu için, ülke içinde burjuva kalıntıları var olduğu için, küçük burjuvazi var olduğu ve sürekli olarak burjuvaziyi yarattığı için, ülke içinde devrilmiş olan sınıflar, gelecekte uzun bir zaman için varlıklarını sürdürecekler ve hatta geri dönüş girişiminde bulunabileceklerdir." Avrupa'da, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde burjuva devrimlerinin birçok inişi ve çıkışı oldu. Feodalizmin yıkılmasından sonra, birçok geri dönüş ve tarihi zikzak meydana geldi. Böyle geri dönüşler sosyalist ülkelerde de mümkündür. Bunun bir örneği, işçilerin ve köylülerin ülkesi olmaktan çıkıp, gerici milliyetçi unsurlar tarafından idare edilen bir ülke haline dönüşerek niteliğini değiştiren ve revizyonist olan Yugoslavya'dır. Ülkemizde bu konuyu gerçekten derinlemesine kavramalı ve incelemeliyiz. Sınıfların uzun zaman var olmaya devam edeceğini kabul etmeliyiz. Ayrıca, sınıf mücadelesinin de var olduğunu onaylamalı ve gerici sınıfların geri dönmesinin mümkün olduğunu kabul etmeliyiz. Uyanıklığımızı artırmalı, kadroları, kitleleri, orta ve alt kademe kadro-

¹ Stalin aleyhtarlığından sonra yeni bir Parti kuran bir Japon revizyonisti.

larını olduğu kadar, gençliğimizi de doğru bir şekilde eğitmeliyiz. Eski kadrolar da bu konuları incelemeli ve eğitilmelidir. Aksi halde bizimki gibi bir ülke hâlâ kendi zıddına dönüşebilir. Kendi zıddına dönüşmek gene de çok fazla önemli olmayabilir, çünkü gene inkârın inkârı olur ve sonradan gene kendi zıddımıza dönüşebiliriz. Çocuklarımızın nesli revizyonist olur ve kendi zıddına dönüşürse, böylece sözde hâlâ sosyalizme sahip olmalarına rağmen, gerçekte kapitalizm var olursa, o zaman torunlarımız hiç şüphesiz isyan edecekler ve babalarını devireceklerdir. Çünkü, kitleler bu durumdan memnun olmayacaklardır. Onun için bundan sonra, her yıl, her ay, her gün bu konu üzerinde durmalıyız. Bu konuda daha berrak bir Marksist-Leninist çizgiye sahip olmak için, kongrelerde, Parti temsilcileri konferanslarında, genel toplantılarda ve yaptığımız her toplantıda bunun hakkında konuşacağız.

Son birkaç yıldır ülkemizdeki durum çok iyi değildi, ama şimdi daha iyiye doğru bir dönüş başlıyor. 1959 ve 1960'ta, esas olarak, çoğu kimsenin meseleleri anlamalarını sağlayacak tecrübeleri olmadığı için, birçok şey yanlış yapıldı. En ciddi hata, mahsule el koymada fazla ileri gitmemizdi. Çok fazla tahılımız olmadığı zaman, olduğunu söylemekte ısrar ettik. Gerek sanayide ve gerekse tarımda körlemesine emirler yayımlandı. Bazı başka büyük çapta hatalar da oldu. 1960'ın ikinci yarısından itibaren bunları düzeltmeye başladık. Aslında, düzeltmeye, Ekim 1958'deki Birinci Çengçov Konferansı'nda başladığımız söylenebilir. O yılın Nisan ayında yapılan Şanghay Konferansı'nda da hatalarımızı düzeltmeye önem verdik. Bu arada, 1960'ta, revizyonizm bize baskı yaptığı için, buna yeteri kadar önem vermediğimiz bir dönem oldu. Dikkatimiz Kruşçev'e karşı çıkmaya çevrilmişti. 1958'in ikinci yarısından itibaren, Çin kıyılarını abluka altına almak istedi. Kıyılarımızı kontrol etmek ve bizi abluka altına almak için ortak bir donanma kurmak istedi. Kruşçev'in ülkemize gelişi, bu mesele yüzündendi. Bundan sonra Kruşçev, Eylül 1959'daki Çin-Hint sınır anlaşmazlığı sırasın-

da bize saldıran Nehru'yu destekledi ve Tass Ajansı bir bildiri yayımladı. Ondan sonra Kruşçev, Çin'e geldi ve Ekim'deki Onuncu Yıldönümünü Kutlama ziyafetinde, bizim kürsümüzden bize saldırdı. 1960'taki Bükreş Konferansı'nda, bizi kuşatmak ve imha etmek² istediler. Ondan sonra, hepsi Marksizm-Leninizm ile revizyonizm arasındaki mücadeleyle ilgili olan İki Komünist Partisi'nin Konferansı, 26 Ülke Taslak Komitesi, 81 Ülke Moskova Konferansı ve Varşova Konferansı yapıldı. Bütün 1960 yılını Kruşçev'le savaşıarak geçirdik. İşte görüyorsunuz, sosyalist ülkeler arasında ve Marksizm-Leninizm içinde de böyle bir sorun ortaya çıkabiliyor. Ama gerçekte bunun kökleri, çok eskiden olmuş olan olaylarda, geçmişte yatmaktadır. Çin'in devrim yapmasına izin vermediler; bu 1945'te oldu. Stalin, iç savaşa girişmememizi ve Çan Kayşek'le işbirliği yapmamızı, aksi halde Çin milletinin yok olacağını söyleyerek, Çin'in devrim yapmasını önlemek istedi. Fakat, biz onun söylediğini yapmadık. Devrim zafer kazandı. Devrimin zaferinden sonra ise Çin'in bir Yugoslavya olacağından, benim de ikinci bir Tito haline geleceğimden endişe etti. Daha sonra Çin-Sovyet İttifak ve Karşılıklı Yardımlaşma Anlaşması'nı imzalamak için Moskova'ya gittiğim zaman, başka bir mücadeleden daha geçmemiz gerekti. Bir anlaşma imzalamak istemiyordu. İki ay süren görüşmelerden sonra, en sonunda imzaladı. Stalin ne zaman bize güven duymaya başladı? 1950 kışından itibaren ABD'ye Karşı Direnme ve Kore'ye Yardım Kampanyası sırasında. O zaman bizim Tito olmadığımıza, Yugoslavya olmadığımıza inanmaya başladı. Ama şimdi, Yugoslavlar "Marksist-Leninistler" olurken, bizler "sol maceracılar", "milliyetçiler", "dogmatikler" ve "sektekler" olduk. Bugünlerde, Yugoslavya oldukça iyidir, iyi gidiyor. Yeniden "sosyalist" olduğunu işitiyorum. Dolayısıyla, sosyalist kamp da kendi içinde çok

2 "Kuşat ve imha et" (vey-çao), Çan Kayşek'in komünistlere karşı yürüttüğü imha kampanyalarını anlatmak için 1930'larda kullanılan deyimdir. Burada kullanılması, Mao'nun bir zamanlarki yoldaşlarına duyduğu kinin ölçüsünü canlı olarak yansıtmaktadır.

karmaşıktır. Aslında, aynı zamanda, çok da basittir. Bu konuda sadece tek bir ilke vardır: O da sınıf mücadelesi meselesidir. Proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadele meselesi, Marksizm-Leninizm ile antimarksizm-Leninizm arasındaki mücadele meselesi, Marksizm-Leninizm ile revizyonizm arasındaki mücadele meselesidir.

Duruma gelince, gerek uluslararası alanda, gerekse ülke içinde durum iyidir. Devletimizin kuruluşundan sonra başlangıç döneminde, ben ve XX yoldaş da dahil olmak üzere bazı kişiler, Asya partilerinin ve sendikalarının ve Afrika partilerinin ciddi zararlar görebileceğini düşünüyorduk. Daha sonra bu görüşün yanlış olduğu ispat edildi; bizim beklediğimiz gibi olmadı. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Asya, Afrika ve Latin Amerika'da gittikçe yayılan milli kurtuluş mücadeleleri yıldan yıla gelişti. Küba Devrimi gerçekleşti, Cezayir bağımsızlığını elde etti ve Endonezya'da Asya Oyunları oldu; on binlerce kişi gösteri yaptı ve Hindistan Konsolosluğu'nu yerle bir etti ve Hindistan tecrit oldu; Batı İrian, Hollanda tarafından geri verildi; Güney Vietnam'da silahlı mücadele gelişti; çok iyi bir silahlı mücadele. Ayrıca, Cezayir'deki silahlı mücadelenin zaferi, Laos'taki muzaffer silahlı mücadele, Süveyş Kanalı olayı ve Mısır'ın bağımsızlığı olayları meydana geldi. Birleşik Arap Cumhuriyeti sağa eğilimlidir, fakat daha sonra Irak ortaya çıktı. Her ikisi de ortanın sağındadır ama ikisi de emperyalizme karşıdır. Cezayir'in nüfusu on milyondan az. Buna karşılık Fransa'nın yedi ya da sekiz senedir savaştan 800 bin kişilik bir orduya sahip olmasına rağmen, sonunda Cezayir kazandı. Dolayısıyla uluslararası durum mükemmeldir. Çen Yi yoldaş bu konuda çok güzel bir rapor vermiştir.

Üzerinde konuşmak istediğim çelişme, bizimle emperyalizm arasındaki çelişmedir. Bütün dünya halkları ile emperyalizm arasındaki çelişme, başçelişmedir. Bütün ülkelerin halklarının gerici burjuvaziye ve gerici milliyetçiliğe karşı direnişi vardır. Ayrıca, bütün ülkelerin halklarıyla revizyonizm arasında çelişme, emperyalist ülkeler arasında çelişme, milliyetçi ülkelerle emperyalizm arasında çelişme,

emperyalist ülkelerin kendi iç çelişmeleri ve sosyalizm ile emperyalizm arasında da çelişme vardır. Çin'deki sağ kanat oportünizminin yeniden adlandırılması gerektiğini düşünüyorum; Çin revizyonizmi diye adlandırılmalıdır. Peytayho ve Pekin'deki iki aylık konferans, iki ayrı çeşit meseleyle ilgiliydi. Biri siyasi çalışma meselesiydi; diğeri ise sınıf mücadelesi meselesiydi; yani Marksizm-Leninizm ile revizyonizm arasındaki mücadeleydi. Çalışma meselesi ise, aynı zamanda, Marksizm-Leninizmle revizyonizm arasındaki mücadeleyle özdeş olan burjuva fikirlere karşı mücadele meselesidir. Sanayi, tarım, ticaret vb. çalışma meselesi konusunda çeşitli belgeler vardır. Çeşitli yoldaşlar bu meseleler hakkında konuştular.

Parti'nin, ülke içindeki ve Parti içinde revizyonizm meselesinin ve burjuvazi meselesinin üstesinden nasıl geleceği konusuna gelince, değiştirmeksizin daha önceki siyasetlere bağlı kalmamız gerektiğini düşünüyorum. Bir yoldaş ne çeşit hatalar yapmış olursa olsun, 1942-1945'in³ Düzeltme Kampanyası'nın çizgisini izlemeliyiz. Yoldaşlar hatalarını kabul ettikleri ve düzeldikleri sürece onları iyi karşılamalıyız. Onlarla birleşmeliyiz ve hastayı kurtarmak için hastalığı tedavi etmeliyiz; geleceği korumak için geçmişten ibret almalıyız. Birlik-eleştiri-birlik. Ama neyin doğru ve neyin yanlış olduğu hakkında oldukça kesin olmalıyız. Lafımızı sakınmamalı ya da dirhemle söylememeliyiz. Niçin rahip, Buda'nın vecizelerini her söylediğinde tahta balık davula vuruyor? *Batı'ya Seyahat* adlı kitap bunu şöyle açıklıyor: Hindistan'da toplanan Buda vecizleri, siyah balık şeytan tarafından yutulmuştur. Siyah balık şeytan, kendisine her vurulduğunda ağzından sadece bir kelime çıkarırdı. Bu, tahta balığın izahıdır. Biz bu tavrı almamalı ve siyah balık şeytan gibi davranmamalıyız. Olayları dikkatli bir şekilde ele almalıyız. Hata yapmış olan yoldaşlar, hatalarınızı kabul ederseniz ve Marksist tutuma

3 "Çeng-feng" ya da 1942-1945'lerin "Düzeltme" hareketi ÇKP'nin ideolojik bakımdan yeniden biçimlendirilmesi ve Mao Zedung düşüncesinin yerleştirilmesi için yürütülen ilk büyük kampanyaydı.

dönerseniz, sizinle birleşeceğiz. Burada bulunan yoldaşlardan bazıları, sizlere de "hoş geldiniz" diyorum. Sizleri de memnuniyetle karşılıyorum. Hatalar yapmış olduğunuz için utangaç olmayınız. Biz insanların hatalar yapmasına izin veriyoruz ve hatalar yaptığınız zaman, onları düzeltmenize de izin veriyoruz. Hatalara karşı tahammülsüz olmayınız ve insanların onları düzeltmelerini engellemeyiniz. Birçok yoldaş hatalarını çok iyi bir şekilde düzeltmiştir ve bu fevkalade bir şeydir. Li Vey-han⁴ Yoldaş'ın konuşması, bunun somut bir örneğidir. Li Vey-han Yoldaş hatalarını düzeltmiştir ve biz ona güveniyoruz. Önce insanları incelemede ve sonra onlara yardım etmede kararlı olmalıyız. Hata yapan birçok başka yoldaş var. Ben de hatalar yaptım. Geçen yıl bunun hakkında konuştum. Benim de hatalar yapmama ve onları düzeltmeme izin vermelisiniz. Onları düzelttiğim zaman, bunu iyi karşılamalısınız. Geçen yıl insanlara karşı tahlilci olmamız gerektiğini söyledim. Hiç kimse hatasız olamaz. Bilginleri düşününüz; onların eksiksiz olduğunu söylemek, bir Marksist diyalektik-materyalist görüş açısı değil, bir metafizik görüş açısı olur. Her şey tahlil edilebilir. Ben ısrar ediyorum yoldaşlar, ister yabancı ülkelerle bağlarınız olsun ya da isterseniz gizli Parti aleyhtarı gruplara katılmış olun, hatalarınızı ortaya döker ve bütün gerçeği söylerseniz, sizi sevinçle karşılar ve size yapacak iş veririz. Hiçbir şart altında böyle insanları görmemezlikten gelme tavrını almamalı, hele hele idam yöntemine hiç başvurmamalıyız. İdamlar üzerindeki yasağımızı kaldıramayız; öldürmediğimiz birçok karşıdevrimci vardı. İmparator Süan Tung⁵ bir karşıdevrimci değil miydi? Öldürmediğimiz Vang Yao-vu, Kang Zeg, Tu Yü-

4 Li Vey-han (1897-) ÇKP'nin 1921'de kuruluşundan itibaren önder bir rol oynayan Hunanlı, 1944'ten Aralık 1964'te gözden düşüşüne kadar Parti'nin Birleşik Cephe Çalışması şubesinin yöneticisiydi. 1962'de Mao tarafından niçin eleştirildiği tam olarak açık değildir, ama büyük bir ihtimalle iki yıl sonra suçlandırıldığı "teslimiyetçilikle" eleştirilmiş olabilir.

5 1911'de tahttan indirilen ve sonra Japonlar tarafından 1930'larda kukla "Mançukuo" ülkesinin imparatoru olarak geri getirilen son Mançu imparatoru.

ming, Yang Kuang gibi savaş suçluları ve daha birçok başkaları da vardı. Birçok insan hatalarını düzeltti ve onların cezalarını affettik. Onları öldürmedik. Hatalarını düzelten sağcıların külahları çıkartıldı.⁶ Hükümlerin değiştirilmesi yolundaki son eğilim yanlıştır. Sadece gerçekten yanlış olan hükümler değiştirilebilir. Doğru olan hükümler değiştirilemez. Gerçekten yanlış olan hükümlerin değiştirilmesine gelince, tamamen yanlış olduğu zaman, tamamen değiştirilmelidir; kısmen yanlış olduğu zaman, kısmen değiştirilmelidir. Yanlış olmadıkları zaman değiştirilmemelidir. Ayrım yapmaksızın hepsini değiştiremeyiz.

Yoldaşlar, çalışma konusunda, sınıf mücadelesinin çalışmamızı engellememesi için lütfen dikkat ediniz. 1959'daki birinci Luşan Konferansı esas olarak çalışmayla ilgiliydi. O sırada Peng De-huay ayağa fırladı ve "Siz benim kırk gün canıma okudunuz, ben sizin yirmi gün canınıza okuyamaz mıyım" dedi. Bu konuşması, konferansı karıştırdı ve çalışma etkilendi. Yirmi gün yeteri kadar uzun değildi ve çalışma meselesini bir kenara bıraktık. Bu sefer bunu gerçekten yapmamalıyız, gerçekten dikkat etmeliyiz. Bütün bölgeler ve şubeler, Konferans raporlarını iletirken, çalışmayı birinci plana koymaya dikkat etmelidirler. Çalışma ve sınıf mücadelesi bir arada ilerlemelidir. Sınıf mücadelesine çok aşırı bir önem verilmemelidir. Şimdi meseleleri aydınlatmak, meseleleri açıklamak ve sonra halkı ikna etmek için iki tane Özel Durumları Gözden Geçirme Komisyonu kurduk. Sınıf mücadelesiyle meşgul olmalıyız, ama bu çeşit çalışmayla ilgilenecek belirli kişiler vardır. Güvenlik şubeleri özellikle sınıf mücadelesini sürdürmekle görevlidir. Pan Han-nien⁷ bir karşıdevrimcidir! Hu Feng ve Cao Şu-şih de karşıdevrimcilerdir! Onların hiçbirini öldürmedik! Sınıf mücadelesinin çalışmamızı engellemesine izin vermemeliyiz. Gelecek genel toplantıya

6 Giymekte oldukları gerçek ya da mecazi kâğıttan külahlar çıkarılarak, sosyal itibarlarını yeniden kazanıyorlardı.

7 Eski Komintern temsilcisi Pan Han-nien, 1949'dan 1955'te Parti'den atılıp tutuklanana kadar Şanghai Belediye Başkan Yardımcısıydı.

ya da ondan sonrakine kadar bekleyebilir ve o zaman bu meseleleri aydınlatmak için başka bir hamle yapabiliriz. (Güvenlik organlarının) En önemli görevi düşman sabotajıyla⁸ uğraşmaktır. İnsanlar sabotajla uğraşırlarsa, o zaman idamlar üzerindeki yasağımızı kaldırırız. Ama bu sadece fabrikaları ya da köprüleri yıkan, Kanton bölgesine bombalar atan, insanları öldüren ya da kundakçılık yapan kimselere yöneliktir. Güvenlik organlarının görevi, davamızı savunmak, fabrikaları, işletmeleri, komünleri, üretim tugaylarını, okulları, hükümeti, orduyu, Parti'yi, kitle teşkilatlarını; gazeteler, basım evleri, haber ajansları gibi kültür organlarını; yani üst yapıyı korumak, savunmaktır.

Roman yazmak bugünlerde oldukça rağbette değil mi? Parti aleyhtarı faaliyet için romanları kullanmak büyük bir buluş. Bir siyasi rejimi devirmek isteyen herhangi bir kimse, kamuoyu yaratmalı ve biraz ideolojik hazırlık çalışması yapmalıdır. Bu devrimci sınıflar için olduğu kadar karşıdevrimci sınıflar için de geçerlidir. Bizim ideolojimiz, ihtilalci Marksizm-Leninizmdir; Marksizmin evrensel gerçeğinin Çin Devrimi'nin somut pratiğiyle kaynaştırılmasıdır. Bunlar iyi kaynaşırsa, o zaman meseleler daha kolaylıkla çözülecektir. İyi kaynaştırılmazsa, o zaman yenilgilerle ve aksiliklerle karşılaşırız. Sosyalist inşaya gelince, bu da evrensel gerçeğin inşa pratiğiyle kaynaştırılmasıdır. Bunları iyi bir şekilde kaynaştırdık mı, yoksa kaynaştırmadık mı? Bu meseleyi çözme sürecindeyiz. Aynı şey askeri inşa için de doğrudur. Örneğin, birkaç yıl öncesinin askeri çizgisi, bugünkü askeri çizginin aynısı değildir. Yeh Çien-ying⁹ Yoldaş çok vurucu bir kitap yazdı. Can alıcı noktalarda çok berrak. Ben daima sizi yeteri kadar vurucu olmadığınız için eleştir-

8 1960'ların başlarında, "Büyük İleri Atılım" hareketinden sonra ortaya çıkan iktisadi zorlukların yarattığı gergin şartlarda kıyılarına yapılan Guomindang saldırıları ve başka yıkıcı faaliyetler özellikle ciddi bir mesele teşkil ediyordu.

9 Yeh Çien-ying (1898-) 1927'de ÇKP'sine katılan profesyonel bir asker. Nançan ayaklanmasına katıldı ve 1945'te Merkez Komitesi üyesi oldu. Kültür Devriminin ilk dönemlerinde (1966-1967) sekreteryaya ve siyasi büroya atandı. Ağustos 1973'te, 10. Kongre'de Merkez Komitesi'nin beş başkan yardımcısından biri oldu.

dim, ama bu sefer vurucuydunuz. İşte size birkaç cümle: "Lü Duam büyük meselelerde açık kafalıyken, Çu-ko Liang¹⁰ bütün hayatı boyunca ihtiyatlıydı."

XX yoldaş, lütfen bu genel toplantıya katılmayanların adlarını açıklar mı? Siyasi Büronun Daimi Komitesi beş kişinin katılmamasına karar verdi.

(Yoldaş XX: Siyasi Büronun Daima Komitesi beş kişinin Genel Toplantı'ya katılmamasına karar verdi. Peng, Si, Çang, Huang ve Çu¹¹ şu anda haklarında soruşturma yapılan önemli kişilerdir. Soruşturma yapılmaktayken, toplantılara katılmaya ehliyetli değildirler.)

Suçları gerçekten çok büyük olduğu için toplantılara katılmaya ehliyetli değildirler ve soruşturma yoluyla durum aydınlığa kavuşturuluncaya kadar önemli toplantılara katılmamalı, Tien An Men'de gözükmelerine de izin verilmemelidir. Önemli ve önemsiz kimseler arasında tahlil yoluyla ayırım yapmalıyız; aralarında fark vardır. Önemsiz kimseler bugün toplantımıza katıldılar. Önemsiz kimseler hatalarını tamamen düzelttikleri zaman onlara yapacak iş verilmelidir. Önemli kimseler de hatalarını tamamen düzeltirlerse, onlara da yapacak iş verilmelidir. Önemsiz kimselerin (hatalarının) bilincine varacaklarından özellikle umutluyuz; tabii ki önemli unsurların da hatalarının bilincine varacaklarını umuyoruz.

10 Çu-ko Liang (181-234) Şu Han ya da Küçük Han Sülalesinin Başbakanı; eski Çin'in en büyük askeri stratejistlerinden biriydi. *Üç Krallığın Hikâyesi*'nin en önemli kahramanıydı. Mao'nun dediği gibi, bütün görevi boyunca büyük basiretliliği ve uzak görüşlülüğü ile tanınmıştı. Lu Tuan, 10. yüzyılda Sung hanedanının imparatoru Tay-Zung'un bir bakanıydı. İmparatorunun küçük meselelerde aptal olduğunu ama büyük meselelerde aptal olmadığını söylerdi.

11 Bu dört kişi, Partiye karşı olan Peng-Huang-Çang-Çu hizbinin uzun zamandan beri bilinen üyeleri idi. (Bkz. s.137, 1. dipnot.) Si (Çung-sün) adlı diğer kişi görünüşte 1962'ye kadar başkan yardımcısı olarak kaldı, ama 1965'te bütün görevlerini kaybetti. Bu referans, bazı gözlemcilerin tahmin ettiği gibi, onun düşüşünün 1950'lerin başlarından beri yakın ilişki içinde bulunduğu Peng De Huay'ın düşüşüyle ilgili olduğunu doğruluyor.

BAHAR FESTİVALİ'NDE KONUŞMALAR

(13 ŞUBAT 1964)

Zabıt Özeti

Başkan Mao: Bugün Bahar Festivali'dir ve biz dış ve iç meselelerimizi tartışmak için toplanmış bulunuyoruz...¹ Siz, devletimizin çökebileceğini düşünüyor musunuz? Emperyalizm ve revizyonizm, birlikte, sınırlarımıza geldi dayandı, siz demokrat kişiler² atom bombasından korkuyor musunuz? Atom bombası patlarsa, kendimizi yeniden Yenan'da buluruz. Bütün Şen-Kan-Ning sınır bölgesinin nüfusu 1,5 milyondur. Yenan şehrinin nüfusu ise 30 bin. Halk, saldırıya uğramadan açıkça karşısaldırıya geçemez. Bir zamanlar Guomintang alışlageldiğinden daha akıllı davranıyor ve bizi açıkça itham etmiyordu. Bir belge yayımlayarak "kökü dışarda" partileri, komünist partisini sınırlandırma yöntemini kullandılar.³ Bundan haberiniz var mıydı?

1 Van-Suyi (1969) dışındaki bütün nüshalarda bu metin sadece eğitim meselelerini ele almakta ve eğitim konusundaki Bahar Festivali'nde konuşma ya da talimat olarak tanımlanmaktadır. Daha sonra açıkça görüldüğü gibi toplantı, esas olarak, eğitim meselesini tartışmak üzere düzenlenmişti. Ama Mao Zedung günün konusuna geçmeden önce, orada bulunanlarla çeşitli konularda resmi olmayan bir konuşma yaptı.

2 Daha önce sözü edilen (s.27, 6. dipnot) "küçük partiler"e ek olarak, 1949 ve 1954 Anayasaları, hiçbir partiyle ilişkisi olmayan "demokrat kişiler" in de ülkenin siyasi hayatında yer almasını öngörmekteydi. Bunların en önde geleni, Sun Yatsen'in karısı Sung Çing-Ling idi. 1964 Şubat'ındaki forumda hazır bulunan bazı komünist olmayan kişiler bu kategoriye dahildi; diğerleri ise küçük partilerin temsilcileriydi.

3 Burada, Çan Kayşek'in, komünistlerin siyasi ve askeri özgürlüklerini kısıtlamak amacıyla, 1939 Ocak'ından itibaren yayımladığı bir dizi talimata değinilmektedir.

Çang Şih-çao:⁴ Hayır, yoktu.

Başkan Mao: Sizler pek bilgi sahibi değilsiniz. 1941 Ocak'ında Guomindang, bize 17 bin kişiye mal olan Güney Anvey Olayı'nı tezgâhladı. Bundan sonra birçok antikomünist kampanya daha tezgâhladılar ve böylece Partimize bir ders verdiler. Çan Kayşek bir işe yaramaz, eline geçen her fırsatta bizi satmaya çalıştı. Japonya'ya karşı savaşın sona ermesinden sonra Çan barıştan söz etti ve görüşmek için beni Çungking'e davet etti. Fakat, aynı zamanda el altından emirler verdi. Görüşmeler sırasında Partimize karşı bir kampanya yürüttü. Ve Gao Şusun'un⁵ tümenini yok etti.

XXX: Gao, Parti'ye katıldı bile. İnsanlar değişebilir.

Kang Şeng: İmparator Süan Tung yeni yıl tebriklerini sunmaya geldi (Siyasi Danışma Konferansı'nda).

Başkan Mao: İmparator Süan Tung ile çok iyi birleşmeliyiz. Hem Kuang Sü hem de Süan Tung bizim efendilerimizdi.⁶ Süan Tung'un 100 yenden biraz fazla olan aylığı çok az. Bu adam imparator.

Çang Şih-çao: Süan Tung'un amcası, Zay Tao⁷ zor durumda.

Başkan Mao: Bu Zay Tao yüksek rütbeli bir subay. Fransa'da öğrenciydi. Kendisini tanırım, ama yakından değil. Biraz daha iyi beslenebilmesi için ona sizin vasitanızla yardım etmek doğru olur mu?

4 Çang Şih-çao (1881-1973) 20. yüzyılın başlarından itibaren, gazeteci olarak devrimci harekete faal olarak katıldı. Mao'nun konuşmasının başında sözünü ettiği, partili olmayan "demokrat kişiler"den biri de, hiç kuşkusuz oydu.

5 Mao'nun *Seçme Eserler*'indeki bir dipnota göre, (c.IV, s.76, dipnot 1) Guomindang'ın 11. Savaş Bölgesinin Kumandan Vekili Gao Şusun, 30 Ekim 1945'te komünistlerin safına geçtiği zaman beraberinde bir kolordu ve bir kol getirdi. Komünistler, diğer milliyetçi komutanların da bu örneği izlemesini teşvik etmek amacıyla bu harekete onun adını verdiler. *Seçme Eserler*'deki dipnotta, Mao'nun burada sözünü ettiği olaydan, yani milliyetçilerin Gao'ya karşı çıkıp, güçlerini yok etmelerinden söz edilmemektedir.

6 Hem İmparator Kuang Sü (1875-1908 yılları arasında saltanat sürdü), hem de halefi İmparator Süan Tung, Mao'nun doğumundan sonra saltanat sürmüşlerdi.

7 Zay Tao, 1911 Devrimi sırasında imparatorluk muhafızlarının yöneticisiydi; dolayısıyla, o zamanlar cumhuriyetçi güçlerin safında altı ay geçiren Mao'nun onu "yüksek rütbeli askeri subay" olarak tanımlaması doğaldır. Saltanatın son yıllarında, imparatorluk ailesinin mensupları arasında daha liberal görüşlü biri olarak tanınıyordu.

Ne de olsa misafirimiz. Onun yaşama düzeyini yükseltmeliyiz. Köpeklik etmek hoş bir şey değil. Nehru kötü durumda, emperyalizm ve revizyonizm onun gözlerini kör etti. Revizyonizm her yerde geri püskürtülüyor: Romanya'dan def edildi. Polonya'da kulak asılmaz oldu. Küba'da ise yarısını dinliyor, yarısını reddediyorlar; yarısını dinliyorlar, çünkü petrol ya da silah üretmediklerinden ellerinden başka türlü gelmez. Emperyalizm de güç durumda. Japonya, ABD'ye karşı çıkıyor; hem de sadece Japon Komünist Partisi ve Japon halkı değil, büyük kapitalistler de ABD'ye karşı çıkıyor. Kısa bir süre önce Kito Demir İşletmeleri, Amerikan denetimini reddetti. De Gaulle'ün ABD'ye karşı oluşu da kapitalistlerin taleplerine uygundur. Fransız kapitalistleri, De Gaulle'ün Çin ile diplomatik ilişkiler kurma çabalarını destekliyorlar. Çin, ABD'ye karşıdır; önceleri Pekin'de Şen Çung⁸ vardı, bütün ülke ABD emperyalizmine karşıydı. Kruşçev revizyonistleri dogmatik, sahte devrimci diyerek bize saldırıyorlar. Basbayağı küfrediyorlar. Kısa bir süre önce Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nden Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne gelen bir mektup şu dört talebi ileri sürüyordu:

1. Açık polemiklere son verilmesi,
2. (Sovyet) uzmanlarının (Çin'e) geri dönmesi,
3. Çin-Sovyet sınırı konusunda görüşmeler,
4. Ticaretin genişletilmesi.

Sınır konusunda görüşmelerde bulunabiliriz; 25 Şubat'ta görüşmeler başlayacak. Bir miktar ticaret de yapabiliriz; çok değil, çünkü Sovyet malları ağır, kaba, pahalıdır ve daima gizledikleri bir şey olur.⁹

8 24 Aralık 1946'da Peyping Üniversitesi'nin kız öğrencilerinden olan Şen Çung, bir Amerikalı denizci tarafından tecavüze uğramıştı. Bu olay, Çin'in birçok şehrinde yaygın Amerikan aleyhtarı öğrenci gösterilerine ve bütün Amerikan askeri güçlerinin derhal geri çekilmesi taleplerinin ortaya atılmasına yol açmıştı.

9 Sovyetlerin daima "bir şey gizledikleri" (Liu i Şu), yani Çinlilerin kendi yardımlarına başvurmaksızın bir fabrikayı tamamlayamamalarını ya da işletmemelerini sağlamak amacıyla belirli kilit planları ya da bilgiyi, hatta bir makinenin kilit parçasını Sovyet uzmanlarının denetiminde tuttukları yolundaki şikâyetler 1950'lerin sonlarında ve 1960'larda Çin'de çok yaygındı.

Kang Şeng: Sovyet mallarının kalitesi düşük.

Başkan Mao: Birincisi kaba, ikincisi pahalı, üçüncüsü düşük kaliteli, dördüncüsü de bir şeyler gizliyorlar. Bu yüzden onlarla iş yapmak, Fransız burjuvalarıyla iş yapmak kadar iyi değil, çünkü Fransızlar hâlâ biraz iş ahlakına sahipler.

Geçmişte çalışmamızda hatalar yaptık. İlki uygulanamaz emirler vermektir. İkincisi çok fazla şey istemektir; bunlar şimdi düzeltildi. Şimdi ters uca gittik; uygulanamaz emirler vermekten, hiç emir vermeme yoluna gittik ve sonuç olarak yapabileceğimizin en iyisini yapmıyoruz. Kurtuluş Ordusu ve Taçing¹⁰ Petrol Bakanlığı'nı örnek almalıyız. Taçing petrol alanında X'den fazla yatırım yaptılar ve üç yıl içinde X ton üretimde bulunan bir petrol alanı ve X ton petrol işleyen bir rafineri inşa ettiler. Yatırım az, zaman kısa, başarılar ise büyük oldu. Bu konuda yazılanlara bir göz atmaya değer. Bütün bakanlıklar Petrol Bakanlığı'ndan ve Kurtuluş Ordusu'ndan öğrenmeli, böylece düşman karşısında bir savaş tugayı, kendimize ilişkin olarak da bir çalışma tugayı olabilmek amacıyla bazı yararlı tecrübeler edinmelidirler. Üniversite öğrencileri de Kurtuluş Ordusu'ndan öğrenmelidirler. Başarılarından iyi yararlanmalı, örnek alınacak kişileri övmeli ve aynı zamanda hataları eleştirmelidirler. Övgü esas, eleştiri ise tamamlayıcı olmalıdır. Davamız uğruna çalışanlar arasında övülmesi gereken birçok iyi insan ve birçok iyi örnek vardır.

Geçen yıl Hopey'de büyük doğal afetler oldu. Güneyde kuraklık vardı; önceleri hasat iyiydi, fakat şiddetli yağışlar 20 milyar çin (yaklaşık 12 milyon ton) hububat kaybına yol açtı. Buna rağmen geçen yıl toplam üretim 10 milyar çinden fazla artış kaydetti. Bu yıl daha iyi bir sonuç almak istiyoruz. Şu anda Kurtuluş Ordusu'ndan öğreniyoruz. Petrol Bakanlığı'ndan öğreniyoruz, şehirlerdeki, köylerdeki, fabrika ve okullardaki örneklerden öğreniyoruz ve çalışma-

10 1964'te Mao "Sanayide Taçing'den, tarımda Taçay'dan öğrenin" sloganını ortaya attı. O zamandan bu yana, bunlar, genel olarak "Maocu" örnekler olarak kabul edilmiştir. Burada Mao, Heylungkiang eyaletindeki Taçing petrol alanında gerçekleştirilen başarılarından dolayı Petrol Bakanlığı'nı övmektedir.

mızdaki hatalarımızı yeniyoruz. Bu yıl işimizi daha da iyi yapmaya çalışıyoruz. Bugünkü toplantıda uluslararası meseleleri tartıştık, fakat bizim esas konumuz iç meselelerimizdir. Kendi iç meselelerimizle etkili bir biçimde ilgilenmezsek, uluslararası olaylardan söz etmenin hiçbir yararı olmaz. Şu sıralar Kongo gibi bazı ülkeler, ülkemizle ilişki kurmak istiyorlar. Lumumba'nın Kongo'su bir gerilla savaşı başlattı, ama hiç modern silahları yok. Sadece Kuan Kung'un Kara Ejderha Hilal Kılıcı ve Çang Fey'in 18 ayaklık mızrağı gibi şeylere sahipler.¹¹

XXX: Huang Çung'un okları da var.

Başkan Mao: Kuan, Çang, Çao, Ma ve Huang'ın silahları dışında hiçbir modern silahları yok. Geçmişte bizim de yoktu. Nançang Ayaklanması'ndan sonra iki tümen kaybettik; sonra Çu Teh, Cen Yi ve Lin Biao geriye kalanları Çing kangşan'a götürdüler. Ben de savaşmayı bilmiyordum. 1918'de Pekin Üniversitesi Kütüphanesi'nde çalışıyordum; ayda 8 dolar alıyordum, giyecek, yiyecek ve yatacak yer derdim olmadan idare edip gidiyordum. Çang Şih-çao, Yuan Şih-kay'ın memuru olmak istemedi, o da Çang'ın Pekin Üniversitesi rektörü olmasına izin verdi. Çang, Pekin Üniversitesi'ne bir gazete çıkarmaya gitti. İhtiyar Huang, meşrutiyetçi misiniz?

Huang Yen-pey: Hayır, devrimciyim, meşrutiyetçi değilim! Tung Meng Huy'a katıldım.

Çang Şih-çao: O bir devrimcidir.

11 Kuan Yü (aynı zamanda Kuan Kung, Savaş Tanrısı, olarak da bilinir) ve Çang Fey (bkz. s.134, 26. dipnot), MS 3. yüzyıldaki Üç Krallık döneminde Şu Han hanedanını kuran Liu Pey'in önde gelen silah arkadaşlarıydı. Mao'nun, askeri taktiklerinden bazılarını oradan öğrendiğini söylediği ünlü *Üç Krallığın Hikâyesi* adlı kitapta, sözü edilen silahları kullandıkları anlatılır (bkz. s.342). Huang Çung, Çao (yün) ve Ma (su), Liu Pey'in "beş kaplan generali"nden geride kalan üçüydü. Diğer iki rakibi gibi Liu Pey'in de bütün imparatorluğun yasal yöneticisi olduğunu iddia etmesine rağmen, gerçekte yönetimi altındaki toprakları, esas olarak, merkezi bugünkü Seçuan olan Şu Krallığı'na aitti. Mao ve yoldaşları da toplantıyı Seçuan'da yapmaktaydılar.

Başkan Mao: İhtiyar Çen¹² siz Araştırma Kliğindendiniz.¹³

Çang Şih-çao: İkinci devrime katıldı ve 1925'te başkan oldu. Ve şimdi hepiniz bizimle birlikte yürüyorsunuz. Yeni Çin'in sosyalist inşasına katılıyorsunuz. Bu yıl işimizi daha iyi yapacağımızı ümit ettiğimizi söylerken, bu sadece Merkez Komitesi'nin değil, sizin de ümidiniz olduğu için söylüyorum. Sü Te-heng bir sanayi bakanlığı'nın mı başındasınız.¹⁴

XXX: Onun bakanlığı çok ümit vaat ediyor.

Başkan Mao: İhtiyar Huang, aileniz içinde her türlü parti ve grup mensubu var. Demokratik Birlik'ten, Demokrasiyi İlerletme Birliği'nden,¹⁵ Komünist Gençlik Birliği'nden. Oğlunuz Huang Van Li'nin yazdığı, "Damada Tebrikler" başlıklı şiir çok iyi yazılmış. Hayran oldum. 3 Eylül Topluluğu'nun üyelerinden olan biri de iyi şiirler yazıyor. Onu da beğeniyorum. Siz de Kuo Zu-yi¹⁶ gibisiniz, çocuklarınızı pek iyi tanıımıyorsunuz.

12 Amerikan tipi mesleki eğitimin savunucularından olan Huang Yen-pey, 1946-1949 arasındaki iç savaş sırasında Demokratik Birlik'in önde gelenlerinden biriydi ve 1949'dan 1954'e kadar Hafif Sanayi Bakanıydı. 1964 yılında, Demokratik Birlik'in Daimi Komitesi üyesi ve aynı zamanda Çin Demokratik Milli İnşaa Birliği'nin Başkanı oldu. İhtiyar Çen'in, 1953'ten beri Bütün Çin Sanayi ve Ticaret Federasyonu Başkanı olan Çen Şu-tung olduğu anlaşılmaktadır. Hem "İhtiyar Huang" hem de "İhtiyar Çen", 1949'dan bu yana yeni rejimle işbirliği yapan "demokratik kişiler" olarak kabul edilmektedir.

13 "İkinci Devrim" Zay Ao komutasındaki güçlerin, 1913 yılında, Yuan Şih-kay'ı devirmek ve hareketi gerçek cumhuriyetçilik yolundan saptırarak monarşiyi geri getirmek girişimiydi. Öte yandan, Çang Şih-çao'nun 1925 yılında bakanlık yaptığı hükümet, Pekin'deki savaş ağaları rejiminin hükümetiydi.

14 Sü Te-heng (1895-) 4 Mayıs Hareketi sırasında bir öğrenci önderiydi. 1945 yılında kuruluşundan itibaren Çiu-San (3 Eylül) Derneği'nin başkanlığını yaptı. (İsmi Japonların teslim olduğu tarihten alan bu dernek, birleşik cepheye katılan küçük partilerden biridir.) Mao'nun burada sözünü ettiği "Sanayi Bakanlığı", 1956'dan beri başında Sü'nün bulunduğu Deniz Ürünleri Bakanlığı'dır.

15 1945'te Şanghay'da kurulan Demokrasiyi İlerletme Derneği, esas olarak aydınları içine alan bir diğer küçük partiydi.

16 Tang hanedanının ünlü bir generali olan Kuo Zu-yi'nin (697-781) sekiz oğlu ve yedi damadı vardı. Söylendiğine göre, torunları ve torun çocukları o kadar çokmuş ki, onları tanımazmış ve ziyaretine geldiklerinde sadece selamlamakla yetinirmiş.

Bütün Bakanlıklar Kurtuluş Ordusu'ndan öğrenmeli, bir siyasi bölüm kurmalı ve siyasi çalışmalarını güçlendirmelidirler. Başarıyı teşvik etmeli, örnek işçiler yetiştirmeli, bunları övmeli ve aynı zamanda hataları eleştirmelidirler. Övgü esas, eleştiri tamamlayıcı olmalıdır. Davamız uğrunda çalışanlar arasında pek çok iyi insan ve iyi şey vardır. Övmemiz gereken pek çok iyi örnek vardır.

Bugün size eğitim meselesinden söz etmek istiyorum. Sanayide ilerleme kaydedildi, sanıyorum eğitimde de bazı değişiklikler yapılması gerekiyor. Şimdiki haliyle olmuyor. Bence eğitimin çizgisi ve yönü doğru, fakat yöntemler yanlış ve değiştirilmelidir. Bugün burada Merkez Komitesi'nden, Parti'den, Parti dışından ve Fen Bilimleri Akademisi'nden yoldaşlar var. Şimdi yoldaş XXX¹⁷ bir konuşma yapacak.

XXX: Günümüzde, eğitim alanındaki acil mesele, öğrenimin gereğinden fazla uzun olmasıdır. Şimdiki halde, çocuklar okula 7 yaşında başlıyorlar, ilkokulda 6 yıl, ortaokulda 6 yıl ve üniversitelerde genellikle 5 yıl, bazı durumlarda ise 6 yıl harcıyorlar; böylece hepsi 17 ya da 18 yılı buluyor. Üniversiteden ancak 24-25 yaşında mezun oluyorlar ve bir yıl süreyle bedeni çalışmaya katılıyorlar. Daha sonra bir yıl da mesleki hazırlık eğitimi görüyorlar ve bu sürecin sonunda 26-27 yaşında oluyorlar. Bu süre, Sovyetler Birliği'ndekinden 2-3 yıl fazladır. Sovyetler Birliği'nde ilk ve ortaokul 10 yıl sürmektedir, üniversite ise 4 veya 5 yıl, böylece 23-24 yaşında görev alır ve işe başlarlar. Edebi bilimler öğreniminde, öğrencilerin yaşlanması-

17 Mao'nun bu forumda eğitim konusundaki konuşması, aslında, başka birinin konuşması hakkında yaptığı yorumlardı. Esas raporu veren XXX, Yang Siu-feng (1898-) olabilir. O sırada kendisi Eğitim Bakanıydı ve eğitim meseleleri üzerinde sık-sık konuşurdu. Tartışmaya daha sonra katılan XX ise Ho Vey (1910-) olabilir. Ho Vey, Eğitim Bakanlığı 1964 yılı Haziran'ında ikiye ayrıldığı zaman Yüksek Eğitim bölümünün başına getirilen Yang'ın yerine Eğitim Bakanı olmuştu. Ancak her iki isim de tamamen spekülasyondan ibarettir. Esas konuşmacı kültür meseleleri konusundaki Parti sözcüsü, örneğin o sırada Propaganda Dairesinin Yöneticisi olan Lu Teng-yi de olabilir; XX'in de, Peng Çen ya da Çu Yang olması mümkündür.

nın büyük bir sakıncası yok. Doğa bilimlerinde ise öğrenimin çok uzun sürdüğü açıktır. Bu özellikle atom enerjisi biliminde böyledir. En ileri bilimlerde öğrenciler mezun olduklarında çok yaşlanmış oluyorlar. Dünyanın bütün ülkelerinin tecrübeleri temeli üzerinde, bir insanın 24-25 yaşına geldiğinde doğa bilimlerine katkıda bulunabilmesi mümkündür. Örneğin, ABD ve Sovyet Birliği'nde doğa bilimlerinde atom enerjisi alanında kişisel bazı başarılar kazananlar çoğunlukta 24-25 yaşlarındadır. O yaşta, beyin en etkin biçimde çalışır, fakat o yaşta, bizim öğrencilerimiz hâlâ üniversitededir ve bir görev alıp, işe başlamamışlardır. Ancak, 26-27 yaşında işe başlarlar, bu da bilimin gelişmesi yönünden elverişli değildir. Derslerin süresi çok fazladır, eğitim sistemi üzerine biraz kafa yormalıyız.

Başkan Mao: Okul süresi biraz kısaltılmalı.

XXX: Geçenlerde XX Yoldaş bir fikir ortaya attı: İlkokul 5 yıl, ortaöğrenim dört yıl olmalı. Böylece öğrenciler 16 yaşında ortaokuldan mezun olmalı. Eğer ilkokul 6 yıl olursa ortaokuldan 17 yaşında mezun olurlar. Mesele, yükseköğrenim görme olanaklarının yetersiz olmasıdır. Her yıl, üniversiteler sadece 120 bin, 130 bin veya en fazla 150 bin öğrenci alıyorlar. Diğerleri 16 yaşında işe başlayabilirler. Ortaokuldan sonra 2 yıllık mesleki eğitim görebilirler ve 18 yaşında fabrika veya köylerde çalışmaya gidebilirler; bu şekilde (gerçekle) daha yakın bir ilişki kurarlar. Veya 2 yıllık hazırlık kurslarına devam edebilirler, böylece üniversiteyle bağ kurabilirler ve 24-25 yaşında işe başlayabilirler. Kısacası öğrenim biraz kısaltılmalı. Şimdi Merkez Komitesi özellikle eğitim sistemi meselesini incelemek üzere XX Yoldaş'ın önderliğinde küçük bir grup (Siao-sü) kurmuş bulunuyor.

Eğer milli eğitimimizi geliştirmek (düzeltmek) için bu öneriyi kabul edersek, öğrenciler genellikle 15-16 yaşında mezun olabilecekler. Ancak, bir de askerlik hizmeti meselesi var. Bunun için çok genç olacaklar, fakat bir ön hazırlıktan geçebilirler.

Başkan Mao: Bu önemli değil, askerlik hizmeti için çok genç olanlar da askerlik hayatı yaşayabilirler. Sadece erkek öğrenciler değil, kız öğrenciler de askerlik eğitiminden geçebilirler. Kızıl kadın müfrezeleri kurabiliriz. 16-17 yaşında kızlar da 6 aydan 1 yıla kadar asker hayatı yaşayabilirler ve 17 yaşında asker olarak görev yapabilirler.

XXX: Öyleyse, edebi konularda öğretim yapan okullar meselesi o kadar önemli değil. Fen ve mühendislik fakültelerinin meseleleri biraz daha önemli. Üniversitelerinin 1-2 yıllık hazırlık dersleri var; ortaokuldan mezun olduktan sonra, öğrenciler ya üniversite hazırlık kurslarına gidebilirler ya da bir meslek okuluna girerek, 2 yıllık bir eğitimden sonra 18 yaşında bir fabrikada ya da köylük bölgelerde çalışabilirler, böylece gerçekte nispeten (daha fazla) temasta olurlar. Eğer mühendislik öğrenimi görürlerse gerçekte yine nispeten temas halinde olurlar ve 23-24 yaşlarında mezun olarak bir görev alıp işe başlayabilirler.

Başkan Mao: Şu anda çok fazla ders var ve bu çok zararlı. Şimdi çok fazla ders konusu var ve yük çok ağır. Bu, ortaokul ve üniversite öğrencilerini sürekli bir gerginlik içinde tutuyor. İlk ve ortaokul öğrencileri arasında miyopluk sürekli olarak artıyor. Bu böyle sürüp gidemez.

XXX: Ders programının içerdiği konular çok fazla ve çok karmaşık. Birçok eski öğretmen görevde kaldı. Öğrencilerin buna tahammülü yok; sinirleri çok gergin, ders dışında uğraşları ve ders dışı okuma yapabilmek için zamanları yok.

Başkan Mao: Ders programı yarı yarıya kısaltılmalı. Öğrencilerin eğlence, yüzme, top oynama ve ders dışı serbestçe okuma için zamanı olmalı. Konfüçyüs sadece altı sanatı öğretirdi: Dini ayinler, müzik, ok atma, araba sürme, şiir ve tarih; fakat dört bilge yarattı: Yen Huy, Seng Zu, Zu lu ve Mençius. Öğrencilerin bütün gün kitap okuması ve kültürel faaliyetlerde bulunamamaları, beden eğitimi, yüzme, gezme, ders dışı şeyler okuma vb. ile uğraşamamaları iyi değildir.

XXX: Öğrenciler çok gergin. Evde, çocuklar her dersten yüksek not almanın neye yaradığını soruyorlar.

Başkan Mao: Tarih boyunca imparatorluk sınavında birinci olanlardan pek azı büyük ün kazandılar. Kutlu Tang Hanedanı şairlerinden Li Po ve Tu Fu, ne Çin-şi ne de Han-lin'diler.¹⁸ Han Yü ve Liu Sung-yüan¹⁹ ise sadece ikinci dereceden Çin-şi'diler. Ne Vang Şih-fu ne Kuan Han-çing²⁰ ne Lo Kuan-çung²¹ ne Pu Sung-Ling ne de Zao Süeh-çin, Çin-şi veya Han-lin değildiler. Pu Sung-Ling terfi etmiş olan bir Siu-zay'dı,²² ondan sonraki dereceye yükselmek istedi, ama Çü-cen değildi. Çin-şi veya Han-lin olanlardan hiçbiri başarılı değildi. Sadece Ming Hanedanı'nın iki imparatoru Tay-zu ve Çeng-zu başarılıydılar. Biri okuma yazma bilmezdi, diğeri de birkaç harfi bilirdi. Sonraları, bunun aksine aydınların iktidarda olduğu Çia-çing'in saltanatı sırasında durum kötüydü. Ülkede düzensizlik hâkimdi.²³ Han Vu Ti ve Li Hu-çu²⁴ çok iyi eğitim görmüşlerdi ama ülkeyi mahvettiler. Şurası açıktır ki, çok fazla kitap okumak zararlıdır. Liu-su²⁵ bilim adamıydı. Oysa, Liu Pang cahilin biriydi.

18 Çin-şi, 6. yüzyılın sonunda ortaya konan ve sınırlı değişikliklerle 20. yüzyılın başlarına kadar devam eden sisteme göre yapılan en yüksek sınavların başarılı bir adayydı. Han-lin ise, Ming zamanından itibaren imparatorluk sınavlarında özel başarı gösterenlerin alındığı Han-Lin Akademisi'nin üyelerine verilen isimdi.

19 Aynı zamanda yaşamış iki arkadaş olan Han Yü (768-824) ve Liu sung-yüan (773-819) resmi görevleri sırasında sürgüne gönderilen ünlü iki şair ve yazardı. Özellikle Han Yü, Çin'in tarihindeki en büyük yazar olarak kabul edilir.

20 Vang Şih-fu ve Kuan Han-çing, Yüan hanedanının ünlü tiyatro yazarlarıydı.

21 Lo Kuan-çung (MS 14. yüzyıl) *Üç Krallığın Hikâyesi* adlı kitabın yazarıydı. Kendisinin söylediğine göre Mao, bu tarihi romandan devlet yönetimi konusunda olduğu kadar askeri taktikler konusunda da bazı şeyler öğrenmişti.

22 *Siu-zay*, ("işlenmiş yetenek") en alt ya da il sınavlarının başarılı adayına verilen isim.

23 Ming hanedanının kurucusu olan Ming Tay-zu, 1368 yılına kadar saltanat sürdü; hanedanın üçüncü imparatoru olan Çeng-zu 1403'ten 1425 yılına kadar saltanat sürdü. Çia-çing'in saltanatı 1522'den 1567 yılına kadar devam etti.

24 Han hanedanının "Savaşçı İmparatoru" Han Vu Ti, MÖ 140-86 yılları arasında saltanat sürdü.

25 Liu Su (MÖ 4 ve MS 57) MS 25 yılında Vang Mang'ı devirerek İleri Han (ya da Doğru Han) hanedanını kurdu. İÖ 206 yılında asıl Han hanedanını kuran Liu Pang (MÖ 247-195), "Bir Genişletilmiş Merkezi Çalışma Konferansında Konuşma" bölümünde (s.250 vd.) Mao tarafından övülmektedir.

XXX: Ders programında çok şey var, çok fazla ev ödevi var, öğrenciler bağımsız düşünemiyorlar. Şimdiki sınav yöntemi...

Başkan Mao: Şimdiki sınav yöntemimiz halkla ilgilenme yöntemi değil, düşmanla uğraşma yöntemidir. Dolaylı ve garip sorular soran bir ani saldırı yöntemi. Bu hâlâ o eski sekiz bacaklı makale yöntemidir. Ben bunu onaylamıyorum. Tümüyle değiştirilmeli. Ben soruların önceden basılmasından, öğrencilerin bunları incelemelerinden ve kitapların yardımıyla cevaplandırmalarından yanayım. Örneğin, eğer birisi *Kırmızı Odanın Rüyası* üzerine 20 soru hazırlar da bazı çocuklar bunların yarısını iyi cevaplırsa, bazı cevaplar da çok iyi olur ve yaratıcı fikirler içerirse onlara 100 vermek gerekir. Eğer diğer bazı öğrenciler 20 sorunun tümünü doğru cevaplar, fakat sadece ders kitabını ve derste okutulanları tekrarlamakla yetinip yaratıcı fikirler ortaya koymazsa, onlara 50-60 verilmelidir. Sınavlarda kulağa fısıldama ve yer değiştirmeye izin verilmelidir. Eğer sizin cevabınız iyiye ve ben doğru cevabı kopya ettiysem, benimki de doğru sayılmalıdır. Fısıldaşma ve başkasının yerine sınava girme eskiden gizli yapıldı. Şimdi açıkça yapılmasına izin verilsin. Eğer ben bir şey yapmıyorsam, sizin yazdığınızı kopya etmemin bir zararı yoktur. Bir deneyelim bakalım. Cansız değil, canlı bir şekilde çalışmalıyız. Ders verirken konuyu durmadan dağıtan öğretmenler vardır, bunlar öğrencilerini uyutmamalıdır. Eğer iyi ders vermiyorsanız, ne diye başkalarının sizi dinlemesinde ısrar ediyorsunuz? Gözlerinizi açık tutmaya çalışmak ve sıkıcı bir ders dinlemektense, dinlendirici bir uyku çekmek daha iyidir. Saçmalık dinleyeceğinize kafanız dinlenir.

XXX: Eğer öğrenim süresini kısaltırsak, çalışmak veya askerlik için zaman kalır. Başarılı öğrencilerin sınıf atlamasını da düşünebiliriz. Onları sonuna kadar aynı yerde tutmak zorunda değiliz. Çocuğumun olduğu sınıfta başarılı bir öğrenci vardı, daha sonra sınıf atladı ve yine başarılı. Görüyoruz ki, sınıf atlamak mümkün. XX yoldaş bu okul sistemi meselesini derinlemesine inceleyecek bir küçük grup örgütlenmesini söyleyelim.

Başkan Mao: XX ve XXX bu küçük gruba katılınsınlar. Şimdilik işleri çok cansız bir biçimde yürütüyoruz. Ders programında çok şey var ve sınavlar çok katı bir biçimde yürütülüyor. Bunu onaylayamam. Bugünkü eğitim yöntemi, yeteneği ve gençliği mahvediyor. Bu kadar çok kitap okunmasını onaylamıyorum. Sınav yöntemi düşmanla uğraşma yöntemidir, çok zararlıdır. Bundan vazgeçilmelidir.

XXX: Eğitim Bölümü²⁶ başkanı iki meselenin tartışıldığı bir toplantı yaptı. Meselenin ilki öğrenciler üzerindeki yükün çok ağır olması ve her konuda ev ödevi verilmesi; ikincisi ise üç pedagojik sistemin, Konfüçyüs, Sovyet ve Dewey sistemlerinin mevcut olması.

Başkan Mao: Konfüçyüs gerçekte böyle değildi. Konfüçyüsçülüğün esas akımını bir yana bıraktık. Onun sadece altı konusu vardı: Dini ayinler, müzik, ok atma, araba sürme, "şu" ve matematik. (Başkan Mao, XXX'e Şu'nun tarih mi, yoksa yazı yazma sanatı mı olduğunu sordu.²⁷)

XXX: Yazı yazma sanatı.

Başkan Mao: Hayır, tarih demektir. Şu Çing veya Han Şu'da²⁸ olduğu gibi.

XXX: Bugünkü durumda, ortaöğrenimdeki öğrenciler eğitimlerine devam etmeyi tek amaç olarak görüyorlar. Mezuniyetten sonra, bedenen çalışmak istemiyorlar, bu çok önemli ve çözmemiz gereken bir meseledir.

Eğitim ve üretici çalışma birliğini uygulamaya koymalıyız ve iki ayağımız üzerinde yürümeliyiz.²⁹ Geçen yıl Hohey'de sel vardı ve Eğitim Bölümü büyük sıkıntı içindeydi. Birçok bina yıkıldı ve

26 Burada sözü edilen bölüm, muhtemelen, Pekin Belediye Hükümeti'ne bağlıdır.

27 Şu şeklinde okunan işaret, kitap ya da yazılı belge (burada, bir tarih kitabı) anlamına gelen bir isim olabileceği gibi, yazmak, özellikle güzel yazı yazmak anlamına gelen bir fiil de olabilir. Tabiatıyla, Konfüçyüs'ün saydığı altı konudan ya da altı sanattan oluşan listede yazı yazma sanatı anlamına gelmektedir.

28 Şu Çing (Tarihi Klasik), "On Üç Klasik"ten biridir. Han Şu ise, Han hanedanının tarihidir.

29 "İki ayak üzerinde yürümek" 1958-1959 yıllarındaki Büyük İleri Atılım'ın temel sloganlarıydı. Esas olarak, ekonomik gelişme konusunda, Büyük çapta modern teknolojiyle küçük çaplı yerli yöntemlerinin kullanılmasını birleştiren bir siyaseti tanımlamak için kullanıldı. Burada, aynı yaklaşım eğitim konusunda öneril-

ellerinden geldiğince basit okullar yapmak zorunda kaldılar. Sonuç olarak ilk ve ortaokullardaki öğrenci sayısı gerçekten arttı.

Başkan Mao: Sel, dogmatizmi yıktı. Yerli ve yabancı dogmalardan kurtulmalıyız.

XXX: Diğer yerler düzenlemeler yaptı ve her dersi ayrı sınıfta yapmak yerine, hepsini aynı sınıfta yapmaya başladı. Öğrenci sayısı düştü, yoksul ve aşağı-orta köylü sayısı düştü, pek çok yoksul ve aşağı-orta köylü eğitime devam etmiyorlar. Hopey eyaletinde bazı iyi tecrübeler var. Kvantung eyaletinde Sin-huy *Sien*'inde 10 değişik tarım ortaokulu ve normal ortaokulda araştırma yapıldı. Bir normal ortaokulda devlet öğrenci başına yılda 120 yen harcarken, tarım ortaokulunda bir öğrenci için yılda sadece 6,80 yer harcanmaktadır. Tarım ortaokulu mezunlarının iş bulmaları mesele değildir. Oysa, üniversite giriş sınavlarını kazanamayan normal bir ortaokul mezununun iş bulması konusunda büyük güçlükler ortaya çıkar. Bu nedenle ilk ve ortaokullar iki ayak üzerinde yürümelidir. Aynı zamanda, niteliği yükseltmeye de dikkat etmeliyiz. Önceleri her şey Sovyet yöntemlerine göre yapıldı, fakat 1958'de buna bir darbe indirdik ve bedeni çalışmaya daha fazla yer verdik. Bu kez de dersler ihmal edildi, fakat şimdi getirilen değişikliklerle daha iyi oldu. Edebi ve sanat için de durum aynı, şimdi düzey nispeten daha yüksek, fakat eğer 1958 tecrübesi olmasaydı bugünkü düzeye erişemezdik.³⁰

Başkan Mao: Aktörleri, şairleri, tiyatro sanatçılarını ve yazarları şehirlerden çıkarıp hepsini köylük bölgelere yollamalıyız. Belli sürelerle hepsi gruplar halinde köylere ve fabrikalara gitmelidir. Yazarları, hükümet dairelerinde bırakmamalıyız. Eğer köylük bölgelere gitmezlerse asla yazacak bir şeyleri olamaz. Gitmeyenlere ekmek yok. Sadece köylere giderlerse karınları doyar.

mektedir. Yani, (esas olarak şehirlerdeki) modern araçlara ve ayrıntılı bir ders programına sahip olan okulları, köylük bölgelerin ihtiyaçlarına ve imkânlarına uygun olan daha basit ve daha temel okullarla birleştirmek.

30 XXX, her kimse, "Büyük Atılım"ın siyasetlerini sadece yarım ağızla savunuyor. Söyledikleri, sonraki paragrafta Mao Zedung'un belirttiği fikirlere tamamen aykırıdır.

XXX: Bugün, ilk ve ortaokul öğretmenlerinin yüzde 2'den biraz fazlası kötü unsurlardır. İlk ve ortaokul öğrencileri arasında da çok kötü unsurlar vardır.

Başkan Mao: Bu önemli değil, görevleri değiştirilebilir.

XXX: Bugünkü durumda, en kötü öğrenciler normal okullara, iyileri de mühendisliğe devam ediyorlar. Dolayısıyla, normal okullara veya edebiyat fakültelerine lise mezunlarını doğrudan kabul etmek yerine, mezun olduktan sonra bir iki yıl bedenen çalışmış olanları alabiliriz. Doğa bilimleri öğrencileri de köylük bölgelere gitmelidir. Harbin'deki XX Okulu'nda bazı tecrübeler elde ettiler; öğretmenleri bir iki yıl içinde köylük bölgelere gönderiyorlar. Önceleri pek iyi olmayanlar da, bedeni çalışmadan döndüklerinde epey düzelmiş oluyorlar.

Başkan Mao: Köylere gitmeliler. Şu sıra köylük bölgelerde çalışmaya gitmeye pek önem vermeyenler var. Ming Hanedanı'nda, Li Şih-çen³¹ şuraya buraya gider, ot toplamak için dağlara tırmanırdı. Su Çung-ci³² hiç ortaokul veya üniversiteye gitmedi. Konfüçyüs yoksul bir köylü ailedendi. Koyun güderdi ve ne ortaokula ne de üniversiteye devam etti. Müzisyendi, her türlü işi yapardı. Aileden biri öldüğünde, cenazede çalgı çalması için çağrılırdı. Muhasebeci olması da muhtemeldir. Çin³³ çalabilir, araba sürer, ata biner, ok ve yay kullanabilirdi. "Yü" araba sürmek demektir, otomobil şoförlüğüne benzer. Yen Huy ve Seng Zu gibi (72 bilge yetiştirdi), 3 000 öğrencisi vardı. Gençliğinde, kitleler arasından gelmişti ve kitlelerin acılarını biraz anlıyordu. Sonra Lu devletinde memur oldu, ama çok yüksek dereceli bir memur değildi; Lu devletinin nüfusu bir milyonun üzerindeydi ve uzun bir süre insanlar onu hor gördü. Çe-

31 Li Şih-çen (1518-1598), *Pen-zao Kang-mu (Kökler ve Bitkiler Kataloğu)* adlı kitabın yazarıydı. Bu kitapta, tıpta kullanılabilecek binden fazla bitki ismi yer almaktaydı.

32 10. yüzyılda yaşamış bir matematikçi.

33 Lavtaya benzeyen bir telli saz; genel kültür sahibi okumuşların bu sazi çalabilmeleri beklenirdi.

şitli ülkelere seyahat ettiğinde insanlar onu lanetledi. Samimi konuşmayı severdi ve sefalet çekmediğini, hakarete dayanamadığını söylerdi. Sonraları, Zu Lu, Konfüçyüs'ün koruyucusu oldu ve insanların Konfüçyüs hakkında kötü konuşmalarına izin vermedi ve ağzını açanı dövdü. O günden sonra, Konfüçyüs hiçbir kötü söz duymadı ve kitleler ona yaklaşmaya cesaret edemediler. Konfüçyüs örneğini unutmamalıyız. Genel siyasetimiz doğru, fakat yöntemlerimiz yanlış. Bugünkü öğrenim sistemi, dersler, öğretim yöntemleri, sınav yöntemlerine ilişkin epeyce meselemiz var ve bütün bunlar değiştirilmelidir. Hepsi halka çok zararlı.

XXX: Beş yıllık ilkokul öğrenimiyle yetinebiliriz.

Başkan Mao: İlkokul öğrenimi de çok uzun olmamalı. Gorki ilkokulda sadece iki yıl okudu. Öğrenimini kendi kendine yaptı. Amerika'nın Franklin'i önceleri bir gazete satıcısıydı, ama elektriği keşfetti. Watt, bir işçiydi, ama buhar makinesini keşfetti. Hem eski hem de modern çağlarda, Çin'de ve Çin dışında birçok fen adamı kendilerini pratik içinde yetiştirdiler.

XX: Gelecekte öğrenim sistemi düzeltildiğinde, öğrenciler 23-24 yaşında görev alabilecekler. Yedi yaş, okula başlamak için oldukça geç, altıya indirebiliriz. Bina meselesi var, fakat ilkokul beş yıla inerse, idare edebiliriz. Sonra dört yıllık bir ortaöğrenim ve bir iki yıllık üniversite hazırlık kursu. Üniversitedeki değişik derslerin farklı niteliklerine göre değişiklik yapabilir ve bir iki yıllık hazırlık kursları için her yıl 140 veya 150 bin öğrenci alabiliriz.

XXX: Üniversiteye girmeden önce bir süre, fabrika veya köyde çalışmaya gidebilirler.

Başkan Mao: Eğitim için orduya da girebilirler.

XX: Edebi konularda bu uygun. Fakat, fizikte iki yıl çalışırlarsa, matematiği unutabilirler.

XX: Sovyetler Birliği'nde ortaokuldan mezun olduktan sonra iki yıl çalışıyorlar ve sonra fizik ve kimya fakültelerine giriyorlar, doğrudan oraya kabul edilmiyorlar.

XX: Bazı özel okullar dışında üniversiteler üç öğrenim süresine bölünmüşler; altı yıl özellikle tıp için, beş yıl mühendislik, dört yıl da edebi bilimler için. Dört yıllık öğrenim birçok üniversite için yeterli. Gelecekte sistem ikiye ayrılmalı ve değişik öğrenim süreleri olmalı. Şehirlerde, biri üniversiteye, diğeri ise öğrencileri iki yılda mezun edip uzmanlık eğitimine geçirmeye yönelik iki tür ortaokul olmalı.

Başkan Mao: Doğru, ikiye ayırmalıyız.

XX: Ders programıyla ilgili esas mesele merkeziyetçilik eksikliğidir. Ayrıca geçmişte incelediğimiz meseleler var; birçok konu tekrar tekrar okunuyor, her sömestr 8-9 ders ve bir sürü sınav var; bu da büyük gerilim yaratıyor.

Başkan Mao: Birincisi, şu anda çok fazla ders var; ikincisi de çok fazla kitap var. Baskı çok büyük. Bazı dersler okutmaya değmez. Örneğin, ortaokulda öğrencilerin okuduğu kısa mantık ve gramer derslerine gerek yok. Gerçek kavrayış çalışmada edinilen tecrübeyle adım adım kazanılmalıdır. Mantık ve gramerin ne olduğunu bilmek yeter.

XX: Bugünkü durumda tıka basa öğreniliyor. Her şey mekanik bir şekilde ezberlemek ve ezberleneni tekrarlamaktan ibaret.

XXX: Şu sıra iki düşünce okulu var. Biri konuların derinlemesine öğretilmesini, diğeri ise konuların özetlenmesini ve biraz daha az şey öğretilerek konuların nasıl ele alınacağını kavratmayı savunuyor. Bugün birçok okul ilk örneği uyguluyor, fakat bunun yürümeyeceği açık değil mi? Bu örneğin uygulanmasını savunmakla, düşünceyi kalıplaştırıyorlar.

Başkan Mao: Bu medreseciliktir. Dört kitap ve beş klasiğe düzenlenen notlar tamamen medrese ürünüdür ve bugünlerde hepsi de hiç anlaşılabilir hale gelmiştir. Medresecilik önünde sonunda yok olmaya mahkûmdur. Örneğin, klasiklere ilişkin çalışmalarda pek çok yorum yazılmıştı, ama şimdi hiçbirisi mevcut değil. Öyle sanıyorum ki, ister Çin'de, ister ABD'de, ister Sovyetler Birliği'nde olsun, bu yöntemle eğitilen öğrencilerin tümü yok olacak ve kendi zıtlarına dö-

nüşeceklerdir. Aynı şey çok sayıdaki Budist klasikleri için de geçerlidir. Tang Hanedanı'ndan Süan-seng'in³⁴ yayımladığı *Sutra Elması*, nispeten basitleştirilerek, 1 500 kelimeye indirgenmişti ve hâlâ da yaşıyor. Aynı kitabın Kumarajiva'nın³⁵ yayımladığı bir başka baskısı ise çok uzundu ve yok olup gitti. Beş klasik ve 13 klasik de aynı akıbete uğramayacak mı? Durmadan yoruma tabi tutuldular ve sonuç olarak kimse tarafından okunmuyorlar. 14. ve 15. yüzyıllarda skolastik felsefeye dalmışlardı; ancak 17. 18. ve 19. yüzyıllarda Aydınlanma çağına girildi ve Rönesans gerçekleşti. Çok fazla kitap okumamalıyız. Marksist kitapları okumalıyız, ama gene de çok fazla değil. Bir düzine kadarını okumak yeter. Eğer çok fazla okursak, kendi zıddımıza dönüşebilir, kitap kurtları, dogmatikler, revizyonistler haline gelebiliriz. Konfüçyüs'ün yazılarında tarımla ilgili hiçbir şey yoktur. Bu yüzden, öğrencilerinin bedenleri çalışmaya alışkın değildi ve beş tahılı birbirinden ayırt etmesini beceremezlerdi. Bu konuda bir şeyler yapmalıyız.

XXX: Başka bir mesele daha var, siyasi bir mesele, öğrencilerin daha iyi beslenmesi meselesi. Her öğrencinin beslenmesi için 12,5 yen harcanıyor. 40 milyon yen daha harcamalıyız.

Başkan Mao: 40 milyon yen daha harcayabiliriz.

XXX: Harcamayı iki ile dört yen arasında artırmamız gerek.³⁶

34 Burada, Mao'nun neden bahsettiğini anlamak güçtür. Hindistan'da 16 yıllık bir seyahatten sonra 645 yılında Çin'e dönen keşiş Süan-seng (602-664), beraberinde çok sayıda Budist kutsal yazıları getirdi. Hayatının geri kalan kısmında bunların 1338 bölümünden fazlasının tercüme edilmesini sağladı.

35 Keşmir'de öğrenim görmüş olan Budist bilgin Kumarajiva (350-413), 401 yılında imparatorluk başkenti Çang-an'a getirilerek Budist kutsal yazılarının tercüme edilmesiyle görevlendirilmişti.

36 Açıktır ki, 40 milyon yüan, yıllık toplam harcama miktarıdır. Buna karşılık iki ile dört yüan, öğrenci başına aylık artış miktarını göstermektedir. Elde edilebilen rakamlara göre, o sırada Çin'deki yüksek öğrenim kurumlarında okuyan öğrenci sayısı 750 bindir. Dolayısıyla rakamların yaklaşık olarak doğru olduğu kabul edilebilir.

Başkan Mao: Eğer çok fazla kitap okursanız, bunlar sonunda zihninizi köreltir. Liang Hanedanı'ndan İmparator Vu, ilk yıllarında oldukça iyiydi, fakat sonraları çok kitap okudu ve pek başarılı olmadı. Sonunda Tay Çeng'de³⁷ açlıktan öldü.

37 Siao Yen (464-549) , 501 yılında Nanking'i işgal etti ve ertesi yıl Liang Hanedanı'nın ilk imparatoru ilan edildi. Budizmi inceleyen ve kitaplara düşkün biri olan imparator, yönetimde reform yapmak yolundaki iyi niyetlerini uygulayamamıştı. İsyan eden müttefikine 549 yılında yenildiği zaman, Tay Çeng şehrinde çekildiği manastırda açlık ve kederden ölmüştür.

FELSEFE MESELELERİ ÜZERİNE KONUŞMA

(18 AĞUSTOS 1964)

Felsefe, ancak sınıf mücadelesi varsa var olabilir. Pratikten kopuk olarak epistemoloji (bilgi teorisi) tartışmak zaman kaybıdır. Felsefe çalışan yoldaşlar, köylük bölgelere gitmelidirler. Ya bu kış ya da gelecek ilkbahar gidip sınıf mücadelesine katılmalıdırlar. Sağlıkları iyi olmayanlar bile gitmelidir. Gitmek kimseyi öldürmez. Olsa olsa soğuk alırlar ve fazladan birkaç kat giyinirlerse o bile olmaz.

Şu sırada üniversitelerde felsefenin kitaptan kitaba ve kavramdan kavrama geçerek öğretiliş tarzı hiçbir şeye yaramaz. Felsefe, hiç kitaplardan çıkabilir mi? Marksizmin üç esas unsuru, bilimsel sosyalizm, felsefe ve ekonomi politikadır.¹ Temeli sosyal bilimdir, sınıf mücadelesidir. Proletarya ile burjuvazi arasında bir mücadele vardır. Marx ve diğerleri bunu gördüler. Ütopik sosyalistler daima burjuvaziyi iyiliksever olmaya ikna etmeye çalışırlar. Bu sökmez; proletaryanın sınıf mücadelesine dayanmak gerekir. Daha o sıralarda birçok grev olmuştu. Bir İngiliz parlamento soruşturması, 12 saatlik işgününün kapitalistlerin çıkarları açısından sekiz saatlik işgününden daha elverişsiz olduğunu tespit ediyordu.² Marksizm, ancak bu bakış açısından başlayarak gelişti. Temel, sınıf mücadelesidir.

1 Bkz. Lenin, *Marksizmin Üç Kaynağı ve Üç Bileşken Unsuru*, 1913.

2 Mao Zedung burada, 19. yüzyıl İngiltere'sindeki fabrika şartları hakkında yapılan İngiliz parlamento soruşturmalarından ve fabrika müfettişlerinin raporlarından Marx'ın çıkardığı sonucu özetlemektedir. Marx, *Kapital*'in birinci cildinin üçüncü bölümünde, işçileri bitkin düşünceye ve saat başına verimleri büyük bir düşme gösterinceye kadar çalıştırmanın kapitalistlerin menfaatine olmadığını belirtmektedir.

Felsefenin incelenmesi ancak bundan sonra gelir. Kimin felsefesi? Burjuva felsefesi mi, yoksa proletarya felsefesi mi? Proletarya felsefesi, Marksist felsefedir. Bir de, klasik ekonomiyi değiştirmiş olan proletarya ekonomisi var. Felsefeyle uğraşanlar, felsefenin önde gelmesi gerektiğine inanıyorlar. Ezenler, ezilenleri eziyorlar; ezilenler ise, felsefeden önce, buna karşı koymak ve bir çıkış yolu bulmak ihtiyacındadırlar. İnsanlar, ancak bunu başlangıç noktası olarak aldıkları zaman Marksizm-Leninizm ortaya çıktı ve felsefeyi keşfettiler. Hepimiz bunu gördük geçirdik. Beni öldürmek isteyenler vardı; Çan Kayşek beni öldürmek istiyordu. Böyle böyle, sınıf mücadelesiyle uğraşmaya, felsefe yapmaya başladık.

Üniversite öğrencileri bu kıştan itibaren köylük bölgelere gitmeye başlamalıdır. Sosyal ve edebi bilimler bölümlerindekilerden söz ediyorum. Doğa bilimleri öğrencileri ise henüz yerlerinden oynatılmamalıdır; bununla beraber onları da bir süre için gönderebiliriz. Sosyal ve edebi bilimler –tarih, ekonomi, politika, edebiyat, hukuk– üzerine çalışan herkes, hiç istisnasız gitmelidir. Öğretim üyelerinin yardımcılarının, idarecilerin ve öğrencilerin tümü, beş aylık bir süre için gitmelidirler. Eğer beş ay için taşraya veya fabrikalara giderlerse, biraz algısal bilgi edineceklerdir. Atları, inekleri, koyunları, tavukları, köpekleri, domuzları ve pirinci, süpürge darısı, fasulye, buğday, mısır çeşitlerini bir görmüş olurlar. Kışın giderlerse harmanı göremezler, ama yine de hiç olmazsa toprağı ve insanları görürler. Biraz sınıf mücadelesi tecrübesi kazanmak, üniversite diye buna derim ben! Hangi üniversitenin, Pekin Üniversitesi'nin mi, yoksa Halk Üniversitesi'nin mi daha iyi olduğu tartışılıyor. Şahsen ben, kır üniversitesinin mezunlarındım; az buçuk bir şeyler öğrendim orada. Geçmişte Konfüçyüs'ü inceledim ve *Dört Kitap* ile *Beş Klasik* üzerine altı yıl sarf ettim.³ Onları ezbere öğrendim, ama

3 Konfüçyüs klasiklerinden *Dört Kitap*, yeni başlayanların üzerinde çalıştığı temel metin; *Beş Klasik* ise daha geniş bir derlemedir.

anlamadım. O sırada Konfüçyüs'e derinden inanıyor ve hatta (onun fikirlerini savunan) denemeler yazıyordum. Daha sonra yedi yıl süreyle bir burjuva okuluna gittim. Yedi, altı daha 13 yıl eder. Bütün bilinen burjuva yavelerini, tabiî ve sosyal bilimleri öğrendim. Biraz pedagoji de öğretiler. Buna, beş yıllık ortaokul, iki yıllık lise ve kütüphanede geçirdiğim zaman da dahildi.⁴ O sırada Kant'ın düalizmine, özellikle idealizmine inanıyordum. Başlangıçta feodaldim ve burjuva demokrasisini savunuyordum. Toplum beni devrime katılmaya zorladı. Birkaç yıl ilkokul öğretmenliği ve sonra dört yıllık bir okulun müdürlüğünü yaptım. Aynı zamanda altı yıllık bir okulda tarih ve Çince öğrettim. Kısa bir süre lisede de öğretmenlik yaptım, fakat hiçbir şey anlamadım. Komünist Partisi'ne katıldığımda devrim yapmamız gerektiğini biliyordum, ama neye karşı ve nasıl yapacaktık? Elbette emperyalizme ve eski topluma karşı devrim yapmamız gerekiyordu. Emperyalizmin ne menem bir şey olduğunu pek kavramıyordum; ona karşı nasıl devrim yapabileceğimizi ise, daha da az kavırıyordum. 13 yıl boyunca öğrendiklerimin hiçbiri devrim yapmaya yaramıyordu. Sadece aracı, dili kullandım. Makale yazmak bir araçtır. Öğrenimimin içeriğini ise hiç kullanmadım. Konfüçyüs, "iyilikçilik, insanlığın karakteristik unsurudur" ve "iyilikçi insan başkalarını sever" diyordu.⁵ Konfüçyüs kimi sevmiş? Bütün insanları mı? Hiç bile! Sömürücüleri mi sevmiş? Tam bu bile değil. O, sadece sömürücülerin bir kısmını seviyordu. Aksi takdirde Konfüçyüs, niçin yüksek bir görevli olamasındı? İnsanlar onu istemiyordu. O, insanları seviyor ve birleşmelerini istiyordu. Ama mesele aç kalmaya ve "üstün insan yoksulluğa katlanabilir" il-

4 Mao Zedung, 1912-1913 kışında altı ayı Hunan Eyalet Kütüphanesi'nde okumakla geçirdi. Bu dönemin, geçirdiği çeşitli öğrenim tecrübeleri arasında en değerlilerinden biri olduğunu çeşitli yerlerde belirtmiştir. Bkz. *Çin Üzerinde Kızıl Yıldız* kitabında, Edgar Snow'a anlattığı hayat hikâyesi.

5 Birinci cümle, *Orta Yolculuk Teorisi*, XX. bölüm, s.5'ten; ikinci cümle ise *Mençiyus*, 4. kitap, kısım B, bölüm 28'dendir.

kesine gelince, az daha hayatını kaybediyordu; Kuang halkı onu öldürmek istedi.⁶ Batı'ya seyahetinde Ch'in'e⁷ uğramadı diye onu eleştirenler oldu. Aslında, *Kasideler Kitabı*'ndaki "Yedinci Ayda Ateş Yıldızı En Yüksek Noktasını Geçer" şiiri, Şensi'deki olaylardan söz etmektedir. Bir de, Ch'in Dükü Mu öldüğünde üç yüksek görevlisinin de onunla birlikte öldürülüp gömülüğü olayını anlatan "Sarı Kuş" şiiri var. Su-ma Çien, *Kasideler Kitabı*'nı çok değerli buluyordu. İçindeki 300 şiirin, hep eski zamanların bilge ve seçkin kişileri tarafından yürekleri kabardığında yazıldığını söylüyordu. (Oysa) *Kasideler Kitabı*'ndaki şiirlerin büyük bir kısmı çeşitli devletlerin üslubundadır, sıradan halkın türküleridir; bilge ve seçkin kişiler, sıradan halktan başkası değildir. "Yürekleri kabardığında yazılan" ise, bir insanın yüreği öfkeyle dolduğunda tutup bir şiir yazdığı anlamına gelir, o kadar!

Ne eker, ne de biçersiniz;

Üç yüz yuvarlak ambarınız için nereden gelir pirinciniz?

Ava çıkmazsınız;

Nerden gelir avlunuzda asılı gördüğümüz keklikleriniz?

Ey üstün adam!

Tembelliğin meyvesini yemeyi reddeden!

"Bir mevkiin maaşını alırken görevini yapmamak" deyimini buradan gelir. Bu, Tanrı katını suçlayan ve yöneticilere karşı çıkan bir şiirdir. Konfüçyüs de biraz demokrattı; (*Kasideler Kitabı*'na) erkeklerle kadın arasındaki aşkı anlatan şiirler de aldı. Çu Si, yorumlarında,

6 Bu alıntı, Konfüçyüs'ün *Seçme Eserleri*, 15. kitap, bölüm I'dendir. Kuang halkının Konfüçyüs'ü tutuklaması ve öldürmek istemesi olayı ise, *Seçme Eserler*, 4. kitap, Bölüm V'te anlatılmaktadır.

7 Ch'in (okunuşu: Çin; bugünkü Çin ile karışmasın diye İngilizcesindeki gibi yazdık-Ç.N.) Bugünkü Şensi'de MÖ 1000 yıllarında var olan bir devletti. Bu devletin hâkimi, giderek bütün Çin'i fethedip MÖ 221'de Ch'in sülalesini kurdu.

bunları gizli aşk maceralarını anlatan şiirler olarak niteliyor.⁸ Aslında bir kısmı böyledir, bir kısmı ise değildir; bu sonuncular, prens ile tebaası arasındaki ilişkileri anlatmak için erkek ve kadın benzetmesini kullanmaktadır. Şu'da (bugünkü Seçuan) Beş Sülale ve On Ülke zamanında, Vey Çuang'ın yazdığı "Ch'in'in Karısı Kıştan Yakınıyor" diye bir şiir vardı.⁹ Gençliğinde yazmıştı ve prensibe duyduğu hasreti anlatıyordu.

Şu (köylere) gitmek meselesine dönelim. Bu kış ve ilkbahardan itibaren, gruplar halinde ve sırayla, sınıf mücadelesine katılmak için gitmeye başlanmalıdır. Ancak, bu şekilde bir şeyler öğrenebilirler; devrimi öğrenebilirler. Siz aydınlar bütün gün hükümet dairelerinde oturuyor, iyi yiyor, iyi giyiniyor ve yürüyüşe bile çıkmıyorsunuz. Bu yüzden hastalanıyorsunuz. Giyim, yemek, evler ve spor yapmamak (hareketsizlik), hastalığa yol açan dört büyük etkendir. Eğer iyi hayat şartlarının tadını çıkarmayı bırakıp biraz daha kötü şartlara geçerseniz, gidip sınıf mücadelesine katılırsanız, "dört temizlik" ve "beş aleyhtarlık"¹⁰ (hareketi)nin içine girer ve bir pişme dönemi geçirirseniz, siz aydınlar yeni bir görünüm kazanacaksınız.

Eğer sınıf mücadelesine katılmıyorsanız, bu uğraştığınız felsefe nedir?

Niçin gidip bir denemiyorsunuz? Eğer hastalığınız çok artarsa geri dönmelisiniz. Ölmekte çizgiyi çizmek gerekir. Ölüm halinde hastalanırsanız, o zaman dönmelisiniz. Gider gitmez biraz ruh kazanacaksınız. (*Kang Şeng şunları ekledi: "Bilimler Akademisi'nin Felsefe ve Sosyal Bilimler bölümlerindeki araştırma enstitüleri de*

8 Aşk şiirleri, Çinli eleştirmenler tarafından geleneksel olarak, bir görevli ile prensi arasındaki ilişkiler için kinayeli bir anlatım olarak yorumlanagelmiştir. Çu Si (1130-1200), aşk şiirlerinin gerçekten aşk şiiri olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmüştü. Mao Zedung, bu şiirlerinin bazen gerçekten aşk şiiri, bazen ise bir benzetme olduğunu ortaya koyuyor.

9 Vey Çuang, MS 858-910 yılları arasında, yani Tang döneminin sonu ile Beş Sülale döneminin başlarında yaşamış olan ünlü bir şairdi.

10 Mao'nun 1962 sonbaharında Sekizinci Merkez Komitesinin Onuncu Genel Toplantısı'ndan sonra başlattığı Sosyalist Eğitim Hareketi, köylük bölgelerde, "dört temizlik" ve şehirlerde ise "beş aleyhtarlık" adıyla anılıyordu.

toptan gitmelidir. Bunlar şu anda, antikaların incelenmesi enstitüleri haline, tütsü dumanlarını içine çekerek beslenen bir periler ülkesi haline gelmek üzeredir. Felsefe Enstitüsü'nde kimse *Kuang ming cih-pao*'yu okumuyor.") Ben sadece *Kuang-ming Cih-pao* ile *Venhuy pao*'yu okuyorum.¹¹ *Halkın Gazetesi*'ni okumuyorum, çünkü *Halkın Gazetesi* teorik yazılar basmıyor; biz bir karar aldık mı onu basıyorlar. *Kurtuluş Ordusu Gazetesi* canlıdır, okunabilir. (*Kang Şeng Yoldaş*: "Edebiyat Enstitüsü Çu Ku-çeng'e¹² hiç dikkat etmiyor; Ekonomi Enstitüsü de Sun Yeh-fang'a¹³ ve onun liberalizmine, kapitalizm taraftarlığına hiç dikkat etmiyor.")

Bırakın yapsınlar kapitalizm taraftarlığı. Toplum çok karmaşıktır. Eğer sadece sosyalizm taraftarlığı olsa ve hiç kapitalizm taraftarlığı olmasa, bu çok basit olmaz mı? O zaman zıtların birliğinden mahrum kalmaz ve sadece tek taraflı olmaz mıydık? Bırakın yapsınlar. Bırakın bize çılgınca saldırınsınlar, caddelerde gösteri yapsınlar, ayaklanmak üzere silahlansınlar. Ben bunların hepsini onaylıyorum. Toplum çok karmaşıktır, birin ikiye bölünemeyeceği tek bir komün, tek bir *sien*, Merkez Komitesi'nin tek bir kesimi yoktur. İşte bakın: Köy Çalışmaları Kesimi dağıtılmadı mı?¹⁴ Bu kesim ken-

11 "Kuang-ming Cih-pao": Çin Demokratik Birliği'nin yayın organı. "Venhuy pao": Şanghay'da yayımlanan Parti dışı bir organ. Burjuva eğilimleri yüzünden 1957'de Mao Zedung tarafından eleştirildi. Kültür Devrimi'ni başlatan yazılar 1965 Kasım'ında burada yayımlandı. *Halkın Gazetesi* ise o sırada Liu Şao-çi taraftarlarının elindeydi; ancak 1966'da revizyonist yönetimden temizlendi.

12 Çu Ku-çeng, Çin ve dünya tarihi konusundaki birçok eserin yazarıydı. 1950'den bu yana Şanghay'da, Futan Üniversitesi'nde profesördü. 1962'de tarih ve sanat üzerine yazdığı bir yazıda, "Zeitgeist" (belli bir çağın ruhu, manevi kişiliği) üzerine ileri sürdüğü fikirler, Yang Sien-çen'in revizyonist felsefe teorilerinin estetik alanındaki bir ifadesiydi.

13 Sun Yeh-fang o sırada Bilimler Akademisi İktisat Enstitüsü müdürüydü. 1966'da görevinden azledildi. Kang Şeng'in belirttiği gibi, mesleki temaslarda bulunduğu bazı Sovyet ve Doğu Avrupa iktisatçılarının, sosyalist bir ekonomide kâr dürtüsünün rolü konusundaki fikirlerini benimsemişti.

14 1955 yazında, Mao'nun 31 Temmuz konuşmasının tarım üreticileri kooperatiflerinin kurulmasına yeni bir güç katmasından az önce, Parti'nin Köy Çalışmaları Kesimi, Liu Şao-çi'nin teşvikiyle ve acele ve zamansız kuruldukları iddiasıyla birçok kooperatifi dağıttı. O andan itibaren Mao'nun sık sık çatıştığı bu örgüt, 1961'de resmen lağvedildi.

dini tamamen aile birimi temeli üzerinde hesap yapmaya ve "dört büyük özgürlük"ü –borç verme özgürlüğü, ticaret yapma özgürlüğü, işgücü kiralama özgürlüğü ve toprak alıp satma özgürlüğü– yaymaya hasretmişti. Geçmişte (bu yolda) bir bildiri yayımlamışlardı. Teng Zu-huy benimle tartıştı. Merkez Komitesi'nin bir toplantısında, dört büyük özgürlüğü gerçekleştirmek fikrini ileri sürdü.¹⁵

Yeni Demokrasi'yi sağlamlaştırmak ve ilelebet sağlamlaştırmaya devam etmek, kapitalizm yolunu tutmak demektir. Yeni Demokrasi, proletarya önderliğinde bir burjuva demokratik devrimdir. Yalnız toprak ağalarına ve komprador burjuvaziye dokunur; milli burjuvaziye hiç dokunmaz. Toprağı bölüp köylülere vermek, feodal toprak ağalarının mülkiyetini köylülerin özel mülkiyetine dönüştürmek demektir ve bu burjuva devriminin sınırlarını aşmaz. Toprağı bölüşmek hiç de fevkalade bir şey değildir. Mac Arthur, Japonya'da bunu yaptı. Napolyon da toprağı dağıtmıştı. Toprak reformu, ne kapitalizmi yıkabilir ne de sosyalizme götürebilir.

Bugün devletimizde iktidarın aşağı yukarı üçte biri düşmanın veya düşman sempatizanlarının elindedir. 15 yıldır uğraşıyoruz ve şimdi ülkenin üçte ikisine hâkimiz. Bugün bazı (Parti) kol sekreterlerini, kızınızı onlara vermek şöyle dursun, birkaç paket sigaraya satın alabilirsiniz. Toprak reformunun barış içinde gerçekleştirildiği ve toprak reformu ekiplerinin çok zayıf olduğu bazı yerler vardı; şimdi oralarda birçok problem olduğunu görebilirsiniz.

15 Teng Zu-huy (1895-1972), 1952'den itibaren Köy Çalışmaları Kesimi'nin başkanıydı. 1955'te bazı kooperatiflerin dağıtılmasındaki sorumluluk payı nedeniyle 1950'lerin sonlarından itibaren etkinliği giderek azaldı. 1960'ların başlarında, Mao'nun burada sözünü ettiği revizyonist siyasetlerin Parti içinde tartışılması sırasında, Mao'ya tekrar karşı çıktı. Maddi dürtülere ve özel toprak mülkiyetine ağırlık veren bu siyasetleri anlatmak için, Kültür Devrimi'nin başlangıcından bu yana yayımlanan belgelerde, "sanzi yibao" ("Üç özgürlük ve bir güvence") deyimini, "dört büyük özgürlük" deyiminden daha sık kullanılmaktadır. Liu Şao-çi'nin ve sempatizanlarının köylük bölgelerdeki gerici çizgisinin özü olan bu kavram hakkında, bkz. "Çin'in Köylük Bölgelerinde İki Çizgi Arasındaki Mücadele", *Peking Review*, no: 49 (1967), s.11-19.

Felsefe üzerine malzemeleri aldım.* Taslağa** bir göz atabildim; diğerlerini okuyamadım. Analiz ve sentez üzerine olan malzemelere de baktım.

Zıtların birliği kanunu hakkında ve bu konuda burjuvazinin ne dediği, Marx, Engels, Lenin ve Stalin'in ne dediği, reviyonistlerin ne dediği hakkında böyle malzemeler toplamak iyidir. Burjuvaziyi ele alalım. Bugün Yang Sien-çen zıtların birliğinden söz ediyor; eskiden Hegel de bundan söz ediyordu. Bu gibileri eskiden de vardı. Şimdi daha da kötüler. Eskiden, Bogdanov ve Lunaçarski de vardı; bunlar Tanrıçılıktan dem vuruyorlardı. Bogdanov'un ekonomik görüşlerini okudum. Lenin de okumuş ve anlaşılan ilk birikim üzerine olan bölümü doğru bulmuş (Kang Şeng: "Bogdanov'un ekonomik teorileri, modern revizyonizmininkilerden belki biraz daha aydınlıktı. Kautsky'nin ekonomik teorileri Kruşçev'inkilerden biraz daha aydınlıktı ve bugün Yugoslavya da Sovyetler Birliği'nden biraz daha aydınlıktır. Alt tarafı, Cilas, Stalin hakkında bir iki iyi şey söylüyor; Stalin'in Çin meseleleri hakkında özeleştiri yaptığını söylüyor.")

Stalin, Çin meselelerini ele alıpta hatalar yapmış olduğunu hissediyordu ve bunlar hiç de küçük hatalar değildi. Biz, birkaç yüz milyonluk büyük bir ülkeyiz; oysa o, bizim devrimimize ve iktidarı ele geçirmemize karşı çıktı. Bütün ülkede iktidarı ele geçirmek için yıllar boyu hazırlanmıştık; Japonya'ya Karşı Savaş'ın tümü, bir hazırlıktı. "Yeni Demokrasi Üzerine" yazısı da dahil olmak üzere, o dö-

* Stenografin notu: Burada kastedilen, çelişmeler meselesi üzerine malzemelerdir.

** Stenografin notu: Burada kastedilen, "ikinin birleşip bir olması"¹⁶ tezini eleştiren bir yazı taslağıdır.

16 "İkinin birleşip bir olması" fikri, 1955'ten beri Yüksek Parti Okulu'nun başkanı olan Yang Sien-çen (d.1899) tarafından 1960'ların başlarında ileri sürülmüştü. Bu kavram, mücadelenin ve çelişmenin önemini küçümsüyor ve Mao'nun "birin ikiye bölünmesi" görüşüyle, yani belli çelişmeler çözümlendikten sonra bile mücadelenin, özellikle sınıf mücadelesinin tekrar tekrar ortaya çıktığı görüşüyle çatışıyordu. Yang Sien-çen'in görüşleri 1964 Temmuz'undan itibaren basında şiddetle eleştirildi. Stenografin notunda sözü edilen, "makale taslağı", herhalde Yang'a yöneltilen hücumlardan birinin önceden onayı için Başkan Ma'o'ya sunulan bir özeti veya taslağı olacak.

nemin Merkez Komitesi belgelerine bakarsanız bu gayet açık görü-
lür. Yeni Demokrasi şunları söylüyordu: "Bir burjuva diktatörlüğü
kuramazsınız; yalnız proletarya önderliği altında da Yeni Demokra-
si'yi kurabilirsiniz. Yalnız proletarya önderliğinde bir demokratik
halk diktatörlüğü kurabilirsiniz. Ülkemizde seksen yıl boyunca bur-
juvazinin önderlik ettiği bütün demokratik devrimler başarısızlığa
uğradı. Bizim önderliğimizdeki demokratik devrim mutlaka zafere
ulaşacaktır. Tek çıkış yolu budur; başka çıkış yolu yoktur. Bu ilk
adımdır. İkinci adım sosyalizmi kurmak olacaktır." Böylece "Yeni
Demokrasi Üzerine", başlı başına bir programdı. Siyaseti, ekonomi-
yi ve kültürü de ele alıyordu, yalnız askeri meseleleri ele almıyordu.
(Kang Şeng: "'Yeni Demokrasi Üzerine', dünya komünist hareketi
açısından çok önemlidir. İspanyol yoldaşlara sorduğumda, kendileri
için meselenin Yeni Demokrasi'yi değil, burjuva demokrasisini kur-
mak olduğunu söylediler. Kendi ülkelerinde, üç noktayla, orduyla,
köylük bölgelerle, siyasi iktidarla ilgilenmediler. Kendilerini tama-
men Sovyet dış politikasının ihtiyaçlarına uydurdular ve hiçbir şey
başaramadılar.") Bunlar Cen Du-siyu'nun politikalarıdır! "Komünist
Partisi'nin bir ordu örgütlediğini ve sonra da başkalarına devrettiği-
ni söylüyorlar." Bu tamamen yanlıştır. (Kang Şeng Yoldaş: "Bunlar,
aynı zamanda ne siyasi iktidarı istiyor ne de köylülüğü seferber edi-
yorlardı. O sırada Sovyetler Birliği onlara şöyle dedi: 'Eğer proletar-
ya önderliğini kabul ettirirseniz, İngiltere ve Fransa buna karşı çıka-
bilir ve bu Sovyetler Birliği'nin çıkarlarına uygun düşmez.'")

Küba'ya gelince, Küba'da, tam da siyasi iktidar kurmak ve bir
ordu kurmakla ilgilendiler. Aynı zamanda (geçmişte bizim yaptığımız
gibi) köylülüğü seferber ettiler; bu nedenle başarıya ulaştılar.

[Kang Şeng Yoldaş: "Bir de, onlar (İspanyollar) savaştıklarında
düzenli savaş veriyorlardı; tıpkı burjuvazi gibi, Madrid'i sonuna ka-
dar savundular.¹⁷ Her şeyde kendilerini Sovyet dış politikasına tabi
kıldılar."]

¹⁷ Kang Şeng burada İspanyol Cumhuriyetçilerinin sonuna kadar direnmelerini de-
ğil, belli mevzilerin elde tutulmasının tayin edici olmadığını kavramamalarını
eleştiriyor.

Üçüncü Enternasyonal'in dağılmasından önce bile, biz Üçüncü Enternasyonal'in emirlerine itaat etmiyorduk. Zunyi Konferansı'nda¹⁸ itaat etmedik ve daha sonra, Düzeltme Hareketi¹⁹ de dahil olmak üzere, nihayet bir karar tasarısını ("Partimizin Tarihindeki Bazı Meseleler Üzerine Karar")²⁰ benimsediğimiz ve "solculuk" hatalarını düzelttiğimiz Yedinci Kongre'ye kadar²¹ uzanan on yıl boyunca onlara hiç itaat etmedik. Bu dogmatikler, Çin'in özelliklerini hiç, ama hiç incelemiyorlardı; kendilerini köylük bölgelere atmalarından on küsur yıl sonra da köylük bölgelerdeki toprak, mülkiyet ve sınıf ilişkilerini hâlâ hiç, ama hiç bilmiyorlardı. Sırf oraya gitmekle köylük bölgeleri anlayamazsınız; köylük bölgelerdeki bütün sınıflar ve tabakalar arasındaki ilişkileri incelemeniz gerekir. Ben ancak on yıldan fazla zaman hasrettikten sonra bu meseleleri kendi kafamda açıklığa kavuşturabildim. Her çeşit insanla, kahvelerdeki ve kumarhanelerdeki insanlarla bile ilişki kurmalı ve inceleme yapmalısınız. 1925'te Köylü Hareketi Eğitim Enstitüsü'nde²² aktiftim ve köy araştırmaları yapıyordum. Kendi köyümde, inceleme yapmak üzere yoksul köylüleri arayıp buldum. Acınacak bir hayatları vardı, yiyecek hiçbir şeyleri yoktu. Birlikte domino (hani o gök, yer, insan, uyum, Mey Çien, Çang Sang ve sıralı cinsinden) oynadığım, sonra da bir yemek ısmarladığım bir köylü vardı. Yemekten önce, yemek sırasında ve yemekten sonra onunla konuştum ve köylük bölgelerdeki sınıf mücadelesinin niçin o kadar keskin olduğunu anladım. Benimle konuşmayı kabul etmesinin nedenleri şunlardı: Birincisi, ona insan muamelesi yapıyordum; ikincisi, ona yemek ısmarlamıştım ve üçüncüsü, benden biraz para kazanması mümkündü. Ben hep kaybediyordum, bir iki gümüş dolar kaybettim ve sonuç olarak çok memnun kaldı. Kurtuluştan sonra bile be-

18 Mao Zedung'un nihayet başkan seçildiği, 1935'teki konferans.

19 1942-1945'teki Düzeltme Hareketi.

20 "Sağ ve Sol Sapmalar" diye yayımlanan karar.

21 1945'teki kongre.

22 Mao bu enstitüdeki faaliyetine 1925'te başladı, fakat başına geçmesi ve esas katkısını yapması 1926 yılı.

ni iki kere görmeye gelen bir arkadaşı vardı. O günlerde bir ara durumu gayet sıkıştı ve bir dolar borç almak için beni aradı. Ben ona karşılıksız yardım olarak üç dolar verdim. O zamanlarda böyle karşılıksız yardım bulmak çok güçtü. Babam, bir insan kendini kollamadığı takdirde yerin ve göğün onu cezalandıracağı görüşündeydi. Annem ona karşı çıkıyordu. Babam öldüğünde, cenazeyi çok az kişi izledi. Annem öldüğünde ise cenaze çok kalabalıktı. Bir seferinde Ko Lao Huy²³ ailemizi soydu. Ben onların haklı olduğunu, çünkü halkın hiçbir şeyi olmadığını söyledim. Annem bile bunu asla kabul edemiyordu.

Bir keresinde Çangşa'da pirinç yüzünden kargaşalıklar çıktı ve eyalet valisi dövüldü. Fasulyelerini pazarda satmış ve eve dönmekte olan birtakım Siang Siang'lı satıcılar vardı. Onları durdurup durumu sordum. Kırmızı ve Yeşil Çeteler de köylük bölgelerde toplantılar yapıyor ve büyük aileleri yiyip bitiriyorlardı. Bunlar Şanghay gazetelerinde yazıldı ve kargaşalıklar, ancak Çangşa'dan asker gönderildiği zaman bastırıldı. (İsyancılar) disiplinsizdiler, orta köylülerin pirincine el koyuyorlardı, böylece kendilerini tecrit ettiler. Önderlerinden biri kâh oraya, kâh buraya kaçtı, nihayet dağlara sığındı, ama orada yakalandı ve idam edildi. Daha sonra köy eşrafı bir toplantı yaptılar ve birkaç yoksul köylüyü daha öldürdüler. O sırada henüz Komünist Partisi yoktu; bunlar, kendiliğinden gelme sınıf mücadelesi idi.

Bizi siyaset sahnesine toplum itti. Daha önce Marksizme dalmak kimin aklına gelirdi? Ben adını bile duymamıştım. Duyduklarım ve aynı zamanda okuduklarım, Konfüçyüs, Napolyon, Washington, Büyük Petro, Meiji Restorasyonu, üç ünlü İtalyan (yurtseveri) idi. Yani hep kapitalizmin kahramanlarıydı. Franklin'in bir biyografisini de okumuştum. Yoksul bir aileden geliyordu, daha sonra yazar oldu ve elektrik üzerine de deneyler yaptı. (Cen Bo-da: "İnsanın alet yapan bir hayvan olduğu tezini ilk Franklin ortaya attı.")

23 Bir köylü çetesi.

İnsanın, alet yapan bir hayvan olduğunu söylüyordu. Daha önce-leri, insanın düşünen bir hayvan olduğunu söylüyorlardı. "Kalp or-kanı düşünebilir"²⁴ diyorlardı, insanın bütün yaratılışın ruhu oldu-ğunu söylüyorlardı. Kim bir toplantı yapıp onu (o mevkiye) seçti? O, bu payeyi kendi kendine bahşetti. Bu görüş, feodal dönemde mev-cuttu. Daha sonra Marx, insanın bir alet yapıcı olduğu ve sosyal bir hayvan olduğu görüşünü ileri sürdü. Gerçekte insanın büyük bir beyne ve iki ele sahip olması, ancak bir milyon yıllık (bir evrimin) sonucudur. Gelecekte, hayvanlar gelişmeye devam edecek. Yalnız insanların iki eli olabileceğine inanmıyorum. Atlar, inekler, koyun-lar gelişemez mi? Sadece maymunlar mı gelişebilir? Ve üstelik, bü-tün maymunlardan sadece bir türünün gelişebileceği ve diğerlerinin gelişemeyeceği gerçek olabilir mi? Bir milyon yıl, on milyon yıl sonra, atlar, inekler ve koyunlar hâlâ bugünkünün aynı mı olacak? Ben, değişmeye devam edeceklerine inanıyorum. Atlar, inekler, ko-yunlar ve böceklerin hepsi değişecek. Hayvanlar bitkilerden oluştu, deniz yosunlarından oluştu. Çang Tay-yen, bütün bunları biliyordu. Devrim konusunda Kang Yu-vey ile tartıştığı kitabında, bu ilkeleri savunuyordu.²⁵ Yeryüzü başlangıçta ölüydü; ne bitki, ne su, ne de hava vardı. Kim bilir kaç 10 milyon yıl sonra su oluştu; hidrojen ve oksijen hemencecik ve herhangi bir şekilde suya dönüşmez. Suyun da kendi tarihi vardır. Daha da önceleri, hidrojen ve oksijen bile mevcut değildi. Ancak, hidrojen ve oksijen ortaya çıktıktan sonra, bu iki elemanın birleşip su olması ihtimali belirdi.

Doğa bilimlerinin tarihini incelemeliyiz: Bu konuyu ihmal et-mek olmaz. Birkaç kitap okumalıyız. Bugünkü mücadelelerimizin ihtiyaçlarına göre okumakla, hedefsiz bir şekilde okumak arasında

24 Bu alıntı, *Mençiyus*, Altıncı Kitap, kısım IV, bölüm 15'tendir.

25 Burada Çang Ping-lin'in 1903'te yayımlanan ünlü "Kang Yu-vey'in Devrim Üze-rine Mektubunun Çürütülmesi" adlı makalesi kastediliyor. Bu makalede Çang, devrim mi, reform mu meselesinde Kang'a şiddetle saldırmış, aynı zamanda, mev-cut türler ve ırklar arasındaki farklılıkların tarihin ürünü olduğunu ileri sürmüştü.

büyük bir fark vardır. Fu Ying,²⁶ hidrojenle oksijenin ancak yüzlerce ve binlerce kere yan yana geldikten sonra su meydana getirdiğini söylüyor: bu, hiç de basit bir "ikinin birleşip bir olması" olayı değildir. Fu Ying, bu konuda da haklıdır. Onu bulup konuşmak istiyorum. (Lu Ping'e hitaben:) Sizler, Fu Ying'in her dediğine kesinkes karşı çıkmamalısınız.²⁷

Bugüne kadar analiz ve sentez açık bir şekilde tanımlanmamıştır. Analiz konusu daha açık, ama sentez konusunda pek bir şey söylenmemiştir. Ay Zu-çi²⁸ ile konuştum. Bugünlerde sadece kavramsal sentez ve analizden söz edildiğini, objektif pratik sentez ve analizden pek söz edilmediğini söyledi. Komünist Partisi'nin ve Guomindang'ın, proletaryanın ve burjuvazinin, toprak ağalarının ve köylülerin, Çinlilerin ve emperyalistlerin analiz ve sentezini nasıl yapıyoruz? Örneğin, Komünist Partisi ve Guomindang açısından bunu nasıl yapıyoruz? Bunun analizi, çok basit bir sorundur: Ne kadar güçlü olduğumuz, ne kadar toprağımız, kaç üyemiz, kaç askerimiz, Yenan gibi kaç üssümüz olduğu, zaaflarımızın neler olduğu sorunudur. Elimizde hiç büyük şehir yok, ordumuz yalnız 1 milyon 200 bin ve dış yardım almıyoruz. Oysa Guomindang büyük miktarda dış yardım alıyor. Yenan'la Şanghay'ı karşılaştırırsak, Yenan'ın sadece 7 bin nüfusu var; buna (Parti ve hükümet) organlarında çalışanları ve (Yenan'da bulunan) birlikleri eklersek, toplam 20 bin oluyor. Sadece el zanaatları ve tarım mevcut. Bunu nasıl olur da büyük bir şehirle karşılaştırabiliriz? Güçlü noktalarımız ise, Guomindang'ın halktan kopuk olmasına karşılık, bizim halkın desteğini almamızdır. Sizin da-

26 Fu Ying, herhalde 1964'te hayatta olan bir Çinli bilim adamı olacak. Hakkında başka bir bilgi bulunamadı.

27 Lu Ping, bu sırada Pekin Üniversitesi rektörüydü. 1966 Haziran'ında görevinden azledildi ve mücadele hedeflerinden biri oldu.

28 Ay Zu-çi (1910-1966), öldüğünde, Yüksek Parti Okulu'nun başkan yardımcısıydı. Parti'nin önde gelen felsefe sözcülerinden biriydi. Rusçadan diyalektik materyalizm üzerine kitaplar çevirmiş Marksizmi kitlelere mal etmeyi amaçlayan birçok kitap ve makale yazmıştı. 1 Kasım 1964'te *Halkın Gazetesi*'nde, Yang Si-en-çen'e hücum eden bir yazı yayımladı.

ha çok toprağınız. askeriniz ve silahınız var. ama askerleriniz zorla silah altına alınmış ve subaylarla erler arasında zıtlık var. Elbette ordularının oldukça büyük bir kısmı da önemli bir savaş kapasitesine sahiptir. hepsinin bir darbeye çökmesi asla söz konusu değildir. Zayıf noktaları şudur: Anahtarı, halktan kopuk olmalarıdır. Biz halk kitleleriyle birleşiyoruz, onlar halk kitlelerinden kopukturlar.

Onlar propagandalarında, Komünist Partisi'nin, ortak mülkiyeti ve karıların ortak olmasını getirdiğini söylüyorlar ve bu fikirleri ilkokullara kadar sokuyorlar. Şöyle bir şarkı bestelediler: "Çu Teh ve Mao Zedung, yakıp yıkarak ve her çeşit şey yaparak çıkageldiklerinde, haliniz ne olacak?" İlkokul öğrencilerine bunu söylemeyi öğrettiler ve onlar da öğrenir öğrenmez gidip analarına, kız ve erkek kardeşlerine sordular ve böylece tam tersi bir etkiyle, bizim propagandamızı yaptılar. (Şarkıyı) duyan ve babasına soran küçük bir çocuk vardı. Babası: "Böyle şeyler sorma; büyüdüğünde kendin görür, anlarsın" dedi. Orta yolcunun biriydi. Derken çocuk amcasına da sordu. Amcası onu azarladı ve "Neymiş bu yakıp yıkma lafları? Bir daha duyarsam döverim!" dedi. Amcası eskiden Komünist Gençlik Birliği üyesiydi. Bütün gazeteler ve radyo istasyonları bize saldırıyordu. Çok gazete vardı, her şehirde birkaç düzine vardı, her hizbin bir gazetesi vardı ve istisnasız hepsi komünizm düşmanıydı. Sıradan halkın hepsi dinliyor muydu onları? Hiç de değil! Çin işlerinde belli bir tecrübemiz var; Çin bir "serçe"dir.²⁹ Yabancı ülkelerde de her şey, zenginler ve fakirler, karşıdevrim ve devrim, Marksizm-Leninizm ve revizyonizmden ibarettir. Herkesin komünizm düşmanı propagandayı yutacağına ve komünizm aleyhtarlığında birleşeceğine asla inanmamalısınız! O sıralarda biz de gazete okumuyor muyduk? Ama hiç de etkilenmedik işte.

29 "Bir serçeyi kesip biçmek ve incelemek" benzetmesi, 1958'de, "Çalışma Yöntemleri Üzerine Altmış Madde"niñ 32. sinde ortaya atıldı ve o zamandan bu yana sık sık kullanıldı. Bu benzetme, belli sayıda örneğin dikkatle incelenmesinden çıkararak genel ilkelere varmak yöntemini ifade etmektedir. Burada Mao Çin'in geniş uluslararası bakış açısından, bugün bütün dünyadaki devrim meselelerini yansıtan küçük bir dünya olduğunu işaret ediyor.

Ben, *Kırmızı Odanın Rüyası*'ni beş kere okudum ve ondan etkilenmedim. Onu tarih olarak okudum. İlkönce bir hikâyeye olarak, sonra da tarih olarak okudum. İnsanlar *Kırmızı Odanın Rüyası*'ni okuduklarında dördüncü bölümü dikkatle okumuyorlar, oysa bu bölüm aslında kitabın özüdür. Bir de Cang-kuo malikânesini anlatan ve şarkılar besteleyip notlar yazan Leng Zu-sing var. "Su Kabağı Rahibinin, Su Kabağı Meselesini Halledişi" başlığını taşıyan dördüncü bölüm, "Memurların Nazarlığı"ndan söz etmekte ve dört büyük aileyi tanıtmaktadır:

*Yaşa, var ol diye bağır
Nanking'li Çiya'lara
Onlar altınlarını
Küple tartarlar.
Göklere sürtünür Ah-pang Sarayı
Ama yetmez
Nanking'li Şih'leri barındırmaya.
Okyunusun Kralı,
Altın yatakları tükendiğinde,
Nanking'li Vang'lara gider borç almaya,
Öyle zengindirler ki,
Paralarını saymak bütün gün sürer...³⁰*

Kırmızı Odanın Rüyası, dört büyük ailenin her birini tek tek anlatır. Düzinelerle insanın kaderini etkileyen şiddetli bir sınıf mücadelesi hakkındadır, ama bu insanların ancak 20-30 kadarı hâkim sınıftandır (bu kategoride 33 kişi olduğu hesaplanmıştır). Yüeh Yang, Zu-çi, ikinci kız kardeş Yu, üçüncü kız kardeş Yu vb. bütün diğerleri köledir ve sayıları 300'den fazladır. Tarihi incelerken başlangıç

30 Leng Zu-sing, Cang-kuo dükünün malikânesini, kitabın ikinci bölümünde anlatıyor. "Memurların Nazarlığı" veya "Mandarin'in Cankurtaranı" bölgenin zengin ve nüfuzlu ailelerinin listesiydi. Su Kabağı Tapınağı'nın eski rahibine göre, onları gücendirip kendi kariyerini mahvetmemek için her memurun bu listeyi taşıması gerekiyordu.

noktası olarak sınıf mücadelesini almadığınız takdirde kafanız karışacaktır. Meseleler ancak sınıf tahlili yoluyla açık seçik tahlil edilebilir. *Kırmızı Odanın Rüyası* yazılalı 200 yıldan fazla oluyor ve kitap üzerine yapılan araştırmalar bugün bile meseleleri aydınlatabilmiş değildir; problemin güçlüğünü buna bakarak anlayabiliriz. Her ikisi de uzman olan Yü Ping-po ve Vang Kun-lun var.³¹ Ho Çi-fang da bir önsöz yazdı.³² Vu Çih-çang adında biri de aynı konuyu ele aldı. Bütün bunlar, *Kırmızı Odanın Rüyası* üzerine yakın zamanlarda yapılan araştırmalardır; eski araştırmaları saymayacağım bile. *Kırmızı Odanın Rüyası* hakkında Zay Yüan-pey'in görüşü yanlıştı; Hu şih'inki biraz daha doğrudu.

Sentez nedir? İki zıddın, Guomindang ile Komünist Partisi'nin, kıta toprakları üzerinde nasıl sentez olduğunu hepimiz gördünüz. Sentez şu şekilde gerçekleşti: Orduları üstümüze geldiler ve biz onları yedik, lokma lokma yiyip bitirdik onları. Yang Sien-çen'in sözünü ettiği şekilde, ikinin birleşip bîr olması değildi bu; barış içinde bir arada var olan iki zıttın sentezi değildi. Onlar barış içinde bir arada yaşamak istemiyorlardı, bizi yutmak istiyorlardı. Aksi takdirde ne diye Yenan'a saldırınsınlardı? Orduları üç sınır üzerindeki üç sien hariç, Kuzey Şensi'nin her köşesine girdi. Sizin kendi hürriyetiniz var, bizim de kendi hürriyetimiz. Siz 250 bin kişisiniz, biz ise 25 bin.³³ Birkaç tugay, 20 binin az üzerinde bir şey. Analizi yaptık, sentezi nasıl yapacağız? Eğer bir yerlere gitmek istiyorsanız, buyrun gidin, biz yine de ordunuzu lokma lokma yutacağız. Zafer ka-

31 Mao'nun Yü Ping-po'ya eleştirisi, Yü Ping-po'nun *Kırmızı Odanın Rüyası*'nı genel olarak feodal toplumun mahkûm edilmesi değil, sadece bireysel talihsizliklerden yakınma olarak aldığı noktasında düğümleniyordu. Vang Kun-lun, 1950'lerde Pekin Belediyesi başkan yardımcısıydı.

32 Ho Çi-fang (1911-), lirik bir şair ve edebiyat dünyasında güçlü bir şahsiyetti. 1954'te Yü Ping-po'ya karşı yürütülen mücadelede Yü'nün *Kırmızı Odanın Rüyası*'na ilişkin yorumunda hatalı, ama siyasi bakımdan sadık olduğunu ileri sürerek, onu bir noktaya kadar savunmuştu. Kendisi de Büyük İleri Atılım sırasında eleştiriye uğradı.

33 Bu rakamlar, Japonya'ya Karşı Savaş'ın başındaki rakamlardır. 1946'da nihai mücadele başladığında, Halk Kurtuluş Ordusu en az yarım milyonu buluyordu.

zanacak şekilde savaşabiliyorsak savaşıyorduk; kazanamayacak-sak, geri çekiliyorduk. 1947 Mart'ından 1948 Mart'ına kadar düş-manın bütün ordusu doğaya karışıp gitti, çünkü on binlerce askeri-ni imha etmiştik. Yi-çuan'ı sardığımızda ve Liu Kan, şehri kurtar-maya geldiğinde, başkomutan Liu Kan öldürüldü, üç tümen komu-tanının ikisi öldürülüp diğeri esir alındı ve bütün ordu (bir anda) yok oldu. İşte bu sentezdi. Tüfeklerinin ve toplarının tümü bizim ta-rafa sentez oldu ve askerleri de sentez oldu. Bizimle kalmak isteyen kalabilirdi, kalmak istemeyenlerin ise seyahat masraflarını ödüyör-duk. Liu Kan'ı imha ettikten sonra Yi-çuan'daki tugay savaşımadan teslim oldu. Üç büyük seferde Liao-Şen, Huay-Hay ve Pekin-Tien-zin seferlerinde sentez yöntemimiz neydi? Fu Zo-yi 400 bin kişilik ordusuyla birlikte savaşımadan bizim tarafımıza sentez oldu ve hep-si tüfeklerini teslim ettiler.³⁴ Bir şeyin başka bir şeyi yemesi, büyük balığın küçük balığı yemesi, işte sentez budur. Bu şimdiye kadar ki-taplarda hiç böyle konmadı. Ben de kendi kitaplarımda böyle koy-muş değilim. Yang Sien-çen'e kalsa, o ikinin birleşip bir olduğuna ve sentezin, iki zıt arasındaki çözülmez bağ olduğuna inanıyor. Bu dünyada çözülmez bağ olarak ne var ki? Şeyler birbirine bağlana-bilir, ama sonunda koparılacaklardır. Koparılamayacak hiçbir şey yoktur. Yirmi küsur yıllık mücadelemizde, bizim de birçoğumuz düşman tarafından yutuldu. 300 bin kişilik Kızıl Ordu, Şen-Kan Ning (Şensi-Kansu-Ningsia) bölgesine vardığında sadece 25 bin ki-şi kalmıştı. Diğerlerinin bir kısmı yutulmuş, bir kısmı dağılmış, bir kısmı öldürülmüş veya yaralanmıştı.

Zıtların birliğini tartışırken, başlangıç noktamız olarak hayatı al-malıyız. (*Kan Şeng Yoldaş*: "Sadece kavramlardan söz etmek yet-mez.")

Analiz olurken, sentez de olmaktadır ve sentez olurken, analiz de olmaktadır.

34 Pekin'deki Guomindang garnizonuna kumanda eden General Fu Zo-yi 1949 Ocak'ında şehri savaşımadan teslim etti. Daha sonra Pekin hükümetinde sulama bakanı oldu.

İnsanlar, hayvan ve bitkileri yediklerinde de ilkönce analizle işe başlarlar. Niçin kurt yemiyoruz? Pirinç kumlu olduğundan yenmez. Niçin atlar, inekler ve koyunlar gibi ot yemiyoruz da sadece lahana gibi şeyleri yiyoruz? Her şeyi tahlil etmeliyiz. Şen Nung yüz otu tattı ve onların ilaç yapmada kullanılmasını başlattı.³⁵ On binlerce ve on binlerce yıl sonra, analiz nihayet neyin yenebileceğini ve neyin yenmeyeceğini açıkça gösterdi. Çekirgeler, yılanlar ve kaplumbağalar yenebilir. Yengeçler, köpekler ve su hayvanları yenebilir. Yemeyen bazı yabancılar (da) var. Kuzey Şensi'de su hayvanlarını yemezler, balık yemezler. Kedi de yemezler orada. Bir yıl, Sarı Nehir adamakıllı taşmış ve kıyıya on binlerce kilo balık vurmuştu; hepsini gübre olarak kullandılar.

Ben yerli bir filozofum; sizler yabancı filozoflarsınız.

(*Kang Şeng Yoldaş*: "Acaba Başkan, üç kategori meselesi hakkında bir şeyler söyleyebilir mi?")

Engels üç kategoriden söz etmişti, ama bana sorarsanız ben bu kategorilerin ikisine inanmıyorum. (Zıtların birliği en temel kanundur; nicelik ve niteliğin birbirine dönüşmesi, nicelik ve nitelik zıtlarının birliğinden ibarettir ve yadsımanın yadsınması ise hiç yoktur.) Niçikle niteliğin birbirine dönüşmesini, yadsımanın yadsınmasını ve zıtların birliği kanununu aynı düzeyde yan yana koymak, "tekçilik" (monizm) değil, "üççülük"tür. En temel şey, zıtların birliğidir. Nicellekle niteliğin birbirine dönüşmesi, nicelik ve nitelik zıtlarının birliğidir. Yadsımanın yadsınması diye bir şey yoktur. Olumlama, yadsıma, olumlama, yadsıma... şeylerin gelişiminde, olaylar zincirinin her halkası, hem olumlama hem de yadsımadır. Köleci toplum ilkel toplumun yadsınmasıydı, ama feodal toplum açısından olumlamayı teşkil ediyordu. Feodal toplum köleci toplum açısından yadsınmayı, ama kapitalist toplum açısından olumlamayı teşkil ediyordu. Kapitalist toplum feodal toplumun yadsınmasıydı, ama o da sosyalist toplum açısından olumlamadır.

35 Efsanevi İmparator Şen Nung'un, MÖ 3. bin yılda, tarımı öğretmiş ve özellikle bitkilerin tıbbi niteliklerini keşfetmiş olduğu söylenir.

Sentez yöntemi nedir? İlkel toplumun köleci toplumla yan yana var olması mümkün müdür? Evet, yan yana vardılar, ama bu, bütünü sadece küçük bir parçasıdır. Genel görünüm şudur: İlkel toplum tasfiye olacaktır. Üstelik, toplumun gelişmesi, aşama aşama gerçekleşir, ilkel toplum da birçok aşamaya ayrılır. O sırada henüz kocaları öldüğünde kadınları da birlikte gömme âdeti yoktu, ama kadınlar kocalarına tabi olmaya zorlanıyorlardı. İlkönce erkekler kadınlara tabiydi, sonra işler zıddına dönüştü ve kadınlar erkeklere tabi oldu. Tarihin bu aşaması bir milyon yıldan fazla zamandır sürdüğü halde henüz sonuca ulaşmamıştır. Sınıflı toplum daha 5 000 yıl bile sürmüş değil; ilkel çağın sonundaki Lung Şan ve Yang Şao kültürlerinde³⁶ renkli çömlekçilik vardı. Kısacası, biri diğerini yutar, biri diğerini devirir, bir sınıf tasfiye olur, başka bir sınıf yükselir, bir toplum tasfiye olur, başka bir toplum yükselir. Elbette, gelişme süreci içinde her şey bu kadar saf değildir. Feodal topluma varıldığında, toplumsal yapının büyük kısmını feodal sistem belirlemekle birlikte, hâlâ köleci sistemden bir şeyler mevcuttur. Hâlâ bazı serfler ve aynı zamanda zanaatkârlar gibi bağımlı emekçiler mevcuttur. Kapitalist toplum da o kadar saf değildir ve daha gelişmiş kapitalist toplumlarda bile aynı zamanda geri bir kesim de vardır. Örneğin, ABD'nin güneyinde kölelik sistemi vardır. Linkoln, kölelik sistemini kaldırdı, ama bugün siyah köleler hâlâ var ve mücadele çok şiddetlidir. Bu mücadeleye 20 milyondan fazla insan katılıyor; bu az şey değildir.

Bir şey başka bir şeyi yıkar, şeyler ortaya çıkar, gelişir ve yıkılırlar. Her yerde bu böyledir. Eğer şeyler, başka şeyler tarafından yıkılmazlarsa, kendi kendilerini yıkarlar. İnsanlar niçin ölür? Aristokrasi de ölür mü? Bu bir tabiat kanunudur. Ormanlar insanlardan daha uzun yaşar, ama onlar bile ancak birkaç bin yıl dayanabilirler. Ölüm diye bir şey olmasaydı, bu dayanılmaz olurdu. Bugün Kon-

36 Kuzeydoğu ve kuzeybatı Çin'deki Lung Şan ve Yang Şao kültürleri, cilalı taş devrinin en dikkat çekici iki kültürüydü.

füçyüs'ü hâlâ hayatta görebilseydi, dünya bu kadar insanı taşıyamazdı. Çuang-zu'nun yaklaşımını doğru buluyorum.³⁷ Karısı öldüğünde, tef çalıp şarkı söylemişti. İnsanlar öldüğünde, diyalektiğin zaferini kutlamak, eskinin yıkılışını kutlamak için şölenler yapılmalıdır. Sosyalizm de tasfiye olacaktır; tasfiye olmazsa olmaz, çünkü o zaman komünizm olmaz. Komünizm, binlerce ve binlerce yıl sürecektir. Komünizm altında nitelik değişiklikleri olmayacağına, komünizmin nitelik değişiklikleriyle farklı aşamalara bölünmeyeceğine inanmıyorum! Asla inanmıyorum! Nicelik niteliğe, nitelik niceliğe dönüşür. Komünizmin milyonlarca yıl hiç değişmeden, nitelik bakımından hep tamamen aynı kalabileceğine inanmıyorum. Diyalektiğin ışığında böyle bir şey düşünülemez. Örneğin, şu "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre" ilkesi var. Bir milyon yıl hep aynı iktisat bilgisiyle idare edebileceklerine inanıyor musunuz? Hiç düşündünüz mü bu meseleyi? Eğer öyle olsaydı iktisatçılara ihtiyacımız kalmazdı veya en azından tek bir ders kitabı her şeye yeterdi ve diyalektik ölmüş olurdu.

Diyalektiğin hayatı, zıtlara doğru sürekli harekettir. İnsanlık da bir gün son bulacak. Din adamları kıyamet gününden karamsarlıkla söz ediyorlar ve insanları korkutuyorlar. Biz insanlığın sonunun, insandan daha ileri bir şey yaratacağını söylüyoruz. İnsanlık hâlâ çocukluk dönemindedir. Engels, zorunluluklar ülkesinden özgürlük ülkesine doğru ilerleyişten söz etmiş ve özgürlüğün, zorunlulukların anlaşılması olduğunu söylemişti. Bu cümle tamam değildir; meselenin sadece yarısını söylemekte ve kalanını söylememektedir. Sadece anlamak, sizi özgür kılar mı? Özgürlük, zorunlulukların anlaşılması ve zorunlulukların dönüştürülmesidir; insanın biraz çalışması da gerekir. Eğer yapacak bir iş olmaksızın sadece yerseniz, sadece anlarsanız, bu yeterli midir? Bir kanun keşfettiğinizde, onu uy-

37 MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısında yaşayan Çuang-zu adında birinin muhtemelen ancak bir kısmını yazdığı *Çuang-zu* kitabı, yalnızca Taoizmin üç klasik metninden biri değil, aynı zamanda Çin tarihindeki en büyük edebiyat şaheserlerinden biridir.

gulayabilmelisiniz. dünyayı yeniden kurmalı, araziyi açıp binalar dikmeli, madenler açmalı. sanayileşmelisiniz. Gelecekte daha çok insan olacak ve tahıl yetmeyecek. dolayısıyla insanların maden cevherlerinden yiyecek çıkarması gerekecek. Böylece özgürlük, ancak dönüştürme yoluyla elde edilebilecek. Gelecekte o kadar da özgür olmak mümkün olacak mı? Lenin. gelecekte, göklerde oraya buraya koşan uçakların, sinekler kadar çok olacağını söylemişti. Her yerde birbiriyle çarpışacaklardır: bu meseleyi nasıl halledeceğiz? Onları nasıl idare edeceğiz? Haydi idare ettik, her şey o kadar özgür mü olacak? Bugün Pekin'de 10 bin otobüs var: Tokyo'da 100 bin (taşıt) var (yoksa 80 bin mi?) dolayısıyla daha fazla otomobil kazası oluyor. Bizde otomobil daha az, aynı zamanda sürücüleri ve halkı da eğitiyoruz, dolayısıyla az kaza oluyor. 10 bin yıl sonra Pekin'de ne yapacaklar? Hâlâ 10 bin otobüs mü olacak? Belki de yeni bir şey icat edecekler. Öyle ki, bütün bu ulaştırma araçlarından vazgeçebilecekler, insanlar basit bir mekanizmayla her yere uçup, istedikleri yere konabilecekler. Sadece zorunlulukları anlamak yetmez; şeyleri dönüştürmek de gerekir.

Komünizmin aşamalara bölünmeyeceğine ve hiç nitelik değişiklikleri olmayacağına inanmıyorum. Lenin, her şeyin bölünebileceğini söyledi. Atomu örnek olarak verdi ve yalnız atomun değil, elektronun da bölünebileceğini söyledi. Oysa, daha önceleri atomun bölünmeyeceği kabul ediliyordu; atom çekirdeğinin parçalanmasıyla uğraşan bilim dalı henüz çok gençtir, ancak 20-30 yaşındadır. Son 20-30 yıl içinde bilim adamları atom çekirdeğini protonlar, antiprotonlar, nötronlar, antinötronlar, mesonlar ve antimesonlar gibi unsurlarına ayırdılar. Bunlar ağır olanlardır; bir de hafif olanlar var. Bu keşiflerin çoğu, ancak İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında yapılmaya başlandı. Elektronların atom çekirdeğinden ayrılabilmesi gerçeğine gelince, o daha eskiden keşfedilmişti. Bir elektrik telinde elektrik akımı, bakır veya alüminyumun dışındaki serbest elektronlar vasıtasıyla geçer. Dünyanın 300 li kalınlığında-

ki atmosferinde de, serbest elektron tabakaları bulunduğu keşfedilmiştir. Orada da, elektronlarla atom çekirdeği ayrılmış bulunuyor. Henüz elektron parçalanabilmiş değildir, ama bir gün mutlaka onu da parçalayacaklar. Çuang-zu, "belli bir uzunluğu her gün yarıya bölmekle onu asla sifira indirgeyemezsin" demişti. [Çuang-zu, "Çeşitli Okullar Üzerine" bölümü (Bölüm 33G) Kung-sun Lung'dan naklen.] Bu gerçektir. İnanmıyorsanız hele bir düşünün. Eğer sifira indirgenebilseydi, bilim diye bir şey olmazdı. On binlerce şey sürekli ve sınırsız şekilde gelişmektedir ve sonsuzdurlar. Zaman ve mekân sonsuzdur. Mekânı ele alalım, gerek makroskobik ve gerekse mikroskobik olarak bakıldığında sonsuzdur, sonsuz olarak bölünebilir. Bu nedenle bir milyon yıl sonra bile bilim adamlarının yapacak işleri olacaktır. Sakata'nın temel parçacıklar üzerine, Tabii Bilimler dergisindeki yazısını çok beğendim.³⁸ Şimdiye kadar hiç böyle bir yazı görmemiştim. Diyalektik materyalizm budur. Lenin'den alıntı yapıyor.

Felsefenin zaafı, pratik felsefe değil, yalnız kitabi felsefe yaratmış olmasıdır.

Daima yeni şeyler ortaya çıkarmalıyız. Aksi takdirde ne diye burada bulunuyoruz? Ne diye haleflerimiz olsun istiyoruz? Yeni şeyler, ancak gerçeklikte bulunabilir, gerçekliği kavramalıyız. Son tahlilde, Cen Çi-yü³⁹ Marksist midir, değil midir? Onun Budizm üzerine makalelerini çok beğendim. Belli bir araştırmaya dayanıyorlar, Cen Çi-yü, Tang Yung-tung'un öğrencisidir.⁴⁰ Cen Çi-yu yalnız

38 Nagoya Üniversitesi'ndeki Japon fizikçisi Sakata Şiyuçi, "temel parçacıkların, doğa düzenini meydana getiren tek bir maddi, farklılaşmış ve sonsuz kategori olduğunu" savunmaktadır. Bu görüşleri savunan bir yazısı, "Kızıl Bayrak" ("*Hungçi*") tarafından Haziran 1965'te yayımlandı.

39 Mao, Cen Çi-yü'nün 1963'te yayımladığı ve 1973'te yeniden basılan, "*Han Tang fo-çiao su-siang lun çi*" ("*Han ve Tang Sülâlerinde Budist Düşüncesi Üzerine Toplu Denemeler*") kitabını kastediyor. Cen Çi-yü, bu incelemelerde, Lenin'den diyalektik konusunda uzun alıntılar yapmaktadır.

40 Cen Çi-yü'nün öğretmeni olan Tang Yung-tung (1892-1964), önde gelen Budizm tarihçisiydi. Han, Vey, Çin, Kuzey ve Güney sülâleri zamanında Çin Budizmi, Hint düşünce tarihi vb. üzerine eserler vermişti. 1948'den 1954'te hastalanıncaya kadar Pekin Üniversitesi'nde sosyal ve edebi bilimler dekanıydı.

Tang Sülalesi Budizmini inceliyor ve sonraki zamanların Budizmini doğrudan doğruya ele almıyor. Sung ve Ming metafiziği, Tang Sülalesi'ni Çan Okulu'ndan doğup gelişti ve bu, subjektif idealizmden objektif idealizme doğru bir hareketti.⁴¹ Hem Budizm, hem de Taoizm vardır ve ikisi arasında ayırım yapmamak yanlıştır. Onlara önem vermemek nasıl doğru olabilir? Han Yü saçmalıyordu. Onun şiarı, "İfade tarzlarından değil, fikirlerinden öğrenin" idi. Kendi fikirlerini tamamen başkalarından kopya ediyor, denemelerin biçimini, kompozisyon tarzını değiştiriyordu. Saçmalıyordu ve ettiği az buçuk akıllı laflar da esas olarak eskilerden alınmıştı. "Öğretmenler Üzerine Konuşma" gibi yazılarda biraz yeni bir şeyler vardır. Liu Zu-hu farklıydı. Budist ve Taoist materyalizmin girdisini çıktısını biliyordu.⁴² Bununla beraber, *Gök Cevap Veriyor* adlı eseri, biraz fazla kısadır. *Gök Cevap Veriyor*, Çü Yüan'ın *Gök Soruyor* adlı eserinin bir ürünüdür.⁴³ Binlerce yılda, bir tek bu adam çıkıp *Gök Cevap Veriyor* gibi bir eser yazdı. *Gök Soruyor* ve *Gök Cevap Veriyor* neden bahsetmektedir? Eğer açıklayıcı notların yardımı olmadan okursanız, anlayamazsınız, yalnız genel bir fikir edinebilirsiniz; *Gök Soruyor* gerçekten inanılır gibi değildir, binlerce yıl önceden, evren, tabiat ve tarih hakkında bir yığın soru ortaya atmıştır.

(İkinin birleşip bir olması meselesi hakkındaki tartışma üzerine:) *Hung Çi* birkaç iyi makaleyi yayımlasın ve bir rapor yazılsın.

41 Sung ve Ming sülaleleri döneminin Çin filozofları Çan veya Zen Budizminin etkisiyle, Konfüçyüsçülük ile Budizm arasında bir sentez geliştirdiler. Li (ilke veya akıl, mantık) kavramının esas rolü oynadığı bu sentez, Yeni-Konfüçyüsçülük diye bilinir. Çu Si (1130-1200) bu filozofların en ünlüsüydü.

42 Han Yü (768-824) ve Liu Zung-yüan (773-819), iki ünlü şair denemeci idi. Liu Zung-yüan, eserlerinde Liu Zu-hu ismini kullanıyordu.

43 Liu Zung-yüan, "Tien Tuy" ("Gök Cevap Veriyor") adlı denemesinde, Çü Yüan'ın "Tien Ven" (Gök Soruyor) şiirinde ortaya attığı evrenin kökenine ve niteliğine ilişkin soruları cevaplandırmaya girişmiştir.

ÇİN'İN BÜYÜK İLERİ ATILIMI¹

(ARALIK 1964)

Dünyadaki diğer ülkelerin eski teknik gelişme yollarını izleyip, onları gerisinden adım adım emekleyemeyiz. Eski gelenekleri yerle bir etmeli, ileri teknikleri uygulamak için elimizden geleni yapmalı, çok uzun olmayan bir tarihi dönemde, ülkemizi güçlü, modern bir sosyalist devlet olarak inşa etmeliyiz. Büyük İleri Atılım'dan söz ederken bunu kastediyoruz. Bu gerçekten imkânsız mıdır? Övünüyor muyuz ya da havanda su mu dövüyoruz? Kesinlikle hayır. Bu gerçekleşebilir. Bunu anlamak için sadece tarihimize göz atmamız yeterlidir. Güçlü görünen emperyalizmi, feodalizmi ve kapitalizmi kendi ülkemizde esas olarak devirmedik mi? Yoksulluktan, sıfırdan başlayarak 15 yıllık bir çabayla sosyalist devrimin ve sosyalist insanın her alanında elle tutulur bir gelişme düzeyine erişemedik mi? Atom bombasını da patlatmadık mı? Batılıların bize geçmişte takmış olduğu Doğu Asya'nın hasta adamı lakabını da sil-

¹ Bu metin aslında Çu En-Lay'ın hükümetin çalışması üzerine verdiği 21-22 Aralık 1964 tarihli raporundan bir paragraftır. (Bkz. *Peking Review*, 1965, sayı: 1, s.11.) Aynı konuşmanın öteki bazı bölümlerinden farklı olarak genellikle Mao'ya atfolunmamakta, ama öte yandan, anlatım ve içerik bakımından Mao'nun özelliklerini taşımaktadır. Üstelik, 20 Aralık 1964'teki bir merkezi çalışma konferansında Mao Zedung şunları söyledi: "Sizler başbakanın raporuna 'yetişelim' kelimesini eklemeye bile cesaret edemediniz; 'yetişelim ve geçelim' kelimelerini ben sizin yerinize ekledim. Şu pasajı da ekledim: 'Sun Yatsen daha 1905'te Çin'in Batı'yı geçebileceğini söylemişti.'" (Van-suy 1969, s.578.) Bu, Çu'nun ertesi gün kullandığı dilin aynı değilse de Mao, Sun Yatsen'in kehaneti ile ilgili cümlenin sorumluluğunu böylece üstüne almış oluyordu.

kip atmadık mı? Batı burjuvazisinin başardığını Doğu proletaryası neden başarmasın? Büyük Çin devrimcisi selefimiz Bay Sun Yatsen bu yüzyılın başında Çin'de Büyük İleri Atılım'ın olacağını söylemişti. Onun bu kehaneti mutlaka 20-30 yıl içinde gerçekleşecektir. Bu herhangi bir gerici güç tarafından durdurulamayacak, kaçınılmaz bir akımdır.

KAMU SAĞLIĞI ÜZERİNE TALİMAT

(26 HAZİRAN 1965)

Kamu Sağlığı Bakanlığı'na ülke nüfusunun sadece yüzde 15'i için çalıştığını ve bu yüzde 15'in de büyük ölçüde beyefendilerinden¹ meydana geldiğini, öte yandan geniş köylü kitlelerinin hiçbir tıbbi bakım görmediğini anlatın. Geniş köylü kitleleri birinci olarak doktorsuzdur; ikinci olarak da ilaçtan yoksundur. Kamu Sağlığı Bakanlığı halkın sağlığıyla ilgilenen bir bakanlık değildir. Öyleyse adını Şehirli Beyefendilerin Sağlık Bakanlığı, Beyefendilerin Sağlık Bakanlığı, hatta Şehirli Beyefendilerin Sağlık Bakanlığı olarak neden değiştirmeyelim?

Tıp eğitimi yeniden düzenlenmelidir. Öyle fazla kitap okumaya hiç gerek yoktur. Hua To² üniversitede kaç yıl okudu? Ming Handedan'ından Li Şih-çen kaç yıl eğitim gördü? Tıp eğitimine sadece lise ya da ortaokul mezunlarının kabul edilmesi şart değildir. İlkokulları bitirenleri üç yıllık bir eğitimden geçirmek yeterlidir. Daha sonra onlar, esas olarak pratik içinde öğrenebilir ve düzeylerini yükseltebilirler. Bu gibi doktorlar köylük bölgelere gönderilirse, çok yetenekli olmasalar bile, şarlatanlardan ve büyücü doktorlardan daha yararlı olacaklardır ve köyler de onların masrafını daha iyi karşılayabilecektir. İnsanlar fazla kitap okudukça aptallaşıyorlar. Bugün hasta-

1 Burada ve bu paragrafta daha ileride "beyefendi" diye çevrilen terim lao-yeh, aynı zamanda memur, özellikle mahalli hâkim anlamına da gelir. Mao bunu, yeni parti kadroları "sınıf"ı için kullanıyor.

2 Hua To (ö. MS 220) Zao Zao'ya saray doktoru olarak hizmet eden ünlü bir doktor ve cerrahı. Baş ağrısını iyileştirmek için kafatasını açmayı teklif edince Zao Zao tarafından öldürülmüştür.

nelerde kullanılan tıbbi muayene ve tedavi usulleri köylere hiç uygun değildir ve doktorların yetiştirilme tarzı sadece şehirlerin yararınadır. Oysa, bugün Çin'de 500 milyonu aşkın köylü nüfus vardır.

Bu doktorlar kitlelerden kopuk bir şekilde çalışıyorlar. Sözüm ona bilimin zirvesi sayılan nadir, teşhisi zor, zahmetli hastalıklar üzerinde çalışmak için bol miktarda insan gücü ve malzeme harcıyorlar. Oysa, çok kimsede görülen, sık sık ortaya çıkan ve yaygın hastalıkların nasıl önlenebileceğini ya da daha iyi tedavi edilebileceğini araştırma konusunda ya ilgisiz kalıyorlar ya da çok az çaba gösteriyorlar. İleri düzeydeki meseleleri görmezlikten gelemiyordum, ama onlara ancak küçük bir insan gücü ve malzeme harcanmalıdır; öte yandan insan gücü ve malzememizin büyük çoğunluğu kitlelerin en çok çözüm bekleyen meselelerine ayrılmalıdır.

Garip bir şey daha var. Hastasını muayene eden bir doktor, hastalık ne olursa olsun maske takmak zorundadır. Bu, hastalığa yakalanıp başkalarına da geçirecekleri korkusundan mıdır? Korkarım ki, esas olarak kendileri hastalanmaktan korktukları içindir. Farklı hastalıklara farklı muamele yapılmalıdır. Hastalık ne olursa olsun doktorlar maske taktı mı, doktorla hastası arasında ilk andan itibaren bir mesafe yaratılmış oluyor.

Bir iki yıl önce mezun olmuş çok yetenekli olmayan doktorlardan birkaçını şehirlerde bırakmalı, diğerlerinin tümünü köylük bölgelere göndermeliyiz. "Dört temizlik" hareketi (XX) yılında sona erdi ve esas olarak tamamlanmış³ bulunuyor. Ama "dört temizlik" hareketinin tamamlanmasına rağmen köylerdeki tıp ve sağlık çalışmaları hâlâ tamamlanmış değildir. Tıp ve sağlık çalışmasında ağırlığı köylük bölgelere verelim!

3 Mao'nun, Sekizinci Merkez Komitesinin 1967 sonbaharındaki Onuncu Genel Toplantısından sonra başlattığı sosyalist eğitim hareketi, köylük bölgelerde, "dört temizlik" şehirlerde ise "beş aleyhtarlık" adıyla anılıyordu.

HANGÇOV KONUŞMASI

(21 ARALIK 1965)

Çe süeh yen-çiu* (Felsefe Araştırmaları)'nın bu sayısında üç makale okudum. Felsefeyle uğraşanlarınız pratik felsefeyle uğraşmalıdır, yoksa yazılanları kimse okumaz. Kitabî felsefenin anlaşılması çok zordur. Bunlar kimin için yazılıyor? Vu Han¹ ve Çien Po-zan² gibi bazı aydınlar gittikçe kötüleşiyorlar. Sun Ta-jen³ adlı biri Çien Po-zan'ın, feodal toprak ağası sınıfının köylülere karşı bir taviz politikası uyguladığı düşüncesini çürüten bir makale yazmış. Köylü savaşlarından sonra toprak ağaları sınıfının istediği, sadece karşısaldırıya geçerek intikam almaktı; tavizler asla söz konusu olmamıştır. Toprak ağaları sınıfı, Tayping İlahî Krallığı'na hiç taviz vermemiştir. Bokserler önce şöyle diyorlardı: "Çing'e karşı çıkın, yabancıları tasfiye edin. Daha sonra ise "Çing'i destekleyin ve ya-

* İşçiler, köylüler ve askerler tarafından yazılan felsefi makaleler özel sayısı, 1965, sayı 6.

1 1909'da doğan Vu Han, o sırada Pekin Belediye Başkan Yardımcısıydı. 1961 ve 1962'de Pekin basınında "Üç Hanelik Köyden Notlar" adı altında yayımlanan ve Mao'nun "büyük baş gevezeliklerine" ve sözüm ona "başkalarının görüşlerini dinlememesine" üstü kapalı saldırılar içeren bir dizi makaleye katkıda bulunmuştu. Dahası, 1961 Ocak'ında yayımlanan "Hay Cuy'un Görevden Azledilmesi" adlı oyunun yazarıydı. Bu oyun aslında Peng De-huay'ı, Ming zamanında imparator tarafından köylülerin toprak üzerindeki haklarını savunduğu için azledilen dürüst bir görevliye benzetiyor ve böylece onu üstü kapalı bir şekilde savunuyordu. Yao Ven-yuan'ın Kasım 1965'te bu oyuna saldırması, Kültür Devrimi'nin başlangıç işareti oldu.

2 Kültür Devrimi'nde saldırıya uğrayan bir tarihçi; Mao'nun konuşması sırasında Pekin Üniversitesi Tarih Bölümü başkanıydı.

3 Bu yazarın kim olduğu tespit edilemedi.

bancıları tasfiye edin" diyerek Ana Kraliçe Zu-si'nin desteğini sağladılar. Çing Hanedanı emperyalizm tarafından yenilgiye uğratılınca, ana kraliçe ve imparator kaçtı ve Zu-si yabancıları desteklemeye ve Bokserleri tasfiye etmeye başladı. Bazıları *Çing Sarayının İç Yüzü*'nün yurtsever olduğunu söylüyorlar, ama ben haince olduğunu, tepeden tırnağa ihanet olduğunu düşünüyorum.⁴ Neden bazıları yurtsever olduğunu söylüyorlar? Sırf İmparator Kuang Sü'nün, Kang Yu-vey ile birlikte okullar açan, Yeni Ordular'ı kuran ve birkaç aydınca önlem alan zavallı bir adam olduğunu düşündükleri için.

Çing Hanedanı'nın sonlarında bazıları "Öz için Çin öğretisi, pratik uygulama için Batı öğretisi" görüşünü ileri sürdüler. Öz, bizim genel çizgimize benzer, değiştirilemez. Ne Batı öğretisini öz olarak alabilir, ne de demokratik cumhuriyetin özünü kullanabiliriz. "İnsanın doğal hakları" ya da "evrim teorisini" kullanamayız. Batı'nın sadece teknolojisini kullanabiliriz. Elbette "İnsanın doğal hakları" hatalı bir düşünce çizgisini temsil eder. Tabiatın bahşettiği haklar diye bir şey var mıdır? İnsana hak bahşeden, insanın kendisi değil midir? Bugün yararlandığımız haklar tabiat tarafından mı bahşedildi? Haklarımız sıradan halk tarafından, özellikle işçi sınıfı ile yoksul ve aşağı-orta köylüler tarafından bahşedilmiştir.

Bir parça modern tarih çalışırsanız "tavizler politikası" diye bir şeyin olmadığını görürsünüz. Taviz olarak ne verilmişse, devrimci güçler tarafından gericilere verilmiştir. Gericiler her zaman karşısaldırıya geçmiş ve intikam almak istemişlerdir. Tarihte ne zaman

4 Mao bu filmi daha 1950 Mart'ında mahkûm etmiş ve eleştirilmesini talep etmişti. (Çi Pen-yü'nün, "Yurtseverlik mi, Milli İhanet mi? Çin Sarayının İçyüzü Adlı Gericici Film Üzerine" makalesinde nakledilen, Mao'nun bu tarihli talimatına bakın. Çi Pen-yü'nün bu makalesi *Peking Review*, 1967, sayı: 15, s.5-16'da yayımlanmıştır.) Çi Pen-yü adı geçen makaleyi yazdıktan altı ay sonra aşırı solcu hizbin bir üyesi olarak tasfiye edildi, ancak o günlerde bu makale Mao'nun görüşlerinin yetkili bir ifadesiydi, hatta Başkan, yazının üstünden bizzat geçerek bazı pasajlar da eklemişti. Bu makalenin 1967 Mart'ında yayımlanması, filmi olumlu şekilde değerlendirmiş olan Liu Şao-çi'nin Çin'in Kruşçev'i olarak gösterilmesi ve saldırıya uğraması için bir işaret oldu. Mao'nun *Kırmızı Odanın Rüyası* hakkındaki 1954 tarihli mektubu da, bu filmin henüz eleştirilmediğinden yakınan bir cümle içeriyordu.

yeni bir hanedan ortaya çıkmışsa "zorla çalıştırma ve vergiyi azaltma" siyaseti uygulamıştır. Bunun nedeni de halkın yoksul olması ve gasp edilecek daha fazla bir şeyi bulunmamasıdır. Bu siyaset, toprak ağası sınıfının çıkarınaydı.

Felsefeyle uğraşanların birkaç yıl için fabrikalara ve köylük bölgelere gideceklerini umarım. Felsefe sistemi yeni baştan düzenlenmelidir. Eski usulde yazmamalı, hem o kadar çok da yazmamalısınız.

Nanking Üniversitesi'nde köylü kökenli bir tarih öğrencisi, "dört temizlik" hareketinde yer almış. Daha sonra tarihle uğraşanların köylük bölgelere gitmeleri gerektiği konusunda bazı makaleler yazdı. Nanking Üniversitesi Dergisi'nde yayımlanan bu makalelerde şu itirafta bulundu: "Yıllarca öğrenim gördüm ve şimdi bedeni çalışma kavramını tamamen unutmuş bulunuyorum." Nanking Üniversitesi Dergisi'nin aynı sayısındaki bir başka makalede ise şöyle deniyor: "Öz, başçelişmedir ve hatta başçelişmenin ana yönüdür." Ben bile şimdiye kadar böyle bir şey söylemedim. Dış görünüş gözle görünebilir; duyuları harekete geçirir. Öz ise gözle görülemez ve elle tutulamaz; dış görünüşün ardında gizlidir. Öz ancak araştırma ve incelemeyle keşfedilebilir. Öze dokunup görebilseydik, bilime gerek kalmazdı.

Yavaş yavaş gerçekte temasa geçmeli, köylük bölgelerde bir süre yaşamalı, biraz tarım bilimi, botanik, toprak teknolojisi, gübre teknolojisi, bakteriyoloji, ormancılık vb. öğrenmelisiniz. Koca ciltler devirmeye gerek yoktur. Küçük kitaplar okuyup, genel bir bilgi edinmek yeterlidir.

Gelelim bu üniversite eğitimi meselesine; ilkokula başladığınız andan üniversiteyi bitirinceye kadar toplam 16-17 yıl geçiyor. İnsanların 20 yılı aşkın bir süre pirinç, hardal otu, buğday ya da akdarının tarlada büyüüşünü veya işçilerin nasıl çalıştığını, köylülerin nasıl çift sürdüğünü ya da insanların nasıl iş yaptıklarını görmeyeceklerinden endişe ediyorum. Üstelik sağlıkları da bozulacaktır. Bütün bunlar gerçekten çok zararlıdır. Kendi çocuğuma şöyle dedim: "Köylük bölgelere git ve yoksul ve aşağı-orta köylülere de ki,

'Babam birkaç yıl okuduktan sonra gitgide aptallaştığımızı söylüyor. Amcalar, teyzeler, kardeşler, bacılar ne olur benim öğretmenim olun. Sizlerden öğrenmek istiyorum.' Aslına bakarsanız okul yaşına gelmemiş çocuklar yedi yaşına kadar toplumla adamakıllı ilişki içindedir. İki yaşında konuşmayı öğrenirler ve üç yaşında gürültülü tartışmalara girerler. Biraz daha büyüdüklerinde, oyuncak çapalarla toprak kazarak büyüklerin çalışmasını taklit ederler. Gerçek dünya budur. Artık çocuklar kavramları öğrenmişlerdir bile. "Köpek" temel bir kavramdır. "Siyah köpek" ve "sarı köpek" ikincil kavramlardır. Ailesinin sarı köpeği somuttur. "İnsan" ise anlamının büyük kısmından arınmış bir kavramdır. Erkek ya da kadın, küçük ya da büyük, Çinli ya da yabancı, devrimci ya da karşıdevrimci, bütün bu ayrımlar eksiktir. Geri kalan sadece insanı diğer hayvanlardan ayıran özelliklerdir. Hiç "insan" gören olmuş mudur? Sadece Bay Çang ya da Bay Li'yi görebilirsiniz. "Ev" kavramını da göremezsiniz. Sadece Tiyenzin'in yabancı üsluptaki yapıları veya Pekin'in bahçeli evleri gibi gerçek evler görebilirsiniz.

Üniversite eğitimini yeniden düzenlemeliyiz. Derslere devam için bu kadar çok vakit sarf edilmemelidir. Edebiyat fakültelerini yeniden düzenlememek felaket olur. Yeniden düzenlemezlerse filozof yetiştirebilirler mi? Yazar yetiştirebilirler mi? Tarihçi yetiştirebilirler mi? Bugünün filozofları felsefe yapamıyor, yazarları roman yazamıyor ve tarihçileri tarih yazamıyor. Sadece imparatorlar, kralar, generaller ve bakanlar hakkında yazmak istiyorlar. Çi Pen-yü'nün makalesi⁵ çok güzeldi, üç kere okudum. Eksik olan yanı

5 Kendisiyle birlikte 1967 sonlarında düşen Vang Li ve Kuan Feng gibi Çi Pen-yü de, *Hung ç'i*'nin (ÇKP Merkez Komitesinin teorik organı *Kızıl Bayrak*) yöneticilerindendi. Mao'nun burada sözünü ettiği makalenin adı 'Vey koming erh yen-çiyu li-şih' (Tarihi Devrim Yapmak İçin Öğrenin) idi ve bu derginin 6 Aralık 1965 tarihinde çıkan 13. sayısının 14-22. sayfasında yayımlanmıştı. Mao'nun belirttiği gibi, isim vermiyordu; tarih incelemesinin sınıf mücadelesi ile ilgisini inkâr eden ve "sınıfarüstü bakış açısı" ve "mutlak objektiflik" isteyen Hu Şih'in talebelerine saldırıyordu, ama kim olduklarını belirtmiyor, sadece bu fikirlerini 1963'te açıkça ifade ettiklerini söylemekle yetiniyordu.

isim vermemesi. Yao Ven-yuan'ın makalesi de⁶ çok iyiydi. Tiyatro, tarih ve felsefe çevrelerinde büyük etkisi oldu. Onun eksik yönü de meselenin özüne inmemesiydi. Hay Cuy'un Görevden Azledilişi'nin özü görevden azledilme meselesiydi. Çia Çing İmparatoru, Hay Cuy'u görevden azletti. Biz 1959'da Peng De-huay'ı görevden azlettik. Ve Peng De-Huay'da Hay Cuy'dur.

Üniversitelerdeki cdebiyat fakültelerini yeniden düzenlemeliyiz. Öğrenciler fakültenin dışına çıkmalı, sanayi, tarım ve ticaretle uğraşmalıdırlar. Mühendislik ve bilim bölümleri farklıdır. Pratik çalışma için fabrikaları ve aynı zamanda laboratuvarları da vardır. Öğrenciler fabrikalarda çalışabilir, laboratuvarlarda deney yapabilirler. Liseyi bitirdikten sonra, önce bir süre pratik çalışma yapmalıdırlar. Sadece köylük bölgelere gitmek yetmez. Fabrikalara, atölyelere ve ordu bölüklerine de gitmelidirler. Birkaç yıl böyle bir çalışma yaptıktan sonra, iki yıl yeniden okuyabilirler. Bu yeterli olacaktır. Eğer üniversite beş yıl ise, bunun üç yılını üniversite dışında geçirmelidirler. Öğretmenler de dışarı gitmeli ve hem çalışmalı hem de ders vermelidirler. Gittikleri yerlerde de felsefe, edebiyat ve tarih öğretmeyecekler mi? Mutlaka kocaman, yabancı üsluplu binalarda mı ders vermeleri gerekiyor?

Waat ve Edison gibi pek çok büyük mucit, işçi ailelerinden gelmedir. Elektriği keşfeden Franklin gazete satardı; hayata gazete satıcısı olarak başladı. Pek çok büyük düşünür ve bilim adamı üniversiteden yetişmemiştir. Partimizin Merkez Komitesi'ndeki yoldaşlardan çoğu da üniversite mezunu değildir.

6 Yao Ven-yuan, ilk olarak 1957 Haziran'ında Şanghay'daki *Ven-huy-pao* gazetesinin burjuva eğilimlerine saldıran bir makalesiyle dikkati çekmişti. "'Hay Cuy'un Görevden Azledilişi' Adlı Yeni Tarihi Oyun Üzerine" başlığını taşıyan makalesi 10 Kasım 1965'te yine o gazetede yayımlandı. Çünkü, Mao'nun Ekim 1966'da belirttiği gibi, bu makaleyi, revizyonist karargâh tarafından sıkı sıkıya kontrol edilen Pekin basınında yayımlamak mümkün olmamıştı. Makale, *Halkın Gazetesi*'nde ancak 30 Kasım'da, Mao'nun Pekin Belediye Başkanı ve Pekin Parti Sekreteri Peng Çen'e baskı yapmasından sonra yayımlanabildi.

Şimdi yazdığınız şekilde kitap yazmaya devam edemezsiniz. Analiz ve sentez örneğini alalım. Geçmişte kitaplar bu kavramları berrak bir şekilde açıklamıyordu. Şöyle diyorlardı: "Analizin içinde sentez vardır; analiz ve sentez birbirinden ayrılamaz." Bu tip bir açıklama doğru olabilir, ama yetersizdir. Şöyle denmelidir: "Analiz ve sentez hem bölünebilir, hem bölünemez." Her şey bölünebilir. Bu "birin ikiye bölünmesi meselesi"dir.

Analiz değişen şartlara uygulanmalıdır. Örneğin, Guomindang'ın ve komünistlerin analizini ele alalım. Guomindang'ı geçmişte nasıl tahlil ettik? Kalabalık nüfuslu büyük bir toprak parçasına hâkim olduğunu, büyük ve orta büyüklükteki şehirleri kontrol ettiğini, emperyalizmin desteğine sahip olduğunu ve iyi donatılmış büyük ordulara sahip olduğunu söyledik. Fakat, temel nokta, kitlelerden –köylülerden ve askerlerden– kopuk olmasıydı. Aynı zamanda iç çelişmeleri de vardı. Bizim ordularımız küçüktü. Silahlarımız kötüydü, sadece akdarımız ve tüfeğimiz vardı. Topraklarımız azdı, büyük şehirlerimiz yoktu ve dış yardım almıyorduk. Ama kitlelerle sıkı bağlarımız vardı; üç esas alanda demokrasiye sahiptik; "üç-sekiz" çalışma tarzına sahiptik ve kitlelerin taleplerini temsil ediyorduk. Temel mesele de buydu.

Askeri akademilerden mezun olmuş Guomindang subayları savaşmıyorlardı, ama Vampo Askeri Akademisi'nde sadece birkaç aylık eğitim görenler savaşabiliyordu. Kendi mareşallerimiz ve generallerimiz arasında üniversiteye gitmiş olanların sayısı çok azdı. Ben hiç askeri kitap okumamıştım. *Zo Yorumu*,⁷ *İyi Hükümetin Aynası*⁸ ve *Üç Krallığın Hikâyesi*'ni okumuştum. Bu kitaplar savaşları anlatıyordu, ama bilfiil savaşa girdiğimde kitapları tamamen unuttum. Savaşırken yanımıza tek bir kitap bile alamazdık. Sadece kendimizin ve düşmanın durumunu tahlil eder, somut durumu tahlil ederdik.

7 *İlkbahar ve Sonbahar Tarihleri* üzerine bu temel yorum, MÖ 3. yüzyılda yazılmıştır.

8 Ssu-ma Kuang'ın (1019-1086) *Zu-Çih Tung-çieu*, adlı eseri 1072 ve 1084 yılları arasında yazılmıştı. Çin'in MÖ 403 ve MS 959 yılları arası genel tarihi idi. *Şih-çi* ile birlikte bu eser, Çin'in en ünlü tarihi yazılarından.

Düşmanın sentezini yapmak onu yiyip yutmaktır. Guomindang'ın sentezini nasıl yaptık? Düşmanın malzemesini alıp onu yeniden biçimlendirerek yapmadık mı? Esirleri öldürmüyorduk. Bir kısmını serbest bırakıyor ve çoğunu kendi ordumuzu takviye etmek için alıkoyuyorduk. Bütün silahlara, yiyeceğe, hayvan yemine ve her çeşit donatıma el koyuyorduk. Kullanmadıklarımızı, felsefi bir terim kullanmak gerekirse, "aufgehoben" yaptık (yok ettik); Du Yuming⁹ gibilerinin durumu buydu. Yemek yemek de bir analiz ve sentez sürecidir. Örneğin, yengeç yerken etini yersiniz, ama kabuğunu yemezsiniz. Mide, gıdalı kısmını özümleyecek ve faydasız kısımlarını dışarı atacaktır. Sizler hepiniz yabancı tipte filozoflarsınız. Ben yerli tipte bir filozofum. Guomindang'ın sentezini yapmak, onu yemek, çoğunu sindirmek ve küçük bir kısmını tasfiye etmek demektir. Bunu Marx'tan öğrendim. Marx, Hegel'in felsefesinin kabuğunu çıkararak yararlı olan iç kısmını özümledi ve onu diyalektik materyalizme dönüştürdü. Marx, Feuerbach'ın materyalizmini özümledi ve metafiziğini eleştirdi. Mirasın daima ileriye devredilmesi gerekir. Marx, Fransız hayalci sosyalizmini ve İngiliz ekonomi politiğini ele alırken iyi şeyleri özümledi ve kötülerini çıkarıp attı.

Marx'ın *Kapital*'i, metaların ikili tabiatının tahliliyle başlar. Bizim metalarımızın da ikili bir tabiatı vardır. Yüz yıl sonra da, metaların ikili bir tabiatı olacaktır. Meta olmayan şeylerin de ikili bir tabiatı vardır. Yoldaşlarımız da doğru ve hatalı olmak üzere ikili bir tabiata sahiptirler. Sizin de ikili bir tabiatınız yok mu? Benim var, biliyorum. Genç insanlar kolaylıkla metafizik olma hatasına düşüyorlar. Kendi hatalarından söz etmeye tahammül edemiyorlar. İnsanlar tecrübeyle gelişir. Halbuki son yıllarda gelişme kaydedenler, gençler oldu. Umutsuz durumdakiler ise, bazı eski profesörlerdi. Vu Han bir

9 Komünistler, Guomindang Generali Du Yuming'i, teslim olmayı reddetmesi üzerine savaşta yendiler ve esir aldılar. Böylece ona Mao'nun Hegel'ci terimlerle *Aufhebung* (Yang-çi) diye nitelendirdiği şeyi uyguladılar. Mao'nun 17 Aralık 1948 tarihli, "Du Yuming ve Diğerlerini Teslim Olmaya Çağırın Mesaj"ına bakınız. (*Seçme Eserler*, c.4, s.282-284.)

şehrin belediye reisidir. Rütbesi bir ilçe yöneticiliğine indirilirse daha iyi olur. Yang Sien-çen ve Çang Ven-tiyen'in de rütbeleri indirilirse daha iyi olur. Bu onlara gerçekten yardım etmenin tek yoludur.

Son zamanlarda "Yeterli Haklılık Kanunu" üzerine bir makale yazılmıştı. Hangi "Yeterli Haklılık Kanunu"? Böyle bir şeyin mevcut olduğunu sanmıyorum. Değişik sınıfların hareketlerini haklı göstermek için değişik yolları vardır. Hangi sınıfın yeterli haklılığı yoktur? Russell'in yok mudur? Geçenlerde bana çevrilmesi ve okunması gereken bir broşür gönderdi. Russell, bugün siyasi bakımdan biraz daha iyidir. Revizyonizme ve Amerika'ya karşıdır ve Vietnam'ı desteklemektedir. Bu idealist, biraz materyalizm kazanmıştır. Eylemlerinden söz ediyorum.

Bir insan pek çok alanda çalışmalı, her çeşit insanla ilişki kurmalıdır. Solcular sadece solcularla değil, aynı zamanda sağcılarla da görüşmelidir. Böyle şeylerden korkmamalıdır. Ben şahsen pek çok insan tanıdım. Büyük ve küçük yetkililer tanıdım.

Felsefe yazma yöntemlerinizi değiştirebilir misiniz? Emekçi yığınların dilini kullanarak halkın anlayacağı bir dilde yazmalısınız. Hepimiz öğrenciler gibi konuşuyoruz. (Cen Bo-da yoldaş söze karıştı: "Başkan hariç.") Ben köylü hareketine, işçi hareketine, öğrenci hareketine, Guomindang hareketine katıldım ve yirmi yılı aşkın bir süre askeri çalışma yaptım; dolayısıyla biraz daha iyiyim.

Çin felsefesini öğrenmeye girişirken, Çin tarihini ve Çin felsefesinin tarihi sürecini incelemeliyiz. İlkönce geçen yüzyılın tarihi öğrenilmelidir. Tarihi süreç, zıtların birliği değil midir? Modern tarih, sürekli olarak birin ikiye bölünmesi ve devamlı mücadele sürecidir. Bu mücadelelerde bazı kişiler uzlaştılar, ama halk onlardan memnun kalmadı ve mücadeleye devam etti. 1911 Devrimi'nden önce Sun Yatsen ve Kang Yu-vey arasındaki mücadele vardı. 1911 Devrimi, imparatoru alaşağı ettikten sonra, Sun ve Yuan Şih-kay arasındaki mücadele oldu. Daha sonra Guomindang'da sürekli olarak iç bölünmeler ve mücadeleler oldu.

Marksist-Leninist klasikler sadece önsöze değil, açıklamalara da ihtiyaç göstermektedir. Siyasi önsözler, zor olan felsefi önsözlerden daha kolay yazılır. Eskiden diyalektiğin üç büyük kanunu olduğu söylenirdi. Sonra Stalin dört kanun olduğunu söyledi. Benim görüşüme göre sadece bir temel kanun vardır, o da çelişme kanunudur. Nitelik ve nicelik, olumlu ve olumsuz, dış görünüşle öz, içerik ve biçim, zorunluluk ve özgürlük, olasılık ve gerçek vb. bütün bunlar zıtların birliği durumlarıdır.

Biçimsel (formel) mantık ile diyalektik arasındaki ilişkinin, başlangıç matematiğiyle yüksek matematik arasındaki ilişkiye benzediği söylenir. Bu formül üzerinde daha dikkatle durulmalıdır. Biçimsel mantık, düşüncenin biçimiyle ilgilidir ve tartışmanın birbirini izleyen aşamaları arasında çelişki olmamasını sağlamakla ilgilidir. Uzmanlaşmış bir bilimdir. Her çeşit yazı biçimsel mantıktan yararlanmalıdır.

Biçimsel mantık, temel ilkelerle ilgilenmez. Bunu yapması imkânsızdır. Guomintang bize "haydut" diyor. "Komünistler hayduttur." "Çang San bir komünisttir", "öyleyse Çang San bir hayduttur." Biz şöyle diyoruz: "Guomintanglılar hayduttur." "Çan Kayşek Guomintanglıdır", "öyleyse Çan Kayşek bir hayduttur." Bu karşılaştırmaların her ikisi de biçimsel mantığa uygundur.

Biçimsel mantık yoluyla pek taze bilgi edinilemez. Elbette bazı sonuçlar çıkarılabilir, ama varılan sonuç yine de dayanılan temel ilke içinde mevcuttur. Şu sırada bazı kişiler biçimsel mantıkla diyalektiği karıştırıyorlar. Bu yanlıştır.

MAO YUAN-SİN* İLE KONUŞMALAR

(1964-1966)

Birinci Konuşma

5 Temmuz 1964¹

Başkan: Geçen yılın ikinci yarısında bir ilerleme kaydettin mi? (Düzeyini) yükselttin mi?

Yuan-Sin: Bu konuda benim de kafam biraz karışık, herhangi bir ilerleme kaydettiğimi söylemeye cesaretim yok; eğer ilerlemişsem de, bu pek yüzeydedir.

Başkan: Ne de olsa belli bir ilerleme kaydetmişsin; meselelere bakışın artık eskisi kadar basit değil. "Dokuzuncu Cevap"ı okudun mu? Okumadın mı?² Halefler için beş kıstası gördün mü?

* Mao Yuan-sin Yoldaş, Başkan Mao'nun *Harbin Askerî Mühendislik Enstitüsü*'nde okuyan yeğenidir.

1 *Van-suyi* adlı kaynakta (1969), bu konuşmaların ilki için Mart 1964 tarihi veriliyormuş. Stuart Schram, Mao'nun burada yeğeniyle tartıştığı "Sovyetlere Dokuzuncu Cevap"ın taslak halinde bile olsa o sırada henüz çıkmış olamayacağını ileri sürerek, bunu imkânsız görüyor. Bu nedenle, başka bir kaynakta yer alan 5 Temmuz tarihini tercih ettiğini belirtiyor.

2 Bu sıralarda Mao, yarım yüzyıldır kendini adadığı devrim davası için halefler yetiştirme meselesiyle yoğun bir şekilde meşguldü. Halefler için beş kıstas, ilk defa 1964 yılı Temmuz'unun ortalarında, "Kruşçev'in Sahte Komünizmi ve Dünyaya Öğrettiği Tarihi Dersler" adlı makalede resmen belirtildi. (Bkz. *Peking Review*, 1964, sayı: 29, s.7-27.) Bu kıstaslar şunlardır: "Devrim davasını devralacak halefler revizyonist değil, gerçek Marksist-Leninistler olmalı"; "Çin halkının ve bütün dünyanın çoğunluğuna bütün kalpleriyle hizmet eden devrimciler" olmalı;

Yuan-Sin: Gördüm. (*Yuan-sin bundan sonra, bir süre konuşarak, "Dokuzuncu Cevap"ın haleflere ilişkin temel içeriğini ortaya koydu.*)

Başkan: Bu konu hakkında konuştun, tamam, ama anlıyor musun? Bu beş kıstas ayrılmaz bir biçimde birbirine bağlıdır. Birincisi teori ya da yönelimdir. İkincisi amaçtır; yani sadede gelirsek ki-me hizmet ediyorsun? En önemlisi budur. Bu noktayı kavradığında her şeyi yapabilirsin. Üçüncü, dördüncü ve beşinci kıstaslar metodoloji meselelerine ilişkindir. Çoğunlukla birleşmeli, demokratik merkezîyetçiliği uygulamalı, her şeyin tek kişinin sözüyle hallol-masına izin vermemeli, özeleştiriyi yapmalı, mütevazı ve temkinli ol-malısın. Bütün bunlar metodoloji değil midir?

(*Halefler için ilk kıstastan söz ederken Başkan şöyle dedi:)* Marksizm-Leninizmi mi, yoksa revizyonizmi mi öğreneceksin?

Yuan-Sin: Tabii ki Marksizm-Leninizmi öğreniyorum.

Başkan: O kadar emin olma. Kim biliyor senin ne öğrendiğini? Marksizm-Leninizmin ne olduğunu biliyor musun?

Yuan Sin: Marksizm-Leninizm, sınıf mücadelesini sürdürmek, devrimi sürdürmek demektir.

Başkan: Marksizm-Leninizmin temel fikri, devrimi mutlaka sürdürmektir, ama devrim nedir? Devrim, proletaryanın kapitalist-leri devirmesi, köylülerin toprak ağalarını devirmesi ve daha sonra işçi ve köylü iktidarını kurmaları ve üstelik onu sağlamlaştırmaya devam etmeleridir. Günümüzde devrimin görevi henüz tamamlan-mamıştır; henüz, en sonunda kimin kimi alaşağı edeceği kesinlikle belli değildir. Sovyetler Birliği'nde Kruşçev iktidarda değil midir? Burjuvazi iktidarda değil midir? Bizde de siyasi iktidarın burjuva-zinin elinde olduğu durumlar vardır; onların adamlarının bulundu-ğu üretim tugayları, fabrikalar ve sien komiteleri olduğu gibi, böl-ge ve eyalet komiteleri de var, kamu güvenliği dairelerinde yine on-

"büyük çoğunlukla birleşebilen ve onlarla birlikte çalışabilen proleter devlet adamları olmalı"; "Partinin demokratik merkezîyetçiliğini uygulamada örnek" olmalı ve önderlikte "kitle çizgisi yöntemini uygulamalı; alçakgönüllü ve ihtiyat-lı olmalı, kibirliliğe ve aceleciliğe karşı uyanık durmalıdırlar"

ların adamları olan başkan yardımcıları var. Kültür Bakanlığı'nı kim yönetiyor? Sinema ve tiyatro tamamen onların hizmetinde olup, halkın çoğunluğunun hizmetinde değildir.³ Önderlik kimin elinde dersiniz? Marksizm-Leninizmi öğrenmek, sınıf mücadelesini öğrenmek demektir. Sınıf mücadelesi her yerdedir; senin enstitünde de mevcuttur; senin enstitünde bir karşıdevrimcinin ortaya çıktığının farkında mısın, değil misin? Birkaç defterlik gerici bir günce yazmış, her gün bize küfretmiş, bu kişi karşıdevrimci bir unsur değil midir? Sizler sınıf mücadelesine karşı tamamen vurdumduymaz değil misiniz? Sınıf mücadelesi hemen sizin yanı başınızda değil midir? Karşıdevrim diye bir şey olmasa, o zaman niye hâlâ devrim ihtiyacımız olsun?

(Yuan-sin pratik eğitim için gittiği fabrikadaki "beş aleyhtarlık" hareketine ilişkin bazı durumları anlattı ve bunlardan çok şey öğrendiğini söyledi.)

Başkan: Karşıdevrim her yerde var, fabrikalarda olmaması mümkün mü? Orta ve aşağı rütbeli Guomindang subayları, sien düzeyindeki Guomindang parti sekreterleri vb. hep içeri sızmış bulunuyorlar. Hangi kılığa girmiş olurlarsa olsunlar, şimdi hepsini temizlemeliyiz. Her yerde sınıf mücadelesi vardır. Her yerde karşıdevrimci unsurlar vardır. Çen Tung-ping⁴ senin hemen yanı başında uyumuyor muydu? Onun, enstitünüz tarafından mahkûm edilmiş pek çok yazısını okudum. Bu karşıdevrimcinin yanı başında uyuyordun, ama farkında değildin!

(Başkan daha sonra enstitüdeki siyasi ve ideolojik çalışma hakkında bilgi istedi. Mao Yuan-sin bu konudaki görüşlerini anlattı.)

Yuan-Sin: Toplantılar yapıyor ve çok konuşuyorlar; dıştan baktığımızda çok heyecan verici, ama gerçek meseleleri pek çözemiyorlar.

3 Chiang Çing'in, imparatorlar, generaller ve halayıklar hakkındaki eski oyunların yerine modern devrimci Pekin Operasını geliştirme yolundaki çabalarını yoğunlaştırması, 1964 yılına rastlar.

4 Bunun kim olduğu bilinmiyor.

Başkan: Bütün ülke, Halk Kurtuluş Ordusu'ndan geniş çapta öğrenmeye girişmiş bulunuyor. Sizler Halk Kurtuluş Ordusu üyeleri-siniz; neden ondan öğrenmiyorsunuz? Enstitünün siyasi bir bölümü var mı? Ne yapıyor? Siyasi eğitim görüyor musunuz, görmüyor musunuz? (Yuan-sin enstitüde siyasi eğitimin nasıl yürüdüğünü anlattı.) Bütün bunlar derslere devam etmek ve meseleleri tartışmaktan başka bir şey değil. Bu neye yarar? Gidip gerçeği incelemelisin. İdeolojinin başta geldiği ilkesini dahi uygulamamışsın. Hiçbir gerçek bilgin yok. Öyleyse insanlar bu meselelerden söz ettiğinde onları nasıl anlayabilirsin?

(Başkan rüzgârlı ve dalgalı havalarda yüzmeyi özellikle tavsiye etti ve hatta Mao Yuan-sin'i bunu her gün kararlılıkla uygulamaya teşvik etti.)

Daha şimdiden suyu tanımış ve üstesinden gelmiş bulunuyorsun. Bu çok iyi. Ata binmesini biliyor musun?

Yuan-Sin: Bilmiyorum.

Başkan: Asker olup da ata binmesini bilmemek; işte bu olmaz! *(Başkan, Yuan-sin'in gidip ata binmeyi öğrenmesini istedi. Başkan kendisinin de sürekli olarak ata bindiğini ve sekreteriyle yardımcılarını da öğrenmeye zorladığını söyledi.)* Tüfekte atış yaptın mı?

Yuan-sin: Dört yıldır silaha elimi sürmedim.

Başkan: Şu sırada milisler çok güzel ateş ediyor, ama siz Halk Kurtuluş Ordusu üyeleri hiç atış yapmıyorsunuz. Bu eleştirimi (XXX) ile tartış; ateş etmesini bilmeyen asker nasıl askerdir?

(Bir keresinde Yuan-sin suyun dışardan daha ılık olduğu soğukça bir havada yüzmüş, sudan çıktığında, biraz üşüyerek şöyle demişti: "Suyun içi ne de olsa biraz daha iyiydi.")

Başkan: (Mao Yuan-sin'e kızgın kızgın bakarak) Demek ki rahatı seviyor ve zorluklardan korkuyorsun. *(Başkan, halefler için ikinci kıstası tartışırken şöyle dedi:)* Kendini düşünmesini biliyorsun, bütün zamanını kendi meselelerini düşünmekle geçiriyorsun. Baban (Mao Ze-ming Yoldaş) düşman karşısında korkusuz ve kararlıydı; en

ufak bir tereddüt geçirmedi, çünkü halkın çoğunluğuna hizmet ediyordu.⁵ Onun yerinde sen olsaydın, iki dizinin üzerinde çöküp hayatının bağışlanması için yalvarmaz mıydın? Ailemizin pek çok mensubu Guomindang ve Amerikan emperyalistleri tarafından öldürülerek hayatlarını verdiler. Sen bal yiyerek büyüdün ve şimdiye kadar hiç acı çekmedin. Gelecekte bir sağcı olmaz da bir orta yolcu olursan memnun olacağım. Hiç acı çekmedin, nasıl solcu olabilirsin?

Yuan-sin: Benim için hâlâ ümit var mı?

Başkan: Eh, evet ümit var. Ama benim koyduğum kıstasları aşarsan daha da iyi olur.

(Başkan üçüncü kıstas hakkında da konuştu ve şunları söyledi:) Sizler bir toplantı yaptığınızda nasıl yapıyorsunuz? Sen bir müfrez takım komutanısın; takım komutanı nasıl olunur? Herkes seni eleştirdiğinde, eleştiriyi kabul edebiliyor musun? Onların eleştirileri yanlış olsalar bile kabul edebiliyor musun? Yanlış ve haksız bir ithamı kabul edebiliyor musun? Eğer kabul edemezsen o zaman insanları nasıl birleştireceksin? Özellikle senden farklı fikirde olanlarla çalışmayı öğrenmelisin. Eğer insanların seni övmesinden hoşlanıyorsan, eğer ağzına bal, kulaklarına övgü türküleri çalınmasından hoşlanıyorsan, işte en tehlikeli şey budur ve senin hoşlandığın da tamı tamına budur.

(Dördüncü kıstastan bahsederken Başkan şunları söyledi:) Kitlelerle kaynaşıyor musun, yoksa kaynaşmıyor musun? Zamanını kadroların kızları ve oğullarıyla geçiriyor ve diğer insanlara tepeden bakıyorsun. Öyle değil mi? İnsanların konuşmasına izin ver ve her şeyin tek bir kişi tarafından yapılmasından hoşnut olma.

(Beşinci kıstastan söz ederken Başkan şöyle dedi:) Bu açıdan belli bir ilerleme kaydetmişsin, biraz özeleştiri yapmışsın, ama bu sadece bir başlangıçtır, her şeyin yolunda gittiğini sanma.

5 Mao'nun kardeşi Mao Ze-min. 1938'den 1942'ye kadar Sinkiyang'da o zamanlar Sovyetler Birliği'yle işbirliği içinde olan mahalli savaş ağası General Şeng Şih-zay'ın kontrolündeki hükümetin maliye şubesinin başkanıydı. General Şeng Moskova'yla işbirliğini bırakıp Guomindang'a yönelince, Mao Ze-min Eylül 1942'de tutuklandı; 1943'te de öldürüldü.

(Daha sonra Başkan Mao yeniden enstitüdeki çalışma hakkında konuştu:) Enstitünüzün en temel hatası "dört öncelik"i uygulamamış olmanızdır.⁶ Marksizm-Leninizmi öğrenmek istediğini söylemedin mi? Ne çeşit bir yöntemi uyguluyorsun? Sadece konferans dinleyerek ne öğrenebilirsin? En önemli şey gidip pratik içinde öğrenmektir.

Yuan-sin: Bilim ve mühendislik fakültesi ile edebiyat fakültesi farklıdır; (birincisi) gidip toplumun içine girmek için o kadar fazla zaman bırakmaz.

Başkan: Bu yanlış; en önemli dersin sınıf mücadelesidir ve bu ders zorunludur. Bu meseleyi (XXX) ile de konuştum. Enstitünüz "dört temizlik"e katılmak için köylük bölgelere gitmelidir. Kadrolardan öğrencilere kadar hepiniz gitmeli ve bir tekiniz bile kalmamalısınız. Bu kış ya da gelecek yıl baharda gitmelisiniz; geç gitmektense erken gitmek daha iyidir, mutlaka gitmelisiniz. Sana gelince, sadece "dört temizlik"te beş ay geçirmekle kalmayıp, aynı zamanda bir fabrikaya gitmeli ve altı ay "beş aleyhtarlık" hareketine katılmalısın. Toplum hakkında hiçbir şey bilmediğin doğru değil mi? "Dört temizlik"e katılmazsan, köylüleri anlayamazsın; "beş aleyhtarlık"a katılmazsan, işçileri anlayamazsın. Ancak, böyle bir siyasi eğitim kursunu tamamladığında seni üniversite mezunu sayabilirim. Aksi halde, Askeri Mühendislik Enstitüsü seni mezun etse de ben senin diplomanı tanımam. Sınıf mücadelesinden bile haberdar değilsen nasıl olur da üniversite mezunu sayılırsın? Mezun olmak için bu dersi de öğrenmek zorundasın. Enstitünüz ideolojik çalışma yürütmemiştir. Etrafınızda bir sürü karşıdevrimci var ve siz

6 Lin Biao Eylül 1960'ta Parti'nin Askeri İşler Komitesi'ne, "dört ilişki" konusunda bir rapor sundu. Bu isim kısa zamanda yeniden formüle edildi ve "dört öncelik" adını aldı. Bu "dört öncelik" şunlardır: İnsanla silah arasında, insana; siyasi çalışmayla diğer işler arasında, siyasi çalışmaya; ideolojik çalışmayla günlük siyasi çalışma arasında ideolojik çalışmaya ve kitaplardaki fikirlere değil, yaşayan ideolojiye öncelik vermek. Bu noktalar, Askeri İşler Komitesi tarafından onaylanmadan önce, bizzat Mao tarafından gözden geçirilen bir karar tasarısında ortaya konmuştu.

bunun farkında değilsiniz; Çen Tung-ping hemen yanı başındaydı ve sen farkında değildin. (*Mao Yuan-sin, Çen Tung-ping'in evine tatile gittiğinde düşman radyosunu dinlediğini ve böylece yozlaştığını söyledi.*) Düşman radyosunu dinleyen nasıl inanır? Düşman radyosunu dinlemedin mi? Düşmanın yiyeceği bile yok. Onun lafına nasıl inanırsın? Vey Li-huang⁷ Hong Kong'da iş yapıyordu. Parasını batırarak döndü. Herkes Vey Li-huang gibilerini aşağılıyor. Çen Tung-ping'i düşmanın bile hor görmediğini düşünmek zor.

"Dört Öncelik" nedir? (*Mao Yuan-sin bunun hakkında konuştu:*)

Başkan: Bunu biliyorsun; o zaman neden yaşayan ideolojiye sarılmıyorsun? Sizin enstitüde çok sayıda siyasi kadro olduğunu duydum. Ama bunlar esası kavramıyorlar, doğal olarak ideolojiye de sarılmıyorlar. Tabii ki, sizin enstitü de bazı başarılar kaydetti. Bazı sorunları olması normal. Askeri Mühendislik ile sadece on yıldır uğraşıyoruz. Ordumuzun teknik okulları yönetmede hiçbir tecrübesi yok. Durum 1927'de savaşmayı ilk öğrendiğimiz zamanki gibi. Başlangıçta nasıl savaşıldığını bilmiyorduk. Art arda yenilgilere uğradık. Ama daha sonra nasıl savaşıldığını öğrendik.

(*Başkan şunu da sordu:*) Sizin enstitüde eğitim reformu nasıl gidiyor?

Yuan-sin: Son sınavlarda bizim birlik yeni bir yöntem denedi. Herkes bu yöntemin iyi olduğunu (her öğrenciyi) doğru değerlendirdiğini düşünüyor. Aynı zamanda çalışma yöntemini bütün olarak etkiledi ve canlı bir çalışma sağladı.

Başkan: Bu çok önceden yapılmalıydı.

Yuan-sin: Geçmişte not kavramı geliyordu, dolayısıyla inisiyatif kullanarak çalışamıyorduk.

Başkan: Bunu görebilmen iyi bir şey. Ayrıca bu konuda seni suçlayamam da. Çünkü, bütün eğitim sistemi, hayasızca, sizleri on almak için çalışmaya zorluyor. Bu kadar parlak bir not alabilmek için

7 1946-1949 İç Savaş döneminde komünistlere karşı savaşan, sonradan da 1959-1960'ta Pekin'deki Milli Savunma Konseyi'nin üyesi olarak hizmet gören bir Guomindang generali.

didinmezseniz ilerlemenizi tamamen engelleyebilirler. Ablan da aynı şeyin acısını çekti. Pekin Üniversitesi'nde normal zamanlarda hiç not tutmayan ve imtihanlarda yedi ile sekiz arasında not alan bir öğrenci vardı. Ama mezuniyette verdiği tez, sınıfının en iyisiydi. Bütün bunların içyüzünü görüp çalışmada inisiyatif gösterenler vardır. Notların içyüzünü gören, cesaretle ve inisiyatifle çalışan bu çocuk gibileri vardır. Öğretmenleriniz dersleri ezberletiyorlar. Her gün konferans dinliyorsunuz. Gerçekten bu kadar çok söyleyecek şeyleri var mı? Öğretmenler ders notlarını size dağıtmalıdır. Neden korkuyorlar ki? Bıraksınlar öğrenciler notları kendi kendilerine öğrensin. Ders notlarını öğrencilerden gizli tutmak ve sadece derste not tutmalarına izin vermek öğrencileri fena halde kısıtlıyor. Geçmişte, Kang Ta'da öğretmenlik yaparken ben ders notlarını öğrencilere önceden dağıtırdım. Derste otuz dakikadan fazla konuşmaz ve öğrencileri kendi başlarına çalışmaya bırakırdım; sonra da onlar sorar ben cevaplardım. Üniversite öğrencileri, özellikle son sınıfta olanlar için en önemli şey, onlara çalışma ve meseleleri çözme fırsatı vermektir. Bu kadar çok konuşmak neye yarar ki?

Geçmişte, herkesten en yüksek notu almak için çalışması isteniyordu. Herkes okulda mükemmeldi, ama çalışmalarında mutlaka mükemmel olamıyorlardı. Çin tarihinde Hanlin Akademisi'nin en iyi mezunlarının hiçbiri gerçekten yetenekli ya da bilgili değildi. Bilgili ve yetenekli olanlar daha çok ikinci dereceyle bile mezun olamayanlar arasında görülüyordu. Tang Hanedanı'nın⁸ en büyük iki şairi, *çü-cen* derecesini bile kazanamamışlardı. Notları çok fazla önemsemeyin; enerjinizi meseleleri tahlil etme ve çözme yeteneğinizi korumak ve geliştirmek üzerinde yoğunlaştırın. Öğretmenlerin peşinde sürüklenip onlar tarafından kısıtlanmayın. Eğitim reformu en başta bir öğretmen sorunudur. Öğretmenlerin pek çok kitabı var ve ders notları olmadan hiçbir şey yapamazlar. Neden ders notlarını size dağıtmıyorlar ve me-

8 Li Po ve Tu Fu, Çin edebiyatının Tang sülalesi sırasındaki altın çağının en ünlü iki şairiydiler.

seleleri sizinle birlikte incelemiyorlar? Son sınıf öğrencileri soru sorduğunda hocalar bunların ancak yarısını cevaplandırabilir, geri kalanı hakkında ise hiçbir şey bilmezler, o zaman sorunu öğrencilerle birlikte inceleyip tartışmalıdırlar. Bu hiç de kötü değildir. Öğretmenler insanları korkutmak için kibirli havalara bürünmemeliler. Burjuvazi bile hababam ezberleme şeklindeki eğitim yöntemine karşı çıkmıştır. Biz niye karşı çıkmayalım? Öğrenciler boy hedefi yapılmadıkça her şey yolunda gidecektir. Eğitim reformunun anahtarı öğretmenlerdir.

(*Bir keresinde Mao Yuan-sin, Başkan'ın, yeni bilimsel başarıların gösterildiği bir sergiyi gezmesi için ısrar etmişti: "Şimdi meşgulüm, gidip gezemem. Sergiyi dikkatle inceleyecek vaktim yok, at sırtında gezerek çiçeklere bakmanın ise faydası yoktur".*)

Bununla ilgileniyorsun da Marksizm-Leninizm ile ilgilenmiyorsun. Bu nasıl oluyor? Meselelerin bu yönüyle ilgili soru sorduğunu pek az duyuyorum. Genellikle hangi gazeteyi okuyursun?

Yuan-sin: *Halkın Gazetesi*'ni okuyorum.

Başkan: *Halkın Gazetesi*'nde okumaya değer bir şey yok. *Kurtuluş Ordusu Gazetesi*'ni ya da *Çin Gençliği Gazetesi*'ni⁹ okumalısın. İşçilerin ve askerlerin yazdığı şeyler gerçek ve canlıdır. Meseleleri açıklamasını biliyorlar. "İkinin birleşip bir olması" konusundaki tartışmayı okudun mu?

Yuan-sin: Çok azını okudum, okuduğum kadarından da pek bir şey anlamadım.

Başkan: Öyle mi? Bu gazeteye bir göz at. (Başkan, *Çin Gençliği Gazetesi*'nin bir sayısını uzattı). İşçilerin meseleleri nasıl tahlil ettiğini gör, Gençlik Birliği kadrolarının meseleleri nasıl tahlil ettiğini gör, onlar meseleleri çok iyi tahlil ediyorlar. *Halkın Gazetesi*'nden daha kolay anlaşılıyor.

9 Mao'nun, Komünist Gençlik Birliği'nin organı olan bu gazete için gösterdiği heyecan, o zaman için doğaldır. Çünkü Birliğin 1964 Haziran'ındaki Dokuzuncu Kongresinde, devrim davası için "halefler yetiştirme" meselesi ilk defa yoğun olarak tartışılmıştı. (*Peking Review*, 1964, sayı: 28, s.6-22.) Ama Gençlik Birliği de Kültür Devrimi'nin başlangıcında dağıtıldı ve ancak Parti'nin yeniden inşasından sonra yeniden düzenledi.

(Başkan şunu da söyledi:) Siyasi çalışman lafazanlıktan ibaret. Eğer çok şey öğrenmek istiyorsan en önemli nokta gidip gerçeğin ta içinde çalışmaktır. Neden kendi mesleki uzmanlığıyla ilgileniyorsun da Marksizm-Leninizmle ilgilenmiyorsun?

Tarih öğrenirken onu günümüzün gerçeğiyle birleştirmezsen işe yaramaz. Günümüz tarihini öğrenirken köy ve aile tarihleri üzerinde çalışmazsan tamamen zaman kaybı olur.¹⁰ Eski tarihin incelenmesi de bugünün gerçeğiyle birleştirilmelidir ve kazılardan ve arkeolojiden koparılamaz. Yao, Şun ve Yü¹¹ gerçekten yaşadılar mı? Ben inanmıyorum, elimizde gerçek bir kanıt yok. Sang Hanedanı konusunda delil teşkil eden kehanet kemikleri var; buna inanabiliyiz. Gidip de kitap yığınlarının içine gömülürsen, ne kadar çok çalışırsan çalış, o kadar az şey öğreneceksin.

İkinci Konuşma

18 Şubat 1966

[Başkan Mao ve yeğeni] Askeri Mühendislik Enstitüsü'nün ilkönce iki veya üç yıllık bir öğrenimden sonra kısmen çalışma ve okumayla geçecek bir yıl daha koyup koymaması meselesini ve aynı zamanda çalışmaların koordinasyonu ve dağıtımını meselesini tartıştılar.

Başkan Mao: Bilim ve mühendislik fakülteleri kendi dillerini kullanmaya devam etmelidir. Bu fakültelerin bugünkü altı yıllık öğretim programını ilkönce üç yılda vermeye çalışalım ve bakalım nasıl yürüyecek. İki yıla indirmek için de pek acele etmeyelim. Yüksek bilim alanında, açık seçik bir hedef varsa, üç yıllık çalışma belki yeterli olacaktır. Üç yıl yetmezse sonradan biraz daha uzatabiliriz.

10 O dönemde Çin'de, araştırma gezileri yaparak ihtiyarların hatıralarını kaleme almak vb. gibi öğrenim yöntemleri çok yaygındı.

11 Sırayla, MÖ 2356, 2355 ve 2205 yıllarında tahta çıktıkları sanılan efsanevi hükümdarlar. Özellikle ilk ikisi, bilge kral tipine örnek gösterilir.

Ancak, açık seçik bir hedef olduğunda daha az, ama daha temiz iş çıkarabilir ve ancak o zaman genelle özeli kaynaştırabiliriz. O zaman altı yıl, üç yıla indirilebilir. Bunu gerçekleştirdikten sonra attığımız adımlar emin ve sağlam, tuttuğumuz yol doğru olur.

Yeni bir işe giriştiğimizde en iyi yol, buna birkaç yıl devam etmek ve devamlı olarak tecrübeleri özetlemektir.

Bilim ve mühendislik fakültelerinin kendilerine özgü bir tabiatı ve de özel bir terminolojisi vardır. Bu nedenle birkaç kitap okumak gereklidir. Ama bu fakültelerin aynı zamanda diğer derslerle ortak bir yanı da vardır; sadece kitap okumak işe yaramaz. Eskiden Vampoa Akademisi'nde yarım yıl okumak, sonra da bir yıl asker olarak hizmet görmek gerekiyordu. Böylece pek çok yetenekli subay yetişiyordu. Ama Vampoa Akademisi, Ordu Üniversitesi haline getirildikten sonra (ne kadar çalıştıklarını kaydetmemişim) sonuç şu oldu: Buradan mezun olanlar savaşta üst üste yenilgiye uğruyor ve bize esir düşüyorlardı.

Bilim ve mühendislik fakülteleri hakkında hiçbir şey bilmiyorum, ama tıp fakültesi hakkında biraz bilgim olduğunu iddia ediyorum. Bir göz doktorunu dinlediğinizde konuşması çok esrarengiz gelir, ama insan vücudunu bir bütün olarak ele almak gerekir.

Bilimin gelişmesi alt düzeyden üst düzeye doğru, basitten karmaşığa doğrudur. Ama öğretirken bu gelişme sırası izlenemez. Tarih öğrenirken modern tarih üzerinde yoğunlaşmalıyız. Bugün sadece üç bin küsur yıllık yazılı tarihimiz var. Ya 10 bin yıllık tarihimiz olduğunda ne yapacağız, o zaman tarihi nasıl öğreteceğiz.

Yararlı olduğu pratikte kanıtlanan, temel teorileri içeren yüksek bilim, pratiğin yararsız ve akıldışı olduğunu ortaya koyduğu kısımlardan kurtulmalıdır.

Nükleer fizik hakkında ders veriliyorsa, Sakata modelini anlatmak yeterlidir; Danimarka okulunun Bohr teorilerinden başlamaya gerek yoktur; aksi halde on yıl okusanız da mezun olamazsınız. Sakata bile diyalektiği kullanıyor; siz niye kullanmıyorsunuz?

İnsanın olayları kavrayışı her zaman somuttan başlar ve soyuta doğru gelişir. Tıpta psikoloji, sinir sistemi vb. gibi soyut şeylerden başlarlar. Bunun hatalı olduğunu düşünüyorum; anatomiyle başlanmalıdır. Matematik ilk olarak fizik modellerden elde edilmiştir. Artık kimse matematiği fizik modellerle birleştiremiyor; bunun yerine bir adım ileri atılmış ve matematik soyutlaştırılmıştır.

Üçüncü Konuşma

1966

Başkan Mao: Eskiden bir ilkokulda müdürlük ve bir ortaokulda öğretmenlik yaptım. Aynı zamanda Merkez Komitesi üyesiyim. Bir zamanlar da Guomindang'da bir bölüm şefiydim.¹² Ama köylük bölgelere gidip köylülerle yaşadığımda ne kadar çok şey bildiklerini görmek beni derinden etkiledi. Onların bilgisinin engin olduğunu ve onlarla aşık atamayacağımı, tersine onlardan öğrenmek gerektiğini anladım. Sen en azından Merkez Komitesi üyesi değilsin, değil mi? Nasıl olur da köylülerden daha çok şey bilebilirsin? Döndüğünde siyasi komiserine bundan böyle her yıl bir kere köylük bölgelere gitmeniz gerektiğini söylediğimi anlat. Bunun büyük yararları vardır!

Diyalektiği anlamıyorsun, birin ikiye bölündüğünü anlamıyorsun. Eskiden kendinin olağanüstü olduğunu sanırdın, şimdi ise beş para etmediğini düşünüyorsun. Her iki düşünce de yanlıştır.

Hata yapanlar cesaretlendirilmelidir. Hata yapan kimse hatalarını gördüğünde onun iyi yanlarına işaret etmelisiniz. Gerçekten de içinde hâlâ pek çok iyi yan barındırıyor. Hata yapanlar temizlenmek için ılık suda yıkanmalıdır. Su çok sıcak olursa dayanamazlar;

¹² Mao, 1925-1926'da Guomindang Merkez Yürütme Komitesi'nin Propaganda bölümünün geçici başkanıydı.

ılık su en uygundur. Hata yapan genç insanlar tasfiye edilmemelidir. Bu onlara zarar verir ve açık çalışmalarını örtbas eder. Bu yolla Kang Ze¹³ gibi kimseler düzeltiltiler. Düzeltilmeyen gençler arasında bazı Parti üyeleri ve bazı (Gençlik) Birliği üyeleri de var. Onları tasfiye etmek, meseleyi çok fazla basitleştirmek olur.

Sen enstitüde solcu musun? Seni öven bir makale gördüm.¹⁴ İnsanların seni övmesi hiç de iyi bir şey değil. Senin gibi gençlerin kusurları yüzlerine vurulmalıdır. Hataları yüzlerine az vurulursa, iyi olmaz. Her şey böyle bir zorlamaya tabidir. (XXX)'i yazdığımında, bunu yazmaya zorlanmıştım. Bugün yazmak gerekseydi, yazamazdım.

İleri derken ne kastediyoruz? İleri olmak, geri olanın işini yapmak, etrafımızdakileri tahlil etmek, meseleleri soruşturmak ve her gittiğimiz yerde arkadaş kazanmakta kararlı olmaktır. Gençlerimiz diyalektiği öğrenmeli ve meselelerin tahlilinde diyalektiği kullanmada ustalaşmalıdırlar. Örneğin, beni alın. Kesinlikle başkalarından daha zeki değilim, ama diyalektiği anlıyorum ve meseleleri tahlil etmede nasıl kullanılacağını biliyorum. Açık olmayan bir meseleyi tahlil etmede diyalektiği kullanırsak, mesele bir anda berraklaşır. Diyalektiği ciddiyetle öğrenmelisiniz, etkinliği çok büyüktür.

13 Kang Ze, Çan Kayşek'in Mavi Gömleklilerinin liderlerindendi. Özellikle 1930'larda Guomindang'ın komünistlerle savaştığı alanlarda propaganda, güvenlik ve savaş desteği faaliyetleriyle ilgilenen Özel Görev Gücü'nden sorumluydu.

14 Mao Yuan-sin, Kültür Devrimi'nin ilk yıllarında Harbin Enstitüsü'nde bir Kızıl Muhafız önderiydi. Ocak 1967'de, Heylungkiyang eyaletinde Devrimci Komite kurulduğunda, Propaganda Bölümünün yöneticisi oldu. 1967 ilkbaharında Liaoning eyaletine geçerek, 1968'de Liaoning Devrimci Komitesinin Başkan Yardımcısı oldu. 1973 Ağustos'unda Onuncu Kongre'de Başkanlık Divanı üyesiydi.

ÇIANG ÇİNG'E MEKTUP*

(8 TEMMUZ 1966)

Çiang Çing,

29 Haziran tarihli mektubunu aldım. Vey ile Cen'in görüşüne uyup orada biraz daha fazla kalman iyidir. Bu ay yabancılarla iki kez görüşmek zorundayım; daha sonra sana bundan tekrar söz ederim. Vuhan'dan ayrılış tarihim olan 15 Haziran'dan itibaren on günü aşkın bir süre, batıda, dağlarda bir yerde kaldım. Oraya haberler çok zor ulaşıyordu. Bayyun Huanghe'ye geleli ise on gün oldu. Bütün günlerimi belgeleri incelemekle geçiriyorum; gerçekten çok ilginç. Dünyadaki büyük düzensizlik yerini büyük düzene bırakmıştı. Aradan yedi-sekiz yıl geçince, her şey yeniden başlıyor; kötülük şeytanları yeniden ortaya çıkıyor. Onlar yeniden ortaya çıkmazlık edemezlerdi; sınıf tabiatları onları buna zorluyor.

Merkez Komitesi, dostumun konuşmasının¹ yayımlanması konusunda ısrar ediyor ve ben de onayımı vermeye hazırlanıyorum. O, bu metinde hükmet darbeleri sorunundan çok özel bir şekilde

* Daha sonra "Dörtlü Çete" içinde yer alan karısı Çiang Çing'e Mao Zedung'un hemen Kültür Devrimi'nin başlarında, 1966 yazında yolladığı bu mektup, Alain Bo-uc'un *La Chine a la mort de Mao! Mao'nun Ölümünde Çin* (Editions du Seuil, 1977) başlıklı kitabının 127-128. sayfalarındaki metninden dilimize çevrilmiştir. Mektupta Mao Zedung, hem bir sol kanadın hem de bir sağ kanadın var olduğunu söylemekle, kendisini her ikisinden ayırmakta ve daha o günlerde Lin Biao ile arasında bir çelişme olduğunu ortaya koymaktadır.

¹ Mao Zedung "dostum" deyimiyle, o sıralarda kendisini hep "Mao Zedung'un yakın silah arkadaşı" olarak tanıtan Lin Biao'yu kastediyor. ÇKP Merkez Komitesi'nin

söz ediyor. Kimse geçmişte böyle bir konuşma dinlememişti. Öne sürdüğü fikirlerden bazıları beni çok endişelendiriyor. Yazdığım birkaç küçük kitabın böylesine kerameti olduğunu hiç düşünmemiştim. O, kendisi bunları övmeye başladığından beri, bütün ülkeyi de aynı şeyi yapmaya zorluyor. Bu, ha bire kendi sattığı kavunların tatlılığını göklere çıkararak Vang Ana masalı gibi bir şey. Beni Liangşan çetesine katılmaya zorladılar.² Onlarla uyuşmaktan başka seçeneğim olmadığı açık. Önemli bir konuyu kendi isteklerime aykırı olarak onaylamak, hayatımda ilk kez başıma geliyor. Buna, istemeye istemeye değişmek denir. Cin sülalesinden Ruan Ci, Liu Bang ile savaştıktan sonra Leyang'dan Çenggao'ya çekildiğinde şunları söylemişti: "Yeryüzünde gerçek kahramanlar görülmediğinden, bu çocuk üne kavuşuyor." Lu Sün bütün yazdıklarını gözden geçirip düzeltirdi; ben de onunla aynı fikirdeyim. Lu Sün "kendimi kesip biçmeliyim, hem de başkalarından çok çok daha fazla yapmalıyım bunu" derdi. Başımından bunca badire geçtikten sonra, şimdi ben de sık sık böyle yapıyorum, ama yoldaşların çoğu buna inanmıyor. Kendime güvenim var, ama aynı zamanda bazı noktalarda kendimden şüphe ediyorum. Meseleyi şöyle görüyorum: Dağlarda kaplan olmasaydı maymun kral olurdu; işte ben de bu şekilde kral oldum. Bu eklektisizm değildir. Benim kişiliğimdeki kaplan niteliği hâkim yöndür; onun yanı sıra maymun niteliğim de var, ama bu ikincildir. Han sülalesinden Li Gu'nun Huang Çong'a yazdığı mektupta yer alan şu birkaç cümleyi daha önce de anmıştım: "Hâkim

Kültür Devrimi'ni başlatan 16 Mayıs 1966 tarihli kararından iki gün sonra, Siyasi Büro'nun genişletilmiş bir toplantısında, Lin Biao çok uzun bir konuşma yaptı. Söyledikleri, tarihin hükümet darbeleri ve dehalar tarafından yaratıldığı noktasında toplanıyordu. Ünlü "Başkanın her cümlesi gerçektir; O'nun bir cümlesi bizlerin on bin cümlesinden daha değerlidir" ifadesi de bu söylevde yer alıyordu. Keza burada Lin Biao, sağın Çin'de karşıdevrimci bir hükümet darbesi girişiminin arifesinde bulunduğunu öne sürüyordu.

2 "Liangşan çetesine katılmaya zorlanmak", Suyun Kıyısında adlı tarihi Çin romanından alınma bir deyim olup, "kendi isteğine aykırı bir şekilde davranmaya zorlanmak" anlamına gelmektedir.

olan, kolay eğilir; beyazın parıltısı çabuk geçer; karın güneşe dayanması zordur; büyük bir üne kavuşan, bunu güçlkle sürdürebilir." Bu cümleler sanki tam benim için yazılmış; Siyasi Büro Daimi Komitesi'nin bir toplantısında bunları zaten aktarmıştım.

İnsanda çok değerli olan bir şey vardır: Kendi kendini tanıma yeteneği. Nisan ayındaki Hangçev Konferansı'nda, dostumunkilerden³ farklı fikirler öne sürdüm. Ama neye yaradı ki? O, Pekin'deki Mayıs toplantısında da aynı şekilde konuştu; gazetelerde ise, daha da kötüsü sürüp gitmektedir. Öyle büyük bir gürültü koparıyorlar ki, kendi irademe aykırı olarak onları izlemekten başka çarem kalmadı. Bana kalırsa bunlar, Çong Gi'den yararlanarak şeytanlarla savaşmak⁴ niyetindeler; 20. yüzyılın altmışlı yıllarında, ben Komünist Partisi'nin Çong Gi'si haline gelmiş bulunuyorum. Her şey kendi zıddına dönüşür. Kişi ne kadar yükseklere tırmanmaya çalışırsa, düşüşü o kadar feci olur. Ben de paramparça edilmeye hazırlanıyorum. Ne yapılabilir? Madde yok olmaz, sadece parçalanır. Bütün dünyada yüzden fazla komünist partisi var. Bunların çoğunluğu artık Marksizm-Leninizme inanmıyor. Onlar bizzat Marx'ı ve Lenin'i paramparça ettiler...⁵ Senin de bu meseleye önemle eğilmen ve başarılarınla sarhoş olmaman gerektiğini düşünüyorum. İnsanın sık sık zayıf yanlarını, yetersizliklerini ve hatalarını görmesi gerekir. Bunu sana şimdiye kadar kaç kere söylediğimi hatırlamıyorum; Şanghay'da da aynı şeyleri tekrarlamıştım.

Şu yukarıdakiler, antikomünist sözleri andırıyor: Parti düşmanı unsurlar da böyle konuşmazlar mı? Bence yanlış anlayışlar gerçekten vardır. Ben kendi rolümden söz ediyorum, onlar ise Partimizi ve bizzat beni yıkmak istiyorlar. Kara çete ile benim aramdaki fark iş-

3 Keza Lin Biao kastediliyor.

4 Çong Gi: Şeytanlarla savaştığına inanılan efsanevi bir Çin kişisi. "Çong Gi'den yararlanarak şeytanlarla savaşmak": Belli bir düşmana karşı Çong Gi gibi birini öne sürmek ya da ittifaka çekmek. Mao Zedung, sağa karşı solun kendisini öne sürdüğünü ifade ediyor.

5 Alain Bouc'un kitabındaki metinde, bu noktada kopukluk vardır.

te buradadır. Bu fikirler şu sırada açıklanamaz. Solcuların hepsi bugüne kadar hep aynı şekilde konuştular. Eğer benim fikirlerim yayımlanacak olursa, onlar üzerinde soğuk bir duş etkisi yapar ve bundan sağ yararlanır. Bugünkü görevimiz, Parti içindeki sağın bir bölümünü devirmektir (sağın tümünü devirmek imkânsızdır). Daha sonra, belki yedi-sekiz yıl sonra, kötülük şeytanlarını ortadan kaldırmak için yeni bir hareket başlatılacak, daha sonra da tekrar tekrar yeniden başlamak gerekecektir. Bütün bu fikirlerim acaba ne zaman yayımlanabilir? Tam kestiremiyorum. Çünkü sol ve kitleler bundan memnun olmayacaklardır. Belki benim ölümünden sonra, sağ iktidara gelip bunları yayımlamak fırsatını ele geçirir. Sağcılar benim sözlerimden kara bayrağı yüksekte tutmak için yararlanabilirler. Ama bunu yapmak onların başını ağrıtabilir. Çin'de, imparatorun 1911 yılında devrilmesinden bu yana, gericilik hiçbir zaman iktidarı uzun süre elinde tutamamıştır. En kabadayısı (Çan Kayşek) yirmi yıl kalmış, o da halk ayaklanınca yuvarlanıp gitmiştir. Çan Kayşek, Sun Yatsen'in kendisine duyduğu güveni istismar ederek ve ayrıca Huangpu Askeri Akademisi'ni açıp çevresinde çok sayıda gericiyi toplayarak yükselmişti. Komünist Partisi'ne cephe aldığı zaman, toprak sahiplerinin ve burjuvazinin hemen tümü onu destekledi. Buna karşılık Komünist Partisi henüz tecrübesizdi ve Çan bir süre için bildiğini okuyabildi. Gene de bu yirmi yıl içinde ülkeyi birleştirmekten aciz kaldı. İki parti –Guomintang ile Komünist Partisi– arasında, Guomintang ile farklı savaşağası klikleri arasında, Japonya ile Çin arasında savaşlar oldu ve nihayet dört yıllık büyük bir iç savaş oldu. Bundan sonra Çan kaçıp birkaç adaya sığınmak zorunda kaldı. Eğer sağ Çin'de antikomünist bir hükümet darbesi yapmaya kalkarsa, onların da bir türlü huzura kavuşamayacaklarını kesinlikle söyleyebilirim; bu rejimin kısa sürmesi çok mümkündür, çünkü halkın –nüfusun yüzde doksanının– çıkarlarını temsil eden devrimciler buna izin vermeyeceklerdir.

Şu sırada sağ, belli bir süre avantaj sağlamak için benim sözlerimden yararlanabilir; sol ise, benim başka sözlerimi kullanarak büyük bir kitle eğitimi hareketi başlatacaktır. Pekin gibi bazı yerlerde, devrimci dalga yeniden yükselir yükselmez, ilişkileri sağlam olmayan bazı birimler (Pekin Üniversitesi, Çinghua Üniversitesi) anında dağıldılar. Sağın gürültü kopardığı her yerde sol enerjisini iki katına çıkarıyor. Ülke çapında bir hareket söz konusudur. Sol, sağ ve ortadaki bocalayan unsurlar bu hareketten hep değerli dersler çıkaracaklardır.

MERKEZ'İN ÖNDERLERİNE HİTABEN KONUŞMA

(21 TEMMUZ 1966)

Başkan Mao, Nieh Yuan-zu'nun 25 Mayıs duvar afişlerinin, öne mi Paris Komünü'nü bile aşan 20. yüzyılın 60'larının Çin Paris Komünü'nün bir manifestosu olduğunu söyledi. "Biz böyle duvar afişleri yazamıyoruz. (Birçok genç izci, babalarından bahseden duvar afişleri yazarak babalarının kendi geçmişlerini unuttuklarını, çocuklarına Mao Zedung Düşüncesi'ni anlatmadıklarını, bunun yerine okulda aldıkları notu sorduklarını ve iyi not aldıklarında onları ödüllendirdiklerini anlattılar.)

Başkan Mao, Cen Bo-da yoldaştan, bu küçük arkadaşlara şu mesajı göndermesini istedi: "Duvar afişleriniz çok iyi yazılmış." (Başkan şöyle devam etti:)

Hepinize söylüyorum: Gençlik, Büyük Kültür Devrimi'nin büyük ordusudur. Sonuna kadar seferber edilmelidir.

Pekin'e dönüşümden sonra kendimi çok mutsuz ve yalnız hissettim. Bazı üniversiteler kapılarını bile kapatmıştı. Hatta öğrenci hareketini bastıranlar da vardı. Öğrenci hareketini bastıran kimdi? Sadece Pey-yang savaş ağaları.¹ Komünistlerin öğrenci hareketinden korkması, Marksizm düşmanı bir davranıştır. Bazı kimseler her gün

¹ Yuan Şih-kay'ın kontrolündeki yeni tip ordu, imparatorluğun son yıllarında Pey-yang Çu-çun ya da Kuzey Ordusu olarak biliniyordu. "Pey-yang savaş ağaları" terimi, 1911-1916 döneminde hem Yuan, hem de ondan sonra gelenler için kullanılıyor ve daha esnek bir şekilde, Yuan'ın ölümünden sonraki 10 yıl içinde onun yetiştirmelerinin bölündüğü çeşitli klikler için ortak bir isim olarak da kullanılıyordu. Mao'nun burada özel olarak, 4 Mayıs 1919 öğrenci gösterilerini bastıran Pekin savaş ağaları hükümetini kastetmiş olması muhtemeldir.

kitle çizgisinden ve halka hizmetten söz ediyorlar, ama tersine burjuva çizgisini izleyip burjuvaziye hizmet ediyorlar. Gençlik Birliği Merkez Komitesi'nin öğrenci hareketi yanında saf tutması gerekir. Ama tersine, öğrenci hareketinin bastırılmasının yanında yer alıyor. Büyük Kültür Devrimi'ne kim karşı çıkıyor. Amerikan emperyalistleri, Sovyet revizyonistleri, Japon revizyonistleri ve gericiler.

"İç" ve "dış" arasında ayırım yapma mazeretine başvurmak,² devrimden korkmaktır. Asılmış duvar afişlerini kapatmak gibi şeylere izin verilemez. Bu, temel bir yön hatasıdır. Derhal yön değiştirmeli ve bütün eski gelenekleri yerle bir etmelidirler.

Biz kitlelere inanıyoruz. Kitlelerin öğretmeni olmak için önce onların öğrencisi olmalıyız. İçinde bulunduğumuz Büyük Kültür Devrimi, yeri göğü sarsan bir olaydır. Sosyalizm geçidini aşabilecek miyiz? Aşmaya cesaret ediyor muyuz? Bu geçit, sınıfların nihai olarak yok olmasına ve üç büyük farklılığın ortadan kalkmasına götürür.

Karşı çıkmak, özellikle burjuva "otoritelerine" karşı çıkmak, yıkmak demektir. Bu yıkım olmadan sosyalizm inşa edilemeyeceği gibi, birinci olarak mücadele, ikinci olarak eleştiri, üçüncü olarak da dönüşüm gerçekleştirilemez. Bürolarda oturup rapor dinlemenin bir yararı yoktur. Tek yol kitlelere dayanmak, kitlelere güvenmek, sonuna kadar mücadele etmektir. Devrimin bize karşı çevrilmesine hazırlıklı olmalıyız. Parti ve hükümet önderliği ve sorumlu partili yoldaşlar buna hazırlıklı olmalıdırlar. Şimdi devrimi sonuna kadar sürdürmek istiyorsanız, kendinizi disipline sokmalı, geride kalmamak için kendinizi yenilemelisiniz. Aksi halde, sadece devrimin dışında kalırsınız.

Bazı yoldaşlar, başkalarına karşı amansız bir mücadele yürütüyorlar, ama kendileriyle mücadele edemiyorlar. Böyle devam ederlerse onlar, geçidi hiçbir zaman aşamayacaklardır.

Ateşi kendi vücutlarınıza yanaştırmak, yanması için alevleri körükleme sizin görevinizdir. Buna cesaret edecek misiniz? Çünkü ateş, kafalarınızı da yakacaktır.

² Mao burada, kitlelerin eleştirisini partiiçi ve partidişi ayırımını abartarak bastırmaya çalışanları kastediyor.

Yoldaşlar şöyle cevap verdiler: "Hazırız. Eğer baş edemezsek, görevlerimizden istifa edeceğiz. Komünist Partisi üyeleri olarak yaşıyoruz ve Komünist Partisi üyeleri olarak öleceğiz. Kanepeler ve elektrikli vantilatörlerle dolu bir hayat bize yaramaz."

(Başkan Mao devam etti:)

Kitleler için katı ölçüler koymak olmaz. Pekin Üniversitesi, öğrencilerin ayaklandığını gördüğünde ölçüler koymaya kalkıştı. Buna kibarca "doğru yola dönüş" adını verdiler. Gerçekte yaptıkları, "yanlış yola saptırma" idi.

Öğrencileri karşıdevrimciler olarak damgalayan bazı okullar oldu. (İrtibat subayı Çang Yen, tuttu, 29 kişiyi karşıdevrimci ilan etti.)

(Başkan Mao devam etti:)

Bu şekilde hareket etmekle kitleleri muhalefet saflarına atmış olursunuz. Kötü insanlardan korkmamalısınız. Alt tarafı kaç kişiler ki? Öğrenci kitlelerinin büyük çoğunluğu iyidir.

(Birisi karışıklıklar meselesini ortaya attı. "Böyle durumlarda kanuni yollara nasıl başvuracağız?" Başkan Mao şöyle dedi:)

Neden korkuyorsunuz? Kötü insanlar söz konusu olduğunda onların kötü olduklarını ispat edersiniz. İyi insanlardan korkacak ne var? "Korku" kelimesinin yerine "cesaret" kelimesini yerleştirmelisiniz. Sosyalizm geçidinin aşılp aşılmadığını kesinkes göstermelisiniz. Her şeye siyasetin kumanda etmesini sağlamalı, kitlelere gitmeli ve onlarla beraber olmalı, Büyük Proleter Kültür Devrimi'ni daha da iyi bir şekilde yürütmelisiniz.

BÖLGE SEKRETERLERİ VE
MERKEZ KOMİTESİ'NİN KÜLTÜR DEVRİMİ GRUBU
ÜYELERİYLE YAPILAN BİR TOPLANTIDA KONUŞMA

(22 TEMMUZ 1966)

Bütün Bölge Sekreterleri ve Kültür Devrimi Grubu üyeleri hazır bulunuyor. Bu toplantının amacı, belgelerimizi ele almak ve en önemlisi çalışma gruplarını gönderme yöntemine son vermek. Böylece okullardaki devrimci öğretmen ve öğrencilerin ve hatta bazı orta yolcuların Büyük Kültür Devrimi'ne önderlik edecek Kültür Devrimi Okul Grupları'nın örgütlenmesini sağlamaktır. Okulların meselesini ancak onlar anlıyor, çalışma grupları anlamıyor. Bazı çalışma grupları işleri berbat ettiler. Büyük Kültür Devrimi'nin okullardaki hedefi, mücadeleyi, eleştiriyi ve dönüşümü sürdürmektir. Çalışma gruplarının etkisi hareketi engellemek oldu. Mücadeleyi ve dönüşümü gerçekleştirebilir miyiz? Örneğin, Çiyen Po-zan pek çok kitap yazdı, ama çoğunuz bunları hâlâ okumadınız. Ona karşı nasıl mücadele edecek, onu nasıl değiştireceksiniz? Okullar söz konusu olduğunda şu sözü hatırlatan bir durum ortaya çıkıyor: "Tapınak küçük olduğunda Tanrılar büyük gözüktür, göl sığ olduğunda kaplumbağalar çok gözüktür." İşte bu yüzden okullardaki öz güçlere dayanmalıyız. Çalışma gruplarıyla olmaz. Benimle ya da sizinle de olmaz. Eyalet Parti komiteleriyle de olmaz. Eğer istediğiniz mücadele ve dönüşüm ise, okulların ve birimlerin kendilerine dayanmalısınız. Çalışma gruplarına dayanmanın bir yararı yoktur. Acaba bu çalışma grupları irtibat görevlilerine dönüştürülebilir mi? Eğer da-

nışman durumuna getirilirlerse aşırı güçlü olacaklardır. Belki gözlemci olabilirler, çalışma grupları devrimi engelliyor, ama aralarında böyle olmayanlar da var. Bu gruplar devrimi engellerlerse kaçınılmaz olarak karşıdevrimci olacaklardır. Sian'daki Haberleşme Üniversitesi kimsenin telefon etmesine ya da Merkez'e yollanmasına izin vermiyor. İnsanların Merkez'e gitmesinden niye korkuyorlar? Bırakın gelsinler ve Devlet Konseyi'ni kuşatsınlar. Telefon edebileceklerini veya delege yollayabileceklerini anlatan belgeler hazırlamalıyız. Bu kadar korkmak olur mu? Sian ve Nanking'deki gazeteler üç gün süreyle sarıldığında ilgililer öylesine korktular ki, akılları başlarından gitti. Siz de bu kadar korkuyor musunuz? Hey siz! Eğer devrim yapmazsanız devrim size karşı yapılacaktır. Bazı bölgeler, halkın gazete bürolarını kuşatmasına, Eyalet Parti Komitesi'ne gitmesine ya da Devlet Konseyi'ni görmeye gitmesine izin vermiyorlar. Niye bu kadar korkuyorsunuz? Devlet Konseyi'ne gittiklerinde bütün gördükleri birkaç önemsiz general oluyor ve hiçbir şey halolmuyor. Niye işler böyle gidiyor? Sizler yüzünüzü göstermeseniz de ben göstereceğim. Bu "korcu" kelimesi her zaman öne çıkıyor: Karşıdevrimden korku, halkın bıçak ya da silah kullanmasından korku. Gerçekten karşıdevrimciler bu kadar kalabalık olabilir mi? Son birkaç gündür Kang Şeng¹ Çen Bo-da ve Çiyang Çing duvar afişlerini okumak için okullara gidiyorlar. Algısal bilgiye sahip olmadan ne yapabilirsiniz? Hiçbiriniz oralara gitmiyorsunuz, çünkü günlük işlerle meşgulsünüz; ama algısal bilgi edinebilmek için, günlük işle-

1 Kang Şeng (1899-) 1930'larda Sovyetler Birliği'nde uzunca bir süre kaldı. İstihbarat ve güvenlik meselelerinde uzman olarak kabul ediliyordu. 1950'lerin ortalarından itibaren gerek yüksek öğrenimde ve gerekse yabancı komünist partilerle bağ kurmada önemli bir rol oynamaya başladı ve birçok önemli heyette yer alarak Sovyetler'le tartışmalara katıldı. 1962'de Sekizinci Merkez Komitesinin Onuncu Genel Toplantısında Siyasi Büro Sekreterliğinin üyesi oldu. Mao'ya yakınlığı ve kültürel meselelerle ilgisi, Mao'nun 1964'te yaptığı felsefe hakkındaki konuşmalara katılmasından anlaşılmaktadır. (Bkz. "Felsefe Meseleleri Üzerine Konuşma", s.310 vd.) Kang Şeng 1966 ortalarında Siyasi Büro Daimi Komitesinin üyesi oldu ve daha sonra da Kültür Devrimi'nde önemli bir rol oynadı. Onuncu Kongrede de Parti Başkan Yardımcılıklarından birine seçildi.

riniz aksasa bile mutlaka gitmelisiniz. Nanking'de işler biraz daha iyi yürüyor. Öğrencileri Merkez'e gelmekten alıkoymadılar.

Kang Şeng söze karıştı: *"Nanking'de üç büyük tartışma oldu. İlk tartışma Yeni Çin gazetesinin devrimci olup olmadığı konusundaydı; ikincisi Kiangsu Eyalet Parti Komitesi'nin devrimci olup olmadığı konusundaydı. Tartışmada Kiangsu Eyalet Parti Komitesi'nin her şeye rağmen devrimci olduğu sonucuna varıldı. Üçüncü tartışma ise Kuang Ya-ming'in sokakta eşek külahıyla gezdirilip gezdirilmemesi konusundaydı.*

(Başkan Mao yeniden söze başladı:)

Okullarda çoğunluk devrimcidir, devrimci olmayanlar azınlıktadır. Kuang Ya-ming'in sokaklarda eşek külahıyla dolaştırılması meselesine gelince, tartışmanın sonucu bu noktayı tabii ki açıklığa kavuşturacaktır.

Bu toplantı sırasında, katılmamakta olan yoldaşlar, Pekin Üniversitesi'ne ve Yayın Enstitüsü'ne gidip duvar afişleri okumalıdır. Karışıklığın en çok olduğu yerlere gidip bir bakmalısınız. Bugün gidemezsiniz, çünkü belgelerle uğraşmanız gerekiyor. Duvar afişlerini okuduğunuzda, öğrenmek ve onların devrimini desteklemek için orada bulunduğunuzu söyleyebilirsiniz; oraya devrim ateşini yakmak ve devrimci öğretmen ve öğrencileri desteklemek için gidiyorsunuz, yoksa karşıdevrimcilerin ve sağcıların konuşmalarını dinlemek için değil. İki ay oldu, ama hâlâ zerrece algısal bilgi edinmediniz ve hâlâ bürokratça davranıyorsunuz. Oraya giderseniz öğrenciler etrafınızı saracak ve sarmalı da; birkaçıyla konuşmaya başladığınızda etrafınızı saracaklardır. Yayın Enstitüsü'nde yüzü aşkın kimse dövüldü. Çağımızın iyi bir yanı var: Solcular sağcılardan dayak yiyor ve bu solcuları çelikleştiriyor. Altı ay ya da bir yıl için çalışma grubu göndermek bir işe yaramaz, yalnızca bizzat orali olan insanlar işe yarar. İlk iş mücadele, ikincisi eleştiri, üçüncüsü dönüşümdür. Mücadele yıkmak demektir, dönüşüm yeni bir şey inşa et-

mek demektir. Eğitim malzemesini altı ayda değiştirmek olmaz. Yapılacak iş, silmek, çıkarmak, özetlemek ve basitleştirmektir. Doğru olmayan ve tekrar niteliğinde olan malzemeler üçte bir oranında veya yarı yarıya kısaltılabilir.

Van Len-çung² söze karıştı: *Bunların üçte ikisini atmalı ve Başkan Mao'nun Sözleri'ni incelemeliyiz.*

(Başkan Mao devam etti:)

Siyasi eğitim malzemeleri, merkezi talimatlar ve gazete makaleleri kitleler için bir rehber teşkil eder; bunları dogma olarak görmek gerekir. Dayak meselesinden genelgelerimizde söz edilmiyor. Bu olmaz, bu bir temel yön ve yol gösterme meselesidir. Genel siyasetimiz hızla yerleştirilmelidir. Dönüşümü yürütmede okullardaki devrimci öğretmen, öğrenci ve solculara dayanmalıyız. Okullardaki Kültür Devrimi Komiteleri'ne sağcıların da katılmasının bir ziyarı yoktur; onlar da, olumsuz örnek olarak yararlı olabilirler, ama sağcılar bir arada toplanmamalıdır. Pekin Belediyesi Parti Komitesi'nin o kadar çok insana ihtiyacı yok. Etrafta çok fazla insan olunca, telefonlaşma ve emir yağdırma başlar. Sekreterler geniş çapta azaltılmalıdır. Cephe Komitesi'nde³ çalışırken, Siang Bey adında bir sekreterim vardı. Daha sonra geri çekildiğimiz dönemde artık sekreterlerimiz yoktu. Belgeleri alacak ve dağıtacak birisinin bulunması yeterlidir.

Kang Şeng söze karıştı: *Başkan dört şeyden bahsetti. Birincisi Pekin Belediyesi Parti Komitesi'nin yeniden örgütlenmesiydi. Bu yapılmış bulunuyor. İkincisi Merkez Komitesi Propaganda Bölü-*

2 Vang Len-çung (d.1906-) 1954'te Hupey Parti Örgütünün birinci sekreteri oldu; Büyük İleri Atılım'ı faal olarak destekledi ve Başkan'ın 1950 sonlarında ve 1960 başlarında Vuhan'a yaptığı ziyaretlerde genellikle ona eşlik etti. 1961'de Tao Çu'nun başkanlığındaki Parti Merkez-Güney Bürosunun İkinci Sekreteri oldu. 1966'da "Kültür Devrimi Grubu" başkan yardımcılığına getirildi, sonra aralıkta aniden bütün görevlerinden alındı.

3 Çinkangşan günlerindeki yönetici Parti örgütü.

mü'nün yeniden örgütlenmesiydi ki, bu da yapılmış bulunuyor. Üçüncüsü beş kişilik Kültür Devrimi Grubu'nun tasfiyesiydi, bu da yapılmış bulunuyor.⁴ Dördüncüsü belli bazı bakanlıkların dairelere dönüştürülmesiydi. Bu henüz yapılmadı.

(Başkan Mao cevap verdi:)

Doğru, işini yürütebilen bakanları değiştirmeye gerek yok. Bunlara bakan, daire başkanı, büro başkanı, ofis başkanı denebilir, ama görevlerini yapmayan bakanlıklar, Metalurji Dairesi ya da Kömür Dairesi olarak değiştirilmelidir.

Birisi söze karıştı: *Pekin Üniversitesi'nde dört büyük tartışma oldu. 18 Haziran olayı karşıdevrimci bir hareket miydi?*⁵ Bazıları bu olaya serseriler karıştığı için evet diyor, ama bazıları hayır, çalışma grubu hatalar yapmıştı diyor. *Pekin Üniversitesi Ortaokulu'nda 40'ı aşkın kişi, çalışma grubu başkanı Çang Çeng-siyen'in görevinden azledilmesini istiyor.*

4 "Beş Kişilik Grup" 1966 başlarında Peng Çen'in başkanlığında kuruldu ve Kültür Devrimi'ni saptıran, onu sınıf mücadelesinden çok akademik ve ideolojik tartışmaya yöneltmeyi hedef alan, 7 Şubat tarihli bir rapor hazırladı. Bu revizyonist rapor, Merkez Komitesi'nin 16 Mayıs tarihli genelgesiyle iptal edildi. 16 Mayıs Genelgesi, bizzat Mao'nun denetimi altında hazırlanmıştı. "Beş Kişilik Grup"u dağıtıyor ve doğrudan doğruya Siyasi Büro Daimi Komitesine bağlı olan yeni "Kültür Devrimi Grubunu kuruyordu. (*Peking Review*, 1967, sayı: 21, s.6-9.) Kang Şeng eski "Beş Kişilik Grup"un da üyesiydi. Ancak Peng Çen onun ismini haberi olmadan kötüye kullanarak 7 Şubat Raporu'nu bilgisi dışında yayımlamıştı.

5 Bu konuşmadan üç gün sonra, Çiang Çing, Pekin Üniversitesi'nde yaptığı bir konuşmada, bu olayın Başkan Mao'nun görüşüne göre, karşıdevrimci değil, aksine devrimci olduğunu bildirdi. Başkan Mao bu görüşe, o sırada bulunduğu Vuhan'da ilgili belgeleri inceleyerek varmıştı. Kızıl Muhafızların kendi belgelerine göre, olay Pekin Üniversitesi'ndeki öğrencilerin "haklı öfkelerini" harekete geçirmeleri ve kapitalist yolu tutan iktidar sahiplerine, şeytanlara ve canavarlara karşı kendiliğinden bir mücadele başlatmalarıyla ortaya çıktı; bu süreç içinde "bazı insanlar dayak da yedi." Kapitalist yolu tutan iktidar sahipleri arasında gerek Lu Ping'in ve Üniversite yönetiminin, gerekse Parti Örgütünün Üniveriteye yolladığı çalışma grubunun olduğu açıktır. Bundan dolayı da Mao'nun böyle insanların dayak yemesini devrimci bir hareket olarak görmüş olması şaşırtıcı değildir.

(Başkan Mao cevap verdi:)

Hareketi engelleyen pek çok çalışma grubu var. Çagn Çeng-siyen de bunların arasında. Ama biz rasgele insan tutuklamamalıyız. Karşıdevrimci faaliyet nedir? Sadece cinayet, kundakçılık ve zehir saçmaktır. Böylelerini tutuklayabilirsiniz. Gerici sloganları yayanları şimdilik serbest bırakın ki, açık bir çatışma olabilsin. Onlara karşı mücadele ettiyseniz, sonra meseleyi bir daha ele alabilirsiniz.

ZİNGHUA ÜNİVERSİTESİ ORTAOKULU KIZIL MUHAFIZLARINA BİR MEKTUP

(1 AĞUSTOS 1966)

Zinghua Üniversitesi Ortaokulu'ndaki Kızıl Muhafız Yoldaşlar!
Gerek 28 Temmuz'da yolladığınız bir duvar afişini, gerekse cevap beklediğinizi belirten mektubunuzu aldım. 24 Haziran ve 4 Temmuz'da yazdığınız iki duvar afişi, işçileri, köylüleri, devrimci aydınları, devrimci partileri ve grupları sömüren ve ezen bütün toprak ağalarına, burjuvaziye, emperyalistlere, revizyonistlere ve onların köpeklerine karşı öfkenizi ve onları mahkûm ettiğinizi ifade ediyor. Gericilere karşı isyanın haklı olduğunu söylüyorsunuz; sizi hararetle destekliyorum. Gericilere karşı isyan etmenin doğru olduğunu belirten Pekin Üniversitesi Ortaokulu Kızıl Bayrak Savaş Grubu'nun duvar afişini de aynı sıcaklıkla destekliyorum. 25 Temmuz'da, Pekin Üniversitesi'nin bütün öğretmen, öğrenci, idareci ve işçilerinin katıldığı büyük toplantıda, Kızıl Bayrak Savaş Grubu adına Peng Siya-meng Yoldaş'ın yaptığı çok iyi devrimci konuşmayı da hararetle destekliyorum. Benim kadar bütün devrimci silah arkadaşlarımda aynı tavrı aldığını burada belirtmek isterim. Kültür Devrimi hareketinde sizinkine benzer tavır alan herkesi, nerede olurlarsa olsunlar, Pekin'de ya da Çin'in herhangi bir yerinde olsunlar hararetle destekleyeceğim. Bir şey daha var: sizi desteklerken, birleşebileceğiniz herkesle birleşmeye gayret etmenizi de istiyoruz. Ciddi hatalar yapmış olanlara gelince, hatalarını ortaya koyduktan

sonra, onlara güçlüklerinden bir çıkış yolu göstermelisiniz. Onlara yapacak iş vermeli ve hatalarını düzeltip, yeni insanlar olmalarına imkân tanınmalısınız. Marx, proletaryanın yalnız kendini değil, bütün insanlığı kurtarması gerektiğini, eğer insanlığı kurtaramazsa, proletaryanın kendisinin de nihai kurtuluşa kavuşamayacağını söylemişti. Yoldaşlar lütfen bu gerçeğe de dikkat etsinler.

SEKİZİNCİ MERKEZ KOMİTESİ
ON BİRİNCİ GENEL TOPLANTISI'NIN
KAPANIŞ TÖRENİNDE YAPILAN KONUŞMA

(12 AĞUSTOS 1966)

Dokuzuncu Kongre için birtakım hazırlıklar yapmamızın zamanının geldiğini düşünüyorum. Dokuzuncu Kongre'nin ne zaman toplanacağına karar vermek için hazırlanmalıyız. Sekizinci Kongre'nin İkinci Oturumu'ndan bu yana hayli zaman geçti; iki yıl sonra, on yıl geçmiş olacak. Artık, Dokuzuncu Kongre, belki de gelecek yıl uygun bir zamanda toplanmalıdır. Gerekli hazırlıkların Siyasi Büro'ya ve Siyasi Büro Daimi Komitesi'ne bırakılmasını öneriyorum.

Bu toplantıda alınan kararların, doğru mu yanlış mı olduğunu gelecekteki olaylar gösterecek. Fakat, öyle görünüyor ki, kararlarımız kitleler tarafından iyi karşılanmaktadır. Örneğin, Merkez Komitesi'nin önemli kararlarından biri, Büyük Kültür Devrimi'ne ilişkindir. Geniş öğrenci ve devrimci öğretmen kitleleri bizi destekliyor ve geçmiş siyasetlere karşı çıkıyorlar. Bizim kararımız, onların geçmiş siyasetlere karşı çıkmalarına dayandırılmıştır. Fakat, bu kararın yerine getirilebilmesi nihai olarak, bugün burada bulunan ve bulunmayanlar da dahil, bütün kademelerdeki önderlerin davranışına bağlı olacaktır. Örneğin, kitlelere güven meselesini ele alalım. Bir yol, kitle çizgisini uygulamaktır. Diğer bir yol, kitle çizgisini uygulamamaktır. Kararlarımızda yazılan her şeyin, bütün Parti komitelerimiz ve bütün yoldaşlarımız tarafından yerine getirileceğine hiçbir şekilde

kesin gözüyle bakılmamalıdır. Daima bunu yapmayı istemeyenler bulunacaktır. Geçmişte böyle aleni kararlarımız olmadığından, durum belki şimdi geçmişte olduğundan daha iyidir. Bunun yanı sıra, bu kararların yerine getirilmesinin örgütsel teminatları vardır. Bu sefer örgütlenmemiz bazı değişiklikler geçirmiştir. Siyasi Büro'nun asil ve yedek üyeliklerinde, Sekreterlik'te ve Daimi Komite üyeliklerinde yapılan düzenlemeler, Merkez Komitesi'nin karar ve tebliğinin uygulanmasını teminat altına almıştır.

Hata yapan yoldaşlara daima bir çıkış yolu gösterilmelidir. Onların hatalarını düzeltmelerine izin verilmelidir. İlkönce hatalar yaptıkları görüşüne varıp, sonra onlara hatalarını düzeltme imkânını vermemezlik etmemeliyiz. Siyasetimiz, "tekrarını önlemek için ilk kabahati cezalandırmak ve hastayı kurtarmak için hastalığı tedavi etmek", "önce gözlemek ve sonra yardım etmek" ve "birlik-eleştiri-birlik" siyasetidir. Partimizin dışında bir parti var mıdır? Böyle olduğunu ve Parti'nin içinde hiziplerin olduğunu düşünüyorum. Biz, "Parti dışında parti yok ve Parti içinde hizip yok" diyen Guomindang'ı eleştirdik. Bazı kimseler meseleyi "Parti dışında parti yok demek despotluktur, Parti içinde hizip yok demek saçmalaktır" diye koyuyorlardı. Aynı şey bizim için de geçerlidir. Partimizde hizip olmadığını söyleyebilirsiniz, ama vardır. Örneğin, kitle hareketlerine karşı tavır konusunda iki hizip vardır. Mesele, hangi hizbin çoğunlukta ve hangisinin azınlıkta olduğudur. Eğer bu toplantıyı yapmakta birkaç ay daha gecikseydik, işler daha fazla çıkmaza girecekti. Bu nedenle, bu toplantının yapılmış olması iyi bir şeydir. Sonuç alınmasını sağlamıştır.

RAPOR TOPLANTISI'NDA KONUŞMA

(24 EKİM 1966)

Başkan: "Korkulacak ne var?" dedi. Li Süeh-feng¹ tarafından hazırlanan kısa raporu okudunuz mu? İki oğlu evden kaçtı ve geri geldiklerinde Li Süeh-feng'e nutuk çektiler: "Siz yaşlı önderler neden Kızıl Muhafızlar'dan bu kadar korkuyorsunuz? Onlar sizi dövmediler, ama siz kendinizi bir türlü gözden geçirmiyorsunuz." Vu Siyu-çüan'ın dört çocuğu var ve hepsi farklı hiziplere mensuplar. Birçok okul arkadaşları evlerine geliyor, bir defada on kişi ya da daha fazla. Onlarla ilişki kurduğunuz zaman korkulacak bir şey olmadığını anlıyorsunuz. Tam tersine, onların oldukça sevimli olduklarını düşünüyorsunuz. Eğer bir kimse başkalarını eğitmek istiyorsa, önce kendisi eğitilmelidir. Kafanız berrak değil ve ne Kızıl Muhafızlar'la yüz yüze gelmeye cesaretiniz var, ne de öğrencilere gerçeği anlatmaya. Memurlar ve kodamanlar gibi davranıyorsunuz. Birincisi, insanları görmeye ve ikincisi de, onlarla konuşmaya cesaretiniz yok. On yıllardan beri devrim yapıyorsunuz, fakat yaptıkça aptallaşıyorsunuz. Şao-çi, Çiang Vey-çing'e* yazdığı mektupta onu eleştiriyor ve aptal olduğunu söylüyordu, ama kendisi, ondan daha mı akıllı?"

Başkan Liu Lan-tao'ya² sordu: "Geri döndüğün zaman ne yapmayı düşünüyorsun?"

1 Li Süeh-feng (d.1906-), ÇKP Kuzey Çin Bürosu Birinci Sekreteriydi. Haziran 1966'da Peng Çen'in yerine Pekin Parti Kolu Birinci Sekreteri oldu. Aralık 1970'te siyaset sahnesinden çekildi. Mao daha sonra onu, Lin Biao'nun yordakçılarında biri olarak niteledi.

* Kiangsu Eyalet Komitesi Birinci Sekreteri.

2 Liu Lan-tao (1904-), ÇKP Kuzeybatı Bürosu Birinci Sekreteri ve Lançov Askeri Bölgesi Siyasi Komiseri.

Liu cevap verdi: "Önce dönüp etrafa bir bakmak istiyorum.

Başkan: "Konuştuğun zaman lafı daima ağzında gevelersin."

Başkan Mao, Başbakan Çu'ya toplantının nasıl geliştiğini sordu. Başbakan, "Hemen hemen tamamlandı" diye cevap verdi: "Yarın yarım gün toplanacağız. Somut meselelere gelince, onları döndüğümüzde temel ilkeler ışığında çözebiliriz."

Başkan Mao, Li Çing-çüan'a³ sordu. "Liao Çih-kao'nun* durumu nasıl?"

Li cevap verdi: "Başlangıçta çok açık değildi, fakat toplantının son kısmında biraz daha iyiydi."

Başkan sordu: "Nedir bu sürekli olarak doğru kalmak lafları? Senin de ödün patladı. Korkudan aklın başından gitti ve kaçıp askeri bölgeye sığındın. Geri döndüğün zaman kendini toparlamalı ve doğru bir şekilde çalışmalısın. Sokaklara Liu ve Teng hakkında büyük duvar afişleri yapıştırılması kötüdür. İnsanların hatalar yapmasına, devrim yapmasına, değişmelerine izin vermeyecek miyiz? Kızıl Muhafızlar *Ah Ku'nun Gerçek Hikâyesi*'ni okusunlar."

Başkan, "Bu sefer, toplantı biraz daha iyi oldu" dedi. "Geçen toplantı, baştan aşağı fikirlerin telkininden ibaretti ve hiçbir ilerleme kaydedilmedi. Üstelik tecrübesizdik. Şimdi iki ay daha tecrübe kazandık. Toplam tecrübemiz beş aydan azdır. Demokratik devrim 28 yıl sürdürüldü. Birçok hata yaptık ve birçok insan öldü. Sosyalist devrim 17 yıldır sürdürülüyor. Oysa, Kültür Devrimi yalnızca beş aydır sürdürülmektedir. Biraz tecrübe kazanmak için en azından beş yıl gerekecek. Bir büyük duvar afişi, Kızıl Muhafızlar ve büyük devrimci tecrübe alışverişi yüzünden, bütün eyaletlerin ve şehirlerin karışacağını ben dahil hiç kimse tahmin etmiyordu. Öğrenciler de bazı hatalar yaptılar, fakat hatalar esas biz kodamanlar tarafından yapıldı."

Başkan, Li Sien-nien'e sordu: "Bugünkü toplantınız nasıl geçti?"

³ Li çing-çüan, 1961'den beri ÇKP Güneybatı Bürosu Birinci Sekreteri, Liao Çih-kao'nun doğrudan üstü olduğu için, Mao burada Liao'yu ondan soruyor.

* Seçuan Eyalet Komitesi Birinci Sekreteri.

Li cevap verdi: "İktisat ve Maliye Enstitüsü bir suçlama toplantısı tertipledi ve ben özeleştiriyi yapmak istedim, fakat beni konuşurmamadılar."

Başkan: "Yarın tekrar oraya gitmeli ve özeleştirini yapmalısın, aksi takdirde herkes senin kaçtığını söyleyecektir."

Li, "Yarın ülke dışına gitmek zorundayım" dedi.

Başkan: "Ayrıca, onlara, San-niang'ın, oğluna öğretmenlik yapmasının⁴ geçmişte kaldığını söylemelisin. Bugünlerde, oğlu, San-niang'a öğretiyor. Sende biraz ruh eksikliği olduğu düşüncesindeyim."

"Seni dinlemek istemeseler bile devam etmeli ve özeleştiriyi yapmalısın. Eğer seni suçlarlarsa hatalarını kabul etmelisin. Ortalığı Merkez karıştırdı, sorumluluk Merkez'indir, fakat bölgelerin de biraz sorumluluğu vardır. Ben, birinci ve ikinci kademelere bölünmeden sorumluyum. Birinci ve ikinci kademelere neden bölündük? Birinci neden, benim sağlığımın pek iyi olmamasıydı; ikincisi, Sovyetler Birliği'nden çıkan dersti. Malenkov yeterli olgunlukta değildi ve Stalin'in ölümünden önce iktidarı kullanmamıştı. Her şerefe kadeh kaldırışında yaltaklanıyor ve dalkavukluk ediyordu. Ben, ölmeden önce onların itibarını sağlamak istedim; işlerin ters yönde gelişebileceğini hiçbir zaman düşünmedim."

Tao Çu Yoldaş:⁵ "Yüksek iktidar (ta çüan) elinizden kaymış bulunuyor" dedi.

Başkan, "Çünkü ben kasten bıraktım" dedi. "Ama şimdi bazıları bağımsız krallıklar inşa ediyorlar. Bana danışılmaksızın yapılan birçok şey var; toprak meselesi, Tienzin konuşmaları, Şansi koope-

4 San-niang, "San-niang çiao-zu" ("San-niang oğluna öğretiyor") isimli Pekin operasının Vang Çu adlı kadın kahramanının diğer adı. Ölmüş olduğu sanılan bir Ming hanedanı memurunun üçüncü karısı; yeniden evlenmeyi reddeder ve hayatını, kocasının ikinci karısından olma oğlunun eğitimine hasreder.

5 Tao Çu (d.1906-) 1961'de, ÇKP Orta-Güney Bürosu Birinci Sekreteri oldu. Kültür Devrimi'nin ilk aşamalarında hızla yükseldi. Temmuz 1966'da Merkez Komitesi Propaganda Bölümü'nün başına geldi. Sekizinci Merkez Komitesinin Ağustos 1966'daki On Birinci Genel Toplantısında, Mao Zedung, Lin Biao ve Çu Enlay'dan hemen sonra dördüncü sırayı aldı. 1966 Aralık sonlarında görevden alındı ve hataları resmen mahkûm edildi.

ratifleri, araştırma ve incelemenin reddedilmesi, Vang Kuan-mey hakkında koparılan gürültü gibi. Bütün bunlar, kararlar alınmadan önce Merkez'de tartışılmalıydı. Deng Siaoping bana hiç danışmaya gelmedi. 1959'dan⁶ bugüne kadar hiçbir meseleyi bana danışmadı. 1962 yılında, dört başbakan yardımcısı, Li Fu-çun, Tan Çen-lin, Li Sien-nien ve Po Yi-po⁷ ansızın Nanking'de beni görmeye geldiler ve sonra Tien-zin'e gittiler. Ben derhal onayımı bildirdim ve dördü geri döndüler, fakat Deng Siaoping hiçbir zaman gelmedi. Vuçang Toplantısı beni tatmin etmedi. Yüksek hedefler konusunda bir şey yapamadım. Bu yüzden, bir toplantı yapmak için Pekin'e gittim. Ama siz altı gün toplandığınız halde, benim bir günlük bir toplantı yapmama izin vermediniz. Eserimi tamamlamama izin verilmemesi belki o kadar kötü değil, ama bana ölmüş bir ata gibi muamele edilmesinden hoşlanmıyorum."

"Zunyi toplantısından sonra Merkez daha birleşmişti, fakat 1938'deki Altıncı Genel Toplantı'dan sonra, Siang Ying ve Peng De-huay,* Yüz Alaylık bir krallık kurmaya çalıştılar. Bana bu işleri hiç

6 Başka bir metinde "1949" diye geçiyor. 1959 olması daha muhtemel.

7 Li Fu-çun (1899-), Hunan'lı, Mao Zedung'un uzun zamandan beri yakın arkadaşı. 1925-1926'da Mao'yla birlikte Köylü Hareketi Eğitim Enstitüsü'nde çalıştı; Mao'nun en iyi arkadaşı Zay Ho-sen'in kız kardeşi Zay Çang ile evlidir. 1954'ten beri Devlet Planlama Komisyonu Başkanı. 1969'da Siyasi Büro üyeliğinden ayrıldı, fakat başbakan yardımcılarında biri olarak kaldı. Li Sien-nien (d.1907-), Maliye Bakanı, Başbakan Yardımcısı ve Siyasi Büro üyesi.

Poy-po (1907-) Eski Başbakan Yardımcısı ve Devlet İktisadi Komisyonu Başkanı; 1969'da Merkez Komitesi'ne bile yeniden seçilmedi ve Kültür Devrimi süresince, Liu Şao-çi'nin iktisadi siyasetlerine taraftar olduğu için geniş ölçüde eleştirildi.

Tan Çen-lin, Kültür Devrimi sırasında iktidardan düştü. Fakat 1973'te Onuncu Kongre'de Merkez Komitesi üyesi olarak geri döndü; halen başbakan yardımcısıdır.

* Güney Anvey'deki Yeni Dördüncü Ordu Olayı,⁸ Peng'in Yüz Alaylık Saldırısı⁹ kastediliyor.

8 Siang Ying (1898-1941). Eski bir işçi önderi ve 1930 başlarında kurulan Çin Sovyet Cumhuriyeti Başkan Yardımcısı. 1937 başında Orta Çin'de komünistler tarafından yaratılan Yeni Dördüncü Ordu'nun siyasi komiseri. (Bu ordunun komutanları arasında, ölen Dışişleri Bakanı Çen Yi vardı.)

9 "Yüz Alaylık Saldırısı", Ağustos 1940'ta Peng De-huay tarafından yöneltildi; Japon kuvvetlerine geniş ölçüde zarar verdi, fakat daha sonra komünistlere çok pahalıya mal olan bir tepki meydana getirdi. Kültür Devrimi sırasında Peng, Mao'ya danışmadan bu maceraya atılmış olmakla suçlandı.

söylemediler, Yedinci Kongre'den sonra Merkez'de kimse kalmadı. Hu Zung-nan Yen'an'a yürüdüğünde¹⁰ Merkez iki orduya bölündü. Ben, En-lay ve Cen Pi-şih'le birlikte Kuzey Şensi'deydim.¹¹ Liu Şao-çi ve Çu Teh, kuzeydoğudaydılar. İşler hâlâ nispeten merkezîydi. Fakat, bir kere şehirlere girdikten sonra dağıldık ve herkes kendisine bir dünya yarattı. Özellikle birinci ve ikinci kademelere bölündüğümüzde, daha da dağıldık. 1953'te mali ve iktisadi toplantıdan sonra, herkese birbirleriyle, Merkez'le ve bölgelerle haberleşmelerini söyledim. Liu ve Deng, Peng Çen gibi gizli değil, açık hareket ettiler. Geçmişte Çen Du-siyu, Çang Kuo-tao, Vang Ming, Lo Lung-çang, Li Li-san hep açık hareket ettiler. Bu, o kadar önemli değildi. Fakat, Kao Kang, Cao Şu-şih, Peng De-huay ikiyüzlüydüler. Peng De-huay onlarla gizlice işbirliği yapıyordu, fakat ben durumu bilmiyordum. Peng Çen, Lo Çuy-çing,¹² Lu Ting-yi¹³ ve Yang Şang-kun¹⁴ gizli hareket ediyorlar: Gizli hareket edenlerin sonu kötü olacaktır. Yanlış çizgi izleyenler kendilerini düzeltmelidir, fakat Çen, Vang ve Li düzelmediler."

Çu En-lay, "Li Li-san düşünüşünü değiştirmede" dedi.

(Başkan Mao söze devam etti:) "Her türlü klik ve hizip mutlaka saf dışı edilmelidir. Esas mesele, onların kendilerini düzeltmeleri, fikirlerini uyumlu bir hale getirmeleri ve bizimle birleşmeleridir. O zaman işler doğru yola girecektir. Liu ve Deng'in devrim yapmala-

10 Savaşın amacı bir bölgeyi elde tutmaktan ziyade düşmanın güçlerini yok etmektir. Mao tarafından konulan bu temel gerilla taktiği ilkesine uygun olarak komünistler, başkentleri Yen'an'ı 1947'de mücadele etmeden terk ettiler. Bu durum, Mao'nun belirttiği gibi, yükek kademe önderliğinin Mart 1947'den Mayıs 1948'e kadar iki gruba ayrılmasına yol açtı.

11 Cen Pi-şih (1904-1950) ölümüne kadar Siyasi Büro üyesiydi ve 1940'lardan beri Mao'nun yakın arkadaşıydı.

12 Lo Çuy-çing (d.1906-) 1949'dan 1959'a kadar Kamu Güvenliği Bakanı'ydı. Daha sonra Halk Kurtuluş Ordusu Kurmay Başkanı oldu ve bu göreve 1965 sonunda aniden iktidardan düşünceye kadar devam etti.

13 Lu Ting-yi (d.1901-), Kültür Devrimi'nin ilk aşamalarında (1966 ortalarında) düşüşüne kadar ÇKP Propaganda Bölümü'nün başıydı.

14 Yang Şang-kun (d.1905-), o sırada ÇKP Sekreterliği yedek üyesi; Kültür Devrimi'nde iktidardan düştü.

rına ve kendilerini düzeltmelerine izin vermeliyiz. Benim balçıkla birleşen bir insan olduğumu söylüyorsunuz. Evet, ben balçıkla birleşen bir insanım. Yedinci Kongre sırasında, Çen Çi-han,¹⁵ Vang Ming'in çizgisini izleyenlerin Merkez Komitesi'ne seçilmemesi gerektiğini söyledi. Vang Ming ve daha birçoğu Merkez Komitesi'ne seçildiler. Şimdi sadece Vang Ming yok, diğerleri hâlâ buradalar! Lo Fu işe yaramaz. Tungku'daki¹⁶ savaşı doğru bulduğu için Vang Çiasiang¹⁷ hakkında iyi bir izlenimi var. Ningtu toplantısı sırasında Lo Fu beni atmak istedi, fakat Çu ve Çu Teh bunu kabul etmediler.¹⁸ Lo Fu, Zunyi Toplantısı'nda olumlu bir rol oynadı. O sırada onlar olmaksızın iş yapılamazdı.¹⁹ Lo Fu dik kafalıydı. Şao-çi Yol-
daş onlara karşı çıktı ve Nieh Cung-çen de²⁰ onlara karşı çıktı. Liu Şao-çi'yi alelacele mahkûm etmemeliyiz. Eğer hata yaptılarsa değişebilirler, değil mi? Değiştikleri zaman iyi olacak. Bırakalım kendilerini toparlasınlar ve cesaretle işlerine sarılsınlar. Bu toplantı benim önerim üzerine yapıldı, fakat zaman o kadar azdı ki, meselelerin açıklığa kavuşup kavuşmadığını bilmiyorum. Bu toplantı yine

15 Çen Çi-han (d.1898-) ÇKP Merkez Kontrol Komisyonu üyesi, 1969'da Merkez Komitesi'ndeki durumunu korudu. 1945'teki Yedinci Kongre döneminde haber alma işlerinde ve askeri işlerde faaldi.

16 Burada, genel olarak Futien Ayaklanması diye bilinen, Tungku şehrinde, Aralık 1930'da Mao'nun otoritesine karşı başlayan ayaklanmaya atıf yapılmış olabilir. Li Li-san'a karşı olan Vang Çia-siang, Li taraftarları olan isyancılara karşı Mao'yu desteklemişti.

17 Vang Çia-siang (1907-1974), Mao'nun burada sözünü ettiği diğer kişiler gibi, "Geri Dönen Öğrenciler" hizbinin üyesiydi. 1949-1951 arasında Çin'in Sovyetler Birliği'ndeki ik elçisiydi ve Kasım 1957'de Moskova Toplantısı'na katılan, Mao Zedung tarafından yönetilen Çin heyetine iştirak etti. 1960 başlarında sahneden silindi, ama 1973'teki Onuncu Kongre'de yeniden Merkez Komitesi'ne seçildi.

18 Ağustos 1932'de, Ningtu toplantısında, Mao, Kızıl Ordu üzerindeki denetimini kaybetti. Burada, Mao, Lo Fu'nun (yani Çang Ven-Tien'in) kendisini partiden atmak istediğini, fakat Çu En-Lay ve Çu Teh'in buna karşı çıktığını belirtiyor.

19 Ocak 1935'teki Zunyi Toplantısında, Mao, Parti'de fiilen hâkimiyetini sağladı. Genel Sekreter Çin Pang-sien'in yerini Çang Ven-tien aldı.

20 Nieh Cung-çen (1899-), Uzun Yürüyüş sırasında Lin Biao'nun baş siyasi görevlisiydi; 1949'dan sonra askeri ve bilimsel çalışmalarda önemli mevkilerde bulundu. Halen başbakan yardımcısı ve Merkez Komitesi üyesidir.

de geçen toplantıdan daha iyi olabilir. Bir büyük duvar afişinin, Kızıl Muhafızlar'ın ve büyük devrimci tecrübe alışverişinin bu kadar büyük bir olay yaratacağını hiç düşünmemiştim. Öğrencilerin bir kısmının çok iyi bir aile kökeni yoktu, ama bizim aile kökenlerimiz de o kadar iyi miydi sanki? Kaçakları ve dönepleri almayın. Bizzat benim Ço Ku-çeng ve Çang Çih-çung²¹ gibi birçok arkadaşım var. Sağ kanatla hiç temas olmaması doğru mudur? İnsan nasıl o kadar saf olabilir? Onlarla ilişki kurmak, onlar üzerinde çalışma ve araştırma yapmak ve onların davranışlarını anlamak demektir. Geçen gün Tien An Men'de, Li Zung-fen'i²² kasten yanıma çağırdım. Bu adama görev vermemek daha iyi olur. Herhangi bir güce ya da mevkiye sahip olmaması daha iyi olur. Demokratik partilerin olmasını istiyor muyuz? Yalnızca tek bir parti olsa olmaz mı? Okullardaki Parti örgütlerinin yeniden inşasında acele edilmemelidir. 1957'den sonra Parti'ye birçok yeni üye katıldı. Çien Po-zan, Vu Han, Li Ta hep parti üyesiydiler. Bunların hepsi çok mu iyiydi? Bütün demokratik partiler çok mu kötüdür? Demokratik partilerin Peng, Lo, Lu ve Yang'dan daha iyi olduklarını düşünüyorum. Biz hâlâ demokratik partileri, Siyasi Danışma Toplantısı'nı istiyoruz; bunu Kızıl Muhafızlar'a açıkça anlatmalıyız. Çin Demokratik Devrimi Sun Yatsen tarafından başlatıldı. O sırada Komünist Partisi yoktu. Sun Yatsen'in önderliğinde, Kang'a, Liang'a²³ ve imparatorluk sistemine karşı savaştılar. Bu yıl Sun Yatsen'in doğumunun 100. yıldönümüdür. Bunu nasıl kutlayacağız? Bu meseleyi Kızıl Muhafızlar'la tartışmalı ve anma toplantıları düzenlemeliyiz. Benim önerdiğim birinci ve ikinci kademelere bölünme, ters sonuçlara yol açmıştır."

21 Çang Çih-çung (1891-), 1945'ten 1949'a kadar Çan Kayşek'in kuzeybatı karargâhının başı olan ve daha birçok yüksek mevkide bulunan milliyetçi general. 1949'da komünistlerle ittifak kurdu. Yeni rejimin Sinkiang'da otorite kurmasına yardım ettikten sonra 1954'te Pekin'deki Ulusal Savunma Konseyi Başkan Yardımcılığına tayin edildi.

22 Li Zung-Fen (1890-1969), 1949 başlarında Guomintang rejiminde cumhurbaşkanı vekili; 1965'te Amerika'da sürgündeyken Çin'e geri döndü.

23 20. yüzyılın ilk yıllarında meşruti monarşi fikrini destekleyen reformcular, yani Kang Yu-vey ve Liang Çi-çao kastediliyor.

Kang Şeng Yoldaş, Başkan'ın sözünü kesti: "Sekizinci Kongre'deki siyasi rapor, sınıfların ortadan kalkışı teorisini içeriyor."

(Başkan Ma'o cevap verdi:) "Raporu ben de okudum ve rapor kongre tarafından onaylandı. Sadece o ikisini –Liu ve Deng'i– sorumlu tutamayız.

"Fabrikalar ve köyler aşama aşama ve gruplar halinde ele alınmalıdır. Geri dönün, eyaletlerdeki ve belediyeliklerdeki öğrenci arkadaşlarımızın düşüncelerini açıklığa kavuşturun. İyi toplantılar düzenleyin. Şanghay'da toplanmak için sakın bir yer bulun. Eğer öğrenciler işleri karıştırırlarsa, bırakın karıştırsınlar. 17 gündür toplanıyoruz ve toplandığımızıza değdi. Lin Biao'nun belirttiği gibi, onların arasında dikkatli bir siyasi ve ideolojik çalışma yapmalıyız. Stalin, 1936'da, sınıf mücadelesinin ortadan kalkmasından söz ediyordu, fakat 1939'da karşıdevrimcilerin yeni bir tasfiyesini gerçekleştirdi. O da bir sınıf mücadelesi değil miydi?

"Geri döndüğünüzde kendinizi toparlamalı ve işinizi iyi yapmalısınız. O zaman sizi kim yıkabilir?"

MERKEZİ ÇALIŞMA TOPLANTISI'NDA YAPILAN KONUŞMA

(25 EKİM 1966)

İki mesele hakkında birkaç söz söyleyeceğim. Kanımca, geçmiş 17 yılda iyi yapmadığımız bir şey var. Devlet güvenliği kaygısıyla ve Sovyetler Birliği'nde Stalin'in dersleri ışığında birinci ve ikinci kademeleri kurduk. Ben ikinci kademedeydim, diğer bazı yoldaşlar birinci kademedeydi. Güçlerimizi dağıttığı için bu durumun iyi sonuç vermediğini şimdi görebiliyoruz. Şehirlere girdiğimizde çabalarımızı merkezileştiremedik ve birçok bağımsız krallıklar ortaya çıktı. Bu nedenle On Birinci Genel Toplantı bazı değişiklikler getirdi. Meselenin biri budur. Ben ikinci kademedeydim. Günlük işlerde görev almıyordum. Başkalarının da itibar kazanması ve ben Tanrı'yı görmeye gittiğim zaman devlette büyük bir kargaşalık olması için birçok iş başka kişilere bırakıldı. Herkes bu konuda benimle aynı görüşteydi. Birinci kademedeki yoldaşların pek iyi yürütemediği bazı şeyler var. Bundan ben sorumluyum. Sadece onları suçlayamayız. Neden, benim sorumlu olduğumu söylüyorum?

Birincisi, Daimi Komite'nin iki kademeye bölünmesini ve bir sekreterlik kurulmasını ben önerdim. Buna herkes katıldı. Bunun ötesinde, başkalarına çok fazla güven duydum. 23 madde yayımlandığı sırada uyandım.¹ Pekin'de hiçbir şey yapamadım. Mer-

¹ Mao, Ocak 1965'te Sosyalist Eğitim Kampanyası için yeni 23 nokta talimatını ortaya koyduğu zaman Liu Şao-çi buna uymayı reddetti. Mao, bunun üzerine uyan-
dığını belirtiyor.

kez'de hiçbir şey yapamadım. Geçen Eylül ve Ekim ayında, Merkez'de revizyonizmin belirmesi halinde, mahalli örgütler ne yapabilir² diye sordum. Fikirlerimin Pekin'de uygulanamayacağını hissettim. Vu Han'ın eleştirisi, neden Pekin'de değil de Şanghay'da başlatıldı? Çünkü, Pekin'de bu işi yapacak kimse yoktu. Şimdi Pekin meselesi çözülmüştür.

İkincisi: ben Nieh Yuan-zu'nun Pekin Üniversitesi'ndeki büyük duvar afişini onayladıktan, Zinhua Üniversitesi Ortaokulu'na bir mektup yazdıktan ve "Karargâhı Bombalayın" başlıklı kendi afişimi yazdıktan sonra Büyük Kültür Devrimi ortalığı kasıp kavurdu.³ Bütün bunlar çok kısa bir zaman süresi içinde, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül ve Ekim gibi beş aydan az bir sürede oldu. Yoldaşların birçok şeyi anlamamalarına şaşmamak gerek. Zaman çok kısa ve olaylar çok şiddetliydi. Pekin Üniversitesi afişi yayımlanır yayımlanmaz, bütün ülkenin altüst olacağını ben de önceden göremedim. Daha Kızıl Muhafızlar'a yazılan mektup gitmeden önce, Kızıl Muhafızlar ülke çapında harekete geçmişlerdi bile ve bir hamlede sizi silip süpürdüler. Bu kasırgaya ben sebep olduğuma göre, bana acı sözler söylemenizi anlayışla karşılıyorum. Geçen defa toplandığımızda, bende güvensizlik vardı ve kararlarımızın mutlaka yerine getirilmeyebileceğini söyledim. Gerçekten o sırada birçok yoldaş hâlâ meseleleri tam kavramıyordu; ama şimdi bir iki ay geçtikten sonra biraz tecrübe kazandık ve işler biraz daha iyidir. Bu toplantının iki aşaması vardı. İlk aşamada konuşmalar pek normal değildi, fakat ikinci aşamada, konuşmalardan ve Merkez'de yoldaşlar ara-

2 Sekizinci Merkez Komitesi'nin On Birinci Genel Toplantısı'nın birinci yıldönümünde, Ağustos 1967'de yayımlanan bir makalede, Siyasi Büro Daimi Komitesi'nin bir toplantısında Mao'nun şöyle dediği belirtiliyor: "Merkez Komitesi'nde revizyonizm belirirse ne yapacaksınız? Bu son derece muhtemeldir. En büyük tehlike budur." (*Peking Review*, no: 33, 1967, s.7.)

3 1 Haziran 1966'da Mao, Pekin Üniversitesi'nde öğretmen olan Nieh Yuan-zu tarafından yazılan büyük duvar afişinin gazete ve radyoda yayımlanmasını emretti. Böylece Kültür Devrimi'nin gerçek başlangıcının işaretini verdi. 5 Ağustos 1966'da, "Karargâhı Bombalayın" başlıklı kendi afişini yazdı ve saldırıyı Parti önderliğinin bir bölümüne yöneltti. (*Peking Review*, no: 37, 1966, s.19-20 ve no: 33, 1967, s.5.)

sında tecrübe alışverişinden sonra işler daha düzgün gitti ve fikirler biraz daha iyi anlaşıldı. Şunun şurasında beş ay oldu, hareket belki bir beş ay daha, belki de daha fazla sürebilir.

Demokratik devrimimiz 1921'den 1949'a kadar, 28 yıl sürdü. Önceleri, hiç kimse devrimi nasıl yöneteceğini ya da mücadeleyi nasıl sürdüreceğini bilmiyordu, zaman geçtikçe biraz tecrübe kazandık, yolumuz pratik içinde yavaş yavaş belirlendi. İlerledikçe edindiğimiz tecrübeleri özetleyerek bu işi 28 yıl sürdürmedik mi? Sosyalist devrimi 17 yıldır sürdürmüyor muyuz? Oysa Kültür Devrimi sadece beş aydır sürmüyor mu? Bu nedenle yoldaşların henüz her şeyi o kadar iyi anlamalarını bekleyemeyiz. Birçok yoldaş, geçen yıl Vu Han'ı eleştiren makaleleri okumadılar ve bu makalelere çok dikkat etmediler. "Vu Sün'ün Hayatı" filmini ve *Kırmızı Odanın Rüyası* üzerine yapılan incelemeleri eleştiren makaleler ayrı ayrı değil, ancak bir bütün halinde ele alınırsa kavranabilir. Bundan ben sorumluyum. Eğer onları tek tek ele alırsak, bu, baş ağrıdığı zaman yalnız başı, ayak incindiği zaman yalnız ayağı tedavi etmeye benzer ve mesele çözülemez. Büyük Kültür Devrimi'nin ilk birkaç ayı süresince –Ocak, Şubat, Mart, Nisan ve Mayıs aylarında– makaleler yazıldı ve Merkez, talimatlar yayımladı. Fakat, bunlar fazla ilgi toplamadı. Dikkatinizi çeken, büyük duvar afişleri ve Kızıl Muhafızlar'ın saldırıları oldu. Bundan kaçınamazdınız, çünkü devrim tam tepemizdeydi. Tecrübelerinizi çabucak özetlemeli, doğru bir siyasi ve ideolojik çalışma yürütmelisiniz. Neden iki ay sonra yeniden toplanıyoruz? Tecrübelerimizi özetlemek, siyasi ve ideolojik çalışmayı sürdürmek için. Geri döndüğünüzde de büyük çapta siyasi ve ideolojik çalışma yapmanız gerekecek. Siyasi Büro, Eyalet Komiteleri, Bölge Komiteleri ve İl Komiteleri 10 günde veya daha fazla süreyle toplanmalı, meseleleri tartışıp halletmelidirler. Fakat, her şeyi açıklığa kavuşturabileceklerini sanmamalıdır. Bazı kişiler, "Biz ilkeleri kavriyoruz, fakat somut meselelerle karşılaştığımızda, onları uygun biçimde çözümleyemiyoruz" diyorlar. Öncele-

ri, eğer ilkeler açıksa, somut meselelerin niçin çözümlenemeyeceğini anlayamıyordum. Şimdi bunu kısmen görüyorum; belki de, siyasi ve ideolojik çalışma gerektiği biçimde yapılmadığındandır. Geçen toplantımızdan döndüğünüzde bazı yerler düzenli toplantılar yapacak zaman bulamadılar. Honan'da 10 sekreter vardı. Bu 10 kişiden yedi sekizi ziyaretçilerle görüşmekteydi. Kızıl Muhafızlar paldır küldür içeri girdiler ve ortalığı altüst ettiler. Öğrenciler öfkeliydiler, fakat sekreterler bu durumu kavramadılar ve soruları cevaplandırmaya hazırlanmamışlardı. 15 dakikalık bir "hoş geldin" konuşması yapmayı yeterli gördüler. Oysa öğrenciler bu duruma adamakıllı öfkelenmişler. Hemen cevaplandıramadıkları birtakım sorular olması, sekreterleri savunma durumuna soktu. Ama bu savunma tavrı değiştirilebilir, inisiyatifi onların ele alacağı şekilde dönüştürülebilir. Bu nedenle toplantıda benim güvenim arttı. Sizin ne düşündüğünüzü bilmiyorum. Geri döndüğünüzde, eski sisteme göre işler yaparsanız, statükoyu korursanız, Kızıl Muhafızlar'ın bir grubuna muhalefet edip, başka bir grubun hâkimiyeti ele geçirmesine yardımcı olursanız, hiçbir şey değişmez, durumda bir iyileşme olmaz sanıyorum. Fakat, ben, durumun değişebileceğini ve her şeyin daha iyi olabileceğini düşünüyorum. Şüphesiz, çok fazla şey ummamalıyız. Merkez, eyalet, bölge ve illerdeki kadro kitlesinin tümünün bu kadar aydınlanacağından emin olamayız. Daima anlayamayanlar olacaktır ve karşı tarafta bir azınlık olacaktır. Fakat, çoğunluğun anlamasının mümkün olduğunu düşünüyorum.

İki mesele hakkında konuştum: Birincisi, tarihe ilişkindi. 17 yıldır iki kademe birleştirilmedi. Bunda, başkaları gibi benim de sorumluluğum var. İkinci konu, ateşini benim yaktığım Büyük Kültür Devrimi'nin beş aydır. Daha beş aydır sürüyor; yarım yıl bile olmadı. Demokratik devrimin 28, sosyalist devrimin 17 yılına kıyasla çok kısa bir süre. Bu nedenle, derin bir şekilde anlaşılmasının ve engeller ortaya çıkmasının nedenleri anlaşılabilir. Neden kavranamadı? Geçmişte yalnız sanayi, tarım ve ulaştırma ile uğraşılıyor-

dunuz ve hiç Büyük Kültür Devrimi yürütmemiştiniz. Dışişleri Bakanlığı ve Askeri İşler Komitesi'nde olanlarınız için de durum aynı. Asla hayal etmediğiniz şey gerçekleşmiş bulunuyor. Olanlar oldu. Saldırıya uğramış olmanın bazı yararlı yanları vardır. Yıllardan beri bu konularda hiç düşünmemiştiniz, ama bu meseleler birdenbire karşınıza çıkınca düşünmeye başladınız. Şüphesiz, bazı hatalar, bazı çizgi hataları yaptınız, fakat bunlar düzeltilebilir. Ve mesele hal-lolur! Kim sizi devirmeyi isteyebilir? Ben değil; Kızıl Muhafızlar'ın da bunu istediğini sanmıyorum. İki Kızıl Muhafız, Li Süeh-feng'e, "Bizim yaşlılarımızın Kızıl Muhafızlar'dan neden bu kadar çok korktuğunu tahmin edebiliyor musunuz?" dediler. Bir de, Vu Siyu-çüan'ın dördü de ayrı hiziplere mensup olan dört çocuğu var. Bazı okul arkadaşları bir defada birkaç düzinesi olmak üzere onların evine gidiyorlardı ve bu birçok defa oldu. Küçük gruplarla ilişki kurmanın bazı yararları olduğunu düşünüyorum. Diğer bir yöntem, büyük toplantılar yapmak, birkaç saat için 1 milyon 500 bin kişiyi toplamaktır. Her iki yöntemin de bir amacı vardır.

Bu toplantıya birçok kısa rapor sunuldu. Hemen hemen hepsini okudum. Bu geçidi geçmeyi zor buluyorsunuz, ben de bunu kolay bulmuyorum. Hepiniz endişelisiniz, ben de öyleyim. Yoldaşlar, zaman o kadar azdı ki, sizi suçlayamam. Bazı yoldaşlar, kasten hata yapmadıklarını, kafaları karıştığı için hata yaptıklarını söylüyorlar. Bu bağışlanabilir. Bütün kabahati, Şao-çi Yoldaş ve Siao-ping Yoldaş'ın üzerine de atmamalıyız. Kısmen onlar sorumludur, ama Merkez de öyle. Merkez, işleri doğru yürütmedi. Zaman çok kısıydı. Yeni meselelere kafaca hazır değildik. Siyasi ve ideolojik çalışma yürütülmedi. Bu 17 günlük toplantıdan sonra işlerin biraz daha iyi olacağını düşünüyorum.

Konuşmak isteyen başka kimse var mı? Bugünlük hepsi bu kadar sanırım. Toplantı sona ermiştir.

MERKEZİ KÜLTÜR DEVRİMİ GRUBU'NUN BİR TOPLANTISINDAKİ KONUŞMA

(9 OCAK 1967)

Ven Huy Pao'da şimdi iktidar solcuların eline geçmiş bulunuyor.¹ Ayın dördünde ayaklandılar. *Kurtuluş Gazetesi* de altısında ayaklandı. Doğru yol budur. *Ven Huy Pao*'nun iktidarın ele geçirilmesinden bu yana çıkan her üç sayısını da okudum. Kızıl Muhafızlar'ın bazı yazılarını yeniden basmışlar. İçlerinden bazıları iyidir ve bunlar başka yerlerde de yayımlanmalıdır. Ayın beşinde *Ven Huy Pao*, "Bütün şehir halkına bir mektup" yayımladı. Bu, *Halkın Gazetesi*'nde de basılmalı² ve radyo istasyonlarınca yayımlanmalıdır. İç ayaklanmalar iyidir. Birkaç gün içinde bunlar hakkında genel bir rapor sunabileceğiz. Bu, bir sınıfın diğerini alaşağı etmesidir. Bu büyük bir devrimdir. Bana sorarsanız birçok gazete kapatılsa daha iyi olur. Ama yine de gazete yayımlamak gerekir. Önemli olan, bunların kimler tarafından çıkartıldığıdır. *Ven Huy Pao*'nun ve *Kurtuluş Gazetesi*'nin yönetimlerinin el değiştirmesi iyi olmuştur. Yayımlanmaya başlar başlamaz, bu iki gazete hiç şüphesiz gerek Doğu Çin'i ve gerekse ülkedeki her eyalet ve şehri etkileyeceklerdir.

1 Şanghay *Ven Huy Pao*'sunda iktidarın ele geçirilmesi, Paris Komünü temelinde yeni bir siyasi sisteme doğru bir gelişmenin başlangıcına işaret eder görünen "Ocak Fırtınası"nın birinci hareketiydi. Bu hareketi ilan eden manifesto için *Peking Review*, no: 3, 1967, s.5-7'ye bakınız.

2 Bu, gerçekte, Mao'nun konuştuğu o gün yapıldı.

Devrim yapmadan önce kamuoyunu oluşturmak gerekir. 1 Haziran, *Halkın Gazetesi*'nde yönetimin ele geçirildiği gündür. Merkez, bir çalışma ekibi göndererek, "Bütün canavar ve şeytanları silip süpürelim" başlıklı makaleyi yayımlattı. Gerçi, *Halkın Gazetesi*'nin tüm kadrosunun değiştirilmesi gereğine katılmıyorum, ancak ele geçirilmesi de bir zorunluluktur. Tang Ping-su, Vu Leng-Si'nin³ yerini aldı. Başlangıçta kitleler güvensizdi. çünkü *Halkın Gazetesi* geçmişte de halkı kandırmıştı ve bundan da öte. herhangi bir beyanda bulunmamıştı. İki gazetede yönetimin ele geçirilmesi ulusal bir sorundu ve bu ayaklanmayı desteklemeliyiz.

Gazetelerimiz, Kızıl Muhafızlar'ın yazılarını yeniden basmalıdır. Bizimkilerin son derece cansız olmasına karşılık, bunlar çok güzel yazılmış. O adamlar yine orada yemeye devam edebilirler, ama Merkez Komitesi'nin Propaganda Bölümü kaldırılabilir. Propaganda Dairesi'nin ve Kültür Bakanlığı'nın üstesinden gelemediği birçok şey olmuştur. (*Cen Bo-da Yoldaş'a işaret ederek*) Sen ve ben bile bunlarla baş edemedik. Fakat, Kızıl Muhafızlar'ın gelmesiyle bunlar derhal denetim altına alındı.

Şanghay'daki devrimci iktidar dalgası, bütün ülkeye ümit verdi. Bunun Doğu Çin'in tümünü olduğu kadar, ülkenin bütün eyalet ve şehirlerini de etkilemesi kaçınılmazdır. "Bütün Şehir Halkına Bir Mektup" iyi yazılara ender bir örnektir. Şanghay şehriyle ilgili olmakla beraber, ele aldığı sorun bütün ülke açısından önemlidir.

Günümüzde insanlar devrim yapmak için şunu bunu istiyor. 1920'den itibaren devrim yapmaya giriştiğimizde, ilkönce Gençlik Birliği'ni ve sonra Komünist Partisi'ni kurduk. Paramız, baskı makinelerimiz, bisikletlerimiz yoktu. Gazetelerimizi çıkartırken, işçilerle ilişkilerimiz çok dostçaydı ve bir yandan yazıları hazırlarken, bir yandan da onlarla sohbet ederdik. Sağda olsun, solda olsun, Mer-

3 Vu Leng-Si (1915-) 1957'den beri *Halkın Gazetesi*'nin yazışları müdürüydü. Peng Çen'in "Beşli Grubu"nun toplantılarına katılmıştı. 1972 sonunda artık yazışları müdürü olmamakla birlikte yazı kurulunun önde gelen bir üyesi olarak yeniden ortaya çıktı. Tang Ping-su 1968'de Vang Li hizbiyle birlikte temizlenen bir aşırı solcuydu.

kez'de olsun, her türden insanla ilişki kurmalıyız. Bir birimin, görüşlerinde o kadar saf olmasını hiçbir zaman doğru bulmadım. (*Birisi, Vu Leng-si'nin takımı şimdi son derece rahat görünüyor; oldukça şişmanlamışlar diye karşılık verdi.*) Vu Leng-si'nin fazla rahat olmasına biz izin verdik. Onların azledilmesinden yana değilim. Bırakın, kitleler tarafından denetlenmek kaydıyla görevlerinde kalsınlar.

Devrim yapmaya başladığımızda karşılaştığımız şey, Marksizm-Leninizm değil, oportünizmdi. Ben gençken, daha *Komünist Manifestosu*'nu bile okumamıştım.

Devrime sarılmak ve üretimi ilerletmekten söz etmeliyiz. Üretimden soyutlayarak devrim yapmaya kalkmamalıyız. Tutucu hizip, üretimin önemini kavramıyor. Bu bir sınıf mücadelesidir. "Kasap Çang ölürse, domuzu kıllarıyla yemek zorunda kalacağımıza" veya onlar olmadan hiçbir şey yapamayacağımıza inanmamalısınız. Bu türden saçmalıklara inanmayın.

ÇANG ÇUN-ÇIAO VE YAO VEN-YUAN YOLDAŞLARLA YAPILAN ÜÇ TOPLANTIDAKİ KONUŞMALAR

(ŞUBAT 1967)

Başkan Mao, Çang Çun-çiao ve Yao Ven-yuan yoldaşları, 12-18 Şubat arasında Pekin'e davet etti ve bir hafta içinde kendileriyle üç defa görüştü. Daha havaalanına varmalarından önce gelip gelmediklerini soruşturan Başkan'a, havaalanındaki yoldaşlar, yakında orada olacaklarını söyledikleri zaman da, Başkan onları kapıda bekledi. Gelir gelmez Başkan'ın şu sorusuyla karşılaştılar: "Birinci, İkinci ve Üçüncü alaylarda neler olup bitiyor? Sizler hakkında ithamlarda bulunmak üzere buraya geldiler."¹

1 Şanghay Parti Komitesi sekreterlerinden Çang Çun-çiao, Yao Ven-yuan'ın 1965 Kasım'ında Vu Han'a yönelttiği saldırının yayımlanmasına yardım etmişti. Bundan sonra 1966 yazında, Kültür Devrimi Grubu üyesi, 1969'da da Siyasi Büro üyesi oldu. Onuncu Kongre'de ise, Siyasi Büro Daimi Komitesi'ne girdi. O ve Yao Ven-yuan, 5 Şubat 1967'de kurulan "Şanghay Komünü'nün önde gelen iki yöneticisiydiler. Mao'nun bu toplantıda sarf ettiği sözlerin genel anlamı açık olmakla birlikte, bu özet, Ocak ve Şubat 1967'de Şanghay'da var olan, hızla değişen ve açıklama gerektiren duruma yapılan atıflarla doludur. Kuzey Seferi'nin Birinci, İkinci ve Üçüncü İşçi Alayları, Kang Çin-çang'a sadık örgütlerdi. Kang Çin-çang, 1967 başlarında Şanghay'daki duruma hâkim olmak için Çang Çun-çiao ile çekişmekteydi. Söylediğine göre Kang, 1966 Eylül sonlarında Pekin'i ziyaret etmişti; 1967 Şubat başında ise Pekin'e Çu En-lay tarafından kabul edilen temsilciler göndererek Çang Çun-çiao'ya ve onun işçi karargâhına ayrıntılı ithamlar yöneltmişti. Kang Çin-çang, sonradan aşırı solcu ilan edildi.

1. *Üçlü İttifaklar Meselesi*. Başkan, iktidarı ele geçirmek için Üçlü İttifaklar'ın zorunlu olduğunu söyledi.² Biraz karışıklık olması mümkün olmakla beraber, Fukien, Kveyçov ve İç Moğolistan büyük bir problem arz etmiyor. Şu sırada, Şansi'de yüzde 53'ü devrimci kitleler, yüzde 27'yi ordu mensupları ve yüzde 20'yi de çeşitli organlardan kadrolar oluşturmaktadır. Şanghay onlardan ders almalıdır. Ocak Devrimi başarıya ulaşmıştır, ama Şubat, Mart ve Nisan daha çetindir ve daha önemlidir. Başkan şöyle dedi: "Her şeyden şüphe edin, her şeyi devirin!' sloganı gericedir. Eğer birisine bir şeyin 'başı' değil de 'memur' veya 'yardımcı' adını verirsek, bu aslında sadece şekilde bir değişiklik olur. Gerçekte her zaman 'baş'lar olacaktır. Önemli bir içeriktir."

"Honan'da, 'Bugünkü proletarya diktatörlüğü tamamen değiştirilmelidir' diye bir slogan var. Bu, gerici bir slogandır."

2. *Şanghay Halk Komünü Üzerine*. Başkan şöyle dedi: "Bir halk komününün kurulmasıyla birlikte, bir dizi mesele ortaya çıkar. Bilmem bunları hiç düşündünüz mü? Eğer bütün Çin'de halk komünleri kurulursa, Çin Halk Cumhuriyeti, adını 'Çin Halk Komünü'ne çevirmeli midir? Öyle olsa diğer ülkeler bizi tanır mıydı? Belki İngiltere ve Fransa tanırken, Sovyetler Birliği tanımazdı. Peki, çeşitli ülkelerdeki elçilerimizi ne yapardık vb... Dikkate alınmış olabileceğiniz başka bir dizi mesele daha var. Birçok bölge, halk komünleri kurmak üzere Merkez'e başvurmuş bulunuyor. Merkez tarafından, Şanghay dışında hiçbir yerde halk komünleri kurulmamasını bildiren bir belge yayımlandı. Başkan, Şanghay'ın bir değişiklik yaparak, kendisini bir devrimci komite veya bir şehir komitesi veya bir şehir halk komitesi haline getirmesi gerektiği görüşündedir."

2 Bu formül, iktidarın devrimci komiteler tarafından ele geçirilmesi için Ocak 1967'de ortaya atılmıştı. Üçlü İttifakların üç unsuru, devrimci kitleler içinden çıkan eylemciler, Halk Kurtuluş Ordusu temsilcileri ve Parti ve devlet kadrolarıydı.

"İş, karşıdevrimi bastırmaya geldiğinde, komünler çok zayıftır. Bana gelip, Kamu Güvenliği Bürosu'nun tutukladığı kişilerin ön kapıdan girip, arka kapıdan çıktığından şikâyet ettiler."

"Okullardaki yönetici organlar, Kültür Devrimi Komiteleri veya Kültür Devrimi önder takımları haline gelebilir."

3. *Merkez Komitesi'nin Kültür Devrimi Hakkındaki Genelgesi (Acil Genelgeye)*³ Başkan şöyle dedi: "Genelgeyi okudum; çok iyi kaleme alınmış –isyan ruhuyla dolu–. Son noktası şöyle: "Gerekli tedbirleri alacağız." Eğer Çang Çun-çiao'yu bombardıman etmek için o toplantıyı yaparlarsa, mutlaka gerekli tedbirleri alacak ve tutuklamalara girişeceğiz."

4. (*Önemli Konular*) "Hâlâ, daha sonra görülmesi gereken bazı hesaplar var. Birincisi, Belediye Halk Komitesi'nin Başbakan'a ilet-tiği talep; ikincisi, Kızıl Devrimciler meselesi; üçüncüsü devrimin, radyo istasyonlarının askerlerce ele geçirilmesine karşı yöneltilme-si; dördüncüsü, Lunghua Havaalanı'ndaki askeri denetime karşı muhalefet."⁴

3 Burada, Merkez Komitesi'ne bağlı Kültür Devrimi Grubu'nun 29 Ocak 1967'de Şanghay'a gönderdiği acil telgraf kastediliyor. Telgrafta, mücadeleyi eski Belediye Başkanı Zao Pi-çin'in başını çektiği eski Parti yönetimine değil, Çang Çun-çiao'ya ve Yao Ven-yuan'a yönelten Kızıl Devrimciler eleştiriliyor ve hatalarında ısrar ettikleri takdirde "bütün gerekli işlemlerin" yapılacağı tehdidi yer alıyordu.

4 Belediye Halk Komitesi'nin talebi, muhtemelen, metinde sözü geçen bütün başkanlıkların kaldırılması talebidir.

Kızıl Devrimciler, Şanghay Okul ve Üniversiteleri Kızıl Muhafızları Devrimci Komitesi'nin kısaltılmışıdır. Bu örgüt, Şanghay'daki 32 örgüt tarafından 9 Ocak 1967'de yayımlanan ve "ekonomizm"i mahkûm eden "Acil Uyarıya" imza atan başlıca örgütlerden birisiydi. (*Peking Review*, sayı: 4, 1967, s.7-9.) Şehirdeki öğrenci örgütlerinin en güçlüsü olan bu grup, Çang Çun-çiao'ya muhalefetini, Merkez'in yukarıda 3. notta sözü edilen 29 Ocak telgrafına kadar sürdürdü.

Radyo istasyonları üzerinde Halk Kurtuluş Ordusu'nun denetiminin kurulması, Merkez Komitesinin 11 ve 23 Ocak 1967 tarihli genelgelerinde istenmişti. (Bkz. *Büyük Proleter Kültür Devriminin Belgeleri*, s.172, 200, 201.) 23 Ocak Genelgesi, "Proleter devrimcileri duruma hâkim olduğunda, askeri denetimin sona ermesi gerekir" kaydını koymakla, muhtemel çatışmalara yol açmış olabilir. Sivil havacılık sisteminin askeri denetim altına alınması, 26 Ocak 1967'de Devlet Konseyi tarafından emredilmişti. (*Aym eser*, s.208.) Bunun, Şanghay'daki Lunghua Havaalanı'nda açık bir muhalefetle karşılaştığı anlaşılıyor.

5. *Diğer Meseleler*: Son zamanlarda çok kullanılan bir söz var: "Dünya bizimdir." Bu söz Başkan tarafından 1920'de söylenmişti.⁵ Kendisi de tamamını hatırlayamıyor ve bundan böyle kullanılmamalıdır.

Bundan böyle, "gerici çizgiyi izlemekte ısrar eden iflah olmazları alaşağı edin" demeyin. Onun yerine: "Kapitalist yolu tutan mevki sahiplerini alaşağı edin" deyin.

Başkan şöyle dedi: "Tungci Üniversitesi hâlâ istasyonlarda ve doklarda mı?"⁶ Çang Çun-çiao yoldaş, "Hâlâ oradalar" diye cevap verdi. Bunun üzerine Başkan, "Siz geldiğiniz zaman da hâlâ oradalar mıydı?" diye sordu. Çang Çun-çiao, "Emin değilim. Başkan, "Bu çok iyi. Geçmişte öğrenciler işçilerle gerçekten birleşmemişlerdi. Ancak, şimdi gerçekten birleştiler."

(Başkan Mao şöyle dedi:) "Liu Şao-çi'nin, *Nasıl İyi Bir Komünist Olunur?*⁷ adlı kitabını birçok defa okudum. Marksizm-Leninizm düşman bir kitap. Mücadele yöntemimiz şimdi daha yüksek bir düzeyde olmalıdır. "Köpek kafalarını ezelim, kahrolsun (XXX)" deyip durmamalıyız. Üniversite öğrencilerinin meseleleri daha derinden incelemeleri ve birkaç parça seçip üzerine eleştiri makaleleri yazmaları gerektiğini düşünüyorum."

"Edebiyat ve sanat alanındaki kişiler, Kültür Devrimi'ni yürütmek amacıyla kendi birimlerine dönmelidirler."

5 Bu söz, Başkan Mao tarafından, 4 Mayıs 1919 Hareketi sırasında söylenmişti. "Dünya bizimdir, ulus bizimdir, toplum bizimdir" şeklindeydi. Bu yazıların yayımcısı İngiliz profesörü Schram'a göre, Başkan Mao'nun bu sözün Kızıl Muhafızlar tarafından kullanılmasını istememesi, dünyanın sadece Kızıl Muhafızlara ait olduğu izleniminin uyanmasını istemediğinden ileri geliyormuş.

6 "Mao Zedung Düşüncesi Kızıl Muhafızları Tungci Üniversitesi Doğu Kızıldır Genel Karargâhı" Çang Çun-çiao'yu destekliyordu.

7 Liu Şao-çi'nin 1939'da yayımlanan ve 1962'de gözden geçirilmiş şekliyle tekrar basılan eserinin tam adı, *Komünistlerin Kendi Kendilerini Yetiştirmeleri Üzerine* idi. Ama İngilizce çevirisi, *Nasıl İyi Bir Komünist Olunur* başlığını taşıyordu. Bu eser, 1967 Nisan'ında, Liu Şao-çi'nin revizyonist ve kariyerist düşüncesinin en özlü ifadesi olarak şiddetli saldırıya uğradı. O zamandan beri tam adıyla veya kısaca "Kendi Kendini Yetiştirme" adıyla anılmaktadır.

(Başkan şunu belirtti:) "*Ven-huy-pao* gazetesi çok iyi iş gördü. Semt kadrolarıyla mücadele konusundaki görüşlerine tamamen katılıyorum ve onları destekliyorum. Çang Çun-çiao: "*Ven-huy-pao* çok etkili."

Başkan: "Onları desteklemeliyiz."

ÇİN KOMÜNİST PARTİSİ DOKUZUNCU MİLLİ KONGRESİ'NİN AÇILIŞ KONUŞMASI

(1 NİSAN 1969)

Yoldaşlar! Çin Komünist Partisi'nin Dokuzuncu Kongresi açılmış bulunuyor: (Uzun ve coşkun alkışlar. Delegeler, "Yaşasın Başkan Mao! Başkan Mao'ya uzun, çok uzun bir ömür" diye haykırıyorlar.)

Bu kongrenin iyi bir kongre, bir birlik ve zafer kongresi olacağını umarım. (Coşkun alkışlar ve haykırışlar.)

Partimizin 1921 yılında kuruluşundan bu yana 48 yıl geçti bile. Birinci kongrede sadece 12 delege vardı. Onlardan ikisi burada. Biri ihtiyar Tung (Pi-vu) diğeri de ben (coşkun alkışlar). Birçoğu hayatını feda etti. Şantung delegeleri Vang Çin-mey ve Teng En-ming. Hupey delegesi Çen Tan-çinc, Hunan delegesi Ho Şu-heng, Şanghai delegesi Li Han-çun bütün bunlar hayatlarını verdiler. Buna karşılık dört kişi başkaldırdı ve hainler safına geçti: Çen Kung-po, Çu Fo-lay,¹ Çang Kuo-tao² ve Liu Cen-çing.³ Son ikisi hâlâ hayattadır. İki yıl önce ölen

1 Çen Kung-po (1892-1946) kuruluşundan kısa bir süre sonra Çin Komünist Partisi'ni terk etti ve Guomintang'a katılarak Van Çing-vey'in yakın ortağı oldu. 1939-1945 yılları arasında Van'ın Japon taraftarı kukla hükümetinde görev aldı ve 1946'da ihanet suçundan idam edildi. Çu Fo-Lay da Japonlarla işbirliği yaptı.

2 Çang Kuo-tao (1897-). Başlangıç yıllarında Çin Komünist Partisi'nde oldukça etkindi. 1930'ların başında Hupey, Honan ve Anvey eyaletlerinin sınırlarında kendi yönetiminde bir Sovyet bölgesi kurdu. Ordusu, Mao'nun ordusuyla 1935 Haziran'ında Uzun Yürüyüş sırasında karşılaştığı zaman Mao'nun kuzeye yönelme teklifini reddetti. Ve aksine Batıya, Tibet'e doğru yürüdü. Nihayet 1936 yılı sonunda Yenän bölgesine vardığı zaman güçleri o kadar zayıflamıştı ki, etkili bir şekilde Mao'ya karşı duracak durumda değildi. Siyasi nüfuza sahip olmamasına kızarak 1938 ortalarında Guomintang'ın elindeki topraklara kaçtı. 1949'dan sonra önce Hong Kong sonra da Kanada'da sürgünde yaşadı.

3 Liu Cen-çin Birinci Kongre'de Pekin Komünistlerinin delegesiydi.

Li Ta⁴ adlı bir delege daha vardı. O sırada bütün ülkede sadece birkaç düzine parti üyesi vardı ve bunların çoğunluğu aydıdı. Daha sonra Parti gelişti. Birinci, İkinci, Üçüncü ve Dördüncü kongrelere katılan delegelerin sayısı çok azdı: 10 ile 20 veya 20 ile 30 kişi arasındaydı. Beşinci Kongre, Vuhan'da yapıldı. Delegelerin sayısı biraz artmış, yüzlerce kişi olmuştu. Altıncı Kongre, Moskova'da toplandı. Düzine-lerce delege vardı, En-lay Yoldaş ve (Liu) Po-Çeng Yoldaş da kongreye katıldı. Yedinci Kongre, Yenan'da yapıldı. Bir birlik kongresi oldu. Çünkü, o zamanda Parti içinde Çu Çiu-pay, Li Li-san ve Vang Ming'in hatalarının, özellikle Vang Ming çizgisinin neden olduğu bölünmeler vardı. Vang Ming çizgisini izleyen yoldaşların, Merkez Komitesi'ne seçilmesine karşı olanlar vardı. Biz bu görüşe katılmadık ve herkesi kendi delegelerini seçmeye ikna ettik. Sonuç? Sonuç öyle oldu ki, seçilenler arasında iyi olmayanların sayısı pek azdı. Vang Ming, bize karşı muhalefet yürütmek için dışarıya kaçtı. Li Li-san da iyi değildi. Çang Ven-Tien ve Vang Çia-Siang hatalar işlediler. Sadece bu birkaçı vardı. Geri kalanlara, örneğin, Liu Şao-çi, Peng Çen ve Po Yi-Po gibilerine gelince, onların kötü olduklarını bilmiyorduk. Siyasi geçmişleri hakkındaki fikirlerimiz berrak değildi.

Sekizinci Kongre'den bu yana, onlar hakkındaki fikirlerimiz daha berraklık kazandı. Siyasi çizgilerini, örgütsel çizgilerini ve ideolojilerini daha berrak bir şekilde görebiliyoruz. İşte bu yüzden bu kongrenin bir birlik kongresi olacağını umuyoruz (coşkun alkışlar ve haykırışlar). Bu birlik temelinde zafer kazanabilir miyiz? Bu kongre, bir zafer kongresi olabilir mi? Kongreden sonra bütün ülkede daha da büyük zaferler kazanabilir miyiz? Bence evet. Bence bu kongre bir birlik ve zafer kongresi olacaktır (coşkun alkışlar). Kongreden sonra bütün ülkede daha da büyük zaferler kazanabiliriz (sürekli coşkun alkışlar ve "Yaşasın Başkan Mao! Başkan Mao'ya uzun, çok uzun bir ömür! Başkan Mao sonsuza kadar yaşasın!" haykırışları).

4 Li Ta (1891-1967) Çin Komünist Partisi'ni kısa zamanda terk etti. Fakat zaman zaman onunla işbirliği yaptı. Son yıllarında, Parti'ye girmemiş olduğu halde, Vuhan Üniversitesi'nin rektörüyüdü.

ÇİN KOMÜNİST PARTİSİ DOKUZUNCU MERKEZ
KOMİTESİ'NİN BİRİNCİ GENEL TOPLANTISI'NDAKİ
KONUŞMA*

(28 NİSAN 1969)

Söyleyeceklerim, hiçbirinizin yabancı olmadığı eski şeyler. Yeni olan hiçbir şey yok. Sadece birlikten söz edeceğim. Birleşmenin amacı, daha da büyük zaferler kazanmaktır.

Şimdi Sovyet revizyonistleri bize saldırıyorlar. Bazı Tass yayınları, Vang Ming'in imal ettiği malzeme¹ ve Komünist'teki uzun yazı, hep bizim artık bir proletarya partisi olmadığımızı söylüyor, bize "küçük burjuva partisi" diyorlar. Yekpare bir düzen kurduğumuzu ve üsler zamanına döndüğümüzü, yani geriye döndüğümüzü söylüyorlar. Nedir bu yekpare olmak dedikleri şey? Onlara göre bu bir askeri-bürokratik sistemdir. Japon terminolojisine göre bu bir "sistem"dir. Sovyet sözlüğünde ise "askeri-bürokratik diktatörlük"tür. Personel listelerimizde birçok asker kişi gördükleri zaman bize "askeri" diyorlar. "Bürokratik" kısmına gelince, herhalde içinde benim, En-lay, Kang Şeng ve Çen Bo-da'nın bulunduğu bürokratlar "gürhunu" kastediyorlar. Kısacası asker olmayanlarımızın tümünün bürokratik ağa dahil olduğu farz ediliyor ve hepimize de kolektif ola-

* Teyp bandından alınmış ve Başkan Mao tarafından incelenmemiştir.

1 Burada, Vang Ming'in önce 19 Mart 1969'da *Canadian Tribune*'de basılan "Çin Kültür Devrimi ve Karşıdevrimci Darbe" adlı makalesine atıf yapılıyor. Bu makale sonradan, Moskova'da Novosti Basın Ajansı Yayınevi tarafından broşür şeklinde yayımlandı. Makalede "Mao Zedung'un Çin'de işlediği en büyük suç" ve "Mao Zedung'un uluslararası ilişkilerde işlediği beş büyük suç" belirtilmektedir.

rak "askeri-bürokratik diktatörlük" adını veriyorlar. Bence bırakalım söylesinler. İstediklerini söyleyebilirler, ama söylediklerinin bir özelliği var: Bize bir burjuva partisi demekten kaçınıyorlar, onun yerine bir "küçük burjuva partisi" diyorlar. Buna karşılık biz ise onların bir burjuva diktatörlüğü olduğunu ve burjuva diktatörlüğünü geri getirmekte olduklarını söylüyoruz.

Eğer zaferden söz edeceksek, zafer kazanmak üzere geniş halk kitlelerini proletarya önderliğinde birleştirmeyi sağlamalıyız. Sosyalist devrim hâlâ sürdürülmelidir. Bu devrim içinde tamamlanmamış ve hâlâ devam ettirilmesi gereken şeyler vardır. Örneğin, mücadele-eleştiri-dönüşüm. Birkaç yıl sonra belki bir devrim daha yapmamız gerekecektir. Eski yoldaşlarımızın birçoğu, her şeyi kendi gözleriyle görmek üzere bir süre için fabrikalara gittiler. İleride fırsat düştüğünde sizlerin de gidip göreceğinizi umarım. Çeşitli fabrikaların meselelerini incelemelisiniz. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin hâlâ sürdürülmesinin zorunlu olduğu görülüyor. Temelimiz sağlamlaştırılmış değildir. Kendi gözlemime dayanarak şunu söyleyebilirim: Bütün fabrikalarda veya fabrikaların ezici çoğunluğunda değil, ama fabrikaların oldukça büyük bir çoğunluğunda önderlik gerçek Marksistlerin ve hatta işçi kitlelerinin elinde değildir. Geçmişte fabrikalardaki önderlik, iyi insanlardan yoksun değildi; iyi insanlar vardı. Parti Komite sekreterleri, sekreter yardımcıları ve komite üyeleri arasında iyileri vardı. Parti kolu sekreterleri arasında iyileri vardı. Ama bunlar Liu Şao-çi'nin eski çizgisini izliyorlardı. Hepsi maddi dürtülerden yanaydı; kârı hâkim kılıyorlar ve proleter siyasete öncelik vermiyorlardı. Onun yerine, bir primler sistemi koyuyorlardı vb... Şimdi onları kurtarmış ve Üçlü İttifak'a dayalı önderliğe dahil etmiş olan fabrikalar var. Bazı fabrikalar hâlâ böyle yapmadılar. Ancak, fabrikalarda gerçekten kötü insanlar da var. Örneğin, Çang Sin-lien'deki Yedi Şubat demiryolu, lokomotif ve vagon tamir atölyelerinde durum budur. Burası 8 bin, ailelerini de katarsanız on binlerce işçinin bulunduğu büyük bir fabrikadır. Geç-

mişte Guomindang'ın burada 9 bölge kolu, San-Min Çu-yi Gençlik Birliği'nin² ise 3 örgütü ve 8 "özel görev organı" vardı. Elbette dikkatli bir tahlil yapılmalıdır. Çünkü, o günlerde Goumindang'a katılmayı reddetmek olmazdı! Bazıları eski işçilerdi. Bütün eski işçileri atacak mısınız? Bu olmaz! Ciddi olayları önemsizlerden ayırmalısınız. Bazıları ismen Guomindang parti üyeleri idi. Parti'ye katılmak zorunda kalmışlardı. Onlarla sadece konuşmak gerekir. Daha sorumlu olanların yanı sıra, kötü şeyler yapmış ve boğazına kadar batmış olan küçük bir azınlık da vardır. Onların farklı durumlarını ayırt etmelisiniz. Kötü şeyler yapmış olanlar arasında da ayrımlar olmalıdır. Eğer samimilerse, daha yumuşak davranmalıyız. Direnirlerse sert davranmalıyız. Doğru bir özeleştirme yaparlarsa, çalışmaya devam etmelerine izin vermeliyiz. Elbette onlara önderlik görevi vermeyeceğiz. Çalışmalarına izin vermezseniz evde ne yapacaklar? Oğulları ve kızları ne yapacaklar? Üstelik, ustalıkları yüksek düzeyde olmasa bile, eski işçilerin çoğu vasıflı işçidir.

Bu örneği, devrimin sona ermediğini göstermek için verdim. İşte bu yüzden, yedek üyeler de dahil olmak üzere Merkez Komitesi'ndeki bütün yoldaşlar lütfen kulak versinler: Çok ayrıntılı bir çalışmaya girişmelisiniz. Çalışma ayrıntılı bir şekilde yapılmalıdır. Kabataslak yapmak yetmez. Öylesi çok defa hatalara götürecektir. Çok fazla kişinin tutuklandığı bazı yerler var. Bu kötüdür. Bu kadar çok kişiyi tutuklamak neden? Ne cinayet işlediler, ne kundakçılık yaptılar ne de kimseyi zehirlediler. Bence bu suçlardan birini işlemedikleri sürece onları tutuklamamalısınız. Kapitalist yolu tutma hatasını işleyenlere gelince, onlar hele hiç tutuklanmamalıdır. Fabrikalardakilerin çalışmalarına, kitle hareketlerine katılmalarına izin verilmelidir. Hata yapanlar, alt tarafı bunları geçmişte yaptılar. Ya Guomindang'a katıldılar ya bazı kötü şeyler yaptılar ya da belki de kapitalist yolu tutanlar gibi yakın geçmişte hatalar işlediler. Ama bunların kitlelerle birleşmelerine izin verilmelidir. Kitlelerle birleşmelerine izin vermemek 2 "San-min çu-yi" veya "Üç Halk İlkesi" Gençlik Birliği, Guomindang'ın gençlik örgütüydü.

kötü olur. Bazıları iki yıldır "sığır ağıllarında" kapalı kaldılar. Dünyada neler olup bittiğinden artık haberleri yok. Dışarı çıktıkları ve insanlar onlarla konuştukları zaman mantıklı cevaplar veremiyorlar. Hâlâ iki yıl öncesinin dilini konuşuyorlar. Bu kişiler iki yıldır hayatın uzak kaldılar ve onlara yardım edilmesi gerekir. İnceleme dersleri düzenlemeli, onlara tarihten söz etmeli, Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin son iki yıllık sürecini anlatmalı ve böylece yavaş yavaş uyanmalarını sağlamalısınız.

Bir amaç etrafında birleşelim: Proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak. Her fabrikada, köyde, büroda ve okulda bunu uygulamalısınız. İlk başta bu işi çok kapsamlı yapmaya kalkışmamalısınız. Yapabilirsiniz, ama önce öyle başlayıp sonra bırakmamalısınız. Sadece yarım yıl, hatta daha fazla yapılan, ondan sonra ise kimse'nin ilgilenmediği bir şey halini almamalı. Tecrübeleri fabrika fabrika, okul okul, organ organ özetlemelisiniz. Sırayla her Gençlik Birliği kolunu ve bir bütün olarak Birliği ele almak meselesi de ortaya atılmış bulunuyor.

Daha önce konuştuğumuz bir şey de, savaşa karşı hazırlıklı olmamızdır. Uyanıklığımızı yıllar yılı korumalıyız. "Ya gelmezlerse?" diye soran olabilir. İster gelsinler, ister gelmesinler, biz hazırlıklı olmalıyız. Merkez'in el bombalarının imali için bile malzeme dağıtmasını beklemeyin. El bombaları her yerde, her eyalette imal edilebilir. Her eyalet tüfek ve hafif silahlar bile imal edebilir. Bu, maddi hazırlıkla ilgilidir. Ama en önemlisi psikolojik bakımdan hazırlıklı olmaktır. Psikolojik bakımdan hazırlıklı olmak demek, manevi bakımdan savaşmaya hazır olmamız anlamına gelir. Sadece Merkez Komitesi'ndeki bizler, bu psikolojik hazırlığa sahip olmakla yetinmemeli, halkın büyük çoğunluğunun da buna sahip olmasını sağlamalıyız. Bunlar içinde toprak ağaları, zengin köylüler, karşıdevrimciler ve kötü unsurlar gibi diktatörlüğün düşmanlarını saymıyorum. Çünkü, o takım, emperyalistlerin ve revizyonistlerin bize saldırılarını sevinçle karşılar. Bunlar, emperyalistler ve revizyonistler bize saldırdığı takdirde bunun dünyayı tersine döndüreceğini ve kendilerinin

başta geleceğini hesap ediyorlar. Bu konuda da hazırlıklı olmalıyız. Sosyalist devrim süreci içinde, bu devrimi de sürdürmeliyiz.

Başkaları gelip bize saldırabilir, ama biz kendi sınırlarımız dışında savaşmayacağız. Biz kendi sınırlarımız dışında savaşmayız. Provokasyona gelmeyeceğiz diyorum. Bizi dışarı çıkmaya davet etmeniz bile dışarı çıkmayacağız, ama eğer gelir de bize saldırırsanız, o zaman sizinle kozumuzu paylaşıyoruz. Bunun ne şekilde olacağı, küçük çapta mı, yoksa geniş çapta mı saldıracağınıza bağlıdır. Küçük çapta olursa, sınırda savaşırız. Geniş çapta bir saldırı olursa, biraz toprak vermektен yanayım. Çin, küçük bir ülke değildir. Eğer kazanacakları bir şey olmazsa geleceklerini sanmıyorum. Hem haklı hem de avantajlı olduğumuzu bütün dünyaya göstermeliyiz. Eğer topraklarımızı istila ederlerse, bence bu bizim daha da lehimize olur. O zaman hem haklı hem de avantajlı oluruz. Halk tarafından kuşatıldıkları için onlarla savaşmak kolaylaşır. Uçak, tank ve zırhlı araçlar gibi şeylere gelince, her yerdeki tecrübe onların icabına bakılabildiğini ispatlamıştır.

Zafer kazanmak için daha fazla insana sahip olmamız gerektiği doğru değil midir? İster güneyde, isterse kuzeyde, hangi dağ başında veya eyalette olurlarsa olsunlar, hayatın her alanından insanlar gerektiği doğru değil midir? Daha az insanla mı, yoksa daha fazla insanla mı birleşmek iyidir? Daima daha fazla insanla birleşmek daha iyidir. Bazı kişilerin görüşü bizden farklıdır, ama bu düşmanla bizim aramızdaki bir ilişki değildir. Eğer somutlarsak, Yang Te-Çih ile Vang Siao-yü³ arasındaki ilişkinin bu cinsten olduğuna inanmıyorum. Sizin ikiniz arasındaki ilişki, düşmanla bizim aramızdaki ilişki mi, yoksa halk içindeki bir ilişki mi? Bana göre bu sadece halk içindeki bir anlaşmazlıktır. Merkez de oldukça bürokratik! Si-

3 Halk Kurtuluş Ordusu siyasi komiserlerinden olan Wang Siao-yü, 3 Şubat 1967'de kuruluşundan 1969 Ekim'ine kadar Şan-tung Devrimci Komitesinin başkanıydı. O tarihte yerine geçen Yang le-çih (1910-) bu dönem boyunca, birinci başkan yardımcısıydı. Mao'nun, ikisi arasındaki tartışmayı halk içindeki bir ilişki olarak değerlendirmesi gariptir. Çünkü görevinden alındığı sırada Vang, "16 Mayıs" aşırı solcu grubuna dahil olmakla suçlanmıştır.

zinle fazla ilgilenmedi. Siz de meseleyi tartışmak üzere Merkez'e getirmediniz. Şantung gibi büyük bir eyalette, halk içinde çelişmeler mevcuttur. Meseleyi konuşmak için bu fırsattan yararlanmamız gerektiğini düşünmüyor musunuz? Doğu Çin'de de bu halk içindeki çelişmeler meselesinin mevcut olduğunu sanıyorum. Şansi'de de bu durum vardır. Sen bir kesimi destekliyorsun, ben bir başkasını. Peki, ama bu bitmez tükenmez tartışmanın ne gereği var? Yunnan, Kveyçov ve Seçvan'da da meseleler var. Her yerin belli miktarda meselesi var, ama durum geçen yıldan ve bir önceki yıldan çok daha iyi. Yoldaş, senin adın Su Şih-yu⁴ değil mi? Bir önceki yıl Şanghay'da olduğumuz zaman, Temmuz, Ağustos ve Eylül'de durum gerçekten berbattı. Şimdi her şeye rağmen hayat biraz daha iyi. Genel durumdan söz ediyorum. Sizin şu Nanking'inizde "Kızıl Karargâh" denen bir şey ortaya çıkmadı mı? Çalışma yapıldı ve sonuç olarak işbirliği yapmaya karar verdiler değil mi? "27 Ağustos" ve "Kızıl Karargâh" sonunda işbirliği yapmadı mı?

Esas meselenin hâlâ çalışmamıza ilişkin olduğuna inanıyorum. Şu iki cümleyi daha önce de söylemedim mi: Taşra kesimleri meselesinin çözümü ordu; ordu meselesinin çözümü ise siyasi çalışmadır. Kanlı bıçaklı düşmanlar olmadığınız göre, neden mesele yapıyorsunuz? Kişisel minnet veya nefrete gelince, o pek öyle önemli değil. Kısacası ne geçmiş ne de şimdiki hayatımızda sizi birbirinizin can düşmanı yapacak hiçbir şey yok. Sadece çatıştınız, bazı görüş ayrılıklarınız oldu, birileri sizi eleştirdi veya size karşı çıktı. Siz karşı saldırıya geçtiniz ve sonuç olarak bir çelişki doğdu. Size karşı çıkanlar mutlaka kötü değildir. Pekin'in sık sık alaşağı etmek istediği şahsiyetlerden biri de Sieh Fu-çi'ydi. Daha sonra o, şu yöntemi uyguladı: Kendisini alaşağı etmek isteyen herkese onlarda hatalı bir şeyin bulunmadığını, kendisini destekleyenlerin ise mutlaka iyi olmadığını söyledi.

4 Su Şih-yu (d.1906-) bu sırada Nanking Askeri Bölgesi Komutanı ve Milli Savunma Bakanı Yardımcısıydı. Dokuzuncu Kongre'de, Nisan 1969'da Siyasi Büro üyesi oldu. Mao, 1967 yazında Vuhan'da çıkan askeri isyana atıf yapıyor.

Dolayısıyla, hâlâ söylediğim aynı eski sözlerdir: Daha büyük zaferler kazanmak için birleşin. Bunun somut bir içeriği vardır. Ne yapacağız? Ve ne çeşit somut zaferler? Ve halkı nasıl birleştireceğiz?

Geçmişte hatalar yapan bazı eski yoldaşlara güvenim var. Başlangıçta otuz isimden oluşan uzun bir liste vardı. Hepsinin siyasi büroya üye seçilmeleri gerektiğini düşündük. Sonra birisi 20 kişiden az olan, daha kısa bir liste hazırladı. Bu sefer bunun çok kısa olduğunu düşündük. Çoğunluk orta yolcu (gülüşmeler). Hem uzun hem de kısa listeye karşı çıkanlar, 20 ile 30 arasında ortalama bir listeden yanaydılar. Dolayısıyla, yapılacak tek şey temsilci seçmektir. Bu demek değildir ki, Merkez Komitesi'nin aday üyeleri, siyasi düzey, çalışma yeteneği, ahlaki ve zihni nitelikler bakımından asli üyelerden veya siyasi büro üyelerinden daha geridir. Mesele kesinlikle bu değildir. Burada bir haksızlık söz konusudur. Bunun oldukça haklı olduğunu söyleyebilirsiniz; bence bu pek haklı, pek adil değildir. Herkes hem temkinli hem de dikkatli olmalıdır. İster Merkez Komitesi'nin yedek üyeleri, ister Merkez Komitesi üyeleri, isterse de siyasi büro üyeleri olun, hepiniz temkinli ve dikkatli olmalısınız. Düşüncesizce davranıp, ne yaptığınızı unutmayın. Marx'ın zamanından beri payenin hiç sözünü etmedik. Sizler komünistsiniz. Kitlelerin daha bilinçli kesimisiniz, proletaryanın daha bilinçli kesimisiniz. Dolayısıyla, şu şiarı kabul ediyorum: "Birincisi, zorluklardan korkmayın; ikincisi, ölümden korkmayın"; ama şu şiarı kabul etmiyorum: "Paye kazanmasak bile zorlu çalışmayla ödüllendiriz; zorlu çalışma karşılığı paye kazanmasak da ödülümüz yorgunluk olur" (gülüşmeler). Bu şiar, "birincisi, zorluklardan korkmayın; ikincisi, ölümden korkmayın" şiarının tam tersidir. Kaçımızın öldüğü ortada. Hayatta kalan bütün yoldaşlar şanslıdır ve tesadüf eseri hayatta kalmışlardır. Pi Ting-çün⁵ Yoldaş, o Hupey-Hunan-Anvey

5 Pi Ting-çün (1914-) Dokuzuncu Kongre'de Merkez Komitesi üyesi oldu. O sırada Fukien'de Halk Kurtuluş Ordusu Komutan Vekiliydi. 1970'te Halk Kurtuluş Ordusu komutanı olarak Langçu'ya gönderildi; 1974 Ocak ayında yeniden düzenleme sırasında Fukien'e döndü.

döneminde seninle beraber kaç kişi vardı? Sonradan kaç kişi kaldı? O zamanlar çok kişi vardı, şimdi pek azı kaldı. O zamanlar Kiangsi Sovyeti, Çingangşan Sovyeti, Kuzeydoğu Kiangsi, Batı Hunan ve Hupey, Kuzey Şensi'de savaştan sonra çok büyük kayıplar verdik ve eski yoldaşların pek azı hayatta kaldı. "Birincisi, zorluklardan korkmayın; ikincisi, ölümden korkmayın" şiarının anlamı işte budur. Yıllarca maaş gibi şeylerin yüzünü görmedik. Sekiz kademe- li ücret sistemimiz yoktu. Sadece sabit bir yiyecek miktarımız. üç torba yağ ve beş torba tuzumuz vardı. İki kilo akdarımız olması muazzam bir şeydi. Sebzeye gelince, ordunun gittiği her yerde nereden sebze bulacaktık? Şimdi şehirlere girdik. Bu iyi bir şeydir. Eğer şehirlere girmeseydik, onları Çan Kayşek işgal ediyor olacaktı. Ama bu aynı zamanda kötü bir şeydir. Çünkü, Partimizin bozulmasına neden oldu. Bu yüzden Partimizin yeniden inşa edildiğini söyleyen bazı yabancılar ve gazeteciler var. Biz de aynı şiarı atıyoruz, ama biz buna düzeltme ve Parti inşası adını veriyoruz. Aslında Parti'nin yeniden inşaya ihtiyacı vardır. Her Parti kolunun kitleler içinde düzeltilmeye ihtiyacı vardır. Kitleler arasına gitmelidirler; toplantılara ve eleştiriye sadece birkaç Parti üyesi değil, Parti dışındaki kitleler de katılmalıdır. İyi olmayan kişiler Parti'den çıkmaya, çekilmeye ikna edilmelidir. Çok küçük bir azınlığın disipline sokulması gerekebilir. Bu, Parti Tüzüğü'nde belirtilmemiş midir? Bu aynı zamanda Parti kolu kongresinden geçmeli ve üst kademe tarafından onaylanmalıdır. Kısacası, ihtiyatı elden bırakmamalıyız. Bu yapılmalıdır, mutlaka yapılmalıdır, ama temkinli bir şekilde yapılmalıdır.

Bu Milli Kongre, çok iyi bir kongre oldu gibi gözüküyor. Bence, bir birlik ve zafer kongresi oldu. Bildiriler çıkarma yöntemini kullanıyoruz. Yabancılar artık bizden haber sızdıramıyorlar (gülüşmeler). Gizli toplantılar yaptığımızı söylüyorlar. Aslında hem gizli hem açığız. Pekin'deki muhabirlerinin pek iyi olmadığını sanıyorum. Belki de içimize sızan hainlerin ve casusların çoğunu temizledik. Geçmişte ne zaman bir toplantı yapsak anında dışarı sızar ve

Kızıl Muhafız afişlerinde derhal boy gösterirdi. Vang (Li), Kuan (Feng), Çi (Pen-yü), Yang (Çen-vu), Yü (Li-çin) ve Çuan (Zung-pi) düştüğünden beri Merkez Komitesi toplantıları hakkında artık bilgi sahibi olamıyorlar.

Söyleyeceklerim bundan ibaret. Toplantı dağılmıştır (uzun, coşkun alkışlar).

TAŞRA GEZİSİ SIRASINDA, BAŞKAN MAO'NUN ÇEŞİTLİ YERLERDE SORUMLU YOLDAŞLARLA YAPTIĞI KONUŞMALARIN ÖZETİ

(AĞUSTOS ORTASINDAN 12 EYLÜL 1971'E KADAR)

Başkan Mao dedi ki: Revizyonizmi değil, Marksizmi uygulayacağınızı; bölücülük yapmak yerine, birlik için çalışacağınızı; hile ve komplolarla meşgul olmak yerine, dürüst ve açık yürekli davranacağınızı umarım.

İdeolojik ve siyasi çizginin doğruluğu ya da yanlışlığı her şeyi tayin eder. Parti'nin çizgisi doğruysa, her şey yolunda gider. Taraf-tarı yoksa, taraftar kazanabilir. Silahları yoksa, silah kazanabilir. Siyasi iktidara sahip değilse, siyasi iktidarı ele geçirebilir. Çizgisi doğru değilse, sahip olduklarını bile kaybedebilir. Çizgi, bir ağ ipi-ne benzer. İp çekildi mi, bütün ağ açılır.

Bizim Partimizin 50 yıllık bir tarihi vardır. Bu zaman süresince çizgi meselesi üzerinde on büyük mücadelemiz oldu. Bu on müca-dele sırasında, Partimizi bölmek isteyen kişiler çıktı. Fakat, hiçbiri bunu başaramadı. Bu, incelenmeye değer bir meseledir. Bu kadar büyük bir ülke, bu kadar büyük bir nüfus, fakat hiç bölünme olmuyor. Bu konuda sadece şunu söyleyebiliriz. Parti, halkın istediğini istemektedir ve Parti üyeleri bölünmeyi istemiyorlar. Parti'nin geç-mişteki tarihi göz önünde tutulursa, geleceği umut vericidir.

İlkönce sağ oportünist safta yer tutan Çen Du-siu ortaya çıktı. 1927'deki "Ağustos" Konferansı'ndan sonra, Liu Cen-çing, Peng

Şu-çih ve diğerleriyle birlikte "Leninist sol muhalefet hizbi"ni örgütledi ve bunlardan 81'i bir muhtıra verdiler. Partimizi bölmeyi amaçlıyorlardı, ama başaramadılar. Sonra Troçkistlere sığındılar.

Bundan sonra Çu Çiu-pay, çizgi hataları yaptı. Bunun adamları Hunan'da, içinde "siyasi iktidar silahın namlusundan çıkar" şeklindeki sözüm bulunan bir broşürümle karşılaştılar. Bu, onları deliye döndürdü. Nasıl olur da siyasi iktidar silahın namlusundan çıkabilirdi? Böylece beni Siyasi Büro yedek üyelik mevkiinden aldılar. Daha sonra Çu Çiu-pay, Guomindang tarafından yakalandı. *Boş Sözler* adlı eserini yazdı, bize ihanet etti ve karşı tarafa geçti.¹

Parti'nin 1928'deki Altıncı Kongresi'nden sonra, Li Li-san birtakım havalara bürünmeye başladı. 1930 Haziran'ından Eylül'üne kadar, üç aydan fazla bir süreyle kendi, Li-san çizgisini izledi. Büyük şehirlere hücum etmeyi ve ilkönce bir ya da birkaç eyalette zafer kazanmayı önerdi. Ben bunların hiçbirini kabul etmedim. Altıncı Merkez Komitesi'nin Üçüncü Genişletilmiş Toplantısı'nda Li Li-san düştü.

1930'dan 1931'e kadar Lo Çang-lung'un sağcı hizbi, ayrı bir Merkez Komitesi kurulmasını teşvik etti ve bölücü faaliyete girişti.² Fakat, onlar da başarıya ulaşamadı.

1 1923'ten ölümüne kadar Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi olan Çu Çiu-pay (1899-1935), 1927 Ağustos'unda Parti Sekreteri oldu. 1927 sonu ile 1928 başında ortaya çıkan "ilk solcu çizgi"nin sorumlusudur. (Bkz. s.53, 2. dipnot; ayrıca bkz. *Seçme Eserler*, 3. cilt, s.218, 7. dipnot.) Yine de Parti içindeki etkinliğini korudu. Ayrıca Gorki ve diğer Rus ve Sovyet yazarlarının çevirmeni olarak isim yaptı. Uzun Yürüyüş'te Kiangsi'de bırakıldı. Guomindang tarafından yakalandı ve 1935 Haziran'ında idam edildi. Hapisteyken "Boş Sözler" başlığını taşıyan otobiyografik bir eser yazdı.

2 Lo Çang-lung (1901-1949?). Çin Komünist Partisi'nin kurucu üyelerinden ve 1920'lerin önemli işçi önderlerinden biriydi. 1930 sonlarında Ho Meng-Siung'un Partiyi ele geçirme girişimini destekledi. Sonuç olarak Ocak 1931'deki Dördüncü Genişletilmiş Toplantı'da ihraç edildi ve ondan sonra Ho'yla birlikte rakip bir Merkez Komitesi kurdu. Mao'nun "bölücülük" ithamı buna dayanıyor. Daha sonra Troçkist oldu.

En çok yaşayan Vang Ming çizgisi oldu. Vang Ming Moskova'da bir hizip meydana getirmiş ve "Yirmi Sekiz Buçuk Bolşevikleri"ni örgütlemişti. Üçüncü Enternasyonal'in gücüne dayanarak, Parti'de iktidarı ele geçirdiler ve tam dört yıl boyunca ellerinde tutular. Vang Ming, Şanghai'da Altıncı Merkez Komitesi'ni Dördüncü Genişletilmiş Toplantısı'na çağırdı ve "Çin Komünist Partisi'nin Daha da Bolşevikleşmesi İçin Savaşın" başlıklı broşürünü yayımladı. Bunda Li Li-san'ı yeteri kadar "sol" olmadığı için eleştiriyordu. Üsleri tamamen kaybedinceye kadar tatmin olmadı ve sonuçta da tam bu oldu. 1931'den 1934'e kadarki dört yıl içinde, benim Merkez'de hiçbir sözüm geçmiyordu.³ Ocak 1935'teki Zunyi Konferansı, Vang Ming çizgisinin hatalarını düzeltti ve Vang Ming düştü.

Uzun Yürüyüş sırasında, Birinci ve Dördüncü Cephe Orduları'nın birleşmesinden sonra, Çang Kuo-tao bir bölünmeye yol açtı ve ayrı bir Merkez kurdu. Fakat başarıya ulaşamadı. Uzun Yürüyüş'ten önce Kızıl Ordu 300 bin kişiydi. Kuzey Şensi'ye geldiği zaman, sadece 25 bin kalmıştı. Merkezi Sovyet bölgesindeki 80 bin kişiden sadece 8 bini Kuzey Şensi'ye ulaştı. Çang Kuo-tao, Kuzey Şensi'ye gitmek istemedi ve bölünmeye yol açtı. Ama o sırada Kuzey Şensi'ye gitmekten başka çıkış yolu var mıydı? Bu bir siyasi çizgi meselesiydi. Bizim o zamanki siyasi çizgimiz doğruydu, Kuzey Şensi'ye gitmeseydik daha sonra Kuzey Çin bölgesine, Doğu Çin bölgesine, Merkezi Çin bölgesine ve Kuzeydoğu bölgesine nasıl gidebilirdik? Japonlara karşı savaşta nasıl o kadar çok üs kurabilirdik? Kuzey Şensi'ye vardığımızda Çang Kuo-tao kaçtı.

Ulus çapındaki zaferden sonra, Kao Kang ve Cao Şu-şih iktidarı gasp etmek amacıyla Parti düşmanı bir ittifak kurdular. Fakat, onlar da başarıya ulaşamadı.

1959 Luşan Konferansı'nda Peng De-huay iktidarı gasp etmek için yabancı bir ülkeyle işbirliği yaptı. Huang Ke-ceng, Çang Ven-

³ 1931-1934 arasında Mao'nun Çin Komünist hiyerarşisi içindeki gerçek yeri konusunda uzmanlar arasında ciddi bir anlaşmazlık vardır. Mao, o dönemde geniş ölçüde sembolik bir durumu olduğu yolundaki çoğunluk görüşünü doğruluyor.

tien, Çu Siao-çu ortaya fırladılar ve Parti'ye karşı çıktılar. Bir askeri kulüp kurdular. Fakat, askeri işleri tartışacakları yerde, ancak şöyle şeyler söylüyorlardı: "Halk Komünleri çok erken kuruldu", "Kazançlarımız kayıplarımızı karşılamıyor" vb. Peng De-huay ayrıca açık bir savaş ilanı olan bir mektup yazdı. Amacı, iktidarı gasp etmektir. Fakat, başaramadı.

Liu Şao-çi ve hempaları da yine Parti'yi bölmek istediler. Fakat, onlar da ihtiraslarını gerçekleştiremediler.

Sonra 1970 Luşan Konferansı'ndaki mücadele ortaya çıktı.⁴

1970 Luşan Konferansı'nda bazıları ani bir hücum yaptılar ve yeraltı faaliyeti yürüttüler. Niçin açık hareket etmeye cesaret edemediler? Açıktır ki, saklayacak bir şeyleri vardı. Bunun için ilkönce gizlendiler. Sonra ani bir saldırıya geçtiler. Meseleleri Siyasi Büro Daimi Komitesi'nin beş üyesinin üçünden gizlediler. Aynı zamanda kendi birkaç büyük generalleri dışında siyasi bürodaki yoldaşların büyük çoğunluğundan da gizlediler. Bu büyük generallere, Huang Yung-şeng, Vu Fa-sien, Yeh Çün, Li Zo-peng, Çin Huy-zo'nun yanı sıra, Li Süeh-feng ve Çeng Vey-şan da dahildi.⁵ Ansızın saldırıya geçmeden önce ağızlarından tek bir laf bile kaçırmadılar. Yalnız bir buçuk gün değil, 23 Ağustos'tan 25 Ağustos öğleye kadar tam iki buçuk gün boyunca ortalığı karıştırdılar. Bu davranış belli bir amaçları olduğunu gösteriyor. Peng De-huay bir askeri kulüp kurmuş ve sa-

4 23 Ağustos-6 Eylül 1970 arasında Luşan'da yapılan Dokuzuncu Merkez Komitesinin İkinci Genişletilmiş Toplantısı.

5 Mao'nun, Lin Biao'nun kliğini oluşturan "büyük generaller" listesindeki beş kişinin hepsi de Siyasi Büro üyesiydi. Lin'in karısı Yeh Çün'ün dışında hepsi yüksek askeri kişilerdi. Huang Yung-Şeng (1906-) 1968 Mart'ından beri Genelkurmay Başkanıydı. Vu Fa-sien (1914-) 1965 Ağustos'undan beri Hava Kuvvetleri Komutanı ve 1968 Mayıs'ından beri Genelkurmay Başkan yardımcısıydı. Li Zo-peng, 1967 Haziran'ından beri Deniz Kuvvetleri Birinci Siyasi Komiseri idi. Çin Huy-zo Halk Kurtuluş Ordusu Genel Lojistik Dairesi Direktörü ve 1969 Şubat'ından beri Genelkurmay Başkan Yardımcısıydı. Diğer ikisinden Li Süeh-feng (bkz. s.377, 1. dipnot) Dokuzuncu Siyasi Büronun yedek üyesi, Pekin Askeri Bölgesinin Siyasi Komiseriydi. Çeng Vey-şan (1914-) 1959 Kasım'ından 1968 Mart'ına kadar Pekin Askeri Bölgesinin Komutan Yardımcısı ve 1968 Mart'ından beri de komutanıydı. Aynı zamanda Pekin Devrimci Komitesinin Başkan Yardımcısıydı.

vaş ilan etmişti. Bunlar Peng De-huay kadar bile olamadılar. Bu, sadece çalışma tarzlarının ne kadar seviyesiz olduğunu gösterir.

Benim görüşüme göre, onların ani hücumlarının ve yeraltı faaliyetlerinin arkasında belli bir kasıt, örgütlenme ve program vardı. Programları bir devlet başkanı atamak ve "deha"yı göklere çıkarmaktı: Yani, Dokuzuncu Kongre'nin çizgisine karşı çıkmak ve Dokuzuncu Merkez Komitesi'nin İkinci Genişletilmiş Toplantısı'nın üç maddelik gündemini yenilgiye uğratmaktı. Belli bir şahıs, devlet başkanı olmak, Parti'yi bölmek ve iktidarı gasp etmek istiyordu. Deha meselesi, teorik bir meseledir. Onların teorisi idealist apriorizm idi. Birisi, dehaya karşı çıkmanın bana karşı çıkmak olduğunu söylemiş bulunuyor. Fakat, ben dâhi değilim. Altı yıl Konfüçyüsçü ve yedi yıl da kapitalist kitaplar okudum. 1918'e kadar Marksist-Leninist kitaplar okumadım. O halde nasıl dâhi olabilirim? O sıfatları ve zarfları defalarca karalamadım mı?⁶ Parti Tüzüğü, Dokuzuncu Kongre'de tespit edildi. Niye ona bakmıyoruz? Ben özellikle deha teorisini eleştiren "Bazı Görüşler"⁷ yazısını, sadece birkaç kişiyi bulup konuştuktan ve belli inceleme ve araştırmalar yaptıktan sonra yazdım. Dehadan söz etmek istemiyor değilim. Dâhi olmak biraz daha zeki olmak demektir. Fakat, deha bir ya da birkaç kişiye bağlı bir şey değildir. O, bir partiye, proletaryanın öncüsü olan partiye bağlıdır. Deha, kitle çizgisine, kolektif bilgelige bağlıdır.

Lin Biao Yoldaş, o konuşmasını⁸ benimle tartışmadı ve bana göstermedi. Söyleyecekleri bir şey olduğunda bunu önceden açık-

6 "Dahiyane bir şekilde", "yaratıcı bir şekilde" ve "kapsamlı olarak" Mao Zedung'un Marksizm-Leninizmin gelişmesine katkısını belirlemek için Lin Biao tarafından *Başkan Mao'nun Sözleri*'nin 1966 Aralık basımının Önsöz'ünde kullanılan bu sözler Lin'in 1960 ve özellikle 1966'dan beri bu konuda yaydığı görüşü özetlemektedir. 1970'te kendine yönelik kişiye tapmayı yıkmaya uğraşmakta olan Mao Zedung, burada daha önceki aşırılıkların bütün sorumluluğunu Lin Biao'ya atfediyor.

7 Luşan Genişletilmiş Toplantısı sırasında Mao'nun 700 kelimelik bir bildiri çıkarıldığı söyleniyor. Mao'nun buradaki özetlemesi dışında içeriği hakkında bir şey bilinmiyor.

8 Lin Biao'nun Luşan Genişletilmiş Toplantısı'nda 23 Ağustos 1970'te yaptığı konuşma.

lamıyorlardı. Herhalde duruma hâkim olduklarını ve başarıya ulaşacaklarını düşündükleri için böyle yaptılar. Fakat, fikirlerinin kabul edilemeyeceği söylenir söylenmez elleri ayakları titremeye başladı. Başlangıçta pek pervasızdılar. Luşan'ı yerle bir edebilecekleri ya da dünyanın dönüşünü durdurabilecekleri izlenimini veriyorlardı. Fakat, birkaç gün sonra taslaklarını alelacele geri aldılar.⁹ Doğru idiyse niçin geri aldılar? Bu, onların fikirden yoksun ve panik içinde olduğunu gösteriyor.

Peng De-huay ile 1959 Luşan Konferansı'ndaki mücadele, iki karargâh arasındaki bir mücadeleydi. Bu Luşan Konferansı'ndaki mücadele de iki karargâh arasındaki bir diğer mücadeledir.

Luşan'daki bu mücadele, önceki dokuz mücadeleden farklıydı. Önceki dokuz olayda bazı kararlar almıştık. Fakat, bu sefer Başkan Yardımcısı Lin'i himaye ettik ve şahsıyla ilgili herhangi bir karar almadık. Elbette belli bir sorumluluk üstlenmesi gerekir. Bu insanlara ne yapmalıyız? Hâlâ onları eğitime siyasetini, yani "gelecekteki hataları önlemek için geçmiş hatalardan ders çıkarmak ve hastayı kurtarmak için hastalığı iyi etmek" siyasetini uygulamaya devam etmeliyiz. Lin'i hâlâ korumak istiyoruz.¹⁰ Hatayı kim yaparsa yapsın, birliği ve çizgiyi unutmak iyi bir şey değildir. Pekin'e döndükten sonra yine onları bulup konuşacağım. Onlar beni görmeye gelmezlerse, ben onları görmeye gideceğim. Bazıları kurtarılabilir. Bazılarını kurtarmak ise mümkün olmayabilir. Bu, onların hareketlerine bağlıdır. Onların iki muhtemel gelecekleri vardır. İyileşebilir ya da iyileşmeyebilirler. Büyük ilke, çizgi ve yön hatalarının yapılmasında başı çeken birinin iyileşmesi güçtür. Geriye bakalım. Çen Du-siu iyileşti mi? Çu Çiu-Pay, Li Li-san, Lo Çang-lung, Vang Ming, Çang Kuo-tao, Kao Kang, Cao Şu-şih, Peng De-huay ya da Liu Şao-çi iyileştiler mi? İyileşmediler.

9 Konferans sırasında yapılan bir Merkez-Güney Toplantısında Yeh Çün'ün, önergesini geri aldığı söyleniyor.

10 Bu ifade çeşitli şekillerde yorumlanabilir. En az muhtemel olanı kelimesi kelimesine alınması gerektiği, yani, Mao'nun Lin Biao ile arasındaki ayrılıkların hâlâ çözüleceğini umduğudur.

Lin Biao Yoldaş'la konuştum. Söylediği şeylerin bazıları pek doğru değildi. Örneğin, dünyada bir dâhinin, ancak birkaç yüzyılda bir, Çin'de ise birkaç bin yılda bir görüldüğünü söyledi. Bu, gerçeklere hiç de uymuyor. Marx ve Engels çağdaşları ve aradan daha bir yüzyıl geçmeden Lenin ile Stalin'e kavuştuk. O halde nasıl olur da bir dâhinin sadece birkaç yüzyılda bir görüldüğünü söyleyebilirsiniz? Çin'de Çen Şeng, Vu Kuang, Hung Siu Çuan ve Sun Yatsen¹¹ vardı. O halde nasıl olur da bir dâhinin birkaç bin yılda bir görüldüğünü söyleyebilirsiniz? Ve bir de şu dorukları ve "bir cümlenin 10 bin cümleye bedel olması" meselesi var.¹² Bunun biraz aşırı gitmek olduğunu düşünmüyor musunuz? Bir cümle nihayet bir cümledir. Nasıl olur da 10 bin cümleye bedel olur? Bir devlet başkanı atamamalıyız. Ben devlet başkanı olmak istemiyorum. Bunu şimdiye kadar altı kere söyledim. Her söyleyişimde bir cümle kullandıysam, şimdi bu 60 bin cümleye eşittir. Fakat, onlar asla dinlemiyorlar. O halde benim cümlelerimin her biri yarım cümle değerinde bile değil. Gerçekte hiçbir değeri yok. Onlar için her biri 10 bin cümleye bedel olan sadece Çen Bo-da'ninkilerdir. Lin Biao "esaslı bir şekilde yerleştirmek"ten söz ediyordu. Bununla, benim itibarımı yerleştirmeyi kasteder görünüyordu.¹³ Fakat, aslında kendini kastediyordu. Ayrıca onlar, Halk Kurtuluş Ordusu'nun benim tarafımdan ku-

11 Çen Şeng ve Vu Kang, MÖ 3. yüzyılda Çin hanedanına karşı bir ayaklanmayı birlikte yönettiler. Tayinglerin önderi olan Hung Siu-çuan (1814-1864), Sun Yatsen'den (1866-1925) sadece yarım yüzyıl önce doğmuştu. Mao'nun bu insanlara "deha atfetmesinin nedeni, bunların hepsinin bir anlamda, devrimin habercileri olmaları dolayısıyla kitlelerin bilgeliğinden beslenmelidir.

12 Lin Biao'nun, Başkan Mao'nun bir cümlede söylediğinin başkalarının 10 bin cümlede söylediğini bastırıldığı yolundaki sözü için 18 Mayıs 1966. JPRS 90, s.80'deki konuşmasına bakınız.

13 Burada Çen Bo-da ve Lin Biao'nun Çin Halk Cumhuriyeti Anayasa Taslağına, Mao'nun 1970 Mart'ında çıkarmaya karar verdiği Devlet Başkanlığı ile ilgili maddeyi yeniden koydurma çabaları söz konusu ediliyor. Onlar amaçlarının Başkan Mao'yu daha da yüceltmek olduğunu iddia ediyorlardı. Fakat gerçek niyetleri Lin Biao'nun Mao'dan sonra hem Parti hem de Devlet Başkanı olmasını garantiye almaktı.

bulduğunu, yönetildiğini ve şahsen Lin'in kumandası altında olduğunu söylüyorlardı.¹⁴ Öyle görünüyor ki, orduyu kuran kişi ona kumanda edemez! Kaldı ki, yalnız başıma kurmuş da değilim.

Çizgi meseleleri, ilke meseleleri söz konusu olduğunda, işi sıkı tutarım ve asla gevşetmem. Önemli ilke meselelerinde taviz vermem. Luşan Konferansı'ndan sonra üç yöntem kullandım: Birincisi, taş atmaktı; ikincisi, toprağa kum karıştırmaktı; üçüncüsü, surları alttan çökertmektir. Çen Bo-da'nın yazdığı ve birçok kişiyi yanıltan yazıları eleştirdim. Otuz Sekizinci Ordu'nun ve Zinan Askeri Bölgesi'nin kibirliliğe ve rehavete karşı çıkan raporunu onayladım.¹⁵ Bir de Çen'i eleştiren bir tek kelimenin geçmediği çok uzun bir tartışma toplantısı yapan Askeri İşler Komitesi vardı. Bir belgeye, bu konuda birkaç eleştirici not ekledim.¹⁶ Yöntemim bu taşları toplamak, bunlar üstüne birkaç söz yazmak ve herkesin tartışmasını sağlamaktır. Taş atmak dediğim şey budur. Toprak çok sıkışık olursa, hava almaz. Bir parça kum karıştırırsanız, hava alabilir. Askeri İşler Komitesi'nin bileşimi çok yeknesaktı. Ve bazı yeni isimlerin eklenmesi gerekiyordu. Toprağa kum karıştırmak budur. Pekin Askeri Bölgesi'nin yeniden örgütlenmesi ise suru alttan çökertmektir.¹⁷

Luşan Konferansı hakkında sizin fikriniz nedir? Örneğin, Kuzey Çin Grubu'nun Altıncı Kısa Raporu gerçekte devrimci midir, yarı-devrimci midir, yoksa karşıdevrimci midir? Şahsen ben onu karşı-

14 Burada ortaya atılan, ordu üzerinde gerçek ve doğrudan otoritenin kimin elinde olduğu sorusunun, 1969-1970'te önderlik içinde –ve Mao ile Lin arasında– hararetli meselelerden biri haline gelmiş olan, Partinin "silaha" kumanda etmesi meselesi ile yakından ilgili olduğu ortadadır.

15 O sırada "kibirlilik ve rehavet" sözlerinin Lin Biao'nun çalışma tarzındaki hataların ifade edilmesi için kullanılması artık yerleşmiş bulunuyordu.

16 Burada herhalde Mao'nun Çen Bo-da'yı eleştirme kampanyası için çağrıda bulunan 15 Eylül 1970 tarihli, "Bütün Partiye Açık Mektup"u kastediliyor.

17 "Taş atma" Mao'nun Lin'i destekleyen "büyük generalleri" ve Çen Bo-da'yı mahkûm etmeye zorlama hareketini ifade ediyor. "Toprağa kum karıştırma" yeni üyeler katarak Lin'in Askeri İşler Komitesi'ndeki hâkimiyetini zayıflatma anlamına geliyor. Lin'in gücünün surunu ya da temel direğini Pekin Askeri Bölgesi meydana getiriyordu. Bu sur, Lin'in destekçileri Çeng Vey-şan ve Li Süeh-feng'in 1970 Aralık'ında azledilmesiyle alttan çökertildi.

devrimci bir rapor sayıyorum.¹⁸ Doksan Dokuzlar Toplantısı'nda hepiniz vardınız. Orada Başbakan meseleyi toparlayan konuşmayı yaptı ve beş büyük generalin yanı sıra Li Süeh-feng ve Çeng Vey-şan'ın da özleştirileri dağıtıldı. Öyle ki, herkes meselenin çözüldüğünü düşünüyordu.¹⁹ Fakat, gerçekte Luşan olayı bitmemiş, mesele çözülmemişti. Onu örtbas etmek istediler. Genel Komuta ve Genelkurmay Daireleri'ndeki en üst kademelerdeki kadroların bile bilmesini istemediler. İşte bu olmazdı.

Söylediklerim sizlere gayri resmi olarak açıkladığım kendi şahsi düşüncelerimdir. Şimdi resmi sonuçlara varmayacağım. Bu, Merkez Komitesi'nce yapılmalıdır.

Temkinli olun. Birinci olarak ordu temkinli olmalıdır. İkinci olarak bölgeler temkinli olmalıdır. Kibirli olmayın. Kibirli olursanız hata yaparsanız. Ordu birleştirilmeli ve düzeltilmelidir. Ben, bizim ordumuzun isyan edebileceğine asla inanmıyorum. Huang Yua-şeng, sizin Kurtuluş Ordusu'na isyan emri verebileceğinize inanmıyorum! (Her) ordu içinde tümenler, alaylar ve adli, siyasi ve destek birimleri vardır. Orduyu kötü şeyler yapmak için harekete geçirmeye çalışırsanız size itaat edeceklerini mi sanıyorsunuz?

Askeri işlere önem vermelisiniz. Sadece sivil görevliler değil, aynı zamanda askeri görevliler olmalısınız. Ordu işini kavramak, çizgiyi incelemek ve yanlış çalışma tarzlarını düzeltmek demektir. Dar grup zihniyetine ya da sekterizme kapılmamalısınız. Birliğe önem vermelisiniz. Ordunun geleneksel çabuk ve kararlı hareket tarzını doğru buluyorum. Fakat, bu tarz, ideolojik mesleclere uygulanamaz. İdeolojik meselelerin çözümü için gerçeklerin bilinmesini sağlamak ve insanlarla tartışmak gereklidir.

18 Bu rapor hakkında herhangi bir bilgi bulunamadı.

19 Çen Bo-da'yı eleştirme ve Parti'yi düzeltme kampanyasının gelişmesini tartışmak amacıyla 1971 Nisan'ında Merkez Komitesi tarafından çağrılan ve Merkezen, bölgelerden ve Halk Kurtuluş Ordusu birimlerinden 99 sorumlu kadronun katıldığı bir danışma toplantısında Lin Biao kliğinin "büyük generaler"inin özleştirileri dağıtıldı.

Kanton Askeri Bölgesi'nin "Üç Destek ve İki Askeri" üzerine olan belgesine onayımı koydum.²⁰ Dikkatle okunması için Merkez Komitesi'nin onay yazısına, "Ciddi bir şekilde incelenmeli" sözlerini ekledim. Artık Bölgesel Parti Komiteleri kurulmuş olduğuna göre, bunlar birleşik önderliği gerçekleştirmelidirler. Bölgesel Parti Komiteleri tarafından kararlaştırılmış bulunan meseleler, daha sonra tartışılmak üzere, ordu Parti komitelerine havale edilirse, bu arabayı atın önüne koşmak olur.

Geçmişte silahlı kuvvetlerimizin askeri eğitimi, birim birim eğitimi kapsıyordu. Bireysel eğitimden tabur eğitimine kadar beş altı ay alırdı. Şimdi, askeri işleri bırakıp yalnız sivil işlere daldıkları için, ordumuz bir kültür ordusu haline gelmiştir.

"Bir iyi" "üç iyi"ye önderlik ederse, o zaman bizim bu "bir iyi"miz belki doğru belki de yanlış önderlik edecektir.²¹ Ve bir de

20 Burada, "Kanton Askeri Bölgesinin Üç Destek ve İki Askeri ile İlgili Siyasi ve İdeolojik Çalışma Üzerine Forumunun Özeti" kastediliyor. Bu özet, 20 Ağustos 1971'de Merkez Komitesi tarafından dağıtıldı. "Üç Destek" ("solun geniş kitlelerini destekleyin, sanayi ve tarımı destekleyin") ve "İki Askeri" ("askeri denetim ve askeri eğitim") sloganı Kültür Devrimi sırasında gelişen, Halk Kurtuluş Ordusu'nun siyasetin ve toplumun her alanına aktif olarak müdahale etmesi siyasetini özetleyen slogandı. 1967 Ocak'ında Lin Biao'ya solu desteklemek suretiyle, Kültür Devrimi'ne müdahale talimatını vererek bu süreci başlatan Mao Zedung, bunu geçici bir tedbir olarak görmüştü. Fakat 1970-1971'de Lin Biao ve taraftarlarının bunu Çin siyasi sistemi için uzun vadeli bir model olarak aldıklarına dair işaretler belirmişti ve bunlar yukarıdaki sloganı Parti hâkimiyetinin yeniden kurulmasına muhalefet için kullanıyorlardı.

21 Burada Mao'nun "devrimin halefleri için beş kıstas"ı (15. metin, 2. nota bakınız) yerine Lin Biao'nun kendi "üç ölçü"sünü koyması kastediliyor. Lin Biao bunları 1 Ağustos 1966 konuşmasında şu şekilde formüle etmişti: "1. Mao Zedung Düşüncesi'nin kızıl bayrağını yüksek tutuyorlar mı? Böyle yapmayanlar görevlerinden azledilecektir; 2. Siyasi ve ideolojik çalışma yapıyorlar mı? Bunu ve Büyük Kültür Devrimi'ni engelleyenler azledilecektir; 3. Devrime şevkle sarılıyorlar mı? Böyle bir şevkten tamamen yoksun olanlar azledilecektir... Kadroları Başkan Mao'nun beş kıstasına ve bu üç ölçüye göre, özellikle birinci ölçüye göre seçmeli, ilerlemeli ve görevlendirmeliyiz." Lin'e yöneltilen bu eleştiri, Mao'nun Dokuzuncu Kongre'den bu yana, siyasi şevkin doğru bir çalışma tarzıyla tamamlanması gerektiğini vurgulamak için sürdürdüğü çabayla birleşiyor. Mao buradan giderek Lin'in ordudaki taraftarlarının "kibirlik ve rehavet"ini mahkûm ediyor.

eylemci temsilcilerinin kongreleri var. Bunların gerçek etkilerinin ne olduğu incelenmeye değer. Bazıları başarılıdır. Fakat birçoğu değildir. Bu, esas olarak bir çizgi meselesidir. Çizgi yanlışsa, o zaman eylemcilerin kongreleri başarılı olamaz.

"Sanayide Taçing'den öğrenin, tarımda Taçay'dan öğrenin; bütün ülke halkı Halk Kurtuluş Ordusu'ndan öğrensin. Bu eksiktir. Şunu eklemeliyiz. "Halk Kurtuluş Ordusu, bütün ülke halkından öğrensin.

Eugene Pottier'in ölümünün 25. yıldönümü üzerine Lenin'in yazdığı makaleyi incelemelisiniz. "Enternasyonal"i ve "Üç Büyük Disiplin Kuralı ile Dikkat Edilecek Sekiz Nokta"yı söylemeyi öğrenin. Bunlar sadece söylenmekte kalmamalı, aynı zamanda açıklanmalı ve uygulanmalıdır. "Enternasyonal" ve Lenin'in yazısı baştan sona Marksist bir bakış açısı ve tutum taşıyor. Esirlerin ayaklanmasını ve gerçek uğruna mücadele etmesini söylüyorlar. Hiçbir zaman yüce bir kurtarıcı olmamıştır. Tanrılardan ya da imparatorlardan medet umamamız. Kurtuluşumuz için tamamen kendi gücümüze güveniyoruz. İnsanlar dünyasını kim yaratmıştır? Biz, emekçi yığınlar. Luşan Konferansı sırasında tarihi kahramanların mı, yoksa esirlerin mi yarattığı sorusunu ortaya atan 700 kelimelik bir yazı yazdım.²² "Enternasyonal", komünizmin mutlaka gerçekleşeceği gün gelene kadar birlik olmamız gerektiğini söylüyor. Marksizmi inceleseniz, onun parçalanmayı değil, birlik olmayı öğrettiğini görürsünüz. "Enternasyonal"i 50 yıldır söylüyoruz. Fakat, Partimizi 10 kere bölmeye çalıştılar. Bunu daha 10, 20, 30 kere yapmaları mümkündür. Buna inanmıyor musunuz? Belki siz inanmıyorsunuz, ama ben inanıyorum. Komünizme ulaştığımızda, hiç mücadele olmayacak mı? Buna da inanmıyorum. Komünizme ulaştığımızda yine mücadeleler olacak. Fakat, bunlar yeni ile eski, doğru ile yanlış arasında olacak. Hepsi bu kadar. 10 binlerce yıl da geçse, yanlış yine işe yaramayacak ve yenilmeye mahkûm olacaktır.

22 Mao'nun s.413'te sözü geçen "Bazı Görüşler" yazısı kastediliyor. Lin'in "deha"nın rolünü yüceltmesi ve "yüce bir kurtarıcı yoktur" mesajını taşıyan "Enternasyonal" in hatırlatılması arasındaki bağ açıktır.

Üç Büyük Disiplin Kuralı ve Dikkat Edilecek Sekiz Nokta'nın "her biri açık olarak hatırlanmalı" ve "bütün ülke halkı bunları benimsemeli ve desteklemelidir" Ancak, kuralların ve dikkat edilecek noktaların bazıları, özellikle Üç Kural'ın birincisi ve Sekiz Nokta'nın birincisi ve beşincisi açık olarak hatırlanmıyor. Bunlar açık olarak hatırlanmıyor. Hepsinin açık olarak hatırlanması ve uygulanması ne kadar iyi olurdu. Üç Kural'ın birincisi, bütün hareketlerde emirlere uyulması gerektiğidir. Çünkü, ancak uygun adım ilerlersek zafere ulaşabiliriz. Uygun adım gitmezsek zafere ulaşamayız. Bir de Sekiz Nokta'nın birinci ve beşinci maddeleri var. Bunlar halka, asker arkadaşlara, astlara karşı nazik olmamızı söylüyor. Birtakım havalara bürünmemeliyiz; savaş ağası tavırlarının kökü kazınmalıdır. Ağırlık verilecek noktalar bunlardır. Ağırlık verilecek noktalar olmasaydı, siyaset olmazdı. Üç Büyük Disiplin Kuralı'nı ve Dikkat Edilecek Sekiz Nokta'yı, orduyu, kadroları, kitleleri, Parti üyelerini ve halkı eğitmek için kullanacağınızı umarım.

Luşan Konferansı, Marx ve Lenin'in kitaplarının okunması için çağrıda bulundu.²³ Bundan sonra daha çok kitap okuyacağınızı umarım. Yüksek kademelerdeki kadrolar, materyalizmin ve idcalizmin dahi ne olduğunu bilmezlerse, bu iş yürümez. Marx ve Lenin'in kitapları zor geliyorsa ne yapacağız? Bir öğretmenden yardım isteyebiliriz. Hepiniz komite sekreterisiniz, ama öğrenci de olmalısınız. Ben, kendim, her gün öğrenci oluyorum. Her gün iki cilt Referans Malzemesi²⁴ okuyorum. Uluslararası meseleleri az buçuk bilmenin nedeni budur.

Bir kimsenin karısının, onun çalışma biriminde büro müdürü olmasını asla doğru bulmadım. Lin Biao'nun dairesini, karısı Yeh Çün idare ediyor. Diğer dördü Lin Biao'ya bir şey sormak istedikleri za-

23 Lin Biao daha önce şu görüşü ileri sürmüştü: "Marksizm-Leninizmin klasiklerini incelerken bunların yüzde 99'u Başkan Mao'nunkiler olmalıdır." Buna karşılık, Eylül 1970 Luşan Genişletilmiş Toplantısı'ndan sonra, Marx, Engels, Lenin ve Stalin'in yazılarının incelenmesi teşvik edilmektedir.

24 Yabancı haber ajanslarından çeviriler içeren ve oldukça geniş bir kadro kitlesine dağıtılan günlük bülten (Zan-kay siao-si).

man karısından geçmek zorunda kalıyorlar. Herkes kendi işini kendi yapmalıdır. Raporları kendi okuyup, kendi onaylamalıdır. Sekreterine dayanmamalıdır. Sekreterinin o kadar çok yetki kullanmasına izin vermemelidir. Benim sekreterim sadece raporları almaktan ve göndermekten sorumludur. Belgeleri ben kendim seçerim ve kendim okurum. Bir iş yapılması gerektiğinde hata olmaması için, kendi yazımı kendim yazarım.

Kültür Devrimi, Liu Şao-çi, Peng, Lo Lu ve Yang'ı tasfiye etti. Bu büyük bir başarıydı. Aynı zamanda bazı kayıplar da vardı. Bazı iyi kadrolar hâlâ yeniden ortaya çıkamadılar. Kadrolarımızın büyük çoğunluğu iyidir. Kötüler çok küçük bir azınlıktır. Temizlenenler sadece yüzde 1'dir. Askıya alınanlar ise, yüzde 3'ten azdır. Kötüler uygun bir şekilde eleştirilmelidir. İyiler övülmeli, ancak göklere çıkarılmamalıdır. Otuzunun altında birine "süper dâhi" demek, ona kötülük etmektir. Luşan Konferansı'nda bazı yoldaşları aldattılar ve gözlerini boyadılar. Meselenin kökü sizde değil, Pekin'dedir. Hatalar yapmış olmanız çok önemli değildir. Partimizin kuralına göre, hata yapanlar ilkönce bir özeleştiri yapmalıdır ve sonra onlara hatalarını düzeltme imkânı tanınmalıdır.

Halkı, ideolojik ve siyasi çizgimiz doğrultusunda eğitmeye önem vermeliyiz. İlkemiz hâlâ "ilerideki hatalardan kaçınmak için geçmiş hatalardan öğrenmek" ve "hastayı kurtarmak için hastalığı iyi etmek" olmalıdır. Daha büyük zaferler kazanmak için birleşin!

SOSYALİZM VE SOSYAL MÜCADELELER

K. MARX-F. ENGELS/ **Komünist Parti Manifestosu**

MARX-ENGELS-LENİN/ **Proletarya Diktatörlüğü Üzerine**

V.İ. LENİN/ **Örgütlenme**

JOSEF V. STALİN/ **Milli Demokratik Devrim**

JOSEF V. STALİN/ **Proletarya Devrimi Çağında Milli Mesele**

MAO ZEDUNG/ **Seçme Eserler I**

Seçme Eserler II

Seçme Eserler III

Seçme Eserler IV

Seçme Eserler V

Seçme Eserler VI

G. DİMİTROV/ **Savaşa ve Faşizme Karşı Birleşik Cephe**

SAMİR AMİN/ **Emperyalizm ve Eşitsiz Gelişme**

Maoizmin Geleceği

Kaos İmparatorluğu

NICOS HADJINICOLAU/ **Sanat Tarihi ve Sınıf Mücadelesi**

LEWIS, R.M. LEWIS, S.RIGDON/ **Küba Devriminde Üç Kadın**

İGOR LİGAÇEV/ **Kremlin'in Sırları**

İRFAN ERDOĞAN/ **Uluslararası İletişim**

MICHAEL PARENTI/ **İmparatorluğa Karşı**

MARK ZEPEZAUER/ **CIA'nın Büyük Operasyonları**

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Tarihi

M. DOBB-P. SWEEZY-C. HILL-K.H. TAKAHAŞİ-R. HILTON

Feodalizmden Kapitalizme Geçiş

CHRİSTÖPHER HILL/ **1640 İngiliz Devrimi**

GEORGE THOMSON/ **Marx'tan Mao Zedung'a**

GEORGE THOMSON/ **Kapitalizm ve Sonrası**

YANG YİYEN-LUO KUANGPİN/ **Kızıl Kayalar**

K. MARX/ **18. Yüzyılda Gizli Diplomasi**

Mao Zedung Seçme Eserler

Mart 1926-Ağustos 1937

Temmuz 1937-Mayıs 1941

Mart 1941-Ağustos 1945

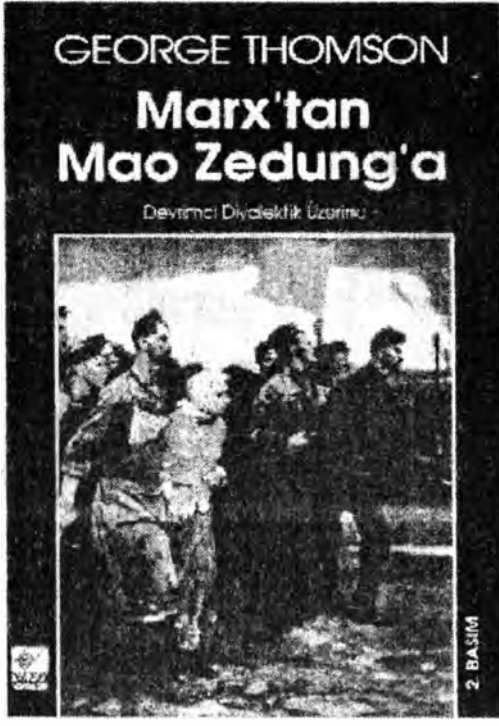

Ağustos 1945-Eylül 1949

Eylül 1949-Kasım 1957

KAYNAK YAYINLARI

GEORGE THOMSON Marx'tan Mao Zedung'a Devrimci Diyalektik Üzerine

Bu eser, 1917 Rusya Devrimi ve 1949 Çin Devrimi üzerine Marksist bir incelemedir.

İnceleme, dünya sosyalist devriminin birbiri ardı sıra gelen iki aşaması olarak bu iki devrimin birliğini ve sürekliliğini ortaya koyacak bir biçimde düzenlenmiştir.

Rusya Devrimi ile Çin Devrimi'nin dayandıkları ortak teorik temel, Marksist klasiklerden, özellikle de Lenin'in ve Mao Zedung'un yazılarından yapılan kapsamlı alıntılarla gözler önüne se-

SAMİR AMİN Maoizmin Geleceği

Samir Amin, sosyalist, devletçi ve kapitalist üç gelişme modelini karşılaştırarak aralarındaki yapısal farklılıkları inceliyor. Sosyalist üretim ve bölüşüm ilişkilerini ele alırken başlangıç noktası olarak "sosyalist devrim" in gerçekleştiği az gelişmiş bir ülkeden hareket ediyor. Yaklaşımlarıyla geri bir ülkede sosyalizmin sorunlarına ışık tutuyor.

ISBN 975-343-307-7

9 789753 433075